

วารสาร

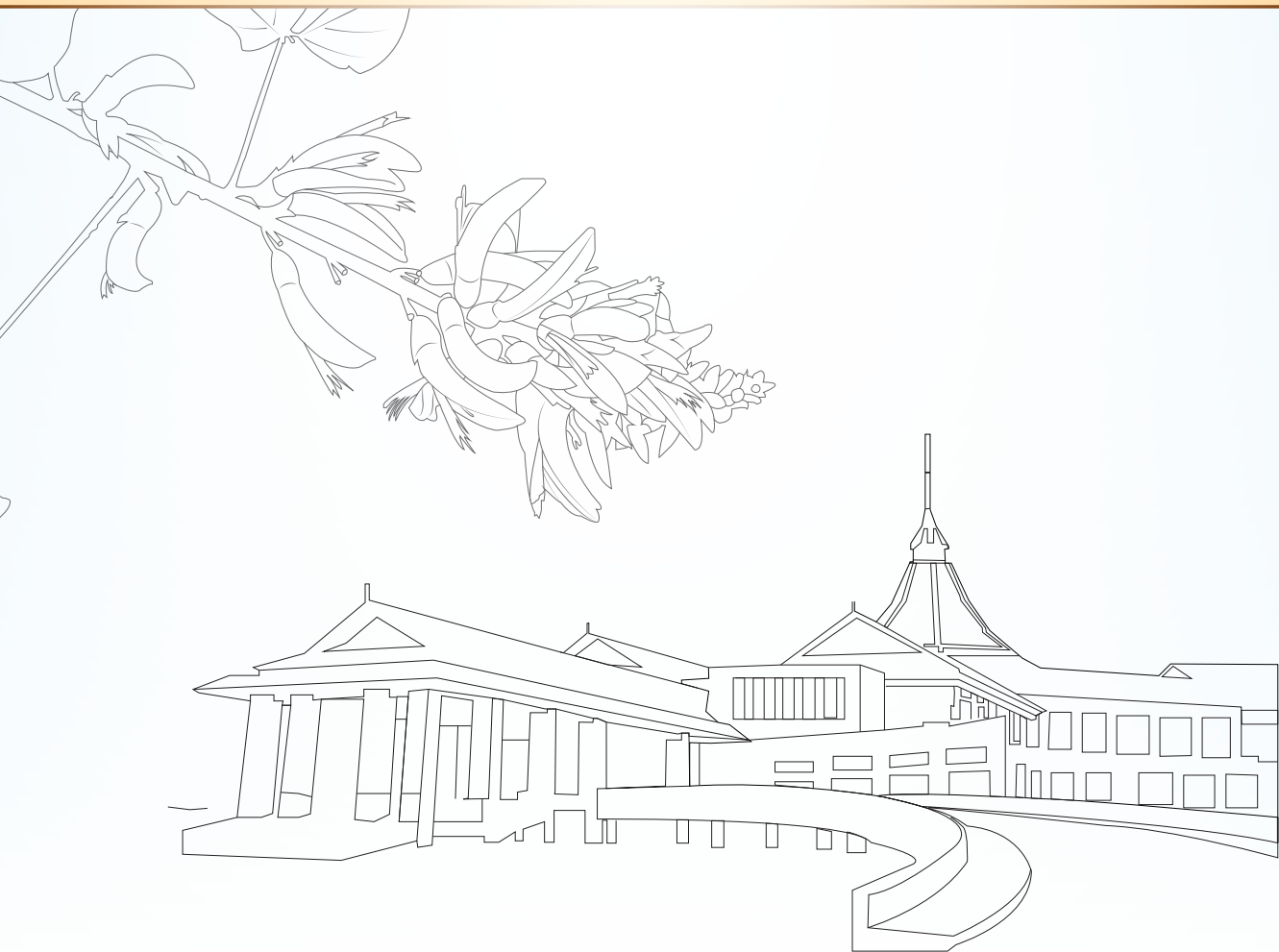
ปาริชาติ

PARICHART JOURNAL

ปีที่ 37 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2567
Vol.37 No.1 January - March 2024

ISSN 2985-1238 (online)

วารสารปาริชาต
PARICHART JOURNAL



PARICHART JOURNAL

ชื่อวารสาร

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
(Parichart Journal, Thaksin University)

เจ้าของ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตธนวิรัตน์)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมิคร แก้วสุกแสง)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและนวัตกรรม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมิคร แก้วสุกแสง)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น

มหาวิทยาลัยทักษิณ

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อนันท์ พุฒิชิต

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.กรกฎ ทองชะโชค

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ศาสตราจารย์ ดร.นชกฤต วันตะเมธ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.วีรชาติ เปรมานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สมยศ พุ่มหวั (เกษียณอายุราชการ)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์อำนวยการ ยัสโยธา (เกษียณอายุราชการ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองศาสตราจารย์ ดร.เก่งกิจ กิติเรียงลาภ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย เอกมาไพศาล

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชณุพงษ์ โพธิพิรุฬห์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ยอดชาย พรหมอินทร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจันทร์ ศิริโชติ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

อาจารย์ ดร.ศุภานัน พรหมมาก

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองจัดการ

หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นางสาวกัญญณ์ช์ เลียตริกซ์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความด้านศิลปะและมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และการบัญชีของบุคลากรมหาวิทยาลัยทักษิณ และหน่วยงานต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและสื่อกลางในการเสนอความคิดเห็นทางวิชาการด้านศิลปะ และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และการบัญชี

กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ (ม.ค.-มี.ค. เม.ย.-มิ.ย. ก.ค.-ก.ย. และ ต.ค.-ธ.ค.)

การเผยแพร่ Online

การขอรับการพิจารณาบทความ

ผู้เขียนบทความ ต้องชำระค่าตีพิมพ์ค่าธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ จำนวนเงิน 4,000 บาทต่อบทความ เมื่อได้รับการตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่บทความลงวารสารปริชาต เข้าบัญชีธนาคารออมสิน ชื่อบัญชี PARCJ เลขที่บัญชี 0-2032823816-5 สาขาป่าพะยอม พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังวารสารปริชาต ทางอีเมล parichartjournal@tsu.ac.th หรือ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/index> หรือติดต่อสอบถามกองจัดการวารสาร

การติดต่อ

กองจัดการวารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ

สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210

โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242

E-mail : parichartjournal@tsu.ac.th

ออกแบบและจัดพิมพ์

อาร์ตเวิร์ค แอนด์ มีเดีย

177 ซอยรวมมิตร ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 089-925-8455 E-mail : hatyaifoto@gmail.com

บทความที่ตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบถูกต้องตามหลักวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อนึ่ง ทศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารปริชาต เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน
และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของคณะบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารปาริชาติฉบับนี้เป็นฉบับแรกของปี 2567 การดำเนินงานของวารสารในปีที่ 37 นี้ยังคงสืบต่อภารกิจในการพัฒนาวารสารให้เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี การบริหารธุรกิจ การตลาด และการจัดการ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารปาริชาติผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านจากหลากหลายสถาบัน (โดยไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้ประเมินบทความ) สอดคล้องตามเกณฑ์ก.พ.อ. และเพื่อคงคุณภาพของการเป็นวารสารที่ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในฐาน TCI กลุ่ม 1 และฐาน Asean Citation Index (ACI)

สำหรับบทความที่เผยแพร่ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ และบทความวิจัย จำนวน 13 บทความ อันได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง SAN Murals: Research Status and Policy Consistency of ‘Creative Economy’ in Thailand ของ Kittanut Yanpisit บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดปัตตานี ของศันสนีย์ จันทรอานุภาพ นิลุบล นวลจันทร์คงอรุณรัตน์ วัฒนพานนท์ รุ่งทิพย์ แซ่แต้ธัญชนก พูนศิลป์ และนินนาท์ จันทรสุรีย์ บทความวิจัยเรื่อง การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะกรณีศึกษาดารานักการเมืองไทย ของสุมาลี พลขุนทรัพย์ บทความวิจัยเรื่อง ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์และภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงาะเห) ของยุทธิชัย อุประการดี และเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา บทความวิจัยเรื่อง สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ของธีรพงษ์ ยืนหมั่น นันทิยา ดวงภุมเมศ ธีรพงษ์ บุญรักษา และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ บทความวิจัยเรื่อง แนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง: จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าแสง สำหรับวงดุริยางค์เครื่องกระทบ ของดรุณี อนุกุล บทความวิชาการเรื่อง กำหนดนามสกุลคนไทย: การสถาปนาอำนาจปิตาธิปไตยในครอบครัวคนไทย ของธัญญ์ เจริญกุล บทความวิจัยเรื่อง การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ของปิติพัฒน์ โชติกมลสวัสดิ์ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และณัฐหทัย มานาดี บทความวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ของธนพล กฤตยานนท์ ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร และสุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล บทความวิจัยเรื่อง นวัตกรรมกระบวนการผลิตสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด ของจุฑามาศ พรหมมนตรี วรสุดา ขวัญสุวรรณ วาริพร ชูศรี มณีรัตน์ รัตนพันธ์ธนกร พงษ์รัตนนภา บุตรี บุญโรจน์พงศ์ และวรางคณา เทพนิมิตร บทความวิชาการเรื่อง การเป็นเจ้าภาพกีฬาเซี่ยเพกเม้ง/ซีเกมส์กับการเมือง และการต่างประเทศของมาเลเซีย (ค.ศ.1965-1989) ของอภิเชษฐ กาญจนดิฐ บทความวิจัยเรื่อง คำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ของพรพันธุ์ เขมคุณาศัย และจริญญา ธรรมโชโต บทความวิจัยเรื่อง การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์สำหรับศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณฉินหลู ของ Feng Xin เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง และภูวษา เรืองชีวิน บทความวิจัยเรื่อง แอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยของวารารณ หนองศักดิ์ อรจิรา สิทธิศักดิ์ และก้องกิตติการ บุญช่วย บทความวิจัยเรื่อง แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของนวิทย์ เอ็มเอก

EDITORIAL

ก้าวสู่ปีที่ 37 วารสารปราชิตขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ร่วมส่งบทความเสนอตีพิมพ์ในวารสาร ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ให้ข้อเสนอแนะและกรั่นกรองบทความที่มีคุณภาพ ตลอดจนผู้อ่านทุกท่านที่ สนใจบทความและนำองค์ความรู้ที่เผยแพร่ในวารสารไปใช้ประโยชน์ ทำให้วารสารได้ทำหน้าที่มีส่วนร่วมใน การสร้างสรรค์และพัฒนางานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ตามปณิธานของวารสาร

อาจารย์ ดร.อนันต์ พุฒิชัยติ

บรรณาธิการประจำฉบับ

สารบัญ

บทความวิจัย

SAN Murals: Research Status and Policy Consistency of
'Creative Economy' in Thailand
Kittanut Yanpisit

1

การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดปัตตานี
Developing Entrepreneurial Skills for Vulnerable Students in Pattani
คณสนีย์ จันทรอานุกาพ นิลุบล นวลจันทร์คง อรุณรัตน์ วนิชขานนท์ รุ่งทิพย์ แซ่แต่ธัญ
ชนก พูนศิลป์ และนินนาท์ จันทรสุรีย์

Sansanee Chanarnupap, Nilubol Nuanjunkong, Arunrut Vanichanon,
Rungthip Saetae, Tanchanok Poonsin, and Ninna Jansoon

24

การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ
กรณีศึกษาดาราและนักการเมืองไทย
Mitigating Linguistic Devices Utilized via Public Figures Interview:
A Case Study of Thai Celebrities and Politicians

สุมาลี พลขุนทรัพย์
Sumalee Phonkhunsap

42

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์และภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม
ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงืงเห)
The Metaphorical Meanings of Animals and Cultural and Social Reflections
of Tak-Bai (Je-Hay) Proverbial Idioms

ยุทธิชัย อุปการดี และเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา
Yutthichai Uppakandee, and Methawee Yuttapongtada

61

สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
Intercultural Competence of Ethnic Novice Students In Phrapariyattidhamma Schools
ธีรพงษ์ ยืนหมั่น นันทิยา ดอญภุมเมศ ธีรพงษ์ บุญรักษา และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์
Teerapong Yuenman, Nuntiya Dounghummes, Theeraphong Boonrugsas,
and Kwanchit Sasiwongsaroj

77

CONTENTS

แนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง:จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าเส้ง
สำหรับวงวูดวินด์ควินเทตและเครื่องกระทบ
Concept and Creativity in Music Composition: Spirit of Kaoseng Beach
for Woodwind Quintet and Percussions

ดรุณี อนุกุล
Darunee Anukool

96

บทความวิชาการ

กำเนิดนามสกุลคนไทย: การสถาปนาอำนาจปิตาธิปไตยในครอบครัวคนไทย
The Origin of Thai Surname: Establishment of Patriarchal Power within Thai Family

ธนาย เจริญกุล
Thanai Charoenkul

109

บทความวิจัย

การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Cultivating the Constitution in Civic Education for Lower Secondary School
(M.1-4) in the Lao People's Democratic Republic
ปิติพัฒน์ โชติกมลสวัสดิ์ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และณัฐหทัย มานาดี
Pitipat Chotkamonsawad, Dararat Mettariganond, and Nathathai Manadee

128

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
Factors Affecting Entrepreneurial Intention: A Systematic Review
ธนพล กฤตยานนท์ ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร และสุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล

Thanaphol Klittayanont, Pattarawat Jeerapattanatorn,
and Sutithep Siripipattanakul

146

นวัตกรรมกระบวนการผลิตสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด
Production Process Innovation for Pineapple Fiber Product Development
จุฑามาศ พรหมมนตรี วรสุตา ขวัญสุวรรณ วาริพร ชุศรี มณีรัตน์ รัตนพันธ์
ธนกร พงษ์รัตนภา บุตรี บุญโรจน์พงศ์ และวรางคณา เทพนิมิตร
Jutamas Prommontree, Worasuda Whansuwan, Wareeporn choosri,
Maneerat Rattanaphan Thanakorn Pruekrattananapa, Boottree Boonrotepong,
and Warangkan Thepnimite

160

สารบัญ

บทความวิชาการ

การเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์/ซีเกมส์กับการเมือง
และการต่างประเทศของมาเลเซีย (ค.ศ.1965-1989)

The Hosting the SEAP Games/SEA Games with Malaysia's Politics
and Foreign Affairs (1965-1989)

อภิเชษฐ กาญจนดิฐ

Apichest Kanchanadit

175

บทความวิจัย

คำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

Southern Thai Dialect Words in Southern Regional Literature

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย และจริญญา ธรรมโชโต

Pornpan Khemakhunasai, and Jarinya Thammachoto

190

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์
สำหรับศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู

Establish a Participatory Learning Center for Creative Cultural Management
of Ceramics in Chenlu Ancient Town

Feng Xin เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง และภูวษา เรืองชีวิน

Feng Xin, Kriangsak Khiaomang, and Puvasa Ruangchewin

206

แอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย
Prototype Application for Tracking and Helping the Elderly in Flood Situations

วรารณ หนองศักดิ์ อรจิรา สิทธิศักดิ์ และก้องกิตากร บุญช่วย

Waraporn Tanongsak Onjira Sitthisak and Kongkidakorn Boonchuay

225

แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชายแดนภาคใต้

Five Forces Models Affecting Small Hotel Entrepreneurs
In Muang Districts of Southern Border Provinces

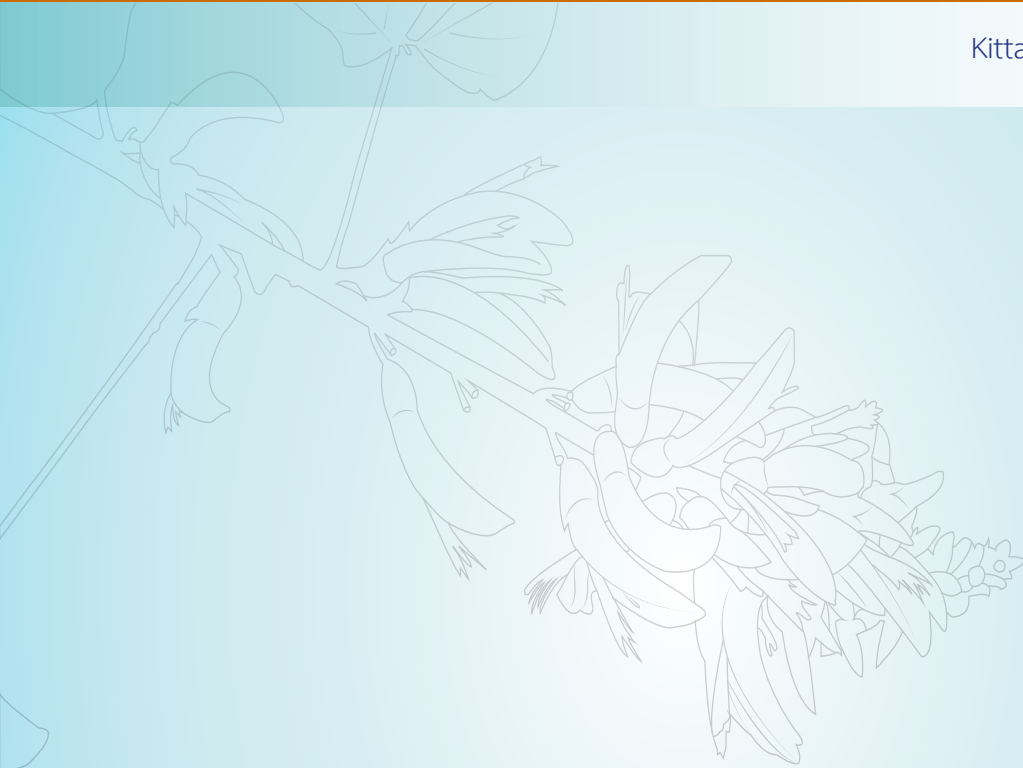
นวิทย์ เอ็มเอก

Nawit Amage

241

ISAN Murals: Research Status and Policy Consistency of ‘Creative Economy’ in Thailand

Kittanut Yanpisit^{1*}



¹ Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin, 46000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: ykittanut@gmail.com

(Received: April 12, 2023; Revised: October 2, 2023; Accepted: October 11, 2023)

Abstract

The National Policy on Creative Economy formulated in the year 2002 and from the year 2018, Thai government established a public organization ‘Creative Economy Agency’ to implement the policy. Under The 12th. National Social and Economic Development Plan (2017-2021 A.D) with the 20-year National Strategy as the principal policy, major concept based on Creative Economy toward achievements constructing on national arts and cultures. This review article explored all academic articles on ‘Isan Murals’ because they have been considered Isan culture and folk visual arts. All pieces of knowledge were reviewed to accumulate, classify, analyze, and synthesize in order to create the most updated and its benchmark. In addition, it is a learning to understand and conclude how much Isan mural is in consistent with Thailand’s Creative Economy policies. The final outcomes are included having practical body of knowledge and policy recommendations for the upcoming Creative Economy implementations.

Keywords: Isan Murals, Creative Economy, Policy, SDGs

Introduction

Creative Economy (CE) was popularized by John Howkins’s publication ‘The Creative Economy : How People Make Money from Ideas’ in the year 2001. The term as a new trend to vitalize and redefine manufacturing, services, retail commerce and entertainment industries in which based on new productivity, value building from products’ identities and uniqueness or their simplicity and enablement in mass reproduction, extension, and distribution. Howkins believes that in a CE, ones who own excellent ideas have become more powerful than those who work machine or even ones who own the machines. [1] For Thailand, ‘Creative Economy’ is defined as economic development in knowledge-based creativity besides the body of knowledge, intellectual property, research, and development in which linked to culture, history, knowledge accumulation of societies, technology, and innovation. CE is aimed to utilize in business development and goods production including to new social value services. [2] Globally realized by governments that CE is vital thus continually developed as new economic engine.

National CE (NCE) started in the year 2002 by establishing of organizations targeting at body of knowledge advancement and at related activities implementation, backed up by in the 8th. National Economic and Social Development Plan- NESD (1997-2001) and the 11th. NESD Plan (2012-2016) The latest NESD Plan (2017-2020) was significantly developed strength of high potential industries with high technology industries by Thailand 4.0. model. The National Strategy for the year 2018 to 2037 announced in Thai Government Gazette on the 13th. October 2018, focused on high productivity driving by sciences, technologies, research

and development and Thai innovations in all production and services sectors and for the new income bases development, hopefully bringing changes in economic efficiency and have value creation in products and services. [3]

Thailand's CE status was officially started and legislatively backed up by the Acts of CE Agency (CEA), a public organization establishment. The agency is independent organization separated from Thailand Creative & Design Center (TCDC) and Office of Knowledge Management and Development (OKMD) as Public Organizations as well. CEA supports new ideas and innovations. The last mission is promotion and coordination with government, private and international agencies to exchange and transfer knowledge to creative economic sectors. [4] Thai Creative Industry consisting of 15 subsectors; handicrafts, music, performing arts, visual arts, film, TV and radio broadcasting, printing, software, advertising, design, architectural services, fashion, Thai food, traditional Thai medical services, and cultural tourism. These subsectors have been administrating and supervising in accordance with the mentioned scope by 12 offices under the 2nd Ministerial Regulations 2564/2021.

In the new attempt toward the modified CE's direction in existing capitals; culture, tradition and Thai arts and crafts plus creativity, they are used as base and empowering engines to mobilize Thai's high-value and rich culture. They have been made to match present economic situation and in consistent with sustainable development in the same time boost competitiveness in the globalized economy. [5] Thailand toward 'Creative Thailand Mode' required CE and Sufficiency Economy for state policy implementation and activities around value creation for goods, products, and services in business sector.

The late King Rama IX's idea in 'Sufficiency Economy' introduced to Thais since the year 1974 in HM's projects mostly. Sufficiency Economy and CE are different by process and activities. The components in CE are Creativity in Generation, Industry, Space and Cooperation, all of which consistent with Sufficiency Economy in term of building the 4 strong and stable foundations by motivating CE to be successful and sustainable. [6] However, Patluang, K. [7] finds issues in CE stimulation and implementations by presenting concepts in his article 'A Holistic Policy for Stimulating Creative Economy' by which his holistic stimulating model has 2 processes; technology and creativity, knowledge forming and commercializing it and technology, having entrepreneur as the center, and put ideas and technology into commercialization. All are in the first process, and in the form of innovation as the second.

In the 2nd process or group of activities, stimulating CE should not be confined to the creation of creativity but included social technologies and science-based technologies to commercialized it for the formation and expansion of CE. The government's policy aimed to stimulate CE and related institutes to work into integration process to induce and speed those creativity and innovations across the nation wide.

In order to increase income distribution and being a center of logistic in the region, the national plans want Thailand to be driven by technology not by agricultural industry. And by being Thailand 4.0, Thai state focuses on creative industries, culture, and high value service. Trends to apply cultural capital into Small and Medium Enterprises (SMEs) and modification by innovative economy changing from commodity to innovative goods.

CEA has its SWOT analysis. Strength in Thai CE is in backing up, promotion and support to CE entrepreneurs' competitive ability in global economy. The support in numbers of highly skilled labors, low labor cost and cost of living are good as inputs. Weak in Thai CE is in immediate responses needed to boost highest commercial efficiency. Lacking needed and up-to-date information and database systems services on CE, lacking effective integration and continuation in the related policies, lacking financial supports, lacking in law enforcement, lacking in knowledge accessibility, or learning center and no knowledge transferring process & activities, and basic infrastructure, all are weakness. Moreover, CE industrial cluster needed development and organization restructure for better personnel quality. The CE cluster and its back up government offices need rules and regulation reviews to update, and to amend related laws to be in consistent with the organizations' context including to continuation of governments policies for CE supports.

In Opportunities, facilitating factors as providers to Thai CE are free with this environment; trade agreement and investments in levels like from ASEAN Free Trade Area (AFTA), promotion and policies implementation plus online commercial advancement, new entrepreneurs in start-up business, for instance. Threats are found from the fluctuation of the world economy, human resources limitation especially specific skills and financial support to CE. Most CE are small-scaled business, facing insufficient CE management supports, and trade and services barriers from business partners' countries. However, present major production structure remains in manufacturing sector not creative industry. Intellectual Properties knowledge, information and awareness are ignored among CE producers. Consumers' less perception is threatening to value of creative products and services.

During the year 2012 to 2016, Hoop Tam or Isan Mural study extended to Hoop Tam in the same cultural basin by in-depth study in certain temples and in relation between Isan mural painting and contemporary visual arts, cultural capital, conservation, and advancement of the capital. In comparative study, all value to the local community and to the country have been made some advancement. Isan murals giving now high degree cultural capital but few in academic contribution as new findings and how to develop murals as a cultural capital or make it as a powerful CE. Only a study about applying local wisdom from Isan murals in Khon Kaen Province to create contemporary arts and in souvenir product design found.

Several products developed from Isan murals and they are considered a rich culture and as a capital but in the rare educational information and knowledge about it in the CE system. Even though CE was planned in the 12th. NESD Plan (2017-2021) as it just ended, we all needs to see how it is in the strategic benchmark in which will be counted into the rest of National Strategy and in the coming NESD Plan.

Literatures review

From academics' works, up to now, issues rose in both policies and action found in creativity skills and intellectual capital needed. Isan murals considered national intellectual capital for ancient art works inherited. Brereton, B. P. [8] described identities of Isan murals that the murals are painted on the exterior, and sometimes interiors, of ordination halls with decoration on the entrance and indentations around windows enable people to walk to see around the hall building. Painters or folk artists were free to paint humans and angels' gesture and activities. And besides some pictures' narration, there are also erotic figures as humorous with scruple added in finishing the paintings. The major purpose of Isan mural is for Buddha worshipping, temple decorating, community members teaching, and history & story recording. [9] In accordance with Koboorn, P [10] Isan murals found along Mekong River communities are full of aesthetic in purpose, simplicity and be free in expression besides Buddhism stories.

Brereton, B. P. [11], Singyabuth, S. [12] and Singyabuth, S. [13] explained Siam state presented in Isan murals painted by Lao ethnic group in Northeastern Thailand before 1893 A.D (2436 B.E.), let Laotians to rule by their own conventional and traditional rules called 'Arya Si' (4 hierarchies of rulers in ancient Laos Kingdom). After the year 1893, Siam state centralized ruling power to Bangkok's royal court included Laotians to Saim or as Thai citizens under Siam's rule. The ruling evidences recorded on Isan murals by Isan folk artists or Isan Laotians. Isan murals always reflect Isan cultural characters and as Siam state's citizens. Temple hall built in the Siam state's prescribed plan by Bangkok's ruler. The murals were not painted in the temple hall or ordination hall like the common, local practice but in the monastery's sermon hall instead. Ruling structure mentioned above affected Isan murals painting in patterns, characters, and painting process.

Plengdeesakul, B. [14] explains in his research-based article 'Development of Esan Mural Painting : A Case Study of Khon Kaen, Mahasarakam, and Roi-ed Provinces' that from before the year 1857 until the time his research launched, there were 22 monasteries which is grouped into 2 periods of mural works. Murals before the year 1957 is high by numbers at 15 monasteries in finding. And there are 7 monasteries with mural works after the year 1957.

From the year 1957, most of murals painted in the typical pattern that public can find them printed for commercial purpose in Thai traditional painting with popular composition

by Mr. Som Phuangphakdee (Sor. Dhammaphakdee). The popular composition is a large painting on a wall frame limited to a certain episode of the story, frame by frame, on each partition. Mostly it was painted in the order of episodes by each block of wall partitions in an orderly system. The paintings highlighted in composition with major and minor dominances in each painting block.

In foreign study, mural paintings in CE in the research by Achmad, Z. A., Wuryandari, Y., Priyadharsini, R. [16] presents identity in Branding of Kampong Opak Gambir in Indonesia. Murals were in branding promotion and beatifying tourist attractions to enrich attractive spots for visitors. De Miguel-Molina, M., and others [17] finds Uruguay has a promising murals tour as attractive tourist destination, and needs to have long term reservation plan to restore murals and done it sustainably by community participation. In the research by Green, C.J. & Plese, E. [18] in the title 'Wall mural neighborhoods of Busan: a city's transformation of favelas into Prosperity' found that wall mural neighborhoods in Gamcheon where the community settled the most successful in Busan by having funding support and by wall murals that increase real estate value and attracted visitors inspired to have more wall murals and created good impact to entire community.

Yanpisit, K. [15] described in 'The Status of Isan Mural Studies : Past to Present' that Isan Hoop Tam or Isan Mural perceived by Siam people for a long time, at least, before the year 1933. However, Isan mural paintings in educational context was started in the year 1959 by Professor Silpa Bhirasri. During the year 1988 to 1991, it is considered the golden education time and the significant phenomena among Isan educational Institutes for their seriousness in research and study. It is also found in Khon Kaen University's publication and in theses of Mahasarakham University. During the year 1998 to 2007, Isan mural studies diverse in academic articles, theses and publications included by government agencies' personnels. The issues and content are diverse multidisciplinary studies in culture, education, philology/ linguistics, communication arts, for instance. During the year 2008 to 2011, there were more in vertical dimension of doctoral degree dissertation and Hoop Tam in relation with other arts and in foreign academics' attention.

Phuangprayong, K. [19] described CE roles in creative action in community enterprises development demonstrate the common but critical that is 'person'. Entrepreneurs and personnels of community enterprises need potential enhancement working with related local government and central government organizations to motivate them in working with community enterprises to conduct creativity. Behavioral skills development in 4 parts; mindset, creative leadership for society, active to new opportunities and adaptative skills into commercial practices and benefit.

However, roles of government agencies are essential for creative ideas support and to force drive creativity transfer system including local wisdom in both horizontal lines between communities and in vertical lines between different generation. [20]

Methodology

Isan murals status exploration was employed survey guidelines published via Thai Journal Citation Index (TCI) and Google scholar from the beginning of Thailand CE policy in the year 2002 to the year 2022, 20-year-long journals were searched into it. Analyzing was made by categorizing Isan murals according to years when it was researched and the research content. It was also analyzed research content composing of Intellectual Capital and Adaptive Skills. Synthesized research in consistent with Thailand's CE divided into 5 groups categorized by CEA (Public Organization) as following; Creative originals, Creative content and media, Creative services, Creative goods and products and related industries

Results

Results in the article explained as following; (1) Isan murals status during the year 2002 to 2022 (2) Intellectual capital and Adaptive skills in Isan murals status and consistency of CE policy, and (3) the consistency of Thailand's CE.

1. Status of Isan murals during the year 2002 to 2022

1.1 Isan murals status during the year 2002 to 2006, research and academic articles exploration as published in TCI and Google scholar. No article published found.

1.2 Isan murals status during the year 2007 to 2011: Exploration on research and academic articles found 8 articles published in TCI and Google scholar, by the consecutively published year; Yenchaui, S [21] The Crisis of Isan Murals, Siriphart, D. [22] A Study of Characteristics and Pattern Forms of E-saan Mural Paintings and Contemporary Development of Thai E-saan Paintings, Yenchaui, S [23] The Lao Literature Rama Story in Mural: in Isan, Thailand, Brereton, B. P. [8] Towards a Definition of Isan Mural Painting: Focus on the Heartland, Mungtanee, T. [24] The E-san Mural Paintings at Sim-Esan : The Expression of a Variety of Religious Beliefs, Hannaphaa, P. and Thonglert, G. [25] The Integration of Image and Text for Communication in the Mural Paintings of Potharam Temple in Nadoon District, Maha Sarakham Province, Atipattayakul, C. [26] Wall 'Hoop Tam or mural' Sim Isan: Inheritance of Isan Crafts and Arts before the year 1957, and the article by Plengdeesakul, B. [27] Development of Isan Mural Painting: A Case Study of Khon Kaen, Mahasarakham, and Roi-ed Provinces

1.3 Isan murals status during the year 2012 to 2016: Exploration on researches and published articles found 13 articles, in the consecutive years, in TCI and Google scholar database; Dhammawuttho, P. [28] An analytical study of the value of Buddhist arts of mural

painting inside Wat Phochai's sim, Naphueng sub-district, Nahaew district, Loei province, Boonyathip, P. [29] A study of participative conservation of mural paintings at Wat Pho Traram and Wat Pa-Rerai in Mahasarakham, Kovathanakul, D.[30] ROI-KAEN-SAN-SIN destination branding, the challenge of responsible tourism in Thailand for the AEC, Kuntaro, S, Lauhapensang, C. and Sinthuphak, A. [31] A study of graphic design on product as a cultural identity for packages development of Nam-Prik, Khon Kaen province, Tracho, T., Laoakka, S. and Wannajun, S. [9] Murals in Buddhist Buildings: Content and Role in the Daily Lives of Isan People, Sinpru, K. [32] Image of the Hell, Phoomalee, N.[33] The ten incarnations of the Buddha on mural paintings: A display of how the artists in north-eastern Thailand preserved their religion: A case study in Roi Et province, Brereton, B. P. [34] On the "7-Elevenization" of Buddhist Murals in Thailand: Preventing Further Loss of Local Cultural Heritage in Isan, Brereton, B. P. [11] Preserving Temple Murals in Isan: Wat Chaisi, Sawatthi Village, Khon Kaen, as a Sustainable Model, Sangsurin, S. [35] The Northeastern Thai Mural Paintings (HOOPTAM):of the beliefs NARAKAPHUMI "hell" to style and artistic value, Phoomalee, N. [36] Local mural painting: Faith and beliefs from styles of crowned Buddha Image in Life of the Buddha, Onlamai W. and Suttipisan, S. [37] Adaptive Using of Sin Sai Literature for Thai Tourism Interpretation, and the article by Tathong, P. and Cadchumsang, J. [38] Sinsai: A Local Knowledge Curriculum and Mechanism of Power in Constructing Social Discipline

1.4 Isan murals status during the year 2017 to 2021: Exploration of research and published article on TCI and Google scholar database found 38 articles published in consecutive years. Singyabuth, S. [12] Murals in Buddhist Temples of Isan in the Local Social Cultural Context of Siam Nation State, Yanpisit, K. [15] The Status of Isan Mural Studies : Past to Present, Wannaudorn S. [39] The Role of Phra Lak Phra Lam in Society and Culture of Two sides of The Mekong River, Nontree, W. [40] Literal Painting of the Narrative life of Buddha in a religious building at Northeastern Thailand, Chingchai, S. [41] Application of Northeastern Mural Painting Culture for Graphic Design to Promote Exercise in Khon Kaen International Marathon 2019, Phisittaphong, P. [42] Using of 3D Scanning and Game Texturing Techniques to Show Details of the ISAN Buddhist Art : Case Study of Sim and Hoob Tam, Polhong, P. and Sa-Ngiamviboon, A. [43] The arts of Sinsai in KhonKaen province, Akkapram, P. [44] Sang Sin Chai : using folk-literature in the process of creating community-based theatre, Ruangchewin, P. [45] Laos Characteristics: Unique Joint Appearances of Thai – Laos Art in the Upper East Region, Wannakit, N. [46] Application of Folktales to Cultural Tourism Management: A Case Study of the Central Isan Provinces of Thailand, Singyabuth, S. [47] Cultural heritage crisis: A case study of traditional murals in Isan Buddhist ordination halls, Sririthon, C. [41] Application of Northeastern Mural Painting Culture for Graphic Design to Promote Exercise in Khon Kaen International Marathon 2019, Akkapram, P. [48] Sinsai and Self-understanding: Practicing Skills and Learning Isan Local

Wisdom through the Process of Making Contemporary Puppet Performance, Sririthon, C. [49] Graphic design from Esan Sim Mural Identity for cultural products and digital media, Chopyot, S. [50] Guidelines for collaborative cultural heritage governance: A case study of Sim and Hoop Taem governance at Dong Bung Sub-District, Na Dun District, Maha Sarakham Province, Songserm, W. and Saitong, P. [51] The Color Model Construction for Hoob Tam Restoration by the Digital Colorization Technique, Lanwong, A. and Thitapanyo, M. [52] Buddhist Dhamma Principles as Appeared In Buddhist Art in KhonKaen, Hengphrathani, P. and Bamrungpak, S. [53] Buddhist Tourism Management of Monasteries In Khon Kaen Province, Charoenkaensai, R. and Sinlapachok, T. [54] Pi Phat on Hub-Tam Mural Painting in Sim Isan, Hoaihongthong, S and Kwecien, K [55] Defining Metadata Elements for Murals, Dhammawuttho, P and others [56] Buddhist Painting: History Evolution And Influence On The Lifestyle Of People In Northeast, Chantarasakha, K and Panthupkorn, P [57] Inspiration From Northeastern Arts And Cultures For Toy Designing For 6-12-Year-Old Children, Sararat, T. [58] Phra Ubosot Kho Theam Kwean, Wat Ban Sang Ruang, Mueang District, Si Sa Ket : Study of Characters in Architecture and Wall Painting as a source for Local History, Sahakun, T. and Sukna, S. [59] Identity and Belief in Traditional Mural Painting for Developing Creative Products, Korbboon, P. [60] Isan Murals along the Mekong: Buddhist Art Learning for Understanding in Buddhist Thought, Morality, Ethics and Community Life, Sittongsee, T [61] MUSIC AND WAY OF LIFE OF ISAN PEOPLE THROUGH MURALS IN ISAN, Phetmungloei, B. and Sitthivong, Y. [62] Morlam in Mural Painting I-San Folk Performing Arts that are Indispensable, Saelee, S [63] The Graphic Design to Reflect Cultural Identities of Local People in Maha Sarakham Province : A Case Study of “Hoop Tam” Mural Painting, Akkapram, P.[64] The Impact of the Sinsai Roo Jai Ton Project on the Development of Local Culture and Contemporary Performance in Northeastern Thailand, Adun Lanwong Phramaha Yothin Yodhiko and Phra Panuwat Chuntawatthano [65] Painting Isan : Community Management for Buddhist and Culture Tourism, Supachai Singyabuth [13] Siam Nation-State And Thainess In Isan Mural, Suebsiri Saelee [63] The Graphic Design to Reflect Cultural Identities of Local People in Maha Sarakham Province : A Case Study of “Hoop Tam” Mural Painting, Pittayawattanachai, P., Bamrungphak, S., and Pariyatidhammawong, P., [66] An Analysis of Buddhism Propagation by Using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khon Kaen Province, Udompramuan, C. [67] Local Dharmic Paradox Knowledge To Contemporary Visual Art, Phumipanyo, P.M., and others [68] The Beauty of Uposatha Mural According to Subjective Theory in Pho Chai Khok Yai Temple, Bua Ban Sub-district, Yang Talat District, Kalasin Province, Kaewphet, R. and Wanjang, S. [69] Management Of Cultural Tourism Areas In Khemark. Ubon Ratchathani, Umansab, H. [70] Eighty-Nine Vessantara Cloths of Isan Painting of the Ninth King of the Chakri Dynasty, Buarapa, U. [71] The Relationship of Mural (Hoop Tam) with the community landscape, Supasorn, P. [72] A sustainability of Jataka

wisdom through the regional, cultural ways of Buddhist people in Roi Et province.

1.5 Isan murals status during the year 2022: Exploration of researches and published articles found 12 articles in TCI and Google scholar database and followed by the published year 2022. Phetmungloei, B. and Sitthivong, Y. [73] Opportunities for Courtship of Youths that Appears in Mural Paintings at Northeast Buddhist Holy Temples, Omthuan, R., Sirisumpan, R., and Singhalert, R., [74] The Creation Of Contemporary Mor Lam Plearn Of Sang Sinsai's Hoop Taem, Wongwat, A., Bangchud, D. and Atipatayakul, C. [75] Guidelines for the Transmission of Isan Mural Painting's Values: Wat Thareap, Naa Pho District, Buriram Province, Taweewan, W. and Srichok, P. [76] The Analysis of Folktales and Folk Media of Loei Province, Akarawatthanakul, P. [77] Painting of Dasa Jatata: Origin, Style of Arts and Presentation through Concepts of Local Artists in the Upper Isan along the Mekong River, Kobbun, P. [78] Simplicity and independence: the beauty in Isan paintings in the Mekong region, Sawasdee, J and Prompongsaton, N. [79] Dish set design project build with colored clay patterns Inspired by Hoop Taem, Utairat, M., [80] Shadowing the Hooptam Mural Art with a Theatrical Play, Sriphet, K. [81] Music Culture and Performance on Isan Buddhist Chapel Painting, Srimunta, T. [82] The Representation in Murals Found in Pung Thao Kong-Ma Shrine Maha Sarakham Province, Lephol, L., Saichar, T. and Siriwatthano, P.T.S. [83] An Analytical Study On The Influence Of Buddhist Art In Phra That Nongbua On Beliefs In Merit And Demerit Of The Buddhists In Ubon Ratchathani Municipality and the article by Jaturapinanto, P. J., and others [84] Buddhist Ethics In The Mural Of Bodhi San Pavilion 72 Wat Pho Ban Non Than Nai Mueang Subdistrict Mueang District Khon Kaen Province.

From status exploration of Isan murals during the year 2002 to 2022, it could be presented in 2 diagrams

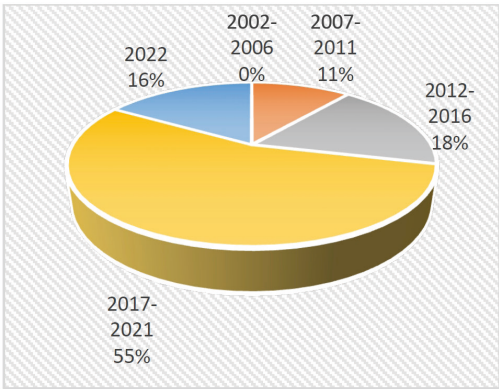


Diagram 1: Articles in durations

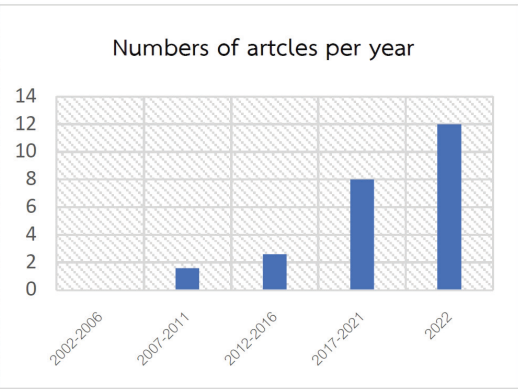


Diagram 2: Numbers of articles per year

During the year 2002 to 2006 there was no article about Isan murals published in any academic journal. During the year 2007 to 2011, Thai academics published their Isan murals articles in academic journals at 11% or average 1.6 articles a year. During the year 2012 to 2016, Thai academics increased their Isan mural studies' articles published to 18% or 2.6 articles a year. During the year 2017 to 2021, the articles published increased to 55% or 8 articles a year. And in the year 2022, Thai academics published their Isan mural articles in academic journals for 16% or 12 articles a year. It is obviously seen that during the year 2017 to 2022, Isan mural articles in academic journals continually and significantly increased.

2. Intellectual capital and Adaptive skills in Isan murals status and consistency of CE Policy

Isan murals studies during the year 2002 to 2022 categorized by major factor enable to have process or activity composed of Intellectual capital and Adaptive skills. The findings are;

2.1 Intellectual capital: Articles published in Intellectual capital group, sorted by time during the year 2007 to 2011 are Intellectual capital with content related to arts history written by these two authors; Brereton B. P. [8] focuses province by province, and Plengdeesakul, B. [14] presents as area-based, cultural approach for a group of provinces. Atipattayakul, C. [26] presents Isan murals in a wider range of view of the Northeastern or Isan region as a part of Thailand's murals, to have a top view picture. Other articles studied in specific issue, for example, as a literature or folklores and beliefs in painting and in the mural paintings' crisis that founded. Articles published during the year 2012 to 2016 in Intellectual capital group are found with content about a certain Wat's arts history, for instance; Dhammawuttho, P. [28] Wat Phochai, Boonyathip, P. [29] Wat Pho Traram and Wat Pa-Rerai. Area-based history study by province, Phoomalee, N. [33] presents paintings in Roi-et province. Articles on specific issues such as in term of a village's way of life in Naraka Bhum or Hell as imagination and beliefs system which is found in paintings in general. Academical, outstanding phenomena, Brereton, B.P. [11] who is a foreign researcher, presents 2 major articles during the year 2007 to 2011. These are spot light for Isan murals in international perception particularly in and as the Intellectual capital.

During the year 2017 to 2021, the articles published in the Intellectual capital group found mostly in the content about art history, relation between folk murals and Siam Royal Court and the relation between Isan folk murals and Loa race. In the year 2022, the articles published were found mostly in the content and knowledge about local wisdom inheritance, beliefs, literature, ethic and music. For area-based study, the scope has been extended to the central Isan to Mekong Subregion like the work by Akarawatthanakul. P [77] and Kobbun, P. [78]. A study has been extended from Buddhist temple to Chinese shrines in Isan by Srimunta, T. [82]

2.2 Adaptive skills: Articles published in Adaptive skills group can be sorted by time line as following. During the year 2007 to 2011, articles published in Adaptive skills group are found mostly about folk paintings evolved into contemporary arts. During the year 2012 to 2016, the articles content is about tourism, graphic design on product and educational program. During the year 2017 to 2021, the articles' content are Buddhist and cultural tourism including to town image construction in game and toy design, theatre puppet and performance, graphic design, products design and contemporary visual arts. In the latest record in the year 2022, the content is about contemporary performance and product design.

3. CE Policy Consistency in Thailand

Isan murals studies in Thailand during the year 2002 to 2022, sorted and categorized in consistent with CE umbrella policy covering these 15 industries; 1) Arts and crafts 2) Music 3) Performing art 4) Visual arts 5) Cinematography 6) TV and radio broadcast 7) Publishing 8) Software 9) Advertisements 10) Design 11) Architectural services 12) Fashion designs 13) Thai food 14) Thai traditional medical service, and 15) Cultural tourism. The findings are presented in these 5 creative industries.

3.1 Creative originals: the category in which found the academic articles focused on are the articles contain industries' characters that integrated into Isan murals with the performing art industry. These articles written by Akkapram, P. [44] [48] [64] Phetmungloei, B. and Sitthivong, Y. [62] Omthuan, R., Sirisumpan, R., and Singhalert, R. [74], and Utairat, M. [80]. The visual arts field as well has been continuously studying from the senior academic to the new ones; Siriphart, D. [22] Polhong, P. and Sa-Ngiamviboon, A. [43] Udompramuan, C. [67] and Umansab, H. [70]. Main arts are painting and industry is arts and crafts like in the articles written by these authors; Chantarasakha, K. and Panthupkorn, P. [57] And Sawasdee, J., and Prompongsaton, N. [79] who studied it about toys and ceramics creation. The Creative originals industry has had no integration with Isan murals in music industry.

3.2 Creative Content and Media: Most of the academic articles that found industry applied by Isan murals is printing industry. These articles are; Kuntaros, S., Lauhapensang, C. and Sinthuphak, A. [31] Sririthon, C. [41, 49] and Saelee, S [63]. The rests are software industry; the studying and article by Phisittaphong, P. [42] and Hoaihongthong, S. and Kwiecien, K. [55]. No CE content and media in film and TV/radio broadcasting industry.

3.3 Creative Services: Most of academic articles are creative industry with Isan murals in design works such as by Sahakun, T. and Sukna, S. [59]. The Creative Services sector is not found in advertising and architecture services.

3.4 Creative goods and products: No academic article about the CE industry and Isan murals particularly in fashion industry.

3.5 Related industries: Most of the academic articles are tourism with Isan murals and cultural tourism. These articles written by these researchers; Kovathanakul, D. [30] Onlamai, W. and Suttipisan, S. [37] Tathong, P. and Cadchumsang, J. [38] Wannakit, N. [46] Hengphrathani, P. and Bamrungpak, S. [53] Lanwong, A., Yodhiko, Y and Chuntawatthano, Y., [65] Kaewphet, R. and Wanjang, S. [69]. No article about Thai food and Thai Traditional Medical Service with Isan Murals relation in CE research.

Conclusion

1. Body of Knowledge

In the creativity and media industries, most of the academic articles on Isan mural and printing focused in graphic designs, applied to contemporary communication arts. Mural paintings in graphic designs are more tangible than in cinematography and TV, or radio broadcasting which is in consistent with CEA's study [1]. The study reports the overall picture of Thailand printing industry progressing by the advance technology that changed to response to the higher demands and affects to the changing of production process and product types. Graphic designs for printing material and modern media make it easier to apply to Isan mural and bring in mural inspiration into graphic design and vice versa. Graphic design and modern media become means for symbols interpretation of murals that lead to digital printing and production. And by the most-present technics, public presentation can be successful. Behavior and demands are free in diverse lifestyles, independence, and self-confidence in living life. Demands are diverse, different, and overlapped with no continuation and no rationale link. Behavior and demands are influential and affecting to content and pattern of post-modern digital printing designs. [85] The government offices could support content creation in relation with murals in other industries, for example, cinematography, animation or Motion Graphic Media from folklore found in murals like SinSai, Suriwong, Thao Pajit-Nang Orapin and etc.

Creative originals: In the visual arts product as contemporary art works inspired by original murals mainly are painting. These contemporary artists exhibit their art works in exhibitions but not by published articles in academic journals. The Thai artist who remarkably inspired by classical Thai paintings is En-on, T. [86] and Baothong, N. [87] In accordance with the findings by Thanyaboontarakoon, P. [88] and Ngamnisai, A. [89] in which described original arts included these following arts; Primitive Art, Naïve Art, Folk Art, and Child Art, all have their own characters. Folk art influents to pattern, concept and visual arts creation process and activities of art students. Contemporary art creation inspired by classic or original mural arts like those days but with new and diverse interpretation and varied by latest findings from arts history study and aesthetic and in other art works such as printmaking, mixed

media, installation art, sculpture, photography and pottery or earthenware. The authors view contemporary arts creation involving in limited consumers group and rarely found progressively enter to arts industry. In accordance with the idea of Disthaphan, S [90] who suggests that cultural product is now viewed as a new element in arts creation, promotion, and development of the visual arts.

Creative originals: The performing art industry is studied and the article is found in Akkapram, P.'s work. Isan mural's content by the new concept reconstruction transferred via it, aimed to see community changes toward the new interpretation, enables many more creation because Isan mural paintings full of philosophy and idealism based on Buddhism. It could lead to related industries like film, documentary, short film, mixed media, performing art and theater by issues advancement working.

Related industries: Cultural tourism industry and the related article first found in the year 2013 in connecting tourist attraction with Isan murals in the certain group of provinces. Linking to Buddhist tourism services described in the Master Plan under National Strategy (2018-2037), the Master Plan on Tourism emphasizes on being a world class destination and the entire system planned to be developed at high quality tourists and diversity of services for global visitors' demands. It develops together with national strengths in traditions, cultures, Thai identity, and high value environment.

Visitors networking for certain tourist attractions empower cultural tourism in Thailand. It is to develop together with tourism components or resources reservation toward sustainability. Management of cultural capital, self-identity and cultural inheritance are processed to preserve local tradition and lifestyle. By planning, actions, and activities, all mentioned, cultural tourism will have good and right direction to have advancement, to reserve tourism, and to protect natural resources in balance system. Sustainability will be positive effects to the massive national gains in the future. [91]

In this case, Wat Chaisri tourist attraction is a good tourism development model. Brereton, B. P. [8] studied 'Towards a Definition of Isan Mural Painting: Focus on the Heartland' and 'On the "7-Elevenization" of Buddhist Murals in Thailand: Preventing Further Loss of Local Cultural Heritage in Isan' and 'Preserving Temple Murals in Isan: Wat Chaisi, Sawatthi Village, Khon Kaen, as a Sustainable Model' [34]. Cultural tourism management required satisfaction and demands met by both parties, local people, and visitors. CBT principle is natural and cultural resources, community organization, management and learning. It enables people to preserve local culture identity and their ecosystem. Suitable motivation for a community to reserve local culture and eco system by financial incentive and supports needed. [92]

Some creativities found in a part fashion design; Phakdeesuwan, S's creative work by redesign murals in natural dye batik techniques on fabric [93]. Khanphet, S. [94] designed ornaments inspired by 'Hoop Tam'-paintings of Amnatcharoen craftsmanship school. These phenomena proved that creative activities inspired by mural paintings integrated with modern fashion design but no research and no academic article published to reflect design industry movement, including this work Khamphila, S. [95] and her study titled 'The project souvenir design : inspiration from Hoop Tam'

Knowledge synthesis by studies and researches until the year 2017, evidences show activities involvement but rare academic works in cultural capital as CE. 'Hoop Tam' as a cultural capital are used as an inspiration for cultural goods. However academic study is few.

From the year 2017 to the year 2022, articles' content on mural paintings and integration to creative industry increasing significantly particularly in creative content, media, originals, and related industries. The CE in services sector is few in articles and the creative goods and products have none. Fashion industry is very active by area-base, small-scale projects with mural inspiration and creativity without academic publication. Expecting to see more integration of murals into creative industry in research and more in numbers of academic article publishing. Under CEA and its outreach services as TCDC for regions; Chiang Mai, Khon Kaen and Songkhla, opportunities should be available to all in their strategic plans with concrete results to thrive entrepreneurs and their creative business. CE's benchmark is consistent with National Strategy (2018-2037) and National Competitive Advantage Strategy.

2. Recommendations on CE Policy

2.1. Education and research for new body of knowledge

Educational institutes, research institutes, cultural agency and CE offices could provide financial support to CE, fashion industry and cultural capital to enable academics, artists, and entrepreneurs to produce and study the opportunities in CE. And it is to have advance research issue and response to have economic growth from creative industry especially in fashion and design industry. By working with cultural capital focus on the industry and cultural capital research to find the effectiveness in sectors. Industrial research can be a huge benefit for creative industry and cultural capital. It can benefit local or grassroot economy. Skilled workers and craftsmanship, lower labor cost and modest cost of living in Thai community have become potential to create universal, world class quality products at the competitive production cost. In the end chain, high-technology channel and marketing research from online social media and platforms are now active in fashion industry changes. All about business could be learnt and researched to meet the goals from and for multi sectors co-working. In social media and online business, Thais could gain opportunity from new fashion bloggers and as world fashion influencers. [96]

2.2 Body of knowledge publication

At present academic journals published in a limited circle. According to The Commission on Higher Education Standard-CHES announcement in the year 2022, the broader criteria for theses and research publishing are qualified and commended national and/or international academic journal for many fields of study. The journals are qualified by regularly publishing and accepted by experts in the field of research and the article needs at least 3 peer external reviewers and various academics, published in hard-copy printing issue or soft-copy in electronic media. Some of CHES standard journals; ERIC, MathsciNet, Pubmed, Scopus, Web of Science (specific on SCIE, SSCI and AHCI database only), JSTOR and Project Muse are available for publication of the works. Regulation and requirement become an opportunity to see how research on CE policy implemented and the implementation's results. Greater range of journals have open to students, academics, creative entrepreneurs, consumers, and business operators who interested in the issue or subject to build knowledge sharing and to have exchanging arena.

2.3 CE Agency and related organizations

CE Agency-CEA and Thailand Creative & Design Center-TCDC as the direct and frontline organization could launched concrete strategic plan extending operation area to cover more provinces. More events could have been organized to increase creativity and accessibility to all and escalate creative events to international or regional perceptions. TCDC could work more with educational institutes to motivate creativity and skills in general. Short program and non-degree program with the lifelong learning course could be considered as a key of creativity courses. Educational system now opens to all by the National Credit Bank System. IT system can be highly effective mode and widely serve to diverse public demands in creativity industry. CEA could link all CE database to serve all related agencies to encourage conceptual framework of Thai CE, and in consistent with regional potential and advancement plans. Creative ideas and technologies in commercial purposes could be added to the overall process of CE establishment. [7]

References

- [1] CE Agency (Public Organization). (n.d.). *Action Plan CE agency (Public Organization) Year 2020–2022*. https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2563/o4_CEA_Strategic_Plan_2563-65.pdf.
- [2] Thai Government Gazette. (2018). *CE agency (Public Organization) acts. B.E. 2561/2018, issue 135, part 59 n, 13 August 2561(2018).27-43*. <https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2564/Royal-Decree-for-CEA-Establishment.pdf>

- [3] CE Agency (Public Organization). (2021). *Action plan CE agency (Public Organization) Report, Printing*. Creative industries development report. https://article.tcdc.or.th/uploads/media/2022/6/20/media_6-CEA-Publishing-Final-Report.pdf
- [4] Thai Government Gazette. (2021). *Regulation for CE agency for general administration, Division and Duty and Responsibility Scope (Edition 2) B.E. (2021) Issue 138, Paragraph 120 §, 4 June 2564 (B.E) page 58-60*.
- [5] Harkbutra, W. (n.d.). *Creative and cultural economy*. https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_econ/download/article/article_20170807153143.pdf
- [6] Buakhao, J. (2011). 'Sufficiency economy' and 'creative Thailand'. *FEU Academic Review Journal*, 4(2), 15-22.
- [7] Patluang, K. (2011). A holistic policy for stimulating CE. *NIDA Development Journal*, 51(3), 207-237.
- [8] Brereton, P. B. (2010). Towards a definition of Isan mural painting: Focus on the heartland. *Journal of the Siam Society*, 98(2010), 185-204.
- [9] Trachoo, T. Laoakka, S., & Wannajun, S. (2014). Murals in Buddhist buildings: Content and role in the daily lives of Isan people. *Asian Culture and History*, 6(2), 184-190.
- [10] Kobboon, P. (2020). Isan painting along Mekong River: Buddhist arts for Buddhism, ethic and moral studying and community way of livings. *Journal of language, religion and culture*, 9(1), 103-137.
- [11] Brereton, P. B. (2015). Preserving temple murals in Isan: Wat Chaisi, Sawatthi Village, Khon Kaen, as a Sustainable Model. *Journal of the Siam Society*, 103(2015), 1-18.
- [12] Singyabuth, S. (2017). Murals in Buddhist temples of Isan in the local social cultural context of Siam Nation State. *The Journal of Social Communication Innovation*, 5(2), 41-50.
- [13] Singyabuth, S. (2020). Siam nation-state and Thainess in Isan mural. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(11), 259-275.
- [14] Plengdeesakul, B. (2013). Development of Esan mural painting: A case study of Khon Kaen, Maharakam and Roi-ed Provinces. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 3(11), 84-113.
- [15] Yanpisit, K. (2017). The status of Isan mural studies: Past to present. *Governance Journal*, 6(Special Issue), 155-173.
- [16] Achmad, A. Z., Wuryandari, Y., & Priyadharsini, R. (2021). The importance of murals for strengthening destination branding of Kampong Opak Gambir. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 672. 51-63.

- [17] Miguel-Molina, M. et al. (2013). Creative cities and sustainable development: mural-based tourism as a local public strategy Ciudades creativas y desarrollo sostenible: turismo basado en el arte mural como estrategia pública local. *DIRECCIÓN Y ORGANIZACIÓN*, 50(2013). 43-57.
- [18] Green, C.J., & Plese, E. (2014). *Wall mural neighborhoods of Busan: A city's transformation of favelas into prosperity*. World Conference on Public Administration. Korean Association of Public Administration. Daegu, South Korea, 2014.
- [19] Phuangprayong, K. (2018). Roles of CE and creative behavior in Thai community enterprises development. *PSDS Journal of Development Studies*, 1(1), 220–252.
- [20] Chuaybamrung, T. (2011). *Wisdom for creative local development*. King Prajadhipok's Institute.
- [21] Yenchaui, S. (2009). The crisis of Isan murals. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 1(2), 20–46.
- [22] Siriphartm, D. (2009). A study of characteristics and pattern forms of E-saan mural paintings and contemporary development of Thai E-saan paintings. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 1(1), 49–54.
- [23] Yenchaui, S. (2010). The Lao literature “Rama Story” in mural: In Isan, Thailand. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 2(1), 27–52.
- [24] Mungtanee, T. (2011). The E-san mural paintings at Sim-Esan: The expression of a variety of religious beliefs. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 3(1), 40–54.
- [25] Hannaphaa, P. Thonglert, G. (2011). The integration of image and text for communication in the mural paintings of Potharam Temple in Nadoon District, Maha Sarakham Province. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30(2011), 53-57.
- [26] Atipattayakul, C. (2011). The Isan mural paintings of Buddhist ordination halls: The technician by work Isan before 1957. *Burapha Arts*, 25(1), 137-156.
- [27] Plengdeesakul, B. (2011). Development of Esan mural painting: A case study of Khon Kaen, Mahasarakam, and Roi-ed Provinces. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 3(1), 84-113.
- [28] Dhammawuttho, P. (2013). An analytical study of the value of Buddhist arts of mural painting inside Wat Phochai's sim, Naphueng sub-district, Nahaew district, Loei province. *Dhammathas Academic Journal*, 13(3), 97-108.
- [29] Boonyathip, P. (2013). A study of participative conservation of mural paintings at Wat Pho Traram and Wat Pa-Rerai in Maha. *Damrong journal of the faculty of Archaeology Silpakorn University*, 12(1), 75-107.

- [30] Kovathanakul, D. (2013). Roi-kaen-san-sin destination branding. the challenge of responsible tourism in Thailand for the AEC. *International Journal for Responsible Tourism*, 2(2), 41-54.
- [31] Kuntaros, S. Lauhapensang, C., & Sinthuphak, A. (2014). A study of graphic design on product as a cultural identity for packages development of Nam-Prik Khonkaen province. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 5(1), 15-25.
- [32] Sinpru, K. (2014). Image of the hell. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 7(1), 745-758.
- [33] Phoomalee, N. (2015). The ten incarnations of the Buddha on mural paintings: A display of how the artists in north-eastern Thailand preserved their religion. A case study in Roi Et province. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 7(2), 227-248.
- [34] Brereton, B. P. (2015). On the “7-Elevenization” of Buddhist Murals in Thailand: Preventing Further Loss of Local Cultural Heritage in Isan. *Journal of Mekong Societies*, 11(1), 1-20.
- [35] Sangsurin, S. (2015). The Northeastern Thai mural paintings (HOOPTAM): Of the beliefs NARAKAPHUMI “hell” To style and artistic value. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 7(1), 84-109.
- [36] Phoomalee, N. (2016). Local mural painting: Faith and beliefs from styles of crowned Buddha Image in Life of the Buddha. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 8(1), 401-423.
- [37] Onlamai, W., & Suttipisan, S. (2016). Adaptive using of Sin Sai Literature for Thai tourism interpretation. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 11(1), 3-15.
- [38] Tathong, P., & Cadchumsang, J. (2016). Sinsai: A local knowledge curriculum and mechanism of power in constructing social discipline. *Journal of Mekong Societies*, 12(3), 167-185.
- [39] Wannaudorn, S. (2017). The role of Phra Lak Phra Lam in society and culture of two sides of The Mekong River. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 4(1), 154-171.
- [40] Nontree, W. (2017). Literal painting of the narrative life of Buddha in a religious building at Nortestern Thailand. *MBU Education Journal*, 5(1), 164-171.
- [41] Sririthon, C. (2018). Application of Northeastern mural painting culture for graphic design to promote exercise in Khon Kaen International Marathon 2019. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(3), 233-241.
- [42] Phisittaphong, P. (2018). Using of 3D scanning and game texturing techniques to show details of the ISAN Buddhist Art: Case study of Sim and Hoobtam. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 9(2), 82-90.

- [43] Polhong, P. & Sa-Ngiamviboon, A. (2018). *The arts of Sinsai in Khonkaen province. Ph.D. In Social Sciences Journal*, 8(2), 132–148.
- [44] Akkapram, P. (2018). Sang Sin Chai: Using folk-literature in the process of creating community-based theatre. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 10(2), 124–142.
- [45] Ruangchewin, P. (2018). Laos characteristics: Unique joint appearances of Thai–Laos art in the upper east region. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2497–2512.
- [46] Wannakit, N. (2018). Application of folktales to cultural tourism management: A case study of the central Isan provinces of Thailand. *Manusya : Journal of Humanities*, 21(1), 66–84.
- [47] Singyabuth, S. (2018). Cultural heritage crisis: A case study of traditional murals in Isan Buddhist ordination halls. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*, 10(2), 58–84.
- [48] Akkapram, P. (2019). Sinsai and Self-understanding: Practicing skills and learning Isan local wisdom through the process of making contemporary puppet performance. *Humanities, Social Sciences and arts*, 12(4), 1153–1165.
- [49] Sririthon, C. (2019). Graphic design from Esan Sim mural identity for cultural products and digital media. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 11(1), 286–312.
- [50] Choppyot, S. (2019). Guidelines for collaborative cultural heritage governance: A case study of Sim and Hoop Taem governance at Dong Bung Sub-District, Na Dun District, Maha Sarakham Province. *Journal of Politics and Governance*, 9(3), 55–70.
- [51] Songserm, W., & Saitong, P. (2019). The color model construction for Hoob Tam restoration by the digital colorization technique. *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University*, 21(2), 101–112.
- [52] Lanwong, A., & Thitapanyo, P. (2019). Buddhist Dhamma principles as appeared In Buddhist art in KhonKaen. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 6(1), 262–275.
- [53] Hengphrathani, P., & Bamrungpak S. (2019). Buddhist tourism management of monasteries In Khon Kaen Province. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 6(3), 350–362.
- [54] Charoenkaensai, R., & Sinlapachok, T. (2019). Pi Phat on Hub-Tam mural painting in Sim Isan. *Journal of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University*, 6(1), 121–128.
- [55] Hoaihongthong, S., & Kwiecien, K. (2019). Defining Metadata elements for murals. *Journal of Information Science*, 37(2), 94–114.
- [56] Dhammawuttho, P. et al. (2019). Buddhist painting: History evolution and influence on the lifestyle of people in Northeast. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(10), 5272–5285.

- [57] Chantarasakha, K., & Panthupkorn, P. (2019). Inspiration from northeastern arts and cultures for toy designing for 6-12-year-old children. *Mangrai Saan Journal*, 7(2), 89-101.
- [58] Sararat, T. (2019). Phra Ubosot Kho Theam Kwean, Wat Ban Sang Ruang, Mueang District, Si Sa Ket: Study of characters in architecture and wall painting as a source for local history. *Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University*, 3(2), 7-31.
- [59] Sahakun, T., & Sukna, S. (2020). Identity and belief in traditional mural painting for developing creative products. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 9(2), 81-94.
- [60] Kobbun, P. (2022). Simplicity and independence: the beauty in Isan paintings in the Mekong region. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 22(1), 32-38.
- [61] Sittongsee, T. (2020). Music and way of life of Isan people through murals in Isan. *Journal of Asia Arts and Design*, 1(2), 101-114.
- [62] Phetmungloei, B., & Sitthivong, Y. (2020). Morlam in mural painting I-san folk performing arts that are indispensable. *Journal of Asia Art and Design*, 1(1), 56-77.
- [63] Saelee, S. (2020). The graphic design to reflect cultural identities of local people in Maha Sarakham Province: A case study of "Hoop Tam" mural painting. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 11(1), 89-99.
- [64] Akkapram, P. (2020). The impact of the Sinsai Roo Jai Ton Project on the development of local culture and contemporary performance in Northeastern Thailand. *Manusya: Journal of Humanities*, 23(3), 430-449.
- [65] Lanwong, A., Yodhiko, Y., & Chuntawatthano, P. (2020). Painting Isan: Community management for Buddhist and culture tourism. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 158-168.
- [66] Pittayawattanachai, P., Bamrungphak, S., & Pariyatidhammawong, P. (2020). An analysis of Buddhism propagation by using Buddhist arts and landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khon Kaen Province. *Dhammathas Academic Journal*, 20(1), 63-74.
- [67] Udompramuan, C. (2020). Local dharmic paradox knowledge to contemporary visual art. *Journal of MCU Social Science Review*, 9(4), 306-321.
- [68] Phumipanyo, K. (2020). The beauty of Uposatha mural according to subjective theory in Pho Chai Khok Yai Temple, Bua Ban Sub-district, Yang Talat District, Kalasin Province. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 7(1), 95-106.
- [69] Kaewphet, R. & Wanjang, S. (2020). Management of cultural tourism areas in Khemmark. Ubun Ratchathani. *Journal of MCU Social Science Review*, 8(1), 252-262.

- [70] Umansab, H. (2020). Eighty-nine Vessantara cloths of Isan painting of the ninth king of the Chakri Dynasty. *Art Pritas Journal*, 8(1), 107-117.
- [71] Buarapa, U. (2021). The relationship of the Hoop-Tam with the community landscape. *Journal of Architecture, Design and Construction*, 3(1), 29-40.
- [72] Supasorn, P. (2021). A sustainability of Jātaka Wisdom through the regional cultural ways of Buddhist people in Roi Et Province. *Mahachula Academic Journal*, 8(1), 32-46.
- [73] Phetmungloei, B. & Sitthivong, Y. (2022). Opportunities for courtship of youths that appears in mural paintings at Northeast Buddhist holy temples. *Journal of Asia Art and Design*, 1(2), 115-130.
- [74] Omthuan, R., Sirisumpan, R., & Singhalert, R. (2022). The creation of contemporary Mor Lam Plearn of Sang Sinsai's Hoop Taem. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(5), 511-524.
- [75] Wongwa, A., Bangchuad, D., & Atipatayakul, C. (2022). Guidelines for the transmission of E-sarn mural painting's values: Wat Thareap, Naa Pho District, Buriram Province. *Ratchaphruek Journal*, 20(1), 142-155.
- [76] Taweewan, W. Srichok, P. (2022). The analysis of folktales and folk media of Loei Province. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 17(59), 75-83.
- [77] Akarawatthanakul, P. (2022). Painting of Dasa Jatata: Origin, style of arts and presentation through concepts of local artists in the upper Isan along the Khong River. *Thai Khadi Research Institute, Thammasat University*, 19(1), 42-73.
- [78] Kobbun, P. (2022). Simplicity and independence: the beauty in Isan paintings in the Mekong region. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies (HASSS)*, 22(1), 32-38.
- [79] Sawasdee, J. & Prompongsaton, N. (2022). Dish set design project build with colored clay patterns Inspired by Hoop Taem. *Journal of Asia Arts and Design*, 3(1), 65-85.
- [80] Utairat, M. (2022). Shadowing the Hoop Tam mural art with a theatrical play. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 12(3), 75-89.
- [81] Sriphet, K. (2022). Music culture and performance on Isan Buddhist chapel painting. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 8(11), 284-297.
- [82] Srimunta, T. (2022). The representation in murals found in Pung Thao Kong-Ma Shrine Maha Sarakham Province. *Journal of social science for local rajabhatmahasarakham university*, 6(2), 82-91.
- [83] Lephol, L., Saichar, T., & Siriwat, T. (2022). An analytical study on the influence of Buddhist art in Phra That Nongbua on beliefs in merit and demerit of the Buddhists in Ubon Ratchathani municipality. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(1), 887-899.

- [84] Jaturapinanto, J. et al. (2022). Buddhist ethics in the mural of bodhi san pavilion 72 Wat Pho Ban Non Than Nai Mueang subdistrict Mueang district Khon Kaen province. *Journal of Graduate MCU Khon Kaen Campus*, 7(1), 225–239.
- [85] Buakhlee, C. (2014). Digital printing design of post-modern culture. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 7(3), 247-258.
- [86] PUFF. (n.d.). Icon Siam invited to see Contemporary Isan Art telling about Faith, Belief and Way of Life By Nopphawong Baothong' . <https://www.puff-onlinemag.com/culture/news-650922-iconsiam-2022>
- [87] Health promotion via arts and cultures media plan, Thai Health Fund. (2022). *Pan Silp Pan Suk*. <https://www.artculture4health.com/pun/communities/view/567>
- [88] Thanyaboontakool, P. (2017). The creation of art by the Primitive art. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 2940-2956.
- [89] Ngamnissai, A. (2018). Applying folk art to visual arts influence over Thai arts students in Thailand. *Journal of the Faculty of Architecture King Mongkut's Institute*, 26(1). 304-321.
- [90] Ditsathaphan, S. (2016). Contemporary visual arts development toward cultural industry products: Case study of lifestyle. *Journal of Communication Arts Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University*, 34(1), 61-74.
- [91] Sukkhorn, C. (2019). Cultural tourism in Thailand. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 1(2), 1-7.
- [92] Niamhom, K., & Wongwanthtanaphong K. (2021). Community-based cultural tourism management. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 350–363.
- [93] Puapongsakorn, P. (2018). *Teang Hop Tam*. <https://readthecloud.co/local-hooptam/>
- [94] Khanphet, S. (2019). Jewelry design inspired by Isan mural painting (hoop-tam) from Amnatcharoen craftsman. Ubon Ratchathani University.
- [95] Khamphilar, S. (2014). *The project souvenir design: Inspiration from Hoop Tam*. Master of Arts, Graduate School, Silpakorn University.
- [96] Mongkolsin, T. (2013). Media has been changing the traditional fashion industry. *Institute of Culture and Arts Journal*, 15(1), 1-15.

การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดปัตตานี
Developing Entrepreneurial Skills
for Vulnerable Students in Pattani

ต้นสนีย์ จันทร์อานูภาพ^{1*} นิลุบล นวลจันทร์คง^{2*} อรุณรศมี วนิชชานนท์² รุ่งทิพย์ แซ่แต่³
ธัญชนก พูนศิลป์³ และนินนาท์ จันทร์สุรย์²
Sansanee Chanarnupap^{1*}, Nilubol Nuanjunkong^{2*}, Arunrut Vanichanon²,
Rungthip Saetae³, Tanchanok Poonsin³, and Ninna Jansoon²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² คณะวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

² Faculty of Science and Digital Innovation, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

³ Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: nilubol.n@tsu.ac.th

(Received: October 1, 2023; Revised: December 14, 2023; Accepted: December 22, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กระบวนการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการมี 4 ขั้นตอนตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การสังเกตผล และ 4. การสะท้อนผล ระยะเวลาดำเนินงาน 12 เดือน (พฤษภาคม 2565–พฤษภาคม 2566) การวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน ใช้แบบประเมินสมรรถนะ โดยทำการประเมินภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.65 จากคะแนนเต็ม 5) 2. ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะผู้ประกอบการอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 12.93 จากคะแนนเต็ม 20) และ 3. ด้านทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 32.50 จากคะแนนเต็ม 42) ผลการวิจัยสะท้อนว่า นักเรียนกลุ่มเปราะบางแม้จะมีต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีศักยภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะผู้ประกอบการได้ ครูสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับนักเรียนได้ ในสถานการณ์ที่ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมกำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การพัฒนานักเรียนกลุ่มเปราะบางผ่านระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับทักษะผู้ประกอบการ สามารถเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การบรรเทาปัญหาความยากจนข้ามรุ่นได้

คำสำคัญ: ทักษะผู้ประกอบการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ นักเรียนกลุ่มเปราะบาง ความยากจนข้ามรุ่น ปัตตานี

Abstract

This research article aimed to develop entrepreneurial skills of vulnerable students by means of action research. The study site was one of the ragged schools in Pattani Province. The Sample group was a total of 30 secondary school students which was selected by a purposive sampling method. The process of entrepreneurial skills development was adhered to the action research spiral which was comprised of 4 stages: 1. plan 2. act 3. observe, and 4. reflect. Duration of the study was 12 months (May 2022-May 2023). The measurement and evaluation of the entrepreneurial skill development was done at the end of developmental process, by using competency assessment forms. The results exhibited that the student's capability for all three dimensions was at good level. The average scores for entrepreneurial attribute, knowledge, and skill were 3.65 (from the full score of 5), 12.93 (from the full score of 20), and 32.50 (from the full score of 42), respectively. Our research results illustrated that even with low socioeconomic status and low background academic performance, these vulnerable students had potential to be developed for higher learning and entrepreneurial competency. A teacher was arguably a desirable change agent in driving that student's development in learning and entrepreneurial ability. Concerning the country's situation on poverty and inequality at the present time, entrepreneurship education, particularly for vulnerable students, could be proposed as a policy for the reduction of generational poverty.

Keywords: Entrepreneurial Skill, Action Research, Vulnerable Students, Generational Poverty, Pattani

บทนำ

รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า สถานการณ์ความยากจนในปี 2564 ปรับตัวดีขึ้น คนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 4.4 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 6.32 ลดลงจากปีก่อนที่มีสัดส่วนคนยากจนร้อยละ 6.83 ขณะที่เมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนยากจน พบว่า ในปี 2564 ครัวเรือนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 1.24 ล้านครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.79 ของครัวเรือนทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 ที่มีจำนวนครัวเรือนยากจนประมาณ 1.40 ล้านครัวเรือน โดยเส้นความยากจนขยับขึ้นจาก 2,762 บาทต่อคนต่อเดือน ในปี 2563 เป็น 2,803 บาทต่อคนต่อเดือนในปี 2564 พื้นที่ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุดยังคงเป็นภาคใต้ (สัดส่วนคนจนเท่ากับ 10.9%) โดยจังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนคนยากจนสูงสุดติดอันดับ 1 ใน 10 อันดับแรกของประเทศ และยากจนต่อเนื่องนานกว่า 16 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปี พ.ศ. 2563 [1] สาเหตุของความยากจนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีรากฐานสำคัญประการหนึ่งมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจ รายได้หมุนเวียนภายในชุมชนลดลง หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ค่าจ้างแรงงานต่ำ ประชาชนทำมาหากินได้ไม่เต็มที่เนื่องจากกังวลความปลอดภัย [2] สำหรับสาเหตุสำคัญที่สถานการณ์ความยากจนปรับตัวดีขึ้น เป็นผลมาจากในช่วงปี 2563 - 2564 รัฐบาลมีการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเฉพาะกับกลุ่มคนยากจนและผู้มีรายได้น้อย อาทิ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการ ม.33 เรารักกัน โครงการบรรเทาภาระค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นช่องว่างเชิงนโยบาย กล่าวคือ แม้ว่าเงินช่วยเหลือจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการรักษาระดับความเป็นอยู่ให้กับกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย แต่เป็นการแก้ไขปัญหามากกว่าปลายเหตุและไม่ยั่งยืน รายได้ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มที่มีรายได้น้อยเป็นการเพิ่มขึ้นของเงินช่วยเหลือ ไม่ได้มาจากผลผลิตภาพของแรงงาน [1] เมื่อพิจารณาลักษณะทางประชากรของครัวเรือนยากจนและคนยากจน พบว่า กลุ่มประชากรในช่วงอายุ 6-14 ปี มีปัญหาความยากจนมากที่สุด ที่ร้อยละ 10.9 ขณะที่ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนคนจนที่ร้อยละ 6.8 และเมื่อพิจารณาเด็กยากจนที่อยู่ในวัยเรียน พบว่า แม้ว่าภาครัฐจะดำเนินนโยบายเรียนฟรีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ครัวเรือนยากจนยังคงมีค่าใช้จ่ายอื่นที่ต้องแบกรับภาระเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน ได้แก่ ค่าเดินทาง ค่าเครื่องแบบ ค่าอุปกรณ์การเรียน ตามลำดับ [1] กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาระบุว่า เด็กนักเรียนยากจนเป็นกลุ่มเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา ความยากจนยังเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กนักเรียนยากจนอยู่ในระดับต่ำ [3] ในปีการศึกษา 2565 พบว่าเด็กหลุดจากระบบการศึกษา จำนวน 79,386 คน และปีการศึกษา 2566 เด็กมีแนวโน้มหลุดจากระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น 3 เท่า ปัญหาท้าทายคือ การส่งต่อความยากจนข้ามรุ่นกำลังขยายตัวครั้งใหญ่ [4] ขณะที่ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2564 พบว่า การหลุดออกนอกระบบการศึกษาของเด็กจำนวนมากไม่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากเด็กหลุดออกนอกระบบแล้วไม่ได้อยู่ในสถานะมีงานทำ [1] ด้วยเหตุนี้ การขยายโอกาสทางการศึกษาเพียงอย่างเดียวแต่ไม่ได้ขยายโอกาสทางเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วยจะส่งผลให้เด็กจากครัวเรือนยากจนไม่สามารถก้าวข้ามกับดักความยากจนข้ามรุ่นได้ ในสถานการณ์ที่ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมกำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การพัฒนานักเรียนผ่านระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับทักษะผู้ประกอบการ สามารถเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การบรรเทาปัญหาความยากจนข้ามรุ่นได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial skills) เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเตรียมพร้อมเยาวชนสู่การประกอบอาชีพในอนาคต เนื่องจากทักษะผู้ประกอบการจะทำให้เยาวชนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญได้ และจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ท้ายที่สุด จะช่วยผลักดันให้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ทักษะผู้ประกอบการสามารถเริ่มปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ในวัยเด็ก จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในหลายทักษะ อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative problem-solving) และเกิดกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth mindset) เหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้เด็กมีความแข็งแกร่งและประสบความสำเร็จในวันข้างหน้า [5]

ทักษะผู้ประกอบการมีความซับซ้อน ประกอบด้วยทักษะหลายอย่างร่วมกัน อาทิ ทักษะด้านการให้เหตุผล ด้านอารมณ์และความรู้สึก ไม่ว่าจะเป็นประกอบไปด้วยทักษะย่อยอะไรบ้าง แต่หากทักษะย่อยเหล่านั้นมีส่วนในการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมหรือเกิดการสร้างคุณค่า ก็อาจถือได้ว่าเป็นหนึ่งในทักษะผู้ประกอบการจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยหลายฉบับ ทักษะผู้ประกอบการอาจประกอบด้วยทักษะย่อย ได้แก่ 1) ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การริเริ่มทำสิ่งใหม่ 4) การกล้ายอมรับความเสี่ยง 5) ความมุ่งมั่นพยายาม 6) ความเป็นผู้นำ 7) ความสามารถในการสื่อสาร 8) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา 9) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 10) ความสามารถในการเรียนรู้ และ 11) ความสามารถในการจัดการเวลา [6] ขณะที่ งานวิจัยของ Blesia et al. [7] ซึ่งมุ่งสร้างโมเดลเพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย ประเมินทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียนจากคุณลักษณะ 13 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการเริ่มดำเนินการ 2) การมองเห็น/แสวงหาโอกาส 3) ความมุ่งมั่นพยายาม 4) ความสามารถในการค้นหาข้อมูล 5) ความสามารถในการทำงานให้บรรลุผล 6) ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 7) การกำหนดเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 8) ความสามารถในการจัดทำแผนกลยุทธ์ 9) ความสามารถในการแก้ปัญหา 10) ความมั่นใจในตนเอง 11) ความสามารถในการโน้มน้าวใจ 12) ทักษะในการเป็นผู้นำ และ 13) ความแน่วแน่เด็ดเดี่ยว สมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ อาจถูกจัดแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมรรถนะทั่วไปของการเป็นผู้ประกอบการ 2) สมรรถนะที่เชื่อมโยงกับด้านการบริหารจัดการ 3) สมรรถนะที่เชื่อมโยงกับความเป็นผู้ประกอบการ 4) สมรรถนะด้านการสร้างคุณค่า และ 5) การตระหนักรู้ในวิถีทางการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม ทักษะย่อยที่สอดคล้องกับสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการทั้ง 5 ด้านดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นทักษะที่ได้มีการเสนอไว้โดยนักวิจัยท่านอื่น ๆ เช่น การมองปัญหาเป็นโอกาส ความรับผิดชอบ การยอมรับความเสี่ยง การริเริ่มทำสิ่งใหม่ จะมีบางทักษะที่แตกต่างออกไป เช่น ความสามารถในการพัฒนาแผนธุรกิจ ความสามารถในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความสามารถด้านการวางแผนการเงิน ความเข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของการเป็นผู้ประกอบการและการเป็นลูกจ้าง [8]

ในประเทศไทยมีการตื่นตัวในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship education) ทั้งระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง

โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ [9] ได้ให้นิยามของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship education) ไว้ว่า “เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุน สามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียน มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ” สรเดช เลิศวัฒนาวณิช [10] ได้พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยวัดประเมินทักษะอาชีพจาก 5 ประเด็น คือ 1) ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะกระบวนการทำงาน 3) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา 4) ทักษะแสวงหาความรู้ 5) ทักษะการจัดการ และวัดประเมินคุณลักษณะในการประกอบอาชีพจาก 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความขยันและความอดทน 3) ความรับผิดชอบ 4) ความเสียสละ 5) ระเบียบวินัย และ 6) มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่ทำ ผลการศึกษาพบว่า การใช้โครงงานเป็นฐานส่งเสริมให้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะด้านการแสวงหาความรู้ และการมีระเบียบวินัย จึงได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ มาพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสายปัญญาในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร พบว่า สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบกิจการมากขึ้น นักเรียนมีความสามารถในการประกอบกิจการและมีแรงขับในการประกอบกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [11] นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยส่วนหนึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพในการสร้างทักษะการประกอบการแก่ผู้เรียน เนื่องจากหากครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความเป็นผู้ประกอบการแล้ว จะช่วยหนุนเสริมให้นักเรียนมีทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่ดีได้ [12-13] สำหรับการวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนในการวิจัยนี้ มุ่งประเมินผลสมรรถนะของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณลักษณะ 2. ด้านความรู้ และ 3. ด้านทักษะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

บทความนี้มีพื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนา (อิสลาม) ในปีการศึกษา 2565 มีจำนวนนักเรียนรวม 517 คน นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.75) เป็นเด็กยากจนพิเศษ กล่าวคือ คร่าวเรือนของนักเรียนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท สำหรับนักเรียนที่เหลือเป็นเด็กพิการเรียนร่วม โครงการวิจัยเลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นประชากรเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่โลกอาชีพก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ สืบเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจทำให้เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โครงการวิจัย ร่วมกับ ทางโรงเรียน จึงจัดกิจกรรม

ปรับปรุงพื้นฐานด้านการบูรณาการความรู้ทางศาสตร์เข้ากับทักษะด้านการคิดและการทำธุรกิจ โดยใช้เครื่องมือ STEAM4INNOVATOR ของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ STEAM4INNOVATOR คือหลักสูตรพัฒนาศักยภาพ ด้านนวัตกรรมสำหรับเยาวชนที่ต้องการก้าวไปเป็นนวัตกรรม และเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยบูรณาการความรู้สหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และคณิตศาสตร์ อย่างเป็นองค์รวม เข้ากับทักษะทางด้านการคิดและการทำธุรกิจ ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1. รู้ลึก รู้จริง 2. สร้างสรรค์ไอเดีย 3. แผนพัฒนาธุรกิจ และ 4. การผลิตและการกระจาย [14] ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นครู ประจำชั้นจำนวน 12 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 146 คน (คิดเป็นร้อยละ 90 ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย) ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจของ นักเรียน แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ชนิดประมาณค่าจากค่าน้อยที่สุดถึงค่ามากที่สุด (ค่าน้อยที่สุด = 1, ค่ามากที่สุด = 5) นักเรียนให้คะแนนความพึงพอใจตามรายการ ข้อความซึ่งมีจำนวนรวม 10 ข้อ (เกณฑ์การวัดผล Mean 1.00-1.80 = Very low, 1.81-2.60 = Low, 2.61-3.40 = Moderate, 3.41-4.20 = High, 4.21-5.00 = Extremely high) ปรากฏผลดัง Table 1

Table 1 Student's satisfaction towards a pre-session course related to STEAM4INNOVATOR

Item	Mean	S.D.	Verbal interpretation
1. I understand more on innovation after the course.	4.10	0.72	High
2. My innovative skill is enhanced by the course.	4.02	0.78	High
3. The activity encourages me to identify the true problem or need of the target group.	4.02	0.71	High
4. The course enhances my ability on choosing the promising idea for innovation.	4.15	0.75	High
5. The course allows me to imagine and present the new ideas.	4.18	0.75	High
6. I can design the prototype.	3.96	0.76	High
7. I understand more about the business plan.	4.03	0.87	High
8. I realize the benefit to publicize the prototype or product.	3.83	0.82	High
9. I think that the production of prototype or product with a unique character is essential.	4.00	0.84	High
10. The activity encourages me to work in team.	4.44	0.73	Extremely high
Mean of all items	4.07	0.16	High

ไม่เพียงเท่านั้น คณะผู้วิจัยยังประเมินผลความรู้ของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน โดยนำแบบทดสอบ STEAM4INNOVATOR ของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ มาประยุกต์ใช้ พบว่า ความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี (Fairly good) (ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.68 จากคะแนนเต็ม 10)

ตัวอย่างชุดคำถามในแบบทดสอบความรู้ของนักเรียน

1. ข้อใดคือคุณลักษณะของ “นวัตกรรม” ตามที่ปรากฏในวงล้อ STEAM4INNOVATOR
2. ข้อใดคือความหมายของ “นวัตกรรม”
3. กระบวนการ 4 ขั้นตอนในการสร้างนวัตกรรม (STEAM4INNOVATOR) ลำดับขั้นตอนข้อใดถูก
4. รูปแบบประโยคท้าทาย (Challenge statement) คือข้อใด
5. ข้อใดคือประโยชน์ของขั้นตอน “รู้สึก รู้จริง” (Insight)
6. ไอเดียที่ควรคัดเลือกเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรม มีลักษณะอย่างไร
7. ไอเดียที่สร้างสรรค์ขึ้น ควรตอบโจทย์สิ่งใด
8. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างชิ้นงานต้นแบบ
9. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอน “การผลิตและการกระจาย”
10. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจ

หลังจากนั้น โครงการวิจัย ร่วมกับ ทางโรงเรียน จึงได้จัดการประกวดผลงานของนักเรียนเนื่องในสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้จากกิจกรรมปรับพื้นฐานไปทดลองปฏิบัติ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รวมกลุ่มกันเป็นทีม แต่ละทีมมีครูที่ปรึกษา 1 คน พัฒนาชิ้นงานต้นแบบ (Prototype) ส่งเข้าประกวด คณะผู้วิจัยและผู้บริหารของโรงเรียนเป็นกรรมการตัดสินการประกวด เกณฑ์การตัดสินคือ (1) การใช้ความรู้ทางศาสตร์ และ/หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบผลงาน (2) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผลงานมีความใหม่หรือแตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม และ (3) ผลงานมีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และ/หรือ สิ่งแวดล้อม ผลปรากฏว่ามีทีมที่ได้รับรางวัลจำนวน 7 ทีม รวมนักเรียนที่มีส่วนสำคัญในทีมจำนวน 30 คน นักเรียนทั้งหมดเป็นเด็กยากจนพิเศษ คละเทศ (ชาย 15 คน หญิง 15 คน) คณะแผนการเรียน (สายวิทย์ 11 คน สายศิลป์ 13 คน อื่น ๆ 6 คน) โครงการวิจัย ร่วมกับ ทางโรงเรียน จึงได้เลือกนักเรียนทั้ง 30 คนนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัย และใช้ชิ้นงานต้นแบบของนักเรียนทั้ง 7 ทีม เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน

กระบวนการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เหตุผลสำคัญที่เลือกการวิจัยเชิงปฏิบัติการเนื่องจาก 1) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยโครงการวิจัยได้ผนวกให้ครู ผู้บริหารของโรงเรียน และสถานประกอบการที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ของนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน โดยเน้นการผนวก “ครู” ให้เข้ามามีส่วนร่วมและเรียนรู้ในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน เนื่องจากครูสามารถผลิตซ้ำ ต่อยอด ขยายผล การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ครูสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ที่ยังคงอยู่กับโรงเรียนและนักเรียน แม้ภายหลังสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้ว การมีส่วนร่วมของครูยังถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับโรงเรียนด้วย คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดของโครงการและรับสมัครครูเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน ผลที่ได้คือ มีครูสมัครเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนจำนวน 12 คน เกือบทั้งหมดเป็นครูที่เข้าร่วมกิจกรรมปรับพื้นฐาน และยังเป็นทีปรึกษาของทีมนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดชิ้นงานต้นแบบ 2) ผลงานวิจัยในอดีต ระบุว่าการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน แต่จะต้องอบรมครูให้มีความรู้ด้านความเป็นผู้ประกอบการด้วย จึงจะหนุนเสริมให้นักเรียนมีทักษะผู้ประกอบการได้ [15] และ 3) กระบวนการมีลักษณะเป็นวงจร (The action

research spiral) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกตผล (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งเมื่อครบวงจรหนึ่ง ๆ จะพิจารณาปรับปรุงแผน (Re - planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน [16]

กระบวนการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในโครงการวิจัยนี้มี 4 ขั้นตอน ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การสังเกตผล และ 4. การสะท้อนผล ระยะเวลาดำเนินงาน 12 เดือน (พฤษภาคม 2565 – พฤษภาคม 2566) โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานให้แต่ละขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 กิจกรรม ได้แก่

1.1 การนำนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และครูที่ปรึกษาจำนวน 12 คน ศึกษาฐานทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ณ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอามีนตาลโดนต ตำบลจะรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี (ระยะเวลา 1 วัน) นักเรียนและครูได้เรียนรู้การประกอบการตั้งแต่ (ก) กระบวนการต้นน้ำ คือ กิจกรรมทางการเกษตร เกษตรกรใช้วิถีชาวบ้านและวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ทำการเก็บเกี่ยวน้ำตาลสดจากต้นตาลโดนตที่ขึ้นเองตามธรรมชาติและมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ทางการเกษตร น้ำตาลสดที่ได้กลายเป็นวัตถุดิบตั้งต้น เพื่อที่จะนำไปสู่ขั้นตอนถัดไป (ข) กระบวนการกลางน้ำ คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เกษตรกรนำน้ำตาลสดมาเคี่ยวตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นจนได้น้ำตาลโดนตผงและไซรัปตาลโดนตที่มาจากน้ำตาลสด 100% ไม่เติมน้ำตาลหรือสารเจือปนอื่น ทำให้มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรจึงมีความแตกต่างโดดเด่น ทำให้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดเฉพาะ (Niche market) คือ กลุ่มคนเมืองรักสุขภาพ (ค) กระบวนการปลายน้ำ คือ การสร้างแบรนด์ (Brand) ทำให้ตรา “อามีน” (Amin) เป็นที่น่าจดจำ ตั้งแต่การออกแบบตราสินค้า ฉลาก บรรจุภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและแผนธุรกิจ ช่องทางการจำหน่ายของเกษตรกรมีทั้งช่องทางออนไลน์ ผ่านร้านค้าตัวแทนจำหน่าย และการจำหน่ายในงานแสดงสินค้าชุมชน

1.2 การจัดค่ายพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ (ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและครูที่ปรึกษาได้เรียนรู้และฝึกทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) โดยแต่ละทีมช่วยกันระดมความคิดเพื่อวางแผนปรับปรุงชิ้นงานต้นแบบของตนเองพร้อมทั้งวางแผนธุรกิจโดยใช้ Business Model Canvas เป็นเครื่องมือ [17] ประกอบด้วย คำถามนำ 9 องค์ประกอบคือ (1) ลูกค้าคือใคร หรือ Customer Segments (CS): ธุรกิจต้องระบุให้ได้ว่าใครคือกลุ่มเป้าหมาย เพราะจะได้นำเสนอคุณค่าของสินค้าได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (2) คุณค่าของสินค้าคืออะไร หรือ Value Proposition (VP): ธุรกิจต้องมั่นใจและหาให้ได้ว่าคุณค่าของสินค้าที่ส่งมอบให้ลูกค้า จะตอบโจทย์ความต้องการหรือแก้ปัญหาให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างไร (3) ขายผ่านช่องทางไหน หรือ Channels (CH): ธุรกิจต้องวิเคราะห์ให้ออกว่าช่องทางการสื่อสาร และช่องทางการส่งมอบสินค้า ช่องทางแบบไหนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด (4) สร้างสายสัมพันธ์กับลูกค้าได้อย่างไร หรือ Customer Relationships (CR): ธุรกิจมีวิธีการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างไร เพื่อให้เกิดการใช้สินค้าต่อเนื่อง รวมถึงบอกต่อ (5) มีโครงสร้างรายได้อย่างไร หรือ Revenue Streams (RS): โมเดลรายได้ของธุรกิจมีหลากหลายรูปแบบธุรกิจจึงต้องมองให้ออกว่า เราจะสร้างรายได้ด้วยวิธีการใด เช่น จากค่าสินค้า ค่าสมาชิก หรือจากค่าโฆษณา เป็นต้น (6) ทรัพยากรของธุรกิจคืออะไร หรือ Key Resources (KR): เช่น เงินงบประมาณการลงทุน องค์ความรู้ ทรัพยากรบุคคล การครอบครองวัตถุดิบ วัสดุ

อุปกรณ์ ซึ่งธุรกิจจะต้องสามารถเข้าถึงได้อย่างเพียงพอต่อการทำธุรกิจ (7) กิจกรรมที่ขับเคลื่อนธุรกิจคืออะไร หรือ Key Activities (KA): คือการมองว่างานหลักของธุรกิจคืออะไร เทียบกับคู่แข่งเป็นอย่างไร จะสามารถสร้างกิจกรรม หรือ Solutions ใหม่ ๆ ให้ลูกค้าได้อย่างไรบ้าง (8) คู่ค้าคือใคร หรือ Key Partners (KP): หุ้นส่วนทางธุรกิจเป็นใครได้บ้างที่จะมาช่วยส่งเสริมหรือเติมเต็มให้ธุรกิจมีความแข็งแกร่งมากขึ้น (9) ค่าใช้จ่ายหลักของธุรกิจคืออะไร หรือ Cost Structure (CS): คือค่าใช้จ่ายทั้งรายจ่ายคงที่และไม่คงที่ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน รวมถึงค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาด ที่เมื่อนำรายจ่ายเหล่านี้ไปลบกับรายได้แล้ว ผลลัพธ์ที่ได้คือผลตอบแทนที่กิจการจะได้รับกลับมา กล่าวโดยสรุป ก่อนสิ้นสุดค่ายพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ นักเรียนจะต้องตอบคำถามเบื้องต้นให้ได้ว่า ขายอะไร ขายใคร และขายอย่างไร

1.3 การประชุมร่วมกับผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนธุรกิจของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้รายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารของโรงเรียน (ระยะเวลา 1 วัน) การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ของผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้แผนธุรกิจมีความรอบคอบและชัดเจนมากขึ้น นักเรียนและครูที่ปรึกษาได้รับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการผลิตผลงาน

1.4 การพัฒนาตราสินค้าของโรงเรียน ในค่ายพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ นักเรียนได้ฝึกสร้างแบรนด์ สื่อสารแบรนด์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่น่าจดจำของผู้บริโภค ทำให้แผนธุรกิจของนักเรียนแต่ละทีมมีชื่อตราสินค้าที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ในการประชุมพิจารณาแผนธุรกิจของนักเรียน ที่ประชุมจึงตกลงที่จะใช้ตราสินค้าเดียวกัน และมีการกำหนดตราสินค้าร่วมกัน โดยมอบให้โครงการวิจัยช่วยออกแบบโลโก้ให้กับตราสินค้าของโรงเรียน

2. การปฏิบัติ (Act) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 2 กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้พร้อมสำหรับการทดสอบตลาด และการทดสอบตลาด ซึ่งแต่ละผลิตภัณฑ์จะทดสอบตลาดไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่กับว่าผลิตภัณฑ์ใดพร้อมก่อน ก็จะสามารถทดสอบตลาดได้ก่อน โดยทำการทดสอบกับตลาดเป้าหมายที่สอดคล้องกับที่นักเรียนระบุไว้ในแผนธุรกิจ ในขั้นตอนนี้ โครงการวิจัยได้ติดต่อประสานงานสถานประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน โดยพิจารณาสถานประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับแผนธุรกิจของนักเรียน นักเรียนแต่ละทีมจะมีสถานประกอบการ และ/หรือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อย 1 แห่ง เป็นเครือข่ายความร่วมมือซึ่งเข้ามาสนับสนุนนักเรียนในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านต่อไปนี้ (1) ด้านการพัฒนากระบวนการผลิต เช่น เครือข่ายความร่วมมือช่วยถ่ายทอดความรู้เรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการแปรรูปอาหาร สำหรับทีมที่ผลิตสินค้าประเภทอาหาร โดยแนะนำสัญลักษณ์ของผู้ปฏิบัติงาน ความสะอาดของพื้นที่ปฏิบัติงาน เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต การนั่งภาชนะก่อนใช้ การบรรจุภาชนะในขณะร้อน การบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่ง โดยในวันผลิต เครือข่ายความร่วมมือยังเข้ามาช่วยกำกับดูแลกระบวนการผลิตของนักเรียนด้วย, เครือข่ายความร่วมมือช่วยถ่ายทอดภูมิปัญญาการจักสาน สำหรับทีมที่ผลิตสินค้าประเภทหัตถกรรม ตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบ การเตรียมวัตถุดิบ การขึ้นงาน และการออกแบบงาน นักเรียนได้เห็นผลงานซึ่งเป็น Best Practice โดยเครือข่ายความร่วมมือช่วยแนะนำวิธีการแก้จุดอ่อนชิ้นงานต้นแบบของนักเรียน เป็นต้น (2) ด้านการทดสอบตลาด เช่น เครือข่ายความร่วมมือช่วยให้ข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย (Target users) เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์, เครือข่ายความร่วมมือช่วยนำชิ้นงานต้นแบบของนักเรียนไปทดลองใช้ในกิจการ และส่งเสริมให้ฐานลูกค้าของกิจการได้ทดลองใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์ของนักเรียน, เครือข่าย

ความร่วมมือช่วยแนะนำเทคนิคการจัดหน้าร้าน การพูดเชิญชวนลูกค้าให้ทดลองชิมสินค้า การทำบัญชีสินค้า และบันทึกการขายประจำวัน เป็นต้น

3. การสังเกตผล (Observe) เป็นการรวบรวมผลสะท้อนกลับจากผู้ผลิตภัณฑ์ ในขั้นตอนนี้ โครงการวิจัยใช้แบบสอบถามในการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ โดยใช้วิธีติด QR Code ที่บรรจุภัณฑ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์สามารถสแกนเพื่อเข้าทำแบบสอบถามออนไลน์ได้โดยสมัครใจ สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จำนวนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ตั้งเป้าหมายไว้อย่างน้อย 100 คน สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าศิลปหัตถกรรมและเครื่องสำอาง จำนวนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ตั้งเป้าหมายไว้อย่างน้อย 30 คน ผลที่ได้เป็นไปตามเป้าหมาย แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ชนิดประมาณค่าจากค่าน้อยที่สุดถึงค่ามากที่สุด (ค่าน้อยที่สุด = 1, ค่ามากที่สุด = 5) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ให้คะแนนความพึงพอใจตามรายการข้อความ ซึ่งครอบคลุมด้านตัวผลิตภัณฑ์ ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านราคา ด้านคุณค่าหรือความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีคำถามปลายเปิด สอบถามแนวทางในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

4. การสะท้อนผล (Reflect) เป็นการประมวลผลแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ การสัมภาษณ์เครือข่ายความร่วมมือเพื่อประเมินความเป็นไปได้ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทรวมถึงสอบถามความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับครูที่ปรึกษาและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้น โครงการวิจัยจึงจัดค่ายถอดบทเรียน (ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน) เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารของโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนแต่ละทีมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และพิจารณาปรับปรุงแผนธุรกิจ (Re - planning) ก่อนที่จะนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไป ข้อเสนอแนะสำหรับผลิตภัณฑ์นักเรียนที่ได้รับการประเมินว่ามีความเป็นไปได้ทางการตลาด เช่น การยื่นขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การทดสอบอายุของผลิตภัณฑ์ (Shelf life) เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของนักเรียนจำนวนหนึ่งขณะการประกวดในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับภาค) และกระบวนการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนในโครงการวิจัยนี้ยังได้รับการคัดสรรรางวัลหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมของคุรุสภา (เหรียญทองระดับภาคและเหรียญทองแดงระดับประเทศ) ทำให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของการสืบสาน รักษา และต่อยอดการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน โรงเรียนวางแผนบรรจุรายวิชาทักษะผู้ประกอบการในหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และวางแผนเปิดชมรมตามประเภทของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ นักเรียนที่มีความสนใจได้เข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกัน โรงเรียนยังมีแผนลงทุนจัดทำโครงการให้นักเรียนได้พัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับการจำหน่าย สร้างเงินออมในระหว่างเรียนอีกด้วย

ผลการวิจัย

การวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน ใช้แบบประเมินสมรรถนะ โดยทำการประเมินภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ (Summative assessment) แบบประเมินสมรรถนะพัฒนา มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มุ่งประเมินผลสมรรถนะของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณลักษณะ 2. ด้านความรู้ และ 3. ด้านทักษะ โดยแบบประเมินผ่านการทดสอบเบื้องต้น และ ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) มีค่าเท่ากับ 1 ผลการประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ

แบบประเมินคุณลักษณะของผู้ประกอบการ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 นักเรียนให้คะแนนตนเองตามรายการคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ซึ่งมีจำนวนรวม 18 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นนวัตกรรม (จำนวน 4 ข้อความ) ด้านความเป็นตัวของตัวเอง (จำนวน 4 ข้อความ) ด้านความกล้าเสี่ยง (จำนวน 3 ข้อความ) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (จำนวน 3 ข้อความ) และด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ (จำนวน 4 ข้อความ) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ชนิดประมาณค่าจากค่าน้อยที่สุดถึงค่ามากที่สุด (ข้อความเชิงบวก ค่าน้อยที่สุด = 1, ค่ามากที่สุด = 5 ข้อความเชิงลบ ค่าน้อยที่สุด = 5, ค่ามากที่สุด = 1) จากนั้น คณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มค่าคะแนนของนักเรียนจากค่าความแตกต่างของผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้ เรียงระดับความเข้มข้น (Degree) จากน้อยไปมาก (เกณฑ์การวัดผล Mean 1.00-1.80 = Poor, 1.81-2.60 = Fair, 2.61-3.40 = Fairly good, 3.41-4.20 = Good, 4.21-5.00 = Excellent) จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการประเมินคือ 30 คน ผลการประเมินพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.65 จากคะแนนเต็ม 5) (Table 2)

ตอนที่ 2 นักเรียนให้คะแนนตนเองตามรายการคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ซึ่งมีจำนวนรวม 9 ข้อ โดยให้คะแนนตนเองตามระดับการเพิ่มขึ้นของพัฒนาการ เมื่อเปรียบเทียบกับ “ก่อน” เข้าร่วมกิจกรรม แบบประเมินเป็นเครื่องมือวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิดประมาณค่าจากค่าน้อยที่สุดถึงค่ามากที่สุด (ค่าน้อยที่สุด = 1, ค่ามากที่สุด = 10) จากนั้น คณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มค่าคะแนนของนักเรียนจากค่าความแตกต่างของผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้ เรียงระดับความเข้มข้น (Degree) จากน้อยไปมาก (เกณฑ์การวัดผล Mean 1.00-2.80 = Poor, 2.81-4.60 = Fair, 4.61-6.40 = Fairly good, 6.41-8.20 = Good, 8.21-10.00 = Excellent) จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการประเมินคือ 30 คน ผลการประเมินพบว่า พัฒนาการของนักเรียนด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.19 จากคะแนนเต็ม 10) (Table 3)

Table 2 The student's entrepreneurial attribute

Entrepreneurial attribute	Mean	Verbal interpretation
1. Characteristic of innovator	3.72	Good
1.1 I often think for new idea or try to do the new thing.	3.70	Good
1.2 I often produce the functional product.	3.67	Good
1.3 I have creative thinking which is in accordance with the designated goal and objective.	3.50	Good
1.4 I am outdated person.	4.00	Good
2. Self-confidence	3.26	Fairly good
2.1 I strongly believe that I can solve the problem existed in my life.	3.57	Good
2.2 I don't like to work alone. I like working with other people.	2.37	Fair
2.3 I can make a decision even under pressure.	3.13	Fairly good
2.4 I am responsible for any result derived from my own decision.	3.97	Good

Table 2 The student’s entrepreneurial attribute (continued)

Entrepreneurial attribute	Mean	Verbal interpretation
3. Risk-taking	<u>3.36</u>	<u>Fairly good</u>
3.1I am scared to make a decision by myself.	2.93	Fairly good
3.2I dare to initiate the new thing.	3.90	Good
3.3I never have any fear for failure. I am confident on myself and the way I have chosen.	3.23	Fairly good
4. Learning and self-development	<u>3.76</u>	<u>Good</u>
4.1 I am eager to learn new thing.	4.03	Good
4.2 I always try to improve myself to become better.	4.20	Good
4.3 I cannot accept the admonition or recommendation from other people.	3.03	Fairly good
5. Determination for a success	<u>4.10</u>	<u>Good</u>
5.1I can determine my life by myself.	2.87	Fairly good
5.2I intend to be self- reliant in the future.	4.37	Excellent
5.3My future life must be better than the present time.	4.67	Excellent
5.4I purpose to be supportive for my family.	4.50	Excellent
Mean of all items	3.65	Good

Table 3 Student’s progress on entrepreneurial attribute

Item	Mean of progress	Verbal interpretation
1. Vision and goal	6.30	Fairly good
2. Intention, diligence, and patience	7.23	Good
3. Implementation and learning to make decision	7.13	Good
4. Creative thinking, imagination, and flexibility	6.57	Good
5. Daring to challenge and risk taking	6.83	Good
6. Be curious and eager to learn	7.87	Good
7. Be enthusiastic person	7.53	Good
8. Be farsighted	7.23	Good
9. Be responsibility on duty and can work in team	7.97	Good
Mean of all items	7.19	Good

2. ด้านความรู้

คณะผู้วิจัยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลความรู้เกี่ยวกับทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน แบบทดสอบได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบทดสอบเป็นปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน คณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มค่าคะแนนของนักเรียนจากค่าความแตกต่างของผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้ เรียงระดับความเข้มข้น (Degree) จากน้อยไปมาก จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการประเมิน คือ 30 คน

ตัวอย่างชุดคำถามในแบบทดสอบความรู้ของนักเรียน

- 1) ข้อใดคือความหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
- 2) ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการคือข้อใด
- 3) การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ มีลักษณะเด่นอย่างไร
- 4) กิจกรรมปรับพื้นฐานโดยใช้ STEAM4INNOVATOR มีจุดประสงค์การเรียนรู้ตรงกับข้อใด
- 5) การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ในโครงการวิจัยนี้มีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง
- 6) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) มีจุดประสงค์การเรียนรู้ตรงกับข้อใด
- 7) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Act) มีจุดประสงค์การเรียนรู้ตรงกับข้อใด
- 8) ขั้นตอนการสังเกตผล (Observe) มีจุดประสงค์การเรียนรู้ตรงกับข้อใด
- 9) ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflect) มีจุดประสงค์การเรียนรู้ตรงกับข้อใด
- 10) คำว่า “ใช้การตลาดนำหน้าการผลิต” หมายความว่าอย่างไร
- 11) ไอเดียที่ควรนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ควรมีลักษณะอย่างไร
- 12) ไอเดียที่สร้างสรรค์ขึ้น ควรตอบโจทย์สิ่งใดเป็นอันดับแรก
- 13) ข้อใด ไม่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาแผนธุรกิจ
- 14) ข้อใด ไม่ใช่ ลักษณะผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่พึงประสงค์
- 15) ข้อใดคือข้อควรพิจารณาในการนำผลิตภัณฑ์ต้นแบบไปทดสอบกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย
- 16) วิธีการใดที่ ไม่ ควรนำมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์
- 17) ข้อใดคือเทคนิคการตั้งราคาขายสินค้าที่ถุ่กนำมาใช้ในโครงการวิจัยนี้
- 18) ข้อใดคืออุปสรรคปัญหาที่สำคัญที่สุดของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
- 19) ข้อใดกล่าวถูกเกี่ยวกับกระบวนการที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของการประกอบการ
- 20) ข้อใดก่อให้เกิดคุณค่าเหนือคู่แข่ง หรือความสามารถในการแข่งขัน

ผลการประเมินพบว่า ระดับความรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 12.93 จากคะแนนเต็ม 20) (Table 4) เมื่อนักเรียนทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว โครงการวิจัยได้เฉลยคำตอบและอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจคำตอบที่ถูกต้องของแบบทดสอบแต่ละข้อ เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียน

Table 4 Student’s entrepreneurial knowledge

Range of score	Knowledge category	Student quantification		Mean score from all student individuals
		Individual	Percent (%)	
0 – 3	Poor	0	0	12.93 (Good)
4 – 7	Fair	5	16.67	
8 – 11	Fairly good	7	23.33	
12 – 15	Good	4	13.33	
16 – 20	Excellent	14	46.67	

3. ด้านทักษะ

โครงการวิจัยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน รายการประเมิน (Checklist) และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายการประเมินประกอบด้วยทักษะ 10 รายการให้ความสำคัญกับความสามารถในการพัฒนาแผนธุรกิจและความสามารถในการสื่อสารเรื่องราวและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการวิจัยนี้จัดให้เป็นสมรรถนะหลักของทักษะผู้ประกอบการ (ค่าถ่วงน้ำหนัก = 3) เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 คะแนน, 2 คะแนน และ 3 คะแนน ค่าคะแนนรวมน้อยที่สุด = 14, ค่าคะแนนรวมมากที่สุด = 42 (Table 5)

Table 5 Item for entrepreneurial skill evaluation

Item	Score weighing value	Score (min)	Score (max)
1. Ability to identify the need of the target group	1	1	3
2. Ability to design and select the idea in order to solve the problem for the target group	1	1	3
3. Ability to develop a prototype which meets the need of the target group	1	1	3
4. Ability to specify the stakeholders related to business	1	1	3
5. Ability to develop a business plan	3	3	9
6. Ability to communicate story and value of the product	3	3	9
7. Thinking skill: originality	1	1	3
8. Thinking skill: fluency	1	1	3
9. Thinking skill: flexibility	1	1	3
10. Thinking skill: elaboration	1	1	3
Total	-	14	42

คณะผู้ประเมินมีจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้วิจัย 2 คน และตัวแทนครูที่ปรึกษา 4 คน คณะผู้ประเมินทำการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาผลการปฏิบัติงานของนักเรียนร่วมด้วย แล้วให้คะแนนนักเรียนตามเกณฑ์ (Scoring rubrics) ที่ได้กำหนดไว้โครงการวิจัยนำคะแนนของผู้ประเมินแต่ละคนมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย แล้วจึงแบ่งกลุ่มค่าคะแนนเฉลี่ยจากค่าความแตกต่างของผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้เรียงระดับความเข้มข้น (Degree) จากน้อยไปมาก จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างรับการประเมินคือ 30 คน ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีทักษะอยู่ในระดับ ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 32.50 จากคะแนนเต็ม 42) (Table 6)

Table 6 Student’s entrepreneurial skill

Range of score	Skill category	Student quantification		Mean score from all student individuals
		Individual	Percent (%)	
14.00 – 19.60	Poor	0	0	32.50 (Good)
19.61 – 25.20	Fair	0	0	
25.21 – 30.80	Fairly good	13	43.33	
30.81 – 36.40	Good	11	36.67	
36.41 – 42.00	Excellent	6	20.00	

อภิปรายผลการวิจัย

ในสถานการณ์ที่ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมกำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีการบูรณาการองค์ความรู้สหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ (Science, S), เทคโนโลยี (Technology, T), วิศวกรรม (Engineering, E), ศิลปศาสตร์ (Art, A) และคณิตศาสตร์ (Mathematics, M) หรือที่เรียกว่า สะเต็ม/สะเต็มศึกษา (STEM/STEAM education) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ริเริ่มจัดโครงการสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเชิงพาณิชย์สำหรับเยาวชนไทย (STEM education for the development of youth entrepreneurship หรือ E2STEM) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ลงมือทำอย่างมีเหตุผลและยั่งยืน โดยสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ [18] ในต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย มีการนำทักษะผู้ประกอบการมาบูรณาการกับสะเต็ม/สะเต็มศึกษา และบรรจุลงในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา แต่พบปัญหาในการวัดและประเมินผลผู้เรียน เนื่องจากแบบประเมินส่วนใหญ่ใช้สำหรับการประเมินผลทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ไม่เหมาะสมนำไปใช้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา [19] ประเทศอินโดนีเซียมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า “ADDIE model” เป็นการบูรณาการเนื้อหาชีววิทยาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเข้ากับความเป็นผู้ประกอบการผ่านการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STEAM (Biology-entrepreneurship based on STEAM learning design) พบว่า การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) และความสนใจของผู้เรียนต่อการประกอบธุรกิจ (Entrepreneurial interest) ได้ในระดับปานกลางและระดับสูง ตามลำดับ [20] ประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ มีแนวคิดจะผนวกการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการเข้ากับการจัดการเรียนรู้

แบบสะเต็มศึกษาที่ใช้สอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีอยู่เดิม โดยออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า อี-สะเต็ม (E-STEM) อักษร E (อี) ย่อมาจาก Entrepreneurship อี-สะเต็ม ช่วยให้นักเรียนสามารถบูรณาการศาสตร์เข้ากับทักษะการคิดและการทำธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนว่า อี-สะเต็ม สามารถผนวกรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีอยู่เดิมได้ [15]

สำหรับบทความวิจัยนี้ใช้วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียน นักเรียนกลุ่มเปราะบางได้รับการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์จริงมากกว่าในห้องเรียนหรือการจัดสถานการณ์จำลองในโรงเรียน โครงการวิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มเปราะบางมีโอกาสติดต่อเชื่อมโยงกับโลกทางสังคมและธุรกิจภายนอกโรงเรียน ผลงานของนักเรียนได้รับการทดสอบตลาด นักเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือคือ สถานประกอบการ และ/หรือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จนบรรลุความสำเร็จในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ นักเรียนกลุ่มเปราะบางได้เรียนรู้การประกอบการอย่างครบวงจรในห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดสมรรถนะครอบคลุมทั้งด้านคุณลักษณะ ความรู้ และทักษะของผู้ประกอบการ ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนกลุ่มเปราะบางแม้จะมีต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีศักยภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะผู้ประกอบการได้ ครูสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับนักเรียนได้ และสังคมยังมีความหวังในการสนับสนุนและเกื้อกูลกัน ด้วยเหตุนี้ การพัฒนา นักเรียนกลุ่มเปราะบางผ่านระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการที่เน้นการปฏิบัติในสถานการณ์จริง การทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจภายนอกโรงเรียน สามารถเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การบรรเทาปัญหาความยากจนข้ามรุ่นที่กำลังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์มีดังนี้ (1) บุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการบ่มเพาะกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ พัฒนาครูให้มีความเชื่อมั่นว่า สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับนักเรียนได้ ความเชื่อมั่นนี้จะนำไปสู่การต่อยอด ขยายผลกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการของนักเรียนอย่างยั่งยืน (2) นักเรียนกลุ่มเปราะบางควรได้รับการบ่มเพาะทักษะผู้ประกอบการผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ พัฒนาเจตคติของนักเรียนให้มีความมั่นใจในตนเองว่ามีศักยภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ นักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างอนาคตของตนเองและครอบครัวโดยปฏิเสธความยากจนข้ามรุ่น (3) การเชื่อมต่อภาคธุรกิจภายนอกโรงเรียนเพื่อการเกื้อกูลกัน เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม โครงการวิจัยนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สังคมยังมีความหวังในการสนับสนุนและเกื้อกูลกัน สังคมไม่ได้ปล่อยให้โรงเรียน ครู และนักเรียนกลุ่มเปราะบางเผชิญปัญหาและรับมือกับปัญหาโดยลำพัง การแก้ปัญหาย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมของนักเรียนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดปัตตานี ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

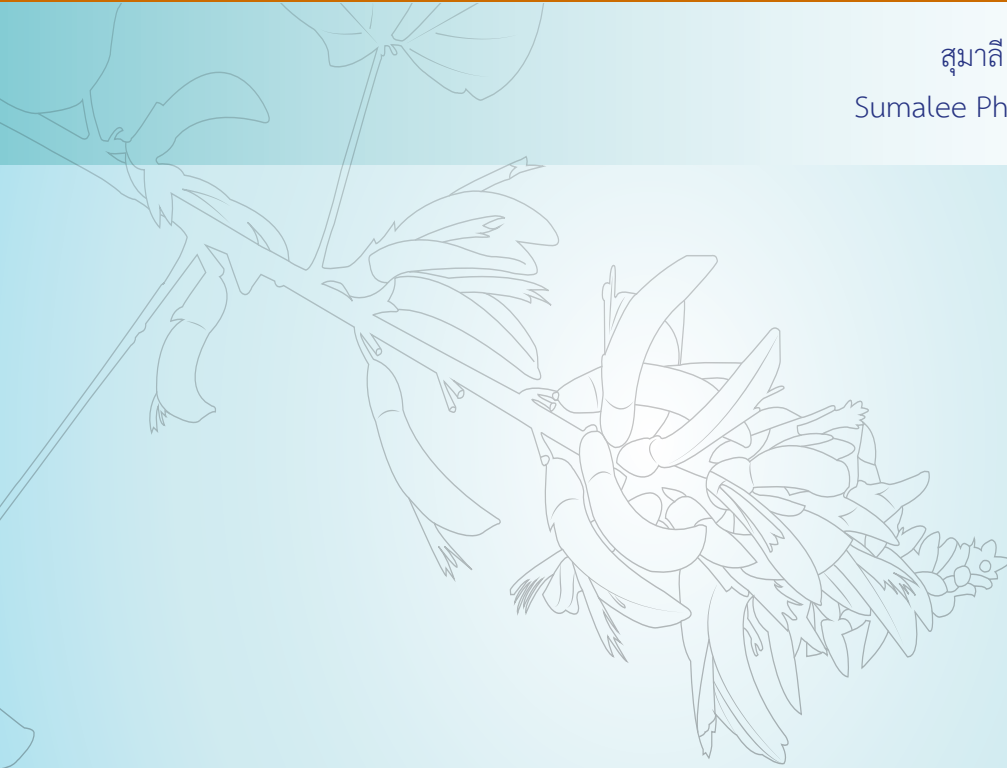
- [1] Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *Poverty and inequality report 2021*. NESDC. (In Thai)
- [2] Wongmontha, O. (2019). Effect of crisis in the three southern border provinces on community economy: A case study from Muang District, Pattani Province. *Rusamilae Journal*, 40(1), 95-99. (In Thai)
- [3] Equitable Education Fund. (2023). *Education as an accessible option for all people and fitting in with life's need*. Bookdance Studio. (In Thai)
- [4] Bangkok Post. (2023, March 23). Dropout rate concerns Unicef. https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2533941/dropout-rate-concerns-unicef?view_comment=1
- [5] Bell, R., & Bell, H. (2020). Applying educational theory to develop a framework to support the delivery of experiential entrepreneurship education. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 27(6), 987-1004.
- [6] Leon, R. D. (2017). Developing entrepreneurial skills. An educational and intercultural perspective. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 13(4), 97-121.
- [7] Blesia, J. U., Iek, M., Ratang, W., & Hutajulu, H. (2021). Developing an entrepreneurship model to increase students' entrepreneurial skills: An action research project in a higher education institution in Indonesia. *Systemic Practice and Action Research*, 34(1), 53-70.
- [8] Salun, M., Zaslavská, K., Vaníčková, R., & Šindelková, K. (2021). Formation of entrepreneurial skills in students in a changing world. *In SHS Web of Conferences (Vol. 90, p. 02009)*. EDP Sciences.
- [9] Office of the Education Council. (2018). *Entrepreneurship education* (Research Report). ONEC. (In Thai)
- [10] Lertwathanawanit, S. (2017). The Development of activities for learner's development by project-based learning to enhance career skills and career attitudes for high school students [Master's thesis, Silpakorn University]. (In Thai)
- [11] Leeumnnonkul, P., & Thongthiw, S. (2010). Research and development of the junior entrepreneur curriculum-based on cognitive apprenticeship approach to enhance business competence of upper secondary school students. *Silpakorn Educational Research Journal*, 2(1), 141- 153. (In Thai)
- [12] Sudkeaw, S. (2020). A Study of the entrepreneur professional skill Learning of the Office of Non-formal Education and Informal Education in the non-formal context of Thailand [Master's thesis, Mahidol University]. (In Thai)

- [13] Rattanalert, W. (2018). Strategy for developing a potential of teacher in business filed in order to foster entrepreneurial capability of students studied in the schools belonged to the secondary educational service area office 16 (Research Report). Secondary Education Service Area 16 Office. (In Thai)
- [14] NIA Academy MOOCs. (n.d.). *STEAM4INNOVATOR*. <https://moocs.nia.or.th/course/stream4innovator>
- [15] Eltanahy, M., Forawi, S., & Mansour, N. (2020). Incorporating entrepreneurial practices into STEM education: Development of interdisciplinary E-STEM model in high school in the United Arab Emirates. *Thinking Skills and Creativity*, 37, 100697.
- [16] Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action research planner* (3rd ed.). Deakin University, Australia.
- [17] Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation*. John Wiley & Sons.
- [18] Matichaon Online. (2017, October 2). STEM education for the development of youth entrepreneurship. https://www.matichon.co.th/education/news_673106 (In Thai)
- [19] Ahmad, J., & Siew, N. M. (2021). Development of a children entrepreneurial science thinking test for STEM education. *Journal of Baltic Science Education*, 20(4), 528-545.
- [20] Retnowati, L., Sugianto, S., & Alimah, S. (2021). The development of integrated biology-entrepreneurship learning design-based STEAM. *Journal of Innovative Science Education*, 10(2), 124-129.

การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ
กรณีศึกษาดาราและนักการเมืองไทย

Mitigating Linguistic Devices Utilized via Public Figures
Interview: A Case Study of Thai Celebrities and Politicians

สุมาลี พลขุนทรัพย์^{1*}
Sumalee Phonkhunsap^{1*}



¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม 44000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University, Maha Sarakham, 44000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: kiksumalee_p@hotmail.com

(Received: October 29, 2023; Revised: December 9, 2023; Accepted: December 22, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะในวงการบันเทิงและวงการเมืองไทย โดยเก็บข้อมูลจากคลิปการสัมภาษณ์ที่เผยแพร่ทาง YouTube ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2566 ได้แก่ 1) รายการข่าวบันเทิง Nine Entertain Official 2) รายการ The Secret Sauce 3) รายการเอื้อยTalk ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีที่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงที่ปรากฏในบริบทการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงไทย มี 6 กลวิธี ดังนี้ 1. ถ้อยคำลดปริมาณ 2. ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 3. ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน 4. ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน 5. การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง 6. ถ้อยคำแสดงอารมณ์ขัน ด้านบุคคลในวงการเมืองไทย มี 6 กลวิธี ดังนี้ 1. ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 2. ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน 3. ถ้อยคำลดปริมาณ 4. ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน 5. การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง 6. ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีที่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงพบว่า กลวิธีทางภาษาและเนื้อหาของการสัมภาษณ์ดาราและนักการเมืองไทยทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบพึ่งพา ลักษณะสังคมแบบอิงกลุ่ม ความกตัญญูรู้คุณ การรู้จักกาลเทศะ ความสนุกสนาน การสอดแทรกสำนวนไทย คุณธรรมและคำสอนของพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การสัมภาษณ์ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง บุคคลสาธารณะ บุคคลในวงการบันเทิงไทย บุคคลในวงการเมืองไทย

Abstract

The objective of this research was to study the mitigating linguistic devices employed by public figures in the entertainment industry and political group when they were interviewed. Interviewed videos which were broadcasted on YouTube website since November, 1, 2022 to April, 30, 2023 were used as data. They included 1) entertainment news program, entitled 'Nine Entertain Official', 2) 'The Secret Sauce', and 3) 'Euai talk'. The result revealed that there were six linguistic devices used by celebrities: 1. mitigating quantity, 2. expressing opinion, 3. predicting, 4. ambiguity, 5. substituting another word upon the mitigating one, and 6. humor. When Thai politicians were interviewed, there were also six devices being applied: 1. expressing opinion, 2. predicting, 3. mitigating quantity, 4. ambiguity, 5. substituting another word upon the mitigating one, and 6. conditional sentence. In terms of sociocultural factors related to utilizing the linguistic devices, the findings revealed that the devices and contents toward celebrities and politicians reflected mutualism, affiliative society, gratitude, awareness of contexts and social interactions, fun, utilizing Thai idioms, morality, and Buddhist doctrines.

Keywords: Interview, Mitigating linguistic Device, Public Figure, Celebrity, Politician

บทนำ

วัจนภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร เมื่อผู้ส่งสารเลือกใช้ถ้อยคำใดในแต่ละครั้งนั้นจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารและนำไปสู่การตีความหมายซึ่งอาจจะตรงกับเจตนาของผู้ส่งสารหรือไม่ก็ได้ การสื่อความหมายของผู้พูดการตีความของผู้ฟังมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น วัฒนธรรมไทยบางประการที่ยังคงคงงามและหลงเหลืออยู่คือ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การพูดจาแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย คำนี้ถึงความรู้สึกของผู้ฟัง มีการเลือกสรรกลวิธีทางภาษาโดยอ้อมแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาสัมพันธภาพ

การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงเป็นวิธีการใช้ภาษาอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้การสนทนาหรือการสัมภาษณ์ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและลดความขัดแย้งได้ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ [1] กล่าวถึง ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงหรือ Hedges ว่า เป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่ดารานักแสดงไทยมักเลือกใช้เพื่อรักษาสัมพันธภาพและความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนาหรือผู้ที่ตนเองกำลังกล่าวถึง นอกจากนี้กลวิธีดังกล่าวยังใช้เพื่อลดความรุนแรงของการคุกคามหน้าของตนเอง Chen [2] รวมถึงการลดความรับผิดชอบต่อถ้อยคำที่กล่าวออกไป ในการตอบคำถามสื่อมวลชนดารานักแสดงอาจไม่สามารถตอบอย่างตรงไปตรงมาได้ เนื่องจากการตอบอย่างตรงไปตรงมาอาจมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์หรือหน้าที่การงานของตนเอง ดังนั้นดารานักแสดงจึงจำเป็นต้องเลือกใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในถ้อยคำที่เป็นคำตอบโดยการแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามอย่างเป็นกลางเพื่อที่จะไม่ต้องรับผิดชอบสิ่งที่ตนเองพูด ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงที่ดารานักแสดงเลือกใช้ในการสื่อสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาหน้านั้นสอดคล้องกับที่ Obeng [3] และนิจจภา วงษ์กระจำจ่าง [4] ศึกษา กลวิธีทางภาษาของนักการเมืองอเมริกันและไทยในการตอบคำถามสื่อมวลชนพบว่า นักการเมืองอเมริกันและไทยเลือกใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงเป็นหนึ่งในกลวิธีความสุภาพเพื่อลดการคุกคามหน้าของตนเอง

บุคคลสาธารณะ หรือบุคคลที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ เช่น นักการเมือง รวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ดารา นักร้อง นักแสดง เป็นกลุ่มคนที่เป็นที่รู้จักของประชาชน การนำเสนอตนเองผ่านสื่อสาธารณะด้วยการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนส่วนใหญ่จะอยู่ในความสนใจของคนทั่วไป การเลือกใช้วัจนภาษาตามเจตนาของตนเองจะต้องมีความระมัดระวังและผ่านการกลั่นกรอง เพราะการให้สัมภาษณ์ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความนิยมชมชอบ หรือนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนและผู้คนที่รับสาร การใช้ภาษาโดยอ้อมหรือลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำในการตอบคำถามจึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่บุคคลกลุ่มนี้เลือกใช้

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในบริบทการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจากบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริงและมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) มีผลการศึกษาที่น่าสนใจคือการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการแสดงความเห็นแย้ง โดยผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแม้สถานการณ์ความขัดแย้งหรือการแสดงความเห็นต่าง ผู้ใช้ภาษายังคำนึงถึงความรู้สึกและเลือกใช้วิธีที่ลดความรุนแรงของถ้อยคำ เพื่อให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นเท่าที่จะเป็นไปได้ [5] บุคคลสาธารณะส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์แบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยและพึงพาสื่อมวลชนดังสำนวนไทย “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” การสร้างความขัดแย้งด้วยถ้อยคำที่รุนแรงจะเป็นไปโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจย่อมเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ประกอบกับลักษณะนิสัยของคนไทยยังมีความเกรงใจและรักสงบ ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาในการสื่อสารโดยอ้อมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมและ

วัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมือง

ถาม : แล้วตัวคุณเองล่ะครับ คิดว่ามีคุณสมบัติเป็นนายกฯ มั้ย

ตอบ : อึ้ง คิดว่า พุดแล้วมันก็ดูแบบว่าหลงตัวเองนะ ไข่ม้อย แต่ยิ่งรู้สึกว่ เอาอย่างนี้แล้วกัน อึ้งคิดว่าอึ้งพร้อมที่จะเสนอตัวให้ประชาชนเลือก (แพทองธาร ชินวัตร, 27 มีนาคม 2566) [6]

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมือง คุณแพทองธาร ชินวัตร มีการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น “คิดว่า” เป็นการแสดงว่าสิ่งที่ตนกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้นซึ่งอาจจะมีความเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่างการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิง

ถาม : กระแสมานางเอก ม โยงมายังเราเต็ม ๆ เลย เป็นไงบ้าง

ตอบ : ก็ ความจริงแล้วเบลไม่ได้ตามดูด้วยตัวเองทั้งหมดนะค่ะ แต่ก็พอจะทราบเรื่องค่ะ ก็ค่อนข้างจะประหลาดใจกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นพอสมควรค่ะ เพราะว่าสำหรับตัวเบลนะที่เราได้เจอกันตอนที่ม่โอกาสเจอกันก็คุยกันดีค่ะ ไม่ได้มีปัญหาอะไรแล้วเบลก็ไม่ได้มีปัญหากับใครด้วย (เบลล่า ราณี แคมเปน, 24 มีนาคม 2566) [7]

จากตัวอย่างนางเอกให้สัมภาษณ์โดยเลือกใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงการลดปริมาณ “ค่อนข้างจะ” “พอสมควร” เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่ถูกคาดหวังว่าเป็นนางเอกชอปปี้กันขึ้นเพื่อนนักแสดงว่ามีระดับความรุนแรงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อผู้รับสารได้ฟังการให้สัมภาษณ์นี้มีผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์ในแง่บวกและชื่นชมทัศนคติของนางเอกสาวในการตอบคำถาม โดยเชื่อมโยงเข้ากับสำนวนไทยที่ว่า “บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น” ใช้ถ้อยคำที่ถนอมน้ำใจไม่ให้ขุ่นเคืองกัน

การแสดงออกของบุคคลสาธารณะนั้นอยู่ในการเฝ้ามองของประชาชน การสัมภาษณ์ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชนย่อมเป็นที่กล่าวถึง หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ถ้อยคำเมื่อถูกนำเสนอไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขได้ การเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ภาษาที่บุคคลสาธารณะใช้ในการให้สัมภาษณ์ยังได้รับอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรมไทย การพิจารณาใช้คำให้เหมาะสมกับผู้ฟัง สถานภาพ บทบาท วิทยุคุณ คุณวุฒิ และค่านิยม อาจจะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในสถานการณ์สัมภาษณ์ที่บุคคลสาธารณะต้องเผชิญ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะในวงการบันเทิงและวงการเมืองไทยว่ามีกลวิธีใดบ้างซึ่งอาจจะทำให้เห็นว่าการแสดงออกอย่างสุภาพส่งผลต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้มีชื่อเสียงอย่างไร นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะเนื่องจากภาษา สังคม และวัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงกันตลอดจนเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดด้านวัฒนธรรมและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์เมื่อนำมาศึกษาวิธีการใช้ภาษาของผู้มีชื่อเสียงของไทยจะสอดคล้องตามแนวคิดสากลเพียงใดหรือมีประเด็นที่แตกต่างที่น่าสนใจอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะในวงการบันเทิงและวงการเมืองไทย

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะโดยพิจารณาวิธีการทางภาษาร่วมกับเนื้อหาที่ปรากฏในการสัมภาษณ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลในการศึกษา 2 แหล่ง ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากช่อง YouTube 3 ช่อง ได้แก่

1) ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงไทย ช่อง YouTube ของรายการข่าวบันเทิงไนน์เอ็นเตอร์เทน Nine Entertain Official <https://www.youtube.com/c/NineEntertainMCOT> จำนวน 78 รายการ

2) ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองไทย ช่อง YouTube ของรายการ THE SECRET SAUCE <https://www.youtube.com/@TheSecretSauceTH> จำนวน 9 รายการ

3) ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองไทย ช่อง YouTube ของรายการเอื้อยTalk ผลิตโดย matichon tv <https://www.youtube.com/hashtag/เอื้อยtalk> จำนวน 13 รายการ [8]

หมายเหตุ : ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองไทยมีจำนวนรายการน้อยกว่าข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงไทยเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองไทยมีเนื้อหาเป็นรายการสัมภาษณ์ที่มีผู้ดำเนินรายการและความยาวของคลิปสัมภาษณ์มากกว่า

เก็บข้อมูลจากคลิปการสัมภาษณ์ที่เผยแพร่ในช่วงเวลาดังแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2566 เป็นระยะเวลา 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ศึกษา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงและวงการเมืองจำนวนทั้งหมด 100 รายการ

1.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กรอบแนวคิดของการวิจัย แนวคิดที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่

2.1 แนวคิดเรื่องการสัมภาษณ์ของ ประไพพรรณ พิงฉิม [9]

2.2 แนวคิดเรื่องรูปแบบการตอบคำถามของ Greatbatch, Dillon (อ้างใน ศุภจิตา เทียมสมบูรณ์) [10-12]

2.3 แนวคิดวัจนกรรมของ Austin (อ้างใน สุจิตลักษณ์ ศิผดุง) [13, 14]

2.4 แนวคิดเรื่องความสุภาพและหน้าของ Brown & Levinson [15]

2.5 แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย Hanks, Ide & Katagiri (อ้างใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์) [16-17]

2.6 แนวคิดเรื่องกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ [18]

2.7 แนวคิดเรื่องภาษากับสังคมและวัฒนธรรมของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [19]

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะศึกษาวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะในวงการบันเทิงและวงการเมืองไทย ผลการศึกษามุ่งวิเคราะห์การตอบคำถาม

เป็นหลักเนื่องจากกรณีศึกษาคือ ดาราและนักการเมืองไทย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอยู่ในความสนใจของประชาชน โดยข้อมูลที่รวบรวมมาปรากฏถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ส่วนการตั้งคำถามของสื่อมวลชนจะเลือกวิเคราะห์และยกตัวอย่างเฉพาะคำถามที่ปรากฏ กลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงรวมทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม จากนั้นจะวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในบริบทเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 การแบ่งข้อมูลจะนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงคลิปการสัมภาษณ์มาคัดเลือกเฉพาะส่วนที่ปรากฏถ้อยคำคำถามและคำตอบที่ปรากฏกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ไม่สามารถตีความว่าเป็นการตอบหรือการถามที่ปรากฏกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงจะไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

3.2 คำตอบของบุคคลสาธารณะของไทยในการให้สัมภาษณ์แต่ละครั้งหรือแต่ละข้อความมีทั้งที่เป็นถ้อยคำหรือระดับประโยค ผู้วิจัยจะพิจารณาจากทั้งรูปภาษาและเนื้อหาของถ้อยคำที่แสดงเจตนาต่าง ๆ

3.3 จำแนกกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์เป็นกลวิธีย่อย

3.4 นำแต่ละกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์มานับความถี่

3.5 วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะว่ามีลักษณะอย่างไรบ้างโดยใช้แนวคิดทางด้านภาษากับสังคมและวัฒนธรรม

4. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงไทย

จำแนกออกเป็น 6 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1. การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ 2. การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 3. การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน 4. การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน 5. การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง 6. การใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างอารมณ์ขัน ดังนี้

1) การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ การใช้ถ้อยคำลดปริมาณเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด โดยปรากฏคำว่า แค เล็กน้อย ค่อนข้าง นิดนึ่ง นิดหน่อยบ้าง เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่สัมภาษณ์มีความรุนแรงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ตัวอย่าง “มาริโอ้” เสียใจ ถูกชาวเน็ตบูลลี่เรื่องน้ำหนัก (28 กุมภาพันธ์ 2566)

ถาม: ตรามานิดนึ่งเหมือนโดนทักเรื่องน้ำหนัก

ตอบ: ไม่ซีเรียสครับแต่ก็แอบเสียใจนิดนึ่งครับ เพราะว่าบางทีคนเราอะ อ้วนหรือเปล่านั้นบวมผุซุสหรือเปล่า กินผุซุสแล้วบวมหรือเปล่า พอเขาถ่ายมุกกล้อง ผมก็ไม่ได้ปฏิเสธครับเพราะผมก็พยายามดูแลตัวเองอยู่ทุกวัน ไม่ได้กินเยอะอะโรวันนั้นอาจจะเป็นที่สุดวันนั้นอยากชุดเก่าแล้วมันแน่นนิดนึ่ง

จากตัวอย่างพระเอกหนุ่มให้สัมภาษณ์กรณีถูกวิจารณ์เกี่ยวกับรูปร่าง น้ำหนักตัว สื่อมวลชนตั้งคำถามว่า “ตรามานิดนึ่งเหมือนโดนทักเรื่องน้ำหนัก” พบการใช้ถ้อยคำลดปริมาณ นิดนึ่ง เช่นเดียวกับคำ

ตอบของพระเอกหนุ่ม “**ไม่ซีเรียสครับแต่ก็แอบเสียใจนิดนึงครับ**” คำดังกล่าวช่วยให้สถานการณ์การสัมภาษณ์เป็นกันเองมากขึ้น และยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีความกังวลกับการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้โซเชียลมีเดียต่อเรื่องราว

2) การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ได้แก่ คำว่า คิดว่า เห็นว่า มองว่า เป็นการแสดงว่าสิ่งที่ตนกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้นซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนอาจถูกหรือผิดก็ได้ และอาจเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโต้แย้งหรือปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดเสนอได้ การตอบคำถามลักษณะดังกล่าวเพื่อป้องกันตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

ตัวอย่าง “**มารีญา**” เปิดใจหลังเลิก “**สิงห์**” ดูแลกันไม่มากพอ ลดสถานะแต่เป็นเพื่อนกันได้ (7 พฤศจิกายน 2565)

ถาม : เราจบสถานะแฟนเป็นแค่เพื่อนคนหนึ่งใช่ไหม

ตอบ : ใช่ค่ะ ตอนนี้เป็นแค่เพื่อน แต่จริง ๆ มากกว่าเพื่อนเป็นแบบครอบครัวจริง ๆ เพราะมารีญารักเขามาก ๆ ค่ะ **คิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมชาติหลังจากที่เราได้อยู่กันมาสักพักแล้ว** และในชีวิตของมารีญามีเรื่องค่อนข้างปั่นป่วนและมีหลายเรื่องที่ต้องทำและโฟกัส ในเรื่องความสัมพันธ์เหมือนเป็นการให้พลังให้กันและกันอย่างเท่าเทียมกัน

จากตัวอย่างผู้สัมภาษณ์ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการลดสถานะความสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กับแฟนหนุ่ม ปรากฏคำว่า “**คิดว่า**” ดังประโยค “**คิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมชาติ**” แสดงความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของความสัมพันธ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานะได้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีปัญหารุนแรงที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เลิกรากับอดีตคนรักแต่อย่างใด

3) การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของการแสดงความเห็นแย้งได้เพราะเป็นการสื่อว่าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ผู้พูดกล่าวถึงเป็นเพียงการคาดคะเนของผู้พูดเท่านั้น ได้แก่ คำว่า น่าจะ ไม่น่าจะ อาจ อาจจะ คง คงจะ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง “**บอย**” แง “**หน่อง**” เครียดสะสม ปลอยโฮกลางวงสี่ (25 พฤศจิกายน 2565)

ถาม : ที่บอกว่าหน่องจะบวชเพราะคุณแม่ไม่สบายและมีร้องไห้ด้วย

ตอบ : **หน่องเขาคงกังวลเรื่องโน้นเรื่องนี้ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องแม่ ผมว่าน่าจะเป็นเรื่องของเวลาเข้ามาบีบ** พอพูดเรื่องนี้หน่องคงดีใจตื่นต้นปน ๆ มาด้วย บ้านอื่นไม่รู้คิดยังไงแต่สำหรับบ้านผมคือการทดแทนคุณพ่อแม่ เราอยากให้อยู่แล้ว อยากให้ทุกคนร่วมอนุโมทนาบุญร่วมกับหน่องด้วย ไม่ได้มีอะไรจริง ๆ

จากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เลือกใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรง เนื่องจากผู้สัมภาษณ์มีสมมติฐานว่านักแสดงหนุ่มซึ่งเป็นน้องชายของผู้ให้สัมภาษณ์จะเข้าพิธีอุปสมบทเพราะคุณแม่ไม่สบาย พระเอกหนุ่มปฏิเสธสมมติฐาน ดังประโยค “**หน่องเขาคงกังวลเรื่องโน้นเรื่องนี้ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องแม่ ผมว่าน่าจะเป็นเรื่องของเวลาเข้ามาบีบ**” มีการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนเพื่อแสดงมุมมองเกี่ยวกับบุคคลที่สาม

4) การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจนเป็นการใช้คำหรือถ้อยคำที่ไม่เจาะจงเป้าหมายถึงคู่สนทนาโดยตรง แต่เลือกที่จะใช้ถ้อยคำรวม ๆ ไม่เฉพาะเจาะจงคนใดคนหนึ่งอย่างชัดเจน เช่น คำว่า บางคน คนส่วนใหญ่ คนแบบนี้ สังคมออนไลน์

ตัวอย่าง “**ณฐ**” รับ เคียงขวเน็ด คอมเมนต์แฟนสาวหน้าแก่ แต่ฝ่ายหญิงไม่ซีเรียส (29 มีนาคม 2566)

ถาม: ตอนนั้นที่มีคนมาคอมเมนต์ รู้สึกยังไงบ้างคะ

ตอบ: คือ มันก็อาจจะมึนเคืองนิด ๆ แต่ว่าพอแฟนเขาไปกดแปล เขาก็บอกเขาน้ำแกต้งแต่เด็กแล้ว เขาก็หัวเราะเขา ก็ว่า เราก็คงไม่ได้อะไรเท่าไร **เรากลักรู้สึกว่าสังคมออนไลน์มันไม่ควรจะมีคนแบบนี้สักเท่าไร**

ถาม: ตอนที่แฟนเขาแปล เขารู้สึกว่าเขาซื่อจริง ๆ ใช่มั้ย

ตอบ: เขาก็รู้สึกซื่อละ เขากลักรู้สึกว่าเออตอนนี้คนไทยจะได้รู้ว่าเขาเป็นแฟนอยู่อย่างนี้มากกว่า แต่อย่างนั้นแหละเขาเป็นคนมองโลกในแง่บวก **บางคนก็บอกว่าเหมือนแม่กับลูก**แต่เขารู้ว่ามันไม่ได้ขนาดนั้น คือเขาเคยเล่าให้ฟังว่าเขาเคยอยู่มัธยมที่เกาหลีเขาขึ้นรถเมล์แล้วใช้บัตรนักเรียน แล้วคนขับรถก็ไม่เชื่อบอกว่า ยูอย่าใช้บัตรอันนี้สิ เขาบอกเขามัธยมจริง ๆ แต่คนขับก็ไม่เชื่อก็จ้องเขาตลอดทางเลย

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการให้สัมภาษณ์ของนักแสดงชายพบการใช้กลวิธีลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ ดังประโยค **“เรากลักรู้สึกว่าสังคมออนไลน์มันไม่ควรจะมีคนแบบนี้สักเท่าไร”** **“บางคนก็บอกว่าเหมือนแม่กับลูก”** มีการใช้คำว่า สังคมออนไลน์ คนแบบนี้ บางคน เพื่อเลี่ยงการระบุตัวตน หมายถึง บุคคลใดก็ได้ เพื่อป้องกันการพาดพิง มีข้อสังเกตว่า **สังคมออนไลน์** ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงนั้นเต็มไปด้วยผู้สื่อสารที่หลากหลายจึงไม่อาจจะควบคุมการแสดงความคิดเห็นได้

5) การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง เป็นการปรับแต่งคำที่มีความหมายเชิงลบหรือคำตำหนิให้มีความหมายเบาลง กลายเป็นความหมายทั่ว ๆ ไป ความหมายกลาง ๆ การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง มีผลต่อความรู้สึกของผู้ฟัง บางครั้งแม้จะเป็นการตำหนิแต่น้ำหนักของถ้อยคำตำหนิดูเบาลง ดังนี้

ตัวอย่าง “ลำเพลิน วงศกร” โทรม่งกำลังใจ “โจอี้ ภูวศิษฐ์” หลังถูกคนปาเงินใส่ วอนให้เกียรติกัน (30 มกราคม 2566)

ถาม: การที่เราเป็นศิลปินแล้วมีแฟน ๆ เขาโยนเงินใส่เรารู้สึกยังไง

ตอบ: ตอนนั้นผมไม่รู้เลยว่าเป็นอะไร แต่คิดว่าเขาส่งมาไม่ถึงเรา แต่ผมมองไม่ชัดว่าโยนมาแบบไหนแต่การให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน ตอนนั้นเวทีเป็นวงกลม ตอนนั้นที่โยนมาก็โดนหัวเราเลยก็เก็บครับ แต่เราไม่รู้เจตนาเขาคืออะไร

ถาม: **อยากบอกแฟนเพลงที่ไม่น่ารักอย่างยิ่งมั้ยคะ**

ตอบ: หลายกรณีที่เกิดขึ้นก็รู้สึกว่าการศิลปินก็ไม่เหมือนกัน **บางคนก็ง่าย ๆ สบาย ๆ แต่บางคนก็มีมุมของเขา** แต่แฟนเพลงก็คิดว่าศิลปินเหมือนกันทุกคน อย่างตัวอย่างถ้าลำเพลินโดนเหมือนวันนั้น ก็คงเหวอเหมือนกันก็เลยโทรไปให้กำลังใจน้องครับ โจอี้บอกว่าตกใจ เห็นแล้วแต่ไม่คิดว่าจะขว้างมาจริง ๆ ก็ตกใจก็ไม่ได้คิดอะไรคิดว่าเขาน่าจะเมาครับ...

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการตั้งคำถามและประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อป้องกันการกล่าวตำหนิผู้อื่น ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง แฟนเพลงที่แสดงพฤติกรรมไม่สุภาพกับศิลปิน ดังประโยค **“อยากบอกแฟนเพลงที่ไม่น่ารักอย่างยิ่งมั้ยคะ”** สื่อมวลชนใช้ถ้อยคำที่ว่า แฟนเพลงที่ไม่น่ารัก เป็นวิธีการตกแต่งถ้อยคำให้สุภาพมากขึ้น ส่วนคำตอบของนักร้องลูกทุ่งคนดัง ประโยคที่ว่า **“บางคนก็ง่าย ๆ สบาย ๆ แต่บางคนก็มีมุมของเขา”** สื่อความหมายว่า ศิลปินแต่ละคนมีการวางตัวแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด บางคนเข้าถึงได้ง่ายและบางคนอาจจะไม่ใช่ คำตอบดังกล่าวช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงทำให้ถ้อยคำมีความหมายเบาลง ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมาเพื่อหลีกเลี่ยงการประณามค่าบุคคลอื่น

6) การใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างอารมณ์ขัน บุคคลในวงการบินทั้งมีการสอดแทรกถ้อยคำแสดงอารมณ์ขันในการตอบคำถามเสมอ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการตอบปฏิเสธหรือการตอบรับ การแทรกอารมณ์ขันช่วยผ่อนคลายบรรยากาศในการสัมภาษณ์และสร้างความเป็นกันเอง

ตัวอย่าง “เต๋อ” เสี่ยงสูง! ไม่หวง “ใหม่” ลุคส์กางเกงตัวจิ๋ว หวังวงการหนังไทยกลับมารุ่งเรื่อง (5 เมษายน 2566)

ถาม: ขอถามนิดนึงล่าสุดที่ใหม่ไปรับรางวัลเป็นไงบ้างได้มีการพูดคุยกันหรือยัง

ตอบ: ครบก็ดีใจ ดีใจแทนเขา รู้สึกเป็นรางวัลที่ยิ่งใหญ่นะไปรับที่แอลเอที่อเมริกาเราก็ดูเขาชื่นชมเขาอยู่ในใจที่เขาสามารถทำได้ ก็ภูมิใจในตัวเขา

ถาม: ชุดที่น้องเตรียมไปเอง รู้สึกว่ามันยาวมั๊ยคะ

ตอบ: รู้สึกว่ามันยาวนิดเดียวแต่สั้นมาก ก้ากิง

ถาม: เห็นแคปชั่นบอกจะไม่โกรธอะไรแบบนี้

ตอบ: เหมือนบอกว่าอย่าหวนนะอะไรแบบนี้ครับ เขาก็เซ็กซีดี

ถาม: มีส่งมาบอกก่อนมั๊ยคะพี่เต๋อ

ตอบ: บางชุดก็ส่งบางชุดก็ไม่ได้ส่ง แล้วแต่เขา เขาใส่ชุดอะไรออกมาก็สวยทุกชุดอยู่แล้ว

ถาม: ถ้าชุดแบบนี้ส่งมาให้เซ็นเซอร์ก่อนจะผ่านมั๊ยคะ

ตอบ: คิดแป๊บนึงแล้วก็ให้ผ่านไป เพราะผมรู้สึกว่าถ้าเขามั่นใจอะไรก็ปล่อยเขาครับ เราควรได้ทำสิ่งที่เรามีความสุขนะ แต่งตัวแบบที่เราชอบ

ถาม: บ่อยได้มั๊ยคะ

ตอบ: ได้ครับ

ถาม: เสี่ยงสูงนะ

ตอบ: เป็นคนติดเสี่ยงสูงอยู่แล้ว

จากตัวอย่างการให้สัมภาษณ์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์สร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้ไม่ตึงเครียดเป็นกันเองและด้วยการใช้ถ้อยคำสร้างอารมณ์ขันเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแต่งตัวของแพนสาว ดังประโยคคำถาม “ชุดที่น้องเตรียมไปเอง รู้สึกว่ามันยาวมั๊ยคะ” คำตอบ “รู้สึกว่ามันยาวนิดเดียวแต่สั้นมาก” ซึ่งจะเห็นได้ว่านักแสดงชายใช้วิธีการเล่นคำ นอกจากนี้การที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวว่า “เสี่ยงสูงนะ” และพระเอกคนดังตอบว่า “เป็นคนติดเสี่ยงสูงอยู่แล้ว” เป็นการหยอกล้อเพราะว่าการใช้เสี่ยงสูงสื่อความหมายโดยนัยว่ามีพิรุณหรือปากไม่ตรงกับใจ ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงในประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตัวเซ็กซี่ของแพนสาว

2. การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองไทย

สามารถจำแนกออกเป็น 6 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1. การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 2. การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน 3. การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ 4. การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน 5. การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง 6. การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข ดังนี้

1) การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ผลการศึกษาพบว่า บุคคลในวงการเมืองมีการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์มากที่สุด คำที่ปรากฏใช้ ได้แก่ ถ้อยคำว่า คิดว่า มองว่า พูดในมุมมองของเรา

ตัวอย่าง พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ลดอุดมการณ์แลกอำนาจร่วมรัฐบาล? (10 เมษายน 2566)

ถาม: ถ้าเรื่องนี้กลายเป็นเงื่อนไขหรือรวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ด้วยจนหลาย ๆ พรรคต้องคุยเรื่องนี้ พอสมควรจนเรามีพหุमतไม่ได้กลายเป็นพรรคร่วมรัฐบาลก็ยินดีที่จะเป็นฝ่ายค้าน

ตอบ: คือผมคิดว่าเรายังมีเวลาพูดคุยกันอีกมากเลยนะ การทำงานทางความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป คิดว่ายังมีเวลาในการพูดคุยกัน อย่างน้อยยังมีเงื่อนไขในการเจรจาการเป็นรัฐบาลร่วมกันเราเอาประชาชนมาเป็นที่ตั้ง เอาความเดือดร้อนของประชาชนมาเป็นที่ตั้ง เอาชื่อเสียงของประเทศมาเป็นที่ตั้งแล้วอะไรที่เราทำร่วมกันได้และร่วมกันไม่ได้ในรัฐบาลที่ดีในรัฐสภาที่ดีอันนี้ก็เป็นการบริหารอีกอันก็เป็นนิติบัญญัติในการแก้กฎหมาย

จากตัวอย่างคุณพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ตอบคำถามโดยเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรง เนื่องจากสถานการณ์การสัมภาษณ์มีบรรยากาศที่ตึงเครียดเพราะเนื้อหาสาระเป็นการเจาะลึกวิสัยทัศน์ของผู้นำซึ่งอาสาทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ตัวอย่างเช่น คำถาม “ถ้าเรื่องนี้กลายเป็นเงื่อนไขหรือรวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ด้วยจนหลาย ๆ พรรคต้องคุยเรื่องนี้พอสมควรจนเรามีพหุमतไม่ได้กลายเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ก็ยินดีที่จะเป็นฝ่ายค้าน” คำตอบ “คือผมคิดว่าเรายังมีเวลาพูดคุยกันอีกมากเลยนะ...คิดว่าจะยังมีเวลาในการพูดคุยกัน” มีการใช้คำเพื่อแสดงความคิดเห็นและยังไม่ตอบคำถามแบบชี้เฉพาะเจาะจง

2) การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน เป็นการเลือกใช้คำที่ผู้พูดแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวอ้างเป็นเพียงการคาดคะเนหรือคาดการณ์ล่วงหน้า จะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ปรากฏคำว่า น่าจะ อาจจะ บางครั้งยังมีการใช้คำปฏิเสธ ไม่ นำหน้าคำแสดงการคาดคะเน ได้แก่ ไม่น่าจะ ดังนี้

ตัวอย่าง วราวุธ ศิลปอาชา จุดยืนเอียงขวา ขอมมาเพื่อทำงาน (6 เมษายน 2566)

ถาม: คิดว่าชาติไทยพัฒนาน่าจะจับมือกับใคร

ตอบ: อย่างที่ผมได้กล่าวไปเมื่อสักครู่ว่าตัวที่จะตัดสินใจเลือกตั้งเสร็จแล้ว การที่หลายฝ่ายพูดเรื่องที่ ส.ว. มีสิทธิ์มาโหวตลงคะแนนเลือกนายก ผมคิดว่าไม่น่าจะเป็นประเด็นเพราะถ้าหากว่าคิดจะตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อยแล้วไปดึงเสียง ส.ว.อีก 250 มาเพื่อเป็นนายก ผมคิดว่าน่าจะคิดในระยะสั้นเกินไป เพราะว่าเอาก้าวแรกของการตั้งรัฐบาลขึ้นมามีจะต้องมาพิจารณางบประมาณปี 2567 ก่อน ถ้าจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อย งบประมาณวาระหนึ่งคุณก็ตายแล้ว ก็ต้องยุบสภาก็ต้องเลือกตั้งใหม่ ผมคิดว่าสถานการณ์นั้นไม่น่าจะเกิด

จากตัวอย่างนักการเมืองให้สัมภาษณ์โดยใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน ดังประโยค “ผมคิดว่าคนไทยเรามาเปลี่ยนกันเองก่อนที่จะต่างชาติเขาจะมาบังคับให้เราต้องเปลี่ยนผมคิดว่าน่าจะดีกว่า” “ผมคิดว่าไม่น่าจะเป็นประเด็นเพราะถ้าหากว่าคิดจะตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อยแล้วไปดึงเสียง ส.ว.อีก 250 มาเพื่อเป็นนายก ผมคิดว่าน่าจะคิดในระยะสั้นเกินไป” และ “ผมคิดว่าสถานการณ์นั้นไม่น่าจะเกิด” มีถ้อยคำแสดงการคาดคะเน ได้แก่ น่าจะ ไม่น่าจะ มีข้อสังเกตว่าผู้ให้สัมภาษณ์ใช้คำแสดงความคิดเห็นควบคู่กับคำแสดงการคาดคะเน ได้แก่ คิดว่าน่าจะ คิดว่าไม่น่าจะ เป็นการตอบแบบสนองต่อคำถามของผู้สัมภาษณ์

3) การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ บุคคลในวงการเมืองการใช้ถ้อยคำลดปริมาณ ได้แก่ คำว่า ลดลง ค่อย ๆ เกือบ ๆ ในการสัมภาษณ์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชื่อเสียงของตนเองหากสถานการณ์ไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้า เพื่อปกป้องตนเองจากการถูกนำถ้อยคำที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้มาเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์

ตัวอย่าง แพทองธาร ชินวัตร จุฑยีน สัญญา และชะตากรรม พรรคเพื่อไทย (27 มีนาคม 2566)

ถาม: ตกลงเพื่อไทยจะจับมือกับใคร

ตอบ: อึ้งขอตอบในส่วนที่อึ้งตอบได้เลยนะ พรรคเพื่อไทยถ้าเราชนะด้วยเสียงข้างมาก แล่นสโลดหรือเกือบ ๆ แล่นสโลดก็ตาม ถ้าเราชนะด้วยเสียงข้างมากที่สุดนะคะ ยังไงนายกฯ ก็จะมาจากพรรคเพื่อไทย อันนี้ชัดขึ้นนิดนึงนะ

จากตัวอย่างพบการใช้คำลดปริมาณในการให้สัมภาษณ์ของบุคคลในวงการเมือง ดังประโยค “แล่นสโลดหรือเกือบ ๆ แล่นสโลดก็ตาม ถ้าเราชนะด้วยเสียงข้างมากที่สุดนะคะ ยังไงนายกฯ ก็จะมาจากพรรคเพื่อไทย อันนี้ชัดขึ้นนิดนึงนะ” เนื่องจากการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคต จึงมีการใช้คำว่า เกือบ ๆ นิดนึง เพื่อป้องกันตนเองหากสถานการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหมายไว้

4) การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน การใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจนหรือถ้อยคำรวม ๆ ไม่เจาะจง คนใดคนหนึ่งอย่างชัดเจน ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของการแสดงความเห็นแย้งเพราะผู้พูดมิได้เจาะจงเป้าหมายในการแสดงความเห็นแย้งถึงคู่สนทนาโดยตรง แต่ผู้พูดอาจหมายถึงหนึ่งบุคคลก็ได้ ดังนี้

ตัวอย่าง พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ลดอุดมการณ์แลกอำนาจร่วมรัฐบาล? (10 เมษายน 2566)

ถาม: สิ่งที่ยากพูดกับคนที่ไม่อยากเปลี่ยนแปลง

ตอบ: คงจะพูดกับเขาว่าคุณกับผม เราคนเท่ากันและในประเทศไทยไม่ได้มีคุณกับผมสองคน แต่ในประเทศมีคนอีกจำนวนมากคนบางกลุ่มอาจจะไม่ต้องทำอะไรก็อยู่ได้อย่างสบาย คนบางกลุ่มยังต้องกระเสือกกระสนดิ้นรนชักหน้าไม่ถึงหลัง ถ้าเรามองออกไปมีคนจำนวนมากที่เขาอยากลำบากอยู่...

ถาม: คิดว่าตัวเองมีจุดแข็งเมื่อเทียบกับนักธุรกิจอื่น ๆ ที่ลงมาเล่นการเมืองยังงี้

ตอบ: คือสมัยที่ผมเริ่มทำงานมาผมก็เริ่มจากเล็ก ๆ แล้วไปแข่งกับพี่ใหญ่เขา ไปทำทนายระบบเดิม โครงสร้างเดิมตั้งแต่เริ่มทำงานมา เพราะฉะนั้นผมก็อยากที่จะบอกว่าชุดนโยบายความคิดของผม ผมมั่นใจว่าการสร้างบรรยากาศการแข่งขันที่โปร่งใสและเป็นธรรมมันจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้เศรษฐกิจไทยเราโต คือผมกำลังทำทนายกับความได้เปรียบของนักธุรกิจที่มีในปัจจุบันหลายคนก็ชอบเห็นดีด้วยอยากแข่งขันพร้อมแข่งขัน บางคนอาจจะไม่ชอบเรื่องปกติครับ

จากตัวอย่างผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามว่า สิ่งที่ยากพูดกับคนที่ไม่อยากเปลี่ยนแปลง นักการเมืองใช้ถ้อยคำแบบระบุไม่ชัดเจน ดังประโยค “เราคนเท่ากันและในประเทศไทยไม่ได้มีคุณกับผมสองคน แต่ในประเทศมีคนอีกจำนวนมากคนบางกลุ่มอาจจะไม่ต้องทำอะไรก็อยู่ได้อย่างสบาย คนบางกลุ่มยังต้องกระเสือกกระสนดิ้นรนชักหน้าไม่ถึงหลัง ถ้าเรามองออกไปมีคนจำนวนมากที่เขาอยากลำบากอยู่” และ “คือผมกำลังทำทนายกับความได้เปรียบของนักธุรกิจที่มีในปัจจุบันหลายคนก็ชอบเห็นดีด้วยอยากแข่งขันพร้อมแข่งขัน บางคนอาจจะไม่ชอบเรื่องปกติครับ” เป็นการกล่าวถึงภาพรวมไม่ชี้ชัดหรือระบุชื่อเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์

5) การใช้ถ้อยคำอื่นแทนถ้อยคำเดิมที่มีน้ำหนักรุนแรง

การสัมภาษณ์นักการเมืองพบว่า มีการตกแต่งถ้อยคำให้ความรุนแรงดูเบาลง แต่ก็ยังคงความไม่สุภาพ เพราะถ้อยคำที่กล่าวออกไปนั้นอาจทำให้ผู้ฟังเกิดการเสียหน้าหรือรู้สึกไม่พอใจ การปรับเปลี่ยนถ้อยคำจะช่วยให้หน้าหนักของถ้อยคำดำเนินดูเบาลง ดังนี้

ตัวอย่าง แรมโบ๊ เสกสกล : รู้ไว้ด้วย ผมคือผู้ก่อตั้งพรรครวมไทยสร้างชาติให้พลเอกประยุทธ์ (9 เมษายน 2566)

ถาม: พี่คิดว่าอะไรที่ทำให้เรามาสู่สาเหตุของความขัดแย้งเพราะเราอยู่ในพรรคการเมืองมาหลายกลุ่ม

ตอบ: พี่ไม่อยากจะมีความขัดแย้งอะไรรุนแรงเลยนะ พี่อยู่การเมืองมาสิบปี มาถึงตอนนี้พี่มองไม่เห็นความรุนแรงอะไรเลย มันเป็น**เกมการเมืองเฉย ๆ** ความรุนแรงมันต้องรุนแรงบนท้องถนน การมีมือไปปิดถนน **ความรุนแรงคือมีคนต่างสี สีเหลือง สีแดงมาปะทะกัน มารบราฆ่าฟัน ขกต่อยกันบนท้องถนน** อย่างนี้เรียก**ความรุนแรง** ที่ผมกล่าวมาถึงเรียกว่า**ความรุนแรง** สมัยนี้เขาเรียกว่า**ความเห็นต่างเท่านั้นเอง** มันเกิดขึ้นได้ทุกยุคทุกสมัย

ตัวอย่างนี้บุคคลในวงการเมืองใช้กลวิธีลดน้ำหนักความรุนแรงโดยมีการตกแต่งถ้อยคำให้ความรุนแรงดูเบาลง ดังประโยค “มันเป็น**เกมการเมืองเฉย ๆ**” “ที่**ผมกล่าวมาถึงเรียกว่าความรุนแรง สมัยนี้เขาเรียกว่าความเห็นต่างเท่านั้นเอง**” การตกแต่งถ้อยคำที่มีความหมายเชิงลบ คำว่า รุนแรง ซึ่งแสดงการปะทะทำร้ายกัน อย่างเป็นรูปธรรมเรียกว่า ความรุนแรง ส่วนการที่ความคิดเห็นไม่ตรงกันอยู่คนละฝ่ายกันเรียกว่า **ความเห็นต่าง** หรือ **เกมการเมืองเฉย ๆ** กลวิธีนี้ช่วยให้คำตอบในประเด็นทางการเมืองดูเบาลง การแสดงออกทางการเมืองเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่พบได้ทุกสมัย

6) การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข เป็นกลวิธีลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลในวงการเมืองแต่ไม่พบในการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิง สำหรับบริบทนี้การการเมืองจะใช้การตอบคำถามแบบตรงไปตรงมา ทั้งนี้การใช้ถ้อยคำว่า แต่ ใช้เพื่อสื่อความหมายถึงการแสดงเงื่อนไขที่สามารถเกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออนาคต ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรง แสดงสาเหตุและผลลัพธ์ แสดงความคิดเห็นทั้งการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังนี้

ตัวอย่าง เก่งโดนกลืน ต้องยืนด้วยความเก่า สุรรัตน์ เกษราพันธุ์ (3 เมษายน 2566)

ถาม: คะแนนความนิยมในตอนนี้เป็นสถานการณ์ระยะสั้นอย่างไร จุดแข็งจุดอ่อนของตัวเองที่ต้องพัฒนาอะไรเพิ่มเติมมั๊ย

ตอบ: ก็เนื่องจากว่าเราเป็นพรรคการเมืองใหม่ กติกาการเลือกตั้งที่เป็นแบบนี้มันก็สร้างความยากลำบากมากขึ้น แต่สิ่งที่เรามอง เรามองอย่างที่บอกค่ะว่าวันนี้พี่แข่งกับตัวเอง แต่พี่กำลังเริ่มต้นที่จะสร้างพรรคเพื่ออนาคตข้างหน้า จินตนาการที่เรามีแต่พี่ต้องพยายามที่จะทำให้ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเดิมจะต้องเจอกับวิกฤตชาติครั้งต่อไปและมันจะเป็นแบบนี้จริง ๆ เราจึงสร้างทางรอด มาร่วมสร้างชาติกับไทยสร้างไทย

จากตัวอย่าง พบการใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข “กติกาการเลือกตั้งที่เป็นแบบนี้มันก็สร้างความยากลำบากมากขึ้น แต่สิ่งที่เรามอง เรามองอย่างที่บอกค่ะว่าวันนี้พี่แข่งกับตัวเอง แต่พี่กำลังเริ่มต้นที่จะสร้างพรรคเพื่ออนาคตข้างหน้า จินตนาการที่เรามีแต่พี่ต้องพยายามที่จะทำให้ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเดิมจะต้องเจอกับวิกฤตชาติครั้งต่อไปและมันจะเป็นแบบนี้จริง ๆ” ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็ง ซึ่งเป็นพรรคไทยสร้างไทยเป็นพรรคการเมืองใหม่ การให้สัมภาษณ์เช่นนี้เป็นการแสดงเหตุและผล มีลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้กับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพรวมของการให้สัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะทั้งบุคคลในวงการบันเทิงและ

บุคคลในวงการการเมืองซึ่งถือเป็นผู้พูดภาษาไทย เมื่อพิจารณาเนื้อหา ใจความของการตอบคำถามประกอบกับการปรากฏของถ้อยคำที่ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่ามีการสะท้อนถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยในการปรับท่วงท่าของสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม 3. ความกตัญญูรู้คุณ 4. การรู้จักกาลเทศะ 5. ความสนุกสนาน 6. การสอดแทรกสำนวนไทย 7. คุณธรรมและคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา** การให้สัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะแสดงให้เห็นผู้ให้ภาษาไทยมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพา เนื่องจากการตอบคำถามแสดงให้เห็นว่าบุคคลในวงการบันเทิงและวงการเมืองคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ดี มุ่งลดความขัดแย้งทั้งต่อคู่กรณีและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลสาธารณะที่ต้องการการสนับสนุนจากสื่อมวลชนรวมถึงประชาชนจึงพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้

ตัวอย่าง “โอม ภาวัต” ขอโทษ เคยเกรงกลัวเพื่อน จนสร้างแผลในใจ รับสมควรรับโทษจากสังคม
(26 เมษายน 2566)

ถาม: เรื่องราวมันจบไปหรือยัง

ตอบ: จริง ๆ เรื่องราวจบไปตั้งแต่มัธยมต้นแล้วครับ เพื่อนก็ให้อภัยผมตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว

ถาม: คิดว่าเป็นบทเรียนให้เรามาก

ตอบ: ผมคิดว่ามันเป็นบทลงโทษที่ยิ่งใหญ่สำหรับผมนะครับ ตลอดระยะเวลาสี่เดือนที่ผ่านมาผมไม่ได้นั่งนอนใจ ผมไม่ได้อยู่เฉย ๆ ผมรู้สึกผิดและรู้สึกละอายใจแก่ตัวเองในทุก ๆ วัน คือถ้าย้อนเวลาไปได้ ผมคงไม่ทำแบบนี้จริง ๆ จนถึงวันนี้ผมก็ย้อนกลับไปแก้ตัวไม่ได้ ผมได้แต่ทำปัจจุบันและอนาคตให้มันดีขึ้น

จากตัวอย่างเนื้อหาของการสัมภาษณ์บุคคลในวงการบันเทิงช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพา นักแสดงหนุ่มต้องการรักษาชื่อเสียงของตนเองและต้องการรักษาความสัมพันธ์กับคู่กรณี แฟนคลับ ตลอดจนการสนับสนุนผลงานในวงการบันเทิงจากประชาชนทั่วไป การพึ่งพาสื่อมวลชนที่ติดตามนำเสนอข่าวเนื่องจากการสัมภาษณ์กล่าวถึงเรื่องราวความผิดพลาดของนักแสดงหนุ่มก่อนที่จะเข้าวงการ ซึ่งถูกนำกลับมาเปิดเผยและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ การตอบคำถามของเขาสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับการขอโทษ และการให้อภัยผู้ที่สำนึกผิด นอกจากนี้ยังทำให้เห็นวิธีการลดน้ำหนักความรุนแรงด้วยถ้อยคำที่เลือกใช้เพื่อแสดงเจตนาในสถานการณ์นี้

2) **ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม** สังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มจะสังเกตได้จากการตอบคำถามสื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะ มีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อรักษาความสัมพันธ์ทั้งต่อคู่กรณีรวมถึงประชาชนที่แสดงความคิดเห็นในเชิงลบ มักจะพบการกล่าวขอโทษและรู้สึกผิดกับกรณีต่าง ๆ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าตนมีส่วนร่วมหรือพฤติกรรมที่อาจจะทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ หรือสังคมเห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากคนกลุ่มนี้ได้รับความสนใจจากประชาชน มีผู้ที่จับตามองและยึดเป็นแบบอย่างในชีวิต ตัวอย่างลักษณะสังคมแบบอิงกลุ่มของคนไทยที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตัวอย่าง คุยกับ ดร.หญิง แฉทุนจีนสีเทา ปลื้มหลุดเลือกตั้งคนไทย ทำไมประยุทธ์เพิ่งตื่น ? (4 ธันวาคม 2565)

ถาม: ส.ส.บางท่าน บางท่านนะคะ บางท่าน อาจจะมึล้งเลบ้าง นั่งอยู่กับที่แล้วก็ไม่มีอะไร

ตอบ: เราไม่สามารถก้าวล่วงในความรู้สึกของ ส.ส.แต่ละคนได้ หรือผู้สมัครแต่ละคนได้ แต่หญิงคิดว่าจากสองปัจจัยที่เรา มีพรรคเพื่อไทยถ้าคุณไปถามคนอีสานในโพลของทุกภาคพรรคเพื่อไทยถึงคะแนนดี

เพราะอะไรคะเพราะคนเชื่อมั่นนโยบายของพรรคเพื่อไทย ว่าถ้าพรรคเพื่อไทยเข้ามาจะแก้ไขปัญหาปากท้องและเศรษฐกิจได้จริง

ตัวอย่างแสดงให้เห็นความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มของสังคมไทย สังคมไทยยังมีความเคารพความรู้สึกของคนอื่น และการแสดงออกทางภาษาที่คำนึงถึงบริบท สถานการณ์ บุคคลที่ต่างมีความคิดเห็นและจุดยืนเป็นของตนเอง ดังนั้นเพื่อป้องกันความขัดแย้ง การแสดงออกทางวาทะนั้นเป็นสิ่งที่พึงระมัดระวัง

3) ความกตัญญูรู้คุณ สังคมไทยมีวัฒนธรรมเรื่องการตอบแทนบุญคุณเป็นค่านิยมที่ยึดถือมาเนิ่นนานจนถึงปัจจุบัน ความกตัญญูก่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นซึ่งเป็นปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้เกิดความระมัดระวังในการแสดงออกผ่านทางกระทำและคำพูด การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงนอกจากจะช่วยลดความขัดแย้งในการสื่อสารแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือแสดงออกถึงความนอบน้อมและความกตัญญูรู้คุณอีกด้วย

ตัวอย่าง เปิดใจ “แก่ง การุณ” ย้ายบ้านแต่หัวใจดวงเดิม ไม่เอาเผด็จการแน่นอน (29 มกราคม 2566)

ถาม: พี่แก่งถามตรง ๆ มีความหวั่นไหวมั๊ยคะ นักการเมืองที่เขาย้ายบ้านย้ายพรรคถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิตเลย เราหวั่นไหวมั๊ยที่เราย้ายออกมาจากพรรคใหญ่ที่กระแสดีมาก

ตอบ: หวั่นไหวมั๊ยก็คือด้วยตัวเองด้วยความตั้งใจเนี่ย การเดินไปข้างหน้าแต่ละครั้งผมตัดสินใจแล้วละที่สำคัญคนที่จะให้คำตอบได้ดีคือประชาชน เราเองมีความจำเป็นจริง ๆ ที่จะออกจากบ้านหลังเดิมที่เราสร้างไว้ ไปบ้านหลังใหม่ หวั่นใจแต่ผมก็ยังเชื่อในความตรงไปตรงมาคำพูดคำจาของเราที่บ้านหลังเก่ามวลมิตรสหายทุกคนผมยังให้ความรัก เคารพ พี่ ๆ ทุก ๆ ท่านอยู่ และสิ่งที่ผมทำมันจะเป็นเกราะคุ้มกันผมให้พี่ ๆ เพื่อน ๆ ไม่เห็นว่าผมเป็นอื่น เป็นพี่ เป็นเพื่อน เป็นน้องอยู่ตลอดเวลา การที่ผมเดินไปอยู่บ้านหลังใหม่ด้วยกฎหมาย การเลือกตั้ง มันคือการต่อสู้ แต่ถ้าพี่น้องประชาชนเห็นว่าผมพรรคการเมืองที่ดีกว่า ทำได้ดีกว่า ผมก็ยอมรับ แต่ผมอยากจะบอกว่า ผมเกิดที่นี่โตที่นี่จะบอกว่ามีบุญคุณข้าวแดงแกงร้อนจากพี่น้องประชาชนตั้งแต่เป็นไอ้แก่ง คุณแก่ง เป็น ส.ส. ผมได้รับความเมตตาจากพี่น้องมาโดยตลอดและผมก็เชื่อว่าจะให้ออกาสไม่ให้ออกาสก็อยู่ที่พี่น้องประชาชนแล้ว

จากตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของบุคคลในวงการเมือง เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของคำตอบร่วมกับกลวิธีในการสื่อสารจะเห็นว่ามีความระมัดระวังไม่ให้เกิดความรู้สึกของผู้อื่น จากกรณีที่ทำเป็นต้องลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคเพื่อไทย ถ้อยคำที่เลือกใช้แสดงให้เห็นถึงการพยายามที่จะรักษามิตรภาพ ความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกพรรคการเมืองเดิมที่เคยสังกัด และพี่น้องประชาชนที่ไว้วางใจและมีเมตตาต่อตน สนับสนุนให้ทำหน้าที่ผู้แทนมาหลายสมัย โดยเน้นย้ำว่าตนเองไม่เคยลืมบุญคุณและตระหนักเรื่องบุญคุณเสมอ ดังถ้อยคำ “บุญคุณข้าวแดงแกงร้อน” ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อตามวัฒนธรรมไทยเรื่องความกตัญญูรู้จักบุญคุณคน

4) การรู้จักกาลเทศะ กาลเทศะ คือ ความเหมาะสม รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ รวมถึงการมีมารยาท ระมัดระวัง เคารพ ให้เกียรติผู้อื่น รู้ว่าควรพูดหรือแสดงออกกับใคร อย่างไร ในเวลา สถานที่และสถานการณ์แบบไหน การรู้จักกาลเทศะเป็นพฤติกรรมที่คนไทยปลูกฝังเพราะบุคคลที่มีกิริยาวาจาเหมาะสมย่อมเป็นที่ชื่นชมของผู้ที่อยู่ใกล้และ ผู้พบเห็น การใช้ถ้อยคำภาษาในการตอบคำถามรวมทั้งการแสดงทัศนคติย่อมจะบ่งบอกถึงตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ดังนี้

ตัวอย่าง

“เบลล่า” ยัน! ไม่เคยมีปัญหาแก้ม.มา ใช้หลักการนำชีวิตเดินค่านินทา (24 มีนาคม 2566)

ถาม: ดราม่าโยงมาอย่าเรเต็ม ๆ เลย

ตอบ: ความจริงเบลไม่ได้ตามดูด้วยตนเองทั้งหมดอะนะคะ แต่ก็ทราบเรื่องค่ะ ค่อนข้างจะประหลาดใจกับเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นพอสมควร สำหรับเบลตอนที่เจอกันก็คุยกันดีค่ะ ไม่ได้มีปัญหาอะไร ไม่ได้มีปัญหากับใครด้วย ส่วนเรื่องคอนเทนต์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเบลขอไม่แสดงความคิดเห็นแล้วกัน ไม่อยากต่อความให้เพิ่มขึ้นไปอีก หรือไม่อยากพูดอะไรที่ไปกระทบกระทั่งคนอื่นต่อ

ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของนางเอกสาวคนดังแสดงให้เห็นถึงวาจาสุภาพ ไม่กล่าวร้ายหรือพาดพิงใคร รู้จักกาลเทศะว่าเมื่อใดควรพูดหรือไม่ควรพูด ไม่แสดงความคิดเห็นที่อาจกระทบเพื่อนผู้ที่เกี่ยวข้องจนทำให้ประเด็นบานปลายใหญ่โต โดยจะสังเกตว่าถ้อยคำที่เลือกใช้มีเจตนาในการเลี่ยงและลดความขัดแย้ง

5) ความสนุกสนาน การสอดแทรกอารมณ์ขันระหว่างการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะเป็นสิ่งที่พบได้เสมอ ถ้อยคำที่สร้างอารมณ์ขันช่วยให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์ไม่ตึงเครียด นอกจากนี้ความสนุกสนานเป็นอุปนิสัยอย่างหนึ่งของ คนไทย แสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ในการเลือกใช้ภาษาลดน้ำหนักความรุนแรงของประเด็นการสัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ดังนี้

ตัวอย่าง

“ต๊ัก” เข้าใจดราม่า “บอล เชิญยิ้ม” ตลกยุคใหม่ต้องปรับตัว (14 กุมภาพันธ์ 2566)

ถาม: บางคนมองในแง่ซีเรียสในแง่คุกคามต้องระวังมั๊ยคะ

ตอบ: ต้องระวัง ก็คงจะไม่ไปเล่นกันหนักมาก ถ้าจะเล่นหนักก็ต้องกลับไปเล่นกับเมียครับเอาให้หนัก ผมว่าผมโชคดีที่อยู่วงการบันเทิงมานานผ่านร้อนผ่านหนาวมา จากไม่มีงานมาตงงานจากมีงาน ใจเราค่อนข้างจะเข้มแข็ง เรื่องนี้เราต้องพูดกับเมียว่าจะชอบโดนอานะ เรื่องนั้นเรื่องนี้ อย่าไปเชื่อให้เชื่อเรา เราต้องรู้สิ่งนี้มันเยอะเกินไปแล้วเราต้องไม่ทำ

จากการสัมภาษณ์นักแสดงตลกข้างต้นนอกจากจะแสดงให้เห็นวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงด้วยการเบี่ยงเบนประเด็นเพื่อสร้างอารมณ์ขันในการสัมภาษณ์ ยังทำให้เห็นธรรมชาติของการใช้ภาษาที่มีเจตนาให้ความตึงเครียดลดลงด้วยถ้อยคำที่สร้างความรู้สึกรื่นเริงสนุกสนาน อย่างไรก็ตามยังแฝงเนื้อหาเรื่องเพศให้ผู้ฟังตีความหมายเอง ได้แก่ ประโยค “ต้องระวัง ก็คงจะไม่ไปเล่นกันหนักมาก ถ้าจะเล่นหนักก็ต้องกลับไปเล่นกับเมียครับเอาให้หนัก”

6) การสอดแทรกสำนวนไทย สำนวนไทยเป็นวัฒนธรรมอยู่คู่กับคนไทย มีการกล่าวเปรียบเทียบกับเพื่อให้เห็นภาพ ใช้ถ้อยคำสำนวนไทยง่าย ๆ แต่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้อยู่เสมอ โดยพบในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะทั้งบุคคลในวงการเมืองและวงการบันเทิง แสดงให้เห็นว่าสำนวนไทยช่วยสร้างชีวิตชีวาในการใช้ภาษาสื่อสาร ดังนี้

ตัวอย่าง “แมท” รับเลิก “สงกรานต์” โบ้ยถามฝ่ายชายปมมือที่สาม เคลียร์! “ไฮโซพก” แค่นี้ (27 เมษายน 2566)

ถาม: เกี่ยวกับมือที่สามหรือเปล่า

ตอบ: ไม่เกี่ยวค่ะ ไม่เกี่ยว

ถาม: กับรักครั้งนี้ ให้อะไรกับพี่แมทบ้างคะ

ตอบ: แบบที่ทุกคนได้เห็นเลยค่ะ

ถาม: แม่เห็นขำมัยยะที่ดูว่าเป็น **มือที่สาม**

ตอบ: ก็อย่างที่บอกเลยต้องถามพี่เขา มุมมอง **มือที่สาม** ของแม่กับพี่เขาอาจจะไม่เหมือนกัน

ตัวอย่างมีการใช้สำนวนไทยคือ “มือที่สาม” ไม่ได้แปลความหมายตรง ๆ แต่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบแฝงอยู่ มือที่สามหมายถึง บุคคลฝ่ายที่ 3 ซึ่งไม่ใช่คู่กรณี แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้อื่น มักจะเข้ามาายุแหย่ให้เกิดความแตกแยก สำนวนไทยสะท้อนถึงวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การใช้และเข้าใจสำนวนไทยอย่างถูกต้องช่วยสืบทอดวัฒนธรรมได้ ทั้งยังเป็นเครื่องอบรมสั่งสอน ตลอดจนเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทย

7) คุณธรรมและคำสอนของพระพุทธศาสนา การตอบคำถามของบุคคลสาธารณะสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทย ด้านการยึดถือคุณธรรมและใช้หลักธรรมะในการดำเนินชีวิต พบการยกตัวอย่างหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ตลอดจนการกล่าวถึงคุณธรรมที่ต้องมีในการทำงาน ดังนี้

ตัวอย่าง “เบลล่า” ยัน! ไม่เคยมีปัญหาแก้ม.ม้า ใช้หลักธรรมนำชีวิตเมินคำนิทา (24 มีนาคม 2566)

ถาม: เมื่อเกิดเรื่องดรามามาแบบนี้ขึ้นมาเบลมีวิธีจัดการยังไง

ตอบ: คนอื่นเบลไม่ทราบนะ เาในส่วนตัวเบลแล้วกันนะเบลเชื่อในเรื่องของ **โลกธรรม 8** มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มีสุขก็ต้องมีทุกข์ มีคำสรรเสริญก็มีคำนิทา มันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อยู่แล้ว เบลเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาคนนึง มันเหมือนให้เราเชื่อว่าเราจะต้องมันในความดี มีธรรมะนำชีวิต แค่นี้ก็โอเคแล้ว

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์นางเอกคนประเด็นที่มีการคาดเดาว่าเธอเป็นเป้าหมายในวงสนทนาของกลุ่มนางเอกแก๊ง ม.ม้า ในรายการช่อง YouTube การตอบคำถามสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ ที่มีหลักธรรมนำชีวิต มีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ โดยหลักโลกธรรม 8 หมายถึง ธรรมดาของโลก เรื่องของธรรมชาติที่ครอบงำสัตว์โลก ได้แก่ 1. ลาภ 2. ยศ 3. สรรเสริญ 4. สุข 5. เสื่อมลาภ 6. เสื่อมยศ 7. นินทาว่าร้าย 8. ทุกข์

การอภิปรายผล

ดาราและนักการเมืองไทยมักจะใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการให้สัมภาษณ์เสมอ ไม่ใช่เฉพาะประเด็นที่เป็นความขัดแย้ง การแสดงความไม่พอใจ หรือประเด็นข่าวฉาวเท่านั้น กลวิธีการลดน้ำหนักความรุนแรงปรากฏในการให้สัมภาษณ์ประเด็นทั่วไป ใช้ในการตอบคำถามที่มีการคุกคามหน้าเพื่อรักษาหน้าของตนเอง การใช้ถ้อยคำลดปริมาณพบมากที่สุดในการสัมภาษณ์บุคคลวงการบันเทิง กลวิธีดังกล่าวช่วยให้เกิดผลดีต่อภาพลักษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ตลอดจนรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สัมภาษณ์และบุคคลที่สามได้ด้วย ด้านนักการเมืองนิยมใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นมากที่สุด สื่อความหมายว่าเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวที่มีต่อประเด็นที่ให้สัมภาษณ์เท่านั้น ส่วนกลวิธีที่บุคคลในวงการเมืองและบุคคลในวงการบันเทิงใช้เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข นักการเมืองมักจะใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไขเชื่อมโยงเพื่อช่วยลดน้ำหนักความรุนแรง ประโยคที่ใช้แสดงเหตุและผลนำไปสู่การอธิบายเชื่อมโยงแต่ละประเด็นอย่างสัมพันธ์กัน ส่วนนักแสดงมักจะมีความเป็นกันเอง สร้างความสนุกสนานในการตอบคำถามจึงปรากฏกลวิธีการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างอารมณ์ขันในการสัมภาษณ์

บรรยากาศในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะทั้งสองวงการมีความแตกต่างกันเนื่องจากประเด็นคำถามของนักการเมืองเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของบ้านเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ ประกอบกับช่วงเวลาที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วงของการรณรงค์หาเสียง เป็นช่วงโค้งสุดท้ายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 14 พฤษภาคม 2566 ประเด็นคำถามที่นักการเมืองต้องตอบจึงมีความเข้มข้น บางคำถามเป็นการคุกคามหน้า และบีบคั้นให้นักการเมืองว่าที่ผู้นำประเทศแสดงวิสัยทัศน์ ซึ่งไหวชิงพริบ ช่วงชิงศรัทธาและความนิยมจากประชาชน ขณะที่นักร้อง นักแสดงมีบรรยากาศในการสัมภาษณ์ที่ผ่อนคลายมากกว่า อีกทั้งประเด็นคำถามเป็นเรื่องที่สามารถตอบคำถามได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง อย่างไรก็ตาม บุคคลสาธารณะควรจะมีวุฒิภาวะในการใช้ถ้อยคำเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ได้รับผลกระทบหรือการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ติดตามผลงาน

นอกจากผู้วิจัยจะศึกษาการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบคำถามของบุคคลสาธารณะแล้ว ยังวิเคราะห์กลวิธีลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์ของผู้ดำเนินรายการหรือสื่อมวลชนที่ตั้งคำถาม เนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งพบว่าสื่อมวลชนจะให้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ถ้อยคำลดปริมาณ และถ้อยคำแสดงการคาดคะเน เพื่อตั้งสมมติฐานในการสัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์จะใช้ถ้อยคำดังกล่าวตอบกลับเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการควบคุมบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นไปอย่างราบรื่น และต้องการลดความขัดแย้งอันอาจเกิดขึ้นได้หากเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม

ประเด็นที่น่าสนใจคือ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะปรากฏคำแสดงทัศนภาวะจำนวนมาก นววรรณ พันธุเมธา [20] เรียกว่าคำบอกความเห็น เช่น น่า น่าจะ อาจ อาจจะ คง คงจะ เป็นต้น ซึ่งนำไปประกอบกับคำว่า ได้ หรือคำว่า ไม่ เพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ทั้งนี้การใช้คำแสดงความคิดเห็นเป็นการลดน้ำหนักความรุนแรงได้ เพราะสื่อความหมายว่าเป็นเพียงความคิด มุมมอง หรือความรู้สึกของผู้พูดเท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่าบุคคลสาธารณะมีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงหลายกลวิธีในตอบคำถาม กลวิธีที่นำมาใช้ร่วมกันมากที่สุดคือ การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นร่วมกับการใช้ถ้อยคำลดปริมาณและการใช้คำแสดงการคาดคะเน รวมทั้งการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นซ้ำ ๆ แบบเน้นย้ำ เพื่อหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่อาจจะไม่เกิดขึ้นจริงในอนาคต บทความนี้นำแนวคิดหลายเรื่องมาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลจากผู้ใช้ภาษาไทย ได้แก่ แนวคิดเรื่องรูปแบบการตอบคำถาม แนวคิดเรื่องวัจนกรรม แนวคิดเรื่องความสุภาพและหน้า แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย และแนวคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงที่สังเคราะห์โดยสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ [18] ผลการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะที่มีการเชื่อมโยงด้านปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของคนไทย พฤติกรรมทางภาษาที่ปรากฏในผลการศึกษามีส่วนที่สอดคล้องกับแนวคิดที่เป็นสากล ได้แก่ การคำนึงถึงเรื่องหน้า ภาพลักษณ์ หรือชื่อเสียงของตนเอง การคุกคามหน้าย่อมสร้างความไม่พอใจให้คู่สนทนาไม่ว่าจะเป็นบุคคลสาธารณะหรือคนทั่วไป ดังที่ Goffman [21] กล่าวว่า “หน้า” (face) คือ ภาพลักษณ์ที่ทุกคนในสังคมต้องการเป็นความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในสังคม แต่ละคนมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้และไม่ต้องการให้ใครมาละเมิด งานวิจัยสะท้อนว่าบุคคลสาธารณะส่วนใหญ่มีความระมัดระวังในการตอบคำถามเพราะคำนึงถึงภาพลักษณ์ ขณะที่สื่อมวลชนเลือกใช้คำถามทั้งแบบตรงไปตรงมาและถ้อยคำที่ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงผสมผสานกันขึ้น

อยู่กับสถานการณ์ อย่างไรก็ตามแต่ละสังคมและวัฒนธรรมมีลักษณะย่อยที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการหล่อหลอมทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี ระบบความคิดส่งผลต่อถ้อยคำภาษาที่ใช้ การตีความหมายของคำบางคำที่แฝงความหมายโดยนัยรวมถึงการแสดงเจตนาของถ้อยคำ

สื่อสารมวลชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่งและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย การใช้ภาษาของบุคคลในวงการบันเทิง วงการเมืองหรือการใช้ภาษาของสื่อมวลชนที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งประชาชนเป็นผู้รับสารนั้นเกิดการซึมซับ รับรู้ และนำไปสู่การปรับใช้เพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เริ่มจากการสื่อสารในกลุ่มคนใกล้ชิดและแพร่ขยายออกไปสู่วงกว้าง จึงจะสังเกตเห็นได้ว่าคนในสังคมมีการเลียนแบบหรือนำถ้อยคำที่ปรากฏผ่านสื่อมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ด้านการใช้ภาษาในบริบทวงการบันเทิงและวงการเมืองพบว่ามีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสถานการณ์ สื่อ ระยะเวลา และตัวบุคคล ระดับภาษาส่วนใหญ่เป็นภาษาถิ่นทางการและภาษาสนทนา การใช้ภาษาของบุคคลสาธารณะถูกนำเสนออย่างผู้รับสารจำนวนมากจึงมีลักษณะเป็นไวรัล (Viral) ดังนั้นผู้ใช้ภาษาไทยจึงควรเลือกใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาวิธีการลดน้ำหนักความรุนแรงในการแถลงข่าวของพรรคการเมือง
2. ศึกษาการใช้ภาษาเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในงานเขียนที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน ได้แก่ ประกาศ แถลงการณ์ แถลงข่าว คำชี้แจง ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
3. ศึกษาว่านอกจากปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในการสัมภาษณ์บุคคลสาธารณะ ยังมีปัจจัยอื่นหรือไม่และมีความสัมพันธ์อย่างไร

References

- [1] Ongwuttivat, S. (2010). Linguistic strategies of Thai celebrities when answering questions posed by the media in interview situation. *Vannavidat journal*, 10(2), 54-93. (in Thai)
- [2] Chen, R. (2001). Self-politeness. *Journal of Pragmatics*, 33, 87-106.
- [3] Obeng, S. G. (1997). Communicational strategies: Persuasion and politeness in Akan judicial discourse. *TEXT*, 17, 25-51.
- [4] Vongkrajang, N. (2002). *Thai politicians' face-saving strategies in answering questions* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. (in Thai)
- [5] Ongwuttivat, S. (2011). *Disagreement in Thai conversational discourse and native speakers' motivational concerns*. [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. (in Thai)
- [6] The Standard. (2023, April, 10). The Secret Sauce. <https://www.youtube.com/@TheSecretSauceTH> (in Thai)
- [7] Nine Entertain MCOT. (2023, April, 26). Nine Entertain. <https://www.youtube.com/c/NineEntertainMCOT> (in Thai)
- [8] Matichon TV. (2023, April, 9). Euai talk. <https://www.youtube.com/hashtag/เอื้อยtalk>
- [9] Phuengchim, P. (1999). *Questioning strategies in two categories of television interview discourse*. [Master's thesis, Chulalongkorn University]. (in Thai)

- [10] Greatbatch, D. (1986). Some standard uses of supplementary question in news interviews. *Belfast Working Papers in Language and Linguistics*, 8, 86-123.
- [11] Dillon, J.T. (1990). *The practice of questioning*. Routledge.
- [12] Thiamsombun, S. (1998). *Linguistics devices in politicians' response in journalistic Interviews*. [Master's thesis, Chulalongkorn University]. (in Thai)
- [13] Austin, J.L. (1962). *How to do thing with words*. Oxford University Press.
- [14] Deeaphadung, S. (2009). *Basic pragmatics* (2ndEd.). Research Institute of Languages and Cultures of Asia, Mahidol University Press. (in Thai)
- [15] Brown, P., & Levinson, S. (1978). *Universal in language usage: Politeness phenomena*. Cambridge University Press.
- [16] Hanks, W., Ide, S., & Katagiri, Y. (2009). Towards an emancipatory pragmatics Introduction. *Journal of Pragmatics*, 41(1), 1-9.
- [17] Ongwuttiwat, S. (2021). The speech act of responding to disappointment in Thai: A case study of interlocutors with equal status. *Thai Studies Journal*, 17(1), 181-246. (in Thai)
- [18] Ongwuttiwat, S. (2010). Linguistic strategies of Thai celebrities when answering questions posed by the media in interview situation. *Vannavidas journal*, 10(2), 54-93. (in Thai)
- [19] Prasitratsin, A. (2013). *Sociolinguistics* (5thEd.). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- [20] Bundhumedha, N. (2006). *Thai Grammar* (3rd Ed.). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- [21] Goffman, E. (1967). *Interaction ritual. Essays on face-to-face behavior*. The Penguin Press.

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์และภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม
ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงื้ะเห)

The Metaphorical Meanings of Animals and Cultural and
Social Reflections of Tak-Bai (Je-Hay) Proverbial Idioms

ยุทธิชัย อุปการดี^{1*} และเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา¹

Yutthichai Uppakandee^{1*}, and Methawee Yuttapongtada¹



¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: yutthichai.u@ku.th

(Received: November 13, 2023; Revised: December 20, 2023; Accepted: December 22, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงาะเห) และศึกษาภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมตากใบจากสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงาะเห) โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือสำนวนภาษิตและคำในภาษิตตากใบที่เข้าร่วมกับคำในภาษิตมลายูภายใต้โครงการสืบสานภาษาไทยถิ่นใต้เงาะเหของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส เก็บข้อมูลสำนวนภาษิตเกี่ยวกับสัตว์ได้ 45 สำนวน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ผลการวิจัย พบความหมายเปรียบเทียบ 7 ประเภท ได้แก่ ความหมายเปรียบเทียบกับคน ความหมายเปรียบเทียบกับคุณสมบัติ ความหมายเปรียบเทียบกับกรกระทำ ความหมายเปรียบเทียบกับอาการ ความหมายเปรียบเทียบกับนิสัย ความหมายเปรียบเทียบกับอันตราย และความหมายเปรียบเทียบกับอื่น ๆ ทั้งนี้สัตว์ที่นำมาใช้ในสำนวนภาษิตตากใบมี 18 ชนิด ได้แก่ นก วัว ไก่ มด หมา แมว กวาง ปลา งู ตะกวด กิ้งก่า เสือ เต่า จิ้งจก แตน จระเข้ ควาย และเหา และสัตว์ที่นำมาใช้ในสำนวนภาษิตตากใบมากที่สุด คือ ไก่ อีกทั้งสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบก็สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านอาชีพ ด้านกีฬา และการละเล่น ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านค่านิยม นอกจากนี้ สัตว์บางประเภทไม่มีการนำไปใช้ในสำนวนภาษิตกลางแต่มีใช้ในสำนวนภาษิตตากใบ เช่น งูกะปะ ไข่นกคุเหว่า แล่น (ตะกวด) สิ่งนี้บ่งชี้ว่าเป็นความแตกต่างจากสำนวนภาษิตกลางและเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นสำนวนถิ่น

คำสำคัญ: ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ สังคมและวัฒนธรรม สำนวนภาษิต ตากใบ เงาะเห

Abstract

This article aimed to study the metaphorical meanings of animals including metaphorical meaning procedures in Tak-Bai (Je-Hay) proverbial idioms and investigate cultural and social reflections on animals in Tak-Bai (Je-Hay) proverbial idioms. The data were collected from Tak-Bai with Malay Proverbial Idioms, the book from the Southern Thai Tak-Bai Dialect Conservation Project by Narathiwat Provincial Cultural Office. There were 45 proverbs and idioms relating to animals and they were categorized using componential analysis. The results revealed seven types of metaphorical meanings consisting of metaphorical meaning of humans, metaphorical meanings of qualifications, metaphorical meanings of actions, metaphorical meanings of symptoms, metaphorical meanings of habits, metaphorical meaning of dangers, and other types of metaphorical meanings. With regards to animal categorizations, 18 groups of animals used in Tak-Bai proverbs were birds, cows, chickens, ants, dogs, cats, deer, fish, snakes, monitor lizards, chameleons, tigers, turtles, lizards, hornets, crocodiles, buffalo, and lice. The animal mostly used in proverbs was chicken. For cultural and social reflections on animals in Tak-Bai (Je-Hay) proverbial idioms, five aspects were found: geography, occupation, sports, traditional games, animal raising, and values. In addition, some animal terms were not used in Thai central proverbs. Instead, some appeared in Tak-Bai proverbs and idioms, for example, rattlesnake, cuckoo egg, and Lan (monitor lizard). It significantly showed the difference between central and Tak-Bai proverbs and idioms. Also, it reflected the uniqueness of such local proverbs.

Keywords: Metaphorical meanings of animals, Social and culture, Proverbial idioms, Tak-Bai, Je-Hay

บทนำ

ภาษาถิ่นใต้ตากใบ หรือ ภาษาเง๊ะเห เป็นภาษาถิ่นใต้ที่สื่อสารกันมากในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และบางส่วนของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ภาษาถิ่นใต้ตากใบได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2556 ทั้งนี้ ภาษาถิ่นใต้ตากใบเป็นภาษาที่พูดกันเพราะ ท่วงทำนองการพูดนั้นฉิวเฉียด ไม่กระด้าง มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง [1] นอกจากภาษาถิ่นใต้ตากใบจะใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันแล้วนั้น ชาวบ้านยังนิยมใช้เพื่อสั่งสอนลูกหลานผ่านการใช้ภาษาในลักษณะของสำนวนภาษิตท้องถิ่นของตนอีกด้วย โดยราชบัณฑิตยสภา [2] ให้ความหมายของ “สำนวน” ว่า ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้วมีความหมายไม่ตรงตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ส่วน “ภาษิต” ให้ความหมายว่าถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายเป็นคติ [3] ซึ่งคติในที่นี้หมายถึงแบบอย่าง วิถี และแนวทาง ดังนั้นสำนวนภาษิต หมายถึง ถ้อยคำหรือถ้อยความที่ใช้เพื่อสั่งสอนและเป็นแบบอย่าง แนวทางในการดำเนินชีวิต

สำนวนภาษิตตากใบมักนำมาใช้เพื่อสั่งสอนหรือเปรียบเทียบ ซึ่งสำนวนภาษิตตากใบส่วนมากเกิดจากการนำสิ่งรอบตัวมาใช้เปรียบเทียบหรือสอน โดยเฉพาะการนำสัตว์ที่ชาวบ้านพบได้บ่อยมาเปรียบเทียบ เช่น ไก่ ควาย วัว หมา ตัวอย่างสำนวนภาษิต “โหยเหมือนจิ้งกรัง” (อยู่เหมือนกิ้งก่า) หมายถึง อยู่ในลักษณะไม่สวยงาม จะเห็นว่าสำนวนภาษิตนี้ “จิ้งกรัง” (กิ้งก่า) มาเปรียบเทียบกับคุณสมบัติที่ไม่สวยงาม และคำว่า “จิ้งกรัง” ที่นำมาใช้ไม่ได้มีความหมาย ตามรูปคำ แต่มีลักษณะเป็นความหมายเปรียบเทียบ ซึ่งแนวคิดที่ใช้ศึกษากระบวนการของความหมายเปรียบเทียบ คือ การวิเคราะห์หรือรากลักษณะ (Componential Analysis) ซึ่ง ชัชวดี ศรีลัมพ์ [4] กล่าวว่า อรรถลักษณะ (Sematic components/features) มีอิทธิพลมาจากทฤษฎีการจัดกลุ่มทางความหมายและความสัมพันธ์กับความหมายของคำอื่น ๆ ในบริบทเดียวกันจนนำไปสู่การวิเคราะห์หรือรากลักษณะ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความหมายของคำ การวิเคราะห์หรือรากลักษณะ มีแนวคิดพื้นฐานว่า ความหมายของคำสามารถจำแนกเป็นความหมายย่อย ๆ ได้ โดยความหมายย่อยของคำเหล่านั้นประกอบกันเข้าเป็นความหมายของคำ ๆ หนึ่ง และการวิเคราะห์หรือรากลักษณะยังช่วยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ทางความหมายของคำในภาษาได้ว่ามีความสัมพันธ์ทางความหมายมากน้อยเพียงใดและอาจพบองค์ประกอบที่เหมือนกันในคำอื่น ๆ ด้วย ดังตัวอย่างการวิเคราะห์หรือรากลักษณะในสำนวนภาษิตตากใบที่ว่า “โหยเหมือนจิ้งกรัง” (อยู่เหมือนกิ้งก่า)

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
อรรถลักษณะ	จิ้งกรัง	ไม่สวยงาม
	[+ สัตว์]	[+คุณสมบัติ]
	[+ ผิวหยาบ]	[- นุ่มนวล]
	[+ หน้าตาน่ากลัว]	
	[- นุ่มนวล]	

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบจิ้งกรังหมายถึงลักษณะที่ไม่สวยงาม โดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [-นุ่มนวล] จิ้งกรังหรือกิ้งก่ามีลักษณะของผิวที่หยาบและหน้าตาน่ากลัว บางชนิดก็มีลวดลายแปลกประหลาดทำให้ไม่นุ่มนวล จึงนำมาเปรียบเทียบกับคุณสมบัติที่ไม่สวยงาม ดังนั้นจะเห็นว่า การวิเคราะห์หรือรากลักษณะช่วยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ทางความหมายของคำในสำนวนภาษิตได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรและองค์ประกอบ

ใดที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นระบบความคิดของผู้คนในท้องถิ่นด้วยว่า เหตุใดจึงนำสำนวนภาษิตเหล่านั้นมาเปรียบเทียบ นอกจากนี้สำนวนภาษิต “โหยเหมือนจิ้งกรัง” ยังสะท้อนให้เห็นว่าสังคมวัฒนธรรมตากใบมีค่านิยมทางด้านรูปลักษณ์ที่สวยงาม หากรูปลักษณ์ไม่น่ามองก็จะโดนตำหนิด้วยสำนวนนั้นได้ ซึ่งสำนวนภาษิตนี้จะใช้ในความหมายเชิงลบ จึงน่าสนใจ ว่าความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ มีลักษณะอย่างไร รวมถึงสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมตากใบได้อย่างไรบ้าง

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ในสำนวน เช่น จินดารัตน์ บุญพันธ์ [5] ศึกษาความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะสำนวนในภาษาไทยมาตรฐาน ไม่รวมภาษาถิ่น ปรีชา สุขเกษม [6] ศึกษาสัตว์ในสำนวนไทยสิ่งซึ่งวัฒนธรรมทางความคิดของคนไทย ข้อมูลโดยส่วนใหญ่ เป็นสำนวนภาษาไทยมาตรฐาน และประเสริฐ เย็นประสิทธิ์ [7] ศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนมลายูและสำนวนไทย ที่เกี่ยวกับสัตว์ โดยสำนวนไทยเก็บข้อมูลจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2554 ส่วนสำนวนมลายูเก็บข้อมูลจาก Kamus Dewan (4th Edition). Dewan Bahasa dan Pustaka (2005) เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยใดศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความหมายเปรียบเทียบของสัตว์และภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมในสำนวนภาษิตตากใบ (เจ๊ะเห)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เจ๊ะเห)
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมตากใบจากสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เจ๊ะเห)

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการจัดกลุ่มความหมายของคำเชื่อว่า ความหมายของคำไม่ได้เกิดอิสระโดดเดี่ยวลำพัง แต่ความหมายของคำจะมาจากความสัมพันธ์กับความหมายของคำอื่น ๆ ในบริบทเดียวกัน และจากอิทธิพลของทฤษฎี การจัดกลุ่มทางความหมายนำไปสู่การวิเคราะห์ความหมายของคำที่เรียกว่า การวิเคราะห์อรรถลักษณะ หรือการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำ (Componential Analysis) [4] การวิเคราะห์ความหมายสามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบและเปรียบต่างกับคำที่มีความสัมพันธ์กันหรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน จากนั้นจึงสรุปความเหมือนและความต่างที่ได้ออกมา ทั้งนี้ การวิเคราะห์อรรถลักษณะใช้ในการหาคำประกอบของความหมายของคำแต่ละคำ ในคำหนึ่งคำอาจมีอรรถลักษณะเป็นจำนวนมาก ในการวิเคราะห์อรรถลักษณะ จึงมีการกำหนดให้ใช้อรรถลักษณะที่มีคุณสมบัติ 2 ค่า (binary value) คือ ใช้เครื่องหมาย + แสดงการมีอรรถลักษณะนั้น และใช้เครื่องหมาย - แสดงการไม่มีอรรถลักษณะนั้นเพื่อไม่ให้มีการใช้อรรถลักษณะจำนวนมากในการอธิบายความหมายของคำ [8] เช่น

พ่อ	แม่
[+ มีชีวิต]	[+มีชีวิต]
[+มีลูก]	[+มีลูก]
[+ชาย]	[-ชาย]

จากตัวอย่างข้างต้นอาจจะเป็นพอสัต์หรือแม่สัต์ก็ได้จึงไม่ใช่อรรถลักษณะ [มนุษย์] อย่างไรก็ตาม อรรถลักษณะอาจให้ความหมายโดยนัยเกี่ยวกับอรรถลักษณะอื่นได้ เช่น อรรถลักษณะ [+มนุษย์] จะแสดงความหมายโดยนัยว่า [+มีชีวิต] เป็นต้น ซึ่งอรรถลักษณะที่เป็นความหมายโดยนัยนี้เรียกว่า อรรถลักษณะซ้ำซ้อน (redundant feature) ซึ่งไม่จำเป็นต้องแสดงอรรถลักษณะประเภทนี้ในการวิเคราะห์ แต่ให้แสดงเฉพาะอรรถลักษณะเด่น (distinctive features)

สำหรับขั้นตอนในการวิเคราะห์อรรถลักษณะ Nida [9] อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย [8] ได้กล่าวถึงขั้นตอน การวิเคราะห์อรรถลักษณะสรุปได้ว่า ขั้นตอนแรกให้เลือกคำที่มีความหมายสัมพันธ์ใกล้ชิดกันและอยู่ในวงความหมายใดวงความหมายหนึ่งจากองค์ประกอบทางความหมายที่ร่วมกัน ขั้นตอนที่สองจดยรายการของสิ่งที่อ้างอิงจากความหมายของรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายเดียวกันทั้งหมด ขั้นตอนที่สามระบุองค์ประกอบทางความหมายที่มีร่วมกันในบางคำ แต่ไม่ได้มีร่วมกันทุกคำ ขั้นตอนที่สี่ระบุองค์ประกอบเด่นให้กับแต่ละความหมาย ทำให้เห็นว่าความหมายใดจะเป็นความหมายย่อยของคำใดคำหนึ่งที่ทำให้คำนั้น ๆ แตกต่างจากคำอื่น ๆ ขั้นตอนที่ห้าตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 อีกครั้ง และขั้นตอนที่หกแสดงองค์ประกอบจำแนกของความหมายต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแผนภูมิที่แสดงคุณลักษณะที่เหมือน หรือแตกต่างของคำ

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายหรือการวิเคราะห์อรรถลักษณะสามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในภาษาได้ว่ามีความสัมพันธ์ทางความหมายกันอย่างไร และการวิเคราะห์อรรถลักษณะยังช่วยในการศึกษาความหมายแฝงของคำได้อีกเช่นกัน ซึ่งความหมายแฝง (connotative meaning) เป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นไปจากความหมายตรง เป็นความหมายที่แสดงทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของผู้พูด โดยเฉพาะเมื่อผู้พูดไม่ต้องการพูดหรือบอกความหมายของสิ่งนั้นโดยตรง ดังนั้น แนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณะจึงเหมาะแก่การนำมาวิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบสัต์ในสำนวนภาษิตตกใบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของสำนวนภาษิตกับสิ่งที่ต้องการจะเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. เก็บข้อมูลสำนวนภาษิตตกใบ (เงืงเห) ที่เกี่ยวกับสัตว์จากหนังสือสำนวนภาษิตและคำในภาษิตตกใบที่ใช้ร่วมกับคำในภาษิตมลายู ภายใต้โครงการสืบสานภาษาไทยถิ่นใต้เงืงเหของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส ซึ่งได้สำนวนภาษิตเกี่ยวกับสัตว์ 45 สำนวน
2. วิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณะของ Nida [9] อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย [8] และวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมตกใบจากสัต์ในสำนวนภาษิต
3. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การให้ความหมายของสำนวนภาษิตจะยึดตามความหมายในหนังสือสำนวนภาษิตและคำในภาษิตตกใบที่ใช้ร่วมกับคำในภาษิตมลายู
2. ข้อความที่ปรากฏหลังสำนวนภาษิตที่อยู่ภายในวงเล็บ (.....) คือ ข้อความที่แปลคำศัพท์ภาษิตตกใบมาเป็นภาษาไทยมาตรฐาน โดยยึดตามคำแปลในหนังสือสำนวนภาษิตและคำในภาษิตตกใบที่ใช้ร่วมกับคำในภาษิตมลายู

สรุปผล

ความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงาะเห) โดยวิเคราะห์จากความหมายประจำรูปของสัตว์และส่วนประกอบของสัตว์ ผลการวิเคราะห์พบความหมายเปรียบเทียบจากสัตว์ 7 ประเภท ดังนี้

1. ความหมายเปรียบเทียบกับคน สัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบที่นำมาเปรียบเทียบกับคนมี 7 ชนิด ดังนี้

1.1 นก พบในสำนวนภาษิตตากใบ 2 สำนวน ได้แก่ นกสองหัว (นกสองหัว) และนกกตอ (นกตอ)

1.2 วัว พบในสำนวนภาษิตตากใบ 2 สำนวน ได้แก่ ตีจัวกือท้อบคราด (ตีวัวกระทบคราด) แม่เขาคลอน (แม่วัวเขาคลอน)

1.3 มด พบในสำนวนภาษิตตากใบ 3 สำนวน ได้แก่ หยิกท้ายมอดให้ไส้กัน หรือ ปั่นหัวจิ้งหรีด (หยิกท้ายมดให้ไส้กัน, ปั่นหัวจิ้งหรีด), เหยียบมดไม่ตอย (เหยียบมดไม่ตาย), มดแดงเผ้าล้อม (มดแดงเผ้าผลส้ม)

1.4 ไก่ พบในสำนวนภาษิตตากใบ 1 สำนวน ได้แก่ กายตอกบนไหก้อสาร หรือ ไหลกกายตอกไหก้อสาร (ไก่ตอกบนไหข้าวสาร หรือลูกไก่ตอกไหข้าวสาร)

1.5 หมา พบในสำนวนภาษิตตากใบ 1 สำนวน ได้แก่ แดกข้าวให้หมา แดกปลาให้แมว (ประขตข้าวให้หมา ประขตปลาให้แมว)

1.6 แมว พบในสำนวนภาษิตตากใบ 1 สำนวน ได้แก่ แดกข้าวให้หมา แดกปลาให้แมว (ประขตข้าวให้หมา ประขตปลาให้แมว)

1.7 กวาง พบในสำนวนภาษิตตากใบ 1 สำนวน ได้แก่ กวางกินไส้ กือได้ จอดตอย (กวางที่หลงอยู่กับการหากิน จนเคยชินบริเวณป่าโปร่งหรือชายป่าที่มีความเสี่ยงจากการถูกล่าจะมีอันตรายถึงตายในที่สุด)

ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงคน

(1) นกตอ (นกตอ) หมายถึง คนที่ติดติดต่อให้คนรักและชอบพอกัน

อรรถลักษณะ	ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
	นกก	คนที่ติดต่อให้คนรักได้พอกัน
อรรถลักษณะ	[+ มีชีวิต]	[+มีชีวิต]
	[+ สัตว์]	[-สัตว์]
	[+ ล่อนกป่า]	[+สื่อกลาง]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบนกเป็นคน โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+มีชีวิต] นกและคนเป็น สิ่งมีชีวิตเหมือนกัน จึงนำมาเปรียบเทียบเป็นคน และพิจารณาจากอรรถลักษณะ [+ล่อนกป่า] กับ [+สื่อกลาง] เนื่องจากนกตอคือคนที่นำมาเลี้ยงไว้แล้วสามารถนำไปล่อนกป่าให้มาติดกับดักได้ จึงนำมาเปรียบกับคนที่ติดต่อให้คนรักและชอบกันได้มาพอกัน

(2) แม่เขาคลอน (แม่วัวเขาคลอน) หมายถึง เมียที่บ้าน

อรรถลักษณะ	ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
	แม่วัว	เมีย
อรรถลักษณะ	[+ มีชีวิต]	[+ มีชีวิต]
	[+ สัตว์]	[- สัตว์]
	[+ เพศเมีย]	[+เพศหญิง]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบว่า หมายถึง เมียหรือภรรยา โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+ มีชีวิต] วัวและเมีย เป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน จากสำนวนวัวที่นำมาเปรียบ คือ แม่วัว มีอรรถลักษณะ [+เพศเมีย] เช่นเดียวกับเมียหรือภรรยา ที่มีอรรถลักษณะ [+เพศหญิง] ที่ทำหน้าที่เมีย จึงนำวัวมาเปรียบเทียบกับเมียหรือภรรยา และแม่วัวเขาคлонลักษณะ ของเขาจะไม่ค่อยแข็งแรงผู้เป็นเจ้าของจึงให้อยู่เฉพาะบริเวณบ้าน จึงนำมาเปรียบกับภรรยาที่สามีให้อยู่บ้าน

2. ความหมายเปรียบเทียบกับคุณสมบัติ สัตว์ในสำนวนภาษิตตกใบที่นำมาเปรียบเทียบกับคุณสมบัติมี 6 ชนิด ดังนี้

2.1 ปลา พบในสำนวนภาษิตตกใบ 2 สำนวน ได้แก่ แฉกเหืองอก (กระเสือกกระสนไปโดยใช้เหืองอก) และโหยเหมือนปลากดขี้ลิง (อยู่เหมือนปลากดชนิดหนึ่ง)

2.2 แมว พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ โหยเหมือนแมวคราว (อยู่เหมือนแมวแก่ตัวผู้)

2.3 งู พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ กือปะป้ายใต้กือพริก (งูกะปะที่ถูกละครอวไว้)

2.4 ตะกวด พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ โค้เหมือนแลนจี (คู่เหมือนตะกวดย่างไฟ)

2.5 กิ้งก่า พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ โหยเหมือนจิ้งกรัง (อยู่เหมือนกิ้งก่า)

2.6 ไก่ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ ก้ายขี้ไม่ทันสุด (ไก่ขี้ไม่ทันสุด)

ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงคุณสมบัติ

(1) โหยเหมือนปลากดขี้ลิง (อยู่เหมือนปลากดชนิดหนึ่ง) หมายถึง ผอมแห้งหัวโต

	ความหมายประจํารูป	ความหมายเปรียบเทียบ
	ปลากดขี้ลิง	ผอมแห้ง
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต]	[+คุณสมบัติ]
	[+ สัตว์]	[+ตัวเล็ก]
	[+ ตัวเล็ก]	[+หัวใหญ่กว่าตัว]
	[+หัวใหญ่กว่าตัว]	

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบกับปลากดขี้ลิงหมายถึงผอมแห้ง โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+ตัวเล็ก] และ [+หัวใหญ่กว่าตัว] ปลากดขี้ลิงเป็นปลากดชนิดหนึ่งที่มีขนาดตัวเล็กและหัวของปลาจะใหญ่กว่าตัว จึงนำมาเปรียบเทียบกับความผอมแห้ง

(2) โค้เหมือนแลนจี (คู่เหมือนตะกวดย่างไฟ) หมายถึง คู่จันทอง คู่มาก

	ความหมายประจํารูป	ความหมายเปรียบเทียบ
	แลนจี	ตัวคั่งอ
อรรถลักษณะ	[+สัตว์]	[+คุณสมบัติ]
	[+โค้ง]	[+ โค้ง]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบกับแลนจี (ตะกวดย่าง) หมายถึง ลักษณะคั่งอ โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+โค้ง] แลนหรือตะกวดเมื่อนำไปย่างลำตัวของมันจะค่อม ค่อมงอ ด้วยลักษณะเช่นนี้จึงนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะตัวคั่งอ

3. ความหมายเปรียบเทียบกับกรกระทำ สัตว์ในสำนวนภาษิตตกใบที่นำมาเปรียบเทียบกับ

การกระทำมี 6 ชนิด ดังนี้

3.1 วัว พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ จัวแพ้ว (วัวแพ้ว)

3.2 เสือ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ เสือกินเต่า

3.3 เต่า พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ เสือกินเต่า

3.4 หมา พบในสำนวนภาษิตตกใบ 2 สำนวน ได้แก่ หมาหยอกก๊าย (หมาหยอกไก่) และต้อดให้หมาตีใจ (ตดให้หมาตีใจ)

3.5 จิ้งจก พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ จิ้งจกเลียปูน (จิ้งจกเลียปูน)

3.6 ไก่ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน โดยใช้ ชีไก่ มาเปรียบเทียบกับ ไก่เหยียบขี้ไก่ไม่แตก (เหยียบขี้ไก่ไม่แตก)

ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงการกระทำ

(1) จัวแพ้ว (วัวแพ้ว) หมายถึง การทำงานเก็บกวาดหลังจากประกอบกิจกรรมต่าง ๆ สิ้นสุดลงซึ่งไม่ค่อยจะมีใครขอให้ความช่วยเหลือ

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
จัวแพ้ว	ไม่ให้ความช่วยเหลือ
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต]
	[+สัตว์]
	[+การกระทำ]
	[-ให้ความสนใจ]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบจัวแพ้วเป็นการกระทำที่ไม่ให้ความช่วยเหลือ โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+การกระทำ] และ [-ให้ความสนใจ] วัวแพ้ว คือวัวที่นำไปแข่งขันเสร็จแล้วแพ้ว เมื่อแพ้วแล้วเจ้าของจะไม่ให้ความสนใจ ไม่อยากจะช่วยเหลือ ส่วนมากวัวที่แพ้วจะถูกนำไปขายส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ จึงนำมาเปรียบเทียบกับกรเก็บกวาดขยะหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นซึ่งไม่ค่อยจะมีใครให้ความช่วยเหลือ

(2) จิ้งจกเลียปูน (จิ้งจกเลียปูน) หมายถึง ทำงานฉาบฉวย

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
จิ้งจกเลีย	ฉาบฉวย
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต]
	[+สัตว์]
	[+การกระทำ]
	[+เร็ว]
	[+ไม่จริงจัง]
	[+เร็ว]
	[+ไม่จริงจัง]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบจิ้งจกเลียหมายถึงการกระทำแบบฉาบฉวย โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+การกระทำ] [+เร็ว] และ [+ไม่จริงจัง] จิ้งจกจะแลบลิ้นเลียแบบเร็ว ๆ โดยไม่ได้จริงจังจะหาอาหาร ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นไปตามสัญชาตญาณของมัน เพราะจิ้งจกไม่มีเปลือกตา ไม่สามารถกะพริบตาได้

มันจึงต้องแลบลิ้นเลียตาเพื่อให้ดวงตาเกิดความชุ่มชื้นอยู่บ่อยครั้ง แต่คนอาจจะมองเห็นการกระทำนี้ว่าจึงจกกำลังเลียนที่ฝาดนัง จึงนำลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับอาการที่ฉาบฉวย

4. ความหมายเปรียบเทียบกับอาการ สัตว์ในสำนวนภาษิตตกใบที่นำมาเปรียบเทียบกับอาการมี 5 ชนิด ดังนี้

4.1 วัว พบในสำนวนภาษิตตกใบ 4 สำนวน ได้แก่ จัวหลุดหลัก (วัวหลุดหลัก) ถอดหัว (วัวแพ้เลิกการต่อสู้) โหยมัวตัวเหมือนจัวพันหลัก (อยู่วนวนายุ่งเหยิงเหมือนวัวพันหลัก) โหยเหมือนพองจัวลื้อด (อยู่เหมือนพองวัวตัวผู้ที่ตอนแล้ว)

4.2 ไก่ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 4 สำนวน ได้แก่ เดินเหมือนก้ายต้องไม้ค้อน (เดินเหมือนไก่โดนขว้างด้วย ไม้ค้อน) พาลนเหมือนแม่ก้ายหารัง (วนวนายเหมือนไก่ตัวเมียหาที่วางไข่) โหยเหมือนก้ายก็ซี่ (อยู่เหมือนไก่ตัวเล็กที่สุดในคอก) โหยเหมือนก้ายเจ็บพียาธิ (อยู่เหมือนไก่เป็นโรค)

4.3 กวาง พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ ไปเหมือนกวางแร้วขาด

4.4 แมว พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ ป้อหยามแมวต้อย (เวลาที่แมวตาย)

4.5 นก พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ นีอกต้อย (นกตาย)

ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงอาการ

(1) จัวหลุดหลัก (วัวหลุดหลัก) หมายถึง ไปไม่เหลียวหลัง

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
จัวหลุดหลัก	ไปอย่างรวดเร็ว
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต] [+สัตว์] [+รวดเร็ว] [+มุ่งไปข้างหน้า]
	[+อาการ] [+รวดเร็ว]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบวัวหลุดหลักเป็นอาการไปอย่างรวดเร็ว โดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [+รวดเร็ว] วัวที่หลุดจากหลักที่ผูกเอาไว้จะมีอาการวิ่งหนีออกไปอย่างรวดเร็วโดยมุ่งไปข้างหน้าและไม่เหลียวกลับมามองข้างหลังอีก จึงนำลักษณะเช่นนี้มาเปรียบเทียบกับอาการที่ไปอย่างรวดเร็วโดยไม่เหลียวหลัง

(2) นีอกต้อย (นกตาย) หมายถึง เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
นีอกต้อย	เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ
อรรถลักษณะ	[+สัตว์] [+ชูกอ] [-แข็งแรง]
	[+อาการ] [-แข็งแรง]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบนกกต้อยหมายถึงอาการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศโดยพิจารณาจากอรรถลักษณะ คือ [-แข็งแรง] และ [-ชูกอ] ธรรมชาติของนกเมื่อยังมีชีวิตจะสามารถชูกอได้ เมื่อไม่มีชีวิตก็ไม่สามารถชูกอได้เปรียบได้ กับอวัยวะเพศของผู้ชาย เมื่อเสื่อมสมรรถภาพทางเพศก็จะไม่แข็งแรง จึงนำลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับอาการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ

5. ความหมายเปรียบเทียบกับนิสัย สัตว์ในสำนวนภาษิตตกใบที่นำมาเปรียบเทียบกับนิสัยมี 4 ชนิด ดังนี้

5.1 นก พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ โห่เหมือนนกกะยางกรอก (อยู่เหมือนนกกะยางกรอก)

5.2 หมา พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ หมาหวงก้าง

5.3 แตน พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ โห่เหมือนแม่แตนกือตอก (อยู่เหมือนแตนชนิดหนึ่งที่ตัวใหญ่และพิษมาก)

5.4 ไก่ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ กือตอก (เสียงของไก่ที่ไข่เสร็จหรือตกใจ)

ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงนิสัย

(1) โห่เหมือนนกกะยางกรอก (อยู่เหมือนนกกะยางกรอก) หมายถึง เลห์เหลี่ยมมาก

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
นกกะยางกรอก	เลห์เหลี่ยม
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต]
	[+สัตว์]
	[+ชั้นเชิง]
	[+ชุ่มหาอาหาร]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบนกกะยางกรอกหมายถึงนิสัยที่มีเลห์เหลี่ยมมากโดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [+ชั้นเชิง] นกกะยางกรอกจะยืนชุ่มหรือย่องหาอาหารอย่างช้า ๆ เมื่อมีปลาว่ายน้ำเข้ามาใกล้มันจะใช้ปากพุ่งออกไปจับอย่างรวดเร็ว ถือว่าเป็นวิธีหาอาหารอย่างมีชั้นเชิง จึงนำลักษณะเช่นนี้มาเปรียบเทียบกับนิสัยที่มีเลห์เหลี่ยมมาก

(2) โห่เหมือนแม่แตนกือตอก (อยู่เหมือนแตนชนิดหนึ่งที่ตัวใหญ่และพิษมาก) หมายถึง เป็นคนนิสัยดุร้าย ไม่ยอมใคร

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบเทียบ
แม่แตนกือตอก	ดุร้าย
อรรถลักษณะ	[+มีชีวิต]
	[+นิสัย]
	[+ดุร้าย]
	[+ดุร้าย]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบแม่แตนกือตอกหมายถึงนิสัยดุร้าย โดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [+ดุร้าย] แม่แตนกือตอกเป็นแตนชนิดหนึ่งที่มีขนาดตัวที่ใหญ่กว่าแตนทั่ว ๆ ไปและมีพิษมาก และมีนิสัยดุร้ายจะต่อยคนที่เข้าไปยุ่งกับมัน จึงนำมาเปรียบเทียบกับนิสัยที่ดุร้าย

6. ความหมายเปรียบเทียบกับอันตราย สัตว์ในสำนวนภาษิตตกใบที่นำมาเปรียบเทียบกับอันตรายมี 2 ชนิด ดังนี้

6.1 เสือ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 1 สำนวน ได้แก่ เข้าป่าอย่าถามถึงเสือ ลงเรืออย่าถามหาเสือ (เข้าป่าอย่าพูดถึงเสือ ลงเรืออย่าพูดถึงระเซ้)

6.2 จระเข้ พบในสำนวนภาษิตตกใบ 2 สำนวน ได้แก่ สอนโหลกกอเข้ให้ว่ายน้ำ (สอนลูกจระเข้ให้ว่ายน้ำ) และ เข้าป่าอย่าถามถึงเสือ ลงเรืออย่าถามหาถือเข้ (เข้าป่าอย่าพูดถึงเสือ ลงเรืออย่าพูดถึงจระเข้) ตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่หมายถึงอันตราย

(1) เข้าป่าอย่าถามถึงเสือ ลงเรืออย่าถามหาถือเข้ หมายถึง อย่าใช้คำพูดกล่าวพาดพิงไปถึงบุคคลที่เป็นอันตรายอยู่ในที่นั้น ๆ เพราะอาจเกิดอันตรายขึ้นจากการพูดกล่าวถึง

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
อรรถลักษณะ	เสือ	อันตราย
	[+สัตว์]	[+น่ากลัว]
	[+ทำให้บาดเจ็บ]	[+ทำให้บาดเจ็บ]
	[+ทำให้ตาย]	[+ทำให้ตาย]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบเสือหมายถึงอันตราย โดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [+ทำให้บาดเจ็บ] และ [+ทำให้ตาย] เสือเป็นสัตว์ป่าที่กินเนื้อเป็นอาหารเป็นนักล่าที่มีความฉลาด ฝึกให้เราเข้าใกล้เหยื่อได้อย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นอันตรายต่อเหยื่อมาก จึงนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นที่อันตราย อีกทั้งสำนวนข้างต้นก็ได้กล่าวถึงจระเข้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจระเข้ก็มี อรรถลักษณะในการทำงานเดียวกันกับเสือ จึงนำมาเปรียบเทียบกับอันตราย

(2) สอนโหลกกอเข้ให้ว่ายน้ำ (สอนลูกจระเข้ให้ว่ายน้ำ) หมายถึง สอนวิชาความรู้ให้แล้วกลับมาสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้สอน

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
อรรถลักษณะ	กือเข้	อันตราย
	[+สัตว์]	[+น่ากลัว]
	[+ทำให้บาดเจ็บ]	[+ทำให้บาดเจ็บ]
	[+ทำให้ตาย]	[+ทำให้ตาย]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบจระเข้หมายถึงอันตราย โดยมีอรรถลักษณะร่วมกันคือ [+ทำให้บาดเจ็บ] และ [+ทำให้ตาย] จระเข้เป็นสัตว์ที่อาศัยทั้งในน้ำและบนบก กินเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เป็นอาหาร สิ่งมีชีวิตที่เข้าใกล้จระเข้ นับว่าเป็นอันตรายเพราะมันจะล่ามาเป็นอาหาร โดยทำให้สิ่งนั้นได้รับบาดเจ็บและตายได้ จึงนำมาเปรียบเทียบกับอันตราย

7. ความหมายเปรียบเทียบกับอื่น ๆ ในที่นี้หมายถึง ความหมายเปรียบเทียบที่ปรากฏกับสัตว์เพียงประเภทเดียว ผู้วิจัยจึงจัดรวมไว้ในประเภทนี้ และแยกอธิบายดังนี้

7.1 ความหมายเปรียบเทียบกับผลไม้ สัตว์ที่นำมาเปรียบเทียบ คือ นก โดยใช้ไข่นกมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ข้ายกือเหว (ไข่นกตุเหว) หมายถึง มะขามที่ใกล้จะสุก เนื้อมะขามล่อนหลุดจากเปลือก แต่ยังเป็นสีเขียว วิเคราะห์ อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ได้ดังนี้

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
อรรถลักษณะ	ไข่นกตุเหว	มะขามใกล้สุก
	[+ส่วนประกอบของสัตว์]	[+ผลไม้]
	[+เปลือกไข่สีขาวมีลาย]	[+เนื้อยังเป็นสีขาว]

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบไข่นกตู่เหว่าหมายถึงมะขามใกล้สุก โดยพิจารณาจากอรรถลักษณะ คือ [+เปลือกไขสีขาวมีลาย] และ [+เนื้อยังเป็นสีขาว] ไข่นกตู่เหว่าจะมีเปลือกเป็นสีขาวที่มีลายเล็ก ๆ รอบใบ ไม่ได้ขาวเกลี้ยง นำลักษณะนี้มาเปรียบเทียบกับมะขามใกล้สุกเพราะเนื้อมะขามจะล่อนหลุดจากเปลือกแต่ยังเป็นสีขาว ๆ จึงนำมาเปรียบเทียบเป็นผลไม้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่ามะขามในที่นี้น่าจะหมายถึงมะขามเทศ เนื่องจากเนื้อมะขามเทศเป็นสีขาวและเป็นพืชที่ปลูกได้ง่ายในหลายพื้นที่ของประเทศไทย

7.2 ความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งของมีค่า สัตว์ที่นำมาเปรียบเทียบ คือ กวาง ได้แก่ เห็นกวางติดรากไม้ แล้วเหไปปาร้า หมายถึง เห็นของที่จจะได้ดีกว่าของที่มีอยู่ วิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ดังนี้

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
	กวาง	สิ่งของมีค่า
อรรถลักษณะ	[+สัตว์]	[+สิ่งของ]
	[+อยู่ในป่า]	[+หายาก]
	[+หายาก]	

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบกวางหมายถึงสิ่งของมีค่า โดยพิจารณาจากอรรถลักษณะ คือ [+หายาก] กวางเป็นสัตว์ที่หาเจอได้ยากเพราะกวางจะอาศัยอยู่ในป่า ต่างจากวัว ควาย ที่สามารถเจอได้ทั่วไปตามหมู่บ้าน การที่กวางหาเจอได้ยากทำให้กวางเป็นสัตว์ที่มีค่ามากกว่าสัตว์อื่น ๆ เนื่องจากสิ่งใดก็ตามที่หาได้ยากก็มีค่าเสมอ จึงนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งของมีค่า

7.3 ความหมายเปรียบเทียบกับเรื่องเดือดร้อน สัตว์ที่นำมาเปรียบเทียบ คือ เหา ได้แก่ หาเหามาสำหวั (หาเหามาใส่หัว) หมายถึง หาความลำบากให้ตัวเอง วิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ได้ดังนี้

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
	เหา	เรื่องเดือดร้อน
อรรถลักษณะ	[+สัตว์]	[+เป็นทุกข์]
	[+เป็นทุกข์]	[+กังวลใจ]
	[+กังวลใจ]	

สำนวนภาษิตนี้เปรียบเทียบหาหมายถึงเรื่องเดือดร้อน โดยมีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [+เป็นทุกข์] และ [+กังวลใจ] เหาที่อยู่บนศีรษะของคนจะกินโคลบนหนังศีรษะวางไข่ตามโคนผมทำให้เกิดอาการคันที่นำรำคาญใจ คนที่เป็นเหาล้วนมีความทุกข์ใจและกังวลใจ เนื่องจากเหาจะสร้างความไม่มั่นใจให้แก่ผู้ที่เป็นเหา จึงนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องเดือดร้อนที่ทำให้เกิดความทุกข์และกังวลใจ

7.4 ความหมายเปรียบเทียบกับเวลา สัตว์ที่นำมาเปรียบเทียบ คือ ควาย ได้แก่ ป้อหยามควายบายหน้า (เวลาที่ควายหันหน้า) หมายถึง ประมาณเวลา 16 นาฬิกา (16.00 น.ควายหันหน้ากลับคอก) วิเคราะห์อรรถลักษณะและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ได้ดังนี้

ความหมายประจำรูป		ความหมายเปรียบเทียบ
	ควายบายหน้า	เวลาตอนเย็น
อรรถลักษณะ	[+สัตว์]	[+เวลา]
	[+หันหน้ากลับคอกตอนเย็น]	[+ดวงอาทิตย์ใกล้ตกดิน]

สำนวนภาษิตนี้ไปเปรียบเทียบควายหันหน้าหมายถึงเวลาตอนเย็น โดยพิจารณาจากอรรถลักษณะ [+หันหน้ากลับคอกตอนเย็น] และ [+ดวงอาทิตย์ใกล้ตกดิน] ควายจะหันหน้ากลับเข้าคอกในเวลาประมาณ 16.00 น. ซึ่งเป็นเวลาตอนเย็น จึงนำมาเปรียบเทียบกับเวลาตอนเย็น

ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมตากใบจากสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงืงเท)

สัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบที่นำมาศึกษาในครั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นภาพสังคมวัฒนธรรมได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านภูมิศาสตร์** สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษิตตากใบมีทั้งสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะสัตว์ป่า สัตว์หายาก เช่น กวาง เสือ สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ของตากใบว่าเป็นพื้นที่ที่มีผืนป่าปกคลุม มีป่าที่อุดมสมบูรณ์ เพราะสัตว์ดังกล่าวสามารถพบได้ในพื้นที่ป่า ทั้งนี้สำนวนภาษิตตากใบยังกล่าวถึง จระเข้ และ ตะกวด ซึ่งเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำอาศัยอยู่บริเวณใกล้แหล่งน้ำ ก็สะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่ตากใบมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ดังที่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส [1] กล่าวว่า สภาพภูมิประเทศของอำเภอตากใบส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีป่าละเมาะปกคลุมอยู่ทั่วไป แหล่งน้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำกร่อยและน้ำเค็ม มีป่าสวนแห่งชาติ 3 แห่ง นอกจากนี้สำนวนภาษิตตากใบยังกล่าวถึง งูกะปะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิศาสตร์ได้เช่นกัน เนื่องจากงูกะปะจะพบมากในพื้นที่ภาคใต้เพราะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

2. **ด้านอาชีพ** สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษิตตากใบนี้สามารถสะท้อนให้เห็นอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ได้ เช่น วัว ในสำนวนภาษิต ตึงวัวที่อบคราด (ตีวัวกระทบคราด) และ ควาย ในสำนวนภาษิต ป้อหยามควายบ้ายหน้า (เวลาที่ควายหันหน้า) สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านตากใบทำอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาเห็นได้จากการใช้ วัว และควายไปไถนาทำไร่ และสำนวน โหยเหมือนนกยางกรอก (อยู่เหมือนนกกระยางกรอก) ก็ยังเป็นการเน้นย้ำ ว่าชาวบ้านตากใบมีการทำนา เนื่องจากนกกระยางกรอกเป็นสัตว์ที่อาศัยตามท้องนา เพราะมันจะจับปู ปลา ในนา กิน เป็นอาหาร อีกทั้ง งูกะปะ ในสำนวน กือปะป้ายไค้กือพริกงู (กะปะที่ถูกกะลาครอบไว้) สะท้อนให้เห็นอาชีพการทำสวนยางพาราในพื้นที่ตากใบ เพราะงูกะปะเป็นงูที่ปรับตัวให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการเกษตรได้เป็นอย่างดี เช่น ยางพารา และในสำนวนดังกล่าวยังมีสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอาชีพการทำสวนยางพาราได้อย่างชัดเจน นั่นคือ พริก (กะลามะพร้าว) เนื่องจากสมัยก่อนนิยมใช้กะลามะพร้าวมาทำเป็นถ้วยรับน้ำยาง ปัจจุบันพบเห็นได้น้อย เพราะชาวสวนนิยมใช้จอกยางพลาสติกหรือจอกดินเผา นอกจากนี้ยังพบสำนวนภาษิตที่ใช้ ไก่ มาเปรียบเทียบกับเป็นจำนวนมาก ไก่นอกจากจะเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารแล้ว ก็สามารถเลี้ยงไว้เพื่อประกอบอาชีพได้อีกด้วย กล่าวคือ ชาวบ้านในพื้นที่ตากใบสามารถเลี้ยงไก่ไว้ขายไข่ และเนื้อไก่ก็ได้ จึงทำให้เห็นภาพสะท้อนด้านอาชีพปศุสัตว์ในพื้นที่ตากใบได้อีกด้วย

3. **ด้านกีฬาและการละเล่น** สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนตากใบนี้สะท้อนให้เห็นกีฬาและการละเล่น ได้แก่ การชนวัว เห็นได้จากสำนวนภาษิต จัวแพ (วัวแพ) และถอดหัว กีฬาชนวัวนิยมมากในภาคใต้ ชาวบ้านจะเลี้ยงวัว เรียกว่า วัวชน ไว้สำหรับนำมาชนต่อสู้กัน ปัจจุบันกีฬาชนิดนี้ยังเป็นที่ยอดนิยมในหลายพื้นที่ของภาคใต้ ต่อมาการเล่น กัดมด เห็นได้จากสำนวนภาษิต หยิกท้ายมอดให้ไส้กัน ซึ่งเด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะหามดตัวใหญ่ ๆ มาเลี้ยงไว้ แล้วนำมาแข่งขันกันกับมดของฝั่งตรงข้ามถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของเด็ก การละเล่นชนิดนี้ปัจจุบันได้เสื่อมความนิยมลงมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

4. **ด้านการเลี้ยงสัตว์** สัตว์เลี้ยงที่ปรากฏในสำนวนภาษิตตากใบสะท้อนให้เห็นการเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านในพื้นที่ ได้แก่ ไก่ แมว หมา นก ในส่วนของไก่นั้นได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แมว หมา ปรากฏในหลายสำนวน

เช่น แดกข้าวให้หมา แดกปลาให้แมว (ประชดข้าวให้หมา ประชดปลาให้แมว) สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านในพื้นที่ตากใบเลี้ยงหมา เลี้ยงแมวไว้ที่บ้าน เพราะต้องเอาอาหารให้หมาแมวกิน จุดประสงค์ในการเลี้ยงแมวก็น่าเพื่อไว้ไล่จับหนูในตอนกลางคืน เลี้ยงหมาก็น่าเพื่อไว้เฝ้าบ้าน หรือบางคนอาจจะเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนของตนก็ได้ ส่วน นก ในสำนวน นีอกต่อ (นกต่อ) สะท้อนให้เห็นการนำนกบ้านที่เลี้ยงไว้ไปเล่นนกป่า เพื่อจับนกป่ามาเลี้ยงไว้ที่บ้าน นกในที่นี้มีหลายชนิด เช่น นกเขา ซึ่งก็นิยมเลี้ยงในพื้นที่ภาคใต้

5. ด้านค่านิยม สิ่งทีบุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง ค่านิยมสะท้อนให้เห็นได้จากสำนวนที่ปรากฏในสำนวนภาษิตตากใบมีหลายด้าน ดังนี้

5.1 ค่านิยมการแต่งงาน ชาวบ้านมีค่านิยมให้ลูกหลานของตนได้แต่งงานกับคนที่มีฐานะดีจะได้ไม่ต้องลำบากในการสร้างเนื้อสร้างตัว สะท้อนให้เห็นได้จาก โก ในสำนวน กายต้อกบนไหก้อสาร, โหลกกัยต้ออกไหก้อสาร (ไกตอกบนไหข้าวสาร, ลูกไกตอกไหข้าวสาร) หมายถึง คนที่ได้แต่งงานกับคนที่ฐานะดีกว่า คนจนไปได้คนรวย

5.2 ค่านิยมด้านพฤติกรรม เช่น การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย สะท้อนให้เห็นได้จาก วัว ในสำนวน โหย่มั่วตัวเหมือนงัวพันหลัก (อยู่มั่วตัวเหมือนวัวพันหลัก) สำนวนนี้ใช้ในการตำหนิบุคคลที่ทำให้ชีวิตวุ่นวาย จึงสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ชอบความวุ่นวาย ทั้งนี้ยังมีค่านิยมด้านพฤติกรรมที่ชอบความตรงไปตรงมาสะท้อนให้เห็นได้จากสำนวน โหยเหมือนนกยางกรอก (อยู่เหมือนนกกระยางกรอก) สำนวนนี้ใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก ซึ่งเป็นการใช้สำนวนในเชิงลบ จึงสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านตากใบมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างตรงไปตรงมา ไม่ชอบ คนมีเล่ห์เหลี่ยม

5.3 ค่านิยมด้านรูปลักษณ์และการแต่งกาย เช่น นิยมหน้าตาที่สวยงาม สะท้อนให้เห็นได้จากสำนวน โหยเหมือนแมวคราว (อยู่เหมือนแมวคราว) โหยเหมือนจิ้งกรัง (อยู่เหมือนกิ้งก่า) ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับคนที่หน้าตาไม่สวยงาม และเป็นการเปรียบเทียบในเชิงลบ โดยแมวคราวเป็นแมวเป็นแมวแก่ตัวผู้ที่มิไบบหน้าดู ส่วนจิ้งกรังจะมีผิวที่หยาบหน้าตาน่ากลัว จิ้งกรังบางชนิดมีลายที่แปลกประหลาดอีกด้วยลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หน้าตาที่ดูแก่ ดู น่ากลัว ผิวพรรณที่หยาบเป็นลักษณะที่ไม่งามไม่พึงประสงค์ จึงสะท้อนให้เห็นว่าหน้าตาที่สวยงามมักเป็นที่ยอมรับในสังคม ส่วนสำนวน โหยเหมือนปลากดขี้ลิง (อยู่เหมือนปลากดชนิดหนึ่ง) สำนวนนี้นำมาเปรียบเทียบกับคนที่รูปร่างผอมมาก และยังมีนัยถึงลักษณะที่ไม่สมส่วนอีกด้วย จึงสะท้อนให้เห็นว่ารูปร่างที่ผอมมาก ไม่สมส่วน ไม่ไชรูปร่างที่พึงปรารถนาของคน ในสังคม ส่วนการแต่งกายสะท้อนให้เห็นได้จากสำนวน โหยเหมือนกายเจ็บพียาธิ (อยู่เหมือนไก่เป็นโรค) สำนวนนี้นอกจากจะนำมาเปรียบเทียบกับคนที่ไม่แข็งแรงแล้วยังนำมาเปรียบเทียบกับคนที่แต่งตัวยุ่งเหยิงสกปรก จึงสะท้อนให้เห็นค่านิยมด้านการแต่งกายว่าชาวบ้านนิยมแต่งกายเรียบร้อย เรียบง่ายและดูสะอาด หากแต่งกายไม่เรียบร้อย ดูไม่สะอาดก็จะถูกตำหนิได้

การอภิปรายผล

การศึกษาความหมายเปรียบเทียบและกระบวนการของความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เจ๊ะเห) จากความหมายประจำรูปของสัตว์และส่วนประกอบของสัตว์ พบความหมายเปรียบเทียบทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ ความหมายเปรียบเทียบกับคน ความหมายเปรียบเทียบคุณสมบัติ ความหมายเปรียบเทียบกับการกระทำ ความหมายเปรียบเทียบกับอาการ ความหมายเปรียบเทียบกับนิสัย ความหมาย

เปรียบเทียบกับอันตราย และความหมายเปรียบเทียบกับอื่น ๆ ประกอบด้วย ผลไม้ สิ่งของมีค่า เรื่องเดือดร้อน และเวลา ทั้งนี้ สัตว์ที่นำมาใช้ในสำนวนภาษิตตากใบมี 18 ชนิด ได้แก่ นก วัว ไก่ มด หมา แมว กวาง ปลา งู ตะกวด กิ้งก่า เสือ เต่า จิ้งจก แตน จระเข้ ควาย และเหา และสัตว์ ที่นำมาใช้ในสำนวนภาษิตตากใบมากที่สุด สามลำดับแรก ได้แก่ ไก่ คิดเป็นร้อยละ 17.02 วัว คิดเป็นร้อยละ 14.89 และนก คิดเป็นร้อยละ 10.63 ผลการวิจัยนี้มีความแตกต่างกับงานวิจัยของประเสริฐ เย็นประสิทธิ์ [7] พบว่าสัตว์ในสำนวนมลายูที่พบมากที่สุด คือ นก และสัตว์ในสำนวนไทยที่พบมากที่สุด คือ สุนัข ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาว่าสัตว์ประเภทใดในสำนวนภาษิตตากใบที่นำมาใช้ในความหมายเปรียบเทียบกับประเภทต่าง ๆ มากที่สุดก็คือ ไก่ โดยมีสำนวนเปรียบเทียบจำนวน 5 ความหมาย ได้แก่ คน คุณสมบัติ การกระทำ อาการ และนิสัย ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความแตกต่างกับวิจัยของ จินดารัตน์ บุญพันธ์ [5] พบว่า ในสำนวนไทยสัตว์ที่นำมาใช้เปรียบเทียบมากที่สุด คือ เสือ เนื่องจากสำนวนที่ใช้ในงานวิจัยของจินดารัตน์ บุญพันธ์ [5] เป็นสำนวนภาคกลาง ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าในสำนวนภาษิตตากใบมีการนำไกรวมถึงอาการของไก่มาใช้ในสำนวนภาษิตมากที่สุด เนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่ตั้งแต่สมัยอดีตถึงกนิยมเลี้ยงไก่ไว้ที่บ้าน ซึ่งเกือบทุกบ้านจะชอบเลี้ยงไก่ไว้สำหรับเป็นสัตว์เลี้ยงประจำบ้าน เพื่อไว้ดูเล่น เป็นอาหารหลักและอาหารเสริม หรือเลี้ยงไว้เพื่อใช้ในการชนแข่งขัน อีกทั้งการสร้างบ้านเรือนของชาวตากใบจะนิยมสร้างบ้านยกพื้นสูงมีใต้ถุนบ้าน บริเวณใต้ถุนบ้านจะใช้เลี้ยงไก่ หรือบางบ้านก็มีการสร้างเล้าไก่ไว้ใกล้ ๆ บ้าน แสดงให้เห็นว่า ไก่ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนมากกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ และชาวบ้านก็จะเลี้ยงไก่ไว้ในปริมาณที่มากกว่าสัตว์อื่น ทำให้เห็นรูปร่าง ลักษณะ อาการของไก่อยู่เป็นประจำ จึงนำไก่มาใช้ในสำนวนและใช้เปรียบเทียบเป็นจำนวนมากที่สุด

อีกทั้ง สัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบก็สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านอาชีพ ด้านกีฬาและการละเล่น ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านค่านิยม ซึ่งประกอบด้วย ค่านิยมการแต่งงาน ค่านิยมด้านพฤติกรรม และค่านิยมด้านรูปลักษณ์และการแต่งกาย เหตุที่สัตว์ในสำนวนภาษิตสามารถสะท้อนให้เห็นภาพสังคมวัฒนธรรมได้เช่นนี้ เนื่องจากสำนวนภาษิตมีป้อนเกิดมาจากธรรมชาติ ประสบการณ์ อาชีพ วัฒนธรรมประเพณี การละเล่น และการกระทำของสัตว์ที่ปรากฏอยู่ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของราชบัณฑิตยสภา [10] ที่ว่า สำนวนชาวใต้สะท้อนให้เห็นชีวิตชาวใต้ได้หลายด้าน เช่น ความเชื่อ การค้า อาหารการกิน ทำเลที่ตั้ง และสำนวนชาวไต้ยังสะท้อนค่านิยมได้อีกด้วย นอกจากนี้จะเห็นว่าสัตว์บางประเภทไม่ได้ใช้ในสำนวนภาคกลาง แต่ใช้ในสำนวนภาษิตตากใบ เช่น งูกะปะ ไชนกคฺหฺว่า แลน (ตะกวด) สิ่งนี้นับว่าเป็นความแตกต่างจากสำนวนภาคกลางและเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นสำนวนถิ่นได้เช่นกัน นอกจากนี้ สำนวนภาษิตตากใบบางสำนวนก็มีใช้ร่วมกับสำนวนภาษิตภาคกลาง เช่น ตีจัวกือทือบคราด เหตุที่ใช้ร่วมกันเนื่องจากสังคมไทยแต่ดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม เกือบทุกภูมิภาคของประเทศไทยที่ทำไร่ ทำนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรรัตน์ ศรีราษฎร์ [11] ที่กล่าวว่า สำนวนไทยที่ใช้เหมือนกันบางส่วนเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการร่วมกัน เช่น สังคมไทยเป็นสภาพสังคมเกษตรกรรม สังคมไทยให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติ เป็นต้น จึงทำให้สำนวน ในแต่ละถิ่นบางสำนวนมีการใช้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้

ดังนั้น การศึกษาความหมายเปรียบเทียบสัตว์ในสำนวนภาษิตตากใบ (เงาะเห) ช่วยให้เห็นระบบความคิดของมนุษย์ในการนำสัตว์มาสร้างเป็นสำนวนภาษิตผ่านกระบวนการวิเคราะห์หรือรหัสลักษณะได้อย่างเป็นระบบ และยังสะท้อนให้เห็นกระบวนการคิดของมนุษย์ในการสร้างสรรค์สำนวนภาษิตได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นภาพสังคมวัฒนธรรมตากใบผ่านสัตว์ในสำนวนได้หลากหลายมิติ นอกจากนี้ ผู้วิจัยมี

ความเห็นว่าการได้ศึกษาสำนวนภาษิตตากใบในมิติอื่น ๆ เช่น อุปลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนภาษิตตากใบ ผลการวิจัยก็จะช่วยแสดงองค์ความรู้มิติอื่น ๆ ได้อย่างน่าสนใจเช่นกัน

References

- [1] Narathiwat Provincial Cultural Office. (2018). *Tak-Bai with Malay proverbial idioms*. Narathiwat Provincial Cultural Office.
- [2] Royal Society of Thailand. (2011). (2023, September, 9). *Idioms*. <https://dictionary.orst.go.th/>.
- [3] Royal Society of Thailand. (2011). (2023, September, 9). *Proverbs*. <https://dictionary.orst.go.th/>.
- [4] Saralamba, C. (2018). *Semantics*. Jaran Sanitwong Karnpim.
- [5] Boonphun, J. (2004). *The metaphorical meanings of animals in Thai idioms*. [Master's thesis, Thammasart University].
- [6] Sukkasem, P. (2000). *Animals in Thai idioms: The indicators of Thai people thinking culture*. Office of the National Culture Commission Ministry of Education.
- [7] Yenprasit, P. (2021). *A comparison of Malay and Thai idioms relating to animals*. An Academic Conference Report Thai in the Modern World. 43-62.
- [8] Wongthai, N. (2020). *Language and semantics*. (3th edition). K.C.INTERPRESS Publisher.
- [9] Nida, E.A. (1979). *Componential analysis of meaning: An introduction of semantics structures*. Mouton Publishers.
- [10] Royal Society of Thailand. (2012). *Proverbs in Thailand's four regions society royal institute edition*. Royal Society of Thailand.
- [11] Srirat, S. (2014). Thai Local Proverbs: Diversity of Areas and Cultures. *Vannavidas Journal*. 14, 58-52.

สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
Intercultural Competence of Ethnic Novice Students
In Phrapariyattidhamma Schools

ธีรพงษ์ ยืนหมั่น^{1*} นันทิยา ดวงภูมิเมศ¹ ธีรพงษ์ บุญรักษา¹ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์¹
Teerapong Yuenman^{1*}, Nuntiya Doungphummes¹, Theeraphong Boonrugs¹,
and Kwanchit Sasiwongsaroj¹

¹ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

¹ Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170, Thailand

* Corresponding: E-mail: Teerapong7880@hotmail.com

(Received: July 19, 2023; Revised: December 22, 2023; Accepted: January 4, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ประกอบด้วย ทักษะระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ทักษะระหว่างวัฒนธรรม และพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ ระดับการศึกษาและระดับประโยคนักธรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาศัยโมเดลของเดียร์ดอร์ฟเป็นกรอบการวิจัย เก็บข้อมูลจากสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้งหมดปีการศึกษา 2564 จาก 4 โรงเรียน จำนวน 397 รูป ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และสถิติ ANOVA ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สามเณรนักเรียนมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.47$) ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.63$) และทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.52$) อยู่ในระดับสูง แต่มีความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.39$) และทักษะระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.35$) อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1) สามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน ไม่มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมในทุกด้านต่างกัน (2) สามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมด้านพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างกันและ (3) สามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับประโยคนักธรรมต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมในทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purpose of this quantitative research was to study and compare the intercultural competences (intercultural attitudes, intercultural knowledge, intercultural skills, and intercultural communication behavior) of novice students in Phrapariyattidhamma Schools in Phayao Province with different ethnic groups, educational levels, and Dharma scholar levels. Deardorff's pyramid model of intercultural competence (2004) and process model of intercultural competence (2006) were employed as conceptual frameworks. A questionnaire was used to collect data from all novice students who were enrolled across four Phrapariyattidhamma Schools during the academic year 2021. This study encompassed a total of 397 participants. The statistics used for data analysis included descriptive statistics (frequency, percentage, average, and standard deviation) and inference statistics (independent sample t-test and one-way ANOVA). The result showed that the overall intercultural competence of novice students was at a high level ($\bar{X} = 3.63$), which consisted of the element of intercultural communication behavior ($\bar{X} = 3.63$) and intercultural attitude ($\bar{X} = 3.63$) which were at a high level, as well as intercultural knowledge ($\bar{X} = 3.63$) and intercultural skills ($\bar{X} = 3.63$) which were at a moderate level. Moreover, the hypothesis testing showed that (a) intercultural competence of novice students was not varied by different ethnic groups, and (b) intercultural communication behavior was varied according

to different educational levels, at a statistically significant level at 0.05. Similarly, (c) intercultural competence of novice students was varied according to different Dharma scholar levels, with a statistically significant level at 0.05.

Keywords: Intercultural Competence, Intercultural Communication, Ethnic Group, Buddhist School

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว รวมถึงการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาส่วนมากได้พยายามผลักดันให้สถาบันการศึกษาของตนก้าวสู่ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) หรือจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Competence) ในฐานที่เป็นทักษะชีวิต โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้ชีวิตในต่างวัฒนธรรมจะให้นักเรียนได้พัฒนาความคิด แรงจูงใจและพฤติกรรมในการสื่อสารและอยู่ร่วมกับผู้ที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี [1-2] และที่สำคัญการนำแนวคิดสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาที่มีบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม [3-4]

ทั้งนี้ บริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถาบันการศึกษามีหลายลักษณะ โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในหลายพื้นที่ในประเทศไทยมีลักษณะของโรงเรียนพหุวัฒนธรรม เนื่องจากมีนักเรียนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์มาเรียนร่วมกัน และส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีฐานะที่ยากจน พ่อแม่หย่าร้าง หรือเสียชีวิตทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนชั้นพื้นฐานของรัฐได้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นโรงเรียนที่เป็นทางเลือกหนึ่ง โดยจัดอยู่ในประเภทของเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545 ตั้งอยู่บนพื้นที่วัดหรือธรณีสงฆ์ จัดตั้งโดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม จัดการศึกษาให้เฉพาะพระภิกษุและสามเณรเท่านั้น ด้านรูปแบบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะการเรียนการสอนเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐและเอกชนทั่วไป จัดการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ และมีวิชาเฉพาะที่กำหนดให้นักเรียนต้องเรียนตามนโยบายของคณะสงฆ์ คือ วิชาภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา [5-6]

บริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เป็นโรงเรียนที่มีลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน เพราะจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่คนจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องจากจากจังหวัดพะเยาเป็นเขตติดต่อชายแดนไทยและลาว จึงเกิดการสร้างครอบครัวข้ามวัฒนธรรม ทำให้เกิดการผสมผสานทั้งความคิด ความเชื่อ ความรู้ ประเพณีและอื่น ๆ ก่อเกิดเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ ดังนั้นสามเณรนักเรียนที่เข้ามาบวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงเป็นบุคคลที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ก่อให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน นอกจากนี้บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ยังเป็นบริบทของการมีวัฒนธรรมหลัก ซึ่งก็คือ “พระพุทธศาสนา” เป็นสำคัญ ทั้งยังมีวัฒนธรรมของชุมชนที่สามเณรไปพักอาศัยอยู่ร่วมด้วย ซึ่งแต่ละชุมชนที่สามเณรนักเรียนอาศัยอยู่ก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่แล้ว ทั้งวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมชุมชนก็ย่อมจะมีผลต่อคุณภาพ

ชีวิตและความเป็นอยู่ของสามเณรนักเรียน ทั้งนี้สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดของบุคคลมากที่สุด ย่อมจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ทั้งในด้าน การรับรู้ เจตคติ และสติปัญญาของบุคคล [7-8]

อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการมารวมตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีวิถีคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามข้อเสียของการมารวมตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ ย่อมเกิดอคติทางชาติพันธุ์ และปัญหาการปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งเป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิต บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมก็เช่นกัน เมื่อมีสามเณรนักเรียนจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์มาอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน ทำให้ห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอาจประสบปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ เช่น การล้อเลียนชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของเพื่อน การถือเอาวัฒนธรรมของตนว่าเหนือว่าวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การไม่ยอมเล่นกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น โดย สมยศ ปัญญา [9] ได้ศึกษาประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำของกลุ่มชาติพันธุ์มั่งในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มั่งยังรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมมากพอที่จะเข้าไปเป็นส่วนร่วมของการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ นอกกลุ่มชาติพันธุ์ อันเนื่องมาจากความแตกต่างวัฒนธรรม ในขณะที่ปัญหาหลักในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม คือ การปรับตัวของนักเรียนต่างวัฒนธรรม ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมบริบทสังคมวัฒนธรรมใหม่และความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นปัญหาในการเรียนการสอน ทั้งยังเป็นกำแพงขวางกั้นในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียนอีกด้วย [10-11]

ดังนั้น การมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมทั้งด้านของทัศนคติ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกันของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ โดยสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมเป็นความสามารถของบุคคลในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมในสถานการณ์ระหว่างวัฒนธรรม [3, 12] ถือเป็นสมรรถนะที่จำเป็นและสำคัญในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในการอยู่ร่วมกันกับผู้คนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย โดยการมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมและการสื่อสารในการปฏิสัมพันธ์ต่างวัฒนธรรมเกิดความเหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์ได้ งานวิจัยของ Okoro and Washington [13] ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกิดการเคลื่อนย้ายของกำลังคน (Workplaces) จากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งทำให้เกิดสังคมผสมผสานวัฒนธรรม ส่งผลให้องค์กรทั้งในและนอกประเทศต้องการสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ก้าวเข้าสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการวิจัยของ Stier., Dalib et al., Myles และ Idris [14-17] ล้วนชี้ให้เห็นถึงว่าการมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในโลกยุคใหม่(โลกพหุวัฒนธรรม) ทั้งนี้ในการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม มักจะเน้นไปที่การพัฒนาทัศนคติ ความรู้และทักษะ เพราะเมื่อบุคคลมีลักษณะตามองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกที่สะท้อนจากพฤติกรรมการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างจากตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม นอกจากนี้งานวิจัยของพระครูพนมปริชากร [18] อธิบายว่า อนาคตของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่จะอยู่ได้นั้น ครูและนักเรียนจะต้องเข้าใจพฤติกรรมที่ของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ต้องมีทักษะการวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความรู้ใหม่และประสบการณ์เดิม

ด้วยเหตุนี้เพื่อเตรียมพร้อมให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและการอยู่ท่ามกลางความหลากหลายวัฒนธรรม ดังนั้นการดำเนินงานวิจัยนี้นอกจากจะช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ

ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของสามเณรนักเรียนในโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลนำเข้า (Input) สำหรับการพัฒนาแนวทางสร้างเสริมสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสงบสุขได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ของสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ของสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา และระดับประโยคนักธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

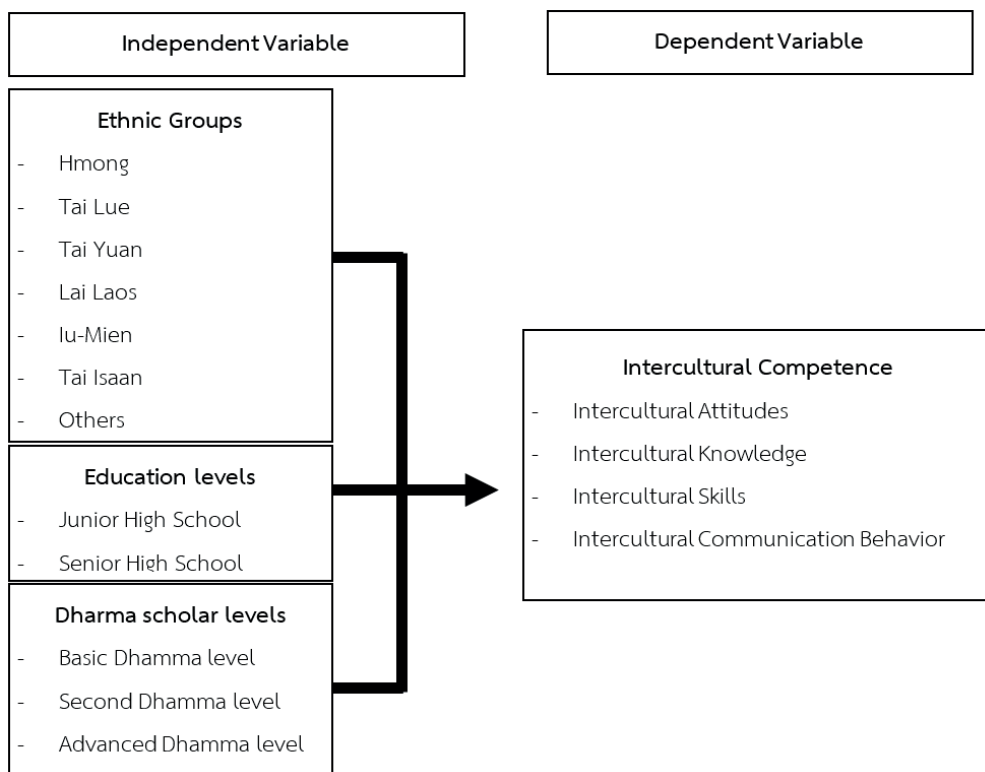


Figure 1 Conceptual Framework

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.โมเดลปรัมาติสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม (2004)

เดียร์ดอर्फ อธิบายว่า การพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม จะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้น โดยจะเริ่มจากระดับปัจเจกบุคคลหรือทัศนคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนคติการเปิดกว้าง (Openness) การเคารพ

(Respect) และการมีความสนใจใคร่รู้และการแสวงหาความรู้ (Curiosity and Discover) โดยทัศนคติเป็นตัวสนับสนุนในการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้หรือวัฒนธรรมได้ ทัศนคติจึงเป็นพื้นฐานของสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมพัฒนาจากระดับปัจเจกบุคคล (The Individual level of Attitudes) สู่ระดับปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ในระดับนี้องค์ประกอบสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ความรู้ความเข้าใจและทักษะ โดยความรู้ความเข้าใจและทักษะจะช่วยให้บุคคลมีสมรรถนะที่จะก้าวไปสู่อีกระดับหนึ่งของโมเดลระดับต่อมาของแบบจำลองปริมาตรสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมได้แก่ ผลลัพธ์ภายในที่ต้องการ (Desired Internal Outcome) คือ การปรับเปลี่ยนการคิดที่ใช้ในการอ้างอิง (Informed Frame of Reference) และระดับสุดท้ายของแบบจำลองปริมาตรสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมคือ ผลลัพธ์ภายนอกที่ต้องการ (Desired External Outcomes) หรือสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งสามารถประเมินได้จาก “พฤติกรรมและการสื่อสารที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ” ความเหมาะสม (Appropriation) จะช่วยไม่ให้เกิดความขัดแย้งและเกิดการผิดข้อปฏิบัติระเบียบต่าง ๆ ในวัฒนธรรมอื่น ในขณะที่เดียวกันการมีประสิทธิภาพ (Effective) จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการสื่อสารนั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โมเดลปริมาตรสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของ เดียร์ดอร์ฟฟ์ แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมจากระดับต่ำพัฒนาสู่ระดับสูง [4,19-20]

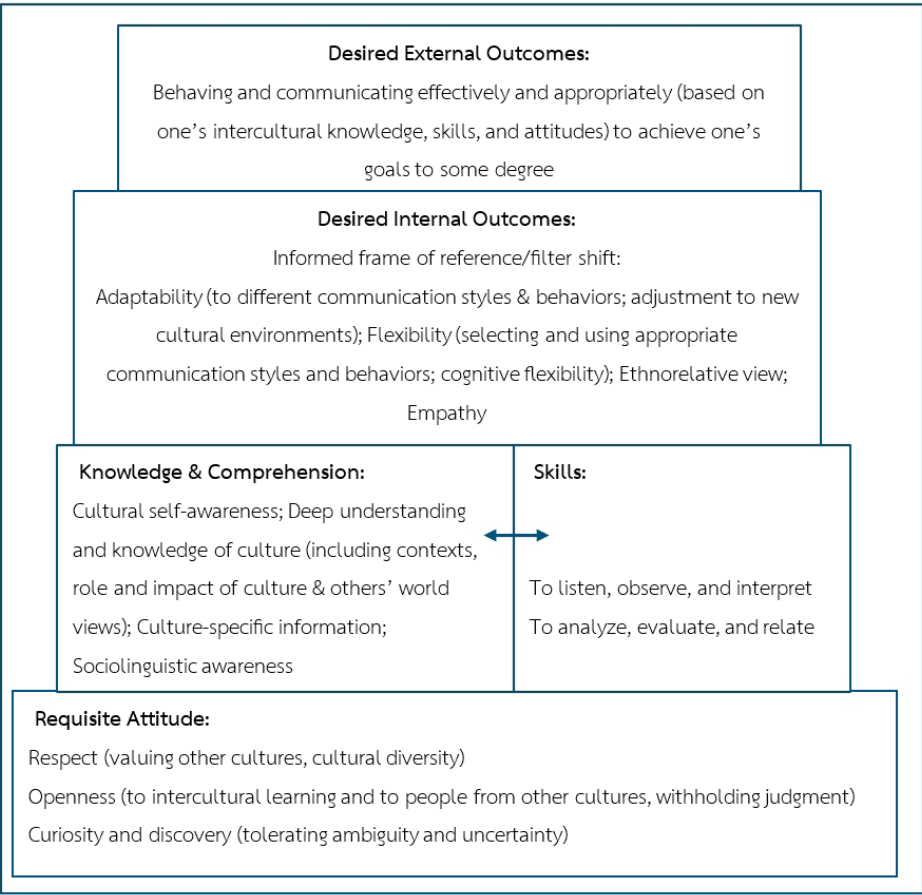


Figure 2 Deardorff's Pyramid Model of Intercultural Competence [12]

2. โมเดลกระบวนการสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม [16]

เดียร์ดอร์ฟ อธิบายว่า ในกระบวนการทำงานของโมเดลนี้ให้ผลลัพธ์ คือ “ประสิทธิภาพ” และ “ความเหมาะสม” ได้มากกว่าโมเดลปิรามิดสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม เพราะโมเดลกระบวนการสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมนี้ ไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบผลลัพธ์ภายในที่ต้องการ (คือ การปรับเปลี่ยนกรอบคิด) เพราะบางครั้งกรอบคิดที่บุคคลมี/เคยมี ได้สร้างกรอบจำกัดของ “ประสิทธิภาพ” และ “ความเหมาะสม” ของบุคคล จึงทำให้ประสิทธิภาพและความเหมาะสมถูกจำกัดอยู่กับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของบุคคล โมเดลกระบวนการสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมนี้ชี้ให้เห็นว่าบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมและการสื่อสารอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (บนพื้นฐานของทัศนคติ ความรู้ และทักษะ) ในสถานการณ์ระหว่างวัฒนธรรม โดยไม่มีกรอบจำกัดด้านกรอบคิดหรือผลลัพธ์ภายในที่ต้องการ เดียร์ดอร์ฟ อธิบายว่า ผลลัพธ์ภายนอกที่ต้องการหรือการมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมก็คือ “ประสิทธิภาพ” และ “ความเหมาะสม” ในการแสดงพฤติกรรมและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยผลลัพธ์จะเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ [12, 19] ดังนี้

1. บุคคลมี “ทัศนคติ” ได้แก่ การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่นและคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นและคนจากวัฒนธรรมอื่น ไม่ตัดสินโดยปราศจากการคิดรอบคอบ การอดทนต่อความชัดเจนและความไม่แน่นอน ทัศนคติเหล่านี้จะนำไปสู่ “ความรู้และความเข้าใจ” ในด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมและการวิธีการสื่อสารของตนเองและคนจากวัฒนธรรมอื่นแสดงออก ทั้งนี้วิธีการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมได้ดีที่สุดคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง นอกวัฒนธรรมของตนเอง ประกอบกับความสามารถในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมหรือบริบทอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้ทักษะ การฟัง การสังเกต การตีความ การวิเคราะห์ การประเมินและการเชื่อมโยง ซึ่งจะทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนกรอบคิดของบุคคล อันจะนำไปสู่ ผลลัพธ์ภายนอกที่ต้องการ

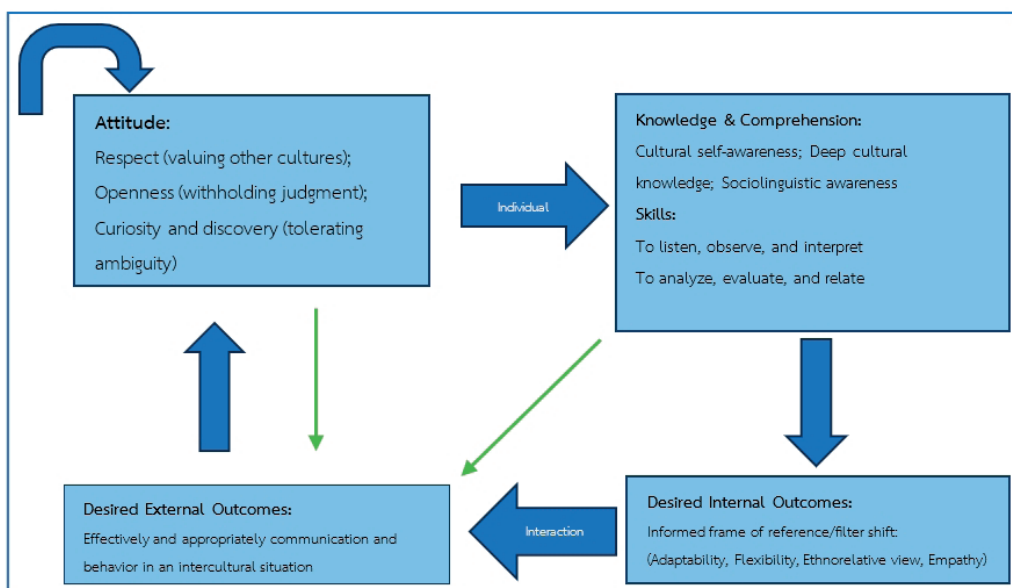


Figure 3 Deardorff's Process Model of Intercultural Competence [19]

1. การที่บุคคลมีเพียง “ทัศนคติที่จำเป็น” “ความรู้ความเข้าใจ” และ “ทักษะ” ก็นำไปสู่ผลลัพธ์ภายนอกที่ต้องการ หรือการมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมได้โดยไม่จำเป็นต้องเกิดผลลัพธ์ภายในที่ต้องการก่อน

2. การที่บุคคลมีเพียง “ทัศนคติที่จำเป็น” ก็สามารถนำไปสู่ การมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมได้โดยไม่จำเป็นต้องพัฒนาไปตามลำดับ แต่มีข้อสังเกตว่า การมีเพียงทัศนคติเพียงอย่างเดียวจะทำให้เกิดประสิทธิภาพน้อยที่สุด เมื่อเทียบการที่บุคคลที่พัฒนาไปตามกระบวนการของโมเดลปริรามิดหรือตามกระบวนการที่อธิบายไว้ในข้อ 1. เพราะ การมีความรู้ความเข้าใจและทักษะทำให้บุคคลมีความมั่นใจว่าจะสามารถปรับตัวและยืดหยุ่น อันจะนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของกลุ่มประชากร รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม โดยมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. พื้นที่และกลุ่มประชากรในการวิจัย

2.1 พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1) เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 6 โดยมีนักเรียนเป็นสามเณรนักเรียนในพระพุทธศาสนา

2) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ ที่มีบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์

3) เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สามเณรนักเรียนมีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์

2.2 กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ในการวิจัยมีจำนวน 4 โรงเรียน ฉะนั้นกลุ่มประชากรจึงเป็นสามเณรนักเรียนทั้งหมดในปีการศึกษา 2564 จาก 4 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 397 รูป ได้แก่ โรงเรียนที่ 1 จำนวน 108 รูป โรงเรียนที่ 2 จำนวน 85 รูป โรงเรียนที่ 3 จำนวน 95 รูป และโรงเรียนที่ 4 จำนวน 109 รูป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างข้อคำถามจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม แต่ละข้อคำถามได้กำหนดมาตรวัดระดับตามแบบของ Likert's Rating Scale

3.2 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย และตรวจหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา นำผลการตรวจสอบที่ได้รับมาหาค่าสถิติ โดยมีค่าความสอดคล้อง 0.921 ต่อจากนั้นผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นโดยทดสอบเครื่องมือจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีค่าอยู่ที่ 0.843 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ในระดับดีมาก

4. การพิทักษ์สิทธิของประชากรวิจัย

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของประชากรวิจัย โดยผู้วิจัยหนังสือทำขออนุญาตผู้ปกครองหรือเจ้าอาวาสที่สามเณรนักเรียนสังกัดอยู่เพื่อเก็บข้อมูล เมื่อได้รับการอนุญาตแล้วผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรวิจัยมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธให้ข้อมูลโดยจะไม่เสียผลประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์ใด ๆ การเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จะถูกรักษาไว้เป็นความลับ มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นจะเข้าถึงข้อมูลได้และข้อมูลจะถูกทำลายเมื่อการวิจัยนี้เสร็จสิ้น

5. สถิติที่ใช้ศึกษา

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายและนำเสนอในรูปแบบตาราง เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และระดับค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับวัดระดับสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมและการกระจายของข้อมูล

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรต้น คือ กลุ่มชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา และระดับประโยชน์ธรรม และตัวแปรตาม คือ สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ประกอบด้วย ทักษะระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ทักษะระหว่างวัฒนธรรม และพฤติกรรม การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของสามเณรนักเรียน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 4 โรงเรียน และกำลังศึกษาภาคเรียนที่ 2/2564 ตอบแบบสอบถามงานวิจัยผ่านข้อคำถามคัดกรอง จำนวน 397 รูป คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถจำแนกลักษณะทั่วไปของสามเณรนักเรียนได้ดังนี้ **ระดับการศึกษา** พบว่า สามเณรนักเรียนศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด มีจำนวน 242 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.00 **กลุ่มชาติพันธุ์** พบว่า สามเณรนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน มากที่สุด จำนวน 222 รูป คิดเป็น ร้อยละ 55.92 มากที่สุด **ระดับประโยชน์ธรรม** พบว่า สามเณรนักเรียนจบการศึกษาในระดับประโยชน์ธรรมเอก มากที่สุด จำนวน 177 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.60 **อายุ** พบว่า สามเณรนักเรียนที่มีอายุ 14 และ 15 ปี มากที่สุด จำนวน 95 รูปเท่ากัน คิดเป็น ร้อยละ 23.93

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน

Table 1 The average of intercultural competence of novice students

No.	Intercultural Competence	Average	S.D.	Likert Scales
1	Intercultural Competence Behavior	3.63	0.94	High
2	Intercultural Attitudes	3.52	1.02	High
3	Intercultural Knowledge	3.39	1.03	Moderate
4	Intercultural Skills	3.35	0.91	Moderate
Overall		3.47	0.97	High

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =3.47, S.D.=0.97) ประกอบด้วย พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =3.63, S.D.=0.94) และทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =3.52, S.D.=1.02) อยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =3.39, S.D.=1.03) และทักษะระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =3.35, S.D.=0.91) อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Table 2 The Hypothesis Testing

Hypothesis	Independent Variable	Dependent Variable	Statistic	P-value
H ₁	Ethnic Groups	Intercultural Competence		Rejected
H _{1.1}	Ethnic Groups	Intercultural Attitudes		.344
H _{1.2}	Ethnic Groups	Intercultural Knowledge	One-way ANOVA	.906
H _{1.3}	Ethnic Groups	Intercultural Skills		.849
	H _{1.4} Ethnic Groups	Intercultural Competence Behavior		.342
H ₂	Education Levels	Intercultural Competence		Partly Accepted
H _{2.1}	Education Levels	Intercultural Attitudes	t-test	.273
H _{2.2}	Education Levels	Intercultural Knowledge		.215
H _{2.3}	Education Levels	Intercultural Skills		.285
H _{2.4}	Education Levels	Intercultural Competence Behavior		.007*

Table 2 The Hypothesis Testing (continued)

Hypothesis	Independent Variable	Dependent Variable	Statistic	P-value
H ₃	Dhamma Scholar Levels	Intercultural Competence		Accepted
H _{3.1}	Dhamma Scholar Levels	Intercultural Attitudes		.004*
H _{3.2}	Dhamma Scholar Levels	Intercultural Knowledge	One-way ANOVA	.004*
H _{3.3}	Dhamma Scholar Levels	Intercultural Skills		.047*
H _{3.4}	Dhamma Scholar Levels	Intercultural Competence Behavior		.004*

* Statistically significant at the 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า สามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน ไม่มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกมิติ สามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความแตกต่างในด้านทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรม และทักษะระหว่างวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามเณรนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีความต่างกันในระดับประโยชน์กรรม พบว่ามีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกมิติ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

โมเดลปิรามิดสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม [12] และโมเดลกระบวนการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ของเดียร์ดอर्फฟ์ [16] อธิบายว่าบุคคลที่จะมีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ระหว่างวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งจะต้องมีทัศนคติที่จำเป็น ความรู้และความเข้าใจ ทักษะ ผลลัพธ์ภายในและภายนอก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนในแต่ละด้าน พบว่า สามเณรนักเรียนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน ได้พัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมเป็นไปตามโมเดลปิรามิดสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมและโมเดลกระบวนการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายได้ว่า สามเณรนักเรียนได้ผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานสังคม เกิดการซึมซับวัฒนธรรมสังคมใหม่ สอดคล้องกับที่วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา [21] อธิบายว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ในสถานการณ์หรือสถานที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ย่อมจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสถานที่นั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการดำรงชีวิต

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าในด้านทัศนคติซึ่งเป็นฐานแรกของปิรามิดสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม [12] สามเณรนักเรียนมีทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ในระดับสูง โดยเฉพาะในประเด็นสามเณรตระหนักว่าภาษาเป็นเอกลักษณ์สำคัญของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ การมีเพื่อนที่มาจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ดี ขึ้นชมเมื่อได้ยินเพื่อนพูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของเขาเอง การไม่รู้สึกรำคาญเมื่อเพื่อนใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของเขาเอง สะท้อนให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนเคารพความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Susana Pinto [22] การมีทัศนคติที่เปิดกว้าง เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม และสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของเดียร์ดอर्फ [16] ที่ว่าการที่บุคคลมีเพียง “ทัศนคติที่จำเป็น” ก็สามารถนำไปสู่การมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมได้ [20]

องค์ประกอบในขั้นต่อมาตามโมเดลปิรามิดโมเดลสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม คือความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า สามเณรนักเรียนมีความรู้ระหว่างวัฒนธรรมในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นสามเณรนักเรียนสามารถช่วยแนะนำให้เพื่อนในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเข้าใจได้ว่า ควรปฏิบัติตัวอย่างไรต่อเพื่อนนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เป็นเพื่อนกันได้ และการที่เพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์แสดงพฤติกรรมที่เราไม่คุ้นเคยเป็นเพราะว่าแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีวิธีการแสดงออกต่อเรื่องเดียวกันไม่เหมือนกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สามเณรนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรม ทั้งบทบาท หน้าที่ ตลอดจนถึงบริบทของวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม

ทักษะระหว่างวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า สามเณรนักเรียนมีทักษะระหว่างวัฒนธรรมในระดับปานกลาง โดยสามเณรนักเรียนมีทักษะด้านการสอบถามข้อสงสัยจากเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ สามเณรนักเรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยการฟัง สังเกต ตีความ วัฒนธรรมของเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ได้ สามเณรนักเรียนสามารถสื่อสารกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างเข้าใจ ซึ่งทักษะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

สำหรับผลการวิจัยในด้านพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมพบว่า สามเณรนักเรียนมีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน อธิบายความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่มีการใช้กำลัง สามเณรนักเรียนสามารถปฏิบัติกับเพื่อนทุกคนเหมือนกันและสามเณรนักเรียนไม่ใช้คำพูดเหยียดหยามหรือล้อเลียนเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนสามารถสื่อสารกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์และมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในห้องเรียนได้ สอดคล้องกับโมเดลกระบวนการสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมที่ได้อธิบายว่า เมื่อบุคคลมีทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรมและทักษะระหว่างวัฒนธรรมแล้ว ย่อมปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงโดยอัตโนมัติ เมื่อผลลัพธ์ภายในเกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติแล้ว จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ภายนอกหรือที่เรียกว่าสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมตามลำดับ

2. สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมไม่ต่างกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อาจมีความเป็นไปได้ว่าการระบุกลุ่มชาติพันธุ์ของสามเณรนักเรียน เป็นการระบุตามลักษณะภาษาที่ใช้ในครอบครัว สังคมที่อาศัยอยู่หรือหมู่บ้าน โดยที่สามเณรนักเรียนบางส่วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์แท้ คือพ่อแม่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่ก็มีสามเณร

นักเรียนบางส่วนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผสมผสานข้ามวัฒนธรรม มีบางส่วนที่เติบโตจากพื้นที่บริบทกลุ่มชาติพันธุ์อื่น สามเณรนักเรียนจึงไม่สามารถระบุกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน โดยงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ อังสิทธิพนพร [23] อธิบายว่า การที่บริบทสังคมโลกเปลี่ยนไปส่งผลกระทบให้คนรุ่นใหม่ไม่ทราบถึงที่มาของตนเอง รวมไปถึงบรรพบุรุษด้วย จึงทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มจางหายไป ดังนั้นคนรุ่นใหม่จึงไม่ทราบว่าตนเองแท้จริงเป็นชาติพันธุ์กลุ่มใด

ประการที่สอง เมื่อสามเณรนักเรียนเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา สามเณรนักเรียนต้องมาอาศัยอยู่รวมกันในวัด ซึ่งมีสามเณรกลุ่มหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมด้วย โอกาสที่สามเณรนักเรียนได้ทำกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในและนอกห้องเรียนจึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน เกิดการถ่ายทอด รับรู้ และสร้างบรรทัดฐานใหม่ในสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ ดังที่งานวิจัยของณัฐโรจน์ มหายศ และ วรินทร์ แจ้งโรจน์ [24] อธิบายว่า ปัจจุบันชาวปัลลิกก็ต้องที่มีบรรพบุรุษจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทย กลุ่มชาติพันธุ์เมียนมาร์ กลุ่มชาติพันธุ์มอญและกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ได้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม จึงทำให้เกิดรับและถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จนหลอมรวมเป็นวัฒนธรรมอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน เมื่อพิจารณาจากบริบทของสามเณรนักเรียนแล้ว แต่ละรูปอายุยังไม่มากและยังไม่ได้ซึมซับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองมาอย่างลึกซึ้ง จึงเป็นการง่ายที่จะละลายความเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เดิมของตน เพื่อเข้าร่วมกับกลุ่มใหม่และสร้างบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันได้ในวัดอย่างมีความสุข

เหตุผลประการสุดท้าย การมาอยู่ภายใต้วัฒนธรรมองค์กรคือ ผู้บริหารและคณะครูส่วนมากก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนและโรงเรียนก็ตั้งอยู่ในบริบทชุมชนของชาวไทยวนด้วย ทำให้วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน นอกจากนี้ระบบวัฒนธรรมองค์กรก็ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาเพราะผู้บริหารคณะครูส่วนมากก็เป็นบรรพชิต เมื่อเข้ามาศึกษาในโรงเรียนแล้วย่อมเกิดกระบวนการกล่อมเกลாதงทางสังคมทั้งทางตรง (เช่น เรียนรู้จากวิชาภาษาล้านนา และประเพณีวัฒนธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น) และทางอ้อม (เช่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวันผ่านครูและเพื่อน) หล่อหลอมรับเอาวัฒนธรรม รวมทั้งระบบคิดไปด้วย เมื่อต้องเผชิญกับวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นชิน จึงก่อให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมพื้นถิ่น สอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้ในประเด็น สามเณรนักเรียนต้องการเรียนรู้และพูดภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ของเพื่อน มีความรู้คำพูดใดหรือคำพูดแบบใดที่แสดงการดูถูกเหยียดหยามต่อเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถใช้คำในภาษากลุ่มชาติพันธุ์ของเพื่อนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และเปลี่ยนแปลงตัวเองในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดความ ซึ่งแนวคิดการปรับตัวด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของ Kim [8] ได้อธิบายว่า สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากความคุ้นชินเดิม บุคคลจะปฏิสัมพันธ์กับคนพื้นถิ่นและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อความเป็นผาสุกในการดำเนินชีวิต ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน ทั้งนี้ระดับของการปรับตัวเข้าจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลด้วย

3. สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ด้านทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรมและทักษะระหว่างวัฒนธรรม ไม่ต่างกัน แต่มีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ต่างกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จังหวัดพะเยา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ด้านทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรมและทักษะระหว่างวัฒนธรรม ไม่ต่างกัน แต่มีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างกัน นักวิชาการด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมส่วนมาก เน้นไปที่ความแตกต่างของการศึกษาหรือภูมิหลังการศึกษา ว่าเป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมเชิงประจักษ์ชัดเจน เพราะการศึกษาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต เช่น ผลการวิจัยของ จูติมา ชูใหม่ [25] อธิบายว่า นักเรียนที่มีความต่างด้านอายุและระดับการศึกษาจะมีลักษณะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือนักเรียนที่มีอายุมากกว่า จะมีความคิดมีเหตุผล รอบคอบ ลึกซึ้ง มากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยหรือเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนแล้ว ถึงแม้สามเณรนักเรียนจะแตกต่างกันในระดับการศึกษา คือมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แต่มีช่วงระยะห่างกันไม่มาก ประกอบกับสามเณรนักเรียนยังได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียน จึงอาจทำให้มุมมองต่อโลกของสามเณรเป็นไปในทางเดียวกัน ฉะนั้นระดับการศึกษาจึงทำให้เกิดทัศนคติ ความรู้และทักษะระหว่างวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน เช่น มีความชื่นชมยินดี รู้สึกเห็นอกเห็นใจและสนุกสนานสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของเพื่อน เข้าใจในวัฒนธรรมของตนและเข้าใจในวัฒนธรรมของเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ มีทักษะในการสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเพื่อนและมีทักษะในการจดจำศัพท์ใหม่ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น

ประการที่สอง เนื้อหาวิชาเรียน ซึ่งนำหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นฐานในการเรียนการสอน และยังได้นำเอาหลักสูตรจากมหาเถรสมาคมมาใช้อีกด้วย ดังนั้นเนื้อหาวิชาเรียนในหลักสูตรปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจึงเน้นไปที่วิชาทางพระพุทธศาสนามากกว่าหลักสูตรวิชาทั่วไป ซึ่งเนื้อหาวิชาทางพระพุทธศาสนาเหล่านั้นนำเอาแนวคิด คุณธรรม จริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลักในการเขียนบทเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา [6] จึงทำให้ทัศนคติ ความรู้และทักษะของสามเณรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน งานวิจัยของ คาร์วันต์ รักสัตย์ [26] อธิบายว่า อิทธิพลทางพระพุทธศาสนาส่งผลต่อจิตใจของบุคคล บุคคลมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเพียงใด ย่อมส่งผลเชิงบวกต่อจิตใจมากขึ้นเท่านั้น บริบทของสามเณรนักเรียนย่อมได้รับอิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เพราะนอกจากจะเป็นนักบวชโดยตรงแล้ว ยังเป็นผู้เรียนรู้และเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย หลักธรรมคำสอน ความเชื่อ ความรู้สึก สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ย่อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมิติทางจิตใจ ซึ่งจะปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองต่อโลกและต่อเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ของสามเณรนักเรียน เห็นได้จากผลวิจัยที่พบว่า สามเณรนักเรียนรู้สึกชื่นชม เมื่อได้ยินเพื่อพูดภาษากลุ่มชาติพันธุ์ รู้สึกเห็นใจที่เพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ถูกรังเกียจ ไม่มีคนอยากคบหาด้วยและไม่ใช้คำพูดที่ดูถูกเหยียดหยาม ล้อเลียนเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ระดับการศึกษาของสามเณรนักเรียนที่ต่างกันมีผลทำให้พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่สามเณรนักเรียนมีทัศนคติ ความรู้และทักษะระหว่างวัฒนธรรมไม่ต่างกันไม่ได้หมายความว่าสามเณรนักเรียนไม่มีทัศนคติ ความรู้และทักษะระหว่างวัฒนธรรม แต่การที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงและปานกลาง ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ทั้งนี้พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องของการแสดงออกที่บางครั้งก็เป็นผลมาจากจิตใต้สำนึก ดังที่ ต้องรักจิตบรรเทา [27] อธิบายว่า จิตใต้สำนึก คือ จิตที่สะสมประสบการณ์ความรู้สึกและเก็บกดไว้ไม่แสดงออกมา เพราะมีการครอบงำจารีตประเพณีและวัฒนธรรมซัดกันเอาไว้ และเมื่อเวลาผ่านไปบางครั้งจิตที่เก็บสะสมไว้อาจ

แสดงออกมาทางพฤติกรรมที่ปราศจากการฉกฉวยเพราะแรงเก็บกดภายใน การปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่เพื่อให้เข้ากับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ได้ สามเณรนักเรียนจึงจะต้องสวามิภักดิ์ เพื่อหาจุดร่วมให้เข้ากับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์และได้รับการยอมรับในสังคม อคติ การตีตราต่าง ๆ ที่เคยได้รับมา จึงถูกจืดได้สำนึกจำกัดไว้ด้วยบรรทัดฐานของสังคมใหม่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปบางครั้งจิตใต้สำนึกที่สะสมการตีตรา อคติทางกลุ่มชาติพันธุ์หรือการเป็นผู้เหนือกว่าบุคคลอื่นก็แสดงออกเชิงพฤติกรรม ในลักษณะที่ไม่รับฟังความเห็นจากเพื่อนบ้าง น้อยใจและไม่ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์บ้าง หรือล้อเลียนกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อนบ้าง ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม Kim [8] อธิบายว่า ทักษะ ทักษะและการสื่อสารเป็นมิติของบุคคลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลที่เข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจและตอบสนองเป็นการแสดงออกเชิงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้เจ้าบ้านเข้าใจความหมายที่จะสื่อสาร ซึ่งในข้อนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับสามเณรนักเรียน คือ ทักษะ ทักษะและการสื่อสาร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เป็นมิติของการสื่อสารภายในสังคม จะต้องปฏิสัมพันธ์ทางตรงกับบุคคลที่ต่างจากวัฒนธรรมของตน ช่วยให้เกิดแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ซึ่งจะช่วยให้ซึมซับวัฒนธรรมของเจ้าบ้านได้ดีขึ้น ทั้งนี้ จะต้องอาศัยเวลาและปัจจัยส่วนบุคคลของแต่ละคนด้วย

4. สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่มีระดับประโยชน์คุณธรรมต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า สามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่มีระดับประโยชน์คุณธรรมต่างกัน มีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ทั้งด้านทักษะ ทักษะระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่างกัน เพราะในแต่ละระดับของประโยชน์คุณธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยนักธรรมตรี-โท-เอก มีความแตกต่างกันในเรื่องของเนื้อหาที่นำมาใช้สอน สามเณรนักเรียนได้เรียนประโยชน์คุณธรรมในระดับต่าง ๆ ทั้งยังมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เช่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ในภาษาของเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ได้อย่างสนุกสนานสามารถบอกได้ว่ากริยาท่าทางแบบใดของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองแตกต่างจากเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกันกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์จะยอมรับฟังความเห็นของเพื่อนและอธิบายความเห็นของตนให้เพื่อนฟัง ช่วยกันแก้ปัญหา โดยไม่มีการใช้กำลัง ไม่มีปัญหาทะเลาะหรือชกต่อยกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งยังปฏิบัติต่อกันโดยไม่มีการแบ่งพวกกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม ในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ฉะนั้นระดับประโยชน์คุณธรรมจึงส่งผลต่อการพัฒนาทัศนคติระหว่างวัฒนธรรม ความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ทักษะระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของเดียร์คอฟฟ์ [16] นอกจากนี้งานวิจัยของ Zhou [28] พบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีส่วนช่วยให้บุคคลลดอคติทางวัฒนธรรมและสามารถสร้างเสริมให้บุคคลมีความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ภูคติน และคณะ [29] อธิบายว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องใช้หลักธรรมสารณียธรรม 6 ซึ่งเป็นธรรมของการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย 6 ประการ คือ 1) เมตตาการุณยธรรม คือการกระตือรือร้นเมื่อมีปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไข มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) เมตตาโมกขธรรม คือ ความเสียสละ รู้จักคำนึงถึงผล

ประโยชน์ของส่วนรวม 3) เมตตาวีกรรม คือ พุดจาสุภาพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4) สาธารณโภคี คือ มีน้ำใจเพื่อสังคม 5) สีสลสามัญญตา คือ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่สังคมวางไว้ และ 6) ทิฐิสามัญญตา คือ มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หลักธรรมนี้จะช่วยให้สังคมที่เป็นพุทธวัฒนธรรม อยู่ด้วยกันได้อย่างสันติสุข

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของงานวิจัย

1. ข้อจำกัด

จากการทำวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของรูปแบบสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมที่ให้ข้อมูลโดยสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี อาจมีข้อมูลบางอย่างไม่ได้กล่าวถึงโดยละเอียด ด้วยเหตุผลประเด็นด้านความอ่อนไหว นอกจากนี้ตามที่ระบุข้างงานวิจัยชิ้นนี้พื้นที่วิจัยคือ บริบทของจังหวัดพะเยา ไม่สามารถสะท้อนภาพรวมของสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ หรือคนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อยู่ในประเทศไทยได้ ยังมีบริบทอื่น ๆ ที่อาจให้ผลการวิจัยในการศึกษาที่แตกต่างออกไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการศึกษาวิจัยเพื่อเติมเต็มและขยายฐานองค์ความรู้ในเรื่องสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต ผู้มีวิจัยมีมุมมองนำเสนอ ดังนี้

- 1) ศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้โมเดลด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นฐานในการวิเคราะห์สมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของสามเณรนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
- 2) ศึกษา ประเด็นการครอบงำและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
- 3) ศึกษาความเหมือน ความซับซ้อน ความหลากหลาย และความแตกต่าง ของสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย
- 4) ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

Reference

- [1] Ramirez, R. E. (2016). Impact On Intercultural Competence When Studying Abroad and The Moderating Role of Personality. *Journal of Teaching in International Business*, 27, 88-105. <https://doi.org/10.1080/08975930.2016.1208784>.
- [2] Wolff, F., & Borzikowsky, C. (2018). Intercultural Competence by International Experiences? An Investigation of The Impact of Educational Stays Abroad on Intercultural Competence and Its Facets. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 49(3), 488-514. <https://doi.org/10.1177/0022022118754721>.
- [3] Opassatian, K., Polsaram, A., & Kaemkate, A. (2020). Development of Intercultural Competency Indicators of Faculty in International Program. *Saengtham College Journal*, 12(2), 50-67.

- [4] Deardorff, D. K. (2015). How to Assess Intercultural Competence. In Zhu Hua (Ed), *Research Methods in Intercultural Communication: A Practical Guide*, (pp.120-134). Wiley-Blackwell.
- [5] Subcommittees for The General Buddhist Education. (2014). *Manual for the General Buddhist Education*. (1st ed.). National Office of Buddhism Press. <https://www.onab.go.th/th/ebook/category/detail/id/1/iid/94>. (in Thai)
- [6] Committees for the General Buddhist Education. (2015). *General Buddhist Educational Curriculum B.E. 2558 (A.D. 2015) According to The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D.2008), Buddhism and Pali Language Subject Area*. (in Thai)
- [7] Jandeang, B. (2019). Factors Affecting Drug Risk Behavior of Secondary School Students in The Boundary Area of the Mekong Basin. *Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University*, 14(3), 424-432. (in Thai)
- [8] Kim, Y. Y. (2001). *Becoming Intercultural: An Integrative Theory of Communication and Cross-Cultural Adaptation*. Sage Publications.
- [9] Panyamak, S. (2023). Reducing Social Inequality Among Hmong Ethnic Groups in Chiang Kham District, Phayao Province. *The Journal of Research and Academics*, 6(1), 91–104. <https://doi.org/10.14456/jra.2023.8> (in Thai)
- [10] Alsubaie, M. A. (2015). Examples of Current Issues in The Multicultural Classroom. *Journal of Education and Practice*, 6(10), 86-89.
- [11] Chouari, A. (2016). Cultural Diversity and The Challenges of Teaching Multicultural Classes in The Twenty-First Century. *Arab World English Journal*, 7(3), 3-17. [https:// dx.doi.org/10.24093/awej/ vol7no3](https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol7no3)
- [12] Deardorff, D. K. (2004). The Identification and Assessment of Intercultural Competence as A Student Outcome of International Education at Institutions of Higher Education in The United States [*Unpublished* doctoral dissertation]. North Carolina State University, Raleigh.
- [13] Okoro, A. E., & Washington M. C. (2012). Workforce Diversity and Organizational Communication: Analysis of Human Capital Performance and Productivity. *Journal of Diversity Management (JDM)*, 7(1), 57-62. <https://doi.org/10.19030/jdm.v7i1.6936>
- [14] Stier, J. (2006). Internationalization, Intercultural Communication and Intercultural Competence. *Journal of Intercultural Communication*, 11, 1-9. <https://doi.org/10.36923/jicc.v6i1.422>
- [15] Dalib, Y., Harun, M., Yusof, N., & Ahmad, M. K. (2019). Exploring Intercultural Competence Among Students in Malaysian Campuses. *Malaysian Journal of Communication*, 35(1), 1-16. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2019-3501-01>

- [16] Myles, J. M. (2019 August 28). *Developing Intercultural Competence*. <https://www.edcan.ca/articles/developing-intercultural-competence/>
- [17] Idris, M. M. (2020). Assessing Intercultural Competence (IC) of State Junior High School English Teachers in Yogyakarta. *Indonesian Journal of Applied Linguistics*, 9, 628-636. <https://doi.org/10.17509/ijal.v9i3.23213>
- [18] Phrakruphanomprechakon. (2018). The Scenario of General Buddhist Scripture School during A.D. 2015-2024. *Sripatum Chonburi Journal*, 16(1), 202-214. (in Thai)
- [19] Deardorff, D. K. (2006). Identification And Assessment of Intercultural Competence as A Student Outcome of Internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10, 241-261. <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
- [20] Doungphummes, N. (2022). Handout: Intercultural communicative competence [Unpublished manuscript]. Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. (in Thai)
- [21] Wongpinunwatana. W. (2019). Thai Language Usage in Cross-Cultural Communication Process of Foreigner Students. *Journal Of Language, Religion and Culture*, 8(2), 1–15. (in Thai)
- [22] Pinto, S. (2018), “Intercultural Competence in Higher Education: Academics’ Perspectives”, *On the Horizon*, 26(2), 137-147. <https://doi.org/10.1108/OTH-02-2018-0011>
- [23]. Ungsitipoonporn, S. (2014). Revitalization of Indigenous Hakka Food: Challenges in Adversity. *Silpakorn University Journal*, 34(3), 43-64. (in Thai)
- [24] Mahayot, N., & Jangroj, V. (2022). Intercultural Communication of Pilok E Tong. *Interdisciplinary Social Sciences and Communication Journal*, 5(4), 36–45. <https://doi.org/10.14456/issc.2022.23>. (in Thai)
- [25] Chumai. T. (2019). Growth And Development of Early Childhood. *Hua Hin Medical Journal*, 1(2), 18–33. (in Thai)
- [26] Raksat. D. (2014). The Effect of Buddhist Characteristics on Psychological Well-Being of A adolescents in Holistic Mind Development for Youth Project of The Young Buddhists Association of Thailand Under Royal Patronage: The Mediating Roles of Sense of Coherence [Master’s Thesis]. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- [27] Jitbantao. T. (2017). Psychoanalytic Theory of Personality. *School of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University*, 10(2), 275-284. (in Thai)
- [28] Zhou, V. X. (2022). Engaging non-essentialism as Lived Wisdom: A Dialogue Between Intercultural Communication and Buddhism. *Language and Intercultural Communication*, 22, 294-311. <https://doi.org/10.1080/14708477.2022.2046768>

- [29] Phukhothin. U., Pratoomkaew. S., Saichart. T., & Intawee. P. (2022) Multiculturalism: Coexistence of Community-Based on the Buddhist Integration of Sāraṇīyadhamma. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(5), 2313-2323. (in Thai)

แนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง:
จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าเล้ง สำหรับวงวูดวินด์ควินเทต
และเครื่องกระทบ
Concept and Creativity in Music Composition:
Spirit of Kaoseng Beach for Woodwind Quintet and
Percussions

ดรุณี อนุกุล^{1*}
Darunee Anukool^{1*}



¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Fine and Applied Arts, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author : E-mail address : darunee.anukool@gmail.com

(Received: July 27, 2023; Revised: December 6, 2023; Accepted: December 29, 2023)

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าแสง สำหรับวงวูดวินด์ควินเทตและเครื่องกระทบ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่ผสมผสานกับเสียงเครื่องยนต์ของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าแสง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการประพันธ์เพลงที่มีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้านภาคใต้และดนตรีตะวันตก โดยศึกษาข้อมูล แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์ใช้ในการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง ออกแบบบทประพันธ์โดยนำวัตถุดิบจากทรงเงืงศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ได้แก่ สลิดา จังหวะอินัง และเครื่องดนตรีรำมะนา มาประยุกต์สร้างสรรค์ร่วมกับกลวิธีการประพันธ์เพลงแบบตะวันตก อาทิ การเปลี่ยนกุญแจเสียง การขยายส่วนลักษณะจังหวะ การใช้โน้ตเสียงค้าง เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดบทประพันธ์เพลงที่มีลีลาและสีสันของความเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ ซึ่งเป็นการต่อยอดและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้สู่ความเป็นสากล อันก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์และวิชาการทางด้านดนตรี

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลง เครื่องกระทบ วูดวินด์ควินเทต หาดเก้าแสง

Abstract

Music Composition Spirit of Kaoseng Beach for Woodwind Quintet and Percussions aimed to 1) create a music composition in which was inspired by the elegance of morning sunlight blending with boat motor sound of local fishermen at the Kaoseng Beach in Songkhla, and 2) present a style of music composition that mixes local southern music with western music by exploring knowledge, ideas, and related theory to synthesize them and adapt into creating music composition. Regarding this music composition, various components from Rong-Ngeng, a type of southern folk performing arts, such as rhythmic folk patterns and percussion instruments called 'Rebana' are integrated with western musical composition method, such as modulation, augmentation, and pedal tone to display the music composition which is infused of style and color of southern folk music, in which will further develop local southern culture into being more international that enhances aesthetics and musical academic matters.

Keywords: Music Composition, Percussion, Woodwind Quintet, Kaoseng Beach

บทนำ

หาดเก้าแสง ตั้งอยู่ ณ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ในบริเวณทางทิศใต้ของหาดสมิหลาไปประมาณ 3 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นหาดทรายที่มีโค้งอ่าวเล็ก ๆ มีโขดหินกระจายอยู่ตามบริเวณริมชายหาด และมีหินก้อนใหญ่ตั้งโดดเด่นอยู่เหนือโขดหิน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ห้วยนางแรง โดยมีความเชื่อว่ามีดวงวิญญาณของนายแรงเป็นปู่โสมเฝ้าทรัพย์อยู่ในบริเวณนั้น ในบริเวณริมหาดเก้าแสงมีหมู่บ้านชาวประมงของชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นแหล่งสร้างเรือประมงพื้นบ้านที่มีลวดลายสีสันสวยงามและยังคงรักษาวิถีชีวิตการทำประมง

ท้องถิ่นไว้ แม้หาดเก้าแสงจะมีหาดทรายที่ไม่ขาวมากนัก แต่ธรรมชาติและวิถีชีวิตการทำประมงท้องถิ่นที่ยังคงยืนหยัดอยู่ท่ามกลางสังคมเมืองจึงกลายเป็นมนต์เสน่ห์ของพื้นที่แห่งนี้[1] วิถีชีวิตของชาวประมงเก้าแสงมีความผูกพันกับท้องทะเลมานาน การทำประมงที่นี่เป็นการทำประมงพื้นบ้านใช้เรือที่มีขนาดเล็กประมาณ 2-3 คน การจับสัตว์น้ำก็จะจับมาแค่เพียงพอต่อการยังชีพในแต่ละครั้งเท่านั้น ชาวประมงเก้าแสงทำประมงด้วยความระมัดระวัง คอยดูแลไม่ทำลายประการังซึ่งเป็นสถานที่อยู่อาศัยและหลบภัยของสัตว์ในทะเล ทั้งยังคอยสอดส่องดูแลท้องทะเล แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อเจอการทำประมงพาณิชย์ที่ผิดกฎหมายเข้ามาบุกรุกในเขตชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรทางทะเลลดลงเป็นอย่างมาก[2] วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านเก้าแสงจึงเป็นวิถีชีวิตที่มีความผูกพันกับท้องทะเล แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และท้องทะเลที่ดำรงชีพด้วยการเห็นคุณค่าของท้องทะเล

บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าแสง สำหรับวงดุริยางค์คินเท็ตและเครื่องกระทบ ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่สาดส่องสะท้อนเงาที่ทะเลผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าแสง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าแสง สำหรับวงดุริยางค์คินเท็ตและเครื่องกระทบ ผู้ประพันธ์เพลงได้ออกแบบบทประพันธ์เพลงโดยนำเอาลีลาจังหวะ และรำมะนา (Rebana) เครื่องดนตรีเครื่องตีประกอบการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของชาวไทยมุสลิม มาผสมผสานเข้ากับกลวิธีการประพันธ์เพลงแบบตะวันตก เพื่อถ่ายทอดจินตนาการของผู้ประพันธ์เพลงที่บอกเล่าความงามของท้องทะเลและวิถีชีวิตการทำประมงท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม ณ หาดเก้าแสง จังหวัดสงขลา ผ่านเสียงดนตรีของวงดุริยางค์คินเท็ตและเครื่องกระทบที่ผสมผสานสีสนของความเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ร่วมกับดนตรีตะวันตก เพื่อเปิดประสบการณ์ให้ผู้ฟังได้ร่วมจินตนาการไปกับบทประพันธ์เพลงถึงความงามของท้องทะเลและวิถีชีวิตการทำประมงท้องถิ่น ทั้งยังได้สัมผัสถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาผสมผสานกันได้อย่างลงตัว

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง

1. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่ผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าแสง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการประพันธ์เพลงที่มีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้านภาคใต้และดนตรีตะวันตก

ประโยชน์ของการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง

1. ได้บทประพันธ์เพลงใหม่ที่มีลีลาและสีสนของความเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่ผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าแสง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

2. ได้นำเสนอรูปแบบการประพันธ์ที่ใช้ดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ผสมกับลีลาแบบดนตรีตะวันตก

3. ได้ส่งเสริมคุณค่าให้แก่ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ให้เป็นสากล

4. ได้เผยแพร่บทประพันธ์เพลงในวงการวิชาการระดับนานาชาติ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าแสง สำหรับวงดุริยางค์คินเท็ตและเครื่องกระทบ มีวิธีการและขั้นตอนดำเนินการประพันธ์เพลง ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย งานสร้างสรรค์ ตลอดจนบทประพันธ์

เพลงที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์ใช้ในการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง

2. ออกแบบบทประพันธ์เพลง กำหนดแนวคิด เครื่องดนตรี และเทคนิคที่ใช้ในการประพันธ์เพลง โดยรวม

3. ดำเนินการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงตามแนวคิดที่กำหนด เพื่อถ่ายทอดจินตนาการของผู้ประพันธ์เพลงสู่บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดแก้วแสง สำหรับวงดุริยางค์วินด์ควินเท็ตและเครื่องกระทบ โดยใช้โปรแกรม Staff Pad ในการบันทึกโน้ตเพื่อให้ได้เสียงที่มีคุณภาพในการนำเสนอบทประพันธ์เพลง และใช้โปรแกรม Sibelius ในการบันทึกโน้ตเพื่อจัดทำรูปเล่ม

4. เผยแพร่บทประพันธ์เพลงในที่ประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

5. อรรถาธิบาย สรุปผลและจัดทำรูปเล่ม

แนวคิดและการวิเคราะห์การสร้างสรรค์

บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดแก้วแสง สำหรับวงดุริยางค์วินด์ควินเท็ตและเครื่องกระทบ มีแนวคิดการสร้างสรรคที่ใช้การผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและตะวันออกเพื่อนำเสนอลีลาและสีสันของความเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ในมิติของดนตรีตะวันตก ซึ่งในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านมากขึ้น อันเนื่องมาจากเสน่ห์ของสำเนียง ทำนอง จังหวะ โดยมีการนำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภายใต้เทคนิคการประพันธ์ดนตรีพื้นถิ่น[3] การผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรี เป็นอีกกลวิธีที่นักประพันธ์เพลงมีการนำมาใช้ในการถ่ายทอดจินตนาการ อารมณ์ความรู้สึก สร้างสำเนียงและสีสันให้แก่ประพันธ์เพลง ตลอดจนถ่ายทอดตัวตนของผู้ประพันธ์เพลงได้อย่างน่าสนใจ เช่น บทประพันธ์เพลง *Shanghai Overture for Symphonic* ของ Bright Sheng ที่ถ่ายทอดสำเนียงจีนผ่านเทคนิคการบรรเลงเครื่องดนตรี เช่น มอร์ดนต์ (Mordent) และการพรมนิ้ว (Trill) ในแนวฟลูตและโอโบได้อย่างลงตัว[4] บทประพันธ์เพลง *Capriccio espagnole* ของ Rimsky-Korsakov ที่มีการนำแทมบูรีนและคัสตาเน็ตมาร่วมบรรเลงกับเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ ขวนให้รู้สึกถึงดนตรีแดนรำของสเปน [5] บทประพันธ์เพลง *ประสานเสียงสำเนียงระงัง* ชิมโฟนีสำหรับเครื่องดนตรีอาเชียนและวงออร์เคสตรา ของ ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร ที่มีการนำเครื่องดนตรีอาเชียนของ 5 ประเทศ ได้แก่ เกาะของประเทศเมียนมาร์ ปี่แนของประเทศไทย ดับเบของประเทศไทย ดับเบของประเทศเวียดนาม โบนังของประเทศอินโดนีเซีย และกลืนดังของประเทศฟิลิปปินส์ มาสร้างสรรค์เป็นดนตรีคลาสสิคร่วมสมัยที่ผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีอาเชียนเข้าด้วยกัน [6] บทประพันธ์เพลง *กรุงเทพมหานคร* ของ ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล ที่มีการนำบันไดเสียงเพนาโทนิคมาสร้างทำนอง โดยใช้ลักษณะจังหวะและทิศทางของทำนองที่คล้ายคลึงกับโน้ตสับดหรือการเอื้อนของทำนองเพลงร้องในดนตรีไทย เพื่อทำให้เกิดลักษณะทำนองที่มีเสียงคล้ายทำนองเพลงไทย ทั้งยังมีการผสมผสานวัตถุติดจากดนตรีร่วมสมัย ดนตรีแจ๊ส และดนตรีลูกทุ่งได้อย่างน่าสนใจ [7] เป็นต้น

บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดแก้วแสง สำหรับวงดุริยางค์วินด์ควินเท็ตและเครื่องกระทบ เครื่องดนตรีที่ใช้ในบทประพันธ์ ประกอบไปด้วย ฟลูต (Flute) โอโบ (Oboe) คลาริเน็ต (Clarinet) เฟรนช์ฮอร์น (French horn) บาสซูน (Bassoon) เรนสติ๊ก (Rainstick) มาร์คทรี (Mark tree) วูดบล็อก (Wood Blocks) ทริแองเกิล (Triangle) คาบาซา (Cabasa) และร่ามะนา ผู้ประพันธ์เพลงได้นำเอาลีลาจังหวะอินัง (Figure 1) และร่ามะนาเครื่องดนตรีของรอกเงยศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของชาวไทยมุสลิมมาผสมผสานเข้ากับกลวิธีการประพันธ์เพลงแบบตะวันตก เพื่อถ่ายทอดจินตนาการของผู้ประพันธ์เพลงที่บอกเล่าความงามของท้องทะเลและวิถีชีวิต

การทำประมวงท้องถิ่นของชุมชนมุสลิมในบริเวณชายหาดเก่าแสง ที่พึงพาทรัพยากรทางทะเลเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์และทะเลที่อยู่ต้องร่วมกันบนพื้นฐานของความเข้าใจ ทั้งยังเป็นการเปิดประสบการณ์ให้ผู้ฟังได้สัมผัสถึงความงามและสัมผัสอัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ ผ่านลีลาและสำเนียงตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์เพลง โครงสร้างบทประพันธ์เพลงประกอบด้วย

ช่วงนำ (Introduction) อยู่ในกุญแจเสียง G เมเจอร์ เป็นช่วงที่ค่อย ๆ นำผู้ฟังเข้าสู่จินตนาการของบทประพันธ์

ตอน A อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ จินตนาการได้ถึงแสงสีทองของแสงพระอาทิตย์ที่กำลังค่อย ๆ โผล่พ้นขอบฟ้าเพื่อแสดงถึงเช้าวันใหม่ ณ บริเวณชายหาดเก่าแสง

ตอน B อยู่ในกุญแจเสียง A ไมเนอร์ และ C เมเจอร์ จินตนาการได้ถึงเรือประมงที่กำลังแล่นออกจากฝั่งสู่ท้องทะเลที่กว้างใหญ่ไพศาล

ตอน C อยู่ในกุญแจเสียง C ไมเนอร์ จินตนาการได้ถึงลีลาของฝูงปลาตัวเล็ก ๆ ที่กระโดดไปมาบนผิวน้ำในท้องทะเล

ตอน A' อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ จินตนาการได้ถึงการล่องเรือประมงกลับเข้าสู่หาดเก่าแสงอย่างปลอดภัย

โคดา (Coda) อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ เป็นช่วงส่งท้ายของบทประพันธ์เพลง



Figure 1 Rebana in Inang rhythmic pattern

Source: Adapted from Anukool, A. [8]

ช่วงนำเป็นช่วงที่ค่อย ๆ นำผู้ฟังเข้าสู่จินตนาการของบทประพันธ์ เริ่มต้นด้วยการใช้โน้ตเสียงค้าง (Pedal tone) ของแนวบาสซูนและเฟรนช์ฮอร์นด้วยคู่แปด (Octave) (ห้องที่ 1-5) โดยมีฟลูตและโอโบเล่นโน้ตในทิศทางตรงกันข้าม (ห้องที่ 2-6) (Figure 2) จินตนาการได้ถึงเสียงคลื่นที่กระทบชายหาดเก่าแสงในช่วงเช้ามีดอย่างแผ่วเบา



Figure 2 Pedal tone in bassoon and French horn; and contrary motion of flute and oboe

ห้องที่ 11 มีการใช้คอร์ดร่วม (Pivot chord) เพื่อเข้าสู่ตอน A ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ (Figure 3)

V7 |
V7/V V | V7 |

Figure 3 Measure 11, Pivot chord before going into section A

ตอน A จินตนาการได้ถึงแสงสีทองของแสงพระอาทิตย์ที่กำลังค่อย ๆ โผล่พ้นขอบฟ้าเพื่อแสดงถึงเช้าวันใหม่ ณ บริเวณชายหาดเก่าแก่ ซึ่งทำให้ผู้ประพันธ์เพลงรู้สึกถึงความสว่าง สดใส ผู้ประพันธ์เพลงจึงนำเอากลุ่มเครื่องดนตรีที่ให้เสียงสว่างสดใส กังวานและให้ความรู้สึกถึงความเป็นธรรมชาติมาดำเนินทำนองหลักเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในท่อนนี้ เริ่มต้นทำนองหลักในกุญแจเสียง C เมเจอร์โดยกำหนดให้เฟรนช์ฮอร์นทำหน้าที่นำเสนอทำนองหลักในช่วงเริ่มต้นตอน A (ห้องที่12-15) จากนั้นจึงสลับให้ฟลูต (ห้องที่16-19 และห้องที่ 24-28) และโอโบนำเสนอทำนองหลัก (ห้องที่ 20-23) (Figure 4)

The image displays a musical score for a woodwind quintet, specifically focusing on the melodic lines of the Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet (Cl.), Horn (Hn.), and Bassoon (Bsn.). The score is written in 4/4 time and is divided into two systems. The first system begins at measure 18, and the second system begins at measure 23. Red dashed boxes are used to highlight specific melodic phrases: in the first system, a phrase in the Flute part is boxed, and a phrase in the Oboe part is boxed; in the second system, phrases in both the Flute and Oboe parts are boxed. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings (mp, mf, p). The key signature is one sharp (F#).

Figure 4 Melody in section A

ห้องที่ 29 มีใช้การซ้ำโมทีฟ (Motive) ในช่วงเชื่อม (Transition) ก่อนเข้าสู่ตอน B (Figure 5)

Figure 5 Motif repetition in the transition before going into section B

ตอน B จินตนาการได้ถึงเรือประมงที่กำลังแล่นออกจากฝั่ง ในตอนนี้อยู่ประพันธ์เพลงได้มีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรี รำมะนาบรรเลงในลีลาจังหวะอินทรีร่วมกับเครื่องดนตรีตะวันตก (ห้องที่ 33-38) (Figure 6) และมีการสอดแทรกการใช้โน้ต ประดับ (Ornamentation) ลักษณะพรมนี้ในแนวทำนอง (ห้องที่ 33-34, 40-42 และ 48) (Figure 7) เพื่อถ่ายทอด จินตนาการของผู้ประพันธ์เพลงผ่านสำเนียงความเป็นพื้นบ้านภาคใต้

Figure 6 Inang rhythmic pattern integrating with western music instrument



Figure 7 Using Trill to decorate melody

ตอน C จินตนาการได้ลึสาของฝูงปลาตัวเล็ก ๆ ที่กระโดดไปมาบนผิวน้ำในท้องทะเล ในตอนนีั้ผู้ประพันธ์เพลงใช้โน้ตแยก (Arpeggio) เล่นจังหวะไล่ต่อกันของฟลูต โอโบ และคลาริเน็ตเพื่อสื่อถึงฝูงปลาตัวเล็ก ๆ ที่กระโดดไปมา (ห้องที่ 49-54) (Figure 8)

Figure 8 Using Arpeggio by following flute, oboe, and clarinet

ในตอน C ใช้กุญแจเสียงคู่ขนาน (Parallrel key) เพื่อสร้างสีสันให้แก่บทประพันธ์เพลง (Figure 9)

Figure 9 shows a musical score with a key change from C major to C minor. The score includes parts for Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet (Cl.), Horn (Hn.), Bassoon (Bsn.), Percussion (Per.), and Rehearsal (Reb.). The key change is marked with a 'C' in a box above the Flute staff. Dynamics include mp and mf.

Figure 9 Using Parallel key

ตอน A' จินตนาการได้ถึงการล่องเรือประมงกลับเข้าสู่หาดเก่าเสียงอย่างปลอดภัย ในตอนนี้ผู้ประพันธ์ได้มีการนำทำนองหลักของตอน A กลับมาบรรเลงอีกครั้งเพื่อสื่อถึงเรือประมงที่เดินทางกลับเข้าสู่ชายหาดเก่าเสียงอย่างปลอดภัย โดยใช้เทคนิคการขยายส่วนลักษณะจังหวะ (augmentation) ให้มีความยาวเป็น 2 เท่าหรือมากกว่าโดยยังคงรักษาทำนองเดิมไว้ [9] (Figure 10)

Figure 10 shows a musical score with augmentation in section A'. The score includes parts for Horn (Hn.). The melody in section A' is shown with arrows indicating the augmentation of the melody in section A.

Figure 10 Melody in section A' using Augmentation

โคดา เป็นช่วงสุดท้ายของบทเพลง ผู้ประพันธ์เพลงได้มีการเพิ่มอัตราความเร็ว (Tempo) ใช้คอร์ดยืม (ห้องที่ 128) (Figure 11) ตลอดจนการไลโน้ต (Scale running) (ห้องที่ 129-130) (Figure 12) เพื่อนำมาสร้างสีสันก่อนจบบทประพันธ์เพลง



Figure 11 Borrowed chord (chord Ab) from Parallel key



Figure 12 Scale running of flute at the end of music composition

การเผยแพร่บทประพันธ์เพลง

บทประพันธ์เพลงนี้ได้เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์เมื่อวันที่ 7-8 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ในงาน The 4th International Symposium on Creative Fine Arts (ISCFA) 2023 และเผยแพร่ทางเว็บไซต์ Youtube โดยสามารถรับฟังบทประพันธ์เพลงได้ตาม QR Code (Figure 13)



Figure 13 QR Code of 'Music Composition: Spirit of Kaoseng Beach for Woodwind Quintet and Percussion'

สรุปและอภิปรายผล

บทประพันธ์เพลง จิตวิญญาณแห่งหาดเก้าเส้ง สำหรับวงดุริยางค์วินเท็ตและเครื่องกระทบ เป็นบทประพันธ์เพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่ผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าเส้ง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงใหม่ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความงดงามของแสงพระอาทิตย์ยามเช้าที่ผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีของชาวประมงพื้นบ้าน ณ บริเวณชายหาดเก้าเส้ง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการประพันธ์เพลงที่มีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้านภาคใต้และดนตรีตะวันตก กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานคือการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างดนตรีตะวันออกและดนตรีตะวันตก โดยนำลีลาจังหวะอินัง และรำมะนาเครื่องดนตรีเครื่องเดี่ยวศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ มาประยุกต์สร้างสรรค์ร่วมกับกลวิธีการประพันธ์เพลงแบบดนตรีตะวันตก อาทิ การเปลี่ยนท่วงทำนองเสียง การขยายส่วนลักษณะจังหวะ การใช้โน้ตเสียงค้ำ เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ใช้ในบทประพันธ์ ได้แก่ ฟลูต โอโบ คลาริเน็ต เฟรนช์ฮอร์น บาสซูน เรนสตีก มาร์คทรี วูดบล็อก ทรัมเป็ต คอราซ และ รำมะนา บทประพันธ์เพลงมีความยาวประมาณ 5 นาที ซึ่งถ่ายทอดอารมณ์และจินตนาการของผู้ประพันธ์เพลงที่บอกเล่าความงามของท้องทะเลและวิถีชีวิตการทำประมงท้องถิ่น ณ หาดเก้าเส้ง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ผ่านเสียงของวงดุริยางค์วินเท็ตและเครื่องกระทบที่มีลีลาและสีสันของความเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ ซึ่งเป็นการต่อยอดและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้สู่ความเป็นสากล อันก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์และวิชาการทางด้านดนตรี สร้างประสบการณ์ให้ผู้ฟังได้สัมผัสถึงความงามและคุณค่าของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างลงตัว เปรียบเสมือนเดียวกับมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันกับท้องทะเลบนพื้นฐานของความเข้าใจเห็นถึงความงามและคุณค่าของธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ผลงานเพื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ในด้านการท่องเที่ยวให้หาดเก้าเส้งเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

Reference

- [1] Songkhla City Hall. (n.d.). *Kaosing Beach*. Songkhla Province. <https://www.songkhla.go.th/travel/detail/130>. [in Thai]
- [2] Pinitputthapong, P. (2014). Way of life and adaptation of Ban Kao Seng Fishermen in Bo Yang Sub-district, Mueang Songkhla District, Songkhla Province. Kasetsart University. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/KU.the.2014.44. [in Thai]
- [3] Pichittanarak, P., & Premananda, W. (2019). Preludes: The exotic ASEAN phenomena for piano. *Rangsit Music Journal*, 14(2), 75–87. <https://so06.tcithaijo.org/index.php/rmj/article/view/204554>. [in Thai]
- [4] Anukool, D. (2564). *Doctoral music composition: Spirit, characters, expression of “Songkhla sweets” the suite for wind ensemble*. [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/79371>. [in Thai]

- [5] Adler, S. (2002). *The Study of orchestration* (3rd ed). W.W.Norton & Company.
- [6] Dhamabutra, N. (2559). “The harmony of chimes” A symphony for ASEAN traditional instrument and orchestra. In Natcha Pancharoen et al. (Eds.), *Musical literature: A collection of academic creative music articles* (pp. 48-72). Tana Press. [in Thai]
- [7] Vongtaradon, S. (2559). Thainess in musical compositions “Bangkok City”. In Natcha Pancharoen et al. (Eds.), *Musical literature: A collection of academic creative music Articles* (pp. 73-83). Tana Press. [in Thai]
- [8] Anukool, A. (2007). *Rong-Ngang songs of Ussaleemala* [Master’s thesis]. Mahidol University. [in Thai]
- [9] Pancharoen, N. (2021). *Music dictionary* (5th ed). Tana Press. [in Thai]

กำเนิดนามสกุลคนไทย:
การสถาปนาอำนาจปิตาธิปไตยในครอบครัวคนไทย
The Origin of Thai Surname:
Establishment of Patriarchal Power within Thai Family

ธนาย เจริญกุล^{1*}
Thanai Charoenkul^{1*}



¹ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200

¹ College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University, 10200, Thailand

* Corresponding author: E-mail: thanai@live.com

(Received: June 24, 2023; Revised: January 6, 2024; Accepted: January 16, 2024)

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ศึกษามาตรการบังคับใช้นามสกุลตาม พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ผ่านการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในยุคแรกเริ่มของการบังคับใช้นามสกุล โดยอาศัยมุมมองว่าด้วยปิตาธิปไตยของ ลูซย์ อิริกาเรย์ (Luce Irigaray) นักปรัชญาแนวสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส มาอธิบายเพื่อให้เห็นว่าการบังคับให้นามสกุลสืบทอดจากบิดาไปสู่ลูกชาย หรือญาติฝ่ายชายนั้น เป็นจุดกำเนิดของปิตาธิปไตยที่เริ่มต้นในระบบครอบครัว และ พ.ร.บ.ขนานนามสกุลยังเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสิ่งที่อิริกาเรย์เรียกว่า “อัตบุคคลเพศชาย” (Male Subject) ขึ้นในสังคมแบบชายเป็นใหญ่ แต่สำหรับความพยายามสถาปนาอัตบุคคลเพศชายในรัฐไทยนั้น กลับได้ช่วยเสริมสร้างอุดมการณ์ของรัฐแบบจารีตให้ยืนยาวไปตามการสืบทอดนามสกุลต่อไปด้วย

คำสำคัญ: นามสกุล ปิตาธิปไตย รัฐชาติ รัชกาลที่ 6 ลูซย์ อิริกาเรย์

Abstract

This article has studied surname enforcement according to the Surname Act, B.E. 2456, in the early days of enforcing surnames, through analyzing historical evidence and related documents, based on the patriarchal outlooks of Luce Irigaray, a French feminist philosopher to explain how that forcing of the surname inherited from fathers to sons or male relatives becomes the origin of patriarchy in the family system. However, the Surname Act was also the starting point for creating what Irigaray called a “Male Subject” in a patriarchal society. But for the attempt to establish a male identity in the Thai state, it has rather helped strengthen the ideology of the traditional state to be embedded in the modern state to be inherited by inheriting the surname.

Keywords: Surname, Patriarchy, Nation-State, King Rama VI, Luce Irigaray

บทนำ

บทความชิ้นนี้จะได้นำแนวคิดว่าด้วยปิตาธิปไตย (Patriarchy) ของ ลูซย์ อิริกาเรย์ (Luce Irigaray) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์และหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนสถานการณ์เมื่อเริ่มแรกบังคับใช้นามสกุลตาม พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2486 เพื่อชี้ชวนให้เห็นการสร้างอัตบุคคล (subject) หรือความเป็นพลเมืองสยาม ในยุคของการก่อร่างสร้างรัฐสมัยใหม่ ว่าได้ใช้นามสกุลเป็นเครื่องมือในการรักษาอุดมการณ์ของรัฐแบบจารีตเอาไว้ได้อย่างไร พร้อม ๆ กับการสร้างอัตบุคคลเพศชาย (Male Subject) ขึ้นมาใหม่ เพื่อตอบสนองอุดมคติอันจำเป็นต่อรัฐประชาชาติ

วัตถุประสงค์

บทความชิ้นนี้จะศึกษาช่วงเวลาของการเริ่มต้นบังคับใช้นามสกุลโดยรัฐไทยในฐานะกลไกทางอำนาจอันกระทำต่อปัจเจกบุคคลและครอบครัว โดยนำแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมฝรั่งเศสว่าด้วยความแตกต่างระหว่างเพศ (Sexual Differences) ของลูซย์ อิริกาเรย์ ที่สังคมไทยยังไม่คุ้นเคยมาศึกษาปรากฏการณ์ในอดีต

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้เขียนได้ใช้วิธีศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติว่าด้วยการจดทะเบียนนามสกุล รวมเอกสารร่วมสมัยอื่น ได้แก่ บทพระราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ยังมีเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ โดยใช้การอธิบายเป็นลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

สรุปผลและอภิปรายผล

เนื้อหาในบทความนี้ได้อาศัยแนวคิดด้วยปิตาธิปไตยของลูซี อิริกาเรย์ (Luce Irigaray) นักปรัชญาสตรีนิยมชาวฝรั่งเศสมาเป็นกรอบในการพิจารณาการบังคับใช้นามสกุลของคนไทย ผ่าน พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ในอดีต ซึ่งถอดแบบมาจากธรรมเนียมชื่อบุคคล (Naming Practice) ของชาวยุโรปตะวันตก ทั้งนี้ อิริกาเรย์ได้วิพากษ์ปรัชญาและวัฒนธรรมตะวันตกมาตลอด โดยเชื่อว่าระบบปรัชญาและวัฒนธรรมจากโลกตะวันตกเป็นวาทกรรมของเพศชาย และยังกีดกันเพศหญิงไปพร้อมกันด้วย ทฤษฎีใด ๆ อันว่าด้วยอัตบุคคล (Subject) จึงมักสอดคล้องกันกับความเป็นชาย [1] หรือสร้างได้เพียงอัตบุคคลเพศชายเท่านั้น จนอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาตะวันตกล้มเหลวในการสร้างทฤษฎีว่าด้วยความเป็นอัตบุคคล (Subjectivity) ที่ยืนยันว่าบุคคลดำรงเพศอยู่เสมอ (Sexed Subject) อันมีพื้นฐานจากความแตกต่างระหว่างร่างกายของเพศชายและหญิง ซึ่งเป็นความแตกต่างขั้นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ จนทำให้สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีมโนทัศน์แบบเพศเดียว (Monosexual) หรือเกิดอัตบุคคลที่มีเพียงหนึ่งเพศ (One-subject) นั่นคือเพศชาย มีใช้สองเพศ (Two-subject) โดยอิริกาเรย์มักอธิบายปรากฏการณ์นี้ ด้วยคำศัพท์เฉพาะตัวจนรู้จักกันดีกล่าวคือ วัฒนธรรมตะวันตกนั้นเป็นวัฒนธรรมในแบบ hom (m) osexual ซึ่งผู้ชายเป็นฝ่ายแลกเปลี่ยนสินค้าและผู้หญิง [2] ทั้งนี้สังคมที่มีอัตบุคคลเพียงเพศเดียวและเพศชาย (one-male subject) นั้น เกิดจากพื้นฐานวิธีคิดแบบมนุษยนิยมฝ่ายเสรีนิยม (Liberal Humanist Subject) ซึ่งเชื่อว่าอัตบุคคลนั้นเกิดจากตัวตนที่เป็นปัจเจกภาพ (Individual Self) มีลักษณะเป็นหน่วยชีวิตอันสมบูรณ์ (Atomistic) มีเจตจำนงเสรี (Freewill) และยังเป็นผู้ดำรงอยู่เหนือสถาบันทางสังคมและความผูกพันใด ๆ [3] รวมทั้งร่างกายมนุษย์เองด้วย

วิธีคิดในแบบเสรีนิยมพยายามจะวาดอ้างว่าได้สร้างมนุษย์ที่เป็นกลาง (Neutral) ซึ่งมีความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ทุกหน่วย แต่ทว่าความพยายามสร้าง “มนุษย์สากล” (Universal Human) ดังกล่าว เป็นแค่เพียงความพยายามอำพรางความแตกต่างของอัตบุคคล เพราะอัตบุคคลที่อ้างว่า “เป็นกลาง” ดังกล่าว ครอบคลุมเฉพาะเพียงคนผิวขาว เพศชาย มีอารยธรรม เป็นชนชั้นกลาง มีการศึกษา ดำรงเพศวิถีแบบหญิง-ชาย (Heterosexual) ยึดถือเหตุผล และเป็นคนสมประกอบ [4] ผู้อยู่นอกเหนือจากนี้ถือว่า “เป็นอื่น” (Others) ย่อมถูกผลักออกไปจากศูนย์กลางของสังคม ในกรณีทางเพศนั้น แนวคิดเสรีนิยมเชื่อว่าความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปฏิบัติต่อบุคคลราวกับเขานั้น “ปลอดเพศ” จนเป็นประหนึ่งมนุษย์สากลซึ่งเสมอเหมือนกัน (Neutral) ซึ่งแตกต่างจากอิริกาเรย์ที่เห็นกลับกันว่า ความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นเนื่องด้วยปฏิบัติต่อมนุษย์ไปตามเพศ (Sexed subject) ของเขา/เธอที่แตกต่างกัน ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงไม่มีมนุษย์ที่ปลอดเพศ หรือไร้เพศโดยเด็ดขาด อัตบุคคลในสังคมจึงย่อมประกอบด้วยสองแบบ (Two-subject) ที่ไม่อาจลดรูปเหลือเพียงหนึ่ง (One-subject) ได้เสมอ อิริกาเรย์จึงเป็นตัวแทนของนักทฤษฎีอันโดดเด่นในเรื่องแนวคิดความแตกต่าง

แห่งเพศ (Sexual difference) ของสตรีนิยมสำนักฝรั่งเศส² [5]

ภายใต้วาทกรรมดังกล่าว เพศชายได้สร้างอำนาจและภาพตัวแทน (Representation) โดยจัดวางให้เพศชายเป็นองค์ประธาน (Subject) และเป็นสากล (Universal) พร้อมแสดงให้เห็นทัศนะแบบผู้ชายเป็นศูนย์กลาง (Phallogocentric) ที่คอยกำหนดทุกสรรพสิ่ง (รวมทั้งผู้หญิง) ว่าต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับผู้ชาย เพื่อให้ผู้ชายครอบครองอัตบุคคล (Subject) ณ ศูนย์กลาง พร้อมกับปฏิเสธความเป็นอัตบุคคลของผู้หญิง (Female Subjectivity) เพื่อผลักไสให้เธอไปสู่สถานะของรูปวัตถุ/ผู้ถูกกระทำ (Object) โดยอิริกาเรย์ได้เสนอสิ่งที่เรียกว่า “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” (Specularisation) ซึ่งเป็นกลไกของการก่อรูปอัตตา (Ego) โดยเฉพาะตัวตนในทางเพศ (Sexed Embodiment) ที่เกิดจากการสะท้อนภาพตัวตนผ่านกระจกเงา (Mirroring Process) การฉายภาพ (Projection) ตัวตนในกระจกเงาเป็นการผลักดันหรือสร้างความเป็นอัตบุคคล (Subjectivity) ตามแนวทางทฤษฎีจิตวิเคราะห์ สำหรับอิริกาเรย์แล้วกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นได้เฉพาะเพศชายเท่านั้น ความเป็นอัตบุคคลของเพศชาย (Male Subjectivity) ที่ปรากฏภาพสะท้อนตัวตนบนกระจกเงา สามารถสร้างตัวตนอันเป็นหนึ่งเดียว (Unified Self) หรือก่อเกิดปัจเจกภาพได้สำเร็จ อุปมาว่าด้วยกระจกทำให้อัตบุคคลเพศชายสามารถฉายภาพตัวตน (Ego) รวมทั้งแรงปรารถนาของตัวเองออกไปยังโลกรอบตัวได้ ส่วนผู้หญิงนั้นเป็นเพียงวัตถุหรือสสาร (The matter) ที่ประกอบกันเป็นบานกระจกเงาที่คอยเกื้อกูลผู้ชาย และได้ซ่อนเร้นภาพสะท้อน (Reflection) ของเธอไว้ ดังนั้นเธอจึงไม่อาจมองเห็นตัวเองได้ อัตบุคคลเพศชายจึงได้สร้างโลกอันเป็นเนื้อเดียว (Sameness) ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงไม่เคยปรากฏว่าเป็นอัตบุคคลโดยสมบูรณ์ กระจกเงาจึงเป็นเพียงการแสดง (Display) ถึงความเป็นผู้ชำนาญ/ความเป็นเจ้านาย (Mastery) โดยไม่อาจมองเห็นความแตกต่าง (Difference) ได้ เพราะถ่ายสะท้อนได้แต่อัตบุคคลแบบเดียวกัน (Self-same Subject) [6]

สืบเนื่องจากการสร้างความเป็นอัตบุคคลชายข้างต้น อิริกาเรย์ได้ระบุชัดเจนว่า วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตยเกิดขึ้นเมื่อการสืบวงศ์สกุล (Genealogy) ทั้งของชายและหญิงถูกยุบรวมเหลือเพียงการสืบวงศ์ตระกูลเพียงฝ่ายเดียว นั่นคือฝ่ายชาย (Paternal Genealogy) โดยยอมรับนับถือการลำดับวงศ์ตระกูลจากบิดาสู่บุตรชายว่าเป็นแกนหลักของสังคม รวมทั้งการประชันแข่งขันกันระหว่างพี่น้องชายด้วย [7] อันหมายถึงการยอมรับสายสัมพันธ์กับทางฝ่ายบิดาอย่างเป็นทางการ ให้เข้ามาทดแทนความสัมพันธ์ทางร่างกายกับแม่ตั้งแต่แรกเกิด หรือยิ่งไปกว่านั้นคือการเข้ามาแทนที่มดลูกของแม่ โดยอิริกาเรย์ยกตัวอย่างนิทานเรื่องถ้ำของเพลโตมาตีแผ่ให้เห็นว่า การปลดปล่อยตัวมนุษย์ออกจากถ้ำเพื่อไปหาแสงสว่างเบื้องนอก คือการปฏิเสธครรภ์หรือมดลูกของมารดา หรือปฏิเสธภาพตัวแทน (Representation) อันใดทั้งหมดที่ผูกพันกับความเป็นแม่

ทั้งนี้ ภายใต้คำอธิบายถึงกำเนิดระบอบปิตาธิปไตยของอิริกาเรย์ ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ของไทย ได้สถาปนาธรรมเนียมใหม่ นั่นคือกำหนดให้การสืบสายโลหิตทางฝ่ายชายเป็นการสืบสายเลือดที่ต้องต้องอย่างเป็นทางการ โดยบัญญัติกฎหมายรับรองไว้ “สายสัมพันธ์” ระหว่างผู้ชายแต่ละรุ่น อันถูกนามสกุลร้อยโยงเข้าด้วยกัน จนเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ความระหว่างแม่กับลูก ๆ ผ่านร่างกายผ่าน “สายสะดือ” จากแม่ถึงลูกเมื่อแรกกำเนิด

² แนวคิดความแตกต่างแห่งเพศ (Sexual difference) มักถูกระบุว่ากำเนิดจากสำนักคิดโครงสร้างนิยมฝรั่งเศส (French Structuralism) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักทฤษฎีสตรีนิยมหญิงฝรั่งเศส ซึ่งงานของลูซีย์ อิริกาเรย์นั้นโดดเด่นสุด ขณะที่นักทฤษฎีสตรีนิยมที่เชื่อในแนวคิดเพศสถานะ (Gender) นั้น คือนักวิชาการจากสหรัฐฯ เป็นหลัก นักทฤษฎีความแตกต่างแห่งเพศเชื่อว่า “เพศ” ถูกกำหนดด้วยกระบวนการของจิตไร้สำนึก (Unconscious Process) ขณะที่ “เพศ” ของนักวิชาการสหรัฐฯ ถูกประกอบสร้างโดยสังคมและวัฒนธรรม ดู [5].

คำสั่งของอาณาจักรนี้ได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อได้ตั้งชื่อเฉพาะ (Nom) ให้แก่เด็กแล้ว ชื่อนั้นจะได้เข้าไปแทนที่สัญลักษณ์แห่งกำเนิดอันเปลี่ยนรูปมิได้ นั่นคือ สะดือ (Nombri) ชื่อสกุลหรือแม้แต่ชื่อตัวหรือชื่อลูกตั้งไว้แล้ว จะกลายเป็นสิ่งที่มาทดแทนป้ายชื่อระบุตัวตนแต่เริ่มแรกที่โดนถอดออกไป กล่าวคือ แผลเป็นที่เกิดจากการตัดสายสะดือ ชื่อสกุลหรือแม้แต่ชื่อตัวจะเลือนไหลเข้าสู่สวมทับร่างกายประหนึ่งเสื้อผ้า ไม่ต่างจากป้ายชื่อระบุตัวตนภายนอกร่างกาย [8]

ราชอาณาจักรสยามได้เปิดพื้นที่หรือกำหนดสนามของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้ชายขึ้นมา นั่นคือวงศาวินัยหรือการสืบสายสกุลข้างบิดา (Paternal Genealogy) ที่มาพร้อมกับธรรมเนียมชื่อบุคคล (Naming Practice) แบบแผนใหม่ ที่ไม่เคยมีมาก่อน นั่นคือ “นามสกุล” ในที่นี้ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าการกำหนดให้อัตบุคคสยามีใช้นามสกุลนั้นถือเป็น “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” นามสกุลถือเป็นเงาสะท้อนที่แสดงให้เห็นความปรารถนาอันแรงกล้า ที่จะสืบทอดการดำรงอยู่ของวงศ์ตระกูลให้ยืนยาวนาน ซึ่งหนึ่งในตระกูลเหล่านั้นคือ “ราชวงศ์จักรี” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ให้กำเนิดนามสกุลผ่านกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง [9]

ด้วยเหตุนี้จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า “ภาษา” โดยเฉพาะ “ภาษาเขียน” เป็นเครื่องมือสำคัญในการจดทะเบียนนามสกุลตามกฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ดังนั้น “ภาษา” จึงเป็นตัวแทนระบบสัญลักษณ์ของฝ่ายพ่อ เด็กเติบโตขึ้นมาใน “นาม (สกุล)” ของบิดา ซึ่งแทรกตัวเข้ามาระหว่างความสัมพันธ์แม่กับลูก ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่ความสัมพันธ์จากทารกในครรภ์ ซึ่งมีใช้ความสัมพันธ์ทางกายภาพเท่านั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” (แม่) และตัวตนภายในเรา (ทารกในครรภ์) ที่สื่อสารกันด้วย “เสียง” อันเป็นสัมผัสระหว่างจิตวิญญาณมิใช่คำพูด ภาษา หรือเหตุผล (Logos) รวมทั้งภาษาแบบผู้ชาย [10] แต่เมื่อเจริญเติบโตขึ้น เด็ก ๆ จำต้องผละออกจากความสัมพันธ์กับแม่ เพื่อก้าวเข้าสู่ชีวิตในทางสังคมหรืออารยธรรม “นามสกุล” ของบิดาจึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบทางภาษา หรือเป็นรูปสัญลักษณ์ให้เด็กตระหนักในตัวตน และประกอบสร้างความเป็นอัตบุคคล (Subjectivity) ของตัวเองขึ้น ด้วยการเรียนรู้ผ่านภาษามนุษย์ กลไกดังกล่าวนี้ เด็ก ๆ ไม่อาจปฏิเสธได้เพราะจำต้องเรียนรู้ตัวเอง โลก และผู้อื่น [11]

จากสมมติฐานข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักว่า พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ได้สร้างระบบสัญลักษณ์เพื่อระบุอัตลักษณ์บุคคลแบบใหม่ขึ้น แทนการ “สัณเฑาะ” ในอดีต ซึ่งค่อย ๆ สูญสลายไปกับระบบไพร่³ [12] เพื่อสร้างตัวตน “คนสมัยใหม่” (ซึ่งประกอบด้วยชื่อบุคคลและชื่อสกุล) ให้เกิดขึ้นกับบุคคลสัญชาติไทยในช่วงก่อสร้างรัฐประชาชาติ พร้อมกลับสร้างหน่วยสังคมที่เรียกว่า “ครอบครัว” ขึ้น⁴ [13] และยังเป็นการสถาปนาครอบครัวในแบบปิตาธิปไตยอย่างเป็นทางการอีกด้วย เพราะได้สร้างการสืบวงสาข้างบิดา (Paternal Genealogy) ตามนิยามของอิริกาเรย์ขึ้น ผู้วิจัยได้ทบทวนสถานการณ์เมื่อเริ่มบังคับใช้นามสกุลในอดีต ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยนำมาอภิปรายภายใต้กรอบแนวคิดข้างต้น เพื่อชี้ให้เห็นการสร้างอัตบุคคล (Subject) หรือความเป็นพลเมืองสยาม ที่เกิดขึ้นในยุคของการก่อร่างสร้างรัฐสมัยใหม่ ไปพร้อม ๆ กับความพยายามรักษาอุดมการณ์ของรัฐแบบจารีตที่เป็นสังคมแบบมีช่วงชั้น รวมทั้งการสร้างอัตบุคคลแบบใหม่ขึ้นมาในแบบของอัตบุคคลเพศชาย เพื่อตอบสนองอุดมคติใหม่ ๆ อันจำเป็นต่อรัฐประชาชาติ เช่น ความเจริญรุ่งเรือง หรือให้ชาย

³ รัชกาลที่ 6 ทรงยกธรรมเนียม “เลกสม” ในอดีต ซึ่งเป็นการรวมคนว่าเป็นข้าในกรมเดียวกัน ว่าไม่ต่างจากธรรมเนียมการรวมคนด้วย “แซ่” แบบคนจีน ซึ่งเป็นธรรมเนียมของคนสมัยเก่า ดู [12]

⁴ ความเข้าใจของคนไทยที่ว่า “ครอบครัว” หมายถึงคนร่วมสายเลือดหรือเป็นญาติกัน เป็นแนวคิดที่เพิ่งเกิดได้ไม่นานนัก ดู [13]

เป็นใหญ่เหนือหญิง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้เป็นคนแรกที่ศึกษา พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 และพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 6 ในการให้กำเนิดนามสกุล โดยธนศ วงศ์ยานนาวา [14] ชี้ให้เห็นว่าระบบนามสกุลที่เกิดขึ้นใหม่นั้นเป็นระบบการจัดจำแนกประเภท (Classification) บุคคลแบบใหม่ ที่ช่วยลดทอนอำนาจทางการเมืองหรือเครือข่ายอำนาจของ “กรม” หรือขุนนางยุคเก่า ที่ดำเนินผ่านการจัดการบุคคลใต้ปกครองในระบบไพร่ โดยนอกจากนั้นแล้ว นามสกุลได้เริ่มนิยามครอบครัวให้อิงกับความสัมพันธ์ทางสายเลือด เนื่องจากคนไทยอาจสร้างสายสัมพันธ์แบบ “เครือญาติเทียม ๆ” ได้ไม่จำกัด เพียงแค่อยู่อาศัยได้หลังคาเดียวกัน หรือผ่านคำเรียกเครือญาติ เช่น “พี่” หรือ “น้อง” เป็นต้น เมื่อความสัมพันธ์ทดแทนเหลือเพียงสายเลือดแล้ว ก็ย่อมจำกัดเครือข่ายอำนาจแบบผู้ใหญ่อุปถัมภ์ผู้น้อยไปโดยปริยาย ธนศยังบรรยายถึงพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 6 ในการให้กำเนิดครอบครัวว่า ผู้ที่สังกัดครอบครัวเดียวกันย่อมเกิดความสัมพันธ์อันใกล้ชิด เพราะนามสกุลอิงกับความเสมอภาค และเป็นต้นแบบของโมเดลจิตระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ที่มีได้เกี่ยวพันกับการรับทาสศึกษาตามระบบการจัดจำแนกประเภทแบบ “เลกสม” ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มคนตามผู้ที่ป็นหัวหน้าหรือเจ้าสังกัดอีกต่อไป นามสกุลจึงเป็นกลไกทางการเมืองชนิดใหม่เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับชาวสยาม แต่กลับแบ่งแยกระหว่างครอบครัวหรือตามชาติกำเนิดให้เด่นชัดกว่าที่เคย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัชกาลที่ 6 ได้สถาปนา “นามสกุลพระราชทาน” ขึ้น ก็ได้กลายเป็นเหมือนเครื่องหมายบ่งชี้ชนชั้นอภิสิทธิชน และสะท้อนภาพของผู้สามารถเข้าถึงศูนย์กลางอำนาจได้ไม่มากนัก

ว่านามสกุลในฐานะกลไกทางการเมืองตามที่ธนาเสนอานั้น อ้างอิงข้อมูลเฉพาะบทพระราชนิพนธ์ “เปรียบเทียบนามสกุลกับชื่อแซ่” และกฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ซึ่งเป็นตัวแทนฝ่ายรัฐ และยังขาดมิติเรื่องเพศสถานะ (Gender) รวมทั้งสะท้อน “เสียง” จากผู้ถูกบังคับใช้ อันเนื่องจากการสถาปนาระบบนามสกุลได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสงสัยว่าเป็น “เรื่องส่วนตัว” ของคนในครอบครัว โดยปรากฏเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยมุ่งหมายนำเสนอข้อมูลส่วนนี้ให้ปรากฏต่อไป

ก่อนเกิดนามสกุล: การเมืองเรื่องครอบครัวภายใต้แรงกดดัน

พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจเป็นหนึ่งในเครื่องมือเพื่อดำเนินงานแรงกดดันของจักรวรรดินิยม เพื่อใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ตัวตนคนสยามว่าเป็นชาติที่เจริญแล้ว เทียบเท่ามหาอำนาจตะวันตก ในฐานะพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 6 ย่อมสำนึกพระองค์ว่า จำต้องอำนวยความสะดวกและสร้างความก้าวหน้าอันศิวิไลซ์ให้แก่สังคม เพราะพระมหากษัตริย์คือเสาหลักในการปกครองเป็นผู้มีหน้าที่ที่จะกำหนดวิถีทางประวัติศาสตร์ให้ก้าวหน้าเป็นเส้นตรงสู่อนาคต ควบคู่ไปกับการสืบทอดราชวงศ์จักรีให้ยืนยาวตามการสืบสายโลหิต [15] หนึ่งในความศิวิไลซ์นั้นก็คือแรงกดดันให้สยามยกเลิกธรรมเนียมครอบครัวแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” ซึ่งเริ่มต้นจาก “ภายนอก” อันได้แก่ประเทศจักรวรรดินิยมทั้งหลาย และต่อมาก็จาก “ภายใน” อันได้แก่ชนชั้นกลางที่เริ่มปรากฏตัวขึ้น ตามการคลี่คลายและเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบรัฐจารีตเป็นลำดับ

กฎหมายผัวเดียวเมียเดียวเข้ามาสู่พระราชอำนาจของรัชกาลที่ 6 ใน พ.ศ.2456 ปีเดียวกับการประกาศใช้ พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 อย่างประจวบเหมาะพอดี กรมพระสวัสดิ์ดิวันวิศิษฎ์ อธิบดีศาลฎีกา ในฐานะผู้รับผิดชอบแปลร่างกฎหมายครอบครัวที่กรรมการร่างกฎหมายชาวต่างชาติยกร่างขึ้นเป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทย ได้ทำบันทึกลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2456 กราบบังคมทูลให้ยกเลิกกฎหมายเก่า

“ผัวเดียวหลายเมีย” อันล้าสมัยเสีย หากสยามยังยอมรับกฎหมายที่ยินยอมให้มีเมียน้อยต่อไป ก็จะเป็นเหตุให้ต่างประเทศตำหนิเอาได้ว่า ประเทศเรามีภูมิธรรมต่ำต้อย ไม่เสมอภาคเท่าเทียมกับประเทศตะวันตก แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชบันทึกคัดค้านกลับไปว่า จะถือว่าสยามมีภูมิธรรมหรือวัฒนธรรมต่ำกว่าประเทศตะวันตกมิได้ เพราะพุทธศาสนาไม่ห้ามธรรมเนียมมีเมียหลายคน หากเรายอมรับเช่นนั้นก็เท่ากับยอมรับว่าภูมิธรรมแห่งพระพุทธศาสนาต่ำต้อยกว่าคริสต์ศาสนา สุดท้ายแล้วพระองค์ก็ยังยืนยันว่า หากรับรูปแบบครอบครัว “ผัวเดียวเมียเดียว” มาใช้ทางรูปนัย ก็จะกลายเป็น “กฎหมายลวงโลก” ไปเสีย เพราะไม่อาจปฏิบัติได้จริง แต่สุดท้ายทรงยอมรับว่า หากต้องรับธรรมเนียมครอบครัวแบบตะวันตกมาใช้ด้วยเหตุทางการเมืองเสียแล้ว ก็ควรวางหลักการให้เหมาะสมและสะดวกแก่คนหมู่มาก วิวาทะดังกล่าวจบลงด้วยมติที่ประชุมเสนาบดีวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2456 ให้ทอดเวลาตัดสินใจออกไปก่อน และสุดท้ายเรื่องก็เงียบหายไปจบจนสิ้นรัชสมัย [16]

อย่างไรก็ตาม ในช่วงก่อนถึงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2456 เพียงไม่กี่เดือน รัฐบาลในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ลงในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2455 และให้บังคับใช้เป็นกฎหมายในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2456 (แม้ภายหลังจะเลื่อนออกไปก็ตาม) ที่สำคัญก็ถือเป็นการประกาศบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวพร้อมกับ พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2456 จนทำให้ความเป็นคนไทย/สยามและนามสกุลของอัตบุคคลชาวไทยเกิดขึ้นพร้อมกัน

แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวปฏิเสธกฎหมายผัวเดียวเมียเดียว ที่ถูกยกย่องขึ้นบ้างแล้วจากกรรมการร่างกฎหมายชาวต่างชาติ ทั้งทรงทราบดีว่า สถานะของผู้หญิงคือหนึ่งในดัชนีวัดความศิวิไลซ์ของประเทศ [16] ทว่ากฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ซึ่งได้ประกาศใช้ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกับการยับยั้งกฎหมายผัวเดียวเมียเดียวนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ ว่าเคยถูกยกย่องเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นใด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายที่ปลอดจากอำนาจจักรวรรดินิยมในระดับหนึ่ง เมื่อพิจารณากฎหมายฉบับนี้ไปพร้อมกับบทพระราชนิพนธ์ “เปรียบเทียบสกุลกับชื่อแซ่” พระองค์เชื่อว่า พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 จะทำหน้าที่เป็น “กฎหมายครอบครัว” ได้อย่างก้าวหน้า ทันสมัย และนำพาประเทศไทยสู่ความศิวิไลซ์ไม่แพ้กฎหมายครอบครัว “ผัวเดียวเมียเดียว” เลย

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเจริญเติบโตและเล่าเรียนในประเทศอังกฤษ ย่อมคุ้นชินและซึมซับธรรมเนียมของประเทศเจ้าอาณานิคมตั้งแต่พระเยาว์ จึงเลือกธรรมเนียมชื่อบุคคลดังกล่าว “นำเข้า” มาใช้ในสยาม และเพื่อใช้เป็นเกณฑ์วัดความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทย โดยเลือกใช้วิธีบัญญัติเป็นกฎหมายเฉกเช่นกฎหมาย “ผัวเดียวเมียเดียว” ซึ่งกำลังยกย่องในตอนนั้น ด้วยเหตุนี้ครอบครัวจึงเป็น “เวที” ของการต่อรองต่อการสร้างสถานะความเป็นสมัยใหม่ ที่ “คนใน” เลือกหยิบใช้เครื่องมือที่เป็นของประเทศจักรวรรดิมาใช้งานเสียเอง จนเกิดเป็นเงื่อนไขที่ Tamar Loos เรียกว่า “สภาวะสมัยใหม่ทางเลือก” (Alternative Modernity) นั่นเอง [17]

กำเนิดนามสกุล: วาทกรรมว่าด้วยความเจริญ

งานเขียนชิ้นสำคัญและเป็นชิ้นเดียวที่ช่วยอธิบายขยายความการบัญญัติกฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็คือ บทพระราชนิพนธ์เรื่อง “เปรียบเทียบสกุลกับชื่อแซ่” โดยพระองค์ทรงชี้ให้เห็นว่าการใช้นามสกุลเป็นธรรมเนียมของหมู่ชนผู้เจริญรุ่งเรืองแล้ว พร้อมอาศัยความรู้

ทางชาติพันธุ์วรรณาตามแบบจักรวรรดินิยมในยุคนั้น หรือ “ความรู้ทางโลก” มาอธิบายถึงความจำเป็นของการบังคับใช้นามบุคคลแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการยกเหตุผลเพื่อปกป้องครอบครัว “ผิวเดียวหลายเมีย” ที่ยังอิงกับภูมิธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเจริญรุ่งเรืองหรือความศิวิไลซ์ใน “เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่” จึงมีการดำรงอยู่ในศูนย์กลางแห่งจักรวาลวิทยาแบบฮินดู-พุทธ แต่ดำเนินไปเป็น “เส้นตรง” ตามทฤษฎีวิวัฒนาการของวิชามานุษยวิทยา โดยพระองค์ถึงกับทรงนามปากกาในบทความนี้ว่า “ไทยศรีวิไลย์” อีกด้วยการที่คนหลาย ๆ คนได้รวมกันเข้าตั้งเป็นคณะ ซึ่งจีนเรียกว่า “แซ่” สก๊อตเรียกว่า “แคลน” และอังกฤษเรียกว่า “ไทรบ์” ได้บังเกิดขึ้นในสมัยเมื่อคนยังไม่ถึงซึ่งความรุ่งเรือง (ซิวิไลซ์) บริบูรณ์ ยังไม่รู้จักรักชาติธรรมจริยาอันมีเมตตาต่อกันเป็นที่ตั้ง ยังต่างคนต่างรบพุ่งฆ่าฟันกันเพื่อแย่งอาหารกันกินแย่งที่กันอยู่ และแย่งชิงผู้หญิงกัน [12]

หลักหมายหนึ่งในการแบ่งแยกกลุ่มคนที่ยังไม่เจริญรุ่งเรืองของพระองค์ ด้วยองค์ความรู้จากตะวันตกก็คือ “แย่งชิงผู้หญิงกัน” จนดูเหมือนว่าสอดรับไปกับจุดเริ่มต้นปิศาจโดยของอิริกาเรย์ กล่าวคือการพรากผู้หญิงจากมารดาและครอบครัวเพื่อสืบลำดับสายตระกูล (Genealogy) ของฝ่ายสามี โดยเริ่มแรกนั้นจะถูกทำให้เขาใจว่าเป็นการลักพาตัว หรือชักพาผู้หญิงไปโดยชายคนรัก (Man-lover) ขณะสงครามหรือการรบพุ่งฆ่าฟันระหว่างผู้ชายก็เป็นเพื่อยึดคืนผู้หญิง ที่ถูกปล้นชิงตัวไป เพื่อนำเธอกลับคืนสู่ชุมชนแรกเกิดของเธอ [8] ด้วยเหตุนี้ระบบสังคมจึงกำหนดให้ผู้หญิงเป็นวัตถุหรือผู้ถูกรับการกระทำ ส่วนผู้ชายเป็นองค์ประธาน ผู้กระทำ หรืออัตบุคคล

ใน “เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่” รัชกาลที่ 6 ทรงพยายามโน้มน้าวชักจูงว่า “แซ่” ของคนจีนนั้นเป็นเครื่องหมายแสดงความลำหลัง เป็นธรรมเนียมของคนรุ่นเก่าที่นิยมชองสมรวมตัวเป็นพวกเดียวกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่มีได้เป็นคนร่วมสายโลหิตเดียวกัน หรือเป็นญาติกันแต่อย่างไร พวกเขาเหล่านั้นจึงผูกพันกันด้วยอำนาจและความหวาดหวั่นว่าจะมีผู้อื่นมาทำร้าย และคนต่างแซ่ก็ถือว่าเป็นคนต่างพวกกัน รบราฆ่าฟันกัน วิธีการใช้ “แซ่” ของจีน “แคลนเนม” ของสก๊อต และ “ไทรเบม” ของอินเดียแดง เป็นวิธีที่คิดขึ้นเพื่อความสะดวกในยุคโบราณ “อันยังมิได้มีประเพณีที่รวบรวมชนภาษาเดียวกันเป็นปึกแผ่นอันเดียวกันเป็นชาติ (เนชัน)” (เน้นคำโดยผู้วิจัย) [12]

ธรรมเนียมแต่เดิมอันลำหลังไม่ว่าจะเป็น “แซ่” ของคนจีน “แคลนเนม” ของคนสก๊อต และ “ไทรเบม” ของอินเดียแดง รวมทั้ง “เลกสม” ในระบบไพร่ของไทย เป็นเพียงการรวบรวมสมาชิกเพื่อช่วยกันต่อสู้กับศัตรูและช่วยเหลือกันระหว่างพวกพ้อง แต่ในขณะเดียวกัน ภายในกลุ่มพวกคนที่ถือแซ่กลับมักคิดร้ายต่อผู้ปกครอง เหตุเพราะมิใช่ญาติกัน มิได้มีความรักใคร่แก่กันอย่างแท้จริง แต่เป็นคนร่วมชองกันเพื่อแสวงหาประโยชน์ด้วยกัน ดังนั้น ชื่อแซ่ ชื่อแคลน และชื่อไทรเบม “จึงเป็นของสาธารณะ สำหรับบรรดาผู้ที่ป็นสมาชิกแห่งคณะนั้นทุกคน จะได้จำกัดให้ใช้ร่วมกัน แต่จำเพาะที่เป็นญาติสายโลหิตกันนั้นก็หาไม่ได้” (เน้นคำโดยผู้วิจัย) [12]

ท้ายสุดแล้วก็คือ พวก “คนสมัยใหม่ที่สุด” ซึ่งตามบทพระราชนิพนธ์ได้ยกตัวอย่างชาติในยุโรป กล่าวคืออังกฤษ ซึ่งชนชั้นนำสยามขึ้นชอนนับตั้งแต่รัชกาลที่ 4 [18] โดยรัชกาลที่ 6 ระบุว่าอังกฤษนั้นเจริญหลังสก๊อต แต่ได้กลับไปบังคับชาวสก๊อตให้ใช้นามสกุลตามคนอังกฤษ [12] จึงเท่ากับว่าคนอังกฤษเจริญก้าวหน้ากว่าคนสก๊อตแล้ว โดยธรรมเนียมการใช้นามสกุลนั้นเริ่มต้นจากการใช้ “ฉายา” ต่อท้ายชื่อบุคคล ซึ่งแตกต่างจากชื่อแซ่ (แซ่ใช้นำหน้าชื่อ-ผู้วิจัย) เช่นเรียกว่านายคนนั้นลูกนายคนนี้ เพียงแค่บอกชื่อก็ทราบทันทีว่าเป็นเชื้อคนดีหรือคนเลว ซึ่งเป็นประเพณีที่ใช้กันในหลายประเทศ รวมทั้งในราชการของไทยยังใช้ว่า “นายนั้นบุตรผู้นั้น ๆ” ซึ่งเป็นต้นเค้าของนามสกุล [12] จึงหมายได้ว่า ในที่อื่น ๆ ของโลก เช่น ในประเทศไทย ก็สามารถเจริญก้าวหน้า

กว่าประเทศจีนจนทัดเทียมกับประเทศอังกฤษที่ก้าวหน้าสกอตแลนด์ได้

...ผู้ที่จะบอกชื่อว่า “สุริยวงศ์” ต้องเป็นผู้ที่นับว่าสืบสาโลหิตโดยตรงลงมาจกพระสุริยเทวราช สมันตรหรืออำมาตย์ของพระรามจะใช้ชื่อว่า “สุริยวงศ์” บ้าง ไม่ได้เป็นอันขาด ไม่เหมือนชื่อแซ่หรือชื่อแคว้นซึ่งเข้ากับเจ้าบ่าวกับนายใช้ร่วมกันตามประเพณีจีนเดิยวนี้และสกอตโบราณ (เน้นคำโดยผู้วิจัย) [12]

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าทรงแสดงทัศนะให้ประจักษ์ว่า สังคมที่ศิวิไลซ์แล้วจะไม่ยอมให้ “ข้ากับเจ้าบ่าวกับนาย” ใช้นามหรือสัญลักษณ์ของกลุ่มคนร่วมกันในแบบ “ของสาธารณะ” แบบ “แซ่” จนอาจกล่าวได้ว่าในพระราชสำนักของรัชกาลที่ 6 นั้น สังคมศิวิไลซ์จักต้องเป็นสังคมที่แบ่งแยกแตกต่างกัน โดยเฉพาะการแบ่งแยกลำดับชั้นในแนวตั้ง และเกิดการแยกสิ่งที่เป็น “ของส่วนตัว” ออกจาก “ของสาธารณะ” จนกระทั่ง พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ได้สถาปนา “ครอบครัว” ขึ้น โดยพระองค์ระบว่า “สกุล” นั้น “ตรงกับคำอังกฤษว่า “แฟมิลี” ” [12] เพื่อสร้างหน่วยสังคมในระดับย่อยและเล็กที่สุด ข้ายังเกิดความแตกต่างระหว่างกัน และเพื่อปกครองดูแล “คนภายในสกุล” ของตัวเองอีกด้วย

ด้วยประสภการณ์สมัยที่รัชกาลที่ 6 ทรงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษยุคปลายวิกตอเรีย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที “ชุมชนชาติ” ในยุโรป ไม่ว่าจะเป็นแบบทางการหรือในแบบมหาชน ได้ดำรงอยู่แล้วอย่างน้อยก็ตั้งแต่ทศวรรษ 1860 [19] จนพระองค์รู้จักคำว่า “เนชั่น” อาจชี้ชวนให้พระองค์ตระหนักว่า ประเด็นปัญหาในการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่นั้น มิได้มีแต่การบูรณาการผู้คนแตกต่างชาติพันธุ์ให้มีสถานะพลเมืองอันเท่าเทียมกันเท่านั้น แต่ย้งต้องหาทางผนวกรวมผู้คนที่แตกต่างกันทางชนชั้นให้เป็นเนื้อเดียวกันด้วย [20] จนอาจตั้งสมมติฐานได้ว่า ความรังเกียจหรืออคติต่อชาวจีนของพระองค์ใน “เปรียบเทียบสกุลกับชื่อแซ่” นั้น หาได้เกิดขึ้นด้วยอคติทางเชื้อชาติเพียงปัจจัยเดียวไม่ แต่ยังมีอีกเงื่อนไขก็คือ ชาวจีนที่หลั่งไหลเข้ามาทะเลอใหญ่ตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นล่างของประเทศจีน [21] ขณะเดียวกันสังคมไทยก็ยังคงความเป็นสังคมศักดินาอันประกอบด้วยบุคคลช่วงชั้นต่าง ๆ จนยากที่จะประสานเป็นเนื้อเดียวกันได้ แม้พระองค์จะยอมรับในเกณฑ์ขั้นต่ำว่า หากสังคมสยามจะมีชนชั้นก็ไม่เกินไปกว่าสองชนชั้น หนึ่งคือพระเจ้าแผ่นดิน และอีกหนึ่งคือคนไทยทั่วไปก็ตาม [22] ความพยายามสร้างครอบครัวผ่านวิธีบังคับใช้นามสกุลนั้น ในทางหนึ่งจึงเป็นการสลายความแตกต่างระหว่างชนชั้น ด้วยการสถาปนาความเท่าเทียมกันทางกฎหมายอันเป็นกลวิธีที่ง่ายสุด [14] แต่กลับเป็นความพยายาม “อำพราง” ความแตกต่างระหว่างชนชั้น (รวมทั้งเชื้อชาติ) นามสกุลยิ่งตอกย้ำความสำคัญของชาติกำเนิดของอัตบุคคล ให้จริงจิงยิ่งขึ้น ดังมาตรการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเข้าแทรกแซงหลังประกาศใช้ พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 นับตั้งแต่การสถาปนา “นามสกุลพระราชทาน” รวมทั้งพระราชทาน “บรรพทิก [บันทิก] ความเห็นว่าด้วยเกณฑ์เลือกนามสกุล” ของพระองค์เอง ซึ่งบันทิกฉบับนี้สร้างเกณฑ์การแบ่งแยกระหว่าง “นามสกุลสามัญชน” กับ “นามสกุลพระราชทาน” ให้เกิดขึ้น [9]

ใน “เปรียบเทียบสกุลกับชื่อแซ่” ส่วนสุดท้าย ได้คลี่คลายคำอธิบายทั้งหมดเพื่อเฉลยว่า นามสกุลนำพาสังคมและประเทศไปสู่ความสงบสุข แตกต่างจากแซ่ซึ่งเป็นธรรมเนียมอันพินสมัย เพราะเป็นเครื่องบำรุง “ความถื่อถักถื่อเหล่า” [12] ส่วนประเพณีรักษวงศ์สกุลนั้น ผู้ร่วมสกุลต่างต้องรักษาสกุลของตนเอง ต้องระวังมิให้บังเกิดเหตุเสื่อมเสียถึงสกุลได้ “หัวหน้าสกุลทุก ๆ คน เป็นผู้รับผิดชอบอยู่โดยตรงต่อผู้ปกครองชาติ” [12] ความรักระหว่างคณาญาตินั้นเกิดตามธรรมชาติอยู่แล้ว สกุลจึงอยู่ร่วมกันโดยเสนาหา นามสกุลย่อมทำให้ญาติสนิทผูกพันกัน ให้รู้สึกว่เกิดจากบรรพบุรุษคนเดียวกัน ต้องช่วยกันรักษาชื่อท่านบรรพบุรุษไว้ “นับว่าเป็นผลดีสำหรับสกุล แต่หาจะมีผลเสียแก่ชาติไม่” [12] ครอบครัวที่สร้างขึ้นใหม่นี้จึงมีสถานะเป็นหน่วยปกครองของรัฐ

ในระดับย่อยอีกสถาบันหนึ่ง ซึ่งขึ้นตรงต่อผู้ปกครองรัฐอีกต่อหนึ่ง

... แต่ส่วนการปกครองสกุลนั้นตรงกันข้าม [กับแซ่] ย่อมเป็นเครื่องเพาะความเคารพในผู้ปกครอง ผู้น้อยยอมอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เพราะเป็นกุลเชษฐา และยอมได้โดยชื่นตา เพราะผู้ใหญ่นั้นเป็นบิดา หรือญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรักใคร่อยู่ตามธรรมดาโลกแล้ว จึงมิได้คิดเกี่ยงองแ่งแย่งเลย นับว่าเป็น มูลแห่งความจงรักภักดีต่อผู้ที่ป็นหัวหน้าปกครองสกุลชั้น ๑ และเลยเป็นเครื่องจงใจให้รู้จักความ ภักดีต่อท่านผู้ปกครองชาติอีกชั้น ๑ เพราะรู้จักรักความมั่นคงนั่นเอง (เน้นคำโดยผู้วิจัย) [12]

“ครอบครัว” หรือ “สกุล” ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่นี้ สุดท้ายแล้วก็ป็นหน่วยของการ ปกครองที่ประกอบด้วยคนร่วมสายโลหิต จึงไม่แปลกแต่อย่างใดที่เรามักเรียกพ่อหรือแม่ว่า “ผู้ปกครอง” นอกจากนี้หน่วยที่เกิดขึ้นนี้ยังดำรงความเป็นสังคมที่มีลำดับชั้นหรือลำดับอาวุโส เพราะมี “กุลเชษฐา” หรือ “ชายผู้ป็นใหญ่สุดในสายตระกูล” ป็น “ผู้ใหญ่” เมื่อสมาชิกครอบครัว “จงรักภักดี” ต่อ “หัวหน้าปกครองสกุล” ซึ่งเป็นชายแล้ว ก็ยังเชื่อมโยงให้ยังภักดีต่อ “ผู้ปกครองชาติ” เพศชายอีกด้วย ซึ่งเป็นการพยายามสร้าง “วงศ์า วิทยาของชายผู้ปกครอง” (patriarchal genealogy) หรืออาจเป็นการสร้างสิ่งที่ธนศ วงศ์ยานนาเรียกว่า “เครือญาติแบบเทียม ๆ” ให้เกิดขึ้นกับเพศชาย จนอาจกล่าวให้ชัดได้ว่าเป็นระบบเครือญาติเทียม ๆ ในแนว ดิ่งหรือแบบมีลำดับชั้นระหว่างผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือระหว่างผู้ปกครอง-ผู้อยู่ใต้ปกครอง

พ.ร.บ.ขนานนามสกุล พ.ศ.2456 จึงเป็นการบิดผันพลิกแปลงขนบประเพณีของตะวันตกให้เข้ากับ อุดมการณ์ของจารีตสยามในยุคเปลี่ยนผ่านได้อย่างแนบเนียน จนระบบนามสกุลยังยืนยงดำรงอยู่ได้จนบัดนี้ แต่หากกล่าวโดยรวมว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นหนึ่งในกฎหมายที่เรียกว่า “กฎหมายครอบครัว” เสียแล้ว ก็อาจ จะกล่าวได้ว่าองค์พระประมุขของสยามยินดีเปิดรับธรรมเนียมดังกล่าวอย่างสนิทใจ ต่างไปจาก “กฎหมายฝั วยเดียวเมียเดียว” ที่ตกป็นวิาทะในหมู่ชนชั้นนำอย่างยาวนาน หากจักรวรรดินิยมยุโรปคือภัยคุกคามเอกราช และอธิปไตยของสยามเสียแล้ว แต่อีกด้านหนึ่งนั้น ชนชั้นนำสยามก็พร้อมที่จะศิวิไลซ์หรืออยากทันสมัยเหมือน กับยุโรปเช่นกัน [18] トラบดีที่สถานภาพของชนชั้นปกครองมิได้สั่นคลอน

นามสกุลกับความศิวิไลซ์: การสืบวงศ์ทางฝ่ายชาย

พ.ร.บ.ขนานนามสกุลประกาศใช้ในวันเดียวกับ พ.ร.บ.สัญชาติฉบับแรกของสยาม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2455 แสดงให้เห็นความสำคัญของนามสกุล ในฐานะธรรมเนียมชื่อบุคคล (Naming Practice) แบบใหม่ ว่าเป็นอัตลักษณ์ประจำอัตบุคคลชนชาติสยามอันเจริญก้าวหน้าแล้ว เนื่องจากกำหนดให้ “มาตรา ๓ ชื่อคนไทยทุกคน ต้องประกอบด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล” แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบสร้างอคติทาง เพศ ด้วยการกำหนดให้กลุ่มสังคมคนไทยสืบทอดเผ่าพันธุ์ทางสายโลหิตฝ่ายชายเป็นหลัก ด้วยเชื่อว่าส่วนหนึ่ง ของความเจริญและศิวิไลซ์ ย่อมแย้งกับธรรมเนียมการสืบสายโลหิตดั้งเดิมของสังคมสยาม และชนชาติต่าง ๆ ในอุษาคเนย์ ที่นับญาติจากทั้งสองฝ่าย (Bilateral)⁵ [23]

ทั้งนี้ การประกาศบังคับใช้กฎหมายทั้งสองฉบับ นอกจากจะเป็นการสร้างพร้อมกับผนวกครอบครัว ให้ป็นองคาพยพหนึ่งในลำดับชั้นการปกครองของรัฐ รวมทั้งประกอบสร้างอุดมการณ์ครอบครัวแบบปิตาธิปไตย

⁵ มาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอคติทางเพศข้างต้น ปรากฏดังนี้: มาตรา ๕ ชื่อสกุลเป็นชื่อประจำวงศ์สกุล ซึ่งสืบเนื่องมาแต่บิดา ถึงบุตร, มาตรา ๑๗ ชื่อสกุลอันหัวหน้าครอบครัวได้เลือกแล้วนั้น ท่านให้ไว้ป็นชื่อสกุลของบุตรและธิดาด้วย ของหลานเหลน และผู้ซึ่งสืบสายโลหิต แต่ฝ่ายบุตรชายหลานชายนั้น ๆ ต่อป็นลำดับลงไปด้วย, และมาตรา ๑๘ ถ้าหญิงใดหาญาติผู้ใหญ่ซึ่ง ป็นบุรพบุรุษยังมีชีวิตอยู่มิได้ ก็ให้ถือเอาชื่อสกุลของชายผู้ป็นญาติสืบสายโลหิตตน หรือแม้ว่าญาติชายสนิทเช่นนั้นหา มิได้ ก็ให้ถือเอาชื่อสกุลอย่างเดียวกับชายที่ป็นญาติห่างถัดไปนั้น

โดยให้ความสำคัญกับการสืบวงสาทางฝ่ายชาย (Paternal Genealogy) ดังที่อิริกาเร่ระบุไว้ว่าเป็นการยุบรวมการสืบวงสาทั้งของชายและหญิงให้เหลือเพียงของชายหนึ่งเดียว โดยมาตรา 5 ของกฎหมายขนานนามสกุลกำหนดว่า “ชื่อสกุลเป็นชื่อประจำวงศ์สกุล ซึ่งสืบเนื่องมาแต่บิดาถึงบุตร” และมาตรา 3 ของกฎหมายสัญชาติในกรณีถือสัญชาติตามการสืบสันดาน ให้ “บุทคน [บุคคล] ผู้ได้กำเนิดแต่บิดาเป็นคนไทย” เป็นคนไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรสยามก็ตาม กฎหมายทั้งสองฉบับและสองมาตราได้สมพ้องกันจนสถาปนาหลักการสืบสายโลหิตทางบิดาหรือฝ่ายชาย (Patrilineality) ในขณะที่ผู้หญิงในยุคนั้น หากยังไม่มีนามสกุล ก็จำเป็นต้องอาศัยนามสกุลตามบรรพชนเพศชาย หรือญาติชายที่ห่างออกไปอีกสายหนึ่ง ไม่อาจตั้งนามสกุลหรือจดทะเบียนนามสกุลขึ้นใช้เองได้ ต้องรับนามสกุลผ่านทางสามี กรณีที่เธอเป็นสตรีต่างชาติ หรือมิได้ถือกำเนิดในสยามตามกฎหมายสัญชาติ และที่สำคัญหากยังเป็นหญิงโสด ไม่มีบรรพบุรุษเพศชาย หรือญาติชายที่ห่างออกไป ก็ให้ใช้นามสกุลของ “ชายผู้เป็นญาติสนิทสืบสายโลหิตตน” ซึ่งอาจเป็นลูกชาย หลานชาย หรือแม้แต่น้องชายของเธอเอง ถือเป็นการยกให้ประเด็นเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องสำคัญ หากเธอต้องการแสดงตนในฐานะคนไทยโดยสมบูรณ์ แม้ว่าผู้หญิงคนนั้นจะเป็นผู้อาวุโสหรือมีอายุสูงสุดในสายตระกูล/ครอบครัว หรือแก่กว่าผู้ชายที่เธอไปร่วมใช้นามสกุลก็ตาม ต่างไปจากสังคมจารีตในอดีตที่เน้นความอาวุโสหรือลำดับชั้นสูงต่ำเป็นสำคัญ โดยมีได้ให้อภิสิทธิ์อย่างเด็ดขาดว่าเพศชายต้องอยู่เหนือเพศหญิงเสมอไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้ตอกย้ำความสำคัญของการสืบสายโลหิตทางบิดา โดยชี้แจงวิธีการใช้ “นามสกุลพระราชทาน” ด้วยการออก “ประกาศ” ลงวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2456 ว่าคณะญาติชั้นใดสามารถร่วมใช้นามสกุลพระราชทานร่วมกับผู้ได้รับพระราชทานนามสกุลได้ โดยให้ไว้พอสังเขปเพียงเจ็ดข้อคนเท่านั้น แต่ก็สามารถขยายให้กว้างออกไปอีกได้ เช่น ทวดใหญ่อาจร่วมใช้กับทวดน้อยก็ได้ [9]

แผนสังเขปแสดงผู้ร่วมสกุลกันและใช้นามสกุลร่วมกันได้

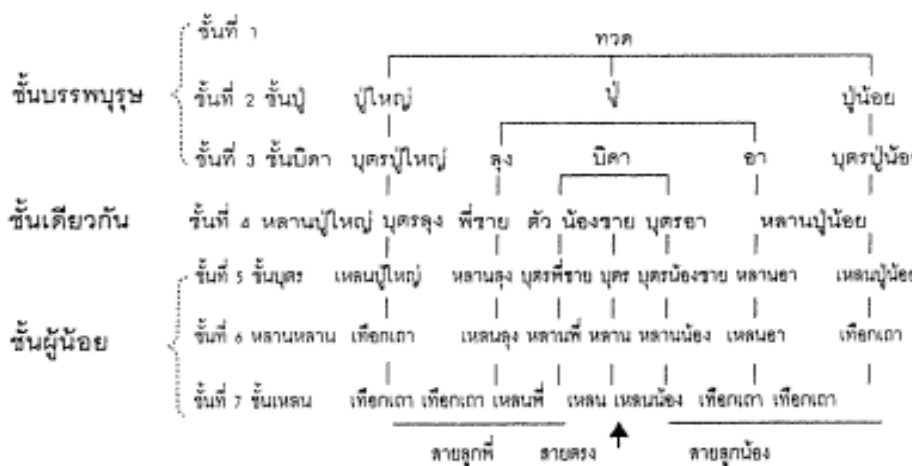


Figure 1 Chart demonstrating the extent to which a surname could be shared [9]

ด้วยความเชื่อในทฤษฎีวิวัฒนาการของรัชกาลที่ 6 ที่ว่า กลุ่มชนผู้ใช้นามสกุลมีความศิวิไลซ์เหนือกว่าชาวจีนที่ใช้แซ่ การใช้นามสกุลเพื่อเป็นเครื่องมือสถาปนาระบบสืบวงสาทางบิดายังสะท้อนแนวคิดทฤษฎี

วิวัฒนาการในศตวรรษนั้น ที่ปฏิเสธสังคมที่สืบสายตระกูลทางมารดา (Matrilineality) เพราะเชื่อกันว่าเป็นลักษณะเด่นของสังคมแบบบุพกาล (Primitive) ที่ยังไม่ได้เริ่มต้นการจัดระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ [24] ดังปรากฏตาม “แผนสังเขปแสดงผู้ร่วมสกุลกันและใช้นามสกุลร่วมกันได้” ที่แสดงด้วยสายเส้นโยงใย “สายสัมพันธ์” ระหว่างญาติฝ่ายชาย และไม่แสดงเครือญาติที่เกิดจากการแต่งงาน อย่างน้อยก็ “เมีย” หรือ “ภรรยา” ให้ปรากฏในแผนสังเขปฯ ด้วย จนทำให้ “สายสัมพันธ์” กลายเป็นสัญลักษณ์เข้ามาแทนที่ “สายสะตือ” แต่แรกเกิด และด้วยกรอบวิธีคิดของอิริกาเรย์ชี้ได้ว่า รัชกาลที่ 6 ทรงกลบถ่วงการสืบตระกูลทางแม่ (Maternal Genealogy) โดยพระองค์ทรงย้าด้วยคำอธิบายประกอบเป็นลายลักษณ์อักษรว่า

๒ ข้อสำคัญอันจะต้องกำหนดไว้คือ นามสกุลที่จะใช้ร่วมกันได้แต่ผู้สืบสายโลหิตทางผู้ชาย เปน [เป็น] ต้นว่าน้องสาวเมื่อก่อนมีสามี คงใช้นามสกุลอย่างเดียวกับเรา แต่ถ้าได้สามีแล้วต้องใช้นามสกุลตามสามี และบุตรแห่งน้องสาวนั้นก็ต้องไปใช้นามสกุลทางฝ่ายบิดาของเขา จะใช้นามสกุลทางมารดาไม่ได้ นอกจากได้รับพระบรมราชานุญาตพิเศษฯ (เน้นคำตามต้นฉบับ) [9]

หากพิจารณากฎหมายขนานนามสกุล มาตรา 17 และ 18 ประกอบด้วย ก็เท่ากับว่าเป็นการปิดกั้นมิให้ผู้หญิงโสด หรือผู้หญิงตัวคนเดียวไร้เครือญาติในยุคนี้ ได้แสดงตัวตนผ่านการขนานนามสกุลให้ตัวเอง เพื่อบรรลุความเป็นคนไทยตามกฎหมายขนานนามสกุลในมาตรา 3 “ชื่อคนไทยทุกคน ต้องประกอบด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล” โอกาสที่เธอจะดำรงสถานะอัตบุคคล (Subject) ในฐานะ “คนไทย” จำต้องดำเนินการผ่านเครือญาติฝ่ายชาย ด้วยการกลายเป็นวัตถุที่ประกอบขึ้นเป็นกระเจกเงาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงตัวคนเดียวจึงไม่มีตัวตน ช้ำยังมิได้มีสถานะเทียบเท่า “สสาร” (Matter) หรือ “วัตถุ” (Object) ที่ประกอบกันเป็นบานกระเจกเงาที่ช่วยสะท้อนภาพความปรารถนาที่จะสืบทอดสายสกุล ในฐานะ “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” ตามทฤษฎีของอิริกาเรย์ที่ได้กล่าวไว้แล้ว

แต่ถึงอย่างไรในกฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ก็ยังปรากฏบทบัญญัติอีกหนึ่งมาตรา และเป็นเพียงมาตราเดียวที่ระบุถึงผู้หญิงในฐานะภรรยา ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของสิทธิสตรีตามยุคสมัย นั่นคือ “มาตรา ๖ หญิงได้ทำงานสมรสมีสามีแล้ว ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี และคงใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของตนได้” อันสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเติบโตในสังคมอังกฤษช่วงปลายศตวรรษที่ 19 อันเป็นยุคสมัยของขบวนการเฟมินิสต์คลื่นลูกที่หนึ่ง ได้เริ่มต้นต่อสู้กับสังคมปิตาธิปไตยภายใต้กรอบคิดแบบเสรีนิยม โดยมุ่งหวังเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ให้กับเพศหญิง เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง หรือสิทธิรักษาชื่อสกุลเดิมหลังแต่งงาน (Maiden Name)

แต่หากพิจารณาตามบริบทของสยามในช่วงนั้น ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นรัฐสมัยใหม่และก่อรูปครอบครัว ก็เท่ากับว่าเป็นความพยายามผลักดันให้ผู้หญิงโสดเข้าสู่การสมรส ไม่เหลือที่ยืนให้กับหญิงตัวคนเดียวหรือยังไร้สามี ทั้งที่ประจักษ์ว่าผู้หญิงตัวคนเดียวในสยามนั้น ดำรงสถานะบางอย่างเหนือกว่าสตรีในตะวันตก เพราะกฎหมายจารีตในอดีตไม่เคยวางข้อจำกัดด้วยสาเหตุทางเพศ สตรีมิใช่เพศที่อ่อนแอจนกฎหมายต้องให้การคุ้มครองเป็นพิเศษ ทั้งหญิงและชายเมื่ออายุครบ 20 ปีแล้วถือว่าบรรลุนิติภาวะ สามารถทำนิติกรรมได้เสมอกัน เป็นพยานในศาลได้เท่าเทียมกัน รับรองเอกสารหรือมีสิทธิฟ้องร้องคดีในศาลได้ไม่ต่างกัน สตรียังมีสิทธิในมรดกเทียบเท่าชาย เป็นต้น [25] จนอาจกล่าวได้ว่า นามสกุลได้เป็นหนึ่งในเครื่องมือจัดการอิสรภาพของผู้หญิง หรือเร่งรัดให้เธอต้องเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างอัตบุคคล หรือต้องกลายเป็นวัตถุ เพื่อรองรับปรารถนาของเพศชายให้ปรากฏตาม “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” เนื่องด้วยเพศชายกำลังเริ่มต้นเป็นกลไกให้รัฐ ทั้งในการ

บริหารปกครองประเทศและการดำเนินวิสาหกิจต่าง ๆ ที่กำลังเติบโตขึ้นทุกขณะ นามสกุลจึงทำหน้าที่สืบวงศ์ทางฝ่ายชาย (Paternal Genealogy) ที่ลงไปจัดการในระดับ “บ้าน” หรือครอบครัว ทั้งที่เป็นพื้นที่ส่วนตัวด้วยการเชื่อมโยงผู้ชายต่างรุ่นเข้ากัน ประกอบกับขึ้นเป็นครอบครัวปิตาธิปไตย ที่เปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับฝ่ายแม่ออกไปตามแนวคิดของอิริกาเรย์

นามสกุลสานสายสัมพันธ์พ่อ-ลูกชาย

ความพยายามสร้างครอบครัวแผนใหม่ผ่านนามสกุลนั้น มุ่งเน้นสร้างการสืบสายตระกูลทางฝ่ายชาย (Paternal Genealogy) มากเสียยิ่งกว่าครอบครัวตามความหมายที่เราเข้าใจกันในปัจจุบัน อันประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ๆ พร้อมหน้าพร้อมตา หรือครอบครัวเดี่ยวตามแบบกระฎุมพี ทั้งนี้เราอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าคนไทยมีเคยมีธรรมเนียมเรียกขานตัวบุคคลกันด้วยนามสกุลแทนชื่อบุคคลตามธรรมเนียมของชาติตะวันตกเลย ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน นามสกุลของคนไทยจึงมิได้มีหน้าที่อื่น หรือเป็นเพียง “ชื่อรอง” ทำหน้าที่คล้ายกับคำคุณศัพท์ประกอบชื่อบุคคลเท่านั้น จนกล่าวได้ว่านามสกุลในลักษณะชื่อต่อท้ายที่ “นำเข้า” จากชนชาติตะวันตกนั้น เป็นชื่อประจำตระกูลอย่างจริงจังเสียยิ่งกว่าธรรมเนียมของคนตะวันตก [26]

ด้วยอำนาจทางกฎหมายได้ทำให้นามสกุลแผ่อิทธิพลไปถึงระดับ “บ้าน” และกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตระกูลที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองและการบริหารประเทศอย่างสกุลขุนนาคน การสืบสายตระกูลทางฝ่ายชายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสืบสายอำนาจและความมั่งคั่ง ความสัมพันธ์ระหว่างพระพิภักขุมิภาค (สม ขุนนาคน) ผู้เป็นบิดา กับนายประยูร ขุนนาคน บุตรชาย [27] ได้สะท้อนอำนาจของนามสกุลในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างเพศทั้งทางฝ่ายพ่อ-ฝ่ายแม่ที่ไม่สมดุลกันเป็นอย่างยิ่ง

ย้อนไปใน พ.ศ.2465 ณ บ้านปากคลองสมเด็จ พระพิภักขุมิภาค (สม ขุนนาคน) ส่งหนังสือถึงพระวิจิตรสุการ นายทะเบียนใหญ่ กระทรวงนครบาล ขอให้ถอนนามสกุลบุตรของตนจาก “ประยูร ตูลยลักษณ์” แล้วให้เปลี่ยนเป็น “ประยูร ขุนนาคน” เพื่อมิให้เป็นอับมงคล เนื่องจากเขาอาศัยอยู่กับครอบครัวฝ่ายมารดาที่มีดา ยาย น้ำชาย และน้ำสะใภ้

ด้วยนายประยูรบุตรผม ซึ่งมารดาได้ถึงแก่กรรมลงตั้งแต่มิได้อ่อนนม ผมได้ให้ตาและยายของนายประยูรเลี้ยงมา ตาและยายของนายประยูรยินดีให้ผมไปอยู่ด้วยกันที่บ้านตาของนายประยูร ส่วนผมก็จำเอน [เป็น] ต้องอยู่ปรนนิบัติบิดาและดูแลทรัพย์สินสมบัติของผมอยู่ในเวลานั้น ตาของนายประยูรและหลวงนฤมิตรสารานุรักษ์ซึ่งเพนน้องมารดาของนายประยูรน้อยใจที่ผมมิได้ไปอยู่ด้วย แลไปลงในสำมะโนครัวว่า หลวงนฤมิตรสารานุรักษ์เป็นบิดาของนายประยูร และใช้นามสกุล (ตูลยลักษณ์) [27]

ฝ่ายพระวิจิตรสุการส่งเรื่องไปให้อำเภอบางกอกใหญ่สอบสวน ความจริงปรากฏตามคำให้การของนักเรียนนายร้อยประยูร ตูลยลักษณ์ อายุ 22 ปี บ้านเลขที่ 832 อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-ลูกคู่นี้ เกี่ยวพันกันแต่โดยกำเนิดเท่านั้น ในบันทึกปากคำบอภัยความที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้ของบุตรชายอย่างชัดเจน

... ข้าพเจ้าเป็นบุตรพระพิภักขุมิภาคแลนางลมูลพิภักขุมิภาค แต่การที่ข้าพเจ้าใช้และเรียกหลวงนฤมิตรสารานุรักษ์แลนางสงวนว่าเพนนิดาและมารดานั้นก็โดยที่ข้าพเจ้าเข้าใจผิด คือ เมื่อนาง

ลมุลตลอดข้าพเจ้าออกมาได้ ๑๔ วันก็ถึงแก่กรรม นางจี๋ยายแลหลวงนฤมิตรสารานุภณนำเปนผู้ให้เลี้ยงดูข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าจึงได้มีชีวิตอยู่รับราชการจนบัดนี้ ... จนถึงเมื่อเร็ว ๆ นี้ จึงได้ทราบและเห็นหน้าพระพิทักษ์ภูมิกาคว่าเปนบิดา ... พระพิทักษ์ภูมิกาคบิดาข้าพเจ้าได้อุดหนุนเกื้อกูลข้าพเจ้าอย่างฉันทบิดากับบุตรเลย แม้แต่เล็กน้อยก็ไม่มี เพราะฉะนั้นการรักใคร่ระหว่างข้าพเจ้ากับพระพิทักษ์ภูมิกาคจึงไม่มีต่อกัน ... ข้าพเจ้ายินดีที่จะใช้ชื่อบิดามารดาแลนามสกุลตามที่ข้าพเจ้าได้ลงไว้ในสำมะโนครัวแต่เดิมว่าหลวงนฤมิตราเปนบิดาแลนางสงวนเปนมารดา เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ได้มีแก่ข้าพเจ้ามา เพราะข้าพเจ้าก็เป็นบุตรบุญธรรมของท่านคนหนึ่ง ... [27]

อำเภอบางกอกใหญ่สรุปผลการสอบสวนให้พระวิจิตรสุการฯ ทราบ โดยในเอกสารรายงานปรากฏลายมือพระวิจิตรสุการ (23 ธันวาคม พ.ศ.2465) ระบุว่า “บุตรต้องใช้นามสกุลข้างบิดา เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าน้ำที่หรือพระบรมราชานุญาตเป็นพิเศษ” [27] สอดรับกับคำอธิบายประกอบแผนผังแซเป (ประกาศวิธีการใช้นามสกุลพระราชทานวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2456) ว่า “จะใช้นามสกุลทางมารดาไม่ได้ นอกจากได้รับพระบรมราชานุญาตพิเศษฯ” [9]

หนังสือคำร้องของพระพิทักษ์ภูมิกาค (สม บุนนาค) นั้น ลงวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2465 ก่อนหน้าประกาศใช้ “พระราชกำหนดขนานนามสกุลเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕” ในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2465 เพียงไม่กี่วัน โดยยินยอมให้บุตรบุญธรรมใช้นามสกุลของบิดาบุญธรรมได้ [9] ขณะที่อำเภอบางกอกใหญ่ได้สอบปากคำนายประยูรพร้อมกับยายและแม่บุญธรรมในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2465 ซึ่งล่วงเข้าสู่การบังคับใช้พระราชกำหนดฯ ฉบับนี้แล้ว ทางเจ้าหน้าที่ทะเบียนอาจให้ความเห็นไปตามพระราชกำหนดฯ ฉบับล่าสุดเพื่อรับรองปรารณาของนักเรียนนายร้อยประยูรที่ต้องการใช้นามสกุลทางญาติฝ่ายมารดา แต่ดูเหมือนว่าปากคำของนักเรียนนายร้อยประยูรที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับวงศ์วานญาติทางฝ่ายมารดา สื่อนักคำร้องของฝ่ายบิดาแต่กำเนิดไม่ได้ เพราะสอดคล้องกับประกาศวิธีใช้นามสกุลพระราชทานของรัชกาลที่ 6 ภาวะกำกวมจึงเกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่ว่า จะยึดตามข้อบัญญัติในพระราชกำหนดขนานนามสกุลเพิ่มเติมฯ ซึ่งเป็น “กฎหมาย” ที่บังคับใช้ตามแบบแผนของรัชกาลสมัยใหม่ หรือตาม “ประกาศ” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่แม้จะเป็น “พระราชนิยม” แต่ก็มีสถานะเทียบเท่ากฎหมายภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในขณะนั้น

สุดท้ายแล้ว ผู้วิจัยพบว่าหนังสือของพระยาเพชรปानी สมุหนครบาล สรุปสั่งการขุนวิบูลย์นารักษ์นายอำเภอบางกอกใหญ่ให้ดำเนินการตาม “พระราชบัญญัติ” ความว่า

ด้วยได้รับคำร้อง อำมาตย์ตรี พระพิทักษ์ภูมิกาค แลลงว่า นายประยูรบุตรซึ่งมารดาถึงแก่กรรมตั้งแต่ยังมีได้อตนม แลหลวงนฤมิตรสารานุภณซึ่งเป็นน้องมารดาของนายประยูรได้เลี้ยงมาเลยลงในสำมะโนครัวให้นายประยูร ใช้นามสกุล “ตุลลักษณ์” เป็นการไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติ จึงขอให้แก้ไขสำมะโนครัว บ้านเลขที่ ๘๓๒ หลังวัดหงษาราม เปนนายประยูร บุนนาค สืบไป (เน้นคำโดยผู้วิจัย) [27]

คำให้การของนักเรียนนายร้อยประยูรขัดแย้งกับอุดมคติตามที่ปรากฏใน “เปรียบเทียบนามสกุลกับชื่อแซ่” เพราะการอยู่อาศัยร่วมกันเพียงอย่างเดียวกับญาติฝ่ายมารดา โดยมีได้ผูกพันกับทางสายโลหิตจากพ่อสู่ลูก ก็เต็มไปด้วยความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ขณะที่พระพิทักษ์ภูมิกาค (สม บุนนาค) หรือบิดาก็มิได้สนใจใฝ่ดีแต่อย่างใด ไม่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติฝ่ายแม่ของนายประยูรกับบิดาจะบาดหมางกันหรือไม่ แต่บิดา-บุตรคู่

นี้ก็พำนักกันคนละ “บ้าน” อย่างแน่ชัด นายประยูรเติบโตในครอบครัวของแม่จนเป็นผู้ใหญ่ หากถือตามจารีตเดิม อาจกล่าวได้ว่าบ้านเลขที่ 832 หลังวัดหงษาราม เป็น “ครอบครัว” ตามความหมายเดิมที่สมเด็จพระยาตำราภานุภาพได้วินิจฉัยไว้ว่าเป็นสถานที่ “กินอยู่” [28] ของคนทั้งสามชีวิต ไม่จำเป็นต้องเป็นญาติร่วมสายโลหิตทางฝ่ายชายแต่ประการใด

แต่ด้วยอำนาจของบิดาในฐานะผู้ร่วมสายโลหิตกับนายประยูร สัมพันธ์ด้วยสกุล “ขุนนาค” ซึ่งเป็นตระกูลผู้ทรงอิทธิพลในระบอบราชการแบบเดิม ได้กลายเป็นเครื่องหมายแสดงอำนาจของ “ความเป็นพ่อ” ในครอบครัวแบบปิตาธิปไตย ที่อาจก้าวเข้าไปแทรกแซงครัวเรือนของผู้อื่นได้ โดยอ้างอิงประกาศฯ ของรัชกาลที่ 6 ที่ช่วยเสริมอำนาจของสายสกุลฝ่ายชาย จึงมีแปลกที่จะพบหลักฐานเพิ่มเติมว่า เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (ชุมพร ขุนนาค) ในฐานะผู้อาวุโสและประธานสกุลขุนนาคได้ส่งหนังสือตัวเขียนความยาวสามหน้ากระดาษ กว้างถึงเจ้าพนักงานกองจดทะเบียนนามสกุล กระทรวงนครบาล วันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2460 ให้เครื่องครัด สอบสวนผู้ที่จัดแจงนามสกุลว่า “ขุนนาค” โดยได้ลำดับชั้นผู้สืบสกุลจากเจ้าพระยาอรรคมหาเสนา (ขุนนาค) ในรัชกาลที่ 1 จนถึงเวลานั้นโดยละเอียด พร้อมเน้นย้ำว่าให้ขอใบรับรองนามสกุลที่ตนเองเป็นคนออกให้เพื่อยืนยัน อีกด้วย อย่าให้ใครมาสมอ้างใช้นามสกุลขุนนาคเด็ดขาด ทั้งนี้ “ถ้าผู้ที่เพนขุนนาคไม่ประสงค์จะใช้นามสกุลขุนนาค จะตั้งสกุลใหม่ ต้องกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ ขอพระราชทานสกุลใหม่จึงจะได้ตามพระราชนิยม” [29]

ด้วยเหตุนี้เอง นามสกุลจึงได้สร้างความชอบธรรมให้ปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะเพศชาย จัดการ ดูแล และปกครองปัจเจกบุคคลด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากจะหมายถึงผู้หญิงแล้ว ยังอาจรวมถึงผู้ชายซึ่งอ่อนวัยกว่า อย่างบุตรชายได้ด้วย สะท้อนให้เห็นว่านายประยูรได้กลายเป็นเพียงวัตถุของบิดา และเป็น “บานกระຈກ” ที่สะท้อนให้เห็นปารณาของการสืบทอดวงศ์สกุลของตนตาม “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” นั่นเอง จนกล่าวได้ว่ากระบวนการดังกล่าวสามารถกระทำต่อเพศชายได้เช่นกัน เนื่องด้วยสังคมอันมีลำดับชั้นหรือ ลำดับอาวุโสของสยาม ที่ผู้ชายอ่อนวัยหรือต่ำชั้นกว่าสามารถตกเป็นวัตถุ (Object) ที่ถูกกระทำโดยอัตบุคคล ได้ สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกระทำต่อผู้ชาย (ในแบบ Subject-object) แม้จะเป็นบิดา-บุตรชายที่ร่วมสืบสายโลหิตด้วยกันก็ตาม

นามสกุลกับการสร้างผู้ปกครองครอบครัว

ดังที่ได้ระบุแล้วว่า สังคมสยามเป็นสังคมที่มีโครงสร้างลำดับชั้นในแนวดิ่ง ทั้งในทางชนชั้นและอาวุโส ซึ่งเป็นอุดมคติหลักประจำสังคมยิ่งกว่าลำดับชั้นทางเพศตามแบบตะวันตก จนได้แฝงอุดมคติดังกล่าวไว้ในกฎหมายขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ด้วย แม้ในยุคนั้นจะเริ่มต้นยกร่างกฎหมายสมัยใหม่ตามขนบตะวันตก อันสถาปนาปัจเจกบุคคลให้เกิดขึ้นในสังคม แต่กฎหมายหลายฉบับยังคงหลักกฎหมายจารีตที่ปฏิบัติต่อกฎนิบนสถานภาพทางสังคม เช่นยินยอมให้ผู้ปกครองควบคุมดูแลและลงโทษผู้ได้ปกครอง [30] แทนรัฐได้ เป็นต้น

ในกฎหมายขนานนามสกุลฯ ได้ปรากฏตำแหน่ง “หัวหน้าครอบครัว” ขึ้น ทั้งที่กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้บังคับต่อพลเมือง หรืออัตบุคคลของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในการจัดตั้งหรือจดทะเบียนชื่อสกุลเป็นทางการกลับเป็นสิทธิเฉพาะบางคน ในฐานะ “หัวหน้าครอบครัว” ซึ่งเป็นผู้อาวุโสสูงสุดในครัวเรือน ซึ่งเป็น “ผู้ที่ปกครองสกุล” หรือ “หัวหน้าปกครองสกุล” ตามปรากฏใน “เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่” คอยดูแลกิจการ

ว่าด้วยนามสกุลของกลุ่มคนที่เรียกว่าครอบครัว ซึ่งจะต้องจงรักภักดีต่อผู้ปกครองชาติในชั้นสูงขึ้นไป⁶ ดังปรากฏในกรณีของเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (ชุมพร บุณนาค) กับสกุลบุณนาค

ด้วยเหตุนี้เองการกำหนดให้ผู้ชายคนหนึ่งขึ้นเป็นหัวหน้าครอบครัว ก็เพื่อหลีกเลี่ยงการประชันแข่งขันกันในหมู่พี่น้องฝ่ายชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีพี่น้องฝ่ายชายซึ่งมีสถานะทางสังคม รวมทั้งตำแหน่งทางราชการในลำดับชั้นใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในนิยามปิตาธิปไตยของอิริกาเรย์ตามที่เกริ่นนำไว้แล้ว ทั้งนี้ผู้วิจัยพบหลักฐานการจดทะเบียนนามสกุลซ้ำซ้อนระหว่างชายร่วมสายโลหิตในสมัยเริ่มแรก รวมทั้งการขอพระราชทานนามสกุลก็ยังซ้ำซ้อนกันด้วย ดังเช่นขุนสารานุบริบาล ผู้เป็นบิดา และนายร้อยตรีทองหล่อ ประจำกรมทหารม้า มณฑลพิษณุโลก ผู้เป็นบุตร ต่างฝ่ายได้ยื่นขอพระราชทานนามสกุล สุดท้ายบุตรชายได้รับพระราชทานชื่อว่า “สุขะสุด” ทำให้บิดาต้องขอลอนเรื่องที่ยื่นไว้กับกระทรวงนครบาล จนผู้บังคับบัญชาตำหนิว่า “ก็เมื่อลูกขอแล้ว มาทะเล้นขอทางนี้ทำไม ก็เมื่อพ่อขอแล้วลูกทะเล้นข้ามพ่อ ให้ตีโทษขุนสารา” [31] เป็นต้น และในกรณีนามสกุลพระราชทานยังได้สะท้อนลำดับชั้นของการถ่ายทอดสัญลักษณ์ของตระกูลผ่านวงศาวินิยา (Genealogy) ทางปกครองของเพศชาย เริ่มตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินเพศชาย ผู้พระราชทาน ลงมาสู่หัวหน้าครอบครัวเพศชาย และหัวหน้าครอบครัวหยาบยื่นให้สมาชิกครอบครัวเพศชายอื่น ๆ ได้สืบสกุลกันต่อไป สะท้อนให้เห็นการสืบสายทางอำนาจฝ่ายชายในจินตกรรม (Imagined Paternal Genealogy) ที่มีลำดับชั้นและมีอาวุโสในอีกระบบหนึ่ง

ทั้งนี้ เงื่อนไขสำคัญในการกำหนดว่าใครเป็น “หัวหน้าครอบครัว” ตามมาตรา 10 ก็คือ “บุรพ [บรรพ] บุรุษคนหนึ่งซึ่งยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ใหญ่มีอายุสูงในครอบครัว” นั้น มิได้กำหนดตำแหน่งตายตัวว่า เป็นปู่, บิดา หรือแม้แต่สามี สะท้อนให้เห็นความสำคัญของลำดับอายุหรืออาวุโสในกลุ่มผู้ชาย ว่ามิได้เป็นผู้ชายอันเป็นเนื้อเดียวกันแต่อย่างใด จำต้องมีการลำดับอาวุโสในกลุ่มคนที่เกิดกันขึ้นอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากการสืบวงศาวินิยาของเพศชาย (Paternal Genealogy) ตามแนวคิดของอิริกาเรย์ ซึ่งเน้นไปที่ชายแต่ละรุ่น (Generation) ที่สืบทอดวงศ์ตระกูล ขณะที่ของไทยกลับตอกย้ำถึงลำดับอาวุโสกันภายในตระกูลด้วย

ในฐานะทั้งผู้ให้กำเนิดและผู้พระราชทานนามสกุล (Name-giver) ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กระบวนการพระราชทานนามสกุลจึงเป็นการฉายภาพ (Projection) แรงปรารถนาของพระองค์ อันว่าด้วยความยั่งยืนยาวนานของราชวงศ์จักรี ในฐานะองค์ประธาน (Subject) หรือกล่าวให้ชัดได้ว่าองค์ประมุข ออกไปยังโลกเบื้องนอก โดยมีเหล่าข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พ่อค้า หรือประชาชนเพศชายได้ปกครองผู้ต้องการก่อตั้งนามสกุลและรับนามสกุลพระราชทานนั้น กลายเป็น “วัตถุ” หรือเป็น “บานกระຈก” รองรับแรงปรารถนา เพื่อถ่ายทอดให้เห็นเป็นตัวตนของพระองค์ในฐานะองค์พระประมุข ตาม “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” ของอิริกาเรย์นั่นเอง ไม่ต่างจากการกระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวเองของพ่อ-ลูกตระกูลบุณนาค ที่พ่อกระทำต่อลูกชายหรือผู้อ่อนวัยกว่า หรือพลเมืองเพศชายกระทำต่อคนในครอบครัวทั้งหญิง-ชาย อันแสดงถึงความสัมพันธ์ตามขนบของสังคมไทยอันมีลำดับชั้นในแนวดิ่ง แต่สำหรับรัชกาลที่ 6 แล้วนั้นถือเป็นองค์ประธาน หรือองค์ประมุขผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชาติ หรือเป็น “กุลเชษฐา” (“ชายผู้เป็นใหญ่สุดในสายตระกูล”)

⁶ มาตราต่าง ๆ ในหัวข้อนี้ประกอบไปด้วย: มาตรา ๙ ภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นต้นไป ให้บรรดาผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวทุก ๆ ครัวเรือนเลือกสรรถือเอาชื่อสกุลอันหนึ่ง แล้วให้จดทะเบียนชื่อสกุลนั้น ณ ที่สำนักงานการอำเภอท้องที่, มาตรา ๑๐ หัวหน้าครอบครัวนี้ ท่านประสงค์ว่าบุรพบุรุษคนหนึ่งซึ่งยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ใหญ่มีอายุสูงในครอบครัวนั้นเอง, และมาตรา ๑๖ ถ้าหัวหน้าครอบครัวมีตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เป็นพี่น้องร่วมบิดาที่ล่วงลับไปแล้ว ย่อมจะเรียกชื่อสกุลอย่างเดียวกันก็ได้

ของรัชชาติไทยนั่นเอง โดยดำเนินการผ่านการศึกษาสายสกุลและสืบสายทางอำนาจฝ่ายชายในจินตกรรม (Imagined Paternal Genealogy) ของรัชไทย

สรุป

พ.ร.บ.ชานนามสกุล พ.ศ.2456 เกิดขึ้นด้วยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเติบโตในสังคมตะวันตกมาตั้งแต่ทรงเยาว์ ทรงนำแบบแผนธรรมเนียมชื่อบุคคล (Naming Practice) ดังกล่าวมาใช้ในสยาม ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านจากรัฐจารีตประเพณีไปสู่รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เวลานั้นเองพลเมืองเริ่มทวีความสำคัญ ฝ่ายรัฐจำเป็นต้องดูแลจัดการด้วยศาสตร์แนวใหม่ เช่น การสำรวจสำมะโนครัว หรือการลงทะเบียนเกิด-ตาย เป็นต้น “นามสกุล” จึงดูเหมือนจำเป็นสำหรับรัฐสมัยใหม่ด้วยเหตุประการนี้ แต่สำหรับองค์ประมุขแล้ว นามสกุลเป็นยิ่งกว่าอัตลักษณ์ของประชาชนแบบแผนใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน การชานนามสกุลยังเป็นเครื่องมือสนองอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองว่า ตนนั้นนำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศชาติอีกด้วย ความพยายามดังกล่าวกลับสถาปนาครอบครัวแบบปิตาธิปไตยขึ้นมา พร้อมกับการสร้างอัตบุคลชาย (Male Subject) ขึ้นอีกด้วย ผ่าน “กระบวนการสร้างภาพสะท้อนตัวตน” ด้วยกำเนิดของการสืบวงศ์ตระกูลทางฝ่ายชาย (Paternal Genealogy) ตามคำนิยามการเกิดขึ้นของปิตาธิปไตยของอิริกาเรย์ การบัญญัติให้นามสกุลสืบทอดไปตามญาติสายฝ่ายชาย พร้อม ๆ กับการสืบทอดสัญชาติไทยแล้วทำให้ญาติฝ่ายหญิงตกเป็นวัตถุ และหญิงโสัดต้องหลุดออกไปจากความเป็นคนไทย ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับลูกชายจึงเป็นการจัดองค์กรทางสังคมชนิดใหม่ กล่าวคือ ครอบครัวแบบปิตาธิปไตยได้ถูกสถาปนาขึ้นไปพร้อมกับการสร้างอัตบุคลชายที่ให้ความสำคัญต่อการลำดับอาวุโสอีกด้วย

นอกจากนี้ นามสกุลยังมีหน้าที่รองรับสำนึกของรัฐจารีตในอดีต ที่ยังพยายามตรึงคนไว้ตามลำดับช่วงชั้นภายในสังคมที่มีโครงสร้างสูงต่ำ แม้คนทุกคนในชาติจะมีนามสกุลก็ตาม แต่นามสกุลจึงได้สร้างให้อัตบุคลชายนั้นเกิดความแตกต่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างที่มีตามชาติกำเนิด ความพยายามขององค์ประมุขให้เกิดนามสกุลที่เรียกว่า “นามสกุลพระราชทาน” เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการเข้าแทรกแซงระบบนามของคนที่ไปตามที่ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนอันสูงศักดิ์หรืออภิสิทธิชนในยุคสมัยหนึ่ง แต่ก็มี ความพยายามอำพรางความแตกต่างด้วยความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย นอกจากนั้นแล้ว นามสกุลยังได้เป็นเครื่องมือสืบสอระบบอุปถัมภ์อันเป็นสาร์ตละของสังคมไทยมาแต่อดีต ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้-พระราชทาน-ประทานนามสกุลกับผู้รับนามสกุลนั้นไปใช้ ถูกแสดงผ่านธรรมเนียมใหม่แบบนี้ได้อย่างแนบเนียน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

References

- [1] Irigaray, L. (1985). *Speculum of the other woman*. Cornell University Press.
- [2] Whitford, M. (1991). *Luce Irigaray: Philosophy in the feminine*. Routledge
- [3] Smith, A. M. (2015). Subjectivity and subjectivation. In L. Disch & M. Hawkesworth (Eds.), *The Oxford handbook of feminist theory*. (pp. 955-972). Oxford University Press.

- [4] Stark, H. (2017). *Feminist theory after Deleuze*. Bloomsbury Academic.
- [5] Rosi Braidotti, R. (2017). Sexual difference theory. In A. M. Jaggar & I. M. Young (Eds.), *A companion to feminist philosophy*. (pp. 298-306). Wiley.
- [6] Carol, C. (2019). Luce Irigaray on women and natural law. In J. Crowe (Ed.), *Research handbook on natural law theory*. (pp. 236-251). Edward Elgar.
- [7] Irigaray, L. (1991). *The irigaray reader*. Basil Blackwell.
- [8] Irigaray, L. (1993). *Sexes and genealogies*. Columbia University Press.
- [9] Meuchubot, W. (2001). *The various matters of surname*. Palace Lovers Club. (In Thai)
- [10] Mangkut, T. (2018). Irigaray's reading. *Thammasat University Archives Bulletin*, 21(1), 90-95. (In Thai)
- [11] Sarup, M. (1993). *Post-structuralism and postmodernism*. Harvester Wheatsheaf.
- [12] Vajiravudh, King. (1972). Compared surnames with Chinese clan names. In S. Laawkulsang (Ed.) *Misellaneous Essay: The Royal Writing in King Vajiravudh*. (pp.75-90). Slipabhannakan. (In Thai)
- [13] Shigetomi, S. (2012). The concept of family and its meaning in Thai history. In Y. Hayami, J. Koizumi, C. Songsamphan, & R. Tosakul (Eds.), *The family in flux in Southeast Asia: Institution, ideology*. (pp. 29-36). Kyoto University Press.
- [14] Wongyannawa, T. (2018). Policing the imagined family and children in Thailand: From family name to emotional love. In P. Phasuthanchat (Ed.), *Imagined family: A Critique of community, government and state*. (pp. 33-79). Illumination. (In Thai)
- [15] Sattayanurak, A. (1995). *Changing in worldviews of Thai leaders from the reign of King Rama IV to 1932*. Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- [16] Suklarpkit, S. (2018). *One husband and one wife: Family colonialism in Siam*. Matichon. (In Thai)
- [17] Loos, T. (2002). *Subject Siam: Family, law, and colonial modernity in Thailand*. Silkworm Books.
- [18] Winichakul, T. (2003). What kind of condition is called civilization? When Siamese elites during the reign of King Rama V sought their own status through travels and museums both inside and outside the country. *Political Science Journal*, 24(2), 1-66. (In Thai)
- [19] Anderson, B. (2009). *Imagined communities: Reflection on the origin and spread of nationalism*. The foundation for the promotion of social science and humanities textbooks project. (In Thai)
- [20] Wongyannawa, T. (2019). Introduction: When blindness touches the "Nation" of the West. In P. Phasuthanchat (Ed.), *When is a nation?* (pp. 17-77). Illumination. (In Thai)
- [21] Skinner, W. G. (1986). *Chinese society in Thailand: An analytical history*. Social sciences and humanities textbook project foundation. (In Thai)

- [22] Royal Speech and Royal Advice of His Majesty King Vajiravudh. (1958). In *a memorial at the royal cremation ceremony of M.C. Sukprarop Kamalasana* (12 January, pp.30-35) Bangkok: Prachan Printing. (In Thai)
- [23] Karim, W. J. (2004). Bilateralism and gender in Southeast Asia. In S. Taweessit (Ed.), *Gender: Challenging the body, searching for identity*. (pp. 79-123). Center for Women's Studies, Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University.
- [24] Barnard, A. (2022). *History and theory in anthropology*. Cambridge University Press.
- [25] Duplatre, L. (1990). *Status of married women in Thailand*. Thammasat University Press. (In Thai)
- [26] Eawsriwong, N. (2005). *The difficulty of being*. Arts and Culture. (In Thai)
- [27] NRT. R.6 M.47.2/318 Nai Prayoon, the son of Phra Pipatbhumipaak (Som Bunnag) used to use the surname of his uncle, Saranukorn, and requested to change his surname to Bunnag. (In Thai)
- [28] Damrong Rajanubhab, Prince (1998). *The letters between two princes Vol.8*. Teachers Council. (In Thai)
- [29] NRT. R.6 N.47/2 Chao Phraya Phasakornwong had sent a letter to the surname registration official: The story of the Bunnag family family and the heirs who will righted to use this surname. (In Thai)
- [30] Bunnag, P. (2020). *Love body, fight for right*. Matichon. (In Thai)
- [31] NRT. R.6 M. 47.2/212 Deputy Apostle Khun Sarananubribarn asked to withdraw the royal bestow surname because his son, Second Lieutenant Thonglor, was given the royal bestow surname, Sukasut. (In Thai)

การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว¹

Cultivating the Constitution in Civic Education for
Lower Secondary School (M.1-4) in the Lao People's
Democratic Republic¹

ปิติพัฒน์ โชติกมลสวัสดิ์^{2*}, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์² และณัฐหทัย มานาดี²
Pitipat Chotkamonsawad^{2*}, Dararat Mettariganond², and Nathathai Manadee²

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “พัฒนาการรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ.1991-2022” สาขาวิชาผู้นำท้องถิ่นศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40000

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khonkaen, 40000, Thailand

* Corresponding author: E-mail: Pitipat.chot@gmail.com

(Received: October 11, 2023; Revised: January 4, 2024; Accepted: January 16, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เน้นวิเคราะห์แบบเรียนวิชาศึกษาพลเมืองที่ยังใช้อยู่ในโรงเรียนปัจจุบันเป็นหลัก รวมถึงวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และบทความวิชาการทั้งในไทย ลาว และสากลประกอบการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น เน้นการปลูกฝังเรื่องสิทธิและพันธะของพลเมืองเป็นหลัก และสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) สิทธิและพันธะเด็กในครอบครัว 2) สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับความสงบในสังคม 3) สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ 4) สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง และ 5) สิทธิและพันธะของพลเมืองในการคุ้มครองรัฐ อย่างไรก็ตาม ประเด็นทั้ง 5 กลุ่ม ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการปฏิบัติตามสิทธิและพันธะของพลเมืองลาวที่ถูกต้อง ภายใต้กฎหมายกำหนดเพื่อความสงบสุขของสังคม นอกจากนี้ พบว่าการบรรจุประเด็นสิทธิและพันธะ ยังคำนึงถึงช่วงวัยของนักเรียน รวมถึงสอดแทรกประเด็นต่างๆ ผ่านเรื่องสั้นประจำบท เพื่อเน้นว่าพลเมืองลาวทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิพลเมืองและปฏิบัติพันธะอย่างเท่าเทียม ในส่วนข้อเสนอแนะ ควรศึกษาประเด็นคุณสมบัติและวัฒนธรรม ที่ไม่มีการกำหนดอย่างเป็นทางการในกฎหมาย แต่เป็นแบบแผนที่ดำเนินการควบคู่กับกฎหมาย เพื่อให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนศึกษาพลเมืองมีความครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น

คำสำคัญ: การปลูกฝัง รัฐธรรมนูญ สปป.ลาว แบบเรียน ศึกษาพลเมือง

Abstract

This article explores the cultivation of constitutional values within the Civic Education textbooks used in lower secondary school (M.1-4) in the Lao People's Democratic Republic. Employing a documentary research methodology, the study focuses on the analysis of Civic Education textbooks that remain central to the current education system in Laos. The primary objective centers on the cultivation of the rights and obligations of citizens, which are categorized into five groups—1) rights and obligations of Children within families, 2) rights and obligations of citizens in relation to peace in society, 3) rights and obligations of Citizens in relation to culture and economy, 4) rights and obligations of citizens, and 5) rights and obligations of citizens to protect the state. All of five groups are designed to ensure the proper exercise of rights and obligations by Lao citizens, as prescribed by law, for the maintenance of societal peace. Additionally, this article finds that the content related to rights and obligations in these textbooks considers the age range of students and incorporates various issues through short stories within the chapters. This approach emphasizes that all Lao citizens, irrespective of their backgrounds, have equal access to their rights and responsibilities. In terms of recommendations, it is suggested that issues related to qualifications and culture should be further studied. While not formally defined in the law, they form a pattern that is implemented alongside legal provisions to enhance the comprehensiveness of civic education.

Keywords: Cultivation, Constitution, Lao PDR, Textbook, Civic Education

บทนำ

รัฐธรรมนูญ (Constitution) ถือเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศ ที่กำหนดหลักการปกครองของรัฐสถาบันทางการเมือง และความสัมพันธ์ทางอำนาจของรัฐและประชาชน ตลอดจนสิทธิและพันธะของพลเมืองด้วย ทั้งนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยม ตามแนวทางมาร์กซ-เลนิน (ค.ศ.1975) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พป.ล.) เป็นแกนนำนั้น ได้มีการจัดตั้งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ.1991 ขึ้นเป็นฉบับแรก และมีการปรับปรุงแก้ไขในปี ค.ศ.2003 และ ค.ศ.2015 ตามลำดับ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า สปป.ลาว มีการนำหลักการตามรัฐธรรมนูญมาใช้ปลูกฝังเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษาที่มีแบบเรียนเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญอย่างไร

แบบเรียนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการหล่อหลอมเยาวชนของชาติ โดยกระบวนการจัดการศึกษาภาคบังคับ ในมิติการสร้างอุดมการณ์ชาติมาจากหลักสูตรและเนื้อหาที่กำหนดโดยส่วนกลางของรัฐ [1] ทั้งนี้ ในปัจจุบัน สปป.ลาว มี 49 กลุ่มชาติพันธุ์ [2] และมีประชากรรวมประมาณ 7.46 ล้านคน [3] มีโครงสร้างประชากรช่วงอายุ 0-14 ปี ประมาณร้อยละ 31 [4] ซึ่งถือว่า 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมดของ สปป.ลาว อยู่ในวัยเรียน

วิชาศึกษาพลเมือง มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มทักษะความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานคุณสมบัติและการปฏิบัติ ตามกฎหมาย รวมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ที่แก้ไขปัญหา ตลอดจนทักษะด้านทัศนคติและค่านิยมในการดำรงชีวิตตามแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยในช่วงแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา สปป.ลาว ค.ศ.2006-2015 ได้มีการแยกวิชาศึกษาพลเมืองออกจากกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมที่ประกอบด้วย วิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศึกษาพลเมือง [5] และถูกบรรจุเป็นวิชาบังคับใหม่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายตั้งแต่ ค.ศ. 2010 เป็นต้นมา ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในช่วงของแผนยุทธศาสตร์นี้ มีการนำเอาเอกสารการเมืองสำคัญ กฎหมายและข้อกำหนด มาเป็นแหล่งอ้างอิงให้กับหลักสูตรได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ.1991 มติกรมการเมืองศูนย์กลางพรรคว่าด้วยการพัฒนาทรัพยากร ค.ศ.1993 และหลักการของพรรคว่าด้วยการศึกษา มาใช้อ้างอิง [6] ดังนั้น สปป.ลาว มีการปลูกฝังรัฐธรรมนูญให้แก่เด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมือง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและแบบเรียนของลาว สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 งานศึกษารัฐธรรมนูญลาว พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาตัวบทรัฐธรรมนูญเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสถาบันและองค์การของรัฐ เช่น งานของจันทรีที่ ปิดสะยา [7] เรื่องสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ในช่วง ค.ศ.1975-2003 และ กลุ่ม 2 งานศึกษาแบบเรียนลาว ซึ่งเน้นการศึกษาแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และศึกษาช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในปี ค.ศ.2008 เช่น งานของปณิดา สระวาลี [8] เรื่อง การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975-2000 เป็นต้น ดังนั้น งานชิ้นนี้จึงต้องการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยการศึกษารัฐธรรมนูญฉบับแรก (ค.ศ.1991) หลังสถาปนาเป็นรัฐสังคมนิยม ที่บรรจุรัฐธรรมนูญในแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมือง โดยมีคำถามว่า การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สปป.ลาว เป็นอย่างไรและปลูกฝังประเด็นใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับของ สปป.ลาว ในปัจจุบัน

วิธีการวิจัยและขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยเน้นศึกษาวิเคราะห์จากแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน และตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ.2019-2022 จัดพิมพ์โดย สถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป.ลาว

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. งานศึกษารัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ประกอบด้วยงานศึกษาใน 3 กลุ่ม คือ 1. งานศึกษาของชาวลาวมิงงานของบุญพร เอื่องมณี [9] เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิเคราะห์และอธิบายความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ สปป.ลาว ต้องมีรัฐธรรมนูญ 2. งานศึกษาของนักวิชาการไทย ซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาตัวบทรัฐธรรมนูญเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสถาบันและองค์การของรัฐ และการปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดหลักการในรัฐธรรมนูญ เช่น งานศึกษาของ จันทรที ปัดสะยา [7] เรื่อง สถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ในช่วง ค.ศ.1975-2003 งานของโกเมศ ขวัญเมือง [10] เรื่อง กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองของกลุ่มประเทศอาเซียน: ศึกษากรณีประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และงานของศุทธิกานต์ มีจัน [3] เรื่อง โครงสร้างการปกครองภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ฉบับปรับปรุงแก้ไข ค.ศ.2015 และ 3. งานศึกษาของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น งานของ มาร์ติน สจ๊วต ฟอกซ์ (Martin Stuart-Fox) [11] เรื่อง The Constitution of the Lao People's Democratic Republic ที่วิเคราะห์ถึงการคงอำนาจของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่สะท้อนผ่านรัฐธรรมนูญ และเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว เวียดนามและกัมพูชา และงานของ จ็อก ซอน บุย (Ngoc Son Bui) [12] เรื่อง Constitutional amendment in Laos ซึ่งวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสถาบันของรัฐในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ฉบับแก้ไขปี ค.ศ.2015

2. งานศึกษาแบบเรียนลาว พบว่ามีงานศึกษาจำนวน 5 ชิ้น ได้แก่ งานของดาร์รัน เมตตาริกานนท์ [13] เรื่อง การเขียนประวัติศาสตร์ลาวในแบบเรียนลาว งานของปณิธา สระวาสี [8] เรื่อง การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975-2000 งานของ วิบูล สินธุมลย์ [14] เรื่อง การรับรู้ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย-ลาว : ผ่านแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยและลาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ค.ศ. 1975-2009) รวมถึงงานของวิทวัส นิดสูงเนินและทินกร บัวชู [15] เรื่อง สำนึกความเป็นพลเมืองของชาติผ่านแบบเรียนและวิถีชีวิตของเยาวชนลาวในชุมชนบ้านถ้ำช้าง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

อาจกล่าวได้ว่างานศึกษาแบบเรียนลาว พบว่าส่วนใหญ่ศึกษาแบบเรียนระดับประถมศึกษาและแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มีเพียงงานศึกษาของ วิบูล สินธุมลย์ ที่ศึกษาแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4-5 (ฉบับปี ค.ศ.2005-2006 ซึ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในขณะนั้น) แต่เป็นการสะท้อนเชิงประวัติศาสตร์ชาติในแบบเรียนของลาวและไทย และงานของวิทวัส นิดสูงเนินและทินกร บัวชู ที่กล่าวถึงแบบเรียนศึกษาพลเมืองในเชิงการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนในระดับท้องถิ่นเท่านั้น ทั้งนี้ยังไม่มีงานศึกษาแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ในช่วงหลังการปฏิรูปการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ.2006-2010 และเป็นช่วงที่ปรับปรุงกฎหมายการศึกษา (ค.ศ.2007) ดังนั้น งานนี้จึงต้องการ

สร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยการศึกษาการปลูกฝังรัฐธรรมนูญที่อยู่ในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ซึ่งเป็นวิชาหลักที่เกิดขึ้นหลังการปฏิรูปการศึกษา ปี ค.ศ.2008 เป็นต้นมาและยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัย

การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) บริบทเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญลาว การจัดการศึกษาและแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมืองในสปป.ลาว 2) การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) และ 3) สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บริบทเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ การจัดการศึกษาและแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมืองในสปป. ลาว

นับตั้งแต่ สปป.ลาว สถาปนาเป็นรัฐสังคมนิยมในปี ค.ศ.1975 พบว่าเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ.1991 สปป.ลาว ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีเนื้อหาทั้งหมด 10 หมวด 80 มาตรา ประกอบด้วย หมวดที่ 1 ระบอบการเมือง, หมวดที่ 2 ระบอบเศรษฐกิจและสังคม, หมวดที่ 3 สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง, หมวดที่ 4 สถาแห่งชาติ, หมวดที่ 5 ประธานประเทศ, หมวดที่ 6 รัฐบาล, หมวดที่ 7 การปกครองท้องถิ่น, หมวดที่ 8 องค์การตุลาการ, หมวดที่ 9 ภาษา อักษร เครื่องหมายชาติ ธงชาติ เพลงชาติและนครหลวง และหมวดที่ 10 บทบัญญัติสุดท้าย [16] ต่อมาได้มีการปรับปรุงในปี ค.ศ.2003 และ ค.ศ.2015 โดยยังคงเนื้อหาหมวดต่างๆ ตามฉบับปี ค.ศ.1991

สำหรับการจัดการศึกษาของ สปป.ลาว นับตั้งแต่ ค.ศ.1986 ที่มีการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ได้เน้นการพัฒนาทางการศึกษาเพื่อเป็นกลไกการพัฒนาพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถเพื่อสนองต่อการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด [17] ส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการออกกฎหมายว่าด้วยการศึกษา ฉบับปรับปรุงปี ค.ศ.2007 ที่มีเนื้อหาสำคัญกำหนดให้การศึกษาระดับสามัญศึกษา ใช้เวลาเรียนรวมทั้งหมด 12 ปี (จากเดิม 11 ปี) และกำหนดให้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน [16] โดยกำหนดให้ในระดับสามัญศึกษา คือ ช่วงอายุ 7-11 ปี อยู่ในชั้นประถมศึกษา (ป.1-5) เรียน 5 ปี, ช่วงอายุ 12-15 ปี อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) เรียน 4 ปี และช่วงอายุ 16-18 ปี อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.5-7) เรียน 3 ปี (หลักสูตร 5-4-3) [17] ที่ปรับปรุงจากหลักสูตร 5-3-3 (ประถมศึกษา 5 ปี มัธยมต้น 3 ปี และมัธยมปลาย 3 ปี) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนากระบวนการศึกษาให้ทันสมัย เชื่อมโยงนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ สปป.ลาว นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการในเวลานั้น โดยจัดตั้งกรมมัธยมศึกษาขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักดูแลรับผิดชอบหลักสูตรและแบบเรียนร่วมกับสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา [6]

แบบเรียนศึกษาพลเมือง เดิมวิชาศึกษาพลเมืองอยู่ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สังคม ประกอบด้วย วิชาประวัติศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ และวิชาศึกษาพลเมือง [6] และเป็นวิชาหลักในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา จนมาถึงช่วงการปฏิรูปการศึกษารั้งใหญ่ระยะที่หนึ่ง ค.ศ.2008 ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ ค.ศ.2006-2015 วิชาศึกษาพลเมืองจึงถูกแยกออกมาจากกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สังคม มาเป็น 1 ใน 14 วิชาหลัก ที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (การศึกษาขั้นพื้นฐานของ สปป.ลาว) และในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อปี 2010 มาจนถึงปัจจุบัน [5]

สำหรับจุดมุ่งหมายรายวิชาชั้น ระดับชั้น ม.1-4 มีจุดมุ่งหมายเหมือนกันทั้ง 4 เล่ม คือ เพื่อสอนให้นักเรียนมีความรู้ในด้านคุณสมบัติ วัฒนธรรมและกฎหมาย และมีโครงสร้างแบบเรียนทั้ง 4 เล่ม เหมือนกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 คุณสมบัติและวัฒนธรรม และ ภาค 2 กฎหมาย นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยเรื่องสั้นประจำบท คำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท และเอกสารอ่านเพิ่มเติมอีกด้วย ทั้งนี้ แบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 ในภาคกฎหมาย เป็นเรื่องสิทธิและพันธะเกี่ยวกับเด็ก เช่น สิทธิและพันธะรำเรียนและสิทธิได้รับการปกป้องทางกฎหมาย เป็นต้น แบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสิทธิและพันธะต่อสังคมส่วนรวม เช่น สิทธิได้รับการปกป้อง การปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึง มรดกวัฒนธรรม เป็นต้น ส่วนแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 บรรจุประเด็นสิทธิและพันธะของตนเองต่อครอบครัวและสังคมที่ เช่น สิทธิและพันธะของพลเมืองในครอบครัว การป้องกันปัญหาทางสังคม (โรคทางเพศสัมพันธ์ และการป้องกันอุบัติเหตุ) รวมถึงการปกป้องรักษาทรัพย์สินสมบัติของชาติ และสิทธิในการพูด เป็นต้น และในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4 บรรจุหลักสิทธิ พันธะ และความรับผิดชอบของตนเองต่อครอบครัวและสังคมที่เหมาะสมกับวัยและสภาพสังคมปัจจุบันของ สปป.ลาว เช่น สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับการแต่งงาน สิทธิดำเนินธุรกิจและพันธะเสียภาษีอากร สิทธิและพันธะการออกแรงงานของพลเมือง และพันธะปกป้องรักษาประเทศชาติ เป็นต้น

2. การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4)

จากการศึกษาเนื้อหาด้วยรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าเน้นเรื่องสิทธิและพันธะของพลเมือง สปป.ลาวเป็นหลัก โดยแบบเรียนศึกษาพลเมืองให้ความหมายของสิทธิและพันธะไว้ว่า “สิทธิ” หมายถึง สิ่งที่ไม่มียุบร้าง ซึ่งได้ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด หรือได้มาตามข้อกำหนดเพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์และมนุษย์เองเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าว โดยไม่มีผู้ใดสามารถบังคับได้ และ “พันธะ” หมายถึง หน้าที่ของพลเมืองลาวทุกคน จะต้องปฏิบัติต่อรัฐและสังคม ทั้งนี้สามารถแบ่งกลุ่มเนื้อหาของสิทธิและพันธะตามรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ.2003 ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

2.1 “สิทธิเด็ก” มีเนื้อหาบรรจุในแบบเรียนฯ ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

2.1.1 สนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (สปป.ลาวใช้คำว่าสนธิสัญญา) ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 ซึ่งอยู่ในบทที่ 12 โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจัดตั้งขึ้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1989 และ สปป.ลาวได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ.1991 ทั้งนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กประกอบด้วย 4 หลักการ คือ หลักการไม่จำแนก หลักการเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก หลักการเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาการของเด็ก และหลักการเคารพความคิดเห็นของเด็ก รวมถึงสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิการอยู่รอด สิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนาของเด็ก และสิทธิในการมีส่วนร่วมของเด็ก ทั้งนี้ แบบเรียนบรรจุเนื้อหาภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของเด็ก เน้นความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์และผู้มีบุญคุณต่อประเทศชาติ ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดี และพัฒนาตนเองด้วยความรับผิดชอบสูงในส่วนในเรื่องสั้นประจำบท เป็นเรื่องของสมพร นักเรียนพิการที่ถูกเพื่อนล้อเลียนและมีท้าวคำภามาช่วยเหลือและกล่าวเตือนเพื่อนว่าไม่ควรล้อเลียนผู้อื่น ประกอบกับครูได้อบรมสั่งสอนจนเกิดความเข้าใจและเกิดการขอโทษซึ่งกันและกัน ทั้งนี้คำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท เน้นการทำความเข้าใจหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเน้นการปฏิบัติตนของเด็กต่อพ่อแม่ [19]

2.1.2 สิทธิได้รับการปกป้อง ซึ่งอยู่ในบทที่ 13 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ค.ศ.2006 ที่มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองการติดตาม ตรวจตรา ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กทุกเผ่า รวมทั้งมาตรการต่อผู้กระทำผิดต่อเด็ก เพื่อให้เด็กมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และมั่นคง มีคุณสมบัติความรู้ เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ และกลายเป็นผู้สืบทอดของชาติ [20] โดยแบบเรียนได้นั้นสิทธิและความรับผิดชอบของเด็ก เช่น สิทธิพื้นฐานการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและสิทธิการศึกษา เป็นต้น รวมถึงเน้นความรับผิดชอบของรัฐ สังคม และครอบครัว ต่อการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก นอกจากนี้ ยังกำหนดมาตรการต่อผู้ละเมิดสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กในทางกฎหมายต่างๆ เช่น การปรับไหมตามกฎหมายแพ่ง และการรับโทษทางอาญา ทั้งนี้ มีการกล่าวถึง “การปกป้องสิทธิและผลประโยชน์เด็กทุกเผ่า” เพื่อต้องการสะท้อนถึงความเท่าเทียมของกฎหมายที่มีต่อเด็กทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องสั้นประจำบทที่กล่าวถึงเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง จึงมีนิสัยลักขโมย และถูกจับไปอยู่ในโรงเลี้ยงเด็กกำพร้าจึงได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่ที่ดี ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นความเท่าเทียมด้านสิทธิทางกฎหมายที่พลเมืองลาวควรได้รับ ในส่วนคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท พบว่าเน้นความหมายของสิทธิได้รับการปกป้อง ความรับผิดชอบของเด็ก รัฐ สังคมและครอบครัว [20]

2.1.3 สิทธิและพันธะของพลเมืองอยู่ในกรอบครัว ปรากฏในบทที่ 12 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 บรรจุนโยบายสิทธิและพันธะของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก เช่น การเลี้ยงดู การให้การศึกษาอบรมและการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของลูก นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงสิทธิและพันธะของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ภายใต้คำว่า “กตัญญูต่อบิดา” เช่น การเลี้ยงดูยามแก่เฒ่า ช่วยทำงาน ตั้งใจเรียน และสิทธิสืบทอดของพ่อแม่ เป็นต้น [19] ทั้งนี้ ในส่วนของเรื่องสั้น เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของเด็ก (ตัวคำแพง) ที่มีต่อพ่อแม่ในการดูแลยามเจ็บป่วย ในขณะเดียวกันก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการศึกษาเล่าเรียนควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตาม ในบทนี้มีการเชื่อมโยงกับกฎหมายครอบครัว สปป.ลาว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย สิทธิความเสมอภาคในการแต่งงาน การเป็นพลเมืองเดียวเดียว และการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของแม่และเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างพื้นฐานครอบครัวให้เข้มแข็ง ที่จะส่งผลไปถึงคุณภาพชีวิตของสามภรรยาและลูก ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ [21]

2.1.4 สิทธิและพันธะของพลเมืองในการแต่งงาน แบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4 ในบทที่ 12 ได้บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการแต่งงานที่มีบทบาทสำคัญในการประกอบส่วนเป็นพ่อแม่และครอบครัว รวมถึงการเป็นสามภรรยาที่ดีของสังคม โดยกำหนดเนื้อหาหลักการพื้นฐานของการแต่งงาน เช่น การปกป้องรักษาสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง การศึกษาอบรมลูกให้รักครอบครัว รักชาติ และการเข้าร่วมการปกป้องรักษาและเข้าร่วมสร้างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังบรรจุนโยบายเงื่อนไขในการแต่งงาน เช่น เกณฑ์อายุของการแต่งงาน ระเบียบการแต่งงานตามกฎหมาย (จดทะเบียนสมรส) และการสิ้นสุดสภาพสามภรรยา เป็นต้น [22] รวมถึงกำหนดสิทธิและพันธะของสามภรรยา เช่น สิทธิเสมอภาพทุกด้าน การตกลงปัญหาในครอบครัวอย่างเสมอภาพ พันธะเลี้ยงดูลูก และสิทธิเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบท เป็นเรื่องของนางพันสีที่ถูกพ่อแม่ให้แต่งงานด้วยความจำใจ เนื่องจากฝ่ายชายมีฐานะร่ำรวย เมื่อแต่งงานไปเกิดปัญหาในครอบครัว ทำให้เกิดความทุกข์ใจ ซึ่งก็เชื่อมโยงมาสู่คำถามและแบบฝึกหัดท้ายบทที่เน้นความหมายของการสร้างครอบครัว หลักการแต่งงาน และทัศนคติด้านความรัก ที่ทั้งหมดนี้จะต้องเกิดขึ้นด้วยความรู้สึกรักของคนสองคน ประกอบกับความพร้อมและความถูกต้องตามกฎหมายด้วย [22]

อาจกล่าวได้ว่า สิทธิและพันธะเกี่ยวกับเด็ก ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) เน้นปลูกฝังสิทธิและพันธะ เรียงตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากสิทธิเด็กตามกฎหมายสากล และกฎหมายภายในของ สปป.ลาว และความรับผิดชอบของเด็กต่อครอบครัวและสังคม ต่อเนื่องด้วยสิทธิที่ได้รับการปกป้องของเด็กที่เน้นผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก โดยเฉพาะสิทธิการศึกษาและสิทธิได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว ซึ่งในประเด็นนี้มีการเน้นว่า “เด็กทุกคนเฝ้า” เพื่อเข้าถึงความเท่าเทียมด้านนโยบายและกฎหมายต่อพลเมืองลาวทุกคน และในประเด็นสิทธิและพันธะของพลเมืองในครอบครัว ที่เป็นการขยายความหมายของสิทธิได้รับการเลี้ยงดู โดยเพิ่มเติมพันธะของเด็กที่ต้องปฏิบัติต่อครอบครัว เช่น ความกตัญญู การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ตลอดจน สิทธิและพันธะของพลเมืองในการแต่งงาน ที่บรรจุอยู่ในแบบเรียนฯ ชั้น ม.4 โดยนักเรียนจะอยู่ในช่วงอายุ 15-16 ปี และเป็นปีสุดท้ายของระบบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งโดยสังคม สปป.ลาว เด็กและเยาวชนสามารถกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเองได้ในระดับหนึ่ง เช่น ศึกษาต่อ ออกไปประกอบอาชีพ รวมถึงสร้างครอบครัว เป็นต้น จึงได้มีการบรรจุสิทธิและพันธะของพลเมืองในการแต่งงานในแบบเรียนฯ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจถึงสิทธิและพันธะที่ต้องปฏิบัติในการแต่งงาน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ได้วางหลักเกี่ยวกับเด็กและพลเมืองทุกระดับ เช่น มาตรา 6 วางหลักว่า “รัฐปกป้องสิทธิอิสรภาพและสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน ที่ไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ทุกองค์การและพนักงานของรัฐต้องโฆษณา นโยบายและกฎระเบียบให้ประชาชนและพร้อมกันจัดตั้งปฏิบัติเพื่อรับประกันสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของประชาชน ห้ามทุกการกระทำแบบอาญาสิทธิ ช่มชู้ อันจะก่อความเสียหายถึงเกียรติศักดิ์ศรี ร่างกาย ชีวิต จิตใจ และทรัพย์สินสมบัติของประชาชน” [23] และมาตรา 29 วางหลักว่า “รัฐ สังคมและครอบครัว เอาใจใส่ปฏิบัติ นโยบายพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้หญิง ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของผู้หญิงและเด็ก” [23] เป็นต้น รวมไปถึงกฎหมายภายในอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ค.ศ.2006 และกฎหมายครอบครัว สปป.ลาว เป็นต้น

2.2 สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับความสงบในสังคม ในแบบเรียนฯ ประกอบด้วย 4 ประเด็นคือ

2.2.1 การปฏิบัติระเบียบวินัยและความปลอดภัยในการสัญจร ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 ซึ่งบรรจุในบทที่ 12 โดยมีเนื้อหาการปลูกฝังการปฏิบัติตามกฎจราจร เน้นย้ำถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากผู้ปฏิบัติและปัจจัยอื่นๆ เช่น สภาพรถ สิ่งแวดล้อม และป้ายจราจร เป็นต้น และยังเน้นเนื้อหาการป้องกันอุบัติเหตุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) คนเดิน (2) รถจักรยานและรถจักรยานยนต์ และ (3) รถยนต์ รวมถึงมีการกำหนดการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งเชื่อมโยงกับกฎหมายอาญา สปป.ลาว เช่น มาตรา 28 กรณีผู้เกี่ยวข้องก่อกับอุบัติเหตุและผู้เห็นเหตุการณ์ไม่ได้ช่วยเหลือตามความเหมาะสม เป็นต้น ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบทได้มีการนำสถิติการเกิดอุบัติเหตุในนครหลวงเวียงจันทน์ ระยะ 3 ปี (ค.ศ.2006-2008) และให้นักเรียนวิเคราะห์และให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสถิติดังกล่าว [19]

2.2.2 การปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในบทที่ 14 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 บรรจุเนื้อหาที่กล่าวถึงองค์การสหประชาชาติประกาศให้วันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปีเป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก และ สปป.ลาว ได้ถือเอาวันที่ 1 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันปลูกต้นไม้แห่งชาติ และตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์น้ำ สัตว์ป่าแห่งชาติ (มาตรา 64) ก็ได้กำหนดเอาวันที่ 13 กรกฎาคม ของทุกปีเป็นวันปล่อยปลาและอนุรักษ์สัตว์น้ำ สัตว์ป่าแห่งชาติ [20] ซึ่งเมื่อถึงวันดังกล่าวประชาชนชาวลาว นักเรียน นักศึกษาต่างพร้อมกันปลูกต้นไม้และปล่อยปลาลงสู่ธรรมชาติและกลายเป็นประเพณีหนึ่งของชาวลาวในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตในระบบสังคม และส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของชาติ ดังนั้น พลเมืองทุกคนจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ปกป้องรักษา และทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนตลอดไป ทั้งนี้ก็เชื่อมโยงกับคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบทที่เน้นว่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีผลสะท้อนต่อการดำรงชีวิตของคนเราอย่างไร [20]

2.2.3 การป้องกันปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคม ซึ่งเป็นประเด็นในบทที่ 13 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 บรรจุเนื้อหาปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความทุกข์ยาก การระบาดของโรคต่างๆ การด้อยการศึกษา การฉ้อราษฎร์บังหลวง ยาเสพติด และการละเมิดกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น [21] ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศชาติ การป้องกันปัญหาทางสังคม เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามผลิตและค้ายาเสพติด ห้ามหลอกลวงผู้หญิงและเด็กค้าประเวณี เป็นต้น [21] ในส่วนของพรรคและรัฐ จะต้องมีการมาตรการและนโยบายเพื่อสกัดกั้นปัญหาเหล่านี้ เช่น การอบรมการเมืองแนวคิดเยาวชน การบูรณาการประชาชนให้เป็นส่วนหนึ่งในการต่อต้านปัญหาสังคม เป็นต้น ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบท เป็นการยกตัวอย่างนักเรียนที่เล่นการพนันและเสพยาเสพติด จนต้องได้รับโทษ ซึ่งไปเชื่อมโยงกับคำถามท้ายบทที่เน้นถามความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ดี เช่น “ยาเสพติด โสเภณี เป็นเส้นทางไปสู่โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อโรคเอดส์” หรือ “ปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคมเป็นเส้นทางไปสู่ความไม่สงบทางสังคม” เป็นต้น [21]

นอกจากนี้ แบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 ยังบรรจุเรื่อง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อโรคเอดส์ ซึ่งอยู่ในบทที่ 14 และถือว่าเป็นหนึ่งในปัญหาทางสังคม โดยมีเนื้อหาความหมายของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ และเชื้อ HIV รวมถึงวิธีป้องกัน ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบท เป็นกรณีของนางไก่อ มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัวด้วยการทำงานอย่างหนักตั้งแต่เด็ก และได้ถูกเจ้าของร้านข่มขืนจนต้องป่วย โดยเชื่อมโยงไปถึงคำถามท้ายบท เช่น “การถูกข่มขืนจะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อ HIV หรือไม่ เพราะเหตุใด” และ “นักเรียนมีวิธีป้องกันตนเองอย่างไร เพื่อไม่ให้ติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อ HIV” เป็นต้น [21] นอกจากนี้ ยังบรรจุเนื้อหาเรื่อง การป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ (บทที่ 15) ซึ่งเน้นเนื้อหาการป้องกันอุบัติเหตุจากอุบัติเหตุระเบิด สารเคมี ไฟไหม้ ตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด โดยเป็นประเด็นเพิ่มเติมจากการป้องกันอุบัติเหตุทางจราจรในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1

จากการศึกษาประเด็นสิทธิและพันธะพลเมืองเกี่ยวกับความสงบในสังคม พบว่า เน้นเนื้อหาการปลูกฝังพันธะของพลเมือง ที่เหมาะสมตามช่วงวัยของนักเรียนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติระเบียบวินัยและความปลอดภัยในการสัญจร ที่เริ่มปลูกฝังวินัยการจราจรโดยการเรียนรู้ถึงป้ายสัญลักษณ์จราจร ที่ถือว่าเป็นวินัยเริ่มต้นที่เด็กและเยาวชนพึงปฏิบัติในสังคม และพันธะในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถือว่าพื้นฐานของการดำรงชีวิตของพลเมือง โดยนอกจากจะปกป้องรักษาแล้วยังต้องมีการสืบต่อให้ยั่งยืนต่อไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนสามารถปฏิบัติได้ทุกช่วงวัย รวมถึงประเด็นการป้องกันปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องยาเสพติด การละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่ล้วนแต่ยังคงสร้างผลเสียต่อสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น การปลูกฝังให้เห็นถึงปัญหาทางสังคม รวมถึงการป้องกัน จึงเริ่มสร้างจิตสำนึกเริ่มต้นตั้งแต่วัยเรียน นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงประเด็นการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันอุบัติเหตุจากอุบัติเหตุระเบิด สารเคมีและไฟไหม้ ในแบบเรียนฯ ชั้น ม.3 ด้วย เนื่องจากว่าอยู่ในวัยที่โตขึ้นพอที่จะเข้าใจถึงปัญหาและสามารถดูแลตนเองได้ระดับหนึ่ง จึงเน้นย้ำถึงวิธีการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ได้วางหลักเกี่ยวกับพันธะพลเมืองไว้ในมาตรา มาตรา 47

“พลเมืองลาว มีพันธะเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ปฏิบัติระเบียบการออกแรงงาน ระเบียบการดำรงชีวิตของสังคมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง” และในมาตรา 49 “พลเมือง มีพันธะปกป้องรักษาประเทศชาติ และป้องกันความสงบ ปฏิบัติพันธะการทหารตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย” อย่างไรก็ตาม พันธะที่กำหนดในแบบเรียนและหลักการในรัฐธรรมนูญนั้น ก็เพื่อควบคุมและรักษาความสงบในสังคมเป็นหลัก

2.3 สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ พบว่ารัฐลาวมุ่งปลูกฝังเยาวชนใน 4 ประเด็นคือ

2.3.1 สิทธิและพันธะในการเรียน ปรากฏในบทที่ 14 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 บรรจุนโยบายที่กำหนดให้พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาร่ำเรียนเพื่อยกระดับฝึกทักษะต่างๆ มีความก้าวหน้าและมีโอกาสได้พัฒนาตนเอง ตามหลักการในรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 38 “พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาร่ำเรียน ยกสูงความก้าวหน้า” [19] นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษา สปป.ลาว ที่กำหนดสิทธิและพันธะของพลเมืองต่อการศึกษา รวมถึงเนื้อหาหลักสูตรของระบบการศึกษาของลาวในปัจจุบัน ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบท เป็นเรื่องของเด็กหญิงเผ่าม้งที่มีฐานะยากจนและถูกความเชื่อที่ผู้หญิงไม่ต้องเรียนเพียงแต่ทำงานที่บ้านเหมือนในอดีต แต่ในปัจจุบัน พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐได้ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ทำให้เด็กหญิงเผ่าม้งได้รับการศึกษาจนเรียนจบครูและได้กลับมาสอนที่บ้านเกิด [19]

2.3.2 การป้องกันรักษามรดกและวัฒนธรรม ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 ซึ่งบรรจุในบทที่ 15 กล่าวถึง มรดก หมายถึง สิ่งที่สืบทอดมาแต่อดีต เพื่อให้เราได้ฟังพาวาอาศัยเพื่อดำรงชีวิตและเป็นบ่อเกิดของความคิด ความสุข และความพอใจที่จะถ่ายทอดให้รุ่นต่อไป [20] ทั้งนี้ มรดกสามารถแบ่งออกเป็นมรดกมวลมนุษยชาติ หมายถึง วัฒนธรรมและธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นของเรา มรดกที่เป็นวัตถุ เช่น วัตถุโบราณ โบราณสถานและอาหาร เป็นต้น และมรดกที่ไม่เป็นวัตถุ เช่น ภาษา ตัวอักษร นิทานและคำร่ายยาพื้นบ้าน [18] เป็นต้น โดยเชื่อมโยงกับกฎหมายว่าด้วยมรดกแห่งชาติ ค.ศ.2005 ที่เน้นการปกป้องรักษา อนุรักษ์ บูรณะ และปฏิสังขรณ์ มรดกแห่งชาติด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบท มีการยกบทความเรื่องการแต่งกายตามอัตลักษณ์ของชนเผ่าของหนุ่มสาวสมัยใหม่ในโอกาสสำคัญและในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน โดยเฉพาะการนุ่งผ้าซิ่นของผู้หญิงที่นำมาปรับเปลี่ยนให้ร่วมสมัยมากขึ้น [20]

2.3.3 สิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติของตนและเคารพทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น ซึ่งบรรจุอยู่ในบทที่ 16 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ สิทธิ (กรรมสิทธิ) อันครบถ้วนและเด็ดขาดของรัฐ ส่วนรวม เอกเทศ เอกชน และส่วนตัวในการครอบครอง นำใช้ได้รับมากมาย และชี้ขาดเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติของตน รวมถึงพลเมืองทุกคนต้องเคารพสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติของคนอื่นและรัฐต้องรับประกันและปกป้องสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติของพลเมือง เช่น สิทธิรื้อฟ่องเอาทรัพย์สินสมบัติ และสิทธิรื้อฟ่องค่าเสียหาย เป็นต้น [21] ในส่วนของเรื่องสั้นประจำบทนั้น ยกตัวอย่างถึงการขูดเจาะวัตถุโบราณที่มีค่าสูงในพื้นที่ของตนเอง และความเห็นของเจ้าของพื้นที่และเพื่อนบ้านเรื่องความเหมาะสมในการเก็บไว้ส่วนตัวหรือนำไปไว้ในหอพิพิธภัณฑสถานหรือหอวัฒนธรรมของแขวง ส่วนคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบทนั้น เน้นความหมายของสิทธิและการปฏิบัติสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมาย [21]

2.3.4 สิทธิปกป้องรักษาทรัพย์สินสมบัติของชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในบทที่ 17 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 บรรจุหลักการ ทรัพย์สินสมบัติของชาติเป็นของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ สาธารณูปโภค

พื้นฐาน และสถานที่ท่องเที่ยว รัฐมีสิทธิและบทบาทความรับผิดชอบคุ้มครองทรัพย์สินบัติของชาติ เพื่อนำผลประโยชน์ที่ได้มา เพื่อรับใช้ให้แก่ทุกคนและสังคม ดังนั้น พลเมืองลาวทุกคนมีพันธะจะต้องร่วมมือกันในการปกป้องรักษาทรัพย์สินบัติของชาติทุกชนิด [21] ในส่วนของเรื่องสั้น เป็นเรื่องของท้าวสุวันและนางวันสี ที่เห็นคนนำขยะไปทิ้งในแม่น้ำแต่ปล่อยผ่านไป และไปเล่าให้เพื่อนที่โรงเรียนฟัง เพื่อนจึงเตือนว่า ทั้งสองควรไปตัดเตือนคนทิ้งขยะ เพราะจากการกระทำจะสร้างผลเสียต่อคนที่ใช้น้ำในแม่น้ำ ท้าวสุวันและนางวันสีจึงตอบได้ว่า เป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะมีสิทธิตรวจตราและตัดเตือนได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท เช่น “เหตุการณ์ในเรื่องสั้น นักเรียนคิดว่าความเห็นของใครถูกต้อง เพราะเหตุใด” และ “ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์แบบท้าวสุวันและนางวันสีจะแก้ไขอย่างไร” เป็นต้น [21]

จากการศึกษาในประเด็นสิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ พบว่าจะเป็สิทธิและพันธะที่มีผลต่อสังคมส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นสิทธิและพันธะร่ำเรียน ซึ่งเป็นนโยบายหลักของ สปป.ลาว ที่มีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเท่าเทียม โดยจะเห็นได้การกล่าวถึงเด็กผู้หญิงชนเผ่าที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและกลับมาเป็นครูยังภูมิลำเนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่พรรคและรัฐบาลที่เน้นส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ รวมถึงในด้านวัฒนธรรม ที่นำวัฒนธรรมมาปลูกฝังในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในแบบเรียน การส่งเสริมวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและสินค้า เป็นต้น เพื่อรักษาเอกลักษณ์ความเป็นลาวที่ถูกต้องตามครรลองครองธรรมของสังคม นอกจากนี้ ในประเด็นการปกป้องรักษามรดกและวัฒนธรรม สิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติของตนและเคารพทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น รวมถึงสิทธิปกป้องรักษารักษาทรัพย์สินบัติของชาติ ล้วนเป็นสิทธิและพันธะของพลเมืองลาว ที่บรรจุหลักการในรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ในมาตรา 47 “พลเมืองทุกคนมีพันธะเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ปฏิบัติระเบียบการออกแรงงาน ระเบียบการดำรงชีวิตของสังคม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง” และในมาตรา 49 “พลเมืองทุกคน มีพันธะปกป้องรักษาประเทศชาติ และป้องกันความสงบ ปฏิบัติพันธะการทหารตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย” ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิและพันธะของพลเมืองที่สอดคล้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ [23]

2.4 สิทธิพื้นฐานของพลเมือง พบว่ามีการปลูกฝังใน 6 ประเด็นคือ

2.4.1 สิทธิได้รับการปกป้องทางกฎหมาย ซึ่งบรรจุเนื้อหาอยู่ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 ประกอบด้วย 3 สิทธิ คือ 1) สิทธิได้รับการปกป้องทางกฎหมาย (บทที่ 15) เป็นสิทธิที่ได้รับการปกป้องทางกฎหมายเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย สุขภาพ ชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ศรี ซึ่งเน้นว่าเป็นสิทธิพื้นฐานของพลเมืองลาวทุกคน และเป็นสิทธิที่มีคุณค่าที่สุดสำหรับพลเมืองทุกคน [19] ทั้งนี้ ทุกคนจะต้องได้รับการปกป้องที่เชื่อมโยงกับกฎหมายอาญา สปป.ลาว ค.ศ.1997 ในเรื่องการทำร้ายร่างกายและการได้รับโทษ ซึ่งการกำหนดกฎหมายอาญาขึ้นมาบังคับใช้นั้น แสดงให้เห็นว่าพรรคและรัฐ เอาใจใส่และทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น [19] ในส่วนของเรื่องสั้นนั้นเป็นเรื่องของนางคำก้อนที่ถูกแม่เลี้ยงทำร้ายร่างกายจนมีชาวบ้านมาช่วยเหลือและตัดเตือนแม่เลี้ยงว่าเป็นการละเมิดสิทธิทางด้านร่างกาย ซึ่งเชื่อมโยงกับคำถามท้ายบทที่ว่า “ถ้าลูกทำผิดพ่อแม่ควรตักเตือนและสั่งสอนลูกอย่างไร” และ “นักเรียนคิดว่าตนเองได้รับสิทธิในการปกป้องจากครอบครัวและสังคมอย่างไร” [19] 2) สิทธิไม่ล่วงล้ำที่อยู่อาศัย (บทที่ 16) ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานหนึ่งของพลเมืองเช่นกัน โดยทั้งสองประเด็นนี้กำหนดหลักการตามรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ในมาตรา 42 “พลเมืองลาวมีสิทธิโดยไม่มีใครล่วงละเมิดได้ทางร่างกาย เกียรติศักดิ์ศรี และเคหะสถาน พลเมืองลาวจะไม่ถูกจับตัวหรือตรวจค้น

เคหสถาน ถ้าหากไม่มีคำสั่งของอัยการหรือศาลประชาชน เว้นเสียแต่ในกรณีที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย” และ 3) สิทธิได้รับการปกป้องความลับ (บทที่ 17) เป็นสิทธิที่ได้รับการปกป้องความลับทางด้านจดหมาย โทรศัพท์ เอกสารและโทรเลข ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของพลเมืองทุกคน [19] อ้างอิงโดยหลักการตามรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 47 “พลเมืองลาว มีพันธะเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ปฏิบัติระเบียบการออกแรงงาน ระเบียบการดำรงชีวิตของสังคมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง” และเชื่อมโยงกฎหมายอาญา สปป.ลาว ค.ศ.1997 มาตรา 95 ที่วางหลักเกี่ยวกับการล่วงละเมิดความลับส่วนบุคคล [19]

2.4.2 สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมืองลาว ซึ่งบรรจุอยู่ในบทที่ 18 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.1 ถือว่าเป็นเนื้อหาหลักสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและพันธะของพลเมืองลาว โดยมีเนื้อหาตามหลักการรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ในหมวด 4 สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง และเน้นไปที่มาตรา 34 ที่กำหนดถึงความเป็นพลเมืองลาวคือผู้ที่มีสัญชาติลาว ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และมาตรา 35 ที่กำหนดหลักความเท่าเทียมของพลเมือง [19] นอกจากนี้ ยังมีการอธิบายในประเด็นสิทธิของพลเมืองที่แบ่งเป็น สิทธิด้านการเมือง, สิทธิด้านเศรษฐกิจ และสิทธิด้านวัฒนธรรม-สังคม ในส่วนของพันธะ เน้นหลักการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 47-49 ที่กำหนดพันธะพื้นฐานของพลเมือง คือ พันธะในการเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย, พันธะในการเสียภาษีอากร และพันธะในการปกป้องรักษาความสงบและพัฒนาประเทศชาติ

2.4.3 สิทธิในการเชื่อถือนับถือศาสนา ปรากฏอยู่ในบทที่ 16 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 บรรจุหลักการสิทธิและเสรีภาพของการนับถือศาสนา ตามหลักรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 43 วางหลักว่า “พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการเชื่อถือนับถือหรือไม่เชื่อถือนับถือศาสนา” รวมถึงการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาของบุคคลกรในศาสนาต่างๆ ที่ไม่ขัดกับกฎหมายที่กำหนดไว้ และบรรจุเนื้อหาบทบาทของพรรคและรัฐ ที่ปกป้อง ส่งเสริม สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา ตามหลักการของรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 9 ที่วางหลักว่า “รัฐเคารพและปกป้องการเคลื่อนไหวที่ถูกกฎหมายของพุทธศาสนิกชน และศาสนิกชนอื่น รวมถึงสนับสนุนบุคคลกรในศาสนาต่างๆ ในการเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และห้ามการกระทำที่เป็นการแบ่งแยกศาสนาและแบ่งแยกประชาชน” ในส่วนของสถานการณ์ประจำบท ยกเหตุการณ์บุญนมัสการพระธาตุหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งถือว่าเป็นบุญใหญ่เป็นบุญทางการของบ้านเมือง บุญนี้ไม่ใช่ฮีต 12 แต่เป็นบุญทางประเพณีตามความเชื่อของชาวพุทธศาสนา [20] ซึ่งเชื่อมโยงกับคำถามท้ายบท ที่ให้อธิบาย “เพราะเหตุใดถึงเรียกว่าบุญธาตุหลวงคือบุญประเพณีของศาสนาพุทธ” และ “พิธีกรรมต่างๆ ในบุญธาตุหลวงมีอะไรบ้าง” ซึ่งเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของศาสนาพุทธและความศรัทธาในพุทธศาสนาของพลเมืองลาวในปัจจุบัน

2.4.4 สิทธิร้องฟ้องและกล่าวโทษของพลเมือง ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 โดยบรรจุอยู่ในบทที่ 18 ที่กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานของพลเมืองลาว ตามรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 41 ที่กำหนดให้พลเมืองลาวมีสิทธิร้องทุกข์ ร้องฟ้อง และเสนอความเห็นต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับสิทธิและผลประโยชน์รวม หรือผลประโยชน์เฉพาะของตน โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้สิทธิและผลประโยชน์ของพลเมืองมีความยุติธรรม ไม่ถูกล่วงละเมิด และไม่สร้างความเสียหาย ซึ่งต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในส่วนของเรื่องสั้น จะเป็นลักษณะการตั้งปัญหาพร้อมกับเป็นคำถามให้แสดงความเห็น โดยถ้ามีเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น นักเรียนจะอย่างไร เช่น “นักเรียนเห็นท้าว ยอ ขโมยเงินในห้องเรียน” และ “นางพรมณี ถูกหัวหน้างานไล่ออกจากบริษัทโดยไม่ทราบสาเหตุ” เป็นต้น [21]

2.4.5 สิทธิในการพูด ปรากฏในบทที่ 19 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 บรรจุนี้อาหาที่กล่าวถึงสิทธิในการพูด ที่ควบคู่มากับสิทธิในการเขียน การชุมนุม การจัดตั้งสมาคมและการเดินขบวน ที่ไม่ขัดกับกฎหมายกำหนด ตามหลักการในรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 44 ที่วางหลักว่า “พลเมืองลาวมีสิทธิเสรีภาพในการพูด การเขียน เข้าชุมนุม จัดตั้งสมาคม และเดินขบวนที่ไม่ขัดกับระเบียบกฎหมาย” ทั้งนี้ ยังเชื่อมโยงกับกฎหมายอาญาว่าด้วยการกระทำความผิดต่อชีวิต สุขภาพ และเกียรติศักดิ์ศรีของบุคคลอื่นที่ได้รับบุสิทธิที่สำคัญว่า “สิทธิเป็นเจ้าของประชาชนลาวบรรดาเผ่าที่มีประชาธิปไตยอย่างเต็มส่วน รับประกันให้พลเมืองลาวทุกคนได้มีเงื่อนไขให้เป็นเจ้าการประกอบส่วนเข้าในการเคลื่อนไหวการทำงานของรัฐและสังคม” ซึ่งในหลักการสิทธิข้างต้น สิทธิในการพูดเป็นสิทธิการเป็นเจ้าของประชาชนที่ชัดเจนที่สุด [19] ในส่วนของการตั้งปัญหาในบทนี้ เป็นการตั้งโจทย์ให้พิจารณาว่า ข้อใดเป็นการแสดงออกถึงสิทธิในการพูด เช่น “ยื่นใบคำร้องขึ้นศาลเพื่อร้องขอสืบทอดมรดก” หรือ “ประกอบความเห็นเข้าในร่างกฎหมายและร่างรัฐธรรมนูญ” เป็นต้น [21]

2.4.6 ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4 ในบทที่ 15 บรรจุนี้อาหาความรับผิดชอบของพลเมืองต่อกฎหมายที่ถือว่าเป็นพันธะของพลเมืองตามหลักการในรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 47 ที่วางหลักว่า “พลเมืองลาวมีพันธะเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ปฏิบัติระเบียบออกแรงงาน ระเบียบการดำรงชีวิตของสังคม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง” โดยเน้นความรับผิดชอบของพลเมืองที่เชื่อมโยงกับกฎหมายอาญา ในกรณีละเมิดกฎหมาย เพราะ ถือว่าการกระทำความผิด คือความเสียหายที่เป็นอันตรายต่อระบอบการเมือง ระบอบเศรษฐกิจของชาติ กรรมสิทธิ์ของรัฐ ส่วนรวม บุคคล สิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของพลเมือง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และความสงบสุขของบ้านเมืองซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา [22] ในส่วนของแบบฝึกหัดค่อนข้างมีความละเอียด โดยกำหนดการกระทำเป็นข้อ ให้นักเรียนเลือกว่า เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายใด ซึ่งประกอบด้วย กฎหมายทางบริหาร กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และกฎระเบียบ [22]

จากการศึกษาในกลุ่มประเด็นสิทธิพื้นฐานของพลเมือง สามารถแบ่งเป็น 3 สิทธิ ประกอบด้วย 1) สิทธิพื้นฐานของพลเมือง ตามรัฐธรรมนูญ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ที่บรรจุเนื้อหาในหมวด 4 สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม-สังคม 2) สิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ที่รวมสิทธิได้รับการปกป้องทางกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักการใหญ่ ที่ครอบคลุมการปกป้องทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย สุขภาพ ชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ศรี รวมไปถึงสิทธิไม่ล่วงล้ำที่อยู่อาศัย และสิทธิในการปกป้องความลับ และ 3) สิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองที่ได้รับการขยายความเพิ่มเติม ประกอบด้วย สิทธิในการเชื่อถือและไม่เชื่อถือศาสนา รวมไปถึงสิทธิในการร้องฟ้องและกล่าวโทษของพลเมือง และสิทธิในการพูด ทั้งนี้ สิทธิทั้ง 3 ประเด็นล้วนเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม ดังนั้น ต้องมีการปฏิบัติสิทธิและพันธะตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงมีการบรรจุเรื่อง ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อกฎหมาย เพื่ออธิบายความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายของพลเมืองด้วย

2.5 สิทธิและพันธะของพลเมืองในการคุ้มครองรัฐ ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) สามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 รัฐแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บรรจุอยู่ในบทที่ 17 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 โดยเนื้อหาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นรัฐ และเน้นว่า อำนาจอธิปไตยคืออำนาจของ

ประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน รวมถึงหลักการของรัฐที่ประกอบด้วยแนวทาง นโยบาย กฎหมาย และบรรดาหลักการ การจัดตั้ง และการเคลื่อนไหวของรัฐที่อยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของชาติ [20] นอกจากนี้ มีการบรรจุระบบกงจักร (องค์การแห่งรัฐ) ที่ประกอบไปด้วย องค์การนิติบัญญัติ องค์การบริหาร และองค์การตุลาการ พร้อมกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์การ ตามรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 ในส่วนของเหตุการณ์ประจำบท มีการยกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในการสร้างประเทศลาว ตั้งแต่สมัย เจ้าฟ้าจ๋ม พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชเจ้า พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช มาจนถึงการสรรเสริญวีรกรรมของเจ้า อนุวงศ์ที่มีต่อการสร้างประเทศลาว มาจนถึงในยุคปัจจุบันที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้เป็นผู้นำ ซึ่งนำพา ความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศลาวจนถึงปัจจุบัน และคำถามท้ายบท เน้นความหมายของรัฐ และบทบาท หน้าที่ขององค์การของรัฐ รวมถึงการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างไร ที่แสดงการเคารพนับถือกฎหมายของรัฐ และองค์การจัดตั้งของรัฐ [20]

2.5.2 การปกครองท้องถิ่น อยู่ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.2 ซึ่งปรากฏในบทที่ 18 โดย บรรจุเนื้อหาของการปกครองท้องถิ่นของ สปป.ลาว ตามรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 หมวดที่ 8 การ ปกครองท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นแขวงและนคร ชั้นเมืองและเทศบาล และชั้นบ้าน รวมถึงสิทธิและ หน้าที่รวมขององค์การปกครองท้องถิ่น โดยเน้นไปที่อำนาจปกครองบ้านของนายบ้าน ที่ดูแลรับผิดชอบงาน ในระดับท้องถิ่นที่เล็กที่สุด รวมถึงมีการบรรจุเรื่อง “บ้านวัฒนธรรม” ที่หมายถึง บ้านสะอาด สวยงาม มีความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งเป็นรางวัลจากทางการรัฐ ที่มีการพิจารณาทั้งเรื่องการปกครองบ้านและการอยู่ดีกิน ดีของประชาชนในบ้าน รวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรวม [20]

2.5.3 รัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว บรรจุอยู่ในบทที่ 20 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 โดยใช้รัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 อธิบายความเป็นกฎหมายพื้นฐานของรัฐ ที่แสดงเจตจำนงของ ขนชั้นปกครอง กำหนดระบอบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิทธิ พันธะพื้นฐานของพลเมือง เป็นต้น [21] นอกจากนี้ ยังเน้นถึงความจำเป็นที่ต้องมีรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานการสร้างประเทศ รวมถึงมีการ บรรจุเนื้อหาของหมวดต่างๆ ในรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญมีการบรรจุเนื้อหาของสิทธิและพันธะพื้นฐานของ พลเมือง และระบอบองค์การรัฐ (ระบบกงจักร) ตามรัฐธรรมนูญด้วย [21]

2.5.4 กฎหมายของ สปป.ลาว ในบทที่ 21 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.3 โดยเน้นการ ให้ความหมายของกฎหมาย การเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของสังคม รวมถึงกฎหมายยังเป็นเครื่องมือของรัฐ และเจตจำนงของชนชั้นปกครอง [21] นอกจากนี้ ยังมีการ บรรจุเนื้อหาของกฎหมายต่างๆ ของ สปป.ลาว เช่น กฎหมายว่าด้วยรัฐบาล กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายการศึกษา เป็นต้น

2.5.5 สิทธิในการคุ้มครองรัฐและสังคม ในแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4 ที่ปรากฏอยู่ใน บทที่ 16 โดยการคุ้มครองรัฐและคุ้มครองสังคมนั้น คือการคุ้มครองเกี่ยวกับการบริหารรัฐและสังคม และทุก การเคลื่อนไหวของรัฐและสังคม คือการคุ้มครองด้วยข้อกำหนดกฎหมาย ดังนั้น การคุ้มครองรัฐและสังคม จึง เป็นหน้าที่ของทุกคนในการประกอบส่วนทำให้สังคมเข้มแข็ง [22] ซึ่งในบทนี้ เป็นการปลูกฝังสร้างสำนึกการ มีส่วนร่วมในการคุ้มครองรัฐและสังคม โดยเน้นการปฏิบัติตามสิทธิและพันธะในรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ซึ่ง เป็นความรับผิดชอบของพลเมืองในการประกอบส่วนคุ้มครองรัฐและคุ้มครองสังคม

2.5.6 พันธะปกปักรักษาประเทศชาติ ปรากฏอยู่ในบทที่ 17 ของแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้น ม.4 บรรจุนี้อาหาความสำคัญของพันธะพื้นฐานที่กำหนดในรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 49 โดยเน้นความสำคัญของบทบาทงานป้องกันชาติและป้องกันความสงบของชาติที่เป็นพันธะของพลเมือง [22] นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงไปถึงคำถามท้ายบทว่า ในวัยของนักเรียนนั้นมีหน้าที่ในการประกอบส่วนร่วมปกปักรักษาประเทศชาติอย่างไร เช่น การตั้งใจเรียน รักษาสุขภาพพร้อมรับใช้ชาติ รักษาระเบียบวินัยในครอบครัว ชุมชน สังคม และประกอบส่วนต่อต้านด้านปัญหาทางสังคมต่างๆ เป็นต้น

2.5.7 คุณค่าของการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นประเด็นที่บรรจุในบทที่ 18 ของแบบเรียนศึกษาพลเมืองชั้น ม.4 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกฝังว่า คนทุกคนล้วนอยากเป็นคนดี มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ อยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น คนเราจะต้องทำการฝึกฝนตนเองให้มีคุณสมบัติและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองให้ถูกต้อง จึงจะทำให้สังคมและประเทศชาติมีความสงบสุข [22] ซึ่งก็สอดคล้องหลักพันธะพื้นฐานในรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ค.ศ.2003 มาตรา 47 ที่กำหนดว่า พลเมืองลาวมีพันธะเคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย, ปฏิบัติระเบียบการออกแรงงาน, ระเบียบการดำรงชีวิตของสังคม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

จากการศึกษาประเด็นสิทธิและพันธะของพลเมืองในการคุ้มครองรัฐ พบว่า เริ่มต้นจากการปลูกฝังความเป็นรัฐเน้นประวัติศาสตร์การสร้างชาติ และเน้นย้ำถึงอำนาจทั้งหมดเป็นของประชาชน นอกจากนี้ ยังอธิบายถึงองค์การแห่งรัฐที่เป็นองค์การหลักในการปกครองประเทศ และการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียนได้ทราบถึงโครงสร้างของรัฐ และความสำคัญขององค์การรัฐในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ เมื่อทราบถึงโครงสร้างรัฐแล้ว จึงได้ปลูกฝังรัฐธรรมนูญและระบบกฎหมาย ที่ถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ปกครองประเทศ รวมถึงปลูกฝังการสำนึกต่อพลเมืองลาวในการเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างถูกต้อง ที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในสังคม นอกจากนั้น ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองตามสิทธิ คุ้มครองรัฐและสังคม ด้วยการมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติสิทธิและพันธะของพลเมืองตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธะการปกปักรักษาประเทศชาติ และคุณค่าของการดำรงชีวิต โดยยกตัวอย่างบทบาทของนักเรียน เช่น การตั้งใจเรียน การมีสุขภาพที่ดี การรักษาระเบียบวินัยในครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นคุณค่าของการดำรงชีวิต ที่มีการปลูกฝังว่า การมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง มีความสามารถในการดำรงชีวิต เป็นคุณค่าที่พลเมืองทุกคนพึงมี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

แบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) มีการปลูกฝังรัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ในประเด็นสิทธิและพันธะ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1. สิทธิเด็กและ สิทธิ-พันธะของพลเมืองในครอบครัว 2. สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับความสงบในสังคม 3. สิทธิและพันธะของพลเมืองเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ 4. สิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง และ 5. สิทธิและพันธะของพลเมืองในการคุ้มครองรัฐ โดยประเด็นทั้ง 5 กลุ่มนี้ ล้วนปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติสิทธิและพันธะของตนเองภายใต้กฎหมายกำหนด เพื่อตนเอง เพื่อครอบครัว และเพื่อประเทศชาติ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นที่บรรจุในแบบเรียน มีการคำนึงถึงความเหมาะสมของช่วงอายุ โดยดูได้จากการบรรจุประเด็นสิทธิเด็กตามสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในแบบเรียนชั้น ม.1 ซึ่งถือเป็นระดับชั้นแรกในการศึกษาวิชาศึกษาพลเมือง เพื่อเป็นการวางพื้นฐานของสิทธิ

ที่เด็กพึงมี และให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบของภาคส่วนต่างๆ ที่มีต่อเด็ก หรือการบรรจุประเด็นสิทธิและพันธะของพลเมืองในการแต่งงาน ในแบบเรียนชั้น ม.4 โดยนักเรียนจะมีช่วงอายุระหว่าง 15-16 ปี ที่สามารถแต่งงานแบบมีเงื่อนไข (ผู้ปกครองอนุญาต) และเมื่อนักเรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมต้น ที่ถือว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานและภาคบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาของ สปป.ลาว ประกอบกับสถานะครอบครัวและสังคม ทำให้นักเรียนบางกลุ่มต้องแต่งงาน หรือไม่ก็เข้าสู่ระบบแรงงานเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งก็เชื่อมโยงกับประเด็นสิทธิและพันธะในการประกอบธุรกิจและการเสียภาษีที่บรรจุอยู่ในแบบเรียนชั้น ม.4 เช่นกัน นอกจากนี้ เรื่องสั้นประจำบท ยังเป็นส่วนหนึ่งของแบบเรียนที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการอธิบายความหมายของประเด็นสิทธิและพันธะ ผ่านเรื่องเล่า ผ่านตัวละคร ที่ถูกกำกับบทด้วยการคิด การกระทำที่สอดคล้องกับความหมายของสิทธิและพันธะ และยังสามารถทำให้นักเรียนจดจำความหมายได้อย่างดีและถูกต้องกว่าการท่องจำเนื้อหาโดยตรง รวมถึงการสอดแทรกประเด็นที่รัฐต้องการสร้างความเข้าใจถึงความพยายามของรัฐในการพัฒนา นโยบายต่างๆ เช่น การกล่าวถึงเด็กทุกคนผ่านประเด็นสิทธิการศึกษา การกล่าวถึงเด็กพิการที่ได้รับโอกาสในการศึกษาร่วมกับเด็กปกติ และกรณีของเด็กหญิงชนเผ่าที่ได้รับโอกาสด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียม เป็นต้น ซึ่งถือว่าสะท้อนถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงนโยบายรัฐของพลเมืองลาวทุกคน

การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ของ สปป.ลาว สะท้อนผ่านประเด็นสิทธิและพันธะของพลเมืองเป็นหลัก โดยมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้หลักการรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ทั้งนี้ การปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียน คำนึงถึงการวางประเด็น และเนื้อหาที่สอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียนเป็นหลัก การอธิบายเนื้อหาและการใช้เรื่องสั้นผ่านตัวละครในการสร้างภาพจำของความหมายในแต่ละประเด็น โดยงานศึกษาชิ้นนี้ เป็นงานที่บุกเบิกการวิเคราะห์รัฐธรรมนูญของ สปป.ลาว ในแบบเรียนของ สปป.ลาว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารภาษาลาวเป็นหลัก ทั้งนี้ งานศึกษาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญลาว ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์ตัวบทที่เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองในรัฐธรรมนูญ แต่บทความนี้ได้บุกเบิกความรู้ใหม่เกี่ยวกับการปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-4 ซึ่งเป็นงานบุกเบิกชิ้นแรกที่มีการศึกษาในประเด็นนี้

สำหรับข้อเสนอนี้เป็นการศึกษาการศึกษาการปลูกฝังรัฐธรรมนูญในแบบเรียนศึกษาพลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-4) ที่กำหนดในภาคสองของแบบเรียนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น เพื่อให้องค์ความรู้เกี่ยวกับแบบเรียนศึกษาพลเมืองลาวมีความรอบด้านมากขึ้น จึงควรศึกษาประเด็น คุณสมบัติและวัฒนธรรม ที่เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติอีกรูปแบบหนึ่ง เพียงแต่ไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรง และเป็นแบบแผนที่ดำเนินการมาอย่างยาวนานเช่นกัน จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาถึงรากฐานแนวคิด และที่มาของการสร้างคุณสมบัติและวัฒนธรรม รวมถึงการรักษาให้คงอยู่และดำเนินการควบคู่ไปกับกฎหมายสมัยใหม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- [1] Munart, H. (2006). The Construction of Vietnam National Ideology through Compulsory Education Between 1975-2003 [Master' thesis (Regional Studies), Chiang Mai University]. <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/175453>.

- [2] Research Institute For Educational Sciences, Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (2020). Civic Education Textbook Grade 7. Education Printing Enterprise State Company. (In Lao)
- [3] Meechan, S. (2022). Local Government System of ASEAN Member States: Lao People's Democracy Republic. (3rd ed.). Production and dissemination of textbooks and academic, College of Politics and Government, Mahasarakham University.
- [4] The World Bank. Data. (2022). Population, Total-lao. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=LA>.
- [5] Department of General Education. Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (n.d.). Junior High School Curriculum. <http://www.moes.edu.la/dge/curriculums.php>. <https://drive.google.com/file/d/17kskhFvjXlq6suXsV2dNqtUf59IxbKpR/view?fbclid=IwAR0FH69d-vi28A2Gt5J0XeRAqALnuer2MFeNf7tMA-og5DYhcUvGiTX8HAY8>. (In Lao)
- [6] Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (n.d.). 40 Years of Lao Education and Sports Development. <https://pubhtml5.com/okas/zcsm/?fbclid=IwAR1-PoZF95LpPpp-7qQOFkQ50CluqAfVfM5k5VKARc0DYdkgw5-sdOnkHk>. (in Lao)
- [7] Patsaya, C. (2013). Political institutions under the Constitution of the Lao PDR [Master's thesis, Thammasat University]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:100673.
- [8] Sarawasee, P. (2003). The Construction of National Consciousness by the Lao People's Democratic Republic as Reflected in Primary School Textbook Between 1975-2000 [Master's thesis, Chiang Mai University]. http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle_/6653943832/31778.
- [9] Huongmanee, B. (2003). Laos law article collection book. Faculty of Law, Thammasat University. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:304459.
- [10] Khwanmuang, G. (2013). Constitutional Law and Political Institutions of ASEAN Countries: A Case Study of Lao People's Democratic Republic. *Rattasapasarn*, 61(8), 11-53. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=23090&filename=index.
- [11] Stuart-Fox, M. (2018). The Constitution of the Lao People's Democratic Republic. *Review of Socialist Law*, 17(1-4), 299-317. <https://doi.org/10.1163/187529891X00244>.
- [12] Ngoc Son, B. (2019). Constitutional amendment in Laos. *International Journal of Constitutional Law*, 17(3). <https://academic.oup.com/icon/article/17/3/756/5565446>.
- [13] Mattariganond, D. (1999). The Article on Writing Lao History in Lao Textbooks. *Journal of Humanities and Social Sciences*, Khonkaen University, October-December 1999. 17(1), 33-42.

- [14] Sinthumal, W. (2011). Perception of Historical Relationship between Thai and Lao: As seen from History Textbooks of Thais and Laos in Junior High School and High School (1975-2009) [Master's thesis, Silpakorn University]. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/11689>.
- [15] Nidsungnoen, V. & Buacho, T. (2019). Sense of National Citizenship through Lessons and Province Laos. *Journal of Educational Studies*, Ban Somdet Chaopraya Rajabhat University, 13(1). 265-280. <https://edujournal.bsru.ac.th/publishes/11/articles/244>.
- [16] National Assembly, Lao People's Democratic Republic. (2017, May.25.). Constitution of the Lao People's Democratic Republic 1991. <https://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/%E0%BA%A5%E0%BA%B1%E0%BA%94%E0%BA%96%E0%BA%B0%E0%BA%97%E0%BA%B3%E0%BA%A1%E0%BA%B0%E0%BA%99%E0%BA%B9%E0%BA%991991.pdf>.
- [17] Puttichot, A. (2003). Relations between Educational and Economic Development Policies under the Lao PDR's "New Thinking", 1986-2000, [Master's Independent Study, Thammasat University]. http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:142053
- [18] National Assembly, Lao People's Democratic Republic. (2013, August.27.). Law of Education. <http://www.laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/Education%20law%20.pdf>.
- [19] Research Institute For Educational Sciences, Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (2022). Civic Education Textbook Grade 1. Education Printing Enterprise State Company. (In Lao)
- [20] Research Institute For Educational Sciences, Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (2022). Civic Education Textbook Grade 2. Education Printing Enterprise State Company. (In Lao)
- [21] Research Institute For Educational Sciences, Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (2022). Civic Education Textbook Grade 3. Education Printing Enterprise State Company. (In Lao)
- [22] Research Institute For Educational Sciences, Ministry of Education and Sports, Lao PDR. (2022). Civic Education Textbook Grade 4. Education Printing Enterprise State Company. (In Lao)
- [23] National Assembly, Lao People's Democratic Republic. (2013, August.30.). Constitution of the Lao People's Democratic Republic. <https://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/Constitution%20of%20Lao%20PDR.pdf>. (in Lao)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ:
การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
Factors Affecting Entrepreneurial Intention:
A Systematic Review

ธนพล กลุทยานนท์^{1*} ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร¹ และสุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล¹
Thanaphol Klittayanont^{1*}, Pattarawat Jeerapattanatorn¹,
and Sutithep Siripipattanakul¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: champx10i@gmail.com

(Received: June 28, 2023; Revised: January 16, 2024; Accepted: February 1, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยคือการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นงานวิจัยที่สืบค้นจากฐานข้อมูลจาก Google Scholar โดยกำหนดกรอบเวลาของการเผยแพร่คือปี พ.ศ. 2557 ถึง 2566 (ค.ศ. 2014 ถึง 2023) เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับความตั้งใจในการประกอบการโดยพิจารณาจากคำสำคัญ บทคัดย่อ ชื่อเรื่อง และผ่านเกณฑ์คุณภาพตามที่ผู้วิจัยกำหนด ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบคัดกรองงานวิจัย 2) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และ 3) แบบบันทึกผลการสกัดข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา คัดเลือกงานวิจัยโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษากำหนด 1 ท่าน ผลการวิจัย พบว่า งานวิจัยที่ได้จากการสืบค้นมีจำนวน 800 เรื่อง แต่มีงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาสุดท้าย จำนวน 5 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ มี 3 ประการ ได้แก่ 1)ทัศนคติส่วนบุคคล 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และ 3) การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ทั้งนี้ปัจจัยข้างต้นส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการของกลุ่มผู้เรียนในงานวิจัยดังกล่าว ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen ที่ได้รับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการของบุคคล

คำสำคัญ: ความตั้งใจในการประกอบการ ปัจจัยที่ส่งผล การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

Abstract

This research was aimed at synthesizing the factors that influence entrepreneurial intention by using a systematic review. The samples were research articles that were searched in the Google Scholar database and published from 2014 to 2023. Selection criteria included research related to entrepreneurial intention by considering keywords, abstracts, research titles, and meeting the qualification requirements determined by the researcher. The research methodology is a systematic review. The research tool consists of three parts: 1) a research screening form, 2) a research quality evaluation form, and 3) a data extraction form. The data was analyzed using descriptive statistics and content analysis. The researcher and an educational expert evaluated the research articles. The results showed that the research was derived from 800 articles, but there were five articles that have passed the final evaluation criteria. The findings concluded that the factors that influenced entrepreneurial intentions were: 1) personal attitude, 2) discrepancies based on social norms, and 3) perceived behavioral control. The above factors influenced the intention to be an entrepreneur for a population group. All three factors are consistent with Ajzen's Theory of Planned Behavior, which identifies factors that affect a person's entrepreneurial intentions.

Keywords: Entrepreneurial Intention, Influencing Factors, Systematic Review

บทนำ

การเป็นผู้ประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระนั้นเกิดขึ้นพร้อมกับมนุษยชาติมาตั้งแต่ยุคโบราณ กล่าวคือ เป็นการประกอบอาชีพของบุคคลในงานที่ตนมีความถนัดและถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง จนกระทั่งมาถึงยุคสมัยที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีการจัดตั้งองค์กรขนาดใหญ่ซึ่งนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการประกอบกิจการทางธุรกิจ ทำให้แรงงานในพื้นที่ชนบทได้ย้ายเข้ามาสู่การเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นและพึ่งพาทั้งระบบการทำงานในธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีข้อจำกัดคือ การที่ต้องปฏิบัติตามนโยบาย กฎ และระเบียบปฏิบัติที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนด ไม่สามารถแสดงศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอาจมีความเสี่ยงกรณีที่กิจการเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจจนไม่สามารถจ้างงานได้ ส่งผลทำให้เกิดการว่างงานในกลุ่มคนที่เป็นลูกจ้างหรือพนักงานในที่สุด [1] อย่างไรก็ตามในโลกยุคดิจิทัลเช่นปัจจุบันทำให้รูปแบบการประกอบอาชีพของคนแปรเปลี่ยนไปอย่างมาก โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่หลากหลายของคนในโลกยุคใหม่ทำให้การก่อตั้งธุรกิจและการแสวงหาทรัพยากรไม่ใช่เรื่องยากหากมีความตั้งใจและเพียรพยายาม และการระดมทุนสามารถทำได้ง่ายขึ้นภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ การก่อตั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) กลายเป็นธุรกิจในพื้นที่ของใครหลาย ๆ คน ที่นอกจากจะสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการเองแล้วยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน [2] ทั้งนี้จากผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ระบุว่าในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมานั้น ธุรกิจ SME เป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญในทุกประเทศทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีการจ้างงานของ SME สูงถึงร้อยละ 71 ของการจ้างงานรวมทั้งหมดในประเทศซึ่งส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ [3]

นอกจากกระแสความนิยมของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเช่นนี้ยังทำให้เกิดกระแสความนิยมของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวที่บุคคลสามารถเป็นนายตนเอง และใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในการทำงานได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งคนในเจนเนอเรชันใหม่จำนวนมากเริ่มให้ความสำคัญกับการเป็นเจ้าของธุรกิจที่ตนสร้างขึ้น [4] ด้วยเหตุนี้ ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) จึงกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน [5] ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) คือบุคคลที่มีจิตที่มุ่งหวังจะพัฒนาการประกอบการธุรกิจที่ตนเป็นผู้ริเริ่มขึ้น [6] ชอบความเป็นอิสระในการทำงาน รู้จักแสวงหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ และสามารถบริหารความเสี่ยงในการประกอบการด้วยตนเอง [7] นอกจากนี้ ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดการจ้างงานและเกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เติบโตขึ้น และนำประเทศไปสู่การเป็นสังคมแห่งการประกอบการ (Entrepreneurial Society) [4] อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการคนหนึ่งคนใดเกิดขึ้น คือ การพัฒนาหรือส่งเสริมบุคคลดังกล่าวให้มีความตั้งใจในการประกอบการ (Entrepreneurial Intention หรือ EI) ซึ่งมีความหมายในลักษณะของความปรารถนาของบุคคลที่คิดจะเริ่มธุรกิจของตนเอง เป็นความมั่นใจของบุคคลว่าจะสามารถวางแผนจนกระทั่งสร้างกิจการในพื้นที่ของตนในอนาคต [8] ผ่านกระบวนการคิดที่มีความละเอียดและซับซ้อนเพื่อเป้าหมายคือการเป็นผู้ประกอบการ [9] สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความตั้งใจในการประกอบการ (EI) นั้น นักวิชาการหลายท่านกล่าวว่า ได้แก่ พฤติกรรม ทักษะ และแรงจูงใจในการประกอบธุรกิจ [9] รวมถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ [10]

จากการวิจัยที่ผ่านมา มีนักวิจัยศึกษาเกี่ยวกับ EI โดยศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไป สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปองค์ความรู้จากงานวิจัยดังกล่าวและนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้กว้างขวางมากขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ต้องมีความรู้ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการที่นักการศึกษาสามารถนำไปสร้างเป็นหลักสูตรหรือกำหนดรูปแบบในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของบุคคลได้

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการโดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความตั้งใจในการประกอบการ

คำว่าความตั้งใจในการประกอบการ (Entrepreneurial Intention: EI) นั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ได้แก่ สภาวะจิตใจของบุคคลที่นำเอาความสนใจ ประสบการณ์ และการกระทำไปสู่แนวคิดทางธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ [11] สภาวะทางจิตและความเชื่อของบุคคลที่ใช้ความสนใจของตนเองในการมุ่งมั่นสู่การเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจใหม่ในด้านใดด้านหนึ่ง [12] การรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่ามีความชอบและมีแนวโน้มพฤติกรรมเป็นแบบใดที่นำไปสู่การสร้างธุรกิจใหม่ของตนเอง [13] การรับรู้ตัวตนของตนเอง ทศนคติ สภาวะจิตใจ และความคาดหวังของบุคคลที่เป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดพฤติกรรมของผู้ประกอบการ กล่าวคือ จะนำไปสู่การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างธุรกิจใหม่ของตนเอง [14] ตัวกระตุ้นหลักที่ขับเคลื่อนความมุ่งมั่นของบุคคลที่จะก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการในการสร้างธุรกิจใหม่ที่ตนหลงใหลและเอาใจจริงเอาใจ [15]

จากนิยามดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความตั้งใจในการประกอบการ หมายถึง จิตใจที่มีความมุ่งมั่นที่จะมีธุรกิจเป็นของตนเอง มีการวางแผนและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างจริงจังเพื่อให้ธุรกิจนั้นให้ประสบความสำเร็จ

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

นักทฤษฎีชื่อ Icek Ajzen ได้คิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) โดยอธิบายเกี่ยวกับความตั้งใจและพฤติกรรมที่มีเหตุผลของบุคคล และบริหารทรัพยากรที่ตนสามารถควบคุมได้ โดย Ajzen ระบุว่า ความตั้งใจเหล่านี้สามารถทำนายได้เนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญอยู่ 3 ประการ ดังนี้ [16]

1. ทศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior: ATB) คือมุมมองหรือค่านิยมทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่มีต่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จากการประเมินของตัวเอง หากเป็นพฤติกรรมที่เป็นบวกบุคคลจะมีแนวโน้มกระทำการพฤติกรรมดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลมีมุมมองเชิงบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจส่วนตัวและไม่ชอบที่จะเป็นพนักงานหรือลูกจ้างซึ่งขาดอิสรภาพทางความคิด บุคคลดังกล่าวย่อมมีพฤติกรรมที่ปรารถนาจะเป็นผู้ประกอบการ

2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm: SN) คือการซึมซับความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มคนที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อตนเอง ยกตัวอย่างเช่น บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน หรือ

แม้กระทั่งอินฟลูเอนเซอร์ในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีส่วนในการให้ข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ชีวิต ที่ทำให้บุคคลมีความสนใจและคล้อยตามในการที่จะประกอบอาชีพผู้ประกอบการ

3. การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC) คือการมองสะท้อนกลับ มาที่ตนเองว่าตนมีศักยภาพหรือความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากน้อยเพียงใด มีความยากลำบากในการแสดงพฤติกรรมที่ตนต้องการหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจาก การประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการนั้น จะต้องเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากในการทำงานหลายประการที่บุคคลจะต้องแก้ไขและหาทางออกจนประสบความสำเร็จ

การสร้างทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้ [16]

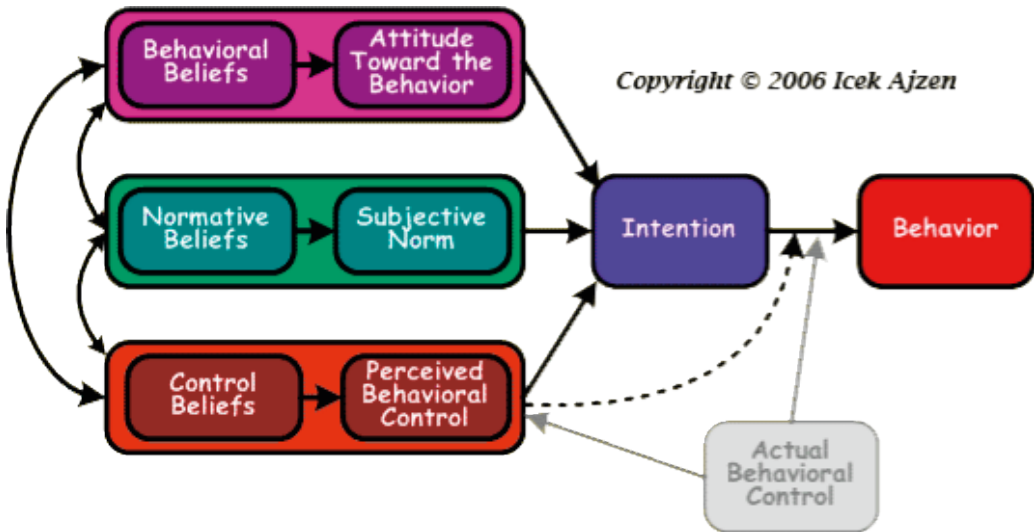


Figure 1. Theory of Planned Behavior Construction

Source : Ajzen [16]

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review: SR) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจากงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ บทความวิจัยเกี่ยวกับความตั้งใจในการประกอบการที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2566 (ค.ศ. 2014 ถึง ค.ศ. 2023)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. แบบคัดกรองงานวิจัย (Research Screening Form) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์การคัดเลือกรงานวิจัยปฐมภูมิและใช้กรอบแนวคิดของ PICO Framework [17] เพิ่มเติมในแบบคัดกรองงานวิจัยเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีข้อมูลเบื้องต้นครบถ้วนตามประเด็นดังนี้

2. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย (Critical Appraisal Form) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยใช้แบบประเมินคุณภาพการวิจัยที่พัฒนาขึ้นโดยสถาบันวิจัยโจแอนนาบริกส์ (Joanna Briggs Institute) [17]

3. แบบบันทึกผลการสกัดข้อมูล (Data Extraction Form) โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกรอบสุดท้ายเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ มุ่งเป้าประกอบดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัย ชื่อวารสาร ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ระเบียบวิธีวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาในการทำวิจัย

ตอนที่ 2 เนื้อหาสาระของงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการทำวิจัย ข้อค้นพบที่สำคัญ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจในการประกอบการที่ค้นพบในงานวิจัย และข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.67

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การกำหนดคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกรงานวิจัย การสืบค้นงานวิจัย การประเมินคุณภาพงานวิจัย การสกัดข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนแรกเป็นการสืบค้นบนฐานข้อมูลงานวิจัย โดยฐานข้อมูลจาก Google scholar โดยกำหนดกรอบเวลาของการเผยแพร่คือปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2566 (ค.ศ. 2014 ถึง ค.ศ. 2023) และเมื่อได้งานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ขั้นต้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกรงานวิจัยโดยใช้แบบคัดกรองงานวิจัย ซึ่งมีการตรวจสอบการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาที่อ่านและประเมินงานวิจัยแยกกับคณะผู้วิจัยโดยคัดเลือกรงานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกครบทุกข้อ อ่านบทความวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพของบทความวิจัยร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแยกกับคณะผู้วิจัย และคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป กล่าวคือ เน้นเฉพาะผลงานวิจัยเชิงทดลองหรืองานวิจัยกึ่งทดลองเท่านั้น จากนั้น อ่านบทความวิจัยฉบับเต็มแบบละเอียดเพื่อสกัดข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากนั้นบันทึกลงในแบบบันทึกผลการสกัดข้อมูล และตรวจสอบความตรงของการบันทึกข้อมูลโดยการตรวจสอบกับการบันทึกโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านแยกกับคณะผู้วิจัย หากพบว่าการบันทึกที่ไม่ตรงกันจะมีการปรึกษาและหาข้อตกลงร่วมกันในการลงบันทึกครั้งสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์ปัจจัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผล

การศึกษาความตั้งใจในการประกอบการ นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับของการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

Table 1. ผลการสืบค้นงานวิจัย (Research search result)

Database	Search (n)	%
Google scholar	800	100
Total	800	100

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ผลงานวิจัยจากการสืบค้นจำนวน 800 เรื่อง เมื่อทำการคัดกรองงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยถูกคัดออก 700 เรื่อง เนื่องจากนับซ้ำและไม่เกี่ยวข้อง ถูกคัดออก 90 เรื่องเนื่องจากไม่ได้เป็นศึกษา ปัจจัยความตั้งใจในการประกอบการ (entrepreneurial intention) ตัดออก 5 เรื่อง เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง ที่มีตัวแปรไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของการทบทวนวรรณกรรม ทั้งนี้ สรุปว่า มีงานวิจัยที่ตรงกับเกณฑ์การคัดเลือก รอบสุดท้ายจำนวน 5 เรื่อง เพื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยในลำดับต่อไป แสดงกระบวนการคัดกรองได้ดังภาพต่อไปนี้

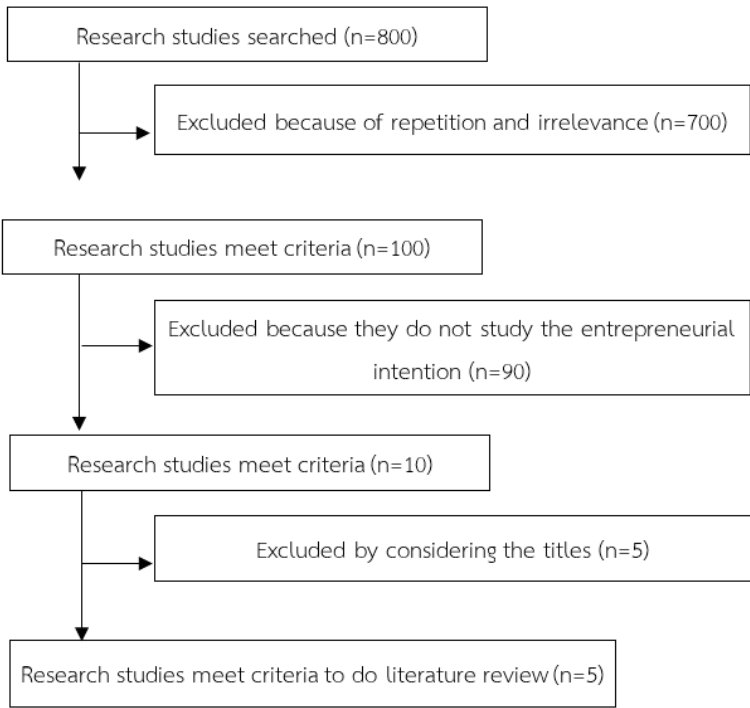


Figure 2. Selecting studies procedures

จากนั้น ผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาได้ดำเนินการประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยใช้แบบ ประเมินคุณภาพงานวิจัย พบว่า งานวิจัยทั้ง 5 เรื่อง ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ลำดับต่อไปผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้อ่านบทความวิจัยฉบับเต็ม (full text) ของงานวิจัยทั้ง 5 เรื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกผลการสกัดข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาเป็นดังตารางต่อไปนี้

Table 2. กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยที่นำมาศึกษา (Participants in the studied research)

Participants	N	%
Secondary school students	1,750	51.6
Undergraduate students	1,422	41.9
General people	219	6.5
Total	3,391	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้เรียนในงานวิจัยทั้ง 5 เรื่องนั้น จำนวนเกินครึ่งคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (51.6%) รองลงไปได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี (41.9%) ส่วนบุคคลทั่วไปมีจำนวน 219 คน (6.5%) สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการในงานวิจัยแต่ละเรื่องผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยดังกล่าวออกเป็นข้อ ๆ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

Table 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ (Factors Affecting Entrepreneurial Intention)

Title / Author (Year)	Participants	Findings
Entrepreneurial Intentions of Generation-Z: Compare from the faculty of social and natural sciences Undergraduate Students at Bahçeşehir University [18]	206 undergraduate students and natural sciences	Factors affecting EI: 1. Attitude towards entrepreneurship (EA) affects entrepreneurial intention (EI). 2. Social Entrepreneurial Norm (SEN) was positively correlated with EI. 3. Entrepreneurial Behavioral Control (EPBC) efficacy significantly affects EI. 4. Entrepreneurial flexibility (ER) affects EI.
Eyel & Durmaz (2019)		
Pre-Entrepreneurs' Perception of the Technology Regime and Their Entrepreneurial Intentions in Korean Service Sectors [19]	219 respondents: 104 are male (47.5%) 115 are female (52.5%) with age as follows: 69 people (31.5%) aged 20-29 years; 72 people (32.9%) aged 30-39 years; 49 people (22.4%) aged 40-49 years; 23 people (10.5%) aged 50-59 years; 6 people (2.7%) age over 60 years old	The study found that personal attitude and perceived behavior control significantly influence entrepreneurial intention, while subjective norms do not affect willingness. Accessibility to innovation affects personal attitude and conformity to norms, while assessment of old innovations affects perceived behavior control.
Ji & Goo (2021)		

Table 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ (Factors Affecting Entrepreneurial Intention) (Cont.)

Title / Author (Year)	Participants	Findings
What Factors Affect the Entrepreneurial Intention to Start-Ups? The Role of Entrepreneurial Skills, Propensity to Take Risks, and Innovativeness in Open Business Models [20] Shahzad et al. (2021)	416 business students from public and private universities in Pakistan	This research examined the entrepreneurial intention by studying the following factors: 1) personal interest (self-interest) 2) family's support 3) peer influence The results showed that self-motivation, family support or institutional support and peer influence lead to entrepreneurial skills, propensity to take risks, and innovativeness. In addition, having entrepreneurial skills, risk-taking and innovation will lead to the intention to become an entrepreneur.
Factors Influencing Entrepreneurial Intention: Focusing on Individuals' Knowledge Exploration and Exploitation Activities [21] Lee et al. (2022)	800 potential entrepreneurs respondents from various universities which include 55 locations both from downtown and from all over the country in Korea	The results showed that both exploration activities and the activity for personal benefit affects entrepreneurial intention (EI) in 55 universities both in the metropolitan area and throughout the country in Korea while innovativeness, self-efficacy, and internal locus control lead to the knowledge of exploration and personal exploitation.
Promoting entrepreneurial intentions from adolescence: The influence of entrepreneurial culture and education [22] Porfirio et al. (2023)	1750 Portuguese secondary school students	The study suggests that entrepreneurship role models influence young minds' capacity to promote entrepreneurial intentions. Female students tend to follow female role models, while male students follow male models. Archetypes are crucial for promoting entrepreneurial intentions, and family role models are not. Attendance at vocational and educational training (VET) or school programs does not affect entrepreneurial intentions.

จากตารางที่ 3 สรุปข้อค้นพบของงานวิจัยแต่ละเรื่องได้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยของ Eysel และ Durmaz [18] สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการมี 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ทศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ 2) บรรทัดฐานทางสังคมทางการประกอบการของบุคคล 3) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการประกอบการของตนเอง และ 4) ความยึดหยุ่นของผู้ประกอบการ [18]

2. งานวิจัยของ Ji และ Goo [19] สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ ประกอบด้วย 1) ทศนคติส่วนบุคคล และ 2) การรับรู้ความสามารถด้านการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังพบว่า บรรทัดฐานทางสังคมอาจไม่ได้ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ความสามารถในการเข้าถึงนวัตกรรมส่งผลเชิงบวกต่อทศนคติส่วนบุคคลและบรรทัดฐานทางสังคมของบุคคล

3. งานวิจัยของ Shahzad และคณะ [20] สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ มี 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ความสนใจส่วนตัว 2) การสนับสนุนของครอบครัว และ 3) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน กล่าวคือ บุคคลจะเริ่มจากการมีแรงจูงใจในตนเอง ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากเพื่อนและคนในครอบครัว จึงทำให้บุคคลมีความสนใจที่จะสร้างธุรกิจของตนเอง มีแนวโน้มที่จะกล้าเสี่ยงและใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการสร้างนวัตกรรมในการประกอบการต่อไป

4. งานวิจัยของ Lee และคณะ [21] สรุปได้ว่า ทั้งกิจกรรมนักสำรวจและโครงการหารายได้ ส่งผลกระทบบต่อความตั้งใจในการประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศเกาหลีทั้ง 55 แห่ง ผลการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยด้านการเป็นนวัตกร การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความเชื่อในอำนาจควบคุมภายในตน ปัจจัยเหล่านี้ช่วยสนับสนุนให้เกิดการสร้างความรู้ในกิจกรรมนักสำรวจและโครงการหารายได้ของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

5. งานวิจัยของ Porfirio และคณะ [22] สรุปได้ว่า ตัวแบบทางการประกอบการ (Entrepreneurship Role Models) มีอิทธิพลต่อความสามารถด้านจิตใจของคอนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมความตั้งใจในการประกอบการ ผลการศึกษายังพบว่า นักเรียนหญิงมักจะทำตามตัวแบบที่เป็นผู้หญิง ส่วนนักเรียนชายเลือกทำตามตัวแบบที่เป็นผู้ชายเช่นเดียวกัน จากงานวิจัยนี้ ตัวแบบมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความตั้งใจในการประกอบการของคอนรุ่นใหม่ ส่วนคนในครอบครัวไม่ได้มีอิทธิพลเท่าที่ควร นอกจากนี้ การเข้าเรียนในระบบการศึกษารวมถึงหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพไม่ได้ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการของบุคคล

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 5 เรื่อง ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการได้ดังนี้

1) ทศนคติส่วนตัว (Personal Attitude: PA) คือ ความรู้สึกเชิงบวก ความสนใจ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อการประกอบกิจการธุรกิจของตนเอง

2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm: SN) คือ การได้รับอิทธิพลทางความคิดจากบุคคลแวดล้อมซึ่งอาจเป็นบุคคลในครอบครัว คู่สมรส เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน รวมถึงตัวแบบที่เป็นอินฟลูเอนเซอร์ ที่บุคคลให้การยอมรับนับถือในความรู้และประสบการณ์ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบและเริ่มมีความสนใจในการประกอบการธุรกิจมากขึ้น

3) การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Perceived Behavior Control: PBC) คือ ความมั่นใจในความสามารถของตนเองว่าจะควบคุมการทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครบังคับ ไม่ว่าจะเป็น

การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ การทดลองสร้างนวัตกรรม ความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ทศนคติส่วนตัว (PA) เป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ นอกจากเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ครั้งนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peterman และ Kennedy [23] ที่พบว่า การได้รับประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการจะส่งเสริมความสนใจและทัศนคติที่ดีซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อความตั้งใจในการประกอบการของนักเรียน

2. จากผลการวิจัยพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ ทั้งนี้ จากผลการวิจัยของ Guinez และ Aqueveque [24] พบว่า บุคคลมักได้รับอิทธิพลด้านความคิดในการประกอบการธุรกิจจากกลุ่มบุคคลแวดล้อมรวมถึงบุคคลที่เป็นอินฟลูเอนเซอร์ด้านการประกอบการ นอกจากนี้ มีผลการวิจัยของ Chuchai [25] พบว่า ความคิดเห็นของบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดมีผลต่อการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางธุรกิจ และบุคคลมักใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเสมอ ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่เป็นกลุ่มอ้างอิงไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจในการประกอบการของบุคคลได้อย่างชัดเจน

3. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (PBC) เป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ ทั้งนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura [26] ที่ระบุว่า การที่บุคคลรับรู้ในความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองนั้นเปรียบเสมือนความเชื่ออย่างมั่นคงว่าตนสามารถที่จะทำงานหนึ่ง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ทำให้บุคคลกล้าที่จะเลือกงานนั้นด้วยตนเอง แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องพบกับอุปสรรคแต่ก็ยังมีความอดทนมุ่งมั่นต่อการทำงานนั้นต่อไป ในทางกลับกัน หากบุคคลไม่เชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถทำงานนั้นได้ เมื่อเผชิญกับอุปสรรคก็จะพยายามหลีกเลี่ยง หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จะทำงานนั้นไปด้วยความเครียด วิตกกังวล และหมดความอดทน เกิดความท้อแท้ และเลิกล้มในการที่จะเป็นผู้ประกอบการในที่สุด

4. โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องอย่างมากกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen [16] โดยอาจใช้คำศัพท์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันออกไปเล็กน้อยแต่ยังคงให้ความหมายเดียวกัน โดย Ajzen ได้กล่าวว่า ปัจจัย 3 ประการ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการของบุคคล มีดังต่อไปนี้ คือ 1) ทศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior: ATB) คือมุมมองหรือค่านิยมทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่มีต่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จากการประเมินของตนเอง หากเป็นพฤติกรรมที่เป็นบวกบุคคลจะมีแนวโน้มกระทำการพฤติกรรมดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลมีมุมมองเชิงบวกต่อการเป็นเจ้าของกิจการ ธุรกิจส่วนตัวและไม่ชอบที่จะเป็นพนักงานหรือลูกจ้างซึ่งขาดอิสรภาพทางความคิด บุคคลดังกล่าวย่อมมีพฤติกรรมที่ปรารถนาจะเป็นผู้ประกอบการ 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm: SN) คือการซึมซับความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มคนที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อตนเอง ยกตัวอย่างเช่น บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน หรือแม้กระทั่งอินฟลูเอนเซอร์ในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีส่วนในการให้ข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ชีวิต ที่ทำให้บุคคลมีความสนใจและคล้อยตามในการที่จะประกอบอาชีพผู้ประกอบการ และ 3) การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC) คือการมองสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตนมีศักยภาพหรือความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากน้อยเพียงใด

มีความยากลำบากในการแสดงพฤติกรรมที่ตนต้องการหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจาก การประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการ นั้นจะต้องเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากในการทำงานหลายประการที่บุคคลจะต้องแก้ไขและหาทางออกจนประสบความสำเร็จ [16]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยชิ้นนี้ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ด้วยเหตุนี้ สามารถนำปัจจัยสำคัญประกอบด้วยทัศนคติส่วนตัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความตั้งใจในการประกอบการของผู้เรียนได้หลากหลายกลุ่ม ทั้งการศึกษาในระบบชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนาบุคคลทั่วไป อาทิ กลุ่มคนวัยทำงานและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการหลังเกษียณได้ด้วย

References

- [1] Klittayanon, T. (2022). *Entrepreneurship requirements*. Thonburi University.
- [2] Kelley, D., Singer, S. & Herrington, M. (2016). *Global entrepreneurship monitor. 2015/16 Global Report*. Babson College.
- [3] Loetnithat, C. (2023, September 14). *Roles of Thai SMEs towards economic security in a changing world*. Thailand Development Research Institute. <https://tdri.or.th/2023/09/economic-sme-article/>
- [4] Jeerapattanatorn, P., & Chiewchan, S. (2018). Entrepreneurship education for an entrepreneurial Society. *Kasetsart Educational Review*, 33(2), 63-69.
- [5] Portfrio, J.A., Felicio, J.A., Carrilho, T., & Jardim, J. (2023). Promoting entrepreneurial intentions from adolescence: The influence of entrepreneurial culture and education. *Journal of Business Research*, 156. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113521>.
- [6] Krueger, N. F., Reilly, M. D., & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5), 411-432. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(98\)00033-0](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(98)00033-0)
- [7] Smithikrai, C. (2005). *Training of personnel in the organization*. (4th ed.). Chulalongkorn University Printing House.
- [8] Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 669-694.
- [9] Linan, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.

- [10] Triphopsakul, S. (2015). The influence of entrepreneurial motivation factors on business growth and growth aspirations: A case study of Thailand. *Suthiparitat Journal*, 29(90), 75-93.
- [11] Bird, B. (1995). Entrepreneurial intentions and behavior: A model and test. *Academy of Management Review*, 20(1), 49-72.
- [12] Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 669-694.
- [13] DeNoble, A. F., Jung, W., & Ehrlich, S. B. (1999). Entrepreneurial intention: Antecedents and outcomes. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 23(3), 3-22.
- [14] Krueger, N. F., Reilly, M. D., & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5-6), 411-432.
- [15] Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- [16] Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T).
- [17] Joanna Briggs Institute. (2014). *Reviewers' manual: 2014 Edition*. Solito Fine Colour Printers.
- [18] Eysel, C.Ş., & Durmaz, I.B.V. (2019). Entrepreneurial intentions of generation-Z: Compare of social sciences and natural sciences undergraduate students at Bahçeşehir University. *Procedia Computer Science*, 158, 861-868. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2019.09.124>.
- [19] Ji, I., & Goo, J. (2021). Pre-entrepreneurs' perception of the technology regime and their entrepreneurial intentions in Korean service sectors. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 179. <https://doi.org/10.3390/joitmc7030179>
- [20] Shahzad, M.F., Khan, K.I., Saleem, S., & Rashid, T. (2021). What factors affect the entrepreneurial intention to start-ups? The role of entrepreneurial skills, propensity to take risks, and innovativeness in open business models. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 173. <https://doi.org/10.3390/joitmc7030173>
- [21] Lee, S., Kang, M.J., & Kim, B.K. (2022). Factors influencing entrepreneurial intention: Focusing on individuals' knowledge exploration and exploitation activities. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 8, 165. <https://doi.org/10.3390/joitmc8030165>
- [22] Porfirio, J.A., Felicio, J.A., Carrilho, T., & Jardim, J. (2023). Promoting entrepreneurial intentions from adolescence: The influence of entrepreneurial culture and education.

- Journal of Business Research*, 156, 113521. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113521>
- [23] Peterman, N.E., & Kennedy, J. (2003). Enterprise education: Influencing students' perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28, 129-144. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1540-6520.2003.00035.x>
- [24] Guinez, N.A., & Aqueveque, C. (2021). Entrepreneurial influencers and influential entrepreneurs: Two sides of the same coin. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. <https://doi.org/10.1108/IJEBr-08-2020-0563>
- [25] Chuchai, S. (2004). *Entrepreneurial potential of Thai university students*. Faculty of Humanities, Chiang Mai University.
- [26] Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

นวัตกรรมกระบวนการผลิตสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจาก
เส้นใยสับปะรด
Production Process Innovation for Pineapple Fiber Product
Development

จุฑามาศ พรหมมนตรี^{1*} วรสุดา ขวัญสุวรรณ² วาริพร ชูศรี¹ มณีนรัตน์ รัตนพันธ์¹
ธนกร พฤษัรรัตนนา¹ บุตรี บุญโรจน์พงศ์¹ และวารางคณา เทพนิมิตร¹
Jutamas Prommontree^{1*}, Worasuda Whansuwan², Wareeporn choosri¹,
Maneerat Rattanaphan¹ Thanakorn Pruekrattananapa¹, Boottree Boonrotepong¹,
and Warangkan Thepnimite¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

² สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ ราชวมงคลศรีวิชัย สงขลา 92150

¹ Faculty of Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla, 90110, Thailand

² Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, 92150, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: Jutamas@hu.ac.th

(Received: September 10, 2023; Revised: January 18, 2024; Accepted: January 31, 2024)

บทคัดย่อ

การทำวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด 2. เพื่อทดสอบความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) สำหรับการรับฟังข้อเสนอแนะผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเส้นใยสับปะรด จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 41 คน เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในอนาคต การเก็บข้อมูลทดสอบตลาด ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ มีประเด็นคำถาม 4 ด้าน ดังนี้ หน้าที่ใช้สอย ความสวยงาม ราคา และคุณค่าทางจิตใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 325 ราย ชาวต่างชาติ 22 ราย และชาวไทย 303 ราย ชุดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการจัดประชุมระดมความคิดเห็น พบว่า การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าในส่วนอื่นที่ไม่ใช่เส้นใยสับปะรดอย่างเดียว เช่นการสร้างแนวคิดของสินค้าที่น่าสนใจ โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ อาจแบ่งตามกลุ่มอายุ ให้ความหลากหลายใช้สินค้าจากผลิตภัณฑ์อื่นมาสร้างเรื่องราว หรือเพิ่มความแตกต่าง เช่น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ชุมชน ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเซตตกแต่งบ้าน 5 ผลิตภัณฑ์ (แจกัน โคมไฟ ผ้าม่าน วอลล์ เปเปอร์ ที่รองจานและแก้ว) ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ทุกผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจโดยรวมสูงระหว่าง 3.88 – 4.38 ที่ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.42 – 0.60

คำสำคัญ: เส้นใยสับปะรด วัสดุเหลือทิ้ง เศรษฐกิจหมุนเวียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop prototype products from pineapple fiber and 2) test satisfaction of prototype products made from pineapple fibers. This research used a mixed research method combining quantitative research with a participatory action research. A focus group was arranged to brainstorm ideas and suggestions on home decoration items made of pineapple fibers. The participants included 41 stakeholders from public and private sectors as well as those of a future target group. Concerning collection of data on market testing, it was undertaken by using online questionnaires. There were 4 aspects in the questionnaires: function, beauty, price, and sentimental value. 325 respondents included 22 foreigners and 303 Thais. For data analysis, they were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings derived from the brainstorming revealed it should increase value adding to other aspects, in addition to pineapple fibers. This could be done, for example, through creating product concepts, creating various products based on customers' age range, using other products to create stories or to encourage their uniqueness. For instance, for the products that showed community identity, a set of 5 products used for home decoration were created: a vase, a lamp, a curtain, a wallpaper and a set of placemats and glass coasters. Regarding the satisfaction data of the target customer groups, all product types were rated at high levels ranging from 3.88 – 4.38 with the standard deviation from 0.42 – 0.60.

Keywords: Pineapple Fibers, Waste, Circular Economy

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่การปลูกสับปะรดประมาณ 750,000 ไร่ ในปี 2562 โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออกและตะวันออก จึงทำให้เส้นใยสับปะรดเป็นวัตถุดิบที่มีศักยภาพในการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งในแต่ละรอบการผลิตจะมีใบสับปะรดที่ถูกทิ้งรวมกว่า 4,000 กิโลกรัมต่อไร่ (ในบางพื้นที่อาจมีมากถึง 8,000-10,000 ต้นต่อไร่) เป็นภาระต่อเกษตรกร จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ใบสับปะรดสดมีเส้นใยโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.7 โดยน้ำหนักหรือมีปริมาณเส้นใย 100-270 กิโลกรัมต่อไร่ มีความแข็งแรงเทียบเท่ากับเส้นใยธรรมชาติอื่นที่มีศักยภาพพัฒนาและผลักดันให้ไปสู่งานในเส้นใย กระเป๋า รองเท้า เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ และวอลเปเปอร์ และการแข่งขันกับเส้นใยสังเคราะห์และเส้นใยธรรมชาติอื่นๆ ตลาดเฟอร์นิเจอร์รักษ์โลก (Green Furniture หรือ Eco-Friendly Furniture) เป็นเทรนด์ของเฟอร์นิเจอร์ที่กำลังมาแรงและได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง ทั้งนี้ คาดว่าตลาด Green Furniture ทั่วโลก จะมีมูลค่าแตะระดับ 1 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2570 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 7.0% เพิ่มขึ้นจากปี 2565 1.4 เท่า ปัจจัยที่สนับสนุนการเติบโตของ Green Furniture ได้แก่ 1) พฤติกรรมผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2) การเติบโตอย่างต่อเนื่องของอาคารรักษ์โลก (Green Building) ทั้งนี้ จากการสำรวจของ Sustainable Furnishings Council พบว่า ผู้บริโภค ร้อยละ 87 เติบโตที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อซื้อสินค้าในกลุ่มเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม [1] หลักการทำงานนโยบายโมเดลเศรษฐกิจใหม่ Bio Circular Green Economy : BCG Model ที่เน้นเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ในการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มผ่าน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการผลิตก่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ (1) การออกแบบที่สามารถลดมลภาวะสิ่งแวดล้อม (2) คุณค่าในการใช้งานของผลิตภัณฑ์ (3) ใช้ทรัพยากรหมุนเวียน เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศธรรมชาติ โดยผสมผสานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) เป็นหลักเชื่อมโยงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG) [2]

ผลิตภัณฑ์งานวิจัยนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG Model เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า [3] โดยนำวัสดุเหลือใช้จากเส้นใยสับปะรดซึ่งย่อยด้วยสัณฐานเคมีและเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ตกแต่งที่พักอาศัย โรงแรม และ รีสอร์ท ลูกค้ายางกลุ่มเน้นไลฟ์สไตล์มีดีไซน์โดดเด่นขายความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ วอลเปเปอร์ โคมไฟ แจกัน ผ้าม่าน เซตรองจานรองแก้ว เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด
2. เพื่อทดสอบความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด

บททวนวรรณกรรม

สับปะรด มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Ananuscomosus* (L.) Merr. อยู่ในวงศ์ Bromeliaceae ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศผู้ผลิตสับปะรดรายใหญ่ภายหลังการเก็บเกี่ยวผลสับปะรดจะเหลือใบที่ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ใด ๆ ภายในใบสับปะรดประกอบด้วยเส้นใยในปริมาณร้อยละ 2-3 ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

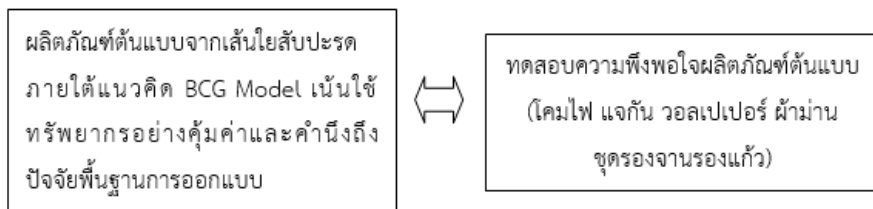
ลักษณะของเส้นใยสับปะรดเป็นเส้นใยยาวละเอียดและคุณภาพดี มีปริมาณเซลลูโลส 70-80% และระดับความเป็นผลึก crystallinity สูง ทำให้สมบัติของแรงดึงและมอดุลัสสูง 400-1600 MPa และ 59 GPa ตามลำดับ [4] ลักษณะโดยรวมของเส้นใยสับปะรดถือได้ว่าเป็นเส้นใยละเอียด มีพื้นผิวเส้นใยค่อนข้างเรียบทำให้สามารถปั่นเป็นเส้นด้ายเองด้วยกรรมวิธีแบบการปั่นด้ายความสม่ำเสมอของเส้นใยมีค่อนข้างสูง และทนทานต่อการหักพับ ความคงทนสูง มีความคงทนต่อการด่อนและต่างทนทานต่อรังสียูวีทนทานต่อเชื้อจุลินทรีย์ และแมลงมาก [5] ปัจจุบันมีการนำเส้นใยสับปะรดมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น กระดาษ, เส้นด้ายและผ้าทอ [6] รวมถึงเส้นใยสับปะรดที่ซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติส่งผลให้สามารถดัดสีย้อมได้ดีทั้งสีธรรมชาติและสีเคมี จึงเหมาะสำหรับการนำมาทำผลิตภัณฑ์สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้าและเครื่องแต่งกายซึ่งพบว่าเส้นใยมีความนุ่มเหมือนฝ้าย แต่แข็งแรงกว่าฝ้าย สอดคล้องกับ Chitchakol [7] พบว่าวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าแสนโย คนแสนวิถี อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง มีเส้นใยสับปะรดที่ละเอียด มีความเหนียวและคงทนต่อการหักพับ มีความคงรูปในเนื้อผ้า สามารถขึ้นรูปและจับทรงได้ดีเหมาะสมต่อการนำไปพัฒนาเป็นผ้าทอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Chankaew [8] ที่กล่าวไว้ว่า คุณสมบัติของเส้นใยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งทอนั้น สามารถจำแนกได้ทั้งสิ้น 3 คุณสมบัติ คือ คุณสมบัติด้านรูปลักษณ์ คุณสมบัติด้านความทนทาน คุณสมบัติด้านความสบาย และคุณสมบัติด้านการดูดซับความชื้น

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นคุณค่าของวัตถุดิบและสร้างของเสียให้น้อยที่สุด นำหลักการ Circular Economy หรือ เศรษฐกิจหมุนเวียน สำหรับวางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพหรือให้ชีวิตใหม่แก่วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์แทนที่จะทิ้งไปเป็นขยะเมื่อสิ้นสุดการบริโภค กลับมาสร้างคุณค่าใหม่หมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีของเสีย นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความสมดุลในการดึงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้งานใหม่ เพื่อลดผลกระทบภายนอกเชิงลบ ด้วย 5 โมเดลธุรกิจที่จะสามารถแปลงจากเศรษฐกิจหมุนเวียน 1) Circular Design มุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนาน 2) Circular Supplies นำวัสดุจากการรีไซเคิล วัสดุชีวภาพ (Bio-based materials) และวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ทั้งหมดมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเพื่อลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตและลดการเกิดของเสีย ตลอดจนการใช้พลังงานหมุนเวียนในกระบวนการผลิต 3) Product as a service เป็นโมเดลธุรกิจที่ให้บริการในรูปแบบการเช่า หรือ “การจ่ายเมื่อใช้งาน” (pay-for-use) แทนการซื้อขาด 4) Sharing Platform มุ่งเน้นการใช้และแบ่งปันทรัพยากรร่วมกันเพื่อการใช้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ 5) Resource Recovery การออกแบบให้มี “ระบบนำกลับ” (Take-Back system) ในกระบวนการเพื่อนำวัตถุดิบเหลือใช้ ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ถูกกำจัดซึ่งยังสามารถใช้งานได้กลับเข้าสู่กระบวนการใหม่ เพื่อลดการเหลือทิ้งให้มากที่สุด [9]

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (New Product Development: NPD) มีความสำคัญต่อการขยายตัวและดำเนินกิจการของธุรกิจและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการ [10] แต่ผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีแนวคิดใหม่ยังไม่มีใครเคยมีขายในตลาดมาก่อน จึงมีโอกาสล้มเหลวสูงถ้าไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค **หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์** มีปัจจัย (Design Factors) ที่นักออกแบบต้องคำนึงถึง ปัจจัยพื้นฐาน 10 ประการ 1. หน้าที่ใช้สอย (Function) 2. ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics or Sales Appeal) ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย เป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและได้ผลดี 3. ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomics) และขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะต่าง ๆ ของผู้ใช้ 4. ความปลอดภัย (Safety) การออกแบบจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของ

ชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ไม่เลือกใช้วัสดุ สี กรรมวิธีการผลิต ฯลฯ ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้หรือทำลายสิ่งแวดล้อม 5. ความแข็งแรง (Construction) 6. ราคา (Cost) ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้นักออกแบบสามารถกำหนดแบบผลิตภัณฑ์และประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ใกล้เคียงมากขึ้น 7. วัสดุ (Materials) เลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย ความง่ายในการดูแลรักษา สะดวกรวดเร็วในการผลิต สั่งซื้อและคงคลัง รวมถึงจิตสำนึกในการรณรงค์ช่วยกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 8. กรรมวิธีการผลิต (Production) ควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่ายรวดเร็ว ประหยัดวัสดุ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 9. การบำรุงรักษาและซ่อมแซม (Maintenance) ได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเมื่อมีการชำรุดเสียหายเกิดขึ้น 10. การขนส่ง (Transportation) ประหยัดค่าขนส่ง และสะดวกในการขนส่ง [11]

กรอบวิจัย



ระเบียบวิธีการวิจัย

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด ทั้งหมด 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ โคมไฟตั้งโต๊ะ แจกัน กรอบลายสามมิติ ตกแต่งผนังบ้าน ผ้าผ่าน และชุดรองจาน-แก้ว โดยการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 41 คน ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์และพัฒนาชุมชน จังหวัดสงขลา กลุ่มผู้จำหน่ายและผู้ซื้อ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและตกแต่งภายใน อาจารย์สาขาการตลาดและนิเทศศาสตร์ ภาคเอกชนด้านการสื่อสารแบรนด์และงานอีเว้นท์ สำหรับการรับฟังข้อเสนอแนะด้านการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเส้นใยสับปะรด การเก็บและรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ใครเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ความคุ้มค่าการใช้งาน เป็นต้น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

วิจัยเชิงปริมาณการทดสอบตลาด เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคลที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป เป็นผู้ที่รสนิยมชอบใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ การเก็บข้อมูลทดสอบตลาด แบบสอบถามออนไลน์ มีประเด็นคำถาม 4 ด้าน ดังนี้ หน้าที่ใช้สอย ความสวยงาม ราคา และคุณค่าทางจิตใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 325 ราย เป็นชาวต่างชาติ 22 ราย (กลุ่มธุรกิจกับธุรกิจ 15 ราย กลุ่มธุรกิจกับผู้บริโภค 7 ราย) และชาวไทย 303 ราย (กลุ่มธุรกิจกับธุรกิจ 42 ราย กลุ่มธุรกิจกับผู้บริโภค 261 ราย) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (1 สิงหาคม 2563 ถึง 31 มกราคม 2565 ขยายระยะเวลาเนื่องจากสถานการณ์ covid-19)

ผลการวิจัย

แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพ 3 มิติ) เพื่อใช้ในระบบการคัดเลือกต้นแบบ ด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่มสำหรับการรับฟังข้อเสนอแนะด้านการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์

1 โคมไฟ แนวคิดแรงบันดาลใจในการออกแบบจากลักษณะของตาและรูปร่างของผลสับปะรด นำมาประยุกต์ให้เกิดกลิ่นอายความเป็นไทยลักษณะคล้ายลายกระจังตาอ้อย มาใช้ในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบของชิ้นงาน รูปแบบตาสับปะรด 3 ขนาดที่แตกต่างกัน ได้แก่ ขนาดใหญ่ 90 x 90 mm ขนาดกลาง 80 x 80 mm และขนาดเล็ก 65 x 65 mm ที่ความหนา 1.2 mm

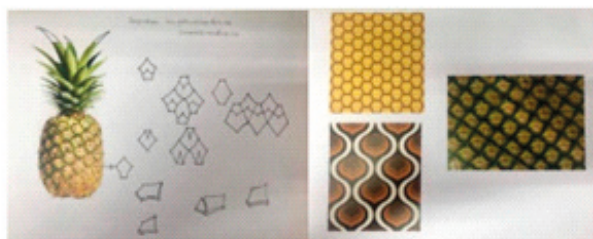


Figure 1. Pineapple Shape

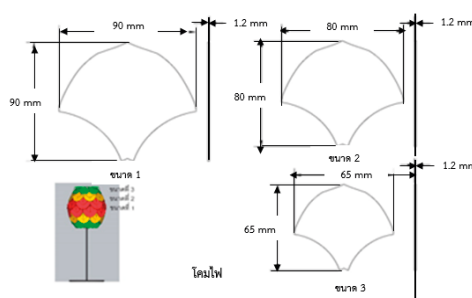


Figure 2. The design of the assembly part Lamp made from pineapple fiber sheets

2 แจกัน ได้แนวคิดแรงบันดาลใจจากลักษณะของตาและรูปร่างของผลสับปะรด โดยนำมาประยุกต์ให้เกิดกลิ่นอายความเป็นไทยลักษณะคล้ายลายกระจังตาอ้อย โดยนำแรงบันดาลใจมาใช้ในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบของชิ้นงานออกเป็นรูปแบบตาสับปะรด 2 ขนาดที่แตกต่างกัน ได้แก่ ขนาดใหญ่ 90 x 90 mm และขนาดกลาง 80 x 80 mm ที่ความหนา 1.2 mm ตามลำดับ

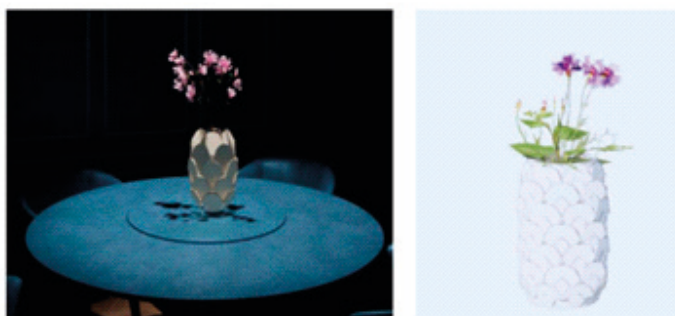


Figure 3. Scenery of vase made from pineapple fibers

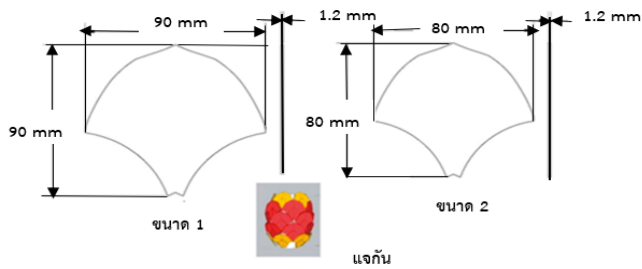


Figure 4. Component design of vase made from pineapple fibers

3. วอลเปเปอร์ ได้แนวคิดแรงบันดาลใจจากลักษณะของตาข่ายประตี่เรียงซ้อนกัน โดย นำมาประยุกต์ให้เกิดกลื่นอายความเป็นไทยลักษณะคล้ายลายกระจังตาอ้อย โดยนำแรงบันดาลใจมาใช้ในการสร้างสรรค์ ส่วนประกอบของชิ้นงาน 2 ขนาดที่แตกต่างกัน ได้แก่ ขนาดใหญ่ 100 x 100 mm ที่ความหนา 2.0 mm และขนาดเล็ก 65 x 65 mm ที่ความหนา 1.2 mm ตามลำดับ



Figure 5. Scenery of wallpaper made from pineapple fibers

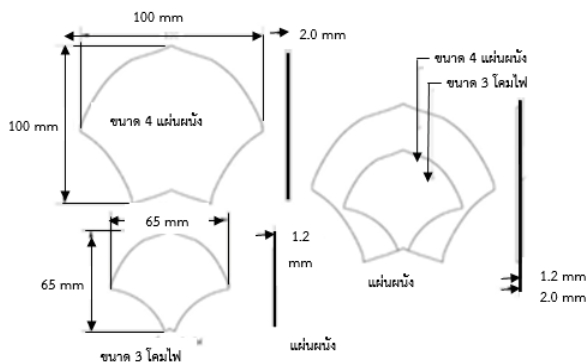


Figure 6. Component design of wallpaper made from pineapple fibers

การออกแบบลักษณะลวดลายบนผ้าทอ อาศัยช่างที่มีฝีมือในการแกะลายและทอขึ้นรูปการให้สีที่เกิดจากการออกแบบของนักวิจัยรวมถึงความประณีตของช่างตัดเย็บเฉพาะทางที่สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานตามแนวคิดแรงบันดาลใจ

ในการออกแบบจากลักษณะของตาและรูปทรงของผลสับปะรด แสดงดังภาพที่ 7-8 ตามลำดับ

4. ผ้าม่าน

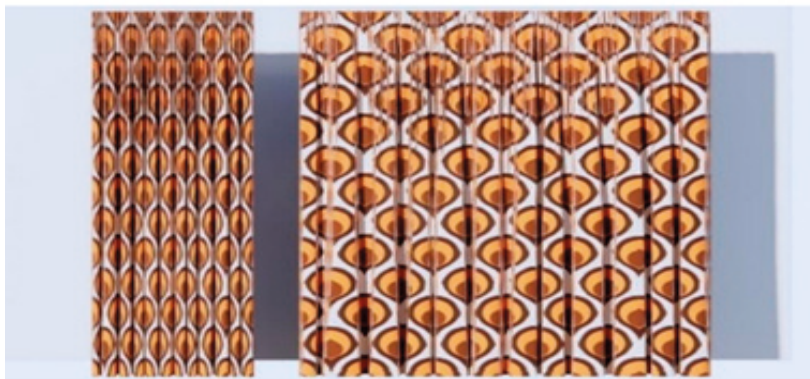


Figure 7. Scenery of curtains made from pineapple fibers

5. ที่รองจาน-รองแก้ว

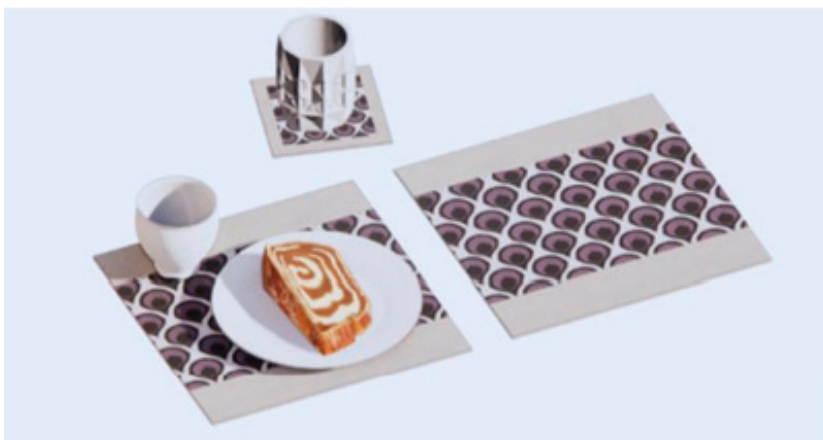


Figure 8. Scenery of placemats and glass coasters made from pineapple fibers

การประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์

ทีมนักออกแบบ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องและกลุ่มผู้ประกอบการที่คาดว่าจะ
เป็นกลุ่มผู้บริโภคในอนาคต รวมไปถึงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นผู้ให้ความคิดเห็นประเมินคุณค่า หรือรูปแบบ
ผลิตภัณฑ์ ผ่านการประชุมนำเสนอ แสดงดังภาพที่ 9 และสรุปข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้ประกอบการ แสดงดัง
ตารางที่ 1



Figure 9. Meeting to present the production design model. Pineapple fiber products

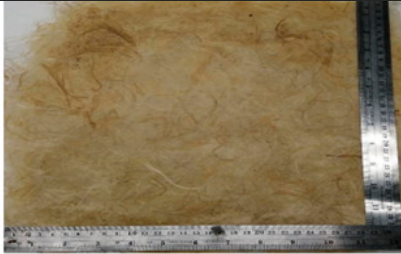
Table 1. Assessment/comments from entrepreneur groups

Entrepreneur Groups	Assessment/comments
Central Festival HatYai:	Creating interesting product concepts by product design.let there be variety for all age groups, you may use products from other products to create a story or add distinctiveness.
Thai Watsadu Hat Yai Branch:	Looking at the customer group, which the research has determined is the high-end market customer group, which is a small group and not broad for the local market.
Songkhla Province Commercial Office:	Entrepreneur's problem to production capacity, for example, woven fabric costs three thousand baht per metre. Expanding pineapple fiber to a premium level must be ready from upstream and midstream levels, including export support from the Ministry of Commerce. Department of International Trade or the Office of International Commerce.

กระบวนการขึ้นรูป

ด้วยนวัตกรรมการอัด ขนาดแรงอัด 6.5 เมกะพาสคาล (MPa) ที่อุณหภูมิ 250 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 16 นาทีต่อแผ่น ตัดเส้นใยสับปรดความยาว 5-6 เซนติเมตร ที่ปริมาณเส้นใย 88.9 กรัม อัดประกอบขึ้นรูปขนาดสี่เหลี่ยม 30 x 30 เซนติเมตรหนา 2 มิลลิเมตร ประกอบกับการสเปรย์ตัวประสานที่ไม่เหนียวจนเกินไปและการสร้างงานแบบสามมิติโดยผ่านกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ แสดงดังตารางที่ 2

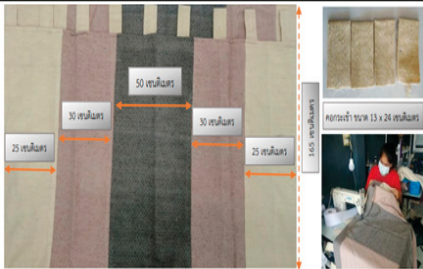
Table 2. Production Process of wallpaper, vases, lamps

Production Process of wallpaper, vases, lamps	
	
pineapple fiber to a length of about 5- 6 cm	Arrange the fibers to a size of 30 x 30 cm (3 sheets per molding session), 29.63 grams per sheet
	
Inject non-toxic pineapple fiber sheet 5- 6 cm	The fibers were formed using a hot press with a compression force of 6.5 Megapascals (MPa) and a temperature of 250 oC for 16 minutes
	
Pineapple fiber sheet, size 30 x 30 cm, thickness 2 mm.	Pineapple fiber products (wallpaper, vases, lamps)

กระบวนการย้อมสีเส้นด้ายสับปรดด้วยวิธีธรรมชาติ

กำหนดย้อมสีธรรมชาติเส้นด้ายออกเป็น 3 เฉด ได้แก่ สีนํ้าตาลแดง สีเทาเข้ม และสีเหลืองอ่อน นำเส้นด้ายส่งมอบให้กลุ่มทอผ้านิคมลานซ้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เพื่อทำการทอผ้า จากนั้นเอาผ้าที่เตรียมไว้ตัดเย็บขึ้นรูป แสดงดังตารางที่ 3

Table 3. Production Process of curtain and placemats and glass coasters

Production Process of curtain and placemats and glass coasters			
			
Dyeing Yarn		Weaving with natural dyed	
			
Calculating fabric for sewing			
			
Curtain and placemats and glass coasters			

การทดสอบความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าในอนาคตทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
จากข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายชาวต่างชาติและชาวไทย B to B, B to C ที่มีต่อผลิตภัณฑ์แต่ละด้าน (ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านราคา และด้านคุณค่าทางจิตใจ ที่นักวิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการเปรียบเทียบและประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท แสดงดังตารางที่ 4 – 7

Table 4. Satisfaction data of foreign target customers in the group B to B on products made from pineapple fiber in general (n= 15)

Product	Mean	S.D.	Interpret Results
1. a lamp	4.38	0.55	The most
2. a curtain	3.94	0.59	The most
3. a wallpaper	4.12	0.46	The most
4. a vase	4.19	0.51	The most
5. placemats and glass coasters	3.87	0.60	The most
Total	4.30	0.55	The most

พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์โคมไฟมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ เซตรองจาน-แก้ว น้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.87

Table 5 Satisfaction data of foreign target customers in the group B to C on products made from pineapple fiber in general (n= 7)

Product	Mean	S.D.	Interpret Results
1. a lamp	4.07	0.57	The most
2. a curtain	4.12	0.52	The most
3. a wallpaper	3.88	0.53	The most
4. a vase	4.17	0.56	The most
5. placemats and glass coasters	3.88	0.42	The most
Total	4.02	0.52	The most

พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์โคมไฟมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ เซตรองจาน-แก้ว น้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.88

Table 6 Satisfaction data of Thai target customers in the group B to B on products made from pineapple fiber in general (n= 42)

Product	Mean	S.D.	Interpret Results
1. a lamp	4.29	0.53	The most
2. a curtain	4.07	0.68	The most
3. a wallpaper	3.79	0.51	The most
4. a vase	4.19	0.51	The most
5. placemats and glass coasters	3.87	0.48	The most
Total	4.04	0.54	The most

พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์โคมไฟมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กรอบลายสามมิติตกแต่งผนังบ้านน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.79

Table 7 Satisfaction data of Thai target customers in the group B to C on products made from pineapple fiber in general (n= 261)

Product	Mean	S.D.	Interpret Results
1. a lamp	4.07	0.60	The most
2. a curtain	3.99	0.52	The most
3. a wallpaper	3.90	0.48	The most
4. a vase	4.19	0.55	The most
5. placemats and glass coasters	3.88	0.46	The most
Total	4.00	0.52	The most

พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์โคมไฟมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ เซตรองจาน-แก้ว น้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.88

สรุปผล

ผลจากวัตรกรรมการอัดและตัวประสานจากกาวน้ำใสชนิดที่ไม่มีสารเคมี (Non-toxic) ขึ้นรูปด้วยอุณหภูมิและกำลังอัดที่เหมาะสม นำมาเพิ่มมูลค่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน 3 ประเภท ได้แก่ โคมไฟตั้งโต๊ะ แจกัน วอล เปเปอร์ลายสามมิติ จากเส้นใยสับปะรดย้อมสีธรรมชาติออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน 2 ประเภท ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะและชุดรองจานรองแก้ว ซึ่งผลิตภัณฑ์ทุกประเภทเน้นความเป็น Eco-design เป็นหลักสำคัญ ทั้งนี้ผลทดสอบตลาดรูปแบบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แบบ B2B หรือBusiness-to-Business และB2C หรือ Business-to- Customer มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 325 ชุด เป็นชาวต่างชาติในกลุ่ม B to B จำนวน 15 ชุด B to C จำนวน 7 ชุด เป็นชาวไทยทั้งสิ้น 303 ชุด แบ่งเป็นกลุ่ม B to B จำนวน 42 ชุด และ B to C จำนวน 261 ชุด กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์โคมไฟมากที่สุด เซตรองจาน-แก้ว น้อยที่สุด ยกเว้นชาวไทยกลุ่ม B to C มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์กรอบลายสามมิติ ตกแต่งผนังบ้านน้อยที่สุด

การอภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากเส้นใยสับปะรด ผลการทดลองพบว่าเส้นใยสับปะรดนำมาเพิ่มมูลค่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านสอดคล้องกับคุณสมบัติเส้นใยสับปะรดคู่มือองค์ความรู้การทอผืนผ้าจากเส้นใยสับปะรดในชุมชนตำบลหนองพันจันทร์อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี [12] เหมาะกับการทำเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอ [13] นำไปใช้ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของเฟอร์นิเจอร์ โดยบริษัท โยธกา อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด และได้รับการตอบรับจากต่างประเทศเป็นอย่างดี [14] เพิ่มมูลค่าการแปรรูปเป็นกระดาษ เพื่อใช้ในการพิมพ์และทำบรรจุภัณฑ์ [15-16] ผลิตภัณฑ์จากผืนผ้าเส้นใยสับปะรด เช่น กระเป๋า รองเท้า แจกัน เป็นต้น

จากข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายชาวต่างชาติและชาวไทย B to B หรือBusiness-to-Business, B to C หรือ Business-to- Customer ที่มีต่อผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ

ECO-consumer behavior [17] เจาะกลุ่มผู้บริโภครักษ์โลกพบว่า ร้อยละ 74 มีโอกาสเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ และปรับวิถีชีวิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมเพิ่มและมีผู้บริโภคถึง ร้อยละ 37.6 เป็นกลุ่มรักษ์โลกที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้นที่พร้อมจะใช้จ่ายเงินไปกับสินค้าและบริการเพื่อสิ่งแวดล้อม [18] กล่าวถึง ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคส่วนใหญ่พิจารณาคุณสมบัติ 4R คือการลดของเสีย การใช้ซ้ำ การนำมาปรับใช้ใหม่ และการซ่อมบำรุง ผลการศึกษาด้านราคาผู้บริโภคส่วนใหญ่คิดว่าราคามีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับคุณค่าของสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม [19] การรับรู้เอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์รักษ์โลก ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ [20] กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากถึงร้อยละ 95 และรู้จักผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมร้อยละ 91 ว่ามีคุณภาพใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์อื่นและมีความปลอดภัยในการใช้ ราคาต้องใกล้เคียงหรืออาจจะสูงกว่าและรู้สึกคุ้มค่าเพราะได้ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม [21-23]

References

- [1] Krungthai COMPASS. (2018). *Green furniture and eco-friendly furniture*. Thailand plus TV Documentary Magazine. <https://www.thailandplus.tv/archives/648224>
- [2] Trade Policy and Strategy Office. (2022). *Strategic proposals to drive product exports under the BCG Model*. <https://tpso.go.th/document/2306-0000000087>
- [3] Bangkok Business. (2020, January 2). *Get to know bcg economy the new model of the thai economy*. <https://www.bangkokbiznews.com/business/859943>.
- [4] Surawattanawises, W., Chonsakorn, S., Mongkholrattanasit, R., & Nakhon, P. (2018). Physical properties of pineapple fiber and mechanical testing for scrub pads application. *SDU Research Journal*, 10(3), 87–102.
- [5] Mohanty, A. K., Misra, M., & Hinrichsen, G. (2000). *Biofibres, biodegradable polymers and biocomposites*. *Journal Metrics: Macromolecular Materials and Engineering*, 276-277, 1-24.
- [6] Pineapple leaf fibers from industrial textiles. (2021, April 02). *KMUTT Library*. <https://kmuttlibrary.medium.com/AD-pineapple-leaf-fibers-from-industrial-textiles-dc51e7214a64>
- [7] Chitchakkol, N., & Suthasini, B. (2022). *The process of applying pineapple fibers to product design*. Proceedings of 15th National and International Conference, 2022(438-449)
- [8] Chankaew, S., Seo, M., & Khieomang, K. (2019). Craftsmanship of sugarcane fiber yarn to produce home textile products. *Burapha Arts Journal*, 22(1), 52-64.
- [9] Wongsarawit, P. (2018, June 5). *Circular Economy*. <https://www.prachachat.net/columns/news-169313>.
- [10] Cooper, L. P. (2003). A research agenda to reduce risk in new product development through knowledge management: a practitioner perspective. *Journal of Engineering and Technology Management*, 20(1-2) 2003.DOI:10.1016/S0923-4748(03)00007-9

- [11] Keawpan, T., Itsaranuwat, S., & Plangnok, J. (2020). Principles and concepts in product design. *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University*, 22(2), 161-182.
- [12] Bamrungjit, K. (2019). *Knowledge management and research innovation in promoting pineapple fiber weaving product processing and product branding and commercial websites to build a career and rich income and sustainable for the nong phanchan subdistrict community, ban kha district, Ratchaburi province*. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- [13] Srivorradatpaisan, S., Hiaomang, K., & Chonsakorn, S. (2021). Innovative yarn of pineapple fibers and filagen fibers with indigo dyeing ikat weaving to fashion design. *KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences (Graduate Studies)*, 9(2), 168-180.
- [14] *Pineapple silk fabric*. (2023, October 13). TCDC Material Database. (2019). [https://www.tcdcmaterial.com/th/material/6/fabric and textiles/phaaaihmaiysabpard-mi00716-02](https://www.tcdcmaterial.com/th/material/6/fabric%20and%20textiles/phaaaihmaiysabpard-mi00716-02).
- [15] *Application of pineapple leaf fiber for technical textiles*. (2015, April 2). NSTDA Annual Academic Conference. <https://www.nstda.or.th/nac/2015/download/presentation/April2/CC404-Nundon.pdf>
- [16] Komolvani, T. , & Thanetkolchark, T. (2010). *Pineapple's paper research for packaging and graphic design*. Faculty of Fine and Applied Arts, Dhurakij Pundit University.
- [17] *ECO-consumer behavior*: (2023, October 13). Bangkok sme social planet. <https://www.bangkokbanksme.com/>
- [18] Sadthong, P. (2023). Behaviors and marketing mix affecting customers' purchasing decisions on environmentally friendly products in Bangkok. *Rajapark Journal*, 17(52), 404-415.
- [19] Supmee, N. (2020). *Brand credibility and perceived uniqueness affecting consumers willingness to pay upcycling product in Bangkok*. [Unpublished independent study]. Bangkok University.
- [20] Vassara, V. (2015). *The perception of consumers and factors influencing the purchase of Eco designed fast- moving consumer goods*. [Unpublished master's thesis] Thammasat University.
- [21] Thai Trade Center, Miami, Department of International Trade Promotion. (2016). Lean label market report: *Food trends coming stronger in the United States*. DITP. https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/149093/149093.pdf
- [22] Kaewpan, T. (2019). Lacquerwares for household lighting decoration. *Fine Arts Journal*, 9(2), 52-92.
- [23] Noo-urai, N., & Jaroenwisan, K. (2012). Sustainability marketing: A new paradigm toward sustainability. *Journal of Interdisciplinary Research Graduate Studies*, 1(2), 36-44.

การเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์/ซีเกมส์
กับการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซีย (ค.ศ.1965-1989)
The Hosting the SEAP Games/SEA Games
with Malaysia's Politics and Foreign Affairs (1965-1989)

อภิเชษฐ กาญจนดิษฐ์^{1*}
Apichest Kanchanadit^{1*}

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: apichest@hotmail.com

(Received: November 18, 2023; Revised: January 25, 2024; Accepted: January 31, 2024)

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าภาพ กีฬาเซียมเกมส์/ซีเกมส์กับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซีย ระหว่าง ค.ศ.1965-1989 รวมถึงเพื่อศึกษาบทบาทของรัฐบาลมาเลเซียในการใช้สถานะดังกล่าวเพื่อนำเสนอท่าทีทางการเมืองและการต่างประเทศของตนในขณะนั้น การศึกษาพบว่าแม้ที่ผ่านมานทางวิชาการมักอธิบายว่ากีฬาซีเกมส์เป็นกีฬาที่สัมพันธ์กับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคสงครามเย็นอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าด้วยการแบ่งขั้วประเทศจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง แต่รัฐบาลมาเลเซียในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬารายการนี้หลายครั้งในยุคสงครามเย็นมิได้ใช้สถานะดังกล่าวเพื่อปลุกเร้าหรือสนับสนุนความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาค ยิ่งกว่านั้นมาเลเซียยังใช้การแข่งขันกีฬารายการนี้เป็นกลไกนำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองและการต่างประเทศของตนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในประเทศและในภูมิภาค โดยในระยะแรกมาเลเซียใช้การจัดการแข่งขันกีฬารายการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ และระยะต่อมาใช้การแข่งขันกีฬารายการนี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค

คำสำคัญ: มาเลเซีย กีฬาเซียมเกมส์ กีฬาซีเกมส์ สงครามเย็น

Abstract

This article used a historical methodology to study the relationship between the hosting of the Southeast Asian Games/SEA Games and the political and foreign contexts of Malaysia between 1965-1989. It also aimed at studying the role of the Malaysian government in using this status to present its political and foreign stances at that time. The study found that even past academic works have often described the SEA Games as a sport closely related to the context of politics and foreign affairs in Southeast Asia during the Cold War era, especially the issue of polarizing the country from the conflict of political ideologies. However, the Malaysian government, which co-founded and hosted the Games many times during the Cold War era, did not use its status to support the conflict among countries in the region. In the initial phase, moreover, Malaysia used this sporting event as a mechanism to present its political and international relationship ideology to resolve the conflicts in the country and in the region. Malaysia used the sports competition as part of the resolve of racist conflicts within the country. And later, this sports competition was used to build relationships in the region.

Keywords: Malaysia, SEAP Games, SEA Games, Cold War

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศกับการเมืองและการต่างประเทศในยุคสงครามเย็นเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสนใจจากวงวิชาการทางประวัติศาสตร์และสาขาใกล้เคียง เพราะบริบทของยุคสงครามเย็นซึ่งมีการแบ่งประเทศคู่ขัดแย้งในโลกออกเป็น 2 ฝ่ายตามอุดมการณ์ทางการเมือง คือ ฝ่ายประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกา กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียตและกึ่งระยะเวลาดังแต่ครั้งหลังของทศวรรษ 1940 ถึงต้นทศวรรษ 1990 ได้ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อการกีฬา โดยเฉพาะการที่ทั้งสองฝ่ายมักสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนบริบททางการเมืองและการต่างประเทศในขณะนั้นเข้ากับการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ และใช้พื้นที่ของกีฬารายการดังกล่าวนำเสนอวาระทางการเมืองและการต่างประเทศของตนในเวลาดังกล่าว อาทิ การที่สหรัฐอเมริกา [1] และสหภาพโซเวียต [2] ต่างใช้กีฬาโอลิมปิกเป็นเวทีโฆษณาชวนเชื่ออุดมการณ์ทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ในด้านการต่างประเทศ และใช้ความสำเร็จของนักกีฬาของตนถึงเกียรติยศและศักยภาพของชาติในเวทีสากล หรือการที่ฟิลิปปินส์เจ้าภาพกีฬาเอเชียนเกมส์ ค.ศ.1954 และไทยเจ้าภาพกีฬาเอเชียนเกมส์ ค.ศ.1966 และค.ศ.1970 ใช้สถานะดังกล่าวแสดงถึงความใกล้ชิดกับชาติในซีกประชาธิปไตยโดยไม่เชิญสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นชาติคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียเข้าร่วมการแข่งขัน เป็นต้น [3] ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศหลายครั้งคราวภายใต้บริบทสงครามเย็นมิได้เป็นเพียงการแข่งขันเพื่อแสดงถึงความเป็นเลิศทางกายภาพและน้ำใจนักกีฬาเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ประลองกำลังและผลักดันให้ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศทวีความรุนแรงขึ้นได้อีกด้วยเช่นกัน

ท่ามกลางรายการการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศจำนวนมากที่จัดขึ้นในยุคสงครามเย็น กีฬาเซียพเกมส์หรือกีฬาแหลมทอง (South East Asian Peninsular Games: SEAP Games) ที่จัดแข่งขันมาตั้งแต่ ค.ศ.1959 และเปลี่ยนชื่อเป็นกีฬาซีเกมส์หรือกีฬาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Games (SEA Games) เมื่อค.ศ.1977 เป็นหนึ่งในรายการกีฬาระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับบริบทสงครามเย็นอย่างมีนัยสำคัญ เพราะถึงแม้ว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้มีการตั้งชื่อการแข่งขันที่ชวนให้คิดว่าเป็นการแข่งขันกีฬาระหว่างทุกประเทศในคาบสมุทรหรือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการแข่งขันกีฬารายการนี้ก่อตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของรัฐบาลไทย ลาว มลายาและเวียดนามใต้ซึ่งในเวลาดังกล่าวรัฐบาลของชาติเหล่านี้ล้วนมีท่าทีต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน รวมถึงพม่าและกัมพูชาที่แม้ว่าประกาศตนอย่างชัดเจนว่าเป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็มีการปราบปรามการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศเช่นกัน ยิ่งกว่านั้นยังเห็นได้ว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้ในระยะแรกไม่เคยเปิดโอกาสให้ชาติที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเข้าร่วมการแข่งขันแต่อย่างใด

ความสัมพันธ์ที่โดดเด่นระหว่างกีฬาเซียพเกมส์/กีฬาซีเกมส์กับบริบทสงครามเย็นทำให้ที่ผ่านมา มีงานวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวพอสมควร อาทิ การอธิบายว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมสงครามเย็นที่สะท้อนถึงการมีไทยเป็นศูนย์กลาง (Thai-centric) เนื่องจากรัฐบาลไทยซึ่งมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งกีฬารายการนี้กำลังเผชิญหน้ากับแรงท้าทายเรื่องความมั่นคงจากภาวะสงครามเย็นจึงทำให้กีฬารายการนี้แสดงถึงอุดมการณ์ บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติอื่น ๆ ในภูมิภาคในขณะนั้น [4] และการอธิบายว่ากีฬารายการนี้ช่วยสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ชาติที่เพิ่งได้รับเอกราชโดยเฉพาะการสร้างบทบาทสำคัญให้แก่ประมุขของชาติที่เพิ่งก้าวขึ้นสู่อำนาจ ตลอดจนสร้างสำนึกเรื่องภูมิภาคในช่วงสงครามเย็น [5] รวมทั้งสนับสนุนอุดมการณ์ชาตินิยม ตลอดจนการสร้าง ความความสัมพันธ์อันดีและการพัฒนาศักยภาพ

ทางการกีฬาของประเทศในภูมิภาค [6] อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้มักอธิบายสัมพันธ์ระหว่างกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์ที่เป็นภาพรวมของการแข่งขันครั้งต่างๆ กับความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงสงครามเย็น จนดูราวกับว่ากีฬารายการนี้มีความหมายหรือรูปแบบปฏิบัติการทางการเมืองและการต่างประเทศที่ตายตัวเพียงชุดเดียวไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันครั้งใดหรือช่วงเวลาใดของบริบทสงครามเย็นก็ตาม ทั้งที่โดยข้อเท็จจริงแล้วกีฬารายการนี้มีความหลากหลายภายในค่อนข้างมากเนื่องจากชาติสมาชิกที่ร่วมก่อตั้งและผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันมีเงื่อนไข ปัจจัยและปฏิสัมพันธ์กับบริบทสงครามเย็นในระดับที่แตกต่างกัน จึงนำมาสู่ความสนใจว่าความต่างเช่นนี้ทำให้บรรดาเจ้าภาพแต่ละประเทศที่จัดการแข่งขันกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์ในยุคสงครามเย็นผสมผสานบริบททางการเมืองและการต่างประเทศของตน รวมถึงนำเสนอท่าทีทางการเมืองและการต่างประเทศของตนผ่านพื้นที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์แต่ละครั้งในรูปแบบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

จากความหลากหลายของบรรดาชาติที่ส่วนร่วมกับกีฬาเซิฟเกมส์และซีเกมส์ในยุคสงครามเย็น มาเลเซีย ถือเป็นชาติที่ความน่าสนใจต่อการศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าภาพกีฬาระหว่างประเทศกับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศ เพราะเป็นชาติที่ร่วมก่อตั้งกีฬารายการนี้มาตั้งแต่ต้น และเคยรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬารายการนี้หลายครั้งในยุคสงครามเย็น ทั้งยังเป็นประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์กับบริบทสงครามเย็นทั้งภายในประเทศและระดับสากลอย่างยาวนาน การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าภาพกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์บริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซีย รวมถึงปฏิบัติการของรัฐบาลมาเลเซียในการนำเสนอท่าทีทางการเมืองและการต่างประเทศของตนผ่านการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาที่อยู่ภายใต้บริบทของช่วงเวลาในยุคสงครามเย็นจึงจะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์อันมีพลวัตระหว่างกีฬาระหว่างประเทศกับการเมืองและการต่างประเทศในบริบทของยุคสงครามเย็นได้อีกแง่มุมหนึ่ง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าภาพกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์กับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซียระหว่าง ค.ศ.1965-1989 รวมถึงเพื่อศึกษาปฏิบัติการของรัฐบาลมาเลเซียในการนำเสนอท่าทีทางการเมืองและการต่างประเทศของตนผ่านการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬารั้งดังกล่าว

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าภาพกีฬาเซิฟเกมส์/ซีเกมส์กับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซียในช่วง ค.ศ. 1965-1989 โดยเน้นการแข่งขันที่มาเลเซียเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันใน ค.ศ.1965, ค.ศ.1971, ค.ศ.1977 และ ค.ศ.1989 โดยเป็นการวิจัยแบบตีความ (Interpretive Research) ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยเฉพาะหลักฐานชั้นต้นจากหอดจดหมายเหตุ เอกสารทางการ และสิ่งพิมพ์ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและหน่วยงานของมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันกีฬาเซิฟเกมส์และซีเกมส์เพื่อสอบทานข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

ผลการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าภาพกีฬาเซี่ยพเกมส์/ซีเกมส์กับบริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซียระหว่าง ค.ศ.1965-1989 รวมถึงเพื่อศึกษาปฏิบัติการของรัฐบาลมาเลเซียในการนำเสนอท่าทีทางการเมืองและการต่างประเทศของตนผ่านการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาครั้งดังกล่าว มีรายละเอียดเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

กำเนิดกีฬาเซี่ยพเกมส์: ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับกีฬาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กีฬาเซี่ยพเกมส์มีจุดเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2488 ปันยารชุน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ในรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามในช่วงกลางทศวรรษ 1950 เดินทางไปเยือนพม่าและได้พบปะกับนายกรัฐมนตรีอู (U Nu) แห่งพม่าเมื่อต้นปีค.ศ.1957 และได้รับคำชักชวนจากนายกรัฐมนตรีอู ให้ทั้งสองประเทศร่วมกันจัดการแข่งขันกีฬาในลักษณะเดียวกับกีฬาโอลิมปิกเพื่อเตรียมนักกีฬาของทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมแข่งขันกีฬาโอลิมปิกและเอเชียนเกมส์ ต่อมาหลวงสุขุมพันธุ์ประติษฐ รองประธานกรรมการคณะกรรมการโอลิมปิกฯ ไทยในขณะนั้นได้หารือเรื่องนี้กับตัวแทนของพม่า กัมพูชา ลาว มลายาและเวียดนามใต้ที่เดินทางมาร่วมแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ที่ญี่ปุ่นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1958 โดยทุกชาติเห็นพ้องกันว่าควรจัดการแข่งขันกีฬานานาชาติในภูมิภาคโดยหมุนเวียนไปยังนครหลวงของแต่ละประเทศ และมีข้อตกลงเบื้องต้น อาทิ ให้มีระเบียบการแข่งขันและกติกาใกล้เคียงกับเอเชียนเกมส์ และต้องตั้งคณะกรรมการของแต่ละชาติชาติละไม่เกิน 3 คนเข้าเป็นกรรมการดำเนินการ รวมทั้งต้องจัดให้มีพิธีเปิดและปิดการแข่งขัน เป็นต้น โดยที่การแข่งขันกีฬารายการนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ “...1. เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์มิตรระหว่างเพื่อนบ้านทั้ง 6 ให้มีความกระชับสนิทสนมยิ่งขึ้น เพราะการกีฬาเป็นสื่อเชื่อมสัมพันธ์มิตรที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง 2. เพื่อจะได้ปรับปรุงการกีฬาและเพาะนักกีฬาของเราให้ดียิ่งขึ้น...” [7] ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าบรรดาชาติสมาชิกผู้ก่อตั้งกีฬาเซี่ยพเกมส์มองว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้เป็นหนึ่งในกลไกหรือพื้นที่สำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณแผ่นดินใหญ่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีได้ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์

หลังจากชาติสมาชิกผู้ก่อตั้งกีฬาเซี่ยพเกมส์ได้หารือจนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ แล้ว จึงได้มีการจึงนามาสู่การจัดกีฬาเซี่ยพเกมส์ครั้งแรกขึ้นที่ประเทศไทยเมื่อ ค.ศ.1959 และมีกำหนดจัดการแข่งขันทุก 2 ปีต่อหนึ่งครั้ง โดยมีการหมุนเวียนประเทศเจ้าภาพไปตามลำดับตัวอักษรของประเทศสมาชิก กำหนดของกีฬาเซี่ยพเกมส์จึงสะท้อนว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้ได้มีความมุ่งหมายในด้านการกีฬาเท่านั้น หากยังมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างใกล้ชิดเช่นกัน เพราะการแข่งขันกีฬารายการนี้เกิดขึ้นภายใต้บริบทสงครามเย็นที่ประเทศต่าง ๆ พยายามสร้างแนวร่วมในฝ่ายของตนผ่านกิจกรรมความร่วมมือหลายรูปแบบ ตั้งแต่องค์กรด้านการทหาร ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการรวมกลุ่มแบ่งขั้วในด้านการกีฬาด้วยนั่นเอง

กีฬาเพื่อสลายความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ทางเชื้อชาติ: มาเลเซียกับการเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1965 และค.ศ.1971

รัฐบาลมาเลเซียได้รับสิทธิ์เป็นเจ้าภาพกีฬาเซี่ยพเกมส์เป็นครั้งแรกในการแข่งขันกีฬาเซี่ยพเกมส์ครั้งที่ 3 ค.ศ.1965 โดยเดิมทีคณะกรรมการจัดการกีฬาเซี่ยพเกมส์กำหนดให้กัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเซี่ยพเกมส์ครั้งนี้ แต่กัมพูชาประกาศสละสิทธิ์ดังกล่าว ขณะที่ลาวซึ่งเป็นชาติที่มีลำดับตัวอักษร

ถัดไปแม้ว่าไม่พร้อมจัดการแข่งขันกีฬาเซปักกอล์ฟครั้งนี้เช่นกัน [8] ภาวะดังกล่าวทำให้มาเลเซียต้องเลื่อนขึ้นมารับเป็นเจ้าภาพกีฬาเซปักกอล์ฟครั้งนี้ แต่เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียไม่ได้วางแผนไว้สำหรับการจัดการแข่งขันกีฬาเซปักกอล์ฟในปีดังกล่าวมาก่อนจึงทำให้มาเลเซียขอเลื่อนจัดการแข่งขันออกไปเป็นค.ศ.1965 และต่อมามาเลเซียยังได้รับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งกีฬาเซปักกอล์ฟอีกครั้งหนึ่งในค.ศ.1971

ในช่วงเวลาที่มาเลเซียรับเป็นเจ้าภาพกีฬาเซปักกอล์ฟทั้งสองครั้งนั้น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้งขั้นรุนแรงจากภาวะสงครามเย็น โดยเฉพาะเมื่อสงครามเวียดนามทวีความรุนแรงมากขึ้น พร้อม ๆ กับที่หลายประเทศในภูมิภาคมีสงครามกลางเมืองระหว่างผู้คนที่ถืออุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน เช่นเดียวกับมาเลเซียที่มีปัญหาสงครามกลางเมืองในลักษณะดังกล่าวมาตั้งแต่ช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เพิ่งสิ้นสุดลงในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ 1940 โดยในเวลาดังกล่าวพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมาลายา (Malayan Communist Party: MCP) เริ่มขยายอิทธิพลทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของกองกำลังติดอาวุธเพื่อเรียกร้องอำนาจอิสระจากเจ้าอาณานิคม ทำให้รัฐบาลอาณานิคมอังกฤษต้องประกาศ “พระราชกฤษฎีกาภาวะฉุกเฉิน” (Emergency Regulations Ordinance : ERO) เมื่อ 18 มิถุนายน ค.ศ.1948 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเต็มในการกิจปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์ [9] และแม้ว่าต่อมามาลายาได้รับเอกราชจากอังกฤษใน ค.ศ.1957 แต่รัฐบาลมาลายายังคงสถานะดังกล่าวไว้จนกระทั่งขบวนการคอมมิวนิสต์เริ่มล่าถอยไปสร้างฐานที่มั่นในบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซียจึงทำให้รัฐบาลมาลายาประกาศยกเลิกภาวะฉุกเฉินเมื่อ ค.ศ.1960

นอกจากความขัดแย้งทางการเมืองจากบริบทสงครามเย็นแล้ว ภายในมาเลเซียขณะนั้นยังมีปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติของประชากรในประเทศ โดยเฉพาะระหว่างชาวมลายูพื้นเมืองกับชาวจีนที่เจ้าอาณานิคมอังกฤษสนับสนุนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งนี้เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเวลาดังกล่าว โดยรัฐบาลอาณานิคมปกครองกลุ่มเชื้อชาติเหล่านี้ด้วยการ “แบ่งแยกแล้วปกครอง” ให้กลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ทำหน้าที่แตกต่างกันและติดต่อกันผ่านกลไกของระบบอาณานิคมเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้ทำให้กลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ที่มีภาษา ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต ประเพณีต่าง ๆ แม้กระทั่งรูปแบบการดำเนินงานทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจึงไม่เคยผสมผสานเข้าหากันได้อย่างจริงจัง [10] ต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเชื้อชาติเหล่านี้ยิ่งเลวร้ายลงเมื่อชาวมลายูส่วนใหญ่เลื่อมใสระบอบกษัตริย์และมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าอาณานิคม ขณะที่ชาวจีนบางส่วนเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์และกลายเป็นผู้นำของขบวนการดังกล่าวในมาลายา และเมื่อรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ที่ปักกิ่งเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ อาวุธ และเป็นแนวหลังที่ปลอดภัยแก่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมาลายาจึงทำให้รัฐบาลมาลายา/มาเลเซียต้องเฝ้าระวังมิให้ชาวจีนในดินแดนแห่งนี้สนับสนุนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมาลายา [11] ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองเชื้อชาตินี้ในดินแดนดังกล่าวในขณะนั้นจึงไม่เคยราบรื่นและไว้วางใจต่อกันอย่างแท้จริง

ความแตกต่างระหว่างชาวมลายูกับชาวจีนในมาลายายังนำมาสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงอย่างน้อยอีก 2 ครั้ง คือ เมื่อสิงคโปร์ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวจีนขอแยกตัวออกจากมาเลเซียไปตั้งประเทศใหม่เมื่อ ค.ศ.1965 และอีกครั้งหนึ่งในช่วงการเลือกตั้งทั่วไปของมาเลเซียในค.ศ.1969 เมื่อพรรคการเมืองของชาวมลายูและชาวจีนต่างนำประเด็นเรื่องเชื้อชาติมาหาเสียงจนนำไปสู่การปลุกเร้าความเกลียดชังทางเชื้อชาติ [12] ต่อมาผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายออกมาเดินขบวนตามท้องถนน เพื่อแสดงความยินดีกับพรรคการเมืองของตนที่ได้รับการเลือกตั้งจนมีการยั่วยุระหว่างสองฝ่ายที่ก่อให้เกิดการปะทะและเหตุจลาจลที่ลุกลามสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงไปทั่วประเทศ ดังที่รัฐบาลมาเลเซียระบุว่ามิใช่เสียชีวิต 196 ราย ถูกจับกุม

9,143 คน บ้านเรือนไฟฟ้าใหม่ 753 หลัง ยานพาหนะไฟฟ้าใหม่ 211 คัน [13] จนรัฐบาลมาเลเซียต้องประกาศภาวะฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และยังมีผลให้ตนกู अबดุล ราห์มาน (Tunku Abdul Rahman) “บิดาแห่งเอกราชของมาลายา” ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในช่วงกลางค.ศ.1970 โดยภายหลังอดีตนายกรัฐมนตรีรายนี้ยังอธิบายว่า เหตุการณ์ครั้งนั้นมีสาเหตุจากการปลุกระดมและสร้างเหตุการณ์ของชาวจีนหัวรุนแรงในมาเลเซียผู้นิยม ลัทธิคอมมิวนิสต์ และได้รับการสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรีลี กวน ยู (Lee Kuan Yew) แห่งสิงคโปร์ที่ปรารถนา การเป็นผู้นำและต้องการให้ทุกอย่างตกอยู่ในมือคนจีน [14] ขณะที่นักวิชาการชาวจีนยุคหลังมองว่าเหตุการณ์นี้ เกิดขึ้นจากการที่แกนนำระดับรองในพรรคอัมโนของชาวมลายูโดยเฉพาะในชั่วที่มีนโยบายแข็งกร้าวเรื่องเชื้อชาติ วางแผนก่อความวุ่นวายขึ้นเพื่อต้องการขึ้นมาอำนาจแทนที่ตนกู अबดุล ราห์มาน [15]

ด้วยเหตุที่มาเลเซียรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีแพคเกมส์ค.ศ.1965 และค.ศ.1971 ขึ้น ภายใต้แรงท้าทายจากบริบทของสงครามเย็นและความขัดแย้งทางเชื้อชาติในประเทศนี้เองจึงทำให้ การแข่งขันกีฬาทั้งสองครั้งดังกล่าวไม่อาจปลอดไปจากบริบทดังกล่าวไปได้ ขณะเดียวกันเงื่อนไขจากดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลมาเลเซียใช้การเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีแพคเกมส์ทั้งสองครั้งข้างต้นเพื่อสนองตอบต่อ บริบททางการเมืองและการต่างประเทศของตนในเวลาดังกล่าวเช่นกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐบาลมาเลเซีย ในฐานะเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาดังกล่าวทั้งสองครั้งมิได้ใช้การแข่งขันกีฬารายการนี้เพื่อสะท้อนถึงความขัดแย้ง จากภาวะสงครามเย็นในภูมิภาคมากเท่าที่งานวิชาการก่อนหน้านี้เคยระบุไว้ หากแต่เห็นได้ว่ารัฐบาลมาเลเซีย ใช้การแข่งขันกีฬารายการดังกล่าวเพื่อนำเสนออุดมการณ์เรื่องการสลายความขัดแย้งทางการเมืองและ การสร้างเอกภาพทางเชื้อชาติภายในประเทศเป็นประเด็นสำคัญ เริ่มตั้งแต่ที่คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งมาเลเซีย เรียกร้องให้สิงคโปร์ส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันร่วมกันในนามประเทศมาเลเซียที่เป็นหนึ่งเดียวกันในกีฬาซีแพคเกมส์ ค.ศ.1965 แต่ต่อมาสิงคโปร์ปฏิเสธข้อเรียกร้องดังกล่าวและขอส่งนักกีฬาของตนเองเข้าร่วมแข่งขันกีฬาซีแพคเกมส์ ครั้งนั้นในนามของตนเอง [16] อย่างไรก็ตามตนกู अबดุล ราซัค (Tun Abdul Razak) รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ในฐานะประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งมาเลเซียและประธานจัดการแข่งขันกีฬาซีแพคเกมส์ครั้งนั้นกล่าวใน เดือนกันยายน ค.ศ.1965 หนึ่งเดือนหลังการแยกประเทศของสิงคโปร์ว่ามาเลเซียยังคงต้องรับหน้าที่เจ้าภาพ จัดการแข่งขันกีฬารายการนี้แม้ว่าประเทศกำลังเผชิญหน้าอยู่กับภาวะวิกฤตก็ตาม และเรียกร้องให้ภาคเอกชนในมาเลเซีย ร่วมบริจาคเพื่อจัดการแข่งขัน เพราะคาดว่าจะการจัดการแข่งขันครั้งนี้ใช้เงินราว 1.75 ล้านเหรียญ และรัฐบาลสนับสนุน งบประมาณ 1 ล้านเหรียญ ส่วนที่เหลือมาจากการจัดการทางธุรกิจ เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแข่งขัน และการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนในมาเลเซีย [17]

นอกจากนี้รัฐบาลมาเลเซียยังพยายามใช้กิจกรรมต่าง ๆ ของกีฬาซีแพคเกมส์ ค.ศ.1965 เพื่อแสดงออกถึง การสร้างความสมานฉันท์ระหว่างเชื้อชาติต่าง ๆ ในประเทศอย่างชัดเจน อาทิ การทำพิธีจุดคบเพลิงสำหรับการแข่งขัน ที่รัฐสภามาเลเซีย โดยมีหญิงสาวแต่งกายตามเชื้อชาติมลายู จีน อินเดีย ยืนรายล้อมฐานจุดไฟปฐมฤกษ์ราวกับเป็น “ผู้พิทักษ์” (Guardian) บริเวณดังกล่าวเพื่อเตรียมรอรับและร่วมดำเนินการจัดส่งคบไฟไปยังสนามกีฬาที่ใช้ ทำการแข่งขัน [18] จากนั้นตนกู अबดุล ราห์มาน นายกรัฐมนตรีมาเลเซียเป็นผู้ส่งคบไฟให้ตัวแทนนักกีฬาและนักเรียน จากหลากหลายเชื้อชาติในมาเลเซียวิ่งนำคบเพลิงไปยังสนามกีฬาเอกราชแห่งมาเลเซียซึ่งเป็นสถานที่จัดพิธีเปิด การแข่งขัน [19] โดยนักกีฬาคนแรกที่รับคบไฟจากตนกู अबดุล ราห์มาน คือ ลิม กี ฟง (Lim Kee Fong) นักกีฬา แบดมินตันชาวมลายูเชื้อสายจีนคนแรกที่ชนะเลิศการแข่งขันแบดมินตันรายการโธมัส คัพ (Thomas Cup) [20] ซึ่งเป็นการแข่งขันแบดมินตันรายการสำคัญของโลก ขณะที่ตนกู अबดุล ราซัคในฐานะประธานจัดการแข่งขัน

กีฬาเซปักเกมส์ครั้งนั้นกล่าวรายงานการจัดการแข่งขันต่อยังดีเปอร์ตวนอากง (Yang di Pertuan Agong) ประมุขของมาเลเซียในฐานะประธานในพิธีรวมทั้งต่อประชาชนหลายหมื่นรายที่เข้าชมพิธีดังกล่าวในสนามกีฬาแห่งเอกราช (Merdeka Stadium) ของมาเลเซีย โดยมีความตอนหนึ่งว่าไม่มียกกีฬาคนใดที่เข้าร่วมการแข่งขันครั้งนี้ต้องรู้สึกถึงการแบ่งแยกทางเชื้อชาติและชนชั้น เพราะพวกเขาล้วนได้รับเลือกมาด้วยความสามารถ [21] การที่ต้นอับดุล ราซัค ผู้นำระดับสูงในรัฐบาลมาเลเซียในขณะนั้นได้กล่าวถึงเรื่อง “เชื้อชาติ” และ “ชนชั้น” พร้อมกันในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์นี้ได้เป็นเพียงโวหารที่สวยงามปลุกใจนักกีฬาและผู้ชมพิธีเปิดการแข่งขันดังกล่าวเท่านั้น แต่ท่าทีเช่นนี้ของหนึ่งในผู้นำระดับสูงของรัฐบาลมาเลเซียในเวลาดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความกังวลของรัฐบาลมาเลเซียที่มีต่อประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติและความขัดแย้งทางชนชั้นอันเป็นอุดมการณ์ของขบวนการคอมมิวนิสต์ที่กำลังเกิดขึ้นในมาเลเซียไปพร้อม ๆ กัน

ขณะที่การจัดการแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์ ค.ศ.1971 เกิดขึ้นหลังการจลาจลทางเชื้อชาติครั้งใหญ่ในมาเลเซีย ราวสองปี แต่ความกังวลของรัฐบาลมาเลเซียต่อเหตุการณ์ครั้งนั้นยังคงทิ้งร่องรอยไว้ในการแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์ ครั้งดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อคณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาครั้งดังกล่าวพยายามใช้สิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์กีฬาเซปักเกมส์ครั้งนั้นอธิบายให้ผู้เข้าร่วมหรือเข้าชมการแข่งขันครั้งนั้นเข้าใจว่าในรอบหลายปีที่ผ่านมาเลเซียต้องเผชิญหน้ากับแรงทำลายจากความหลากหลายทางเชื้อชาติซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างชาติใหม่และความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชน [22] และใช้เอกสารประชาสัมพันธ์การแข่งขันกีฬารายนี้เสนอภาพความสมานฉันท์ทางเชื้อชาติภายในมาเลเซียโดยการบรรยายถึงกัวลาลัมเปอร์ เมืองหลวงของมาเลเซียซึ่งเป็นสถานที่จัดการแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์ครั้งนั้นว่า “...ทุกสิ่งที่พบในเอเชียจะพบได้ที่กัวลาลัมเปอร์ พบได้ในวิถีชีวิตและการผสมผสานในชุมชนของกัวลาลัมเปอร์ กัวลาลัมเปอร์... มีทั้งตึกสูงเสียดฟ้า หอคอยสุเหร่าแบบมัวร์ หลังคาบ้านแบบมินันังกะเบา เจดีย์แบบจีน ชุมประตูปแบบอินเดีย... ผู้คนหลากหลายรูปร่างหน้าตา จากหลากหลายรากเหง้าบรรพบุรุษที่แตกต่างกัน แต่อาศัยอยู่ร่วมกัน...” [23] กระบวนการดังกล่าวจึงสะท้อนถึงการนำเสนอภาพความเป็นเอกภาพของสังคมมาเลเซียสู่สายตาผู้ชมกีฬาทั้งที่เป็นชาวมาเลเซียและชาวต่างชาติไปพร้อม ๆ กันได้เป็นอย่างดี

จากรูปแบบการจัดการแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์ ค.ศ.1965 และ ค.ศ.1971 สะท้อนให้เห็นว่าทางการมาเลเซียซึ่งเป็นผู้สนับสนุนสำคัญต่อการจัดการแข่งขันดังกล่าวมิได้ใช้การแข่งขันกีฬารายการนี้เพื่อปลุกเร้าหรือสร้างความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคซึ่งเป็นลักษณะที่การแข่งขันกีฬาหลายรายการที่จัดขึ้นภายใต้บริบทของสงครามเย็นนิยมทำเช่นนั้น แต่รัฐบาลมาเลเซียกลับใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬาดังกล่าวเป็นพื้นที่ลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ในประเทศ แนวทางเช่นนี้อาจเป็นผลที่มาจากการที่รัฐบาลมาเลเซียให้ความสำคัญกับปัญหาความขัดแย้งในประเทศมากกว่าปัญหาความขัดแย้งในระดับภูมิภาคเนื่องจากพรมแดนของมาเลเซียมิได้ติดกับพื้นที่สงครามขนาดใหญ่โดยเฉพาะสงครามเวียดนามและพื้นที่ข้างเคียงซึ่งแตกต่างจากกรณีของประเทศไทยซึ่งมีพรมแดนใกล้ชิดกับสมรภูมิและเกี่ยวข้องกับสงครามดังกล่าวอย่างใกล้ชิดจึงทำให้รัฐบาลไทยใช้การเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์เพื่อนำเสนออุดมการณ์และปฏิบัติการทางการเมืองที่สอดคล้องกับภาวะสงครามเย็นในภูมิภาคมากกว่ามาเลเซีย ขณะเดียวกันก็เป็นไปได้ว่าการที่ไม่มีชาติคอมมิวนิสต์เข้าร่วมแข่งขันกีฬาเซปักเกมส์จึงทำให้ชาติเจ้าภาพหรือผู้เข้าร่วมแข่งขันไม่จำเป็นต้องใช้กีฬารายการนี้เป็นพื้นที่เพื่อโฆษณาชวนเชื่อหรือแสดงปฏิบัติการทางการเมืองมากนักซึ่งต่างจากกรณีของกีฬาโอลิมปิกหรือเอเชียนเกมส์ที่มีนักกีฬาจากชาติคู่ขัดแย้งในช่วงสงครามเย็นมาเผชิญหน้ากันในสนามแข่งขัน

กีฬาเพื่อสร้างความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาค: มาเลเซียกับการเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1977 และ ค.ศ.1989

เมื่อเข้าสู่กลางทศวรรษ 1970 สถานการณ์ทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความผันผวนอย่างรุนแรง นับตั้งแต่การที่รัฐบาลสหรัฐฯ เริ่มถอนกำลังทหารออกจากเวียดนาม ก่อนที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา ลาว และเวียดนามสามารถยึดอำนาจรัฐในประเทศของตนได้อย่างเด็ดขาดในช่วงกลาง ค.ศ.1975 พร้อม ๆ กับที่รัฐบาลสหรัฐฯ เตรียมถอนทหารออกจากฐานทัพในไทยซึ่งทำให้อิทธิพลทางการเมืองของชาติตะวันตกในภูมิภาคนี้ต้องลดลงเป็นครั้งแรกในหลายทศวรรษ [24] ภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคจนกระทั่งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) อันเป็นความร่วมมือของกลุ่มประเทศชั่วคราวประชาธิปไตยในภูมิภาค ต้องจัดประชุมสุดยอดผู้นำของชาติสมาชิกขึ้นเป็นครั้งแรกอย่างเร่งด่วนในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1976 เพื่อหารือถึงสถานการณ์ดังกล่าว ต่อมาสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคนี้ยังสั่นคลอนขึ้นในช่วงปลายทศวรรษดังกล่าวเมื่อรัฐบาลเขมรแดง (Khmer Rouge) ที่ครองอำนาจในกัมพูชาในช่วง ค.ศ. 1975 -1979 ได้สังหารประชาชนจำนวนมากในประเทศอย่างเหี้ยมโหด ขณะที่รัฐบาลเวียดนามใช้ข้ออ้างดังกล่าวส่งกองกำลังทหารเข้าแทรกแซงสถานการณ์ในกัมพูชาและสนับสนุนการก่อตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา (People's Republic of Kampuchea: PRK) หรือที่รู้จักว่ารัฐบาลเฮงซัมรินขึ้น ขณะที่กองกำลังเขมรแดงล่าถอยไปตั้งฐานที่มั่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาและสร้างความร่วมมือกับเจ้านโรดม สีหนุ (Norodom Sihanouk) อดีตกษัตริย์กัมพูชาก่อตั้งแนวร่วมรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย (Coalition Government of Democratic Kampuchea) ขึ้น ทำให้กัมพูชายังคงมีความวุ่นวายทางการเมืองและสงครามกลางเมืองระหว่างหลายฝ่ายตอมา ยิ่งกว่านั้นเมื่อภายในโลกคอมมิวนิสต์เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างสหภาพโซเวียตกับจีนขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ทำให้รัฐบาลจีนซึ่งเป็นผู้สนับสนุนรายสำคัญของเขมรแดงไม่พอใจการกระทำเวียดนามที่อยู่ใต้การสนับสนุนของสหภาพโซเวียต รัฐบาลจีนปักกิ่งจึงส่งกองทัพของตนมาทำสงครามกับเวียดนามจึงนำมาสู่ “สงครามจีน-เวียดนาม” (Sino-Vietnamese War) หรือที่เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “สงครามสังซอน” จากฝ่ายจีนเมื่อ ค.ศ.1979 สถานการณ์เหล่านี้ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตกอยู่ในภาวะที่คุกรุ่นด้วยไฟสงครามและปัญหาเรื่องความมั่นคงตอมาอีกกว่าหนึ่งทศวรรษ

ความพลิกผันทางการเมืองและความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1970 ส่งผลกระทบสำคัญต่อกีฬาเซี่ยงเกมส์เมื่อเวียดนาม กัมพูชาและลาวซึ่งเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ตัดสินใจ ไม่ส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเซี่ยงเกมส์ ค.ศ.1975 ที่ประเทศไทย ทำให้คณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬา เซี่ยงเกมส์หารือกันว่าควรเชิญฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียซึ่งเคยเป็นเจ้าภาพจัดเอเชียนเกมส์มาก่อนเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกกีฬาเซี่ยงเกมส์ แต่กระนั้นก็ไม่สามารถดำเนินการแนวทางข้างต้นได้ทันการแข่งขันครั้งดังกล่าว [25] อย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าวได้ดำเนินการต่อมาจนแล้วเสร็จ และได้เปลี่ยนชื่อการแข่งขันกีฬารายการนี้เป็น “กีฬาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ “ซีเกมส์” (Southeast Asian Games: SEA Games) ทำให้กีฬาเซี่ยงเกมส์สิ้นสุดลงตั้งแต่นั้นมา [26] แต่เพื่อให้การแข่งขันกีฬารายการนี้ยังคงรักษาความสืบเนื่องจากกีฬาเซี่ยงเกมส์จึงยังคงนับจำนวนครั้งของการแข่งขันต่อเนื่องจากกีฬาเซี่ยงเกมส์ โดยให้การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ที่จัดขึ้นในค.ศ.1977 เป็นกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 9 จากนั้นเป็นต้นมากีฬาซีเกมส์ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่จึงเป็นการแข่งขันกีฬาที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้มากขึ้น เพราะการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 9

นี้ได้เชิญบรูไนซึ่งแม้ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษแต่เริ่มได้รับอำนาจตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์เข้าร่วมการแข่งขันเป็นครั้งแรก [27] กระบวนการดังกล่าวทำให้กีฬารายการนี้ขยายขอบเขตชาติสมาชิกที่เข้าร่วมการแข่งขันออกไปครอบคลุมทั้งภูมิภาคมากขึ้น เพราะเดิมทีกีฬาเซียวเกมส์จำกัดสมาชิกที่เข้าร่วมแข่งขันไว้เพียงชาติที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในบริเวณภาคพื้นทวีปหรือคาบสมุทรเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้จึงมีส่วนสร้างสำนึกเรื่องภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แก่ชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันให้ชัดเจนขึ้นอีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม เมื่ออย่างเข้าสู่ทศวรรษที่ 1980 สถานการณ์ด้านการเมืองและความมั่นคงทั่วโลกและมาเลเซียได้พลิกผันอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อสหภาพโซเวียตประกาศนโยบายกลาสโนสท์-เปเรสตรอยก้า (Glasnost-Perestroika) ในช่วงกลางทศวรรษดังกล่าวซึ่งนำมาสู่การเปิดกว้างและเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายการต่างประเทศของสหภาพโซเวียตอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งมีการประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียตหลายครั้งที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายเจือจางลง [28] ขณะที่จีนที่เริ่มนโยบายเปิดประเทศมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1970 ก็เร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและมีท่าทีเป็นมิตรกับนานาชาติมากขึ้น ทั้งยังลดการสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลง เช่นเดียวกับรัฐบาลเวียดนาม ในช่วงกลางทศวรรษ 1980 ที่ลดท่าทีแข็งกร้าวกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งยังเริ่มเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาการยึดครองกัมพูชา รวมถึงนำเสนอนโยบายปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่รู้จักกันในชื่อนโยบาย Doi Moi ซึ่งเปิดกว้างและเชื่อมโยงเศรษฐกิจเวียดนามเข้ากับเศรษฐกิจโลก [29] บรรยากาศเช่นนี้ทำให้ความขัดแย้งระหว่างประเทศในยุคสงครามเย็นลดความรุนแรงลง

ขณะที่บริบททางการเมืองและการต่างประเทศของมาเลเซีย นับตั้งแต่เมื่อนายแพทย์มหาเธร์ โมฮัมหมัด (Mahathir Mohamad) เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซียในช่วงต้นทศวรรษ 1980 ก็มีพัฒนาการไปในทางที่ดีและมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนายกรัฐมนตรีผู้นี้สามารถกุมอำนาจทางการเมืองและการบริหารทั้งภายในพรรคและระดับรัฐบาลได้อย่างมั่นคงในช่วงปลายทศวรรษดังกล่าวทำให้เขาสามารถผลักดันโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันมาเลเซียในขณะนั้นก็มีบทบาทและความสำคัญในเวทีต่างประเทศมากขึ้น อาทิ การได้รับเลือกให้เป็นมาเลเซียเป็นสมาชิกประเภทไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติใน ค.ศ.1989 และการได้รับเลือกจากเครือจักรภพให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมผู้นำชาติในเครือจักรภพ (Commonwealth Heads of Government Meeting) ที่มีผู้นำจากชาติสมาชิกถึง 49 ชาติเข้าร่วมประชุมที่กัวลาลัมเปอร์ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1989 [30] นอกจากนั้นมาเลเซียยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศคอมมิวนิสต์มากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนจนทำให้รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ที่ปักกิ่งค่อยๆ ลดความช่วยเหลือที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายาอันนำไปสู่กระบวนการเจรจาสันติภาพกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายาเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายที่มีมายาวนานในช่วงกลางปี ค.ศ.1989 และที่สุดทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพอันนำมาสู่การวางอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายา เมื่อ 2 ธันวาคม ค.ศ.1989 ทำให้การต่อสู้ที่ยาวนานกว่า 4 ทศวรรษยุติลงในที่สุด [31]

ภายใต้บริบทด้านการเมืองและการต่างประเทศทั้งระดับสากลและภายในประเทศมาเลเซียที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้มาเลเซียที่ได้รับสิทธิ์เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ในค.ศ.1989 เห็นความสำคัญของการใช้การแข่งขันกีฬาดังกล่าวเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นมิตรในภูมิภาคมากขึ้น โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ของมาเลเซียได้เชิญบุคคลหลายฝ่ายมาร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็น

เพื่อกำหนดทิศทางของกีฬาซีเกมส์ครั้งดังกล่าว อาทิ การเชิญดาโต๊ะ ศรี ฮัจญี โมฮัมหมัด นาจีบ บิน ตุน ฮัจญี अबดุลราชัก (Dato Sri Haji Mohd Najib bin Tun Abdul Razak) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของมาเลเซีย ในขณะนั้นมาให้ข้อคิดเห็นด้านความมั่นคงแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขัน โดยรัฐมนตรีผู้นี้แสดงข้อคิดเห็นต่อความสำคัญของการจัดการแข่งขันกีฬาในภูมิภาคครั้งนี้ว่า “...ประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่ากีฬาเป็นเครื่องมือในการสลายความขัดแย้ง ซึ่งช่วยลดงบประมาณในการซื้ออาวุธ...ลักษณะเช่นนี้ช่วยแก้ไขความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนาม ไทยกับเวียดนาม และไทยกับลาว ดังนั้นประเทศในแถบนี้จึงควรหันกลับมาร่วมมือกัน โดยเฉพาะในด้านการกีฬา...ซึ่งอาจมีการจัดตั้งศูนย์กีฬาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สนับสนุนในทุกชาติสมาชิกทำงานวิจัยด้านกีฬา...และฝึกฝนทักษะของนักกีฬา ผู้ฝึกสอน ตลอดจนผู้บริหารองค์การกีฬาร่วมกัน” [32] ขณะที่ดาโต๊ะ ฮัมซะห์ บิน ฮัจญี อาบู ซามะห์ (Dato Hamzah bin Haji Abu Samah) ประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งมาเลเซียที่เข้าร่วมสมมนครครั้งนี้ย้ำว่าการที่ผู้นำทางการเมืองการปกครองในประเทศเป็นผู้มีบทบาทในการจัดกีฬาซีเกมส์จึงทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลเป็นไปได้ด้วยดี และสามารถประสบความสำเร็จในการสร้างมิตรภาพและความเข้าใจระหว่างผู้คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ [33] ถ้อยแถลงของบุคคลสำคัญในวงการเมืองและการกีฬาของมาเลเซียเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลและคณะกรรมการจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ของมาเลเซียในเวลานั้นต้องการใช้กีฬาซีเกมส์เป็นกลไกหรือพื้นที่ฟื้นฟูความสัมพันธ์และการสร้างความร่วมมือระหว่างชาติต่าง ๆ ภายในภูมิภาคแห่งนี้ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ด้วยเงื่อนไขทางการเมืองและการต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงปลายทศวรรษ 1980 โดยเฉพาะบรรยากาศที่ความขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องจากอิทธิพลของภาวะสงครามเย็นเริ่มผ่อนคลายตัวลงทำให้รัฐบาลมาเลเซียเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 เชิญกัมพูชา ลาวและเวียดนามให้กลับมา ร่วมการแข่งขันกีฬารายการนี้อีกครั้งหนึ่ง หลังจากทั้งสามชาตินี้ถอนตัวออกจากการแข่งขันกีฬาในภูมิภาค ตั้งแต่การแข่งขันกีฬาซีฟเวเกมส์ ค.ศ.1975 และต่อมาเวียดนามและลาวตอบรับคำเชิญดังกล่าวโดยส่งนักกีฬา เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 อย่างไรก็ตามในกรณีของกัมพูชานั้นกลายเป็นปัญหาว่า คณะผู้จัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์จะเชิญองค์กรใดหรือรัฐบาลชุดใดมาเป็นตัวแทนที่ขอธรรมของประเทศกัมพูชา เพราะในขณะที่มาเลเซียและสมาชิกเดิมของกีฬาซีเกมส์สนับสนุนแนวร่วมรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย ที่นำโดยเจ้าสีหนุ แต่เวียดนามสนับสนุนรัฐบาลเฮงสัมรินจนทำให้เวียดนามมีท่าทีไม่พอใจต่อสถานการณ์ดังกล่าว ดังนั้นต่อมาเมื่อชาติสมาชิกซีเกมส์เดิมตัดสินใจเชิญตัวแทนจากแนวร่วมรัฐบาลผสมกัมพูชาเข้าร่วมการประชุม กีฬาซีเกมส์เพื่อเตรียมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งดังกล่าวจึงทำให้ตัวแทนของเวียดนามที่ไม่พอใจแนวทางดังกล่าว ตัดสินใจวอล์คเอาท์จากห้องประชุม จากปัญหาดังกล่าวทำให้คณะกรรมการซีเกมส์ต้องหาทางออกด้วยการหารือกับคณะกรรมการโอลิมปิกสากล (International Olympic Committee: IOC) ในประเด็นที่ว่าด้วยสถานะ ด้านการกีฬาของกัมพูชา [34] ซึ่งในที่สุดคณะกรรมการโอลิมปิกสากลได้ตัดสินใจว่ากัมพูชาไม่มีสิทธิ์ส่งนักกีฬา แข่งซีเกมส์ ค.ศ.1989 เพราะกัมพูชาซึ่งมีสงครามกลางเมืองมายาวนานไม่มีองค์กรด้านกีฬาภายในประเทศ ที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการโอลิมปิกสากล [35] การตัดสินใจเช่นนี้ของคณะกรรมการโอลิมปิกสากล จึงทำให้ความขัดแย้งดังกล่าวยุติลง

ถึงแม้ว่าการตัดสินใจของคณะกรรมการโอลิมปิกสากลทำให้กัมพูชาไม่ได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 แต่การที่เวียดนามสามารถเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งนั้นได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งกับชาติอื่น ๆ เช่นเดียวกับลาวที่มีโอกาสหวนกลับมาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬารายการนี้อีกครั้งหนึ่งหลังเช่นกันจากถอนตัวออกไป

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์เมื่อ ค.ศ.1975 ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การแข่งขัน กีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 เป็นกีฬาซีเกมส์ที่ใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่มีการจัดการแข่งขันขึ้นมาเพราะมีประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมแข่งขันถึง 9 ประเทศ [36] โดยขาดกัมพูชาเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ดังนั้น แม้ว่าการริเริ่มจัดการแข่งขันซีเกมส์ ค.ศ.1989 อาจมีข้อขัดแย้งกันในเบื้องต้นในกรณีของตัวแทนชาตักัมพูชา แต่สิ่งเหล่านี้ก็แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมาเลเซียพยายามใช้การแข่งขันกีฬารายการดังกล่าวเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เคยเป็นคู่ขัดแย้งต่อกันในช่วงสงครามเย็น ได้อย่างแบบยลและมีประสิทธิภาพจนทำให้การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งนี้มีความหมายของการเป็นกีฬาสำหรับ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยแท้จริงยิ่งขึ้น

จากความสำคัญของกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 ที่เป็นการรวมชาติคู่ขัดแย้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุคสงครามเย็นให้กลับมามีกิจกรรมด้านการกีฬาร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมืออื่นๆ ในภูมิภาคต่อไปในอนาคต จึงทำให้รัฐบาลมาเลเซียนำรูปแบบการบริหารจัดการแข่งขันกีฬานานาชาติ จากกีฬาโอลิมปิกที่ลอส แอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ.1984 และกีฬาโอลิมปิกที่กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ เมื่อ ค.ศ.1988 มาเป็นตัวอย่างในการจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งนี้ [37] โดยรัฐบาลมาเลเซีย ใช้งบประมาณจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งนี้เป็นเงินราว 12,000,000 ริงกิต โดยให้ความสำคัญกับ พิธีเปิดและปิดที่ยิ่งใหญ่ มีการจัดแสดงดนตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกีฬาโอลิมปิกทั้ง 2 ครั้งทั้งกล่าวมาข้างต้น รวมถึงปรับปรุงสนามกีฬานานาชาติใหญ่ การใช้โรงแรมขนาดใหญ่ 14 แห่งเป็นหมู่บ้านนักกีฬา การจัดทำระบบ การรายงานและส่งข้อมูลข่าวสารข้ามประเทศในมาตรฐานระดับเดียวกับที่ใช้กีฬาโอลิมปิกและเอเชียนเกมส์ มีห้องแล็บถ่ายภาพด้วย โดยมีนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมากถึง 3,101 คน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง 1,247 คน [38]

สำหรับรัฐบาลมาเลเซียแล้ว กีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 ก็ได้ประสบความสำเร็จเพียงในแง่การบริหารจัดการ ด้านการแข่งขันกีฬาและการบริหารจัดการเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น เพราะกีฬาซีเกมส์ครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างและขัดแย้งต่อกันอย่างยาวนานได้ มีโอกาสหวนกลับมาสร้างมิตรต่อกันอีกครั้ง โดยเฉพาะการดึงเวียดนามที่มีแสนยานุภาพทางการทหาร และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหภาพโซเวียตกลับเข้าร่วมการแข่งขันกีฬารายการนี้อีกครั้งหนึ่ง การสานสัมพันธ์ผ่านการกีฬาเช่นนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้ภายในภูมิภาคมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร และมีเสถียรภาพด้านความมั่นคงมากขึ้น ดังเห็นได้ว่าในเวลาต่อมาได้มีการเจรจาเพื่อให้เวียดนามถอนทหาร ออกจากกัมพูชา ตลอดจนการเจรจาสันติภาพและการฟื้นฟูประเทศกัมพูชาที่จะเกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษต่อมา ทำได้โดยง่ายขึ้น ภายใต้กระบวนการที่กีฬาซีเกมส์ครั้งนี้เปิดโอกาสให้ชาติที่เป็นคู่ขัดแย้งได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันอีกครั้งหนึ่งทำให้รัฐบาลมาเลเซียในขณะนั้นมองว่าการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาซีเกมส์ครั้งนี้เป็นหนึ่งในบทบาทสำคัญที่ทำให้มาเลเซียได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติมากขึ้น ดังที่ ดาโต๊ะ อับง อู ปาการ์ มุสตาฟา (Datuk Abung Abu Bakar Mustapha) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ของมาเลเซียกล่าวว่า ค.ศ.1989 เป็นปีที่มาเลเซียได้รับการยอมรับนับถือในระดับนานาชาติมากขึ้น โดยการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์เป็นหนึ่งในบทบาทที่สำคัญเคียงคู่กับการมีสถานะสำคัญ ในสหประชาชาติ การเป็นเจ้าภาพการจัดประชุมเครือจักรภพ [37]

สรุปและอภิปรายผล

กีฬาเซี่ยพเกมส์/ซีเกมส์เกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับสถานการณ์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคสงครามเย็น เนื่องจากรัฐบาลของประเทศในภูมิภาคนี้ที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นผู้ริเริ่มจัดการแข่งขันขึ้นโดยในระยะแรก กีฬารายการนี้ไม่เปิดโอกาสให้ชาติที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเข้าร่วมการแข่งขันแต่อย่างใด ในการนี้มาเลเซียเป็นชาติที่มีบทบาทก่อตั้งและเคยรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬารายการนี้หลายครั้ง ในช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้บริบทสงครามเย็น รวมทั้งใช้การจัดแข่งขันกีฬารายการนี้เป็นกลไกและพื้นที่ในการ นำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองและการต่างประเทศของตนอยู่เสมอ แต่ถึงแม้ว่าการแข่งขันกีฬารายการนี้สัมพันธ์ กับบริบทของการเมืองและการต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคสงครามเย็นอย่างใกล้ชิด ทว่ารัฐบาลมาเลเซียในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬารายการนี้หลายครั้งในยุคสงครามเย็น กลับมิได้ใช้สถานะดังกล่าวเพื่อปลูกเร้าหรือสนับสนุนความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาค ยิ่งกว่านั้น มาเลเซีย ยังใช้การแข่งขันกีฬารายการนี้เป็นกลไกนำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองและการต่างประเทศของตนเพื่อแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งในประเทศและในภูมิภาค โดยในระยะแรกมาเลเซียใช้การแข่งขันกีฬาเซี่ยพเกมส์ ค.ศ.1965 และ ค.ศ.1971 เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้คน เชื้อชาติต่างๆ ในประเทศ และต่อมาหลังจากค.ศ.1975 เมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์สามารถยึดอำนาจรัฐในเวียดนาม ลาวและกัมพูชาได้สำเร็จ ทั้งยังมีสถานการณ์สู้รบในคาบสมุทรมอินโดจีนที่ขยายวงกว้างและมีชาติต่างๆ จากภายนอกภูมิภาคมาเกี่ยวข้องมากขึ้น รัฐบาลมาเลเซียยังใช้กีฬาซีเกมส์เพื่อเป็นกลไกหรือเป็นพื้นที่สร้างความสัมพันธ์อันดีและเพื่อสร้างเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภูมิภาคโดยได้ริเริ่มเชิญบรูไน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1977 และต่อมาเมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งในยุคสงครามเย็น เริ่มคลี่คลายตัวลง รัฐบาลมาเลเซียจึงเชิญเวียดนามและลาวซึ่งปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ให้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ค.ศ.1989 ซึ่งทำให้ภูมิภาคแห่งนี้เริ่มมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสันติภาพในภูมิภาคขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

Reference

- [1] Rider, T. C. (2016). *Cold war games: Propaganda, the olympics and U.S. foreign policy*. University of Illinois Press.
- [2] Riordan, J. (2007). The impact of communism on sport. *Historical Social Research*, 32(1), 110-115.
- [3] Huebner, S. (2016). *Pan-Asian sports and the emergence of modern Asia 1913-1974*. NUS Press.
- [4] Creak, S. (2020). New regional order: Sport, cold war culture and the making of Southeast Asia. In R. Edelman & C Young (Eds.), *The whole world was watching: Sport in the cold war* (pp. 189-204). Stanford University Press.
- [5] Lim, Peng Han and Mohd Salleh Aman. (2016). The History of the South East Asian peninsular game, 1959 -1975. *The International Journal of History of Sport*, 33(5), 545 -568.
- [6] Hayase, S. (2020). Sports and nationalism in Southeast Asia: SEAP Games/Sea Games, 1959-2019. *Journal of Asia Pacific Studies*. (40), 1-25.

- [7] The SEAP Games Sport Organizing Committee. (1959). *Collection of stories and history of the first SEAP Games in Bangkok, 12–17 December 1959*. Government Lottery Printing Division.
- [8] The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965. (1966). *Third SEAP games report*. The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965.
- [9] Andaya, B. W. and L. Y. Andaya. (2001). *A history of Malaysia*. Palgrave.
- [10] Hefner, Robert W. (2001). Introduction: multiculturalism and citizenship in Malaya, Singapore and Indonesia. In R. W. Hefner (Ed.), *The politics of multiculturalism: Pluralism and citizenship in Malaysia, Singapore and Indonesia* (pp. 1-58). University of Hawaii's Press.
- [11] Sidhu, J. S. (2009). Malaysia's defence and security since 1957: An "overview. In A. R. Baginda (Ed.), *Malaysia's defence & security since 1957* (pp. 1-30). Malaysian Strategic Research Center.
- [12] R.K. Vasil. (1972). *The Malaysian general elections of 1969*. Oxford University Press.
- [13] Comber, L. (2009). *13 May 1969 the darkest day in Malaysian history*. Marshall Cavendish Editions.
- [14] Tunku A. R. (1971). *Chinese-Malays's riot* (S. Pantarangsee, Trans.). Sue Karn Ka. (In Thai)
- [15] Soong, Kua Kia. (2007). *May 13 declassified documents on the Malaysian riots of 1969*. Suaram Komunikasi.
- [16] The Organizing Council for the Third SEAP Games 1965. (1966). *Third SEAP Games report*. The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965.
- [17] The Straits Times. (1964, September 4). Tun Razak Calls for Donation. *The Straits Times*. 21.
- [18] The Straits Times. (1965, December 12). King to Open the Capital's first SEAP Games at Impressive Ceremony. *The Straits Times*. 16.
- [19] The Organizing Council for the Third SEAP Games 1965. (1966). *Third SEAP Games report*. The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965.
- [20] Siebel, N. (1965, December 14). SEAP Games opening today. *The Straits Times*. 22.
- [21] The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965. (1966). *Third SEAP Games report*. The Organizing Council for The Third SEAP Games 1965.
- [22] VI SEAP Games Organizing Council 1971. (1971). *Malaysia host nation for the Sixth SEAP Games Kuala Lumpur 1971*. (n.p.).
- [23] The Organizing Council for The Sixth SEAP Games 1971. (1971). *Bullentine 26th SEAP Games 11th – 18th December 1971*. The Organizing Council for The Sixth SEAP Games 1971.
- [24] Chee, C. H. (1977). Southeast Asia 1976: The handling of contradiction. *Southeast Asian Affairs* 1977, 3-21.

- [25] Ministry of Education Document. (1974-1975). *The Organizing Committee for the 8th SEAP Games (1974-1975)*. (ST. 0701.9.9/2), National Archives of Thailand.
- [26] Mutitakul, S. (1990). *1-15th SEA Games record (1959 – 1989)*. Odeon Store. (In Thai)
- [27] Hayase, S. (2020). Sports and nationalism in Southeast Asia: SEAP Games/Sea Games, 1959-2019. *Journal of Asia Pacific Studies*, 40, 1-25.
- [28] Laohabandhu, A & Suwangbutra, S. (2005). *Russia in tsarist and socialism era*. Sakdisopha Press. (In Thai)
- [29] Grinter, L. E. (2006). Vietnam's thrust into globalization: "Doi Moi's" long road. *Asian Affair*, 33(3), 151-165.
- [30] Means, Gordon P. (1990). Malasia in 1989: Forging a plan for the future. In N.C. Yuen. (Ed), *Southeast Asian Affairs 1990* (pp.183-203). Institute of Southeast Asian Studies.
- [31] Nathan, K.S. (1990). Communists end armed struggle. *Asian Survey*, 30(2), 210-220.
- [32] Council of Olympic Malaysia. (1989). The SEA games as a platform for regional cooperation. In *Report SEA Games Seminar 1989*. Council of Olympic Malaysia.
- [33] Council of Olympic Malaysia. (1989). A review of SEA Games: Philosophy performance and administration. In *Report SEA Games Seminar 1989*. Council of Olympic Malaysia.
- [34] New Straits Times. (1989, March 11). SEA Games federation meeting move to bring in Kampuchea. *New Straits Times*, 24.
- [35] The Business Times. (1988, March 21). The Business Times. Democratic kampuchea not eligible for SEA Games, says IOC. *The Business Times*, 13.
- [36] The Straits Times. (1989, August 20). Malaysia geared up to put the show on the road. *The Straits Times*. 11.
- [37] Wilfred Y. (1989 September 17). How Dollars Made Sense at the KL Sea Games. *The Straits Times*, 24.
- [38] The Straits Times. (1989, August 20). "Malaysia geared up to put the show on the road. *The Straits Times*, 11.
- [39] New Straits Times. (1990, January 1). Preserving peace into the nineties. *New Straits Times*, 2.

คำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
Southern Thai Dialect Words in
Southern Regional Literature

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย¹ และจริญญา ธรรมโชโต^{1*}

Pornpan Khemakhunasai¹, and Jarinya Thammachoto^{1*}



¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: thaisubjects@gmail.com

(Received: December 1, 2023; Revised: February 9, 2024; Accepted: February 12, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้โดยวิเคราะห์เป็นรายคำ ในประเด็น ความหมายประจำคำ ความหมายโดยบริบทของคำ การแปรของคำศัพท์ และภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม วิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคำภาษาไทยถิ่นใต้จากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ จำนวน 11 เรื่อง นำข้อมูลคำมาวิเคราะห์ จำแนก จัดหมวดหมู่ ออกเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ คำนาม คำกริยา และคำขยาย ผลการวิเคราะห์พบ หมวดคำนาม 38 คำ ความหมายประจำคำที่ใช้อยู่ในภาษาถิ่นได้กับความหมายโดยบริบทในเนื้อเรื่องสอดคล้องกัน คำที่มีการเปลี่ยนแปลง 28 คำ ส่วนคำที่เป็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม มี 16 คำ หมวดคำกริยา 56 คำ ความหมายประจำคำที่ใช้อยู่ในภาษาถิ่นได้กับความหมายโดยบริบทในเนื้อเรื่องสอดคล้องกัน คำที่มีการเปลี่ยนแปลงมี 33 คำ ส่วนคำที่เป็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม มี 25 คำ หมวดคำขยาย 23 คำ ความหมายประจำคำที่ใช้อยู่ในภาษาถิ่นได้กับความหมายโดยบริบทในเนื้อเรื่องสอดคล้องกัน คำที่มีการเปลี่ยนแปลงมี 14 คำ คำที่เป็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมมี 5 คำ แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยถิ่นใต้นั้น ความหมายของคำที่เป็นความหมายโดยตรงจะยังคงอยู่ทั้งในวรรณกรรมและชีวิตประจำวัน แม้มีการเปลี่ยนรูปศัพท์หรือความหมายบ้างก็เป็นความหมายโดยนัยหรือความหมายรอง ทั้งคำจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้

คำสำคัญ: คำภาษาไทยถิ่นใต้ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ การแปรของคำศัพท์ศัพท์

Abstract

This research study aims to investigate southern Thai dialect words in southern regional literature in terms of literal meaning, connotative meaning, lexical variation, and social and cultural reflection. This is a documentary research project collecting data on southern Thai dialect words from eleven southern regional literatures by analyzing, classifying, and categorizing those words, which were categorized into the categories of nouns, verbs, and modifiers. The analysis results revealed that there were 38 nouns with equivalent literal meaning and connotative meaning, consisting of 28 varied words and 26 words reflecting social and cultural images; 56 verbs with equivalent literal meaning and connotative meaning, consisting of 33 varied words and 25 words reflecting social and cultural images; and 23 modifiers with equivalent literal meaning and connotative meaning, consisting of 14 varied words and 5 words reflecting social and cultural images. It indicated that Thai dialect words have literal meaning in both literature and daily life. Although there has been lexical variation, it has a connotative or secondary meaning and reflects Thai southern society and culture.

Keywords: Thai Dialect Words, Southern Regional Literature, Lexical Variation

บทนำ

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาติ ภาพที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมของแต่ละท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงมิติทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทั้งในด้านนามธรรม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติ เป็นต้น และด้านรูปธรรม เช่น ลักษณะการประกอบอาชีพ การบริโภค ถ้อยคำภาษา เป็นต้น การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นมีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ ความบันเทิง การให้คติธรรม แนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีศิลปะ เป็นเครื่องส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างสังคม ระหว่างชาติ เป็นการกระตุ้นเตือนอนุชนได้ตระหนักถึงสิ่งดีงามของท้องถิ่น และ เกิดความรู้สึกหวงแหน ตลอดจนช่วยกันรักษาสืบไป [1] วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยหลายเรื่องมีการเผยแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง ปรากฏต้นฉบับอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ แม้ว่าโครงเรื่องและเนื้อหาสาระส่วนใหญ่จะมีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่รายละเอียดปลีกย่อยของเรื่องมีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและบริบททางสังคมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้ถ้อยคำสำนวนจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ วรรณกรรมท้องถิ่นใดก็จะใช้ถ้อยคำสำนวนตามลักษณะของท้องถิ่นนั้นในการสืบทอดหรือเผยแพร่

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน ได้มีการสืบทอดและเผยแพร่โดยใช้ถ้อยคำสำนวนของภาษาถิ่นภาคใต้ ทั้งในลักษณะของการออกเสียงและคำศัพท์เฉพาะของท้องถิ่น ดังนั้นวรรณกรรมท้องถิ่นจึงมีคุณค่าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นที่รวบรวมคำศัพท์ของท้องถิ่นซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนทั้งในด้านที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เป็นแหล่งแสดงถึงการกลายรูปและกลายความหมายของคำ ทั้งยังเป็นสิ่งที่บันทึกเกี่ยวกับการสร้างคำ ยืมคำ และเปลี่ยนแปลงรูปคำในแต่ละยุคไว้เป็นหลักฐาน วรรณกรรมท้องถิ่นในภาคใต้ที่กลุ่มชนยอมรับและรู้จักกันอย่างแพร่หลายมายาวนานมีอยู่หลายเรื่อง แต่ละเรื่องมีการบันทึกเอาไว้ตามสำเนียงท้องถิ่น เช่น พระมลายุลฉบับวัดจินตาวาส บันทึกตามสำเนียงจังหวัดพัทลุง โศบุตรฉบับอำเภอเกาะสมุย บันทึกตามสำเนียงจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น นอกจากนั้น การบันทึกยังพบคำเก่าและคำศัพท์ของท้องถิ่นปะปนอยู่มาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจของผู้สนใจศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะลักษณะบางประการของภาษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ที่คนในสมัยเดียวกันยังสามารถเข้าใจได้ แต่เมื่อเวลาล่วงเลยไป ความแตกต่างของภาษาจะมีมากขึ้นจนคนรุ่นปัจจุบันไม่สามารถเข้าใจภาษาต่างสมัยได้ [2] นอกจากคำและความหมายของคำเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายแล้ว คำยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์

การศึกษาคำภาษาถิ่น (regional dialect) จะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจความเป็นมาของภาษา อันเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งของชาติ เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของภาษา ทั้งในเรื่องของเสียงและความหมายของคำ [3] ทำให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นของสังคมผู้ใช้ภาษานั้นๆ เป็นประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้ภาษาถิ่น ตลอดจนการศึกษาหาความหมายของคำเก่าที่ปรากฏในวรรณคดี เพราะคำในวรรณคดีบางคำได้เลิกใช้ หรือไม่ก็เปลี่ยนแปลงความหมายต่างไปจากที่ใช้ในภาษามาตรฐาน แต่ยังคงมีที่ใช้กันในภาษาถิ่น และที่สำคัญที่สุดคือ การศึกษาภาษาถิ่นจะช่วยให้เจ้าของภาษาตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภาษาถิ่นของตน อันเป็นเอกลักษณ์และรากฐานของวัฒนธรรมโดยส่วนรวมของคนในชาติ [4] หากมีการนำภาษาถิ่นมาศึกษา โดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นการศึกษาตัวภาษา จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาถิ่น ได้อย่างลึกซึ้ง ภาษาถิ่นในอดีตกับในยุคปัจจุบันย่อมมีความแตกต่างกัน การที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของภาษามีการเปลี่ยนแปลงและใช้แตกต่างไปจากลักษณะเดิม ทำให้เกิดรูปภาษาที่แตกต่างกันแต่สามารถนำมาใช้สื่อถึงความหมายเดียว การเปลี่ยนแปลงนี้เรียกว่า การแปรของภาษา (Linguistic Variation) [5]

ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในระดับคำ เรียกว่า การแปรของคำศัพท์ (Lexical Variation) ซึ่งเป็นการใช้รูปคำศัพท์ 2 คำ หรือมากกว่ามาแทนที่กันเพื่อสื่อความหมายเดียวกัน งานวิจัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีจำนวนน้อย เช่น งานวิจัยของจริยา ก่อภักทสิริกุล, อัสลา ดาราโชติ และวิศัลย์ เรืองกิจชู [6] ศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นใต้จำนวน 1 เรื่องคือเรื่องบึงมาศทอง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ทั้งในระดับเสียง พยางค์และหน่วยคำ ดังนั้น การศึกษาคำศัพท์ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ จึงช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือการแปรของภาษาได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาคำในภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น งานวิจัยของรุ่งอรุณ วนิชชนะชารก [7] ได้ศึกษาคำเรียกความโกรธในภาษาไทยถิ่นใต้ พบคำเรียกความโกรธพื้นฐานทั้งหมด 5 คำ คือ วิบ บาน มุน หุดหิด และแค้น โดยความหมายของคำเรียกนี้ ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้เข้าใจมโนทัศน์ของความโกรธต่างๆ ผ่านมิติของระยะเวลา เป้าหมาย และระดับความรุนแรง หรืองานศึกษาของ อภิษฎา แก้วอุทัย [8] เกี่ยวกับคำเชื่อมบอกเหตุในภาษาไทยถิ่นใต้ พบคำเชื่อมที่มีความน่าสนใจซึ่งใช้เฉพาะถิ่นใต้ ได้แก่ เบอะ (เบ่อ), กะเบอะ, ชา...ถึง, ของ, ครั้น (คั่น), และ คั่นถั่ว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาภาษาเชิงวิเคราะห์เป็นความพยายามที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับภาษา เช่น ภาษาประกอบขึ้นด้วยอะไรบ้าง ส่วนประกอบของภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทำไมภาษาจึงเปลี่ยน ทำไมมนุษย์ในสังคมเดียวกันจึงใช้ภาษาต่างกัน คำถามเกี่ยวกับภาษานี้ มีมากมายหลายชนิด เพราะภาษาเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ในเกือบทุกแง่มุม [9]

ความสำคัญของการศึกษาความหมายของคำภาษาไทยถิ่นใต้ จะช่วยให้ผู้ที่สนใจศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมได้ชัดเจนขึ้น ความหมายของคำภาษาไทยถิ่นใต้ที่ได้จากการวิจัยช่วยสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ ทำให้ทราบถึงลักษณะการแปรของคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ และอาจสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ คำภาษาไทยถิ่นใต้ที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาในแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบหรือภาษาศาสตร์เชิงประวัติได้จากความสำคัญหรือคุณค่าของการศึกษาคำภาษาถิ่นดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำมาสู่ความสนใจที่จะศึกษาคำภาษาไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ โดยมุ่งที่จะศึกษาและรวบรวมรายการคำ ความหมายของคำ การแปรของคำศัพท์เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวใต้ที่ปรากฏในคำภาษาไทยถิ่นใต้ด้วย

วัตถุประสงค์

ศึกษาคำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ในประเด็นความหมายประจำคำ ความหมายโดยบริบทของคำ การแปรของคำศัพท์ และ ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากคำ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาคำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีวิธีการ / ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา ภาษาไทยถิ่นใต้ และและวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

2. รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้แบบเจาะจง โดยเลือกเรื่องที่แพร่หลายในภาคใต้และมีความสมบูรณ์ครบถ้วน จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และสถาบันทักษิณคดีศึกษา จำนวน 11 เรื่อง ดังนี้ 1) โศบทุ เล่ม 1-4 ฉบับจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) จำปาสดัน ฉบับอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) พญาหงส์ ฉบับอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4) เวดสันตร ฉบับอำเภอท่าชนะ จังหวัด สุราษฎร์ธานี 5) สีทน่นไชย ฉบับจังหวัดสุราษฎร์ธานี 6) สุวรรณสาม ฉบับอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 7) นิทานปักษิ(นกระจาบ) ฉบับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 8) พระพุทธโฆษาจารย์ ฉบับจังหวัดนครศรีธรรมราช 9) พระมัลลย์ ฉบับวัดจินตาวาส จังหวัดพัทลุง 10) นางโกควดี ฉบับตำบลนาท่อม จังหวัดพัทลุง 11) พระรถนิราศ ฉบับจังหวัดสงขลา

3. รวบรวมคำ จำแนก และจัดหมวดหมู่คำภาษาไทยถิ่นใต้จากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4. อธิบายความหมายของคำและอักขรวิธีใช้คำที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ พุทธศักราช 2550 [10] เป็นหลัก ส่วนคำภาษาไทยมาตรฐานจะใช้อ้างอิงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 [11]

5. วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกคำออกเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ คำนาม คำกริยา และคำขยาย คำนาม ได้แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม คือ 1) คำเรียกวัน เวลาและทิศทาง 2) คำเรียกสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) คำเรียกพืชและผลไม้ 4) คำเรียกสัตว์และคำที่เกี่ยวกับสัตว์ 5) คำนามธรรม 6) คำเรียกเครือญาติและคำนำหน้าบุคคล 7) คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้ 8) คำเรียกอาหาร คำกริยาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) คำแสดงกริยา 2) คำแสดงอาการ ส่วนคำขยาย ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) คำขยายกริยา 2) คำขยายนาม 3) คำต่ำ

6. นำเสนอผลการศึกษา เรียบเรียงสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ในประเด็น ความหมายประจำคำ ความหมายโดยบริบทของคำ การแปรของคำศัพท์ และภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

1. คำนาม

คำนาม แบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม คือ 1) คำเรียกวัน เวลา และทิศทาง 2) คำเรียกสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) คำเรียกพืชและผลไม้ 4) คำเรียกสัตว์และคำที่เกี่ยวกับสัตว์ 5) คำนามธรรม 6) คำเรียกเครือญาติและคำนำหน้าบุคคล 7) คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้ 8) คำเรียกอาหาร

1.1 คำเรียกวัน เวลาและทิศทาง ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีทั้งที่ซ้ำกับภาษาไทยมาตรฐาน และคำที่เป็นภาษาถิ่น ดังตัวอย่าง คำว่า **ใช้** จากวรรณกรรมเรื่อง สุวรรณสาม หน้า 7

ข้อความ นายบ้านหนอยใหญ่ ขอบอดซาไล่ กนมามากมาย
จริงปลุกศาลา เป็นที่สบาย เหย็น ๆ **ใช้** ๆ มานั่งทวัน

ความหมายประจำคำ เวลาบ่าย

ความหมายโดยบริบท

ข้อความกล่าวถึงในตอนเริ่มเรื่องว่ามีหมู่บ้านสองแห่งซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันในด้านอาชีพ ผู้นำหมู่บ้าน

มีความชอบพอกัน จึงได้สร้างศาลาขึ้นมาไว้เป็นที่สำหรับนั่งคุยกันในยามเย็น ๆ ไข่ ๆ (เวลาบ่าย) ของทุกวัน

การแปรของคำศัพท์ คำว่า ไข่ มีการแปรของรูปเขียนเป็น ซ้าย [10] ในภาษาไทยถิ่นใต้ปัจจุบันเนื่องจากมีการออกเสียงเป็นสระเสียงยาวคือ สระอา [a :] ส่วนในฉบับวรรณกรรมท้องถิ่น คำว่า ไข่ อาจจะออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นคือ สระอะ [a] และมักปรากฏร่วมกับคำว่า หวัน (เวลา) เป็น หวันซ้าย หมายถึง ยามบ่ายหรือเวลาบ่าย นั่นเอง

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การสร้างศาลาระหว่างหมู่บ้านนั้น เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของคนในชนบทภาคใต้ เป็นการแสดงออกถึงความรักสามัคคี และสะท้อนความมีน้ำใจต่อคนเดินทาง รวมทั้งใช้เป็นที่พักผ่อนบิณฑบาตอื่น ๆ ร่วมกันด้วย เช่น นั่งคุยกันยามว่างจากงาน ทำบุญ เป็นต้น ซึ่งศาลาดังกล่าวนั้นเรียกว่า ศาลากลางหน ส่วนเวลาที่ใช้ในพบปะและพักผ่อนมักเป็นช่วงเวลาบ่ายหรือเย็นที่เสร็จสิ้นจากการทำงานแล้ว

หรือคำว่า **วันเพง** จากวรรณกรรมเรื่อง โศกุด เล่ม 1 หน้า 33

ข้อความ พุดกันฉันน้อย พระสุริยล้อยลงโรย ๆ

พระจันทร์วันเพงไสย ไชยรัตสมิศรีแจงดาย

ความหมายประจำคำ วันพระจันทร์เต็มดวง

ความหมายโดยบริบท กล่าวบทชมธรรมชาติ เมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า พระจันทร์

วันเพง (วันพระจันทร์เต็มดวง) ก็ส่องแสง

การแปรของคำศัพท์ คำว่า วันเพง มีการแปรของรูปเขียนเป็น วันเพ็ง [10]

ในภาษาไทยถิ่นใต้ปัจจุบันซึ่งออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นสระเอะ [e] ส่วนในฉบับวรรณกรรมท้องถิ่น คำว่า เพง อาจจะออกเสียงเป็นสระเสียงยาวคือ สระเอ [e :]

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม วันเพงหรือวันเพ็ง ซึ่งหมายถึงวันที่พระจันทร์เต็มดวงนั้นมีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวภาคใต้อย่างมาก กล่าวคือ มักจะใช้วันที่พระจันทร์เต็มดวงประกอบกิจกรรมหลายประการ เช่น ลอยกระทง ดำข้าวเม่า เป็นต้น

1.2 คำเรียกสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ดังตัวอย่าง คำว่า **ทรมหมู** จากวรรณกรรมเรื่อง พญาหงส์ หน้า 14

ข้อความ ภรานเถาเฝ้าสะเหตุ ทำทรมหมูเขานอนกรน

คอยนกไนยไพรยสน ไปมาบางหยางกระไหรย

ความหมายประจำคำ ชุ่ม เฝงเตี้ย ๆ ทำด้วยใบไม้

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงนายพรานเฒ่าที่มาเฝ้าดูพญาหงส์ โดยการทำทรมหมู

(ชุ่ม) แล้วหลบเข้าไปนอนกรนอยู่

การแปรของคำศัพท์ ปรากฏการแปรของรูปเขียนพยัญชนะต้น ทร กับ ซ ในข้อมูลใช้รูปเขียน ทร (ทรม) เป็นอักษรควบกล้ำไม่แท้ ออกเสียง [s] เช่นเดียวกับ ซ ส่วนในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้เขียนด้วยพยัญชนะต้น ซ (ชุ่ม) [10]

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม คำนี้ยังใช้ในความหมายตรงตามรูปคำ คือ ชุ่มหมู หมายถึง ที่ซึ่งหมูปันธุ์พื้นเมืองทำขึ้นมาจากใบไม้เพื่อใช้สำหรับคล้องลูก เพราะในสมัยก่อนชาวบ้านมักจะเลี้ยงหมูโดยปล่อยให้หากินเองบ้าง มีอาหารให้กินบ้าง และใช้รั้วบ้านซึ่งทำขึ้นมาอย่างง่าย ๆ เป็นคอก หากหลุดออกไปหากินข้างนอก ก็สามารถติดตามหา หรือเรียกคืนมาได้โดยง่าย เพราะทุกบ้านต่างก็ช่วยเหลือกัน เวลาหมูจะคล้องลูก

ก็จะปล่อยให้มันทำสถานที่สำหรับคลอเองตามสัญชาตญาณ

หรือคำ ว่า **ศาลาไหล** จากวรรณกรรมเรื่อง สุวรรณสาม หน้า 28

ข้อความ 1. ครันเหญ่ลงไร ๆ นางกินราพาไป

ครันถึงซึ่ง**ศาลาไหล** วางลงไว้ในกุฏิ

2. ทำเหมือนหยางแตกอน แล้วบังออนเจ้ากลับไป

มาถึงซึ่ง**ศาลาไหล** นางทรมไวเจ้าบ้านหม

ความหมายประจำคำ ศาลา ที่พัก

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงการเดินทางของตัวละครว่าเมื่อถึงตอนเย็น นางกินราภาก็พามาถึง ศาลาไหล (ศาลา) แล้วก็วางลงก่อนจะกลับไป

การแปรของคำศัพท์ คำว่า ศาลาไหล เป็นคำเก่า มีรูปแปรที่นิยมใช้ในปัจจุบันว่า ศาลา หรือ หลา ส่วนคำว่า ศาลาไหล น่าจะมาจากคำว่า ศาลา รวมกับคำว่า อาลัย ในลักษณะของการสนธิ เพราะทั้งสองคำ ต่างมีความหมายที่กลมกลืนกัน หมายถึง ที่พักสำหรับคนทั่วไป

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ในท้องถื่นภาคใต้มักจะสร้างศาลาเอาไว้เพื่อเป็นที่ทำกิจกรรม ร่วมกันของคนในชุมชน ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและกิจกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็นที่พักผ่อนของคนในชุมชน และคนเดินทางทั่วไปด้วย ซึ่งมักจะสร้างเอาไว้ในบริเวณวัด หรือระหว่างทาง ที่เรียกว่า ศาลากลางหน

1.3 คำเรียกชื่อพืชและผลไม้ ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถื่นภาคใต้จะไม่ปรากฏอยู่มากนัก เนื่องจากการชมกชมไม้ที่ปรากฏในวรรณกรรมจะมีลักษณะรวบรัด ดังตัวอย่างคำว่า **กะโท** จากวรรณกรรมเรื่อง สีนุ่นไซย หน้า 76

ข้อความ หัวเปนลูกกะโท รองราวมีโธ ไครรูสิงโดย รูแลวยาเนง

เรวหามาไวย บางวาทอไซ เขาไสยชีควาย

ความหมายประจำคำ พืชใบเลี้ยงคู่ชนิดหนึ่ง ขึ้นเป็นพุ่ม ต้นสูงประมาณ 1 เมตร ขึ้นอยู่ทั่วไปตามป่าละเมาะในภาคใต้ ผลขนาดนิ้วก้อย เมื่อยังอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีแดง และเปลี่ยนสีคล้ำขึ้น สุกแล้วจะมีสีดำ รสหวาน รับประทานได้

ความหมายโดยบริบท ข้อความที่ยกมากล่าวถึงตัวละครที่ถูกตัวต่อต่อยบนศีรษะจนปวด ขึ้นมาเหมือนลูกกะโท (ผลของพืชชนิดหนึ่ง) ร้องลั่นด้วยความเจ็บปวด ต้องรักษาทางแก้ด้วยการนำขี้ควาย มาใส่บริเวณที่ถูกต่อย

การแปรของคำศัพท์ คนภาคใต้ส่วนใหญ่เรียกพืชชนิดนี้ว่า โทะ คำว่า ลูกกะโท จะออกเสียง เป็น ลูกโทะ ส่วนคำว่า กะโท ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้ันราธิวาส [10]

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การนำลักษณะของลูกกะโท ซึ่งมีขนาดนิ้วก้อย สีคล้ำล้า มาเปรียบกับอาการฟกช้ำของร่างกาย แสดงว่า ลูกกะโท เป็นผลไม้ป่าที่คนไทยภาคใต้ในอดีตคุ้นเคย เพราะลูกโทะเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นสนุกของเด็ก ๆ ในท้องถื่นใต้เมื่อไปวิ่งเล่นชายป่าหรือในท้องทุ่ง มักเก็บลูกโทะมากิน และนิยมเคี้ยวลูกโทะแล้วยืมให้เห็นฟันที่มีคราบสีดำติดอยู่ ก่อให้เกิดเสียงหัวเราะในหมู่เพื่อนฝูง

หรือคำว่า **ผมเงาะ** จากวรรณกรรมเรื่อง จำปาสีตัน หน้า 74

ข้อความ อีกทั้งหัวพลอง ผมเงาะกายกอง

สล้างดาดดา

ทุเรียนมั่งคุด

ความหมายประจำคำ ลูกเงาะ

ความหมายโดยบริบท ข้อความที่ยกมาเป็นบทบรรยายธรรมชาติ กล่าวถึงผลไม้ที่ตัวละครได้พบเห็นว่ามีอยู่มากมาย เช่น ฝรั่งเงาะ (เงาะ) พุเรียน มังคุด ละมุด เป็นต้น

การแปรของคำศัพท์ ภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่เรียกผลไม้ชนิดนี้ว่า เงาะ ส่วนรูปแปร ฝรั่งเงาะ เป็นคำเรียกเฉพาะถิ่น เช่น สุราษฎร์ธานี ส่วนการแปรของเสียงพยัญชนะต้น ง ในภาษาไทยถิ่นใต้หลายถิ่นไม่มีเสียงพยัญชนะต้น ง / ฦ / แต่ออกเสียงเป็นเสียง ฮ / ห / แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้คนภาคใต้โดยเฉพาะเยาวชนได้รับการศึกษาในโรงเรียนจึงสามารถออกเสียง ง ได้ เสียงแปร ฮ จึงปรากฏการใช้น้อยลง

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การใช้คำนี้ในการสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดความเข้าใจสับสน หรือเข้าใจผิด เพราะอาจจะเข้าใจว่า หมายถึง ฝรั่งของพวกเงาะ(ป่า) ซึ่งเป็นชนเผ่าหนึ่งในแถบภาคใต้ หรือตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีไทย จึงจำเป็นต้องอาศัยบริบทที่ชัดเจนในการสื่อสาร

1.4 คำเรียกชื่อสัตว์และคำที่เกี่ยวกับสัตว์ จะไม่ปรากฏอยู่มากนัก เนื่องจากการขมกขมไม้ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีลักษณะรวบรัด ดังตัวอย่างคำว่า **คางคูด** จากวรรณกรรมเรื่อง โคนุด เล่ม 4 หน้า 22

ข้อความ

รูปร่างเหมือน**คางคูด**
ประหมาดนินทาทำว

ยักษ์ดุเดือดสำห้าว

เอาไปคราวกับลูกตัว

ความหมายประจำคำ เป็นชื่อสัตว์จำพวกเสือ เสือไฟ มีขนาดเล็กราวสุนัข สีดำ และสีน้ำตาล

ความหมายโดยบริบท จากข้อความที่ยกมาเป็นการพูดตำหนิเชิงเปรียบเทียบ ว่าตัวละครที่ถูกตำหนินั้นมีรูปร่างเหมือนคางคูด (สัตว์จำพวกเสือ) มีความหมายในทำนองว่าไม่น่าดู น่ารังเกียจ

การแปรของคำศัพท์ คำว่า คางคูด เขียนได้อีกรูปหนึ่งเป็น ค้างคูด [10] ซึ่งอาจจะแสดงถึงการแปรในการออกเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันของคำว่า คาง และ ค้าง

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม คำว่า คางคูด แม้จะเป็นชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง แต่ด้วยลักษณะที่ดูร้ายตามสัญชาตญาณของสัตว์ตระกูลเสือทำให้มีใบหน้าที่น่ากลัว ไม่ชวนมอง ผู้ใหญ่มักขู่เด็กดื้อให้กลัวว่าจะโดนคางคูดจับไปกิน และได้กลายเป็นจุดเด่นที่คนในท้องถิ่นภาคใต้นำมาเปรียบเทียบกับลักษณะของคนที่น่าดู คนที่หน้าตาไม่ยิ้มแย้ม หรือถูกนำมาล้อเลียนในเชิงนำขัน น่ารังเกียจ ใช้เป็นสำนวนเชิงล้อเลียน เช่น หน้าบูดเหมือนคางคูด หรือ หน้าเหมือนคางคูดพลัดควน (คางคูดตกจากเนินเขา)

หรือคำว่า **ตินจก** จากวรรณกรรมเรื่อง โคนุด เล่ม 2 หน้า 30

ข้อความ

แมงมุมต็อก อีกทั้ง**ตินจก** รองทักชายฝา
นกแสกตัวใหญ่ บินไปบุรกรภา ตกใจผัว
ที่บินเตี้ยทอง

ความหมายประจำคำ จิ้งจก

ความหมายโดยบริบท ข้อความที่ยกมากล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อ คือ แมงมุมต็อก ตินจก (จิ้งจก) รองทัก และนกแสกบิน ทำให้ต้องตกใจ

การแปรของคำศัพท์ คำว่า ตินจก เป็นคำเรียก จิ้งจกในภาษาไทยถิ่นสงขลา [10] ส่วนรูปแปรที่ใช้

ในท้องถิ่นอื่น ๆ คือ คำว่า จังจก และ จินจก

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อประการหนึ่งของคนในสังคมภาคใต้ที่มีมาช้านานเกี่ยวกับลางบอกเหตุ คือ แมงมุมตอก จิ้งจกร้องทัก และนกแสกร้องหรือบินใกล้บ้านเรือน เป็นลางบอกเหตุว่าคนในบ้านเรือนนั้นจะมีการตายเกิดขึ้น ซึ่งจะสามารถยับยั้งการกระทำบางประการ หรือถ้าจำเป็นต้องกระทำก็จะได้รับความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น

1.5 คำนามธรรม ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีทั้งที่เป็นคำแสดงคุณลักษณะและคำที่มาจากกริยาอาการ ดังตัวอย่างคำว่า **คุณคิน** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 4 หน้า 112

ข้อความ จะวาไหละเอียด ฉันทิซี้เกียด นังเพียรเพียรราน
ทั้งสมุด**คุณคิน** ไหมสินินิหาร เส็จกิจจิตอาณ พุพานกราบลา

ความหมายประจำคำ ไกล่หมด เกือบหมด จวนตัว กระชั้น

ความหมายโดยบริบท กล่าวความรู้สึกของผู้เขียนในทำนองว่าถ้าจะเขียนต่อให้เนื้อเรื่องละเอียดกว่านี้ก็รู้สึกขี้เกียจที่จะทำเช่นนั้น อีกทั้งสมุดก็**คุณคิน** (ไกล่หมด เกือบหมด) แล้ว ถ้าเขียนละเอียดก็จะไม่เพียงพอจึงต้องรวบรัด

การแปรของคำศัพท์ คำนี้เขียนเป็น **คุณคิน** หรือ **ขุนชิน** [10] ในความหมายเดียวกัน

หรือคำว่า **เทียม** จากวรรณกรรมเรื่อง จำปาสีตัน หน้า 45

ข้อความ สมเด็จพระราชา รักษางข้างเดียว
แต่ก่อนพระทอง ทำมาสู่ห้อง
น้องบ้างทรมานเปลี่ยว **เทียม**ได้นางมา
ราชาไม่เหลียว

ความหมายประจำคำ ตั้งแต่ นับแต่

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงท้าวหนทราขเมื่อได้นางสุวรรณธิดามาเป็นสนมก็หลงใหลนางจนลืมนางจันทร์อัศคิมเหลื ทำให้นางเกิดอิจฉาริษยาเพราะ**เทียม** (ตั้งแต่ นับแต่) ได้นางสุวรรณธิดามาท้าวหนทราขก็ไม่เหลียวแลนางจันทร์อัศคิเลย

การแปรของคำศัพท์ ไม่มีการแปร คำนี้หากนำไปใช้คู่กับคำว่า อยู่ ซึ่งภาษาไทยถิ่นใต้ออกเสียง โหย หรือหฺยู เป็น เทียมโหย หรือเทียมหฺยู หมายความว่า ปัจจุบัน มีความหมายเหมือนกับคำว่า ในโหย หรือในหฺยู

1.6 คำเรียกเครือญาติและคำนำหน้าบุคคล คำเรียกเครือญาติที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เช่น น้า พี่ น้อง จะใช้ได้ทั้งในลักษณะเป็นคำนามบอกความเกี่ยวพันทางสายโลหิต และเป็นคำนำหน้าชื่อ ดังตัวอย่างคำว่า **บาว** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 1 หน้า 39

ข้อความ นวนนางกนิณรี ไตฟังวาที พระลือนุชชา
วาเจา**บาว**น้อย ชัดช้อยนักหนา พุดกระแสะแกชา
วาตางพียา

ความหมายประจำคำ เด็ก(ชาย) ผู้ชาย

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงนางกนิรว่าเมื่อได้ฟังโศบุตรพูดแล้วจึงได้ตอบกลับไ้ว่า โศบุตรนั้นเป็น **บาว** (เด็ก ผู้ชาย) น้อยดุชดช้อยนักหนา คำว่า **บาว** ใช้กันแพร่หลายในสังคมปักษ์ใต้ การจะทราบความหมายของคำดังกล่าว จะหมายถึง เด็กผู้ชาย หรือผู้ชายหนุ่ม จำเป็นต้องอาศัยข้อความหรือคำอื่นประกอบ

นอกจากนั้นบางครั้งคำนี้ยังใช้เรียกเป็นคำนำหน้าชื่อได้ด้วย เช่น บาวไข่ บาวตุ๊ด เป็นต้น

การแปรของคำศัพท์ คำว่า บาว เขียนได้อีกรูปหนึ่งเป็น บ่าว ซึ่งตรงกับคำว่า บ่าว ในภาษาไทยมาตรฐาน ที่หมายถึง คนรับใช้ จำพวกบ่าวไพร่ หรืออาจจะมีความหมายในทำนองว่าเป็นผู้ชาย คือคำที่ใช้ว่า เจ้าบ่าว ดังนั้น จึงต้องอาศัยบริบทที่ชัดเจนในการสื่อความ

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การใช้คำว่า บาว หรือ บ่าว ในการสื่อสารของคนในสังคมท้องถิ่นภาคใต้ นั้น มีน้ำเสียงที่แสดงความเอ็นดู ความรัก ความเมตตาเจือปนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีใช้เป็นคำเรียกชื่อเฉพาะ จะบ่งบอกความรู้สึกดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งจะนิยมใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน

หรือคำว่า สอหล่อ จากวรรณกรรมเรื่อง โคบุตร เล่ม 3 หน้า 86

ข้อความ ระบุแบบพูดแบบคำยี้ ว่าน้องชายหายกลางป่า
หรือแกลงแดงให้มา เป็น**สอหล่อ**พอลั้งควม

ความหมายประจำคำ สายลับ หน้าม้า แม่สื่อ

ความหมายโดยปริบท ตัวละครที่กล่าวตามบทนั้น ได้แสดงท่าทีให้รู้ว่าไม่มีความมั่นใจในคำพูด
ของตัวละครอีกตัวหนึ่ง ทำนองว่าอาจจะเป็นสอหล่อ (สายลับ หน้าม้า) มาล่อลวงเอาความลับบางประการ

การแปรของคำศัพท์ คำว่า สอหล่อ เขียนอีกอย่างหนึ่งว่า สอหลอ [10] อาจจะเป็นการแปรของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น คำนี้ค่อนข้างเก่า ในปัจจุบันอาจจะมีคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมท้องถิ่นปักษ์ใต้ไม่เคยได้ยิน หรือไม่เข้าใจความหมาย

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม คำว่า สอหล่อ เป็นคำที่มีความหมายเชิงตำหนิ อาจจะครอบคลุมความหมายไปถึงการเป็นคนติสองหน้า คบไม่ได้ ไม่น่าวางใจ หรือตรงกับสำนวนที่ว่า นกสองหัวปลาสองน้ำ แสดงให้เห็นค่านิยมของคนภาคใต้ที่ไม่ยอมรับบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว บางท้องถิ่นอาจตั้งบรรทัดฐานทางสังคมไว้เพื่อจัดการกับคนที่มีพฤติกรรมสอหล่อ เช่น ไม่คบค้าสมาคม หรืออาจพัฒนาเป็นจารีตประจําถิ่น เช่น ตายไปเป็นเปรต ได้รับความทุกข์ในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากคนใต้นิยมคนใจนักเลง พูดจาตรง ๆ และมีความจริงใจ

1.7 คำเรียกอหาร ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้พื้นที่ใช้คำตรงกับภาษาไทยมาตรฐาน และคำที่ใช้เฉพาะถิ่น ดังตัวอย่างคำว่า **พอง** จากวรรณกรรมเรื่อง พระมลัยฉบับวัดจินตาวาส หน้า 94

ข้อความ ให้จึงหัน อันขาวสด ทั้งข้าวโกชน ขาวคร้มครัน
ให้ผ้าตี มีพรรณเลิศ ขาวประเสริฐ ดังสีพอง

ความหมายประจำคำ ข้าวพอง ขนพองของชาวปักกิ่งได้ซึ่งนิยมทำกันในเดือนสิบ

ความหมายโดยปริบท กล่าวถึงการถวายเป็นของที่บริสุทธิ์แก่ผู้ที่เคารพนับถือ เช่น ถวายผ้าเนื้อดีดั่งสีพอง (ข้าวพอง ขนพอง) คือ มีสีขาวสะอาด

การแปรของคำศัพท์ มีการใช้คำนี้คู่กับคำว่า ข้าว หรือขนมหรือหนม เป็น ข้าวพอง ขนมพอง หรือหนมพอง พองเป็นหนึ่งในขนมหลักที่ใช้ประกอบพิธีกรรมไหว้บรรพบุรุษในประเพณีสารทเดือนสิบของชาวล้านนา จึงมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลายและไม่ได้มีการใช้รูปแปรที่แตกต่างออกไป นอกจากนี้คำนี้มีความพ้องรูปและเสียงกับคำภาษาไทยมาตรฐาน คือ พอง ในบางบริบทจะพ้องความหมายด้วย กล่าวคือ คนภาคใต้ใช้คำนี้เหมือนกับภาษามาตรฐาน ในขณะที่วงนั้นก็ใช้เป็นภาษาไทยถิ่นภาคใต้ด้วย

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ขนบพองหรือข้าวพองนี้ นิยมทำกันในเทศกาลทำบุญ

วันสารทเดือนสิบของทุกปี ซึ่งจะทำร่วมกันกับขนมอย่างอื่น เช่น ขนมลา ขนมเทียน ขนมเบ้า เป็นต้น โดยมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการทำบุญ เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ เรื่องบาปบุญคุณโทษ ตลอดจนความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของคนภาคใต้

หรือคำว่า **หนาง** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 2 หน้า 90

ข้อความ วังไปในคร้วเลา ทำกับเขามิต่าง ๆ

ไขปลาไขเป็ฉาง เนื้อหมูหนางกวางไสเค็ม

ความหมายประจำคำ เป็นอาหารประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการถนอมอาหาร โดยใช้เนื้อเครื่องในและหนังสัตว์ เช่น หมู วัว เป็นต้น นำมาหมักกับหยวกกล้วยหรือหน่อไม้ โดยใช้น้ำข้าวข้าวเป็นส่วนผสมหมักไว้จนเนื้อมันเปื่อยและมีรสเปรี้ยว จึงนำมาปรุงเป็นอาหารต่าง ๆ

ความหมายโดยบริบท บรรยายถึงตอนที่ตัวละครวังเข้าไปในครัวเห็นกับข้าวชนิดต่าง ๆ เช่น ไขปลาไขเป็ด เนื้อ หมูหนาง (อาหารประเภทหนึ่ง) เนื้อกวางเค็ม เป็นต้น

การแปรของคำศัพท์ ไม่มีการแปร โดยทั่วไปมักนิยมใช้คำนี้คู่กับชื่อสัตว์ที่นำมาใช้ทำหนาง เช่น หนางหมู หนางวัว เป็นต้น

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม หนางเกิดจากวิธีการถนอมอาหารซึ่งเหลือจากการใช้ประโยชน์แต่ละครั้ง เช่น มิงงานแล้วฆ่าสัตว์เป็นอาหาร เมื่อรับประทานไม่หมดก็ทำเป็นหนางไว้ หรืออาจจะเป็นการแปรรูปอาหารโดยมีเจตนาที่จะทำหนางโดยตรง ซึ่งหนางนี้จะมีกลิ่นและรสค่อนข้างแรง เข้มข้นหรือจัดจ้านทั้งก่อนและหลังปรุงเป็นอาหารคาวแบบต่าง ๆ แล้ว ซึ่งสะท้อนรสนิยมด้านรสชาติอาหารของคนภาคใต้ได้อย่างชัดเจน

2. คำกริยา

คำกริยา แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) คำแสดงกิริยา 2) คำแสดงอาการ

2.1 คำแสดงกิริยา หมายถึง คำบอกการกระทำของคน สัตว์ อมนุษย์ เป็นต้น ดังตัวอย่างคำว่า **เจบพุ่งซี** จากวรรณกรรมเรื่อง สีหนนุไชย หน้า 5

ข้อความ กูใหม่ไปไหนยลั๊กที แดเจบพุ่งซี
 กูนึกใจโยใหม่ไปโย

ความหมายประจำคำ ปวดอุจจาระ

ความหมายโดยบริบท เป็นคำชี้แจงว่า ตนเองไม่ได้ไปไหน ขนาดเจบพุ่งซี (ปวดอุจจาระ) ก็ยังไม่ยอมไป

การแปรของคำศัพท์ คำว่า เจ็บ ใช้ครอบคลุมความหมายว่า ปวด ในภาษาไทยถิ่นใต้ และในบางท้องถิ่นมีการแปรของเสียงสระในคำว่า เจ็บ [cep] เป็น แจ็บ [cɛp] หากวิเคราะห์จากรูปเขียน เจบ คำนี้จะเป็นสระเสียงยาว [e:] จึงมีการแปรที่แตกต่างจากการออกเสียงภาษาไทยถิ่นใต้ในปัจจุบันที่ออกเสียงเป็นสระเสียงสั้น เอะ [e] หรือ อะ [ɛ] พบรูปแปรของการเขียนคำว่า เจบพุ่งซี เป็น เจบพุ่งซี่ หรือเจ็บพุ่งซี่ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ เขียนว่า เจ็บพุ่งซี่) และในการสื่อสารกับคนที่สนิทสนมกัน มักตัดคำว่า พุง ออกแล้วพูดให้สั้นลงเป็น เจ็บซี่ ส่วน ปวดปัสสาวะ ก็ใช้คำลักษณะเดียวกันคือ เจ็บพุ่งเยียว หรือ เจ็บเยียว

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ในสังคมที่มีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม การปัสสาวะหรืออุจจาระถือว่าเป็นอาการตามธรรมชาติ สามารถบอกกล่าวตรง ๆ กับคนที่สนิทสนมกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องอ้อมค้อม

หรือใช้คำให้มีความหมายโดยนัย

หรือคำว่า **ทำบาว** จากวรรณกรรมเรื่อง โศกุด เล่ม 2 หน้า 28

ข้อความ สาวไซจิงวามา ทานขั้วต่าย**ทำบาว**
 ฟันหักเกษาขาว พุดเปนบาวสิบหาปี

ความหมายประจำคำ ทำให้ดูหนุ่ม ทำให้หล่อ

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงข้ารับใช้ของนางอำพันต่อว่าขั้วต่ายที่ไปหาเพื่อให้ทำเสน่ห์ แต่ถูกเกี่ยวพาราสี ว่าขั้วต่ายอย่า**ทำบาว** (ทำให้ดูหนุ่ม ทำให้หล่อ) เพราะฟันหักและผมหงอกหมดแล้ว

การแปรของคำศัพท์ คำว่า **ทำบาว** มีรูปแบบที่เขียนอีกแบบว่า **ทำบ่าว** ทั้งนี้เป็นไปตามการออกเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละ ในบางบริบทจะมีลักษณะเป็นสำนวน เช่น มึงหัยบ้อ**ทำบาว**มากไปแล้ว เป็นต้น **ทำบาว** ในที่นี้มีความหมายทำนอง ไม่เจียมตัว ไม่ยอมรับว่าแก่

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การทำให้หล่อหรือ**ทำบาว** เมื่อยามที่จะต้องปรากฏตัวต่อหน้าผู้หญิงที่ตนรัก เป็นการแสดงออกถึงการให้เกียรติ มีความกระตือรือร้นที่จะพบปะ ช่วยสร้างความประทับใจนับเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของท้องถิ่น

2.2 คำแสดงอาการ หมายถึง คำที่กล่าวถึงการแสดงออกซึ่งความรู้สึก โดยที่ความรู้สึกนั้นอาจปรากฏเป็นกิริยาได้หลายลักษณะ เช่น ประหม่า อาจแสดงออกโดยการพูดอ้อมอ้อม พูดผิด ๆ ถูก ๆ หรือเคลื่อนไหวด้วยความไม่มั่นใจ เป็นต้น ดังตัวอย่างคำว่า **ชั้นซีย** จากวรรณกรรมเรื่อง พญาหงส์ หน้า 48

ข้อความ ถึงวัน**ชั้นซีย** ขวันแมป็กสีย เกี้ยวแก้วจำปา
 เห็นมาไรย ๆ ดีใจนั๊กหน้า หงทองแมอา แมถามความหลัง

ความหมายประจำคำ ตกลง สัญญากัน

ความหมายโดยบริบท ข้อความที่ยกมากล่าวถึงวันที่ตัวละครได้**ชั้นซีย** (ตกลง สัญญากัน) ว่าจะมาหา ก็ได้มาตามที่ได้ตกลงหรือสัญญากันไว้

การแปรของคำศัพท์ คำว่า **ชั้นซีย** สามารถเขียนอีกแบบเป็น **ชั้นซี** [10] เด็กสาวได้หลายคน อาจจะไม่รู้จักคำนี้ แต่ใช้คำว่า สัญญา ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานแทน ดังจะสังเกตได้จากผลการวิจัยด้านการแปรคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในหลายพื้นที่ไม่ปรากฏการใช้คำนี้ ความหมายของคำว่า **ชั้นซีย** จะมีลักษณะเป็นข้อตกลงหรือสัญญากัน แบบง่าย ๆ วิธีการที่ใช้ไม่เคร่งครัดนัก มักจะเป็นการตกลงหรือสัญญากันด้วยวาจาทำนองสัญญาถูกผู้ชาย แต่ผู้ที่ซึ้งซึ้งมักเคร่งครัดในการรักษาข้อตกลงหรือสัญญา

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการ**ชั้นซีย** บ่งบอกความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจต่อกัน โดยมีศักดิ์ศรีเป็นเครื่องรองรับ เป็นการสะท้อนความเป็นสังคมนักละของชนปักษ์ใต้ ที่มุ่งวัดจิตใจ ความจริงใจหรือความซื่อสัตย์ต่อกันด้วยคำพูดเท่านั้น

หรือคำว่า **บัดศรี** จากวรรณกรรมเรื่อง โศกุด เล่ม 1 หน้า 79

ข้อความ ฝ่ายนางอำพัน กามากระสัน ปวนปันทัดหยี
 แดปากหากวา ดู**นาบัดศรี** ตัวของนางนี่
 ช่วยโถมหรือ

ความหมายประจำคำ อาย ละอาย อับอาย

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงนางอำพันซึ่งมีความคิดถึงโศกุดอย่างมาก แต่ไม่อาจจะแสดงออกมาได้

เพราะบัดศรี (อาย) ที่นางนั้นเป็นเพียงผู้ที่เขาช่วยเหลือมา

การแปรของคำศัพท์ คำว่า บัดศรี สามารถเขียนเป็นอีกรูปหนึ่งคือ บัดสี [10] แต่ใช้ในความหมายเดียวกัน

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม สถานะของผู้หญิงในสังคมนั้น มักจะถูกกำหนดให้ต้องมีความ潔มเนื้อ潔มตัว รมั้ดระวัง โดยเฉพาะในเรื่องชู้สาวหรือเรื่องทางเพศ ดังนั้นเมื่อมีเหตุให้ต้องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวจึงต้องเก็บไว้ข้างใน หรือแสดงออกมาด้วยความระมั้ดระวัง ในสังคมท้องถิ่นภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน ยังมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าวอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในชนบท

3. คำขยาย

คำขยาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คำขยายกริยา คำขยายนาม และคำค่า

3.1 คำขยายกริยา ตัวอย่างคำขยายกริยาที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ คำว่า แค จากวรรณกรรมเรื่อง สีนนั้ชโย หน้า 7

ข้อความ หินกับเหล็กไฟเอย อยู่แคกันไประย คนใหม่ักดี กะทำกรรเอย
ออกไปที่ ดยฉานนี้ ต่ภายเลณมา

ความหมายประจำคำ ไกล่ เกือบ

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงตอนที่สมภารใช้ให้สินนั้ชโยนำผ้าไตรไปกับพระตามที่ได้รับนิมนต์ แต่สินนั้ชโยขี้เกียจ จึงแกล้งเผาผ้าไตรเสียกลางทาง โดยอ้างว่าหินกับเหล็กไฟอยู่แค (ไกล่) กันก็ทำให้เกิดไฟขึ้นมาเอง

การแปรของคำศัพท์ คำว่า แค สามารถเขียนเป็นอีกรูปหนึ่งคือ แค [10] อาจจะมีการแปรของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น คำว่า แค ภาษาใต้ใช้ในความหมายว่า ไกล่ แต่ในภาษาไทยมาตรฐานใช้ในความหมายว่า เพียง เท่า [11] อย่างไรก็ตาม ส่วนวนในภาษาไทยมาตรฐานที่ว่า “อยู่แคนี้เอง” ก็ยังมีร่องรอยถึงความสัมพันธ์ของคำว่า แค กับคำว่า ไกล่ ให้เห็นอยู่

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ความเปรียบนี้ มีที่มาจากสภาพของคนไทยภาคใต้ในอดีตที่ใช้หินกับเหล็กไฟเป็นเครื่องมือในการจุดไฟ ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อน คนไทยเห็นว่าสภาพของความร้อนจะก่อให้เกิดความไม่สบายกาย จึงมีนัยเปรียบความร้อนเป็นความทุกข์ใจ ข้อความเปรียบเทียบว่า หินกับเหล็กไฟอยู่ไกล่กันแล้วกระทำกันเองให้เกิดความร้อนขึ้น สะท้อนทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม หรือคำว่า โฉ จากวรรณกรรมเรื่อง สีนนั้ชโย หน้า 76

ข้อความ หัวเปนลูกกะโท ร่องราวมีโฉ ใครรูสิงโดย รูแลวยาเนง
เรวหามาไวย บางวาตอไซ เขาไสยชีควาย

ความหมายประจำคำ เสียงดัง เรื่องราวใหญ่โต

ความหมายโดยบริบท ข้อความที่ยกมากล่าวถึงตัวละครที่ถูกตัวต่อตอยบนศรีระจนบูตขึ้นมาเหมือนลูกกะโท ร่องมีโฉ (เสียงดัง เรื่องราวใหญ่โต) ด้วยความเจ็บปวด ต้องรักษาทางแก้ด้วยการนำชีควายมาใส่บริเวณที่ถูกตอย

การแปรของคำศัพท์ ไม่มี

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม โฉ ในภาษาใต้ เทียบได้กับความว่า โฉ ในภาษาไทยมาตรฐาน แต่ภาษาไทยมาตรฐานไม่ใช้ในลักษณะคำเดียว จะใช้ใช้ลักษณะคำซ้อนว่า ฉาวโฉ่ และกำหนดความหมายในเชิงอุปมาว่าเป็นการรำลือกันทั่วไปในลักษณะไม่ดี ส่วนในภาษาใต้จะใช้คำนี้ทั้งในความหมายตรงว่าเสียงดัง และความหมาย

เชิงอุปมาว่า เรื่องราวใหญ่โต โดยมักใช้ในทางลบ

3.2 คำขยายนาม ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นศัพท์เดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน แต่ก็มีหลายคำที่ใช้คำศัพท์ต่างรูปกัน ดังตัวอย่างคำว่า **ซีร้าย** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 1 หน้า 61

ข้อความ	ท่านจะว่ากูบ้าใบ	นก ซีร้าย ขาดเซาตง
	เพราะคิดจิตทง	นึกว่าองใหม่โกรธา

ความหมายประจำคำ เกเร อันธพาล

ความหมายโดยบริบท

กล่าวถึงตอนที่นางอำพันพูดโต้ตอบกับนกขุนทองทำนองตัดพ้อกันไปมา นกขุนทองจึงแก้งลองใจว่า ถูกด่าว่าเป็นนกซีร้าย (เกเร อันธพาล) ขาดิขาวป่าดงไม่เจียมตัว เป็นเพราะคิด ไปเอง คิดว่านางจะไม่โกรธ

การแปรของคำศัพท์ คำว่า ซีร้าย สามารถเขียนเป็นอีกรูปหนึ่งคือ ซีร้าย อาจจะมีการแปรของเสียงวรรณยุกต์ในบางท้องถิ่นแตกต่างกัน

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม พฤติกรรมเกเร หรือ ซีร้าย เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมภาคใต้

หรือคำว่า **พุก** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 4 หน้า 64

ข้อความ	ทิดาคะนานก	ฝูงวีหกรองขันขาน
	ฟังเหล่านแสนสำราน	เขาขันทาปลายไม้ พุก

ความหมายประจำคำ ผุ

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงนกหลายชนิดร้องขับขานฟังดูแล้วแสนสำราญ และได้ยินเสียงนกเขาขันอยู่ที่ปลายไม้พุก (ผุ)

การแปรของคำศัพท์ ไม่มี

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม บทนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ภาพความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมในภาคใต้ที่เป็นแหล่งอาศัยของนกหลากหลายชนิด และนกเขาถือเป็นนกพื้นเมืองของทางใต้ที่สามารถพบได้ทั่วไป

3.3 คำด่า ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ส่วนใหญ่จะตรงกับภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนคำด่าที่เป็นภาษาถิ่นมีอยู่เป็นส่วนน้อย ดังตัวอย่างคำว่า **ฉากหัว** จากวรรณกรรมเรื่อง โศบุตร เล่ม 4 หน้า 88

ข้อความ	อ้ออิงทรีงแหร่ ลูกรองหาแม่ หลานรองเรียกยาย
	เมียรองเรียกผัว ภาตวันินตาย ฉากหัว ทำไต่ ไหมถากูกัน

ความหมายประจำคำ คำด่าอย่างรุนแรง

ความหมายโดยบริบท กล่าวถึงยักษ์ซึ่งจะเข้าไปเผ่าโคบุตรในเมือง เมื่อเหาะลงไปผู้คนเห็นเข้าก็ตกใจวิ่งหนีกันจนวาย จนทั้งลูกทั้งเมียหนีเอาตัวรอดผู้ที่ถูกทิ้งก็ด่าทอว่าฉากหัว (คำด่าอย่างรุนแรง) ช่างทำได้ ไม่รอคอยกันบ้างเลย

การแปรของคำศัพท์ ไม่มี

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม คำว่า ฉากหัว เป็นคำด่าที่รุนแรงของคนภาคใต้ เนื่องจากได้นำเอาอวัยวะส่วนที่สูงสุดของร่างกายมาเป็นคำด่า รวมทั้งคำนี้น่าจะมาจากลักษณะบางประการของวิถีชีวิตคน นั่นคือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ก่อนจะมีการปลูกข้าว จะต้องมีการไถนา

ตกแต่งผืนนาให้ดูเรียบร้อย และขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญก็คือ การแต่งคันนา ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า การฉากหัวนา โดยใช้จอบเป็นเครื่องมือ เป็นการเอาส่วนที่ไม่ต้องการออกไปจากคันนา ทำให้คันนาดูเรียบร้อย สวยงาม แต่คำคำที่คล้ายกันอีกคำหนึ่งคือ “ตัดหัว” เป็นการแข่งให้ลูกประหารชีวิต คำนี้ใช้ได้ทั้งในลักษณะคำนาม ดังบริบทนี้ หรือใช้ในลักษณะคำขยาย เช่น ไ้ลูกฉากหัว ก็ได้

อภิปรายผล

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งวรรณกรรมที่มีเนื้อเรื่องตรงกับวรรณกรรมท้องถิ่นที่แพร่หลายในภาคอื่น ได้แก่ เรื่อง โศบุตร จำปาสดัน นิทานปักษา (นกกระจาบ) พระมาลัย พระรถนิราศ เวดสันดร สีทนต์ไชย และวรรณกรรมท้องถิ่นที่แพร่หลายอยู่ในภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่เรื่อง นางโกควดี พญาหงส์ พระพุทธโฆษาจารย์ สุวรรณสาม กวีภาคใต้ได้สร้างสรรค์วรรณกรรมที่มีรสทางวรรณคดีได้ครบทุกรส เนื่องจากวรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ จึงมีการใช้ศัพท์ในลักษณะราชาศัพท์มากกว่าศัพท์ท้องถิ่น แต่คำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เหล่านี้ก็มีลักษณะที่น่าสนใจ เพราะสามารถวิเคราะห์ถึงความหมายประจำคำ ความหมายโดยบริบทของคำ การแปรของคำศัพท์ และภาพสะท้อนทางสังคมวัฒนธรรมจากคำภาษาไทยถิ่นใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ได้ตามจุดมุ่งหมาย สำหรับจำนวนคำศัพท์นั้น ผู้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นโดยทั่วไปเข้าใจว่าในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้อยู่เป็นจำนวนมาก เพราะมีคำศัพท์ที่ไม่เคยชินอยู่เป็นอันมาก แต่แท้จริงแล้วจำนวนคำศัพท์เหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้อักษรวิธีที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน แต่ตัวศัพท์จะสอดคล้องกับภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมศาสนา และวรรณกรรมจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยทั่วไป ลักษณะน่าสนใจที่พบมากกลับเป็นการนำศัพท์บาลีสันสกฤตมาใช้ในรูปที่แตกต่างจากภาคอื่น เช่น นครัง มีความหมายเท่ากับ นคร นครา อุทกัง มีความหมายเท่ากับ อุทก (น้ำ) หัตถัง มีความหมายเท่ากับ หัตถ์ เป็นต้น ประกอบกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้จะมีลักษณะดำเนินเรื่องที่รวบรัดฉับไว ไม่นิยมการพรรณนารายละเอียด ทำให้ชื่อพืช สัตว์ ที่ควรปรากฏอยู่ในตอนชมป่าปรากฏเป็นภาษาถิ่นอยู่ไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) ควรมีการเสนอคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้พร้อมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย ประจำคำ ความหมายโดยบริบทของคำ การแปรของคำศัพท์ และภาพสะท้อนทางสังคมวัฒนธรรม แบบออนไลน์ เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษา 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พิพิธภัณฑ์ มหาวิทยาลัยในภาคใต้ ควรมีการเสนอสารความรู้ด้านต่าง ๆ ของวรรณกรรมท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม เนื่องจากมีข้อมูลและการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงศักยภาพที่จะเป็นแหล่งความรู้ด้านวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป 1) ควรมีการวิจัยชื่อพืชที่เป็นภาษาถิ่นใต้จากวรรณกรรมท้องถิ่นทุกประเภท เช่น ตำรายา เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ด้านวิชาการทั้งสาขาพฤกษศาสตร์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง 2) ควรมีการวิจัยสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรม เช่น การใช้ชีควายเพื่อแก้พิษตัวต่ออยู่ในเรื่องศรีธนญชัย การทำราวไม้ขนานกับทางสัญจรสำหรับให้คนตาบอดได้เกาะเพื่อเดินทางในเรื่องสุวรรณสาม รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ทุกประเภท เพื่อเป็นแนวทางให้นำมาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่า พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า การท่องเที่ยว เป็นต้น

References

- [1] Pongphaibun, S. (1981). *Literary criticism*. Mongkonkarn Printing. (2524).
- [2] Chamnirokasan, D. (1991). Word and meaning. *Journal of Thai Language and Literature*, 8(1), 17-24.
- [3] Pisetsakolkij, S., & Nimmanahaeminda, P. (1983). *Dialect*. Ramkamhaeng University Press.
- [4] Boonthip, A. (1992). *Southern dialect*. Srinakharinwirot University.
- [5] Korpattasirikul, J., Darachot, A., and Ruangitchoo, W. (2022). *A lexical study of southern Thai dialects in Binguamattong, Southern regional literature*. <http://www2.huso.tsu.ac.th/NCOM/husoicon2021/fullPDF/202114214319-434.pdf>
- [6] Prasithrathsint, A. (2013). *Sociolinguistics* (5th Ed.). Chulalongkorn University Press.
- [7] Wanithanachakorn, R., & Prasithrathsint, A. (2015). An ethnosemantic study of terms representing anger in southern Thai Dialect. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus*, 7(2), 116-131.
- [8] Kaewuthai, A. (2019). Connectors in southern Thai dialect: A historical study. *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*, 41(1), 1-22.
- [9] Khanittanan, W. (1990). *Language and linguistics*. Thammasat University Press.
- [10] Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Southern Region Development of Collaboration Foundation and Institute for Southern Thai Studies. (2008). *Southern dialect dictionary B.E. 2550*. My Media Company Limited.
- [11] Royal Institute. *Royal institute dictionary B.E.2554*. <https://dictionary.orst.go.th/>

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการวัฒนธรรม
สร้างสรรค์สำหรับศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู¹

Establish a Participatory Learning Center for
Creative Cultural Management of Ceramics in
Chenlu Ancient Town¹

Feng Xin² เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง^{2*} และภูวษา เรืองชีวิน²
Feng Xin², Kriangsak Khiaomang^{2*}, and Puvasa Ruangchewin²

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเครื่องเคลือบนครโบราณเฉินหลู: เพื่อการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์สู่การเป็นเมืองแห่งศิลปะเครื่องเคลือบโบราณ” สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131

¹ This research article is part of a doctoral dissertation entitled “Chenlu Ancient town Cultural Landscape for Creative Cultural Management to “City of Ancient Porcelain Art”” submitted to the Arts and Culture Administration, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

² Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Chonburi, 20131, Thailand

*Corresponding author E-mail: kriangsakk@go.buu.ac.th

(Received: August 24, 2023; Revised: January 29, 2024; Accepted: February 1, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มี “ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู” เป็นแนวคิดหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าของวัฒนธรรมเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลู จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสร้างโครงการจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในนครโบราณแห่งนี้ โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าและสำรวจข้อมูลในนครโบราณเฉินหลู มณฑลส่านซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านวิธีวิจัยทางเอกสารอ้างอิง วิธีวิจัยภาคสนาม รวมถึงวิธีวิจัยแบบสหวิทยาการ และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้ผ่านการศึกษาวิจัยเทคนิคงานศิลป์และผลงานเครื่องเคลือบที่ยังมีอยู่ในนครโบราณเฉินหลูในปัจจุบันผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าภูมิทัศน์และวัฒนธรรมเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีทั้งคุณค่าทางศิลปะและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การสร้างการจัดการในรูปแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งแบ่งการจัดการพื้นที่ออกเป็น 3 โซน ประกอบด้วยศูนย์ส่งเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบ ศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบและศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบจึงมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในนครโบราณเฉินหลู รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของนครโบราณแห่งนี้

คำสำคัญ: ศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นครโบราณเฉินหลู เครื่องเคลือบ การจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์

Abstract

The research is based on the concept of “Chenlu Ancient Town Ceramics”. The purposes of the study is to: (1) study and analyze the ceramics of Chenlu Ancient Town and summarize the characteristics and value of Chenlu Ancient Town ceramic culture, and (2) establish a participatory learning center so as to construct a management project to promote the development of creative culture in Chenlu Ancient Town and develop the unique tourism of Chenlu Ancient Town. The researchers conducted research in Chenlu Ancient Town, Shaanxi Province, China using such methods as literature review, on-site investigations, and interdisciplinary research. By studying the existing ceramic products and processes in the town, we thus summarized the creative cultural connotations of Chenlu Ancient Town ceramics. The results showed that the landscape and ceramic culture of Chenlu Ancient Town had economic benefits and artistic values. By analyzing the characteristics and values of the ceramic cultural landscape of Chenlu Ancient Town, a project management for a participatory learning center was constructed. The project was divided into three central areas, namely the Ceramic Experience Center, the Ceramic Exhibition Center, and the Ceramic Design Center. The aim was to protect and develop the ceramic cultural resources of Chenlu Ancient Town, promote the creative cultural development of Chenlu Ancient Town, and develop its unique tourism features.

Keywords: Participatory Learning Center, Chenlu Ancient Town, Ceramics, Creative Cultural Management

บทนำ

ศิลปะเครื่องเคลือบในแผ่นดินจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนานถึงขั้นสามารถสืบย้อนไปได้ถึงยุคหินใหม่เมื่อประมาณ 16,000 ปีก่อนคริสตกาล ศิลปะแขนงนี้จึงเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีนซึ่งแสดงให้เห็นถึงแก่นแท้ของงานฝีมือและศิลปะจีนโบราณ [1] ในปัจจุบันเครื่องเคลือบจีนยังคงเป็นงานศิลปะและของสะสมที่สำคัญในระดับโลก ซึ่งงานเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นและงานเครื่องเคลือบดล (ชิงสือ) เมืองหลงฉวนของจีนยังคงได้รับการยอมรับในระดับสูงมีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขวัญ นำพาทักษะงานฝีมือด้านเครื่องเคลือบอันล้ำเลิศและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ของจีนให้แผ่ขยายไปทั่วโลก กล่าวได้ว่าศิลปะเครื่องเคลือบเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาทางความคิดและคุณค่าทางวัฒนธรรมของชนชาวจีนเป็นความรู้มรดกทางจิตวิญญาณที่สร้างขึ้นโดยผู้คนจากทุกเชื้อชาติในแผ่นดินจีนที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งนี้มาเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน ทว่าภายใต้อิทธิพลของการพัฒนาอย่างรวดเร็วในสังคมยุคสมัยใหม่ส่งผลให้เทคนิคศิลปะเครื่องเคลือบจีนดั้งเดิมไม่อาจคงอยู่ร่วมกับสังคมในยุคนี้ได้อีกต่อไป การพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมสมัยใหม่ก่อให้เกิดความท้าทายและสร้างผลกระทบต่อเทคนิคศิลปะเครื่องเคลือบจีนดั้งเดิมประเด็นปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นทั้งในด้านประสิทธิภาพการผลิต แรงกดดันด้านต้นทุน ความต้องการด้านการบริโภคที่หลากหลาย นวัตกรรมทางเทคนิคเทคโนโลยี ตลอดจนแรงกดดันด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ประเด็นเหล่านี้ยิ่งเด่นชัดมากขึ้นเมื่ออยู่ในบริบทของสังคมสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

นครโบราณเฉินหลู (ภาพที่ 1) เป็นเมืองซึ่งตั้งอยู่ในเขตเหยาโจว เมืองฉงชุน มณฑลส่านซีของประเทศไทย เป็นเมืองโบราณขนาดเล็กที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อันยาวนานและอุดมไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของนครโบราณแห่งนี้สามารถสืบย้อนกลับไปได้ถึงในยุคสมัยราชวงศ์จิ้นจึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนครโบราณเฉินหลูนั้นมีประวัติศาตร์ยาวนานนับพันปี นครโบราณแห่งนี้มีชื่อเสียงในด้านทักษะการสร้างสรรสร้างงานเครื่องเคลือบแบบจีนดั้งเดิม ทั้งยังได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งใน 4 มหาเตาเผาโบราณที่มีชื่อเสียงของจีน องค์ความรู้ด้านศิลปะเครื่องเคลือบของที่นี่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือทั้งในประเทศจีนและต่างประเทศ

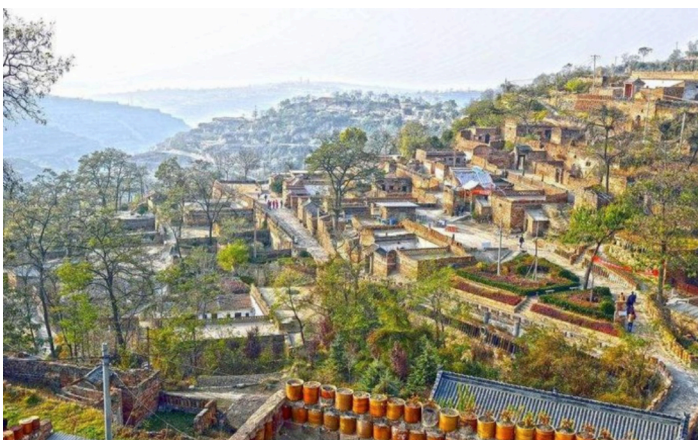


Figure 1 Exterior view of Chenlu Ancient Town

Source : Feng Xin, 2023

เครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลูเป็นงานหัตถกรรมจีนดั้งเดิมที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานซึ่งต้องประสบกับปัญหาทั่วไปของงานหัตถกรรมจีนดั้งเดิมเช่นเดียวกัน [2] เนื่องจากแม่แบบการพัฒนาของงานเครื่องเคลือบในนครโบราณแห่งนี้เป็นผลิตภัณฑ์ในยุคเกษตรกรรมจีนโบราณจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมในบริบทอุตสาหกรรมได้ ซึ่งในฐานะแหล่งผลิตเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงในประเทศจีนนครโบราณเงินหลูจึงยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในกระบวนการพัฒนาตามกาลยุคสมัย

ความท้าทายประการแรก การแข่งขันในตลาดถือเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง เนื่องจากตลาดเครื่องเคลือบมีการแข่งขันสูง ผลิตภัณฑ์จากแหล่งผลิตอื่น ๆ ต่างก็มีคุณภาพและความสามารถในการแข่งขันทางตลาดที่สูงมากระดังนั้น เพื่อรักษาความได้เปรียบด้านการแข่งขันในตลาดนครโบราณเงินหลูจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความสามารถด้านนวัตกรรมสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

ประการต่อมา ภาวะสมองไหล (Brain Drain) ที่เกิดในกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ช่วงวัยรุ่นเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สร้างความลำบากให้กับนครโบราณแห่งนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบต้องการปัจจัยด้านเทคนิคและการออกแบบที่สูงขึ้น บางครั้งคนหนุ่มสาวจึงเลือกที่จะออกจากราชธานีโบราณเพื่อหาโอกาสและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีกว่า ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลู ประกอบกับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกอบธุรกิจ รูปแบบธุรกิจดั้งเดิมของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบในนครโบราณเงินหลูจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดและความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการด้านเครื่องเคลือบควรสำรวจช่องทางการค้าและรูปแบบธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาของยุคดิจิทัลและอีคอมเมิร์ซ (E-commerce Era) นอกเหนือจากนี้ ยังมีประเด็นด้านการสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ผลิตภัณฑ์ในแง่ระดับการรับรู้ที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์ผลิตภัณฑ์ของนครโบราณเงินหลูถือว่าอยู่ในระดับน้อยมากจึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางเสริมสร้างการส่งเสริมแบรนด์ผลิตภัณฑ์ของนครโบราณเงินหลูให้เป็นที่ยอมรับ เพิ่มระดับความนิยมและชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบเพื่อดึงดูดผู้บริโภคและโอกาสทางการตลาดที่มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลู สรุปข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าและอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลู
2. เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดทำโครงการจัดการที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของนครโบราณเงินหลู

บททวนวรรณกรรม

คุณค่าของการวิจัยอยู่ที่ความสามารถในการให้มุมมองใหม่สำหรับการสังเกตการณ์สังคมและการรับข้อมูลเชิงลึกในอนาคต [3] การศึกษาค้นคว้าพลังชีวิตของวัฒนธรรมจีนและทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในเชิงลึก คาดการณ์การฟื้นตัวของงานหัตถกรรมในยุคหลังอารยธรรมอุตสาหกรรม และดำเนินการวิจัยเพื่อเผยให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าเชิงนิเวศอันหลากหลายของพื้นที่ในชนบทนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างไม่ต้องสงสัย [4] จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้น การศึกษาวิจัยสามารถทำให้เรามองเห็นความดั้งเดิมด้วยสายตาที่กว้างไกลยิ่งขึ้น และเล็งเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและศักยภาพในอนาคตของนครโบราณแห่งนี้

ชื่อเรียกนครโบราณเงินหลูเป็นชื่อที่ได้มาจาก “เตาเผาเครื่องเคลือบที่ตั้งเรียงราย” จึงกล่าวได้ว่าชื่อเมืองแห่งนี้มีต้นกำเนิดมาจากการพัฒนาศิลปะเครื่องเคลือบภายในท้องถิ่นซึ่งตกทอดจากยุคสู่ยุคในรูปแบบของชื่อเมืองไม่เพียงเท่านั้น นครโบราณเงินหลูยังเป็นฐานการผลิตเครื่องเคลือบเตาเผาเข้าโจวเพียงแห่งเดียวในประเทศจีนที่ “เปลงโไฟเซิตช่วงพันปีไม่มีมอดดับ” และตกทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งประวัติศาสตร์ด้านการเผาสร้างเครื่องเคลือบ ของนครโบราณเงินหลูนั้นสามารถสืบย้อนไปได้ถึงยุคราชวงศ์จินโบราณในสมัยราชวงศ์โจวเหนือเมื่อ 1,400 กว่าปีที่แล้ว (ปีค.ศ.557-581) และเทคนิคศิลป์ด้านการผลิตเครื่องเคลือบก็ได้รับการขยายต่อยอดตั้งแต่เข้าสู่สมัยราชวงศ์หยวนเป็นต้นมา (ปีค.ศ.1271-1368) และเฟื่องฟูถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์หมิงและชิง [5] ซึ่งจากการค้นพบทางโบราณคดีครั้งล่าสุด ทำให้ทราบว่ามีเขตพื้นที่เผาสร้างงานเครื่องเคลือบตั้งอยู่ในนครโบราณเงินหลูมากกว่า 34 แห่งตั้งแต่ในสมัยจิน หยวน หมิง และชิง จำนวนเตาเผาเครื่องเคลือบสิริรวมแล้วมีมากกว่า 40 เตา ทั้งยังมีซากปรักหักพังของโรงหัตถกรรมเครื่องเคลือบและพื้นที่หีบถลุงแหล่งมรดกวัฒนธรรมต้นแบบแห่งชาติจีนในยุคสมัยต่าง ๆ อีกมากกว่า 20 แห่ง ซึ่งภายในพื้นที่เหล่านี้มีการขุดค้นพบและเก็บรวบรวมชิ้นส่วนตัวอย่างโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมได้เป็นจำนวนมากถึง 15,000 ชิ้น (เศษชิ้นส่วน)

ประวัติศาสตร์ด้านการเผาผลิตเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลูสามารถสืบย้อนต้นกำเนิดไปถึงสมัยราชวงศ์ถัง (ปีค.ศ.618-907) และราชวงศ์ซ่ง กระทั่งเฟื่องฟูขึ้นในยุคสมัยราชวงศ์จิน (ปีค.ศ.1115-1234) หยวน หมิง (ปีค.ศ.1368-1644) และชิง (ปีค.ศ.1636-1912) จนเป็นที่รู้จักในนามมหานครโบราณแห่งศิลปะเครื่องเคลือบตะวันออก ตามบันทึก “Records of Yaozhou” ในช่วงปรีชศกเจียจิงแห่งราชวงศ์หมิง เมืองหวงเป่า ลานเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงในสมัยโบราณซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากนครเงินหลู หลังจากที่ถูกอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบถูกละทิ้ง เหล่าผู้คนในพื้นที่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบก็ได้โยกย้ายถิ่นฐานมายังนครเงินหลู สร้างเตาเผาเครื่องเคลือบและค่อย ๆ บุกรุกพัฒนาจนทำให้ศิลปะเครื่องเคลือบแพร่กระจายไปทั่วทั้งเมือง [6] เนื่องจากนครแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ เป็นเสมือนสถานที่สำหรับจัดแสดงเตาเผาผลิต รวมถึงกรรมวิธีผลิตในกระบวนการต่าง ๆ ชื่อเมืองจึงพลอยตั้งตามอัตลักษณ์ตรงส่วนนี้ไปด้วย เศรษฐกิจภายในพื้นที่เจริญรุ่งเรืองอย่างมากในยุคสมัยราชวงศ์หมิงและชิง “หลูซานแดนสิ้นคืน” (Lushan never nights) เป็นที่รู้จักในฐานะจุดชมทัศนียภาพที่งดงามเทียบได้กับจุดชมทัศนียภาพอันดับแรก ของ 8 จุดชมทิวทัศน์แห่งฉงชาน ซึ่งแดนสิ้นคืนที่ว่า เป็นชื่อที่บรรยายถึงภาพเปลวเพลิงในเตาเผาที่ลุกไหม้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การศึกษาวิจัยนครโบราณเงินหลูในฐานะแหล่งผลิตที่สำคัญของเครื่องเคลือบเตาเผาเข้าโจว นั้นถือว่ามีความน้อยมาก งานเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อันล้ำค่าของจีน นักวิชาการบางท่านได้ชี้ให้เห็นว่าในกระแสการอนุรักษ์มรดกที่จับต้องไม่ได้ที่กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน “การสืบสาน” คือแก่นแท้และจิตวิญญาณของการอนุรักษ์ ซึ่งการอนุรักษ์ไม่ใช่เพียงประเด็นทางทฤษฎีที่สำคัญเท่านั้น แต่ยังเป็นประเด็นเชิงปฏิบัติที่มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความเป็นจริง [7] การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรมสาธารณะ การตกแต่งทางสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของนครโบราณเงินหลูโดยผ่านการวิจัยภาคสนาม การลงสำรวจพื้นที่ และการวิจัยด้วยข้อมูลอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ได้อธิบายถึงมุมมองที่ว่าวัฒนธรรมเชิงวัตถุเป็นสื่อกลางที่วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสานและขยายต่อยอด

จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (วัตถุ) ต่างก็พึ่งพาและเป็นฉากทัศน์ของกันและกัน [8]

นักวิชาการบางท่านได้ดำเนินการวิจัยสถาปัตยกรรมอาคารที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในนครโบราณเฉินหลู โดยศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของนครโบราณเฉินหลู ซึ่ง “รูปแบบการใช้งานสู่ความสวยงาม” ภายใต้ภูมิปัญญาของเหล่าชาวบ้านผู้ทำงานเกี่ยวกับการผลิตเครื่องเคลือบในท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดผ่านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยของนครโบราณแห่งนี้ [9] การวิจัยศิลปะการขึ้นรูปและความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของ “กำแพงก้วนก้วน” ในนครโบราณเฉินหลู วิเคราะห์ทั้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำภูมิภาค รูปแบบเชิงสุนทรียภาพ ตลอดจนนัยแฝงทางวัฒนธรรม เพื่อนำเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งการวิจัยที่มีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของนครโบราณเฉินหลู [10]

นอกเหนือจากนี้ จากผลการค้นหาในเว็บไซต์ฐานข้อมูลงานวิจัย CNKI จึงทราบว่ามหาวิทยาลัยในระดับปริญญาเอกที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเฉินหลูเป็นจำนวน 0 ชิ้นและวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทจำนวน 12 ชิ้น โดย 8 ชิ้นเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับเฉินหลูจากมุมมองทางสถาปัตยกรรม และ 4 ชิ้นมาจากมุมมองการวางแผนอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม ปัจจุบันยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยทางเอกสาร

ผู้วิจัยรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากเอกสารวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้เป็นหลัก อาทิ เอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาศิลปะเครื่องเคลือบจีน ประวัติศาสตร์การพัฒนาศิลปะเครื่องเคลือบเตาเผาเยาโจว พงศาวดารท้องถิ่นของเมืองกงชวน มณฑลส่านซี พงศาวดารท้องถิ่นของนครโบราณเฉินหลู ตลอดจนหนังสือประวัติศาสตร์อื่น ๆ เช่น พงศาวดารท้องถิ่นเอกสารข้อมูลทางประวัติศาสตร์ หนังสือเฉพาะสาขาวิชาชีพ บทความ รวมถึงหนังสือภาพ ฯลฯ จากนั้นจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนก สรุปและจัดระเบียบให้กลายเป็นเนื้อหาหลักทางทฤษฎี หลังจากผ่านกระบวนการตรวจทานอย่างละเอียดในแต่ละประเด็นและแก้ไขซ้ำแล้วซ้ำเล่า ข้อมูลเหล่านี้ก็จะกลายเป็นข้อมูลสนับสนุนเชิงทฤษฎีที่น่าเชื่อถือและเป็นแรงขับเคลื่อนอันทรงพลังให้กับงานวิจัยครั้งนี้

การวิจัยภาคสนาม

1. การลงสำรวจพื้นที่ภาคสนาม: ขั้นแรกคือการศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยลงสำรวจภาคสนามและใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล อาทิ ภาพถ่าย สื่อบันทึก และเอกสารข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ ในการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามในเขตนครโบราณเฉินหลู โดยพื้นที่ภาคสนามประกอบด้วยโรงงานศูนย์ผลิตเครื่องเคลือบเฉินหลู โรงหัตถกรรมเครื่องเคลือบหลักทั้ง 3 แห่ง เขตโบราณสถานเตาเผาเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลู และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เตาเผาเยาโจวเป็นหลัก

2. การสำรวจข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์: ผู้วิจัยสำรวจและเก็บข้อมูลด้วยโดยใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยกลุ่มประชากรเป้าหมายการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยว: ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนช่วงอายุระหว่าง 20-50 ปี

กลุ่มที่ 2 บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ ในนครโบราณเงินหลู: เกณฑ์การคัดเลือกคือบุคคลนั้นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจการจัดการในภาคส่วนรัฐบาลท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 ผู้รับผิดชอบโรงหัตถกรรมเครื่องเคลือบตัวแทนท้องถิ่น 3 แห่ง: การสัมภาษณ์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลเชิงสถิติที่หลากหลายซึ่งเอื้อประโยชน์ให้กับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การวิจัยแบบสหวิทยาการ

งานวิจัยนี้นำเสนอโครงการจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในนครโบราณเงินหลู ผ่านการศึกษาวิจัยโดยอาศัยหลักทฤษฎีการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ทฤษฎีการจัดการวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ทฤษฎีการจัดการพื้นที่วัฒนธรรม ทฤษฎีฉากทัศน์และทฤษฎีการจัดการศูนย์การเรียนรู้เป็นหลักการอ้างอิง แล้วดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนครโบราณเงินหลูด้วยวิธีวิจัยแบบสหวิทยาการ และสุดท้ายผู้วิจัยจึงนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากกระบวนการวิจัยมาประมวลผลและนำเสนอแผนงานโครงการจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของนครโบราณเงินหลู

1) ทฤษฎีการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมคือหลักการและแนวทางปฏิบัติด้านการจัดการกระบวนการชุดหนึ่งเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการสืบสานภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภูมิทัศน์วัฒนธรรมหมายถึงพื้นที่ซึ่งก่อตัวขึ้นจากการผสมผสานระหว่างกิจกรรมของมนุษย์และกระบวนการทางธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงขอบเขตพื้นที่สังคมของมนุษย์และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับการแยกแยะ การประเมินและการอนุรักษ์คุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรม ในขณะเดียวกันยังมุ่งแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการนำมาใช้ประโยชน์และการพัฒนาภูมิทัศน์เหล่านี้อย่างยิ่งย่นเพื่อให้สามารถแน่ใจได้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะไม่สูญหายไปเนื่องด้วยการพัฒนาตามกาลยุคสมัย

2) ทฤษฎีการจัดการวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นหลักการที่มุ่งให้ความสำคัญกับการจัดการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วยศิลปะ สื่อ และการออกแบบ ฯลฯ ทฤษฎีนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงปลายปีทศวรรษที่ 1990 ภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาลและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้คำว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” เริ่มเป็นคำที่มีการใช้กันจนเป็นที่แพร่หลายในประเทศอังกฤษ [11] วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ส่วนใหญ่มีมุมมองเน้นไปที่กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดำเนินการตามความต้องการของลูกค้า กล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการกระบวนการชุดกิจกรรมแบบครบวงจรที่ครอบคลุมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสร้างเสริมเสน่ห์ดึงดูดทางวัฒนธรรม การวางแผนและการสร้างปัจจัยวัฒนธรรม การจัดการวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการปลูกฝังบ่มเพาะความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) ในทฤษฎีการจัดการศูนย์การเรียนรู้เชื่อว่าองค์กรควรเป็นเวทีสำหรับการเรียนรู้ และควรริเริ่มส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้รวมทั้งดำเนินการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทฤษฎีนี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถส่วนบุคคลและทีมโดยผ่านการเรียนรู้และการสร้างเสริมเชิงนวัตกรรมสร้างสรรค์ [12]

ขอบเขตการวิจัย Study area selection

งานวิจัยนี้เลือกนครโบราณเงินหลูซึ่งตั้งอยู่ภายในเมืองถงชว่น มณฑลส่านซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ งานวิจัยนี้ดำเนินการโดยการวิจัยทางเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจนครโบราณเงินหลูและศึกษาเส้นทางการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของนครโบราณเงินหลูจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งพื้นที่ลงสำรวจภาคสนามประกอบด้วยหมู่บ้าน 15 แห่ง เขตประชาคม (คอมมูน) อีก 2 แห่ง โรงงานศูนย์ผลิตเครื่องเคลือบเงินหลู และโรงหัตถกรรมเครื่องเคลือบทั้ง 3 แห่ง

ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงหัตถกรรมทั้งหมดภายในนครโบราณเฉินหลู อีกทั้งผู้วิจัยยังอาศัยประโยชน์จากบรรดานักวิจัยที่ปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่านซี (Shaanxi University of Science and Technology) ในการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การจำแนกประเภทเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลรูปภาพอ้างอิงงานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูโดยการลงพื้นที่ภาคสนามสำรวจข้อมูลและบันทึกภาพตามสถานที่ซึ่งได้กล่าวถึงในขอบเขตการวิจัยเป็นหลัก ทั้งยังเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เตาเผาเข้าใจเพื่อบันทึกภาพผลงานเครื่องเคลือบที่จัดแสดงอยู่ด้านใน ซึ่งผู้วิจัยถ่ายและรวบรวมภาพไว้ทั้ง 400 ภาพ และมีภาพถ่ายที่เก็บรวบรวมได้จากการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์อีก 120 ภาพ ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาและจำแนกประเภทเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู อาทิ งานหัตถศิลป์เครื่องเคลือบสมัยราชวงศ์หมิงที่ขุดค้นพบในเขตนครเฉินหลู ซึ่งปัจจุบันถูกเก็บรักษาอยู่ในพิพิธภัณฑ์เตาเผาเข้าใจ (ตารางที่ 1) ในสมัยนั้นรูปทรงของเครื่องเคลือบส่วนใหญ่เป็นภาชนะประเภทชาม ไหและแจกัน การตกแต่งส่วนใหญ่นิยมตกแต่งด้วยลวดลาย เช่น ลวดลายรูปดอกไม้ นกและดอกไม้ รวมถึงรูปทิวทัศน์ ฯลฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพอันเรียบง่ายและสภาพความเป็นอยู่อันสงบสุขของคนในท้องถิ่น

Table 1. Artifacts of lacquerware excavated from Chenlu City

Dynasty and time of works	Unearthed time and place	Name	Artwork
Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2002	White ground black flower chrysanthemum pattern bowl	 (Yaozhou Kiln Museum)
Ming Dynasty AD 1368-1644	2004 Yaozhou Kiln Museum	White ground black flower pattern jar	 (Yaozhou Kiln Museum)
Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2002	Chrysanthemum plate with black flowers on white ground	 (Yaozhou Kiln Museum)

Table 1. Artifacts of lacquerware excavated from Chenlu City

Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2002	White ground black floral plate	 (Yaozhou Kiln Museum)
Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2002	Black flower and bird pattern plate on white ground	 (Yaozhou Kiln Museum)
Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2002	White ground black floral plate	 (Yaozhou Kiln Museum)
Ming Dynasty AD 1368-1644	Chenlu kiln site in 2005	White ground black flower landscape flower and bird pattern pot bottom	 (Yaozhou Kiln Museum)

Source : Feng Xin, 2023

การวิเคราะห์เครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลู

ผู้วิจัยศึกษาวิจัยงานหัตถศิลป์เครื่องเคลือบและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของนครโบราณเงินหลูเพื่อดำเนินการวิเคราะห์อัตลักษณ์และคุณค่าในเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้ และจัดทำโครงการจัดการสำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมสร้างสรรค์ของนครโบราณเงินหลูเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

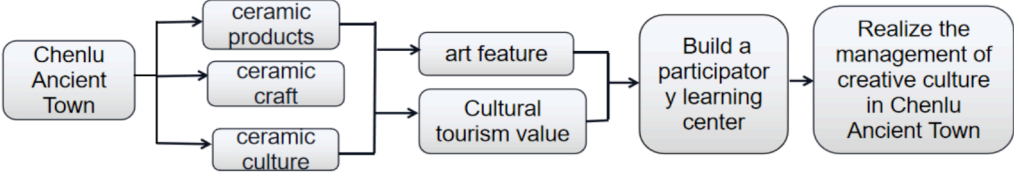


Figure 2 Research Conceptual Framework

Source : Feng Xin, 2023

การวิเคราะห์เอกลักษณ์ด้านงานหัตถศิลป์เครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู (Analysis of the characteristics of ceramic craftsmanship in Chenlu Ancient Town)

งานหัตถศิลป์เครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ดังนี้

1) วัตถุดิบสำหรับงานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูล้วนเป็นวัตถุดิบเลิศ

เขตบริเวณที่นครโบราณเฉินหลูตั้งอยู่อุดมไปด้วยทรัพยากรดินเผา วัตถุดิบคุณภาพสูงซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์งานเครื่องเคลือบให้ประณีตงดงาม

2) งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูมีสไตล์งานเป็นเอกลักษณ์

สไตล์งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีชื่อเสียงในด้านสีสันที่สว่างสดใส ภาพลวดลายตกแต่งเรียบง่าย รูปทรงแบบโบราณเรียบง่าย และผิวเคลือบเนียนเกลี้ยงเกลา ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มักเป็นงานเครื่องเคลือบที่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยประจำวันที่ใช้งานได้จริงเป็นหลัก รองลงมาคืองานเครื่องเคลือบประเภทงานศิลปะสวยงาม



Figure 3 Chenlu Ancient Town Porcelain Making Site

Source : Feng Xin, 2023

3) งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูสืบทอดทักษะมาจากการหัตถศิลป์เครื่องเคลือบจีนดั้งเดิม

เทคนิควิธีการสร้างสรรค์งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูสืบทอดมาจากเทคนิคศิลป์ที่ใช้สร้างสรรค์งานเครื่องเคลือบจีนในสมัยโบราณ ตั้งแต่การคัดเลือกวัสดุดินเหนียว การขึ้นโครงปั้น การแกะสลัก ลวดลาย การเคลือบตกแต่ง เรื่อยไปจนถึงการเผาผลิตงานเครื่องเคลือบ ทุกขั้นตอนล้วนสะท้อนให้เห็นถึงทักษะอันวิจิตรประณีตของเหล่าช่างฝีมือ

4) เทคโนโลยีการเผาผลิตงานเครื่องเคลือบอันยอดเยี่ยมของนครโบราณเฉินหลู

เทคโนโลยีการเผาผลิตงานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีความพิถีพิถันอย่างมาก ผิวเคลือบบนงานเครื่องเคลือบที่เผาได้มีความสม่ำเสมอและทนทานอย่างมาก สีเคลือบพลิกแพลงแปรเปลี่ยน หลากรูปแบบ นำเสนอการแสดงผลเชิงภาพบนงานเครื่องเคลือบที่หลากหลาย

5) งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูเปี่ยมด้วยนัยแฝงทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย

งานเครื่องเคลือบในนครโบราณเฉินหลูไม่ใช่เพียงเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังแฝงไว้ซึ่งนัยแฝง

ทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้ง เหล่านักประพันธ์ปัญญาชนชาวจีนสมัยโบราณมักใช้เครื่องเคลือบเป็นแรงบันดาลใจหลัก ในการขับลำนำ แต่งบทกวีและวาดภาพ ส่งผลให้งานเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้มีคุณค่าทางวรรณกรรม หรือจิตรกรรมในระดับหนึ่ง

การวิเคราะห์คุณค่าศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู (Analysis on the Value of Ceramic Art in Chenlu Ancient Town)

ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีคุณค่าจำเพาะที่สำคัญซึ่งมักแสดงออกมาผ่านแง่มุมต่อไปนี้

1) คุณค่าทางวัฒนธรรม

ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงของประเทศจีน นครโบราณเฉินหลูถือว่าเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เครื่องเคลือบเป็นหนึ่งในงานหัตถศิลป์ดั้งเดิมที่สำคัญของนครโบราณแห่งนี้และเป็นสื่อกลางที่กักเก็บนิยามแห่งทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งการศึกษาวิจัยและเข้าชมผลงานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูสร้างความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เทคนิคหัตถศิลป์ดั้งเดิม ตลอดจนวัฒนธรรมพื้นบ้านของนครโบราณเฉินหลู

2) คุณค่าด้านสุนทรียภาพทางศิลปะ

งานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีอารมณ์เชิงสุนทรียภาพและสไตล์งานที่เฉพาะตัวทั้งในด้านรูปทรง ลวดลายประดับตกแต่งและสีสันทที่ใช้เคลือบย้อมชิ้นงาน ตั้งแต่การออกแบบรูปทรงของชิ้นงานเรื่อยไปจนถึงการสร้างลวดลายตกแต่งล้วนเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากการผสมผสานร่วมกันภูมิปัญญาและความสามารถทางศิลปะของช่างฝีมือเครื่องเคลือบ งานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูจึงก่อตัวเป็นรูปแบบศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มุ่งแสวงหาสุนทรียภาพด้วยการสร้างสรรค์อันวิจิตรประณีต ความสวยงามและความเป็นธรรมชาติจนกลายเป็นเป็นที่รู้จักและได้รับความชื่นชมอย่างกว้างขวางในแวดวงศิลปะและการสะสมงานศิลปะ

3) คุณค่าทางเศรษฐกิจ

การผลิตและจำหน่ายเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูมีบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น เนื่องจากอัตลักษณ์ทางศิลปะและผลการตอบสนองต่อแบรนด์ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม งานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูจึงอยู่ในฐานะผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งสามารถกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญและโดดเด่นของเศรษฐกิจท้องถิ่น ดังนั้นจึงสามารถสร้างการจ้างงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และเสริมสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้โดยผ่านการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู

4) คุณค่าด้านของสะสม

ในฐานะที่เป็นโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะ งานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูจึงได้รับความสนใจจากนักสะสมงานศิลปะจำนวนมาก งานเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้เป็นงานมีมูลค่าสูงในตลาดของสะสมเนื่องจากความหายากและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นซึ่งทำให้งานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูกลายเป็นเป้าหมายของการซื้อขายและการลงทุนในงานศิลปะ ดังนั้น การรวบรวมและเก็บรักษางานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลูให้อยู่คู่ยุคสมัยต่อไปไม่เพียงทำให้ผู้คนอีกจำนวนมากได้มีโอกาสชื่นชมและสัมผัสเสน่ห์ทางศิลปะของนครโบราณแห่งนี้ แต่ผู้คนยังได้รับโอกาสในการรักษาคุณค่าและทำให้คุณค่าของศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้เพิ่มสูงขึ้นในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลุนมีนัยแฝงทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางศิลปะที่หลากหลาย ในขณะเดียวกันยังมีคุณค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าด้านการสะสม ซึ่งคุณค่าเหล่านี้ทำให้ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลุนเป็นตัวแทนที่สะท้อนถึงสิ่งล้ำค่าในงานหัตถศิลป์จีนดั้งเดิม ทั้งยังเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมเครื่องเคลือบและการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น

การจัดการวัฒนธรรมในศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cultural Management in Participatory Learning Centers)

การจัดการวัฒนธรรมของศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ถัดจากศูนย์การจัดการนักท่องเที่ยวของนครโบราณเงินหลุน โดยมีพื้นที่รวม 1,000 ตารางเมตร เป็นสถานที่ซึ่งผู้เยี่ยมชมและผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถรับองค์ความรู้และสัมผัสประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะเครื่องเคลือบผ่านกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแห่งนี้

เนื้อหาโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

โครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โครงการศูนย์ส่งเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบ โครงการศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบ และโครงการศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบ เป็นการสร้างโครงการการจัดการสำหรับพัฒนาวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของนครโบราณเงินหลุนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.) โครงการศูนย์ส่งเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบ

ศูนย์ส่งเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบเป็นสถานที่ที่ออกแบบมาเพื่อจัดแสดงศิลปะและขั้นตอนการสร้างงานเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลุน ซึ่งประกอบด้วย: การเปิดสอนหลักสูตรวิชาศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดตั้งห้องปฏิบัติการศิลปะเครื่องเคลือบ การเปิดให้บริการห้องปฏิบัติการศิลปะ ตลอดจนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการสัมมนาในบางวาระโอกาส

2.) โครงการศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบ

ศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบเป็นสถานที่ซึ่งออกแบบมาเพื่อจัดแสดงกระบวนการสร้างงานเครื่องเคลือบและงานศิลปะของนครโบราณเงินหลุนให้เหล่านักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้ชื่นชม ซึ่งประกอบด้วย: การดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมเครื่องเคลือบและการจัดนิทรรศการเครื่องเคลือบ การจัดนิทรรศการหัวข้อศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดบรรยายโดยศิลปินเครื่องเคลือบในบางวาระโอกาสและการเปิดร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบ

3.) โครงการศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบ

โครงการศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการบริการแบบครบวงจรตั้งแต่การออกแบบไปจนถึงการผลิตโดยทีมออกแบบงานเครื่องเคลือบระดับมืออาชีพ ซึ่งประกอบด้วย: การให้บริการด้านการออกแบบ การให้บริการด้านผลิตผลิตภัณฑ์ออกแบบ การการสนับสนุนด้านเทคนิค บริการสถานที่สำหรับงานด้านการออกแบบ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ การบ่มเพาะผู้มีความสามารถด้านวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับศิลปะเครื่องเคลือบ รวมถึงการสร้างฐานปฏิบัติการด้านการศึกษาวรรณกรรมเครื่องเคลือบ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่สามารถช่วยให้ผู้คนรับรู้และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมเครื่องเคลือบที่ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งยกระดับความนิยมของแบรนด์ตลาดเครื่องเคลือบในนครโบราณฉินหลู ในขณะที่เดียวกันโครงการดังกล่าวยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้และสื่อสารแลกเปลี่ยนองค์ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยวและศิลปินผู้ปฏิบัติงานด้านการออกแบบ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางอุตสาหกรรมขอนแก่นโบราณฉินหลูด้วยการขยายตลาดและสร้างเสริมประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การจัดการวัฒนธรรมในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cultural Management in Participatory Learning Centers)



Figure 4 Chenlu Ancient Town Visitor Center

Source : Feng Xin, 2023



Figure 5 Tourists in Chenlu Ancient Town

Source : Feng Xin, 2023

การจัดการวัฒนธรรมในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่นำการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) บูรณาการร่วมกับการจัดการองค์กร (Organization Management) เพื่อสร้างเสริมสภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ที่มีผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง ศูนย์การเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในองค์กรทางวัฒนธรรม เทียบเท่าได้กับพิพิธภัณฑ์ หอสมุด หอศิลป์ และศูนย์ชุมชน เพราะสถานที่เหล่านี้ล้วนแหล่งสำคัญสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม [13] ซึ่งการจัดการวัฒนธรรมในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน สภาพแวดล้อมสร้างเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน และความยั่งยืนเป็นหลัก จากเนื้อหาที่กล่าวไปในข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการวัฒนธรรมในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างสภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ โอบรับความหลากหลาย และเปี่ยมด้วยชีวิตชีวา ส่งเสริมให้บุคคลและชุมชนมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมซึ่งช่วยเพิ่มคุณค่าทางสังคมและอิทธิพลขององค์กรทางวัฒนธรรม

เมื่อก้าวเข้าสู่ศูนย์โบราณคดี หุ่น สิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะได้เห็นคือศูนย์การจัดการนักท่องเที่ยวของศูนย์โบราณคดี (ภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5) โครงการวิจัยนี้นำเสนอให้มีการใช้พื้นที่เพื่อจัดโครงการศูนย์การเรียนรู้ บริเวณลานจัดตั้งด้านหน้าและในส่วนพื้นที่บริเวณชั้น 2 ของศูนย์การจัดการนักท่องเที่ยวของศูนย์โบราณคดี หุ่น ซึ่งศูนย์การเรียนรู้นี้มีขอบเขตพื้นที่ราว 500 ตารางเมตรโดยประมาณ เพื่อเป็นสถานที่ให้ผู้เยี่ยมชมและผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถรับองค์ความรู้และสัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะเครื่องเคลือบผ่านกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแห่งนี้ ศูนย์การเรียนรู้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 โซนด้วยกัน

(1) โซนที่ 1 พื้นที่สัมผัสประสบการณ์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 200 ตารางเมตร เป็นพื้นที่สำหรับสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์งานเครื่องเคลือบ

(2) โซนที่ 2 พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 200 ตารางเมตร เป็นพื้นที่สำหรับเยี่ยมชมผลงานเครื่องเคลือบรูปแบบต่าง ๆ

(3) โซนที่ 3 พื้นที่สำหรับการออกแบบ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 100 ตารางเมตร เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ประเภทงานเครื่องเคลือบ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำภาพการออกแบบโซนพื้นที่แต่ละส่วนไว้ ดังนี้



Figure 6 Ceramics Experience Center in the Participatory Learning Center

Source : Feng Xin, 2023



Figure 7 The Ceramics Exhibition Center Area of the Participatory Learning Center
Source : Feng Xin, 2023



Figure 8 Ceramic Design Hub at the Center for Participatory Learning
Source : Feng Xin, 2023

แนวทางการจัดการโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Guidelines for managing the Participatory Learning Center project)

โครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 โซน ได้แก่โซนศูนย์สร้างเสริมประสบการณ์ เครื่องเคลือบ โซนศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบ แลโซนศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบ เป็นการสร้างโครงการ การจัดการสำหรับพัฒนาวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของนครโบราณเงินหลูร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น

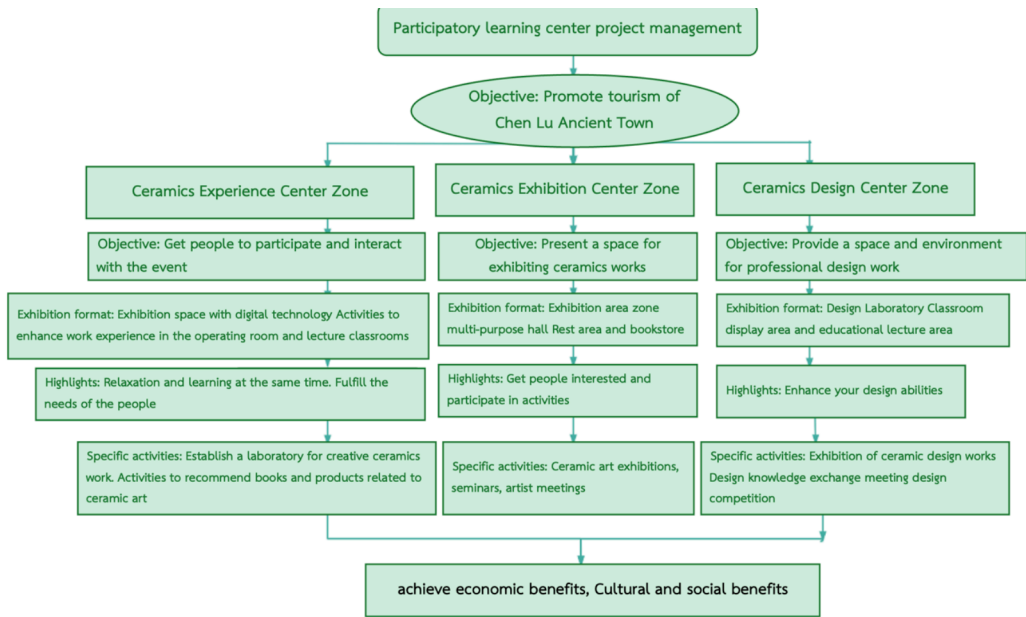


Figure 9 Participatory Learning Center Management Framework Diagram

Source : Feng Xin, 2023

1) โซนศูนย์สร้างเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบ

ศูนย์สร้างเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบเป็นสถานที่ที่ออกแบบมาเพื่อจัดแสดงศิลปะและขั้นตอนการสร้างงานเครื่องเคลือบของนครโบราณเฉินหลู ซึ่งประกอบด้วย: การเปิดสอนหลักสูตรวิชาศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดตั้งห้องปฏิบัติการศิลปะเครื่องเคลือบ การเปิดให้บริการห้องปฏิบัติการศิลปะ ตลอดจนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการสัมมนาในบางวาระโอกาส

2) โซนศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบ

ศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบเป็นสถานที่ซึ่งออกแบบมาเพื่อจัดแสดงกระบวนการสร้างงานเครื่องเคลือบและงานศิลปะของนครโบราณเฉินหลูให้เหล่านักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้ชื่นชม ซึ่งประกอบด้วย: การดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมเครื่องเคลือบและการจัดนิทรรศการเครื่องเคลือบ การจัดนิทรรศการหัวข้อศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ศิลปะเครื่องเคลือบ การจัดบรรยายโดยศิลปินเครื่องเคลือบในบางวาระโอกาสและการเปิดร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบ

3) โซนศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบ

โครงการศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการบริการแบบครบวงจรตั้งแต่การออกแบบไปจนถึงการผลิตโดยทีมออกแบบงานเครื่องเคลือบระดับมืออาชีพ ซึ่งประกอบด้วย: การให้บริการด้านการออกแบบ การให้บริการด้านผลิตผลิตภัณฑ์ออกแบบ การการสนับสนุนด้านเทคนิค บริการสถานที่สำหรับงานด้านการออกแบบ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ การบ่มเพาะผู้มีความสามารถด้านวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับศิลปะเครื่องเคลือบ รวมถึงการสร้างฐานปฏิบัติการด้านการศึกษาวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่สามารถช่วยให้ผู้คนรับรู้และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมเครื่องเคลือบที่ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งยกระดับความนิยมของแบรนด์ตลาดเครื่องเคลือบในนครโบราณเงินหลู ในขณะที่เดียวกันโครงการดังกล่าวยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้และสื่อสารแลกเปลี่ยนองค์ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยวและศิลปินผู้ปฏิบัติงานด้านการออกแบบ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางอุตสาหกรรมของนครโบราณเงินหลูด้วยการขยายตลาดและสร้างเสริมประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สรุปผล

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์สำหรับนครโบราณเงินหลูซึ่งการวิจัยสามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลูนั้นมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเฉพาะตัว ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้เปี่ยมด้วยคุณค่าทางศิลปะและนัยแฝงทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย ในขณะที่เดียวกันยังมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและมูลค่าในเชิงของเก็บสะสม การนำวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์และเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ในศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณแห่งนี้บูรณาการสู่การสร้างแบรนด์ (Brand Building) สร้างเสริมระดับการรับรู้และจดจำแบรนด์ (Brand Recognition) ให้เพิ่มสูงขึ้นนั้นสามารถบรรลุได้โดยการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการเปิดตัวผลิตภัณฑ์ที่ระลึกมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวชมทัศนียภาพต่าง ๆ ของนครโบราณเงินหลูเพื่อเพิ่มความสนใจและความภักดีในแบรนด์ (Brand Loyalty) ของบรรดานักท่องเที่ยว

2. ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการสร้างแผนการจัดการโครงการศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยผ่านการวิเคราะห์ศิลปะเครื่องเคลือบของนครโบราณเงินหลูช่วยส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้วยอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นของนครโบราณเงินหลู นำเสนอการสร้างรูปแบบการจัดการ 3 โซน (ส่วน) ได้แก่ “พื้นที่ศูนย์การสร้างเสริมประสบการณ์เครื่องเคลือบ พื้นที่ศูนย์นิทรรศการเครื่องเคลือบ และพื้นที่ศูนย์ออกแบบเครื่องเคลือบ” เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ผสานเข้ากับการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวทุกแห่งในนครโบราณเงินหลูได้อย่างแท้จริงด้วยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และทำให้นครโบราณแห่งนี้กลายเป็น “เมืองแห่งศิลปะเครื่องเคลือบโบราณ” ที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

นครโบราณเงินหลูสามารถดึงดูดความสนใจของผู้คนได้ด้วยการพัฒนาด้านการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์ รวมถึงสร้างเสริมแนวโน้มเชิงบวกในการพัฒนาโดยผ่านข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในอนาคตจำเป็นต้องมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ของวัฒนธรรมเครื่องเคลือบท้องถิ่นในอนาคตโดยใช้สื่อสมัยใหม่ อาทิ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ เพื่อขยายการรับรู้ถึงแบรนด์นครโบราณเงินหลูให้เป็นที่แพร่หลายและดึงดูดนักท่องเที่ยวในจำนวนที่มากขึ้น

- 2) ทรัพยากรท้องถิ่นของนครโบราณเงินหลูถือเป็นปัจจัยที่ทำให้นครโบราณแห่งนี้มีความได้เปรียบอย่างมากในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับความสามารถด้านการแข่งขัน ทรัพยากรท้องถิ่นเหล่านี้จึงควรได้รับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งทรัพยากรด้านมรดกวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมอาหารการกิน ตลอดจนประเพณีพื้นบ้าน ฯลฯ ทั้งยังควรมีการศึกษาลงลึกถึงคุณค่าของนครโบราณเงินหลูในแต่ละด้าน

เพื่อนำปัจจัยเหล่านี้มาใช้สร้างสีสันให้กับโครงการท่องเที่ยว

3) ควรมีการดำเนินการวิจัยเชิงลึกในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศิลปะดั้งเดิม งานหัตถศิลป์ และประเพณีพื้นบ้าน ฯลฯ แล้วนำเสนอผลการวิจัยในแต่ละด้านแก่ผู้เข้าร่วมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดประชุมวิชาการ การบรรยายเชิงวิชาการ ตลอดจนนิทรรศการ ฯลฯ เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจและความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของนครโบราณเฉินหลู

4) ศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมควรแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาทิ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรวัฒนธรรม องค์กรการท่องเที่ยว และองค์กรระดับชุมชน ฯลฯ ความร่วมมือในส่วนนี้สามารถช่วยส่งเสริมการจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่มากยิ่งขึ้น ทำให้ศูนย์การเรียนรู้มีอิทธิพลและเสน่ห์ดึงดูดยิ่งขึ้น

5) สำหรับการพัฒนาในอนาคต ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้ โดยสามารถจัดตั้งโครงการอาสาสมัครเพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ การเตรียมกิจกรรม ตลอดจนการบำรุงรักษาสถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในศูนย์ ฯลฯ

เนื้อหาในข้างต้นเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโครงการสำหรับนครโบราณเฉินหลู ซึ่งจากการวิจัยทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการกำหนดแผนการพัฒนาและแผนดำเนินธุรกิจ การปรับปรุงเพื่อยกระดับโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน การปรับปรุงคุณภาพด้านการบริการ การขยายช่องทางการประชาสัมพันธ์ และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของนครโบราณเฉินหลูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- [1] Changlin, W. (2004). Viewing Chinese ceramic art from a cultural perspective. *Chinese Ceramics*, 2004(01), 69-70.
- [2] Yunduo, L. (2019). Reconstruction of Chenlu Ancient Town under the background of rural revitalization. *Shanxi Architecture*, 2019(04), 24-26.
- [3] Can, J. (2020). Analysis of cooperation modes between creative tourism and cultural and creative industries. *Contemporary Tourism*, 2020(33), 24-25.
- [4] Gaofeng, L. (2018). Tourism + intellectual property: A new form of cultural and creative tourism. *Young Journalists*, 2018(30), 110.
- [5] Xiaojun, Z. (2018). Analysis on the protection and inheritance of Yaozhou kiln ceramic firing techniques. *China National Expo*, 2018(11), 1-3.
- [6] Jingheng, C, & Zhendong, L. (2015). Modern reconstruction of traditional workshops - research on the protection and revitalization plan of Chenlu Ancient Town Southern Architecture, 2015 (04), 58-62.
- [7] Qingfu, Q. (2006). On inheritance and inheritors in the protection of intangible cultural heritage. *Northwest Ethnic Studies*, 2006(03), 114-123.

- [8] Fuhu, Z, Mei Y, & Rong L. (2016). A thousand-year-old ceramics town that never sleeps in the furnace: Research on Chenlu Ancient Town. *Residential Science and Technology*, 2016(12), 18-26.
- [9] Jing, D. (2008). Concentrating on utilization as beauty: Ancient dwellings in Chenlu, Shaanxi. *Decoration*, 2008(03), 118-119.
- [10] Yuan, L & B, L. (2014). Chenlu Ancient Town “pot wall” plastic art and its protection and utilization research. *Art Observation*, 2014(08), 123-124.
- [11] Junxiang, Z. (2003). Constructing a learning resource center from the perspective of knowledge management. *Journal of Distance Education*, 2003(03), 25-27+36.
- [12] Swords, J., & Prescott, R. (2023). Creative industries spatial policy in the United Kingdom, 1995–present. *Local Economy*, 38(2), 177-186.
- [13] Casey B., & Webb M. (2019). Imaging journeys of recovery and learning: A participatory arts-based inquiry. *Qualitative Health Research*, 29(6):833-845.

แอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุ
ในสถานการณ์อุทกภัย
Prototype Application for Tracking and Helping the
Elderly in Flood Situations

วราภรณ์ ทนงศักดิ์^{1*} อรจิรา สิทธิศักดิ์² และก้องกิตากร บุญช่วย¹
Waraporn Tanongsak^{1*}, Onjira Sitthisak², and Kongkidakorn Boonchuay¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี 12120

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

² Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Pathum Thani, 12120, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: waraphorntt@yohoo.com

(Received: August 28, 2023; Revised: January 26, 2024; Accepted: February 5, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในสถานการณ์อุทกภัย และศึกษาประสิทธิภาพการใช้แอปพลิเคชันต้นแบบฯ พื้นที่วิจัยประกอบด้วย หมู่ 2 บ้านคลองตง หมู่ 4 บ้านปลักเด และหมู่ 8 บ้านคลองประตู่ ในตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบลพะตง ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย และแบบเนื้อหา การวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่จำเป็นในการติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยในแอปพลิเคชันต้นแบบฯ แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ความรู้อุทกภัย และการจัดการภัยพิบัติ และการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ เมื่อพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันต้นแบบชื่อ Flood care พบว่า การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ด้านคุณภาพทั่วไปและการใช้งาน มีระดับความพึงพอใจระดับมากทุกด้าน มีรูปแบบ ภาษาที่ผู้ใช้เข้าใจได้ง่าย สะดวกในการเข้าถึง มีข้อมูลครบถ้วน ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการเข้าช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ ดังนั้น Flood care จึงเป็นแอปพลิเคชันต้นแบบฯ ที่สามารถนำไปถ่ายทอดในพื้นที่อื่นเพื่อติดตามช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยต่อไป

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน ต้นแบบ อุทกภัย ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to develop a prototype application for tracking and helping the elderly in flood situations and to study the efficiency of using the application. The study sites consisted of three villages which are no. 2 Ban Khlongthong, village no. 4 Ban Plak De, and village no. 8 Ban Khlong Pradoo in Patong Sub-district, Hat Yai District, Songkhla Province. The participatory action research method was used in this research. The main target groups included village headman, village health volunteers, staff at Health Center, Patong Sub-district Administrative Organization, older adults in the areas, and elderly caregivers. Inductive data analysis and content analysis were conducted by dividing the research into 5 stages. The study found that the prototype application was divided into 2 main parts: part 1: knowledge about flooding and disaster management and part 2: local flood management. The prototype application was called Flood Care. Assessment of user satisfaction in terms of general quality and usability was conducted. There was a high level of satisfaction in every aspect because it was found easy to use, easy to understand its language format, convenient to access, accurate and complete information, and able to provide necessary information to assist the elderly. Therefore, Flood Care application can be propagated to other areas to build up and help the elderly in the flood situation.

Keywords: Application, Prototype, Flood, Elderly

บทนำ

ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลพะตงเกิดขึ้นเกือบทุกปี โดยเฉพาะเมื่อปีพ.ศ. 2560 ลักษณะการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ พื้นที่ด้านทิศตะวันออก เมื่อมีฝนตกบริเวณบ้านควนเนียง (พื้นที่สูง) น้ำจะไหลลงสู่คลองสาขาต่าง ๆ เพื่อระบายลงสู่คลองอู่ตะเภา ถ้าน้ำฝนมีปริมาณมากจะเป็นน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชน ส่วนพื้นที่ด้านทิศตะวันตก ติดกับแนวคลองอู่ตะเภา เมื่อมีฝนตกด้านทิศใต้บริเวณอำเภอสะเตกา น้ำจะไหลลงสู่คลองอู่ตะเภา ไหลผ่านตำบลพะตง เทศบาลนครหาดใหญ่ แล้วลงสู่ทะเลสาบสงขลา พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบคือ ชุมชนประธานศิริวัฒน์ ชุมชนต้นลุง ชุมชนสวนสุขภาพและชุมชนตลาด ประชาชนได้รับความเดือดร้อนประมาณ 4,000 คน และโรงเรียน 4 แห่ง ในแต่ละครั้งกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนเปราะบางในมิติการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง หรืออยู่อาศัยกับผู้สูงอายุด้วยกัน และผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน ขาดญาติพี่น้อง หรือเครือข่ายทางสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่การเคลื่อนไหวร่างกายมีข้อจำกัด ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวที่ต้องการรักษาและรับยาอย่างต่อเนื่อง มีสภาพจิตใจที่อ่อนไหว ยากที่จะปรับตัว [1] การจัดการอุทกภัยในผู้สูงอายุที่ผ่านมา เป็นไปอย่างล่าช้า ขาดระบบและการดำเนินการที่รองรับความต้องการที่จำเป็นของผู้สูงอายุ [2] อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลในชุมชนเองก็เป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย ดังเช่นในพื้นที่ตำบลพะตง พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว หรือมีภาวะพึ่งพิง ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับอันตรายเมื่อเกิดอุทกภัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิด Sendai Framework การดูแลผู้สูงอายุ และองค์ความรู้ด้านแอปพลิเคชัน มาออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันในการติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย เนื่องจากปัจจุบันแอปพลิเคชันเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ง่าย เข้าถึงได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว ที่สำคัญแอปพลิเคชันนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์การช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย ทุกคน ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลนั้นมาเป็นข้อมูลหลักที่สำคัญในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ อีกทั้งเป็นการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งจากการดำเนินกิจกรรม ปฏิบัติภารกิจเข้าช่วยเหลือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากในสถานการณ์อุทกภัย เป็นช่วงเวลาแห่งความโกลาหล วุ่นวาย อาจเกิดปัญหา ความไม่เข้าใจอันไปสู่ความขัดแย้งได้โดยง่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่เป้าหมายเนื่องจากตำบลพะตงเป็นพื้นที่ประสบอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง การเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่หมู่ 2 บ้านคลองตง หมู่ 4 บ้านปลักเต และหมู่ 8 บ้านคลองประตู่

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่มากที่สุดประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 4 และ 8 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ตัวแทนอสม. เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย และผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งหมด 54 คน เก็บข้อมูลในปี พ.ศ.2565

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ระยะเตรียมการ เพื่อความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และภูมิหลังสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ การรับมือจัดการอุทกภัย ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือและผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พุดคุยรับฟังความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมาย

2) ระยะการทํารวบรวมข้อมูล เป็นการประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและข้อมูลที่เป็นในการติดตามช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยในแอปพลิเคชัน โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพุดคุยรับฟังความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้กรอบการแนวคิดทฤษฎีอุทกภัย Sendai Framework แนวคิดทฤษฎีผู้สูงอายุ และแนวคิดทฤษฎีแอปพลิเคชัน ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากขั้นตอนนี้ ที่สำคัญ คือ ข้อมูลที่จำเป็นต่อการช่วยเหลือผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุในช่วงอุทกภัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักที่สำคัญที่ใช้ในการออกแบบร่างแอปพลิเคชันฯ ในขั้นตอนถัดไป

3) ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ ออกแบบการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากระยะการจัดทำแผน จากนั้นใช้แบบเก็บข้อมูลดังกล่าวเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และผลการออกแบบร่างแอปพลิเคชัน มาพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันฯ

แอปพลิเคชันช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย (Flood care) ถูกสร้างขึ้นจากแพลตฟอร์มเว็บเบราว์เซอร์ MIT app Inventor ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชันสำเร็จรูปที่ใช้ในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) สามารถใช้ได้ทั้งกับโทรศัพท์มือถือ และแท็บเล็ต เช่น Samsung OPPO และ Huawei เป็นต้น App Inventor เป็นการเขียนโปรแกรมแบบ Visual Programming เป็นการต่อบล็อกคำสั่ง เน้นการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ในการสร้างแอปพลิเคชัน ดังภาพที่ 1

ผลการวิจัย

อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีลักษณะเกิดขึ้นซ้ำซากเป็นประจำทุกปี ลักษณะการเกิดจะเป็นแบบน้ำป่าไหลหลาก น้ำไหลมาจากทุกทิศทุกทาง ในช่วงปี พ.ศ.2562 ถึงปัจจุบัน พบว่า ด้านทิศเหนือ น้ำมาจากตำบลทุ่งขมิ้นและตำบลคลองหรีด อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา บริเวณนี้มีพื้นที่ลาดชันสูงส่งผลให้น้ำที่ไหลผ่านจะไหลสู่ลงพื้นที่หมู่ 4 เป็นพื้นที่แรกไหลผ่านออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ไหลไปทางทิศตะวันตก ไปยังหมู่ 1 (ได้รับน้ำมาจากคลองอู่ตะเภา) ส่วนหมู่ 2 หมู่ 4 และหมู่ 5 เป็นจุดรวมน้ำเพราะลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ส่วนที่ 2 น้ำไหลมาจากทางทิศตะวันออก และไหลเข้าไปหมู่ 6 และหมู่ 7 พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นจุดรวมน้ำอีกแห่ง อย่างไรก็ตามหมู่ 6 และหมู่ 7 เป็นเส้นทางน้ำสายหลัก ซึ่งได้รับน้ำบางส่วนมาจากตำบลแค และตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ส่วนทางทิศใต้ ได้รับน้ำมาจากตำบลเขามิเกียรติ โดยน้ำบางส่วนไหลเข้าสู่หมู่ 3 หมู่ 8 และบางส่วนไหลลงสู่คลองอู่ตะเภา เมื่อไหลมาเจอกับน้ำบริเวณพื้นที่ราบลุ่มทำให้เกิดการล้นเข้าท่วมในพื้นที่หมู่ 4 และ 8 เกิดความเสียหายมากกว่าหมู่อื่น ๆ (ภาพที่ 2) ปัจจุบันตำบลพะตงดำเนินการลดความเสี่ยงในสถานการณ์อุทกภัยด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งการสร้างแก้มลิงบริเวณหลังตลาดทุ่งลุง การก่อสร้างคลองบายพาสและผนังกันน้ำบริเวณหลังสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ (ภาพที่ 3) ทั้งนี้คาดว่า หากการดำเนินการต่าง ๆ เสร็จสิ้นจะทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อุทกภัยลดลง

ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยในหมู่ 2 บ้านคลองตง หมู่ 4 บ้านปลักเด และหมู่ 8 บ้านคลองประตู่ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดสังคม และผู้สูงอายุติดเตียง เมื่อประเมินความต้องการและ

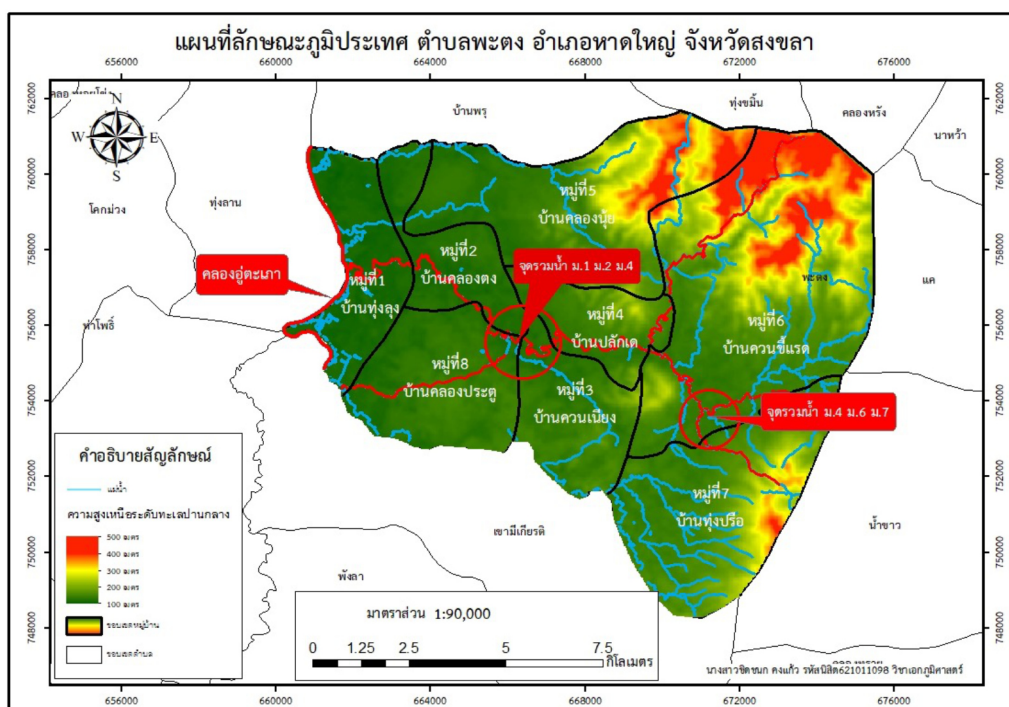


Figure 2 Water gathering points in Phatong sub-district, Hat Yai district

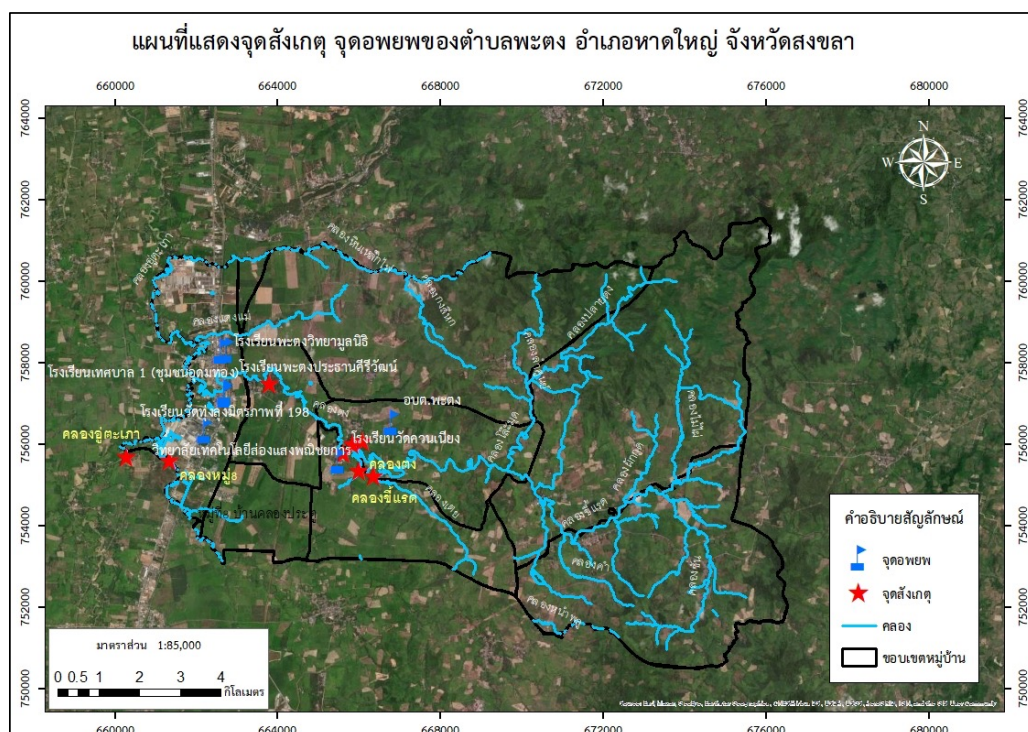


Figure 3 Shows the location of the evacuation point of Phatong sub-district, Hat Yai District



Figure 4 Main screen to get started

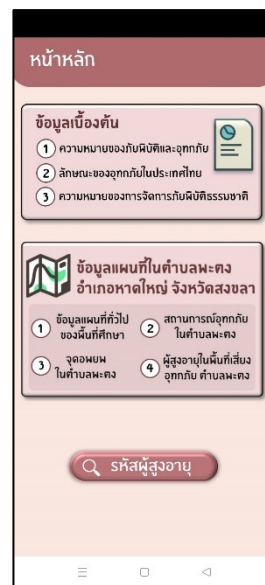


Figure 5 The screen showing information within the app



Figure 6 The screen for commenting on the application



Figure 7 The screen showing the organizers

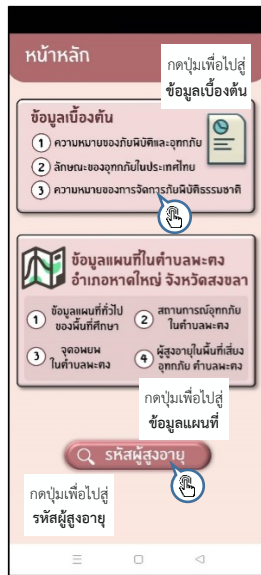


Figure 8 The screen for commenting on the application and its use

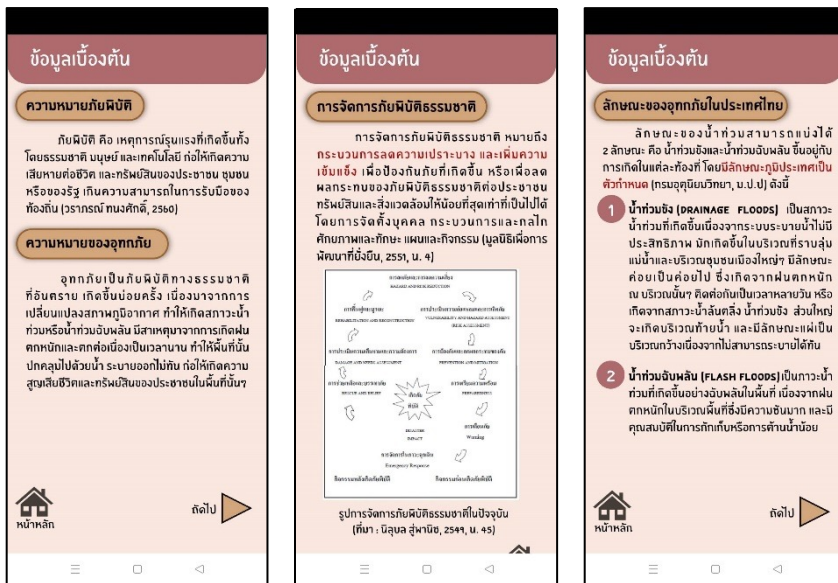


Figure 9 The screen showing the basic information

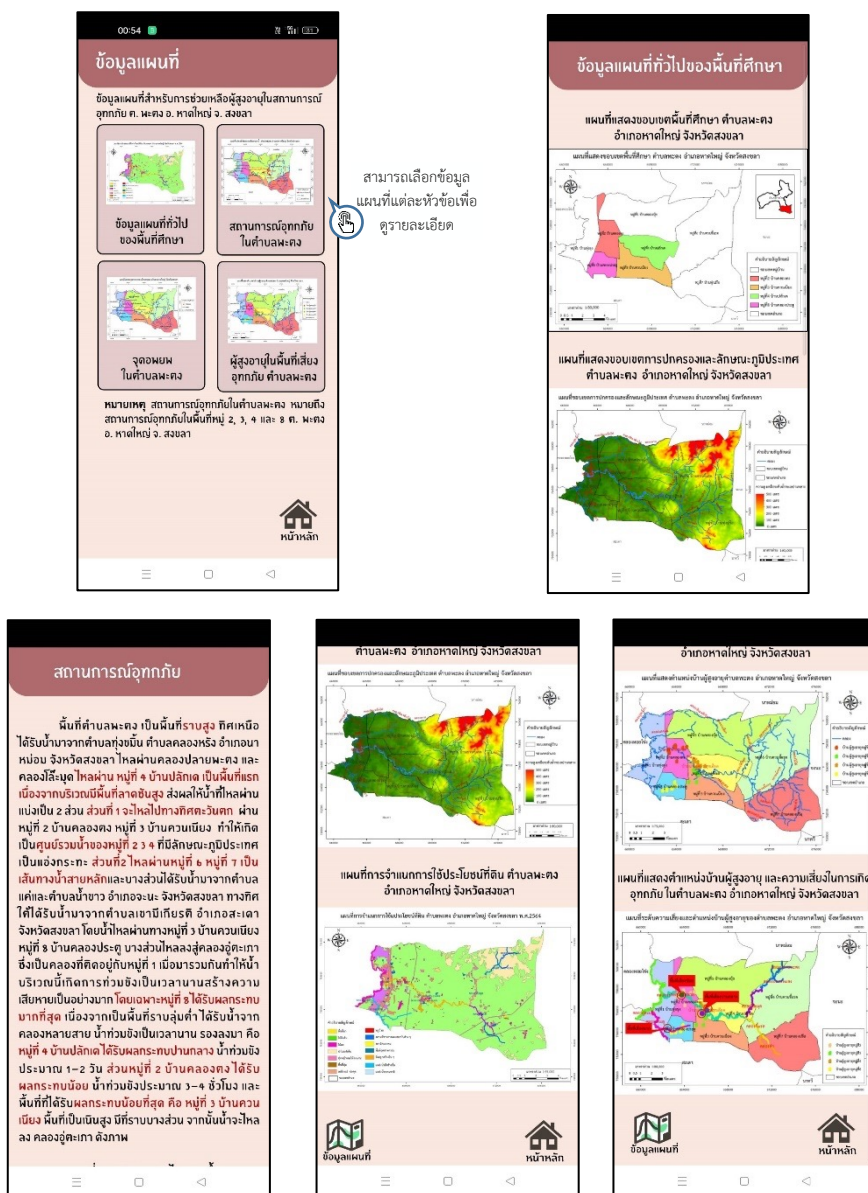


Figure 10 The screen showing map information

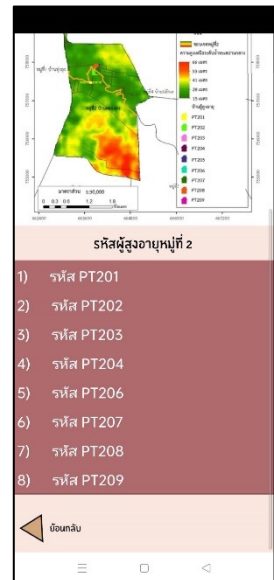
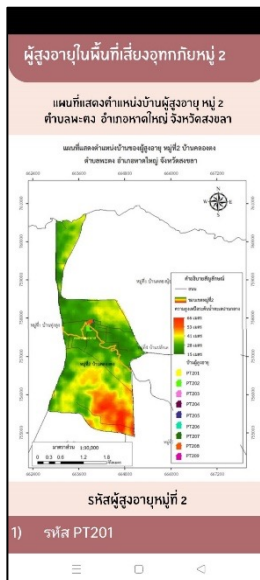
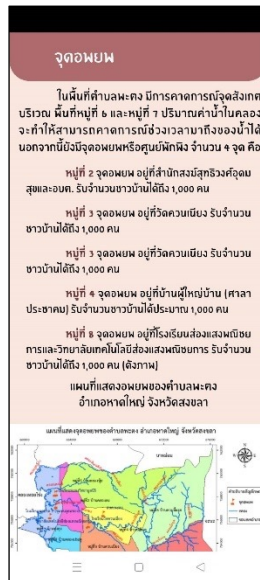
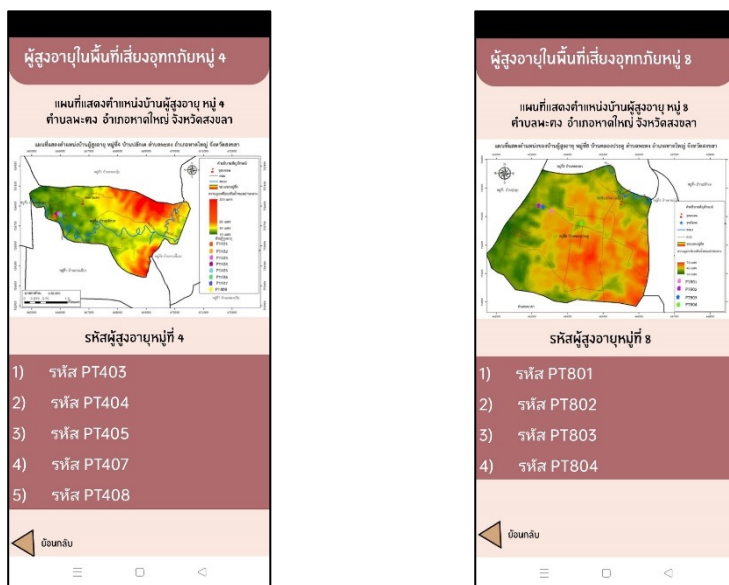


Figure 11 The screen showing map information (2)



การประเมินประสิทธิภาพการใช้แอปพลิเคชันฯ ติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย เป็นการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบโดยกลุ่มผู้ใช้งานคือ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะตง เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติพะตง ตัวแทนอสม. และผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน ทำการตอบคำถามผ่านแบบประเมิน การประเมินนี้อยู่บนพื้นฐานของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน)

จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ด้วยหลักสถิติโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

Table 1 Results of satisfaction assessment in the use of the prototype Application for Tracking and Helping the elderly in Flood Situations

No.	Evaluation Items	average	S.D.	Evaluation Criteria
Quality evaluation				
1	The app is designed with menus for users to learn easily.	4.6	0.66	Strongly Agree
2	The app uses language that users can easily understand.	4.5	0.50	Agree
3	There are many channels that provide assistance in using or teaching how to use.	3.6	0.80	Agree
4	The app supports selecting the font size.	4.8	0.40	Strongly Agree
5	There is a way for users to send feedback to the app developer.	4.2	0.60	Agree
6	The app provides benefits on local flood response.	4.7	0.46	Strongly Agree
7	If flooding occurs in the area. This will be the first app that comes to mind.	4.6	0.66	Strongly Agree
8	You would like to recommend others to use this app.	4.7	0.46	Strongly Agree
9	Overall, you are satisfied with using this app.	4.6	0.66	Strongly Agree
10	The content in the app is consistent with the usability of the app.	4.5	0.50	Agree
11	Have a reference or specify the day, month, year to let users know that the content in the app is current.	3.7	0.78	Agree
12	There is a good presentation format that makes it interesting.	4.6	0.49	Strongly Agree
13	Menu and icon layout in the right position which clearly visible	4.1	0.70	Agree
14	Font size can see clearly	4.3	0.46	Agree
15	The app supports use in the event that no internet connection is required.	3.9	0.83	Agree
16	The app can work quickly according to your needs.	4.2	0.60	Agree
17	The app has enough functionality to meet your flood response needs.	4.3	0.46	Agree
18	The app is organized into categories.	4	0.77	Agree
19	The app contains accurate and complete information.	4.1	0.83	Agree
20	The app has a content-friendly design.	4.5	0.50	Agree
21	The app provides a selection of functions which conform to the app's usefulness.	4.5	0.50	Agree
22	You do not encounter any technical problems directly from the operation of the app, such as screen freezes or unable to access certain menus, screen blackouts, or other problems that you believe are caused by the app.	4.4	0.66	Agree

Table 1 Results of satisfaction assessment in the use of the prototype Application for Tracking and Helping the elderly in Flood Situations (Continuous)

No.	Evaluation Items	average	S.D.	Evaluation Criteria
Usability evaluation				
1	The app can tell which areas are safe from flooding.	4.6	0.49	Strongly Agree
2	The app can suggest the safest route for the elderly to take to the meeting point.	3.7	0.64	Agree
3	The app can show the safest route to take to the evacuation point.	3.8	0.60	Agree
4	The app can tell the area of repeated flooding.	4.6	0.49	Strongly Agree
5	The app can tell elderly homes that are in flood-prone areas.	4.7	0.46	Strongly Agree
6	The app can provide information about bedridden elderly groups who need urgent help.	4.5	0.67	Agree
7	The app can provide information and guidelines for contacting leaders/leaders for help.	4.1	0.70	Agree
8	The app can provide route information for outsiders to come and help the elderly to the meeting point.	4	0.77	Agree
9	The app can provide route information for outsiders to help the elderly to the main evacuation points.	4.2	0.75	Agree
10	Apps show flood risk areas at various levels	4.6	0.49	Strongly Agree
11	The app shows the elderly homes in risky areas at different levels	4.6	0.49	Strongly Agree
12	The app shows the location of the elderly home, the group stuck in the house, bedridden elderly, stuck in society.	4.4	0.66	Agree
13	The app can provide the personal information of the elderly that is needed to help in the flood situation.	4.5	0.50	Agree
14	The app can provide the location/person that play a role in helping the elderly in flood situations	4.2	0.75	Agree

จากตารางที่ 1 พบว่า ในการประเมินคุณภาพทั่วไป ผู้ใช้งานฯ มีความพึงพอใจด้านต่าง ๆ ในระดับพึงพอใจระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความง่ายในการใช้งานระบบฐานข้อมูล ตัวหนังสือสามารถปรับขนาดได้รูปแบบการนำเสนอที่มีทั้งข้อความและแผนที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถใช้งานได้จริงในการรับมือน้ำท่วมในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับคุณภาพการใช้งาน แอปพลิเคชันฯ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าช่วยเหลือผู้สูงอายุทุกช่วงทั้งช่วงก่อนเกิด ขณะเกิด และหลังเกิดภัย และข้อมูลยังจำแนกผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ทั้งผู้สูงอายุติดสังคม ติดบ้าน และติดเตียง การดูแลช่วยเหลือก็มีรูปแบบที่ต่างกัน ซึ่งแอปพลิเคชันสามารถตอบได้ อีกทั้งการติดตั้งที่สามารถติดตั้งเองได้อย่างรวดเร็ว สะดวกทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน

ที่ต้องการใช้เพื่อเข้ามาช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย นอกจากนี้ผู้ใช้งานระบบ (ซึ่งก็คือ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะตง เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติพะตง ตัวแทนอสม. และผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาในทุกกิจกรรม ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มออกแบบแอปพลิเคชันจนกระทั่งแล้วเสร็จ เกิดการเรียนรู้ พัฒนาไปพร้อมกันกับผู้วิจัย ดังนั้นเมื่อประเมินความพึงพอใจผลที่ออกมาจึงอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้จากการติดตามการใช้แอปพลิเคชันฯ ติดตามช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย พบว่า ในพื้นที่หมู่ 2 บ้านคลองตง หมู่ 4 บ้านปลักเค และหมู่ 8 มีผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มติดบ้าน ติดสังคม และติดเตียง ผู้มีบทบาทในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ (หมายถึง ผู้เข้าร่วมการอบรมการใช้แอปพลิเคชันฯ) ได้ใช้ข้อมูลในแอปพลิเคชันฯ รวมถึงขั้นตอนแนวทางที่ได้อบรมไปใช้ในการวางแผนติดตามช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดลำดับขั้นตอนความช่วยเหลือ ยกตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุติดเตียงที่อาศัยอยู่กับลูกหลาน ตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่เสี่ยงน้อย ก็จะได้รับความช่วยเหลือลำดับถัดไปจากผู้สูงอายุติดบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงสูง อีกทั้งรูปแบบการดูแลช่วยเหลือจะเป็นไปตามลักษณะของผู้สูงอายุแต่ละคน เป็นต้น ทั้งนี้ข้อมูลในแอปพลิเคชันฯ ที่ผู้ใช้นำมาใช้วางแผนช่วยเหลือผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่เสี่ยงระดับต่าง ๆ และข้อมูลโรคประจำตัวและการดูแลรักษา อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันว่า อยากให้ระบุชื่อผู้สูงอายุลงในแอปพลิเคชันฯ แทนที่ใช้ code เนื่องจากง่ายในการทำความเข้าใจ แต่มีบางคนให้ข้อคิดเห็นว่า ใช้ code ปลอดภัยมากกว่า เนื่องจากแอปพลิเคชันฯ เป็นสาธารณะ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการใช้จึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

แอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยที่เหมาะสมต่อการช่วยเหลือติดตามผู้สูงอายุ และใช้งานได้ง่ายสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ และผู้มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 ความรู้อุทกภัยและการจัดการภัยพิบัติ ประกอบด้วย ความหมาย ประเภท สาเหตุ ลักษณะ และผลกระทบจากอุทกภัย ความหมายการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ องค์ประกอบของความเสียหายจากภัยพิบัติ และการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และส่วนที่ 2 การจัดการอุทกภัยในพื้นที่ ทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับชุมชน ประกอบด้วย ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงประเภทต่าง ๆ ทั้งผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุที่พิการ ตำแหน่งบ้านผู้สูงอายุในพื้นที่เสี่ยง ข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ได้แก่ ประวัติการรักษารโรค ประเภทของยา สถานะภาพการรักษา ความถี่ในการพบแพทย์ แพทย์หรือสาธารณสุข-ผู้ดูแล และเบอร์ติดต่อ จุดนัดพบ จุดอพยพ เส้นทางอพยพพื้นที่เสี่ยงหรือจุดเสี่ยง อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น ที่ตั้งบ้านแกนน้ำหรือผู้นำชุมชนที่ตั้งหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ และนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบระบบติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยชื่อ Flood care ซึ่งแอปพลิเคชันฯ ดังกล่าว เป็นต้นแบบที่ช่วยติดตามและช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากใช้งานง่าย มีรูปแบบ ภาษาที่ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจได้ง่ายสะดวกในการเข้าถึง มีข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นในการเข้าช่วยเหลือผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัว และการรักษาผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการศึกษา

สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่พะตง เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยซ้ำซากเป็นประจำ ผู้วิจัยทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นลำดับแรก ๆ โดยการวิเคราะห์หาภาวะเสี่ยง สาเหตุ และผลกระทบของอุทกภัยในพื้นที่ เพื่อดำเนินนโยบาย มาตรการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการลดความล่อแหลม ลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการจัดการปัญหา มีเป้าหมายในการลดความเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชนและสังคมในปัจจุบัน และป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต [4] การพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบฯ และนำเสนอในรูปแบบของข้อมูลผู้สูงอายุ โรคประจำตัว แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งบ้านของผู้สูงอายุในพื้นที่เสี่ยงที่แสดงในรูปของภาพ (Graphic) แผนที่ (Map) ที่เชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) (Database) เป็นหนึ่งในแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับการวางแผนช่วยเหลือทางสาธารณสุข เพื่อวางแผนในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่ [5] เพื่อให้เห็นภาพกว้างของพื้นที่ และรายละเอียดข้อมูลของผู้สูงอายุที่ถือได้ว่ามีความเปราะบาง [6] จึงเป็นที่มาของการจัดการและลดความเสี่ยงภัยพิบัติไปในเวลาเดียวกัน

ทั้งนี้ จากการใช้กระบวนการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลด้วยวิธีการ DBLC สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลนี้ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งพิจารณาได้จากผลการทดสอบการใช้งานและประเมินผลในพบว่าประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการเลือกใช้รูปแบบวิธีการพัฒนารวมถึงซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมสามารถสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลภรณ์ ศรีไพศาล [7] และ วริศรา สมเกียรติกุล และคณะ [8] ที่พบว่า การออกแบบแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญจะสามารถพัฒนาระบบให้มีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และสามารถนำไปใช้งานตามที่พึงประสงค์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของการพัฒนาชุมชนและรับมืออุทกภัยได้

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. การพัฒนาฟังก์ชันการทำงานเพิ่มเติมในส่วนวางแผนจัดการความเสี่ยงเกิดอุทกภัยของชุมชนโดยการเชื่อมโยงข้อมูลแบบ Content Management System เพื่อให้เกิดการบูรณาการระบบการจัดการอุทกภัยกับระบบงานอื่นๆ
2. การพัฒนาแอปพลิเคชันให้ตอบสนองต่อการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมในการควบคุม/แก้ไขเอกสาร และข้อมูลต่างๆ ได้ตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้รองรับรูปแบบการจัดการฐานข้อมูลทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเป็นระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการกำกับดูแลให้ระบบมีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน
3. การพัฒนาแอปพลิเคชันให้มีสมรรถนะที่ดีขึ้นในส่วนของการติดต่อกับผู้ใช้ และการปรับปรุงแก้ไขระบบฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านระบบไอซีทีเพื่อความชัดเจนและสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานได้
4. การพัฒนาแอปพลิเคชันนี้ให้มีความหลากหลายบนเครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ในยุคปัจจุบันมากขึ้นเนื่องจากแอปพลิเคชันระบบต้นแบบในปัจจุบันรองรับเพียงระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) เท่านั้น จึงควรกำหนดรูปแบบการดำเนินการให้ชัดเจนทั้งการพัฒนาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ซึ่งมีส่วนร่วมให้การใช้งานประสบความสำเร็จ
5. การพัฒนาแอปพลิเคชันนี้ ถูกพัฒนาขึ้นบนแนวคิดทฤษฎีอุทกภัย Sendai Framework

ทฤษฎีผู้สูงอายุ และทฤษฎีแอปพลิเคชัน หากมีการปรับปรุงแอปพลิเคชันในลักษณะนี้เพื่อรองรับภัยพิบัติประเภทอื่น ๆ สามารถนำแนวคิดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Risk Disaster) ที่ให้ความสำคัญกับภัย (Hazard) ความล่อแหลม (Exposure) และความเปราะบาง (Vulnerability) และศักยภาพ (Capacity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเปราะบาง ที่ถูกจำแนกออกมาเป็น 4 ประเภท ทั้งความเปราะบางทางกายภาพ ความเปราะบางทางสังคม ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ และความเปราะบางทางสภาพแวดล้อมมาวิเคราะห์ร่วมด้วย จะทำให้การพัฒนาแอปพลิเคชันนั้นมีความสมบูรณ์ และเมื่อนำไปใช้ในการรับมือภัยพิบัติจะเกิดประโยชน์และลดความเสียหายจากภัยพิบัติได้มากที่สุด

6. ในอนาคตแอปพลิเคชันนี้สามารถพัฒนาให้มีรูปแบบการทำงานแบบ real-time และเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นอื่น ๆ ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์อุทกภัย เช่น เส้นทางอพยพผู้สูงอายุจากบ้านพักไปพื้นที่ปลอดภัย/จุดอพยพ การเพิ่มเติม ปรับปรุงข้อมูลดังกล่าวรวมถึงการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จะก่อให้เกิดประโยชน์และลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อผู้สูงอายุได้มากที่สุด

Reference

- [1] Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2021). *Situation of the Thai Elderly 2020*. Accessed on 14 February 2022 from <https://thaitgri.org/?p=39772>.
- [2] Phoromyen, S. (2012, July 11). *Needs and unmet needs of older person and responses during flooding disaster*. <https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/3602/r2rSuwaraporn.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- [3] Chan-anupap, S. (2019). *Final report of the communication project for disaster risk reduction of vulnerable rural groups*. Thaksin University.
- [4] Witoonthat, S., Cathalina, R.M., & Matthew, S. (2016). *Disaster risk assessment Handbook* (1st ed.). United Nations Development Programme. Thailand Office, Bangkok.
- [5] Chuayrai, P., & Songthap, A. (2019). Application of geographic information system in public health. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 6(10), 229-236.
- [6] Daoust, J., & Daoust, F. (2020). Elderly people and responses to COVID-19 in 27 countries. *PLOS ONE*, 15(7), e0235590. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0235590>.
- [7] Sripaisarn, W. (2016, November 16). *The development of database system*. https://www.stabundamrong.go.th/web/book/53/b6_53.pdf
- [8] Somkiatkul, W., Ruangdet, K., & Boonkong, B. (2019). The Creating approach of an application for creative tourism route in Chaiya district, Suratthani province. *The Journal of Social Communication Innovation*, 7(1), 144-155.

แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการ
ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชายแดนภาคใต้
Five Forces Models Affecting Small Hotel Entrepreneurs
In Muang Districts of Southern Border Provinces

นวิทย์ เอ็มเอก^{1*}

Nawit Amage^{1*}



¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author, E-mail: nawit.a@tsu.ac.th

(Received: September 19, 2023; Revised: January 18, 2024; Accepted: January 26, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชายแดนภาคใต้” วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แนวคิดในการพัฒนาธุรกิจ 2) เพื่อวิเคราะห์แรงกดดัน 5 ประการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก เขตอำเภอเมือง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็นโรงแรมในพื้นที่ อ.เมือง จ.ปัตตานี, อ.เมือง จ.ยะลา และ อ.เมือง จ.นราธิวาส โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการไทย-จีน / ผู้ประกอบการไทย-พุทธ / ผู้ประกอบการไทย-มุสลิม จำนวน 9 ราย ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แนวคิดในการพัฒนาธุรกิจ ส่วนมากเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว หรือธุรกิจครอบครัว ต่อยอดจากธุรกิจเดิมของทางครอบครัว 2) แรงกดดัน 5 ประการ สามารถจำแนกได้เป็น 1) ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ ด้านเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย, ราคา,ทุน, ความใหม่ของโรงแรมคู่แข่ง, นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของทางภาครัฐ 2) ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน ด้านราคา, ความใหม่, ช่องว่างทางกฎหมาย 3) อำนาจต่อรองของลูกค้า ราคาห้องพักใกล้เคียงกัน ลูกค้าเลือกที่ตัวเองชอบ 4) อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิตมีค่อนข้างมาก เนื่องจากปัจจัยการผลิตจำวนจำกัด เกิดการเก็งราคา มีอำนาจในการต่อรองต่ำ และ 5) สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก จำนวนคู่แข่ง, ช่องทางออนไลน์ และเงินทุน

คำสำคัญ: แรงกดดัน 5 ประการ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The study of “Five Forces Models Affecting Small Hotel Entrepreneurs in Muang Districts of Southern Border Provinces” aimed at 1) studying the economic and social backgrounds business development concepts 2) analyzing the five forces models. This study is qualitative research. The sample group consisted of small hotel business operators in Mueang Districts in the three southern border provinces. Divided into the hotels in Mueang District, Pattani Province, Mueang District, Yala Province, and Mueang District, Narathiwat Province. By interviewing Thai-Chinese entrepreneurs/Thai-Buddhist entrepreneurs/ Thai-Muslim entrepreneurs, there were 9 entrepreneurs. The research was conducted using semi-structured interviews. The research results showed that 1) concerning the economic and social backgrounds as well as the business development concepts, entrepreneurs were local people. Most of them were self-proprietorships or worked for family business as they perceive business opportunities and then wished to expand their family's 2) The five forces could be classified into 1) threats from new competitors, social media technology, price, capital, newness of competing hotels and policies to stimulate the economy of the government, 2) threats from substitutes in terms of price, novelty, and legal gaps, 3) bargaining power of customers room rates at the same level, enabling them to choose that they mainly like 4) high bargaining power of the sellers causing the problem of price gouging occurred have low bargaining power 5) quite high competition in the industry in terms of the number of competitors as well as online channels and funds.

Keyword: Five Forces Model, Small Hotel Entrepreneurs, Southern Border Provinces

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 5 มีเป้าหมายสำคัญ คือ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งการสร้างสังคม พหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ ได้จัดทำแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน เพื่อรองรับขึ้นเป็นการเฉพาะ รวมทั้งมีพื้นที่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และเมืองชายแดน มีจุดที่ตั้งที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่ภาคใต้และมาเลเซีย รวมทั้งสิงคโปร์ ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลอยู่ระหว่างดำเนินโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อำเภอหนองจิก การพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยว อำเภอสุโขทัย-ลก และอำเภอเบตง เพื่อสร้างงาน และรายได้ให้กับประชาชน ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน [1]

ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 นิยามความหมายของธุรกิจประเภทที่ 1 หรือโรงแรมขนาดเล็ก มีรายละเอียดคือ 1) มีห้องพักไม่เกิน 50 ห้อง 2) ห้องพักทุกห้องต้องมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร ไม่รวมห้องน้ำ ห้องส้วม และระเบียงห้องพัก และ 3) มีห้องน้ำและห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะอย่างเพียงพอสำหรับผู้พัก โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจดทะเบียนที่ทำการปกครองท้องที่ เพื่อขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม [2]

โรงแรมขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหารสูง ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยาก บางแห่งที่กิจการเล็กมาก ๆ เจ้าของเป็นผู้ดูแลและให้บริการเอง ทำให้สามารถให้บริการได้ทั่วถึง เป็นกันเอง ข้อเสียก็อาจจะเป็นเรื่องของการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกมีน้อย เนื่องจากเป็นโรงแรมขนาดเล็ก มีห้องพักน้อย (น้อยกว่า 50 ห้อง) การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงอาจจะไม่ได้มีให้ครบถ้วนสมบูรณ์เท่ากับโรงแรมขนาดใหญ่ เช่น มีบริการเพียงอาหารเช้าง่าย ๆ ผู้ประกอบการต้องมีแผนการตลาดอย่างจริงจัง ต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน มีช่องทางการตลาดจากทางไหนบ้าง การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น ออนไลน์ ออฟไลน์ และที่สำคัญคือ การสร้างจุดขายให้โดดเด่น เป็นที่น่าจดจำและประทับใจ [3]

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษา [4] คือ ปัจจัยที่ส่งต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมือง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ (1) ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจ (2) แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก ในพื้นที่เขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และองค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ ของประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์แรงกดดัน 5 ประการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตเมืองชายแดนในการพัฒนาโอกาสศักยภาพทางการแข่งขันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อองค์การองค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้ประกอบการ สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการการพัฒนาโอกาสและศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ ของประเทศได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมือง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็นโรงแรมในพื้นที่ อ.เมือง จ.ปัตตานี, อ.เมือง จ.ยะลา และ อ.เมือง จ.นราธิวาส

ขอบเขตด้านวิชาการ คือ แนวคิดแรงกดดัน 5 ประการ (Five Forces Model) แบ่งปัจจัยที่จะทำการวิเคราะห์ ออกเป็น 5 ปัจจัยที่มีแรงกระทำกับธุรกิจโดยตรง ประกอบด้วย 1) ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ 2) ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน 3) อำนาจต่อรองของลูกค้า 4) อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต และ 5) สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอความเป็นตัวแทนของประชากร (Representative of a population) การกำหนดจำนวนตัวอย่างของประชากรนั้นจึงไม่มีความสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและกระบวนการทางสังคม [5] ด้วยเหตุผลนี้การเลือกตัวอย่างจึงไม่ใช่ความน่าจะเป็นหรือการพิจารณาเลือกตัวอย่างโดยคำนึงถึงโอกาสความน่าจะเป็นที่หน่วยต่างๆ ในประชากรจะถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเลือกตัวอย่างเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมือง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็นโรงแรมในพื้นที่ อ.เมือง จ.ปัตตานี, อ.เมือง จ.ยะลา และ อ.เมือง จ.นราธิวาส โดยเจ้าของกิจการเป็นผู้ประกอบการไทย-จีน / ผู้ประกอบการไทย-พุทธ / ผู้ประกอบการไทย-มุสลิม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะเลือกศึกษา 3 โรงแรมไม่ซ้ำกัน ผู้ประกอบการรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 ราย ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) จากนั้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพหรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำข้อมูลมาจัดการให้เป็นระเบียบ โดยรวมกันเข้าเป็นหมวดหมู่ รูปแบบเดียวกัน ในลักษณะเดียวกัน จัดเป็นหน่วยย่อยๆ ตามความหมายเฉพาะของแต่ละหน่วย เพื่อทำให้ข้อมูลมีความชัดเจน และให้ความสำคัญแก่ความหมายของข้อมูลอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องระหว่างมิติต่างๆ ของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาจัดเรียงหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหา เพื่อการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้มีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้

ของข้อมูลจากบริบทต่างๆ เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลอีกครั้ง ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้วยการจัดกระทำข้อมูล ระบบและหาความหมายแยกแยะองค์ประกอบทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ด้วยการจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล พิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล อธิบาย ความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ในเบื้องต้นเป็นระยะ ๆ ด้วยการตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมและ ปรัชญาการณที่ได้รับ ซึ่งจะได้ข้อสรุปในระดับหนึ่ง จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลรวมด้วยการศึกษาเนื้อหาที่ได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบข้อมูลจากปรากฏการณ์

สรุปผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพื้นที่ อ.เมือง จ.ปัตตานี, อ.เมือง จ.ยะลา และ อ.เมือง จ.นราธิวาส โดยเจ้าของกิจการเป็นผู้ประกอบการไทย-จีน / ผู้ประกอบการไทย-พุทธ / ผู้ประกอบการไทย-มุสลิม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะเลือกศึกษา 3 โรงแรมไม่ซ้ำกัน ผู้ประกอบการรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 ราย รายละเอียดของผู้ประกอบกิจการโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงดัง Table 1

Table 1 Entrepreneurs who provided interview information on the location of hotels in Muang District, Southern Border Provinces

No.	Alias	informant hotel type	hotel location
1	A	Thai-Chinese Entrepreneurs	Muang District, Pattani Province
2	B	Thai-Buddhist Entrepreneurs	Muang District, Pattani Province
3	C	Thai-Muslim Entrepreneurs	Muang District, Pattani Province
4	D	Thai-Chinese Entrepreneurs	Muang District, Yala Province
5	E	Thai-Buddhist Entrepreneurs	Muang District, Yala Province
6	F	Thai-Muslim Entrepreneurs	Muang District, Yala Province
7	G	Thai-Chinese Entrepreneurs	Muang District, Narathiwat Province
8	H	Thai-Buddhist Entrepreneurs	Muang District, Narathiwat Province
9	I	Thai-Muslim Entrepreneurs	Muang District, Narathiwat Province

Source: Researcher

ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก เขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมือง ประกอบด้วย อ.เมือง จ.ปัตตานี, อ.เมือง จ.ยะลา, อ.เมือง จ.นราธิวาส โดยแบ่งเป็น ผู้ประกอบการไทย-จีน, ผู้ประกอบการไทย-พุทธ และผู้ประกอบการไทย-มุสลิม อย่างละ 1 คน ต่อ 1 เขตพื้นที่อำเภอเมือง จำนวนผู้ประกอบการรวมทั้งสิ้น 9 คน สามารถสรุปประเด็นภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กของผู้ประกอบการเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดังนี้

“ทางครอบครัวทำธุรกิจก่อสร้าง ปี2544 คุณพ่อเริ่มเห็นวิกฤตต่าง ๆ คุณพ่อจึงมองหาธุรกิจที่จะสร้างขึ้นใหม่ จึงได้ไต่เต้าจากเสี่ยงแว่วๆจากเพื่อน และนำไต่เต้าเหล่านั้นมาคิดบวกกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น

วัสดุก่อสร้าง เศษไม้ เศษปูน จึงเกิดการนำเอาเศษเหล่านั้นสร้างธุรกิจขึ้นมา ริเริ่มจากการสร้างที่ละนิด กับพ่อ และคุณนำมาช่วยสร้าง ผมออกแบบเป็น ห้อง สองห้อง ในช่วงแรกได้ 7 ห้อง และเกิดการตอบรับที่ดี เนื่องจากสมัยนั้นไม่มีห้องพัก มีแต่น้อย รวมระยะเวลาทั้งหมด 20 ปี ก่อนไม่เคยมีโฆษณา ได้รับการตอบรับมาเรื่อยๆ ปัจจุบันมีห้องพัก 50 ห้อง ได้ดำเนินธุรกิจมาเรื่อยๆ คุณพ่อได้เสียชีวิต จึงได้โอกาสกลับมาบริหาร” คำสัมภาษณ์

คุณ E ผู้ประกอบการ ไทย-พพธ

"ก่อนที่จะก่อตั้ง ก็จะมีมอตลาดหลายๆ ที่ในโรงแรมในปัตตานีค่ะ แล้วก็ ณ ตอนนั้น ประมาณ 8-9 ปีที่แล้วโรงแรมแบบแนวราบยังไม่ มีจะเป็นแนวตึกสูงอะไรค่ะ ก็เลยสนใจที่จะทำแบบนี้ ก็คือตลาดใหม่ เปิดตลาดแบบใหม่ จุดมุ่งหมายลูกค้าก็จะเป็นลูกค้าแบบใหม่ที่ต้องการพักแบบธรรมชาติ ต้องการพักแบบส่วนตัว เงียบสงบ ก็จะเป็นที่นี้ค่ะ ตอนแรกจะมีแค่ 20 ห้องค่ะ หลังจากนั้นเราก็อุบและสร้างเพิ่มอีก 28 ห้อง ตอนนี้มีทั้งหมด 48 ห้อง" คำสัมภาษณ์ คุณ C ผู้ประกอบการ ไทย-มสลิม

“เป็นคนที่ชอบที่จะเปิดธุรกิจอะไรใหม่ๆ ซึ่งเป็นคนที่กล้าเสี่ยงกล้าได้และกล้าที่จะเสีย ได้เริ่มต้นด้วยการถมที่ดินใช้เวลาเป็นปีๆ และให้ทางคุณพ่อหาฤกษ์ยามก่อนและได้มีการสร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 2554 เป็นวันเปิดตัวโรงแรม ตรงกับวันวาเลนไทน์ และในวันเดียวกันนั้นเราได้จัดมวยมาหาकुศล มอบเงิน ส่วนนั้นให้กับโรงเรียน ตชด. โดยไม่หักค่าใช้จ่าย เมื่อก่อนตอนเปิดโรงแรมมาใหม่ๆ โรงแรมจะมีครบองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นห้องอาหาร ห้องประชุมสัมมนา ในช่วงนั้นทางนักการเมือง เซลล์ขายของ และบริษัทอื่นๆ มาจัดประชุมสัมมนา งานแต่งงาน และงานเลี้ยง ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ดี ได้ดำเนินการไปได้ประมาณ 3 - 4 ปี เราลู้ค่าใช้จ่ายไม่ไหว เพราะว่า งานเลี้ยง การจัดสัมมนา ก็ไม่ได้มีทุกวัน คือทุกอย่างทั้งในส่วนของการอาหาร มันเกินมาก แต่เราก็แบกรับมาประมาณ 4 ปี หลังจากนั้นเลยตัดสินใจดีในส่วนของการประชุมสัมมนา และห้องอาหาร เหลือเพียงโรงแรมที่ดำเนินการ” คำสัมภาษณ์ คุณ G ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจ โรงแรมขนาดเล็กของผู้ประกอบการเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นคนในพื้นที่ จังหวัดนั้นๆ ส่วนมากเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว หรือธุรกิจครอบครัว โดยมองเห็นโอกาสทางธุรกิจ และต่อยอด จากธุรกิจเดิมของทางครอบครัว มีความกล้าคิดตัดสินใจลงทุน และพร้อมยอมรับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ [6]

รายได้จากการประกอบการ ซึ่งการสอบถามประเด็นรายได้กับผู้ประกอบการขนาดเล็กทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากด้วยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ รู้สึกเป็นกังวลเกี่ยวกับการบอกถึงจำนวนของรายได้ ทางผู้วิจัยจึงเลือกที่จะสอบถามในส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานะทางการเงินและสภาพคล่องของทางธุรกิจ [7] สามารถสรุปประเด็นรายได้จากการประกอบการได้ดังนี้

“เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทำธุรกิจพอที่จะให้ลูกน้องมีงานทำ พยายามประคับประคองให้ผ่านไปได้ ลดลง 50%-60%” คำสัมภาษณ์ คุณ A ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“ไม่ต้องพูดถึงกำไร ตอนนี้เหนื่อยมาก พยายามลดค่าใช้จ่ายลงประมาณ 3 เท่า คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์โดยประมาณ” คำสัมภาษณ์ คุณ F ผู้ประกอบการ ไทย-มสลิม

“มีการรีโนเวทห้องใหม่เมื่อปีที่แล้ว แล้วก่อนหน้านี้ประมาณ 3 ปี จะมีการเปิดห้องราคา 650 บาท อัตราผลตอบแทนถ้านับจากปีที่แล้ว ปีนี้ก็ลดลงประมาณ 30% ถ้าใครเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาน่าจะพอๆ กันนะคะ ก็ยังคงมีกำไรบ้าง แต่ก็ไม่มากค่ะ” คำสัมภาษณ์ คุณ H ผู้ประกอบการ ไทย-พท

“ถ้าเทียบกับปีที่ผ่านมา มันก็เทียบไม่ได้ ก็โอเคอยู่นะคะ ไม่ได้มีปัญหา ก็ยังได้กำไรบ้างแต่ก็ไม่ได้มาก ไม่ได้ขาดทุนค่ะ” คำสัมภาษณ์ คุณ C ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“สภาพคล่องทางการเงินเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา หายไป 70 เปอร์เซ็นต์ โดยประมาณ ตอนนี้อยากประหยัดประคับประคองให้ธุรกิจไปได้” คำสัมภาษณ์ คุณ E ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงผลตอบแทนจากการลงทุน และรายได้ของผู้ประกอบการ ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนใต้ ว่าสถานการณ์การดำเนินธุรกิจ ในปัจจุบันค่อนข้างอยู่ในระยะถดถอย ต้องพยายามประคับประคองกิจการให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

แรงกดดัน 5 ประการของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนใต้

1. ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่

ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ คือความยากง่ายของการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ซึ่งมีผลต่อการคุกคามโดยผู้มีคู่แข่งเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกอบการต้องเข้าใจก่อนว่าธุรกิจประเภทใดๆ ก็ตามหากอยู่ในช่วงขาขึ้นมียอดขายสูงกำไรดี ก็เป็นเรื่องปกติที่คนอื่นจะให้ความสนใจอยากจะทำธุรกิจประเภทเดียวกันเพิ่มขึ้น และยังอุปสรรคในการเริ่มต้นธุรกิจมีน้อยด้วยแล้ว ยิ่งทำให้อัตราการเกิดใหม่ของผู้ประกอบการในธุรกิจเดียวกันเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้ส่วนแบ่งทางการตลาดที่ผู้ประกอบการเคยได้รับลดน้อยลงไป ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตเมืองชายแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

“คู่แข่งหน้าใหม่ เขาได้ความใหม่และเขาได้เทคโนโลยีในการให้บริการเขาใช้พวกเฟสบุ๊คเพจ และอื่นๆ ผมเชื่อว่าที่ผมแพ้เขาอยู่ที่คือในส่วนนี้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ผ่านออนไลน์” คำสัมภาษณ์ คุณ C ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“ผมคิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาเพราะว่าโรงแรมที่เปิดใหม่ในยะลา ไม่ใช่มูลค่าในการลงทุนที่สูง ราคาห้องพักใหม่ๆ ราคา 690- 790 บาท ผมยังสู้ได้” คำสัมภาษณ์ คุณ E ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

“นโยบายในการควบคุมของรัฐก็มีผลกระทบอยู่บ้างค่ะ เนื่องจากทางเราไม่ได้ทำการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ทำให้ลูกค้าบางส่วนหายไปบ้างแต่น้อยค่ะ สุดท้ายเขาก็กลับมาหาเราอีก” คำสัมภาษณ์ คุณ A ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“คู่แข่งมีต้นทุนมากกว่า คนชอบลองของใหม่ และมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา” คำสัมภาษณ์ คุณ I ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“เราชนะในเรื่องของประสบการณ์ในการบริการที่นี้ดี ในส่วนของแม่บ้านเขาเป็นคนใส่ใจลูกค้า และความซื่อสัตย์ เช่น ในกรณีที่ถูกค่าลิ้มของที่ห้อง แม่บ้านที่พบก็จะนำไปแจ้งที่แคชเชียร์เพื่อติดต่อลูกค้า และบอกพี่อีกที เราก็จะตามลูกค้า นั่นคือเหตุผลที่เราต้องเก็บเบอร์โทรศัพท์ลูกค้าไว้” คำสัมภาษณ์ คุณ D ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการจัดการกับภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเทคโนโลยีโซเชี่ยลมีเดีย, ราคา, ทุน, ความใหม่ของโรงแรมคู่แข่ง และนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของทางภาครัฐ [8] (Solomon, Marshall & Stuart, 2008) ส่งผลต่อโอกาสและศักยภาพทางการตลาด

ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน

ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน คือสินค้าที่มาทดแทนสินค้าที่ผู้ประกอบการจำหน่ายอยู่ แต่ไม่ใช่สินค้าประเภทเดียวกันหากแต่วัตถุประสงค์ในการใช้งานคล้ายกันหรือเหมือนกัน ทำให้เพิ่มทางเลือกแก่ลูกค้าในการเลือกใช้บริการทดแทนหากพิจารณาแล้วว่าคุ้มค่างว่าการเข้าพักโรงแรมของผู้ประกอบการ ยกตัวอย่างเช่น เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์, บังกะโล เป็นต้น ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

“ไม่ได้รับผลกระทบมากนักนะ ประมาณว่า มีที่พักที่ราคาถูกกว่า ต้นทุนต่ำกว่าขึ้นมาใช้ใหม่ ความมั่นใจของลูกค้าก็จะน้อยลง ประมาณว่า ราคาถูกแล้วจะจริงจังหรือเปล่าพอพวกเขาไปลองจริงๆ เขาก็กลับมาหาเราเหมือนเดิมค่ะ เพราะว่าติดใจที่นี่” คำสัมภาษณ์ คุณ A ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“ไม่มีไม่เป็นกังวล เพราะลักษณะโรงแรมของผมก็รีสอร์ท สินค้าทดแทนจึงไม่เป็นภัยสำหรับโรงแรม” คำสัมภาษณ์ คุณ H ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

“เรากังวลเพราะต้นทุนของเราต่ำ ภาษีค่าธรรมเนียมเราต้องจ่ายสูงกว่า แต่ในขณะที่เปิดเรื่อยๆ ต้องถึรู้แต่คุณไม่ไปตรวจ มาชี้แต่คนที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ต้นทุนของเราสูงขึ้นในส่วนของการที่ต่ำลง ใครๆก็อยากได้ของถูก” คำสัมภาษณ์ คุณ I ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านราคา, ความใหม่, ช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งผู้ประกอบการที่สร้างความแตกต่างทางด้านสินค้าเช่น การให้บริการ, ลักษณะของโรงแรม สามารถที่จะแข่งขันและจูงใจให้ลูกค้าเลือกใช้บริการที่โรงแรมของกิจการได้

3. อำนาจต่อรองของลูกค้า

สภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องตระหนักว่า ผู้ซื้อหรือลูกค้านั้นก็มีความสามารถในการต่อรองเช่นกัน อย่างเช่นการกำหนดราคาซื้อสินค้าให้ต่ำลง หรือการขอเพิ่มคุณภาพสินค้ามากขึ้น หากผู้ประกอบการ ยินทรานที่จะไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ก็อาจจะทำให้ลูกค้าหันไปพักโรงแรมของผู้ประกอบการเจ้าอื่นแทน ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปผู้ประกอบการอาจจะไม่เหลือลูกค้าเลยก็เป็นได้ แต่หากผู้ประกอบการยอมลดราคาค่าห้องพักโรงแรมก็ทำให้รายได้ลดลง หรือหากเพิ่มคุณภาพสินค้าและบริการ ก็ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน อำนาจต่อรองของลูกค้าที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

“ลูกค้ามีสิทธิเลือกใช้บริการโรงแรมต่างๆ เพราะในยะลามีโรงแรมให้เลือกเยอะพอสมควร ราคาก็ไม่ต่างกันมาก” คำสัมภาษณ์ คุณ D ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“จำนวนโรงแรมผู้แข่งขันจำนวนมาก เราสามารถเลือกไปโรงแรมไหนก็ได้ผมเลยเชื่อว่าอำนาจการต่อรองของลูกค้ามีมากกว่าโรงแรม” คำสัมภาษณ์ คุณ B ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

“โรงแรมเป็นทางเลือกของลูกค้าที่เขาสามารถเลือก ราคาไม่แตกต่างกันเยอะ” คำสัมภาษณ์ คุณ I ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“ลูกค้ามีการร้องเรียน พี่ก็จะรับฟังแต่พี่บอกกลับไปว่าพี่ขอเวลาในการตรวจสอบ พี่ก็ต้องให้ความสำคัญกับตัวพนักงานด้วยว่ามันเป็นความบกพร่องในเรื่องของการบริการต้อนรับของเราจริงๆ

หรือเปล่าหรือว่าเกิดจากอะไร พี่รับฟังทั้งสองข้าง” คำสัมภาษณ์ คุณ E ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจต่อรองของลูกค้าที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนมากเข้าใจในประเด็นนี้ เพราะแต่ละโรงแรมราคายางห้องพักอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน [9] ลูกค้าจึงมีโอกาสที่จะเลือกพักในโรงแรมที่ตัวเองชอบเป็นหลัก

4. อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต

ผู้ขายปัจจัยการผลิตมีหน้าที่ส่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตให้กับธุรกิจ ปัจจัยที่มีผลต่ออำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต อาทิ ต้นทุนในการเปลี่ยนแปลงผู้ขายปัจจัยการผลิต ตรีความแตกต่างของสินค้าของผู้ขายปัจจัยการผลิตแต่ละที่ ต้นทุนการผลิต ความแตกต่างของผู้ขายปัจจัยการผลิต จำนวนผู้ขายปัจจัยการผลิตต่อโรงแรมที่ใช้บริการ เป็นต้น อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

“ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว มีจำนวนบริษัทน้อย คนขายในยะลาไม่ค่อย หาดใหญ่ก็น้อย กรุงเทพฯ ดั้งนั้นเวลาผมต่อรองซื้อค่อนข้างลำบาก” คำสัมภาษณ์ คุณ D ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“สินค้าบางอย่างที่ผมต้องสั่งเป็นหลักผมต้องสั่งจากกรุงเทพ เรามีทางเลือกน้อย มีไม่กี่ที่ที่จะขายให้โรงแรม ในยะลาไม่มี” คำสัมภาษณ์ คุณ E ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

“จำนวนของ suppliers มีน้อย เราต้องสั่งจากภายนอก ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว น้ำยาและอื่นๆ ทางเรามี Contact กับโรงงาน ปีละครั้ง แต่เขามีอำนาจต่อรองมากกว่าเรา” คำสัมภาษณ์ คุณ F ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว ผ้าปูที่นอน น้ำยาทำความสะอาดต่างๆ เราจะสั่งจากกรุงเทพ สั่งจากโรงงานโดยตรงเลยจะเป็นโรงงานที่ผลิตแต่ข้าวของเครื่องใช้ในโรงแรม อาจจะมีการปรับขึ้นราคาบ้าง แต่ขึ้นราคาไม่เยอะยังพอรับได้ค่ะ” คำสัมภาษณ์ คุณ H ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างมาก เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีผู้ประกอบการที่ขายสินค้าปัจจัยการผลิตจำนวนจำกัด ทำให้เกิดปัญหาการโก่งราคาขาย ทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมมีตัวเลือกน้อย และมีอำนาจในการต่อรองต่ำ

5. สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรม

ความรุนแรงของตลาดอันประกอบจากปัจจัย 4 ข้อข้างต้น อาทิ 1) ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ 2) ภัย คุกคามจากสินค้าทดแทน 3) อำนาจต่อรองของลูกค้า และ 4) อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต หากวิเคราะห์โดยรวมแล้ว ตลาดนั้นมีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการก็ควรเตรียมพร้อมให้ดี วางแผนกลยุทธ์ให้รัดกุม ซึ่งความเข้มข้นของการแข่งขัน จำนวนคู่แข่ง ยิ่งแข่งขันสูงก็ต้องเพิ่มขีดความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในธุรกิจโรงแรม ปัจจัยที่ใช้วิเคราะห์สภาพการแข่งขัน อาทิ ความได้เปรียบทางธุรกิจงบประมาณในการทำการตลาด ความมีประสิทธิภาพของกลยุทธ์ แปรณต์ หรือความมีชื่อเสียง เป็นต้น สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

“จำนวนผู้แข่งขันในตลาดมีเยอะ เรหราคาก็ใกล้เคียงกัน เป็นทางเลือกให้กับลูกค้า” คำสัมภาษณ์ คุณ C ผู้ประกอบการ ไทย-มุสลิม

“ไม่เป็นกังวลในเรื่องนี้เลยคะ ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อม ความสะอาด การให้บริการ ในราคาที่จับต้องได้ เราสู้ที่อื่นได้แน่นอน” คำสัมภาษณ์ คุณ D ผู้ประกอบการ ไทย-จีน

“จำนวนผู้แข่งขันในตลาดก็เยอะ ขนาดก็ดีกว่าผม ไม่พูดถึงห้องพัก พูดถึงเรื่องความใหม่ การลงทุน โอกาสเติบโตในตลาดก็น้อยลง” คำสัมภาษณ์ คุณ B ผู้ประกอบการ ไทย-พุทธ

จากนัยคำสัมภาษณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมโรงแรมที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องจำนวนคู่แข่ง, ช่องทางออนไลน์ และเงินทุน [10] ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้ประกอบการต้องมีการปรับเปลี่ยนกิจการให้มีความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรม

การอภิปรายผล

สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตและการเดินทางของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการจัดประชุมสัมมนาของหน่วยงานราชการเมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรง สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongsawang [11] ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเติบโตของธุรกิจที่พักในเขตเมืองเป็นการตอบสนองความต้องการด้านที่พักจากคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. การขยายตัวของธุรกิจที่พักที่ให้บริการเฉพาะห้องพักเพียงอย่างเดียว คือ โรงแรมประเภทที่ 1 เน้นให้บริการห้องพักเพียงอย่างเดียว เพื่อตอบสนองความต้องการด้านที่พักของคนในพื้นที่เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตและการเดินทางของคนในพื้นที่ ซึ่งเกิดความหวาดกลัว ไม่กล้าเดินทางในช่วงเวลากลางวัน

2. การตัดสินใจลงทุนในธุรกิจที่พักของผู้ประกอบการมีความซับซ้อน มีหลายปัจจัยประกอบกัน ได้แก่ 1) การมองเห็นโอกาสทางธุรกิจและความคาดหวังต่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักมีที่ดินอยู่ก่อนแล้วหรือซื้อที่ดินในราคาไม่แพง 2) ความเข้าใจบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Preeda Manasuwan [12]

แรงกดดัน 5 ประการของผู้ประกอบการในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กพื้นที่เขตอำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นแรงกดดัน 5 ประการ สอดคล้องกับการศึกษาของ Phonpan Weerapriyakun [13] สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเทคโนโลยีโซเชี่ยลมีเดีย, ราคา, ทุน, ความใหม่ของโรงแรมคู่แข่ง และนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของทางภาครัฐ

2) ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน ควรใส่ใจในด้านราคา, ความใหม่, และช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งผู้ประกอบการที่สร้างความแตกต่างทางด้านสินค้าเช่น การให้บริการ, ลักษณะของโรงแรม สามารถที่จะแข่งขันและจูงใจให้ลูกค้าเลือกใช้บริการที่โรงแรมของกิจการได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Suree Khemthong [14]

3) อำนาจต่อรองของลูกค้า ราคาการขายห้องพักอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ลูกค้าจึงมีโอกาที่จะเลือกพักในโรงแรมที่ตัวเองชอบเป็นหลัก

4) อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิตมีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดปัญหาการโก่งราคาขาย ทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมมีตัวเลือกน้อย และมีอำนาจในการต่อรองต่ำ

5) สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก จำนวนคู่แข่งขึ้น, ช่องทางออนไลน์ และเงินทุนผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมืองต้องปรับเปลี่ยนกิจการให้มีความพร้อมเพื่อรองรับสถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรม

ประเด็นผลกระทบด้านอื่นๆ อาทิ 1) ผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 ต่อการดำเนินการธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่อำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนใต้ จากการสัมภาษณ์พบว่า สถานการณ์ Covid-19 ส่งผลต่อกระทบต่อรายได้ การจ้างงาน ซึ่งทำให้ธุรกิจต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายและต้นทุนการดำเนินธุรกิจที่เพิ่มสูงมากขึ้น ในขณะที่รายได้ลดน้อยลง 2) ผลกระทบจากอัตราค่าเช่าเปลี่ยนแปลงผันผวนมาเลเซียตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนใต้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากลูกค้าหลักของโรงแรมในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเป็นคนไทย ไม่ใช่นักท่องเที่ยวมาเลเซีย และ 3) มาตรการการกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้ออกในหลายกรณี อาทิเช่น โครงการคนละครึ่ง, เทียวด้วยกัน ไม่มีต่อการดำเนินการธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่เขตอำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนใต้เลย ผู้ที่ได้รับประโยชน์ส่วนมากจะเป็นลูกจ้างหรือพนักงานของกิจการเป็นรายบุคคลตามสิทธิส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการแต่อย่างใด

สรุปได้ว่าธุรกิจที่พักในเขตอำเภอเมืองมีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และคนเดินทางระหว่างจังหวัด เน้นที่พักราคาถูก สะอาด และปลอดภัย จึงอาจกล่าวได้ว่าแรงกดดัน 5 ประการของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเขตอำเภอเมือง ขึ้นกับการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรเพิ่มการวิจัยโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม
- 2) ควรเพิ่มการวิจัยส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps) ในมุมมองลูกค้าผู้มาใช้บริการโรงแรมที่พักเพิ่มเติมเต็มความสมบูรณ์ของงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Institute for the Development of Civilian Government Officials in the Southern Border Provinces. (2021). *Education in the development of southern border provinces B.E. 2020-2022*. https://www.sbpac.go.th/?page_id=34190
- [2] Department of Provincial Administration. (2020, July 5). *Hotel registration in the southern region*. https://multi.dopa.go.th/omd3/main/web_index
- [3] Department of Tourism. (2021, May 25). *Thai tourism standards*. <http://tts.dot.go.th/knowledge/standard/thai>
- [4] Lorpraditphong, N. (2006). *Customer satisfaction survey manual*. Prachumthong Printing Group Co., Ltd.
- [5] Neuman, W. L. (2004). *Basics of social research: Qualitative and quantitative approaches*. Pearson.

- [6] Chatchakul, N. (2012). *Tourism industry*. Chulalongkorn Publishing House.
- [7] Soipet, S. (2010). *Hotel management*. Khon Kaen University.
- [8] Solomon, M. R., Marshall, G. W., & Stuart, E. W. (2008). *Marketing real people, real choices*. Pearson Education.
- [9] Solomon, M.R. (2011). *Consumer behavior: Buying, having and being* (10th ed.). Allyn & Bacon.
- [10] Henderson, J. C. (2010). Sharia-compliant hotels. *Tourism and Hospitality Research*, 10(3), 246-254.
- [11] Thongsawang, K. (2011). *Impact of the insurgency in 3 southern provinces on hotel real estate projects in Hat Yai district* [Master's thesis, Thammasat University]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:120577?fbclid=IwAR1JIBZOwTh9PIe7O54e3mOMQlWLLgTGygbmfGbieTQAgYjQJuxpFGsnqKw
- [12] Manasuwan, P. (2011). *Strategies for creating competitive advantage in the construction material distribution business. in area 3 Southern Border Provinces (Yala, Pattani, Narathiwat)*. Yala Rajabhat University.
- [13] Weerapriyakun, P. (2012). *Status and situation of real estate in the three southern border provinces*. Thailand Research Fund (TRF).
- [14] Khemthong, S. (2016). *Management and marketing strategies for the hotel business*. Sukhothai Thammathirat Open University Press.

General Information of Parichart Journal

About the Journal

Parichart Journal is a peer-reviewed journal publishing research articles, academic articles, and socially-engaged articles in the fields of arts and humanities, social sciences, business administration, management, and accounting of researchers, academicians, or students of Thaksin University, and other organizations.

Publication Conditions

1. The work described has not been published previously.
2. Those wishing to submit a manuscript must complete Parichart Journal online registration, except for some special articles approved by the editorial team.
3. The manuscript must be typed in Thai or English with both Thai and English abstracts.
4. Content and ideas published in this journal must be the author's only; the Editor does not necessarily agree.
5. The reviewers must review the manuscript.

Types of Published Articles

1. Research Articles
2. Academic Articles
3. Socially-Engaged Articles
4. Book Review
5. Review Article

Journal Conditions

1. The manuscript must be typed on white A4-size paper, single side, page number, and **TH Sarabun New Font size 14** with **not more than 15 pages** length, including figures and tables.
2. Margins
 - Top margin 1.00"
 - Bottom margin 1.00"
 - Left margin 1.50"
 - Right margin 1.00"

3. Manuscript Online Submission

The corresponding author must submit the manuscript online via Thai Journals Online (ThaiJO) at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal>

4. Researchers, academicians, or students who would like to submit the article (s) are required to **pay 4,000 baht/115 US per article after the acceptance of the article(s) is notified**. The payment must be made through the following bank account.

Siam Commercial Bank

Account name: PARCJ

Account number: 0-2032823816-5

Branch name: Phatthalung

After completing the payment, the membership applicant must attach the file of payment slip online at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> or contact the journal coordinators at the following address: Research and Development Institute, Thaksin University, Phatthalung Campus 222 Moo. 2, Bann Prao Sub-District, Papayom District, Phatthalung, 93210 Thailand, Tel. 0 7460 9600 ext. 7242 or 08 1540 7304, or Email address: parichartjournal@tsu.ac.th

5. Article cancellation or dismissal has conditions as follows:

Article cancellation is made before article publication.

Article dismissal is made during or after article publication.

The cancellation or dismissal can be preceded by downloading the form at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal>; however, *if the article has already been sent to the reviewers, the corresponding author must be responsible for the reviewing fees.*

Manuscript Guidelines

The article must consist of:

1. Title

Title must be in Thai and English, **center** of the page. **The first alphabets** of all words of the title must be **capitalized with bold 20 font size**.

2. Authors

Identify all authors with **14 font size**, **center** of the page with **logarithm**. Position, academic title, and affiliation in the footnote on the first page: Department, Faculty and University stated in the same page, both Thai and English.

3. Abstract

Abstract must be in Thai and English, **not more than 250 words**, with 14 font size.

4. Keywords

Keywords both in Thai and English related to the article, not more than 5 words, below the abstract.

It must be typed with 14 font size, left-margin. Proper nouns (the first alphabet of each word) must be capitalized.

5. Main Body consists of:

- 1) Introduction:
- 2) Objective
- 3) Methodology
- 4) Results
- 5) Discussion
- * 4) and 5) can probably be merged
- 6) Conclusions
- 7) Acknowledgement (if any)

8) References that must be **APA 7th Edition** and in **English only**

References

The reference lists must be **numeric** referencing in **English only**.

Numeric referencing is as follows:

1. Put the number in the bracket [] at the end of message or author's name such as [1].
2. Put the continuous number started from 1. Any repeated list uses the same numbers.
3. All in-text citation must be in the reference lists based on the identified number in the bracket [].
4. Multi-citations for the same message:
 - 4.1 In case of not more than 2 lists, put the numbers of reference lists in numerical order using comma such as [1, 5].
 - 4.2 In case of more than 2 lists and those are continuous lists, use hyphen (-) such as [1-3], [1-5].
 - 4.3 In case of more than 2 lists and those are continuous and discontinuous lists, put comma (,) and hyphen (-) such as [1, 4-5].

Example

1. getting the financial support from ... [1]...
2. Strong Security Measures for Sustainable Peace on the Korean Peninsula [2]

Reference lists must be arranged and written in **APA 7th Edition**.

If it is from Thai version, please put (in Thai) at the end of the list.

References

1. Book	Last name, first initial of name. Second initial if given. (year). <i>Title of book</i> . Publisher.
<u>Example</u>	Kongsakon, R., & Pojam, N. (2008). <i>Family violence</i> . Srinakharinwirot University Press.
* If there is no date, use 'n.d.' (for 'no date')	
** If there are more than one authors, use ampersand (&) before the last one (as shown above).	
2. Research Articles	Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of article. <i>Title of Journal, volume</i> (issue). Page range. URL or doi number (if applicable)
<u>Example</u>	Suwannopphrat, K. & Chinokul, S. (2015). Applying CLIL to English language teaching in Thailand: Issues and challenges. <i>Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning</i> , 8(2), 237-254. DOI:10.5294/laclil.2015.8.2.8
3. Proceeding Articles	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of article</i> . [Poster Presentation/Paper Presentation]. Conference Name. Location. URL or doi (if applicable)
<u>Example</u>	Kongthong, L. K. (2020). <i>New dimension of educational management in Thailand: A case study of southern part of Thailand</i> . [Paper Presentation]. 3 rd International Conference on Education. Nakhon Sri Thammarat.
4. Book Chapter	Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of the chapter. In Editor(s). <i>Title of the book</i> . (pp. xx-xx). Publisher.
<u>Example</u>	Chantaraopakorn, A. (2007). The chakhe solo concert. In W. Aksornkaew (Ed.). <i>Music talk</i> . (pp.4-7). Chong Charoen Printing House.
5. Articles in the Newspaper	Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Title of article. <i>Title of the newspaper or publication</i> . URL (if applicable)
<u>Example</u>	Chuensintu, T. (2009, January 6). Travel in the footsteps of the Buddha to bring good luck for the New Year. <i>Matichon</i> .
6. Thesis	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of the thesis or dissertation</i> . [Doctoral dissertation/Master's thesis, Name of University]. Source. URL (if applicable)
<u>Example</u>	Promrak, T. (2007). <i>Women and domestic violence: Divorce as the solution</i> . [Unpublished Master's Thesis, Thammasart University].
7. List of Interviews	Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Personal communication [Communication type].
<u>Example</u>	Srisajjang, S. & Chankhonghom, J. (2016, March 13). Personal interview [Personal interview].
8. E-book	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of book</i> . URL
<u>Example</u>	Office of Pattani Provincial Culture. (2015). <i>Religion information</i> . http://province.m-culture.go.th/pattani/old/new_page_16.html

Remark:

If the author(s) cite any information from any sources from another language, translate the information into English except the proper noun(s) that must be transliterated and end the list with [in original language].

Example

Chitniratna, N. (2013). Socio-Cultural change through diversity of life history and experience of congested community leaders. *Parichart Journal*, 26(1), 30 - 73.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/42942/35529>. (In Thai)

Information from the Internet

Use the general forma of citation following by website; for example, the author borrows the ideas from a book on the website, so the reference list consists of the name of author, year of publication, book title, and publication place. Another information should be added: searching date and URL – Retrieved + date + from URL

Abbreviation and Signs

Abbreviation comes up with its full version in the first time, and only abbreviation later. Please avoid using abbreviation in the title and abstract. It is not recommended to use the abbreviation that is used less than four times in the article. The author(s) must provide definition or description of any signs used in the article when appearing in the first time.

Figure

Figure is at the center of the page, following by description below the figure in 14 font size. It must be clear monochrome (black and white color). If necessary, it can be colored. The word “figure” is bold, and the description is normal and set in the center of the page. Lined figure must be in clear black.

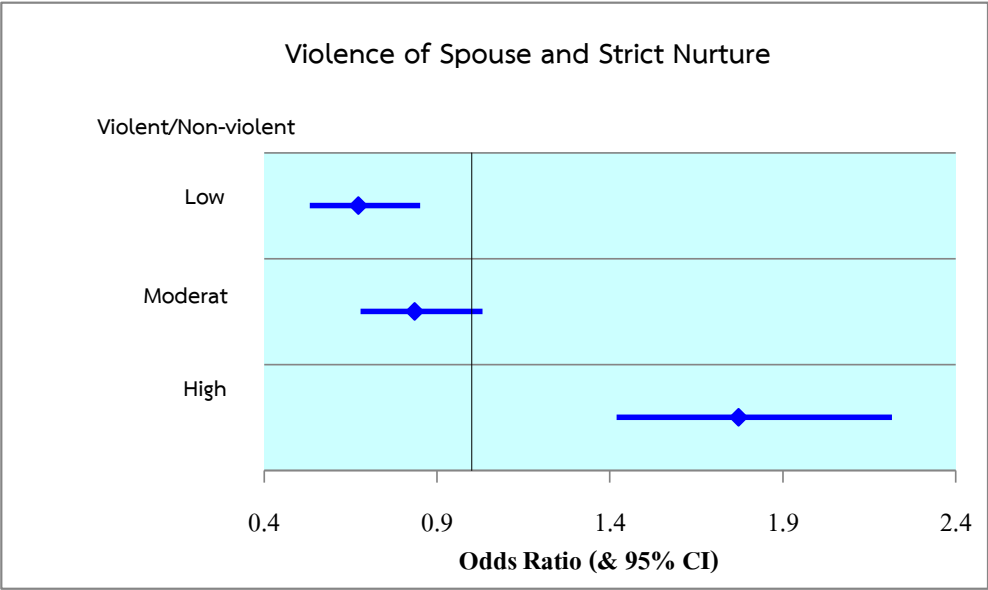


Figure 1 Odds Ratio of Violent Behaviors of Spouse and Strict Nurture

Table

Table must be bold and at the left side of the column, and the description is above the table, with 14 font size.

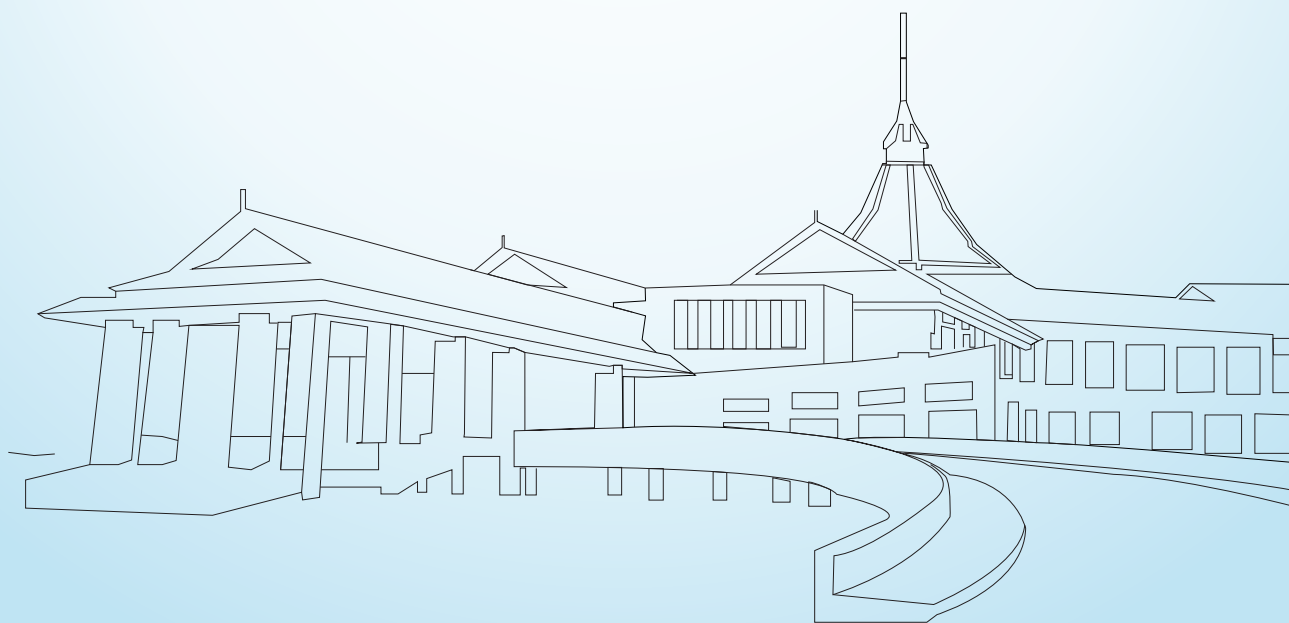
Example

Table 1 Relationship between Background of Violence and Violent Behaviors of Spouse

Background of Violence	Violence of Spouse			Chi-square	p-value
	Non-violent (947)	Violent (589)	Total (1,536)		
Used to be violently punished in the childhood				11.974	0.003
never	68.2	31.8	28.1		
seldom	60.5	39.5	38.4		
always	57.5	42.5	33.5		
Use to see parents' fight in the childhood				9.280	0.009
never	68.8	31.2	39.8		
seldom	61.0	39.0	39.8		
always	58.6	41.4	20.4		
Used to have violent behaviors in the childhood				34.923	0.000
never	69.3	30.7	38.4		
seldom	60.1	39.9	44.9		
always	48.2	51.8	16.7		



วารสารปาริชาติ
PARICHART JOURNAL





PARICHART JOURNAL

กองจัดการวารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210
โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242
E-mail: parichartjournal@tsu.ac.th, research.tsu@gmail.com

